

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

Sum of libris Theodorici 3. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

LVCIANI

SAMOSATEN.

SIS DIALOGI

ALIQVOT

D. Erasmo Rot. & Thoma Moro
interpretibus

*His accessit ex Philippi Melanchth. uersione
Oratio Luciani, Calumniæ non esse temere
credendum. & Encomium Demosthenis.*

VIRTUTE DVCE,

COMITE FORTVNA.

APVD SEB. GRYPHIVM
LVGDVNI, 1535.

ERASMVSVS ROTERO

DAMVSVS REVERENDISSI

no In Christo patri, D. Guilielmo archiepiscopo Cantuariensi, totius Anglie primate,
S. D.

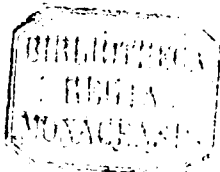
Mitto ad te Dialogos aliquot Luciani, partim nuper à me traductos, partim recognitos. Nugas, inquis, mittis. Nugas sane, sed literatas, nimirum ut rideas, si tamen unquam ridere potes, homo tot curis districtus, tot negotiorum fluctibus obrutus. Sed cui potius mittam, quicquid fuerit illud, seu ludicrum, seu serium, quod meæ Camœnæ produxerint, quam tibi unico meo Mecœnati? qui solus, & addis animum Erasmo, & alis ingenium, & otium suppeditas, & ornas studia.

Bene Vale. Londini, tertio Calendæ Maias. Anno

M. D. XII.

4 2

Saturnæ

SATVRNALIA LVCIAN-

NI, DES. ERASMO RO-

terodamo interprete.

PERSONAE.

SACERDOS ET SATVRNVS

SACERDOS.

IC mihi Saturne, quando tu quidem hoc tempore regnare uideris, tibiq; & sacrificatum, & litatum est a nobis, quid potissimū abs te pro immolatis hostijs postulare debeam, quod postulatum sciam?

SAT. Istud quidem te ipsum perpendere oportuit, quid tibi foret optandum, nisi qui princeps sit, eundem & uatem esse uis, ut norit, quid maximè collubitum sit animo tuo petere. Ceterum ego, quantum facultas feret, non abnuam uotis tuis. SAC. Quin istud iam olim mihi perp̄sum est: desidero enim uulgaria ista, ac passim obuia, uidelicet opes, multam auri uim, utq; uiris imperem, utq; multa possideam mancipia, uestes splendidas ac delicatas, tum argentū, & ebur, breuiter, si quid est prater ea rerum preciosarū. Hæc igitur mihi da optime Saturne, ut & ipse nonnihil emolumentum ex tuo sentiam imperio, ne uel solus per omnem uitam earum rerum sim expers. SAT. Illud uide. Iam postulas, quod nō est meæ potestatis, neq; enim mearum partium est. ista di-

stribuere. Quare ne grauiter feras, si quæ petis, non asse-
 queris. Quin magis ista à Ioue postulato, quum ad eum
 imperij uices redierint, id quod breui futurum est. Nam
 ipse præscriptis conditionibus, rerum administrationem
 ab illo suscipio. Est autem uniuersum imperium meum,
 septem duntaxat dierum, quorum si ius exceßerit, illico
 priuatus reddor, ac uelut unusquibet de plebeia multi-
 tudine. Nec tamen in his ipsis septem diebus serū quip-
 piam, aut publicum tractare mihi permissum est. Verum
 potare, inebriari, uociferari, ludere, certare tessæris, crea-
 re reges, famulos in conuiuium adhibere, canere nu-
 dum, lasciuo corporis motu saltitare, nonnunquam, & in
 gelidam aquam dare præcipitem, facie fuligine oblita.
 Hæc uti faciam permissum est. Cæterum magna illa, pu-
 ta diuitias, & aurum, Iupiter ipse dilargitur, quibus
 illi uisum fuerit. S A C. Imò ne ille quidem Saturne ad-
 modum facile, ac lubens id facit, adeo ut me iam uox de-
 fecerit, magno clamore hæc ab illo flagitantem. At is
 nihil prorsus audit, uerum ægidem obuibrans, ac ful-
 men intentans, toruumq; obtuens, pauefacit instantes.
 Quod si quando etiam annuerit alicui, diuitemq; reddi-
 derit, mirum quàm id nullo delectu facit, ut aliquoties
 præteritis probis, ac sapientibus uiris, sceleratis ac stul-
 tis hominibus opes offundat, uerberonibus atque effœ-
 minatis, cuiusmodi sunt isti plerique. Quanquam equi-
 dem cupio cognoscere, quænam sint ista tuæ potestati
 permissa. S A T. Haudquaquam parua, neque omnino
 contemnenda, si quis uniuersi imperij uim expendat, ni-
 si forte tibi paruum esse uidetur, ut in tessærarum ludo
 uincas,

uincas, cumq; ceteris alea in unionem uoluatur, tibi se-
nionem semper in summo latere ostendat. Nam hinc si-
bi plerique uictum parant, uel ad saturitatem usque,
quibus propitia, ac secunda aspirarit tessera. Rursum
alij nudi enataxunt, naue elisa, fracta ad tam minutum
scopulum, puta aleam. Adde his, potando quàm maximè
hilarescere, ac modulatius alio uideri canere in conui-
uiuo. Præterea reliquis ministris in aquam præcipita-
tis (nam ea poena est parum dextrè ministranti) te &
uictorem pronuntiari, atque ei quem uiceris, præmia
præripere. Vides nimirum quàm ingens sit bonum.
Quemadmodum, & illud, quum talo uictor solus omni-
bus rex præficeris, ut non solum ipse non feras ulla ridi-
cula imperata, uerumetiam ipse possis alijs imperare:
huic ut turpe quiddam de seipso uociferetur: illi ut saltet
nudus, utq; sublata in humeros tibia, ter domum ob-
ambulet. An non hæc quoque munificentie meae non
exiguae sunt argumenta? Quod si causaberis regnum
hoc nec uerum esse, nec stabile, inscite feceris, quum ui-
deas me ipsum, qui ista dilargior, exigui temporis impe-
rium tenere. Ex his igitur quæ meae facultatis est præsta-
re, Nempe de taxillis, de regnando, de canendo, deq; reli-
quis, quæ modo recensui, audacter quæ uoles petito, ni-
hil ueritus, ne te ægide aut fulmine terream. S A C. At-
qui istis nihil mihi est opus Titanum optime. Tu tamen
illud mihi respondeas uelim, quod maxime cupiebam co-
gnoscere. Quod si mihi dixeris, satis magnam gratiam
pro sacro persolueris, quin & reliquum tempus quæ de-
bueris, condono. S A T. Roga modo, equidem responde-

bo, si forte quod rogaris sciero. S A C. Illud in primis. Num uera sunt ista, quæ de te audimus? Quemadmodum deuoraris liberos tibi ex Rheæ natos, utq; clam illa, subducto Ioue, saxum infantis loco suppositum, tibi deuorandum tradiderit. Deinde puer adultus, te regno expulerit, bello superatum, mox arreptum in tartarum precipitarit, uinculis iniectis, tum tibi, tum omnibus compijs auxiliariis, quæ tecum in acie steterant. SATVR. Quid dixisti? Nisi festum celebraremus, essetq; licitum inebriari, atque in dominos impune conuitia iacere, intelligeres profecto mihi permissum esse irasci, qui quidem istiusmodi roges, nihil reueritus adeo canum, ac senem deum. S A C. At ego hæc Saturne, non ex meipso dico, Quin & Hesiodus, & Homerus, nolo enim dicere reliqui propè mortales omnes, eadem de te credunt. SAT. An tu putas uel pastorem illum, uel hunc ampullosum, uere quippiam de me scisse? Rem ad hunc considera modum. Est ne quisquam homo, non dicam deus, adeo durus, ut possit ipse uolens suos deuorare liberos? nisi si quis esset Thyestes, qui ab impio circumuentus fratre comederet. Sed finge esse qui possit, qui fiat, ut ignoret sese saxum edere uice pueri? nisi forte dentibus sit huiusmodi, ut dolere non queant. Imò neq; bello confliximus, neq; Iupiter per uim imperium occupauit, sed ego illi uolens, & ultro rerum administrationem tradidi, cessiq; Porro neque uinctum esse me, neq; in tartaro esse, uel ipse uides opinor, nisi prorsus oculis captus es, quemadmodum Homerus. S A C. Sed quid tibi accidit Saturne, ut imperium deponeres? S A T. Ego tibi dicam. In summa, senex iam, et
poda

podagrosus quum essem ob etatem (unde etiam factum est, ut pleriq; mihi compedes esse sinxerint) impar eram uiribus ad tam multa huius etatis facinora punienda: nā erat asidue mihi sursum ac deorsum cursitandum obarmato fulmine, quo sacrilegos, periuros, ac raptores exuerem. Eratq; negotium plenum laboris, quodq; iuuenem desideraret. Itaque mihi consulens, Loui locum dedi. Quanquam, & alioqui recte facturus mihi uidebar, si partitus filiis (nam erant) imperium, ipse plerunque uitam conuiuijs per ocium traducerem, nihil necesse habens, neque uota facientibus operam dare, nec ab ijs qui contraria petunt, molestia affici, neque tonare, neque fulminare, neque grandinem aliquoties immittere. Sed senilem hanc, ac iucundissimam dego uitam, meracius bibens nectar, atque interim cum Iapeto, reliquisq; equalibus dijs confabulans. At regnat quidem ille mille districtus negotijs, nisi quod hos pauculos quos dixi, dies mihi uisum est excipere, in quibus recipio principatum, ut mortalibus in memoriam reducam, cuiusmodi fuerit me regnante uita, quum citra sementem, citraq; orationem cūcta illis prouenirent. Haud tum quidem arista, sed panis paratus, carnes apparatus, ac uinum fluminum instar fluebat, tum fontes mellis, lactisq;, propterea quod mortales omnes probi essent, & aurei. Hæc, inquam, mihi causa fuit, cur exigui temporis imperium geram, atque ob id undique plausus, canticiones, lusus, equalitas omnibus seruis æque, ac liberis, neque enim me regnante quisquam erat seruus. S A C.

At ego Saturne coniecturam istam ad seruos, & eos

qui boias terunt, refcrebam, quasi ob eam causam tibi fabula tribueret erga hos humanitatem, quod memor te ipsum aliquando seruitutem seruisse, ac gestasse compedes, eos magnificeres, qui simili essent fortuna. S A T V R. Num tu defines istiusmodi nugari nugas? S A C C E R. Bene mones, itaque desino. Quin illud etiam mihi responde, talis ludere, in usu fuit tui quoque seculi mortalibus? S A T. Erat sanè. At non depositis talentis, ac decem nummum milibus, quemadmodum uos facitis, uerum ut plurimo nucibus, ne uidelicet discrucietur qui uictus esset, ne ue semper ploraret sese unum omnium non habere quod ederet. S A C. Et recte quidem illi. Nam quo tandem premio certassent ipsi talis, quum ipsi toti essent aurei? Itaque te loquente, tale quiddam mihi uenit in mentem, si quis unum aliquem ex aureis illis uiris, in hanc nostram etatem adductum uulgo ostenderet, quid illi tandem eueniret? Nempe miserum (sat scio) discerperent, haud aliter incurstantes, quam in Pentheum Menades, aut in Orpheum foeminae Thraciae, aut in Acteonem canes, interq; sese decertarent, quantam quisque maximam posset portionem auferre, ut qui ne in festo celebrando, à lucris studio temperent, quin ipso etiam festo ad lucris abutuntur incrementum. Itaque alij quidem tibi primitias immolant, amicos in conuiuio depradantes. Alij uerò tibi conuitiantur, cum nihil ad rem pertineant, tum ipsas comminuunt tesseras, perinde quasi illis sit imputandum, quod illi suapte sponte faciunt. Sed dic mihi, et illud, quid tandem causae fuit, ut deus usque adeo imbecillis, ac senex,

tem

tempus inamantissimum delegeris, cum iam nix omnia occupat, plurimus sæuit Boreas, cum'que nihil non gelu concretum est, arent arbores nudæ decussis frondibus, squalent, horrentq; uacua floribus prata, cum incurni, contractiq; mortales, perinde quasi extremo confecti senio, ad focum fermè desident, interea tu festum diem agis? neq; enim accommodum seni tempus, neque satis idoneum genio indulgentibus. S A T. Sed heus tu permulta quidem à me sciscitaris, cum potare iam oporteat. Itaque non exiguam temporis portionem tuis rotationibus mihi de festo perdidisti, dum ista mecum philosopharis, non admodum ad rem pertinentia: quare nunc istis tandem omisiss, conuiuium agitemus, plaudamus, ac liberam agamus uitam. Deinde prisco more depositis nucibus, ludamus tesseriis, ac reges suffragiis creemus, ipsisq; ultro pareamus. Siquidem ad eum modum effecerimus, ut uerum uideatur prouerbum, quod dicunt: senes repuerascere. S A C. Imò cui ista quæ dicis, non probantur Saturne, precor ut ei nec tum bibere liceat, cum sitit. Itaq; bibamus, quandoquidem ut primo colloquio satis à te responsum est. Proinde uideor mihi recte facturus, si nostram hanc confabulationem, & quæ ipse interrogarim, & quæ tu propitius responderis, literis prodita, tradam amicis legenda, si qui sunt digni, qui tua dicta accipiant.

qui boias terunt, referebam, quasi ob eam causam tibi fabula tribueret erga hos humanitatem, quod memor te ipsum aliquando seruitutem seruuisse, ac gestasse com-
pedes, eos magnificeres, qui simili essent fortuna. S A-
T V R. Num tu desines istiusmodi nugari nugas? S A-
C E R. Bene mones, itaque desino. Quin illud etiam mi-
hi responde, talis ludere, in usu fuit tui quoque seculi
mortalibus? S A T. Erat sanè. At non depositis talen-
tis, ac decem nummum milibus, quemadmodum uos fa-
citis, uerum ut plurimo nucibus, ne uidelicet discrucia-
retur qui uictus esset, ne uel semper ploraret sese unum
omnium non habere quod ederet. S A C. Et recte qui-
dem illi. Nam quo tandem premio certassent ipsi ta-
lis, quum ipsi toti essent aurei? Itaque te loquente, ta-
le quiddam mihi uenit in mentem, si quis unum aliquem
ex aureis illis uiris, in hanc nostram etatem adductum
uulgo ostenderet, quid illi tandem eueniret? Nempe
miserum (sat scio) discerperent, haud aliter incursan-
tes, quam in Pentheum Menades, aut in Orpheum foe-
minæ Thraciæ, aut in Actæonem canes, interq; sese de-
certarent, quantam quisque maximam posset portionem
auferre, ut qui ne in festo celebrando, à lucri studio tem-
perarent, quin ipso etiam festo ad lucri abutuntur incre-
mentum. Itaque alij quidem tibi primitias immolant, a-
micos in conuiuio deprædantes. Alij uerò tibi conuitian-
tur, cum nihil ad rem pertineant, tum ipsas commi-
nuunt tesseras, perinde quasi illis sit imputandum, quod
illi suapte sponte faciunt. Sed dic mihi, et illud, quid tan-
dem causæ fuit, ut deus usque adeo imbecillis, ac senex,

tem

tempus inamœniſſimum delegeris, cum iam nix omnia occupat, plurimus ſæuit Boreas, cum'que nihil non gelu concretum eſt, arent arbores nudæ decuſis frondibus, ſqualent, horrentq; uacua floribus prata, cum incurui, contractiq; mortales, perinde quaſi extremo conſecti ſenio, ad focum ſermè deſident, interea tu feſtum diem agis ? neq; enim accommodum ſeni tempus, neque ſatis idoneum genio indulgentibus. S A T. Sed heus tu permulta quidem à me ſciſcitaris, cum potare iam oporteat. Itaque non exiguam temporis portionem tuis rogationibus mihi de feſto perdidisti, dum iſta mecum philoſopharis, non admodum ad rem pertinentia : quare nunc iſtis tandem omiſſis, conuiuium agitemus, plaudamus, ac liberam agamus uitam. Deinde priſco more deſiſtis nucibus, ludamus teſſeris, ac reges ſuffragiis creemus, ipſisq; ultro pareamus. Siquidem ad eum modum effecerimus, ut uerum uideatur prouerbium, quod dicunt : ſenes repuerascere. S A C. Imò cui iſta quæ dicis, non probantur Saturne, precor ut ei nec tum bibere liceat, cum ſitit. Itaq; bibamus, quandoquidem ut primo colloquio ſatis à te reſponſum eſt. Proinde uideor mihi recte facturus, ſi noſtram hanc conſabulationem, & quæ ipſe interrogarim, & quæ tu propitius reſponderis, literis prodita, tradam amicis legenda, ſi qui ſunt digni, qui tua dicta accipiant.

CRONOSOLON, id est, SATVRNA-
lium Legum lator, Erasmo interprete.

HAec ait Cronosolon sacrificus, et idem uates ^{Scytharum} Saturni earumque legum conditor, quae quidem ad festum ^{scilicet Saturni} pertinent. Quid pauperes facere oporteat, id alio misso libro illis ipsis praescripsi, Neque dubito quin eas leges seruent, alioqui obnoxij futuri poenis, quae grauissimae decretae sunt in eos, qui minus paruerint. Vos autem diuites, uidete ne haec mandata pratergrediamini, neque negligatis. Nam si quis secus fecerit, is sciat se non me neglecturum legislatorem, sed ipsum potius Saturnum, qui me condendis festi sui legibus delegit. Haud ille quidem in somnis uisus, sed nuper cum uigilante palam congressus. Erat autem neque compedibus uinctus, neque situ oblitus, qualem eum pictores fingunt, exemplar à deliris poetis mutuati, uerum falcem quidem tenebat praecutitam. Cetera uero, et hilaris erat, et ualidus, regioque apparatus. Atque hac quidem specie mihi uisus est. Ceterum quae locutus est, planè diuina sunt, et in his haec digna, quae uobis prius exponam. Nam ubi me uidit animo mortuum inambulantem, mox intellexit, quippe deus, quoniam esset molestiae causa, uidelicet grauiter me ferre paupertatem, ut qui non pro temporis ratione unicam uestem haberem, cum iam esset gelu, multumque flaret Boreas, glacies ac nix, aduersus quae ego minime communitus eram. Multo magis autem, quod cum festum instaret iam proxime, reliquos uiderem apparantes, quae ad uictimas, quaeque ad conuiuia requirebantur, mihi uero ipsi
res

res non admodum ad festum instructas esse. Iam à tergo accedens, aureq; prehensa, ac uellicata (Nam hac specie sese mihi consuevit ostendere) Quid istud sibi uult (inquit) Cronosolon? uidere mihi sollicitus. An non equum inquam here? cum impios ac scelestos homines opibus supersuere, et solos delitijs frui uideam, ipse uero, mecumq; complures alij docti, cum inopia, summaq; rerum penuria uitam degimus? Ne tu quidem here, curas his rebus finem imponere, et ad equalitatem reuocare. Tum ille. Cetera quidem, inquit, haud facile fuerit innouare, quæ uobis à Clotone, reliquisq; Parcis accidunt. Porro paupertatis malum uobis corrigam, quatenus ad festum attinet. Sit autem hæc corrigendi ratio. Abi Cronosolon, ac mihi leges aliquot conscribito, ostendens quid obseruandum sit in festo, uti ne diuites inter sese festum celebrent, sed uobis sua bona impertiant. At non noui, inquam, leges conscribere. Quin ego, inquit, docebo te. Moxq; ingressus, ordine me docuit. Deinde cum cuncta perdidicissem: Et illud, inquit, illis dicito, nisi seruarint hæc, tum ego profecto sine causa falcem hanc acutam circumfero. Alioqui ridiculus sim, si cum patrem Cælum execuerim, non item castraro diuites istos, quicumque leges meas uiolauerint, ut iam euirati, Cybeli matri sese adiungant cum tibijs ac cymbalis. Hæc ille minabatur. Quare recte facietis, si leges non prætergrediamini. Lex prima. Ne quis quid intra festi tempus agito, neq; publicum, neq; priuatum nisi quæ ad lulum, ad uoluptatem, animiq; oblectationem pertinebunt. Opsoniorum, et bellariorum artifices soli in opere

opere sunt. Aequalitas omnibus esto, seruis, liberis, pauperibus, diuitibus. Irasci, indignari, minari ue ne cui liceat. Rationem exigere ab ijs, qui res curant Saturnalicias, ne id quidem fas esto. Ne quis argentum, uestem ue expendito, ne ue inscripto solennitatis tempore, ne quis exerceatur, ne ue literis operam dato, aut recitato, nisi si quæ sint urbana lepidaq; quæ dicacitatem respiciant, ac iocum. Lex secunda. Multo ante festum diuites singulorum amicorum nomina in tabella scribunt. Porro pecuniam paratam habento, ad decimam partem annuorum, fructuum. Præterea quicquid illis superest uestium, & quicquid est cultus pinguioris, quam ut ipsis conueniat. Ad hæc argenteorum uim non modicam. Atque hæc quidem in promptu sunt. Cæterum ante solennitatem porcellus circumagitor, atque ex ædibus eijciuntur sordes, auaritia, & quæstus, & si quæ id genus alia sunt plerisque diuitum domestica. Deinde ubi domum perpurgarint, tum rem diuinam faciunt Ioui diuitiarum largitori, ac Mercurio munifico, atque Apollini magna donanti. Deinde circa uesperam tabulam illam, amicorum nomina tenentem relegunt. Distributis autem pro cuiusque dignitate muneribus, ante solis occasum amicis mittunt. Porro qui deferant, ne plures tribus, quatuor ue sunt, atque hi certissima ex famulis fide, iamq; natu grandes. Asscribatur autem in literis, & quid mittatur, & quantum, ut ne utrique suspectos habere possint eos, qui perferunt. Atque ipsi ministri unico quisq; calice epoto, domum recurrunt, neque præterea quicquam ab eis postulanto. Doctis omnia dupla mittuntur.

tuntor. Nam hoc æquum est geminam accipere portio-
nem. De muneribus quàm modestissime simul, & quàm
paucissima uerba fiunto, neque graue quicquam in li-
teris quisquam ascribito, nec odiose laudato quæ mittun-
tur. Diuiti diues ne quid mittito. Neque locuples Sa-
turnalibus æquali sorte quempiam conuiuio accipito.
Ne quid eorum quæ in hoc deprompta fuerint, ut mittan-
tur, seruant. Ne uero cui mulieris pœnitentia subito. Quod
si quis anno superiore peregre fuit, eadem quæ causa mune-
rum expers fuit, & illa accipito. Quinetiam pro tenui-
bus amicis æs alienum diuites soluunt, atque etiam con-
ductarum ædium precium, si qui forte, & hoc debent,
neque sunt soluendo. In summa uero, multo ante illud
illis esto curæ, ut cognoscant, qua re maxime sit opus.
Rursum qui accipiunt, ne de missis donis ut exiguis que-
runt, & quicquid mittetur, qualecūque fuerit, id magni
ducunt. Vini cadus, aut lepus, aut pinguis auis, inter
munera Saturnalia ne habentor. Ne uero Saturnalia do-
na in risum uertunt. Remittito uicissim diuiti pauper:
Si doctus est, libellum aliquem ueterem, aut si quid ipse
conscripsit, quod fausti sit ominis, & conuiujs accom-
modum, qualecūque potuerit. Atque id diues leto admo-
dum, hilarique uultu accipito. Acceptum protinus perle-
gito. Quod si recusarit, reiecerit uero, sciat sese ijs quæ de
falce minatus sum, obnoxium esse, etiam si miserit, quic-
quid alioqui mittendum erat. Porro reliqui, coronas alij,
alij turis frustula mittunt. Quod si pauper, aut uestem,
aut argentum, aut aurum, supra facultatem diuiti mise-
rit, id quidem, quod missum fuerit, publicum esto, conflag-
tumque;

tumq; in Saturni thesaurum infertor. Ipse uero pauper postredie plagas à diuite, manibus ferule suppositis accipito, non pauciores quinquaginta supra ducentas. Leges conuiuiales. Lauandum est, ubi linea sex erit pedum. Ante lauandum, nucibus ac talis lusitandum. Vbicunque casus cuique locum dederit, ibi accumbito. Dignitas aut genus, aut diuitie, parum momenti habento, ut prius ali cui ministretur. Eodem de uino omnes bibunto. Neque proffit diuiti, si causetur uel stomachi, uel capitis dolorem, ut ideo bibat de meliore. Carnium omnibus equalis portio. Ministri ne cui quid fauore danto, neq; contantor, neq; prætermittunto, donec ipsis uisum fuerit, quæ tollenda erunt. Neq; huic quidē magna, illi uero perexigua apponunto. Ne uē huic coxa suis, illi maxilla apponitor, sed in omnibus equalitas esto. Pocillator, acutis oculis unumquemq; obseruato, minus tamē herum. Acutius etiā exaudito. Calices omnis generis sunt. Ad potandum inuitare si quis uoluerit, ius esto. Omnes omnibus præbunto, si libeat, ubi præbiberit diues. Neq; quisquam bibere compellitor, qui nō ualeat ad compotationem. Ne liceat ipsis, neq; saltatorem. neq; citharædum inducere, nisi qui nuper discere cœperit. Quod si cui libeat dictarijs, uti, liceat, sed hætenus adhibeatur modus, ut ne sint molesta. Super omnia, pro nucibus ludunto talis. Si quis deposita pecunia talis luserit, in posterum usq; diem iciunato. Et maneto quisq;, et abito cum uoluerit. Porro cū diues famulos suos conuiui accipiet, tum amici quoq; unā cū ipso ministranto. Leges hæc singuli diuites, æræ columnæ inscriptas, in aula meditullio habento, ac legunto. Atq;
id quidem

id quidem sciendum est, quo ad ea columna manebit, neq; fames, neq; pestilentia, neq; incendium, neq; quicquam alioqui molestum, in illorum domū subibit. Quod si quando (id quod dii prohibeant) tollatur, abominanda sunt, quæ illis tum euentura.

EPISTOLÆ SATVRNALES.

EGO SATVRNO SALVTEN.

IQVIDEM & antea tibi scripsi, significās quonā in statu essem, et quemadmodum ob inopiam mihi periculum esset, ne solus omnium, expers relinquerer solennitatis, quam indixisti. Addidi & illud (nam memini) iniquissimum esse, si nostrum alij opibus ac delitijs superfluerent, nihil ex suis facultatibus impertientes pauperioribus, alij rursus fame cōtabescerent, atque id quidem instantibus Saturnalibus. Verum quoniam tum ad meas literas nihil respōdisti, operæ precium existimaui, te denuo ijsdem de rebus cōmonescere. Tuum erat optime Saturne, sublata hac rerū inæqualitate, bonisq; in medio depositis, postea celebrandū festum edicere. Nā uti nunc res habent, formica camelus, quemadmodū aiunt prouerbio. Quin magis tragœdiæ histriōnem animo concipe, qui altero pede præaltis cothurnis sublimis insistas, cuiusmodi sunt Tragica calceamenta, altero uero sit incalceatus. Is si ad hunc modū instructus ingrediatur, uides necessario futurū, ut nunc excelsus sit,
nunc

nunc humilis, prout hunc aut illum pedem uicissim promouerit. Nec minor est in uita nostra inæqualitas, dum illi cothurnis fulti, adornante fortuna, Tragedias in nos agunt. Contra magna pars pedibus, atq; humi ingredimur, quum, & ipsi, scias uelim, nihilo deterius illis fabulam agere possimus, atque ingredi, si quis nos quoq; ad eundem istum modum adornarit. Atqui ex poetis audio, nihil harum rerum inter homines fuisse olim, quum tu solus adhuc imperium teneres. Verum tellus illis citra ferendi, arandiq; laborem bona progignebat, cœnam, unicuique paratam, uel ad satietatem usque. Porro flumina partim uinum, partim lac, erant autem, & quæ mel manabant. Quodq; est omnium maximum, aiunt illos ipsos homines aureos fuisse. Cæterum paupertatem omnino procul ab illis abfuisse. Nos contra non satis idonei sumus, qui uel plumbum uideri possimus, aut si quid etiam plumbo uilius, ut quorū plerisq; uictus labore queritur, ac passim paupertas, egestas, ac desperatio, & illud: Hei mihi, & unde inueniam, & ô fortunâ, atq; id genus alia permulta, apud nos nēpe pauperes abundant: quāquam his de rebus leuius discruciamur, nisi diuites conspiceremus tanta fruentes felicitate. Qui quidem quum tantum auri, tantum argenti conditum habeant, tantum uestium possideant, tot mœcipia, tot currus, famīlias, agros, atq; harum rerum omnium magnam uim teneant, tamen adeo uobis nihil unquam de eis impertiunt, ut plebeios homines ne aspectu quidem dignentur. Hæc, inquā, sunt Saturne, quæ nos enecant maxime, planeq; rem intolerandam arbitramur, hunc in purpura accumbentem,

tantis

tantis opum delitijs affluere, ructantem interim, et ap-
 plaudentibus amicis, perpetuo festum diem agere me ue-
 ro, meiꝑ; similes, somniorum coniecturas interpretari, si-
 cunde forte quatuor oboli contingant, quo uidelicet pa-
 ne polenta ue expleti dormire queamus, nasturtium, aut
 porrum, cepas ue, allium ue opsonij uice arrodetes. Aut
 hæc igitur Saturnæ ad æquabilitatem uitæ mutes, corri-
 gasq; necesse est, aut quod est postremum, illis ipsis in-
 terdicas diuitibus, ne soli bonis fruantur, uerum è modijs
 auri tam multis uel heminam in omneis nos dispergant.
 Porro ex uestibus, si quas iam à tineis exesas, citra suum
 incommodum dare possint, malintq; hæc prorsus uetu-
 state, situq; peritura, nobis dare qui induamur, quam si-
 nere ut in cubilibus, ac scrinijs multa carie computres-
 cant. Præterea ut cœnent singuli, nunc quaternis, nunc
 quinis pauperibus ad conuiuium adhibitis. Haud isto
 quidem pacto, quo his temporibus conuiuia peragun-
 tur, uerum popularius, ut æqua sit omnium portio, ne-
 que ut hic opsonijs ingurgitet sese, famulo interim ad-
 stante, atq; operiente, donec herus uorando præfoce-
 tur. Ceterum ubi ad nos uenerit, quum uix etiam ap-
 parauerimus admouere manum, protinus ad alios trans-
 feratur, patina tantum ostensa, uel si quid de placenta
 reliquum est. Neq; illatum aprum ita partiatur, ut do-
 mino totum dimidium apponat, unà cum capite, reli-
 quis autem ossa tecta apponat. Utq; præmoneantur pin-
 cernæ, ne contentur donec unusquisq; nostrum septies
 poscat bibere, sed semel iussi protinus infundant, et in-
 gentem calicem impletum tradant æque atq; ipsi domi-
 no, utq;

no, utq; unum & idem uinum conuiuii sit omnibus. Alioqui ubi nam ista lex scripta fuit, aut receptus mos, ut hic uino odorato, generosoq; temulentus sit, mihi contra musto disrumpatur aluus? Hæc si correxeris non uarisq; Saturne, tum demum effeceris, ut uita uere uita sit, festum uere festum: sin minus, illi quidem epulentur, nos autem interim sedentes precabimur, ut simul atq; loti uenerint, puer subuersam amphoram rumpat, utq; coquus ius adurat, ac per obliuionem muriam piscium in lentem infundat, utq; canis in domum irruens, opsoniorum artificibus alibi intentis, exta deuoret uniuersa, præterea placenta dimidium: utq; sus, ac ceruus, neq; non fucula inter assandum idem faciant, quod Homerus de Solis bobus commemorat: imò uti non serpant solum, uerumetiam una cum ipsis uerubus in montem abripiant sese, fugiantq;: utq; ipsæ etiam aues pingues, iam adeptis plumis, & ad coquendum apparatus, uolatu aufugiant, ne soli illis fruantur: quodq; futurum est illis grauissimum, ut formicæ tales, quales seruntur Indicæ, aurum è thesauris effossum, noctu in publicum efferant: utq; uestis curatorum indiligentia ita ab optimis muribus perforetur, ut cribrum uideri possit, nihilq; differat à casse uenatorio: utq; formosi illorum comatq; puelli (quos Hyacinthos, aut Achilles, aut Narcissos appellare solent) dum ipsis poculum porrigunt, subito defluente coma calui fiant, & acutam edant barbam, cuiusmodi in comædijs induci solèt Sphenopogones, qui bus à cuneata barba nomen inuentum est: utq; uertex illis asperis, ac pungētibus pilis sit hirtus, reliqua capitis parte nuda.

te nuda. Hæc atq; his etiam plura illis imprecabimur, nisi
desinant usque adeo suis priuatim studere commodis, ue=
lintq; in commune diuites esse, nobis quoq; quantum æ=
quum est impertientes.

SATVRNVS MIHI CHARIS=
SIMO SALVTEM.

Quid tu, obsecro, nugas istas ad me, ac de rebus
huiusmodi scribis, iubesq; ut de integro bonorum
faciam partitionem? quod quidem alterius munus fuerit,
penes quem nunc est imperium. Etenim demiror te, si
solus omnium ignoras, quemadmodum iampridem rea=
gnare destiterim, ac priuatus esse coeperim, liberis par=
titus imperium: quanquam Iupiter præcipue rerum
istiusmodi curam agit. Porro mea potestas non nisi ad
taxillos usq;, saltationes, cantiones, & ebrietatem ua=
let, idq; septem non amplius diebus. Itaque grauioribus
in causis, de quibus scribis, uidelicet de tollenda rerum in=
æqualitate, utq; ex æquo omnes aut opibus abundet, aut
egeant, Iupiter uobis operam dabit. Quod si quid in hijs
quæ ad festum pertinent, uel fraude detractum est alicui,
uel additum, id erit mearum partiũ iudicare. Iamq; scri=
bo diuitibus de coenis, deq; auri hemina, neq; nõ de uesti=
bus, ut uobis quoq; ad celebrandũ festũ nonnihil mittant.
Quandoquidẽ equa sunt ista, decetq; illos facere quemad=
modũ prædicatis, nisi forte habent isti, quod probabiliter
ad hæc respondeat. In summa tamẽ illud scitote pauperes,
uos longe falli, neq; rectè iudicare de diuitibus. Siquidem

illos felices arbitramini, solosq; suauem uitam uiuere, propterea quòd illis liceat opipare cœnare, uino suauì inebriari, formosis frui mulieribus, uestibus uti delicatiss, uerum istam felicitatem cuiusmodi sit ignoratis: siquidem hæ res non mediocribus curis eos distortuēt, sed singulis inuigilare coguntur, nequid rerum domesticarum dispensator fraudet, aut clanculum suffuretur, ne uinum acefcat, ne frumentum uermibus corrumpatur, ne latro tollat pocula, ne populus credat calumniatoribus, si illum dixerint affectare regnum. Atqui hæc quidem quota pars est eorum, quæ istos discruciant? Quòd si nossetis metus, & curas, quibus obnoxij sunt, planè fugiendas uobis esse diuitias existimaretis. Alioqui creditis uel meipsum usq; adeo insanum, ut si præclara res esset opulentia, aut regnum, depositurus hæc, alijsq; ea cessurus fuerim, patererq; ut nunc priuatus alieno parererem imperio? Quin potius quum non essem ignarus huiusmodi malorum quæ plurima diuitibus, ac regibus adsint necesse est, imperium deposui, idq; sapienter. Nam quod tu nunc apud me deos obtestans deplorabas, illos apris, ac placentis expleri, uos contra, nasturtium, porrum uel, aut cape per festi tempus, opsonij loco arrodere, cuiusmodi sit considera. Etenim in præsens quidem utrunq; dulce est illis, minimeq; molestum. At postea res inuertitur. Quandoquidem uobis deinde non accidit, ut postridie surgatis, capitis dolore grauati obtemulentiam, quemadmodum illi: neq; ob immodicam iningurgitationem graue olentem, & acrem spiritum ruetatis. At illi hoc quoq; fructus ferunt, ut quoniam ma-

gnant

gnam noctis partem uario coitu pro libidinis arbitrio transigunt, facile sibi, uel tabem, uel tussim, uel morbum intercutem, ex intemperato uoluptatum usu colligant. Alioqui quotum quenq; potes ostendere, qui non planè palleat, ac faciem cadauerosam præ se ferat? Quotumquenq; autem, qui cum ad senectutem peruenerit, suis ipsius pedibus ingrediatur, ac non potius à quatuor bauiulis gestetur? foris quidem totus aureus, intus putris, ac pannosus, cuiusmodi sunt Tragica indumenta, ex pannis admodum uilibus consarcinata. Vos autem quum molestum est, quòd de piscibus gustare non liceat, quòd inedia laboratis, non illud item cogitatis, eosdem & podagra, & tussis expertes esse, aut si quid aliud aliam ob causam illis incommodi contingit. Quanquam nec illis ipsis eque dulce est, quotidie, supraq; satietatem istis uesci. Quin potius uideas eos nonnunquam ita holus, ac lupinum appetere, ut tu non eque leporem appetas, aut aprum. Vt de reliquis interim sileam, quæ illos discruciant, puta si filius sit luxuriosus, si uxor uel amans, uel amata à famulo, coacta magis quàm ex animo cum illo dormiat. In summa multa alia sunt, quæ uos ignorantes, tantum aurum illorum, ac purpuram uidetis. Tum siquando uidetis eos albo prouehi curru, inhiatis, & adoratis. Quòd si illos contemneretis, negligeretisq;, neque ad argenteum currum oculos haberetis intentos, neque inter colloquendum, smaragdum annulo inclusum respectaretis, neq; uestes obiter contrectantes molliciem admiraremini, sed sineretis eos ipsos sibi diuites esse, haud dubiè futurum sit, ut ipsi uos ultro adirent,

coenam rogarent, nimirum ut uobis ostendere possint lectos, mensas, ac pocula. Quarum rerum nulla sit utilitas, si sine teste possideantur. Certe reperiretis pleaque hæc illos uestra causa parare, non quo utantur ipsi, sed uti uos admiremini. Hæc ad consolandos uos scribo, utranq; uitam cognitam habens. Conuenitq; ita festum agere, ut cogitetis omnibus breui decedendum è uita, et illis, depositis opibus, et uobis, relicta paupertate. Quanquam et illis scribam, sicuti sum pollicitus, certum scio eos non neglecturos literas meas.

SATVRNVS DIVITIBVS, S.

PAuperes nuper ad me datis literis incusarunt uos, qui nihil ipsis ex facultatibus quas possidetis, impertimini: atq; omnino postularunt, ut omnia bona facerem omnibus cõmunia, ut ad singulos illorum sua pars rediret. Aequum enim esse, ut rerum equalitas constitueretur, neq; decere, ut huic supersit, ille nullo modo sit particeps uoluptatum. Ego uerò respondi, hisce de rebus rectius Iouem consideraturũ. Ceterũ de presenti negotio, deq; iniurijs, quibus sese per festos dies affici putant, uidebam mei officij esse sententiã ferre, sumq; pollicitus me uobis scripturum. Sunt autem quæ postulant hæc, ut mihi quidem uidetur, æqua. Nam quo pacto, inquirunt, tanto frigore horrentes, tantæq; obnoxij esuritioni, postea diem etiam festum celebrare possimus? Quare si uellem et illos festi participes esse, postularunt ut cogerem uos, ut et de uestribus illis impertiamini, si quæ supersunt pinguiores, quàm quæ uobis conueniant, utq; de
auro

auro nonnullas guttulas in illos destilletis. Quod si ista feceritis, inquit, non erit amplius disceptatio inter uos de bonis apud Iouem. Sin minus, minitantur sese ad nouam rerum partitionem prouocatu-ros, ut primum Iupiter pro tribunali sedere coeperit. Atque haec quidem facere uobis nequaquam graue fuerit, impertiri nonnihil de tantis opibus, quas possidetis, & recte possidetis. Quin de coenis quoq; ut uobiscum coenarent, & hoc literis addendum putarunt, quemadmodum uos in praesentia foribus oclusis, soli delitijs frueremini. Quod si quando uobis uisum fuerit, & illorum quempiam post longum tempus conuiuio adhibere, plus esse molestiae in coena, quam uoluptatis, multa; illic in pauperum contumeliam fieri: uel ut illud, cum non eodem de uino bibant, Dij boni, quam illiberale: plane dignum, in quo & illi debeant accusari, qui non surgant potius, abeantq; toto conuiuio uobis solis relicto. Quamquam negant sese etiam ad satietatem ex illo qualicunq; uino bibere. Propterea quod uestri pincernae, aures habeant cera obturatas, quemadmodum olim Vlysis socij. Porro reliqua usqueadeo sunt turpia ut pigeat commemorare, quae de carni-um partitione criminantur, deq; ministris, quicum uobis assistant, donec plusquam ad plenum expleamini, ipsos praetercurrunt, aliaq; huius generis permulta sordida, minimeq; digna uiris ingenuis.
 Proinde aequalitas, res est omnium lucundissima, maximeq; conuiujs congruens. Atque hac de causa, uobis equus ille partitor in conuiujs praeficitur, ut equam omnes habeant portionem. Videte igitur ne post haec

uos iterum accusare possint. Quin potius honorabunt uos, et amabunt, si paucula ista à uobis acceperint, quorum impendium à uobis nec sentiretur quidem, penes illos muneris in tempore dati memoria semper mansura est. Præterea nec Remp. administrare possitis, ni pauperes unà uobiscum in ea uersentur, milleq; modis felicitatem uestram adiuuent. Neq; enim habituri estis, qui diuitias uestras sufficiant, si soli atq; apud uos ipsos in tenebris eas possideatis. Videat igitur uulgus, mireturq; uestrum argentum, mensas, et quemadmodum præbentes ad potandum inuitetis. Dein illi inter bibendum poculum undiq; contemplantur, ac pondus expendant, manu librantes. Tum argumenti absolutam calaturam. Tum auri uim, uicissim artem condecorantis. Nam in istum modum, non solum illi uos probos uiros, et humanos prædicabunt, uerum etiam inuidiam illorum effugietis. Quis enim inuideat impertienti, dantiq; quod æquum est? Quis non potius optet, ut quàm diutissimè uiuens, bonis suis fruatur? Verum ut nunc res uobis habent, et felicitas uestra teste caret, et diuitiæ inuidiosæ, et insuauis uita. Neq; enim perinde iuuat, opinor, si quis solus expleatur, quemadmodum aiunt leones facere, et ex luporum genere, quos solitarios uocant, quàm si cum lepidis hominibus, ac per omnia gratificari paratis, conuiuatis. Qui primum non sinent conuiuium surdum, aut mutum esse, uerum consuetudine sua fabulas conuiujs aptas, dicteriaq; minime molesta, uariasq; uoluptates adferent. Quibus rebus tempus iucundissime transigitur. Idq; gratum est Baccho, gratum Veneri, gratum etiam

etiam Gratijs:deinde postero die,dum comitatem uestram
referunt,beneuolentiam uobis conciliant.Hæc etiam ma-
gno fuerant emenda.Nam illud à uobis sciscitabor,si pau-
peres abeant taciti,sic enim fingamus,non ne uos ea res
ureret,cum non haberetis, quibus ostentaretis purpureas
uestes, comitum multitudinem, anulorum magnitudi-
nem? Neq; iam libet referre,necessario futurum ut pau-
perum insidia, atq; odia in uos oriantur, si soli delitijs
frui uelitis.Nam quæ minantur uobis imprecaturos sese,
prorsus abominanda sunt. Ac dij prohibeant,ne unquam
ad eiusmodi imprecationes uenire cogantur.Quandoqui-
dem si id fiat, neq; intestina posthac gustabitis,neq; pla-
centiam, nisi si quid canis reliquum fecerit.Præterea len-
ticula saperdæ liquamen uobis habebit. Porro sus, aut
ceruus interim dum absantur, è ueru in montes aufuge-
re parabunt. Tum aues quoq; pingues absq; alis fugam
molientes, ad pauperes auolabunt. Deniq; quod est o-
mnium grauissimum, pocillatores formosissimi repente
uobis calui fient, idq; etiam fracta amphora. Super his
rebus consulite, quæ & festo sint digna, & uobis quàm
maxime tuta,atq; illis paupertatis onus subleuate,exiguo
uectigali illos amicos habituri,neutiquam malos.

DIVITES SATVRNO. S.

NVm putas Saturne, de rebus istis ad te solum scri-
psisse pauperes? Quin potius Iouis ipsius aures
iam obsurduerunt illorum querelis, dum hæc eadem uo-
ciferantur, ac nouam rerum partitionem flagitant, ac
simul & fatum incusant, quod non æqualiter distribue-
rit,&

rit, & nos, quod nihil ipsis uelimus impertiri. Verum nouit ille, quippe cum sit Iupiter, penes quos sit culpa, eoq; illos plerunq; obaudit. Nihilominus tamen purgabimus nos tibi, quandoquidem hoc certe tempore princeps noster es. Nos enim omnia ista quæ scribis, ob oculos habentes quàm sit honestum de magna rerum copia opitulari ijs, qui indigent, quantoq; sit iucundius, simul cum pauperibus uersari, & conuiuium agitare, ad eum modum assidue facimus, adeoq; in ratione uitæ nos æquamus, ut nihil possit incusare is, quem ad conuictum admittimus. Verum illi primum aiunt sibi paucis opus esse. Deinde ubi semel illis fores aperuerimus, nunquam desinunt alia super alia postulare. Quod nisi protinus omnia, simulq; cum dicto acceperint, mox paratum odium, in promptu conuitia, etiam si quid de nobis sit mentiendum. Porro qui audiunt, fidem illis habent, rati uidelicet illos probe scire quæ dicunt, propterea quòd nobiscum consuetudinem habuerint. Ita fit, ut in alterutrum incidamus, ut aut si nihil demus, illos prorsus habeamus hostes, aut profusis omnibus, ipsi protinus egeamus, iamq; in pauperum gregem ueniamus. At cætera quidem utcumq; ferenda sunt, uerum inter cœnas ipsas non satis habent ingurgitari cibis, atq; aluum explere, sed ijdem ubi plus satis adbibierint, tum uel puellæ formosæ cyathum porrigentis manum uellunt, aut concubinam, uxorem uel sollicitant. Postremo conuomito conuiuium, postero die nobis obtreçant, narrantes quemadmodum sitierint, esurierintq;. Quòd si hæc aduersus illos mentiri uidemur, uer

ster ille

ster ille parasitus Ixion in memoriam redeat, qui ad communis mensæ honorem admissus, ac uobis dignitate equi paratus, iam ebrius uir ille egregius, Iunonem adortus est. Hæc atq; huiusmodi sunt, propter quæ in posterum statuimus, quo res nostræ sint in tuto, ne posthac illis in domum aditum præbeamus. Quod si te autore, pacto recipiant, sese moderate petitueros, quemadmodum nunc aiunt, neq; quicquam flagitiose in compotationibus admissuros, age, conuiuant nobiscum, simulq; coenent bonis auibus. Ac de tunicis, sicuti iubes, mitteamus, et de auro, quantum facultas patietur, ac sumptus augebimus: in summa, nihil omitemus officij nostri, modo uicissim desinant ipsi arte nobiscum uiuere, sintq; pro parasitis et adulatoribus amici. Ita nihil erit, quod in nobis desideres, si ipsi quoq; suo fungi uolent officio. Luciani Saturnalium finis.

LVCIANVS DE LVCTV,
ERASMO INTERP.

QPERAEPRECIVM sanè fuerit obseruare ea, quæ in luctu uulgo tum dicantur, tum fiant: item quæ dicantur ab ijs, qui eos consolantur scilicet, quamq; non ferenda putent lugentes ea, quæ sibi acciderunt, et sibiipsis, et ijs quos flent: cum haud quaquam pernouerint mala ne sint ista, ac dolenda, an contra iucundiora, melioraq; ijs quibus accidunt: sed ex more, et consuetudine dolorem accersunt. Itaq; cum mortuus fuerit aliquis, faciunt ad hunc modum.

modum. Quin prius uolo tibi narrare, quas habeant de morte ipsa opiniones. Sic enim palàm fiet, qua gratia superuacanea ista moliantur. Vulgi quidem hominum multitudo, quos sapientes isti uocant idiotas, Homero, Hesiodo, reliquisq; fabularum autoribus, super his fidem habentes, & illorum poësim pro lege ducentes, locum quendam subter terram profundum esse putant, quem Tartarum uocant. Eum existimant magnum, & spatiofum esse, caliginosum, atq; opacum, qui tamen istis haud scio quo pacto illustrari uidetur, quo singula quæ illic sunt, introspeciant. Tum regnare in hoc specu Iouis fratrem, cui nomen Plutoni, ut mihi retulit quidam harum rerum mirè peritus, ob id eo uocabulo honestatum, quòd mortuorum copia diues esset. Porro Plutonem hunc inferorum Rempublicam, & manium uitam constituiſſe in hanc formam. Nam sorte obtigisse huic, ut uita defunctis imperaret. Quos ubi demissos receperit, arreptos uinculis ineffugilibus coërcet, nulli prorsus permittens, ut ad superos redeat, præterquam admodum paucis ex uniuerso æuo; idq; grauissimis de causis. Interluitur autem regio illius, fluuijs & magnis, & horrendis, uel solo nomine. Squidem Cocyti, Phlegetontes, atq; huiusmodi uocabulis appellantur. Quodq; est grauissimum, præiacet Acherontica palus, quæ prima excipit obuios, quam non possis neq; transmittere, neq; transire sine uectore. Nam & profundior est, quàm ut pedibus transiri possit, & spatiofior, quàm ut transnari queat. In summa huiusmodi est, ut nec auium manes possent eam transuolare. In ipso uero descensu, por-

taq;

taq; , quæ quidem est adamantina, Aeacus est, regis patruelis, cui mandata est custodia, iuxtaq; hunc canis triiceps, seuus admodum. Is aduenientes satis amice, pateatq; intuetur. Caterum si quis conetur aufugere, latrat, terribusq; in specum redigit. Iam qui transmissa palude ingressi sunt, eos excipit pratum ingens, Asphodelo confitum, ac fluuius memoriae hostis, eoq; Lethe nomen est inditum. Nam hæc uidelicet priscis illis mortalibus narrarunt, qui illinc redierant. Nempe Alceſtis & Proteſilaus, Theſſalus uterque, neque non Theſeus Aegeo prognatus, & Homericus Vlyſſes, testes admodum graues, digniq; quibus habeatur fides, qui mihi non uidentur è fonte illo bibiſſe, alioqui non meminissent horum. Itaq; Pluto, & Proſerpina, ut aiebant illi, Rempublicam adminiſtrant, rerumq; omnium dominatum obtinent. Sed inferuiunt his, & in adminiſtrando principatu adiuant ingens turba, Furia, Poena, Terrores, ac Mercurius, quanquam is sanè non adest perpetuò. Praefecti autem, & ſatrapæ, & iudices ſedent duo, Minos, & Rhadamanthus, uterq; Cretenſis, uterq; Iouis filius. Atq; hi quidem bonos, ac iuſtos uiros, qui cum uirtute uitam peregiſſent, ubi iam multi collecti fuerint, uelut in coloniam quandam emittunt in campum Elyſium, uitam optimam inibi uicturos. Quòd ſi malos aliquos ceperint, hos Furijs traditos, in impiorum locum eijciunt, pro ratione malefactorum puniendos. Quo quidem in loco, quid tandem mali non patiuntur? tor-ti, exuſti, à uulturibus arroſi, rota circumacti, ſaxa ſuſum uoluentes. Nam Tantalus ipſe ad paludem ſtat in periculum

periculum adductus, ne siti moriatur infelix. Rursum alij mediocris uite, sunt autem hi complures, uagantur in prato sine corporibus iam umbræ facti, & ad tactum ceu fumus euanescentes, Aluntur autem uidelicet nostris libationibus inferijsq; , quæ sepulchris inferuntur. Adeo ut si cui nullus sit in terra reliquus amicus, aut cognatus, hic mortuus, ieiunus, ac famelicus inter illos uersetur. Hæc usqueadeo ualide uulgi animos peruaserunt, ut simulatq; familiaris quispiam mortuus fuerit, primum obolum illi in os imponant, traiectionis mercedem, quam uectori daturus sit, nec illud prius expendant, cuiusmodi numisma legitimum sit, ambuletq; apud inferos, & apud illos ualeat, Atticus, an Macedonicus, an Aeginensis obolus. At ne id quidem cogitant, multo satius esse non posse naulum reddere. Sic enim fiet, ut non recipiente portitore, postliminio redeant in uitam. Post hæc lotos eos, perinde quasi tartarea palus non satis sit idonea lauandis his, qui illic degunt, & unguentis optimis uncto corpore, iamq; uicta graeolentia, tum coronatos pulcherrimis floribus proponunt splendide uestitos: ne uidelicet algeant per uiam, ne ue nudi conspiciantur à Cerbero. Accedunt ad hæc mulierum ciulatus, omnium certe lachrymæ, pectorum planctus, comæ dilaniatio, genarum cruentatio. Alijs autem & uestis discerpitur, & puluis capiti inspergitur, adeo ut uiuentes miserabiliores sint mortuo. Nam illi humi uoluantur sæpenumero, capita solo allidunt. Hic uero decorus, ac formosus, ac diligentissime coronatus, sublimis propositus est, & excelsus, uelut ad pompam adorna

adornatus . Deinde mater , atq; adeo pater quoque ex medijs cognatis progressus , ac mortuo circumfusus (nam finge iuuenem aliquem , ac formosum propositum esse , quo magis in hunc competat actio fabulæ) absurdas , ac stultas uoces emittit . Ad quas mortuus ipse responsurus sit , si contingat uocem recipere . Ait enim pater , flebili quadam uoce uerbum unumquodq; producens in longum : Fili iucundissime , peristi mihi , mortuus es , ante diem præreptus es , me super hæc misero solo relicto . Non duxisti uxorem , non parasti liberos , non militasti , non coluisti agros , non ad senectam peruenisti , non comessaberis posthac , non amabis fili , neque cum equalibus in computatione inebriaberis . Porro hæc atque id genus alia dicet , quasi putet filium adhuc rebus his egere post obitum , ac desiderare quidem , uerum potiri non posse . Sed quid hæc loquor ? Quot enim sunt , qui equos , ac concubinas , rursus alij , qui pincernas etiam in funere mactarunt , qui uestem , reliquumq; mun dum pariter in rogi iniectum exusserunt , aut unâ cum cadauere sepelierunt , perinde quasi illic sit usus , & apud inferos fruiturus ? At senex iste luctum agens , hæc omnia atque his etiam plura , quæ dicit , neque filij causa iactare uidetur , ut quem sciat non auditurum , etiam si Stentorem clamore uincat , neque rursus sua ipsius gratia . Satis enim erat illi , cogitare , & cognoscere , uel sine uoce . Nihil enim opus est , ut quis apud sese clamet . Superest igitur , ut ad hunc modum deliret ob eos qui adsunt , cum nesciat neq; quid acciderit ipsi filio , neq; quò concesserit : imò cum ne suam quidem

dem ipsius uitam, cuiusmodi sit perpenderit. Neq; enim alioqui ceu rem acerbam grauiter ferret, illum ex hac demigrasse. Filius igitur huic ita responderit, exorato Aeaco, atq; Orco, quo liceat tantisper è specu proferre caput, dum patrem insanientem compefcat. Homo infelix quid clamas? Quid mihi molestus es? Desine uellicare comam, ac uultus, etiam cutem lacerare. Cur mihi conuitium facis, ac miserum appellas, & infortunatum, qui iam sim te multo tum melior, tum felicior? Aut quid acerbi mihi putas accidisse? An quia non sim factus senex talis, qualis es tu, capite caluo, facie rugosa, incuruus genibus, segnis, in summa, totus ætate putris, multis expletis Triacadibus, & Olympiadibus, deniq; ad istum modum delirans apud testes tam multos? O demens, quid tibi uidetur in uita boni, quo post hac non simus potituri? Nimirum compotationes dicis, ac coenas, uestemq; & concubitus, eoq; metuis, ne rerum harum inopia peream. Non cogitas autem, longe bellius esse, non sitire, quàm bibere, non esurire, quàm edere, non ~~algere~~, quàm uestibus abundare. Age igitur, quandoquidem ignarus uideris, docebo te lugere uerius. Iamq; denuo incepto luctu, clama. Fili miser, non amplius sities, non amplius esuries, non amplius algebis. Peristi mihi infelix, quod morbos effugeris, qui febrem iam non timeas, non hostem, non tyrannum: non amor disruciabit te, non auocabit coitus, neq; huius rei causa bis, aut ter quotidie perdes impensam. Heu calamitatem. Neq; contemneris factus senex, neque molestus eris iuuenibus, si quando conspiciaris.

Hæc

Hæc si dixeris, pater, an non putas te multo ueriora, magisq; ridicula dicturum, quam ista quæ modo? At uide ne illud te male habeat, dum noctem, quæ apud nos est, magnamq; cogitas caliginem: proinde metuis, ne tibi præfocer, conclusus in monumento. Verum in his illud oportebat perpendere, oculis putrefactis, atq; adeo exustis (siquidem paulopost exurere me decreuistis) nihil opus erit, nec ad tenebras, nec ad lumen inspiciendum. Atq; ista fortassis utcunq; ferenda. Verum eiulatus iste uester quid mihi confert? aut quid ista pectorum ad tibie modos percussio? aut quid mulierum immodicia lamentatio? Quid autem saxum, quod sepulchro imponitur, coronis ornatum? Aut quid ualeat, quod merum infunditis? Num putatis illud ad nos destillaturum, & ad Orcum usq; permeaturum? Nam de parentibus ipsi quoq; ni fallor, uidetis, quod ex apparatu potissimum ad nos redire debuerat, id fumo correptum, sursum in cælum abire, neq; quicquam iuuare nos, qui infernè agimus. Porro quod superest, puluis est inutilis, nisi creditis nos cinere uesci. Non est usqueadeo sterile, neq; infrugiferum Plutonis regnum, neq; nos destituit asphodelus, ut à uobis cibos huc deportemus. Itaque iuro per Tisiphonem, iampridem mihi libebat uehementer exclamare super his, quæ, & faciebatis, & dicebatis, sed uetabat linteam ac lanæ, quibus mihi fauces obligastis.

Atq; ita profato, mors ultima lumina clauit.

Sed dicito per Iouem, si conuersus ad eos mortuus ille loquatur hæc, cubito innitens, an non uidebitur rectissime

finè dicturus? Attamen uecordes isti uociferantur, et accersito quopiam lamentorum artifice, qui multas antiquas calamitates in unum congerat, certaminis adiutore, et amentiae chorago abutuntur, ubicunque coeperit ille, ipsi ad melos eiulatu respondentes. Verum quantum ad lamentationes attinet, omnibus eadem est ineptiendi consuetudo. At deinceps sepulturae rationem in uarios diuidunt modos. Nam Graecus exurit, Persa defodit, Indus nitro oblinat, Scythia deuorat, mوريا condit Aegyptius. Atque hic quidem (rem à me uisam narro) deficcatum cadauer, conuiuam, et compositorem adhibet: fit autem frequenter, ut Aegyptium aliquem indigentem pecuniae, leuet egestate pignus frater, aut pater in tempore factus. Nam libationes, pyramides, columnae, tituli, ad breue tempus duratura, an non superuacanea, et ludicris similima? Sunt uero qui ludos quoque constituent ad sepulchrum, ac funebres orationes habeant perinde quasi patrocinentur, ac testimonium perhibeant defuncto apud inferos iudices. Post haec omnia, superest exequialis coena. Iamque adsunt necessarii, ut defuncti parentes consolentur, suadentque uti cibum capiant, quanquam illi per Iouem non illibentes ad id compelluntur, quippe perpetuum iam tri-duum enecti fame. Et quousque queso flebimus? Sine quiescant Plutonis manes. Quod si tibi deliberatum est omnino flere, uel ob hoc ipsum cibus est capiendus, quo tanto luctui par esse possis. Tum denique, tum ex omnibus contexuntur duo uersus Homerici.

Nam coepit meminisse cibi Niobe auricapilla.

Tum

Tum illud,

Vita defunctos flere haud finit alius Achiuos.

At capiunt quidem illi, sed initio pudibundi, uerentesq; ne post charissimorum obitum uideantur adhuc affectibus humanis commoueri. Hæc atq; his longè magis ridicula reperiet, quisquis obseruarit ea, quæ sunt in luctu: propterea quòd uulgò existiment mortem summum esse malum.

ABDICATVS LVCI-

ANI, D. ERASMO ROTE-
RODAMO INTER-
PRETE.

Quidam abdicatus artem medicinæ didicit. Patrem infania laborantem, reliquis medicis desperantibus, pharmaco cum sanasset, de nouo receptus est in familiam. Post hæc neque iam infania correptam sanare iussus, abdicatur.

HAUD quaquam noua sunt hæc iudices, neq; miranda, quæ in præsentia facit pater, neq; nunc primum ad hunc irascitur modum: uerum hæc lex illi facilis est, et assuetus ad hanc causam accedit. Verum illud mihi nouo calamitatis genere accidit, quòd cum nullum proprium sit crimen, quod mihi possit imponi, tamen in periculum uocor, ne pœnas dem artis nomine, nisi huic iubenti per omnia parere possit. Quæ quidem re quid fieri possit absurdius? uti curem ex præscripto, non iam quatenus ars ualeat, sed

partis arbitrato. Quare optarim equidem ut medicorum ars, eiusmodi quoque remedium aliquod haberet, quod non modo laborantes insania, uerum etiam præter æquum irascentes liberare possit, nimirum quo liceat et patris iracundiæ mederi. Nunc autem ipsa quidem insania leuatus est, ceterum iracundia magis etiam exasperatur. Quodque est omnium grauissimum, erga ceteros omneis sanus est, in me unum insanit, à quo morbo fuit liberatus. Videtis igitur cuiusmodi mercedem curationis feram, cum rursus ab illo abdicor, iterum alienor à familia, ceu ob idipsum ad breue tempus receptus, ut maiore insania sæpius eijcerer domo. At ego quidem in his quæ præstare queam, ne expecto quidem patris iussum, ut qui pridem non accersitus ad opitulandum accesserim. Verum ubi res est eiusmodi, ut nulla omnino spes sit, tum nec aggredi uelim. Porro in hac muliere multo etiam minus ausim, neque id temere. Siquidem reputo quæ in me facturus sit pater, si res non successerit, cum iam abdicet nondum aggressum curationem. Quare doleo Iudices, nouerçæ uicem, grauiter laborantis. Erat enim proba. Deinde patris nomine, quem huius morbus excruciat. Maxime tamen mea ipsius causa, qui uidear immorigerus patri, cum non possim quæ iubeor præstare: partim ob morbi magnitudinem, partim ob artis imbecillitatem. At sanè non arbitror æquum esse ut abdicer, si quod efficere non queam, id ne recipiam quidem. Itaque quibus de causis prius abdicarit me, facile fuerit ex hoc negotio conijcere. Quanquam ad illas, opinor, satis respondit, ipsa post
acta

acta uita. Ad hæc autem quæ nunc obijcit, pro uirili sum
responsurus, si prius de statu meo pauca uobis expo-
suero. Ego intractabilis ille, et immorigerus, patrem
dedecorans, et indigna genere meo patrans, id quidem
temporis multa id genus uociferanti, ac sine fine occla-
manti paucis contradicendum esse duxi. Verum domo
cedens, existimaui mihi grauissimi iudicii instar fore,
uerumq; calculum, ita actam deinde uitam, ut appareret
me à paternis illis criminibus quam longissime abesse,
sed potius honestissimis studijs dedisse operam, cumq;
optimis uiris habuisse consuetudinem. Jam uero, et eius
modi quiddam prospiciebam, ac suspicabar fore, ut ali-
quando pater, qui non admodum animo constaret, mi-
hi sine causa succenseret, falsaq; in filium crimina strue-
ret. Neque deerant qui ista morbi initium interpreta-
rentur, minaq; ac tela paulo post irruituri mali. Nem-
pe odium absq; causa, mores asperos, conuitia parata,
censuram seueram, clamorem, iracundiam, in summa,
omnia plena bilis, unde usu uenturum credebam, ut mi-
hi aliquando arte medicinæ foret opus. Proinde foras
profectus, ac probatissimorum, quos in peregrinis re-
gionibus nancisci potui, medicorum usus doctrina, plu-
rimo labore, uehementiq; animi studio artem perdidici.
Porro domum reuersus, offendo patrem manifesta-
iam insania laborantem, et ab huius loci mediorum despe-
rantibus destitutum, qui non altius introspiciunt, nec
admodum exactè morbos dijudicant. At ego sanè, sicuti
par erat facere frugi filium, neq; superioris abdica-
tionis iniuriam recordabar, neq; ut accerferer operie-

bar. Neq; enim erat quicquam, quod illi proprie impu-
tare possem. Verum peccata illa omnia fuerant aliena.
Nempe quemadmodum modo dicebam, ipsius morbi.
Ergo cum inuocatus accessissem, non sum equidem pro-
tinus medicatus, neque enim hic nobis mos est, neque id
præcipit ars: uerum illud omnium primum iubemur ob-
seruare, sanabilis ne sit morbus, an insanabilis, atque ar-
tis terminos prætergressus. Ac tum si eiusmodi fuerit
malum, ut commode possimus aggredi, aggredimur, to-
toq; adnitimur studio, ut egrotum seruemus. Quod si
uiderimus iam inualuisse, superasseq; nec manum ad-
molimur omnino, idq; uetustam quandam legem eorum,
qui primi medicinæ prodiderunt artem, secuti: qui ne-
gant tentandos esse morbos, qui iam inualuerunt. Itaq;
cum patrem adhuc intra spem esse perspiccerem, neque
malum supra artis uires esse, diu obseruatis, ac pensita-
tis singulis, ita demum aggrediebar, ac pharmacum fi-
denti animo porrexi. Multi sanè eorum qui tum ade-
rant, suspectam habebant administrationem pharmaci,
calumniantes curationem meam: iamq; parabant in ius
uocare me. Aderat autem, & nouerca pauida, atque
diffidens, non id quidem odio mei, sed quòd metueret,
utpote probè sciens illum grauiter laborare. Nam sola
nouerat omnia, quippe familiaris, & assidue conuiuens
egrotanti. Attamen ego nihil his rebus deterritus, scie-
bam enim futurum ut mihi signa non mentirentur, neq;
falleret ars: adhibui curam, obseruato tempore idoneo.
Quanquam erant amici nonnulli, qui mihi consilium
darent, ne fiderem, ne forte si res male successisset, ma-
iorem

iorem aliquam calumniam mihi accerferem, quasi patrem ueneno ultus essem, memor iniuriarum, quibus me affecerat. In summa, ille protinus conualuit, pristinae redditus sanitati, cognouitq; omnia. Familiares admirabantur: deniq; laudabat, & nouerca, ac palam omnibus utriusq; nomine gaudebat, tum mihi laudem affectu to, tum illi ad sanam mentem reuerso. Atque hic quidem, nam illud de eo testari possum, neq; contatus, neq; quopiam his de rebus in consilium adhibito, simulatque rem omnem è familiaribus cognouit, irritam fecit abdicationem, ac denuò me filium fecit, seruatorem ac beneficium appellans, confitens sese certum experimentum mei cepisse, deq; illis antè factis semet excusans. Id factum compluribus attulit uoluptatem, nimirum quotquot aderant probi. Caterum urebat eos, quibus abdicatione filij incundior fuerat reuocatione. Proinde uidebam tum non eodem modo ea re gaudentes omnes, sed erat cuius & colorem illico uerti sensi, & oculos turbari, & uultum iracundum, quemadmodum ex inuidia; odioq; solet accidere. Nos igitur ut est consentaneum, in complexibus, & animi gaudijs uersabamur, utpote utroq; alteri reddito. Caterum nouerca paulo post egrotare protinus coepit, morbo, iudices, graui, & impotenti. Nam statim obseruabam, ut nascebatur malum. Neq; enim simplex erat, aut leuis insaniae species, quin potius uetus quidam morbus, qui iam pridem delituerat in animi domicilio, erupit, uictorq; in apertum prodijt. Sunt autem nobis cum alia multa signa, insanabili laborantis insaniam, tum illud commune in hac obseruauimus

muliere. in ceteros placatior est, ac mitis, atq; illis presentibus conquietitur morbus. Quod si quem conspexerit medicum, imò si uel audierit tantum de medico, in hunc supra modum incenditur. Quod, & ipsum argumento est, illam graui, & insanabili teneri malo. Hec cum perspicerem, equidem acerbe ferebam, miserebarq; mulieris, ut debui, præter meritum tanto laborantis infortunio. Pater uero ob imperitiam, neque enim nouit, uel originem mali, quo tenetur, uel causam, uel morbi magnitudinem, iussit uti medicarier, ac simile phar-macum exhiberem: arbitratus idem esse insanie genus, eundem morbum, eandem egrotationem, quæ similem curandi rationem admitteret. Verum ubi id quod erat uerissimum dico, fieri nullo pacto posse, ut mulier seruetur, fateorq; me morbo imparem esse, indignatur, ac succenset, aitq; me studio detrectare, ac mulierem destituere, mihi crimini uertens artis imbecillitatem. Atque huic quidem accidit, quod solet ijs qui dolent. Succensent enim omnes ijs, qui liberè uerum loquuntur. Tamen ego sanè pro uiribus illi respondebo, tum meo ipsius nomine, tum artis. Ac primum quidem à lege suam initium, per quam hic me parat abdicare, ut intelligat sibi non esse posthac eandem abdicandi facultatem, quæ prius fuit. Neq; enim legis lator omnibus, o pater, istam potestatem permittit, neque uti quoslibet filios, neq; quoties libuerit, abdicent, neq; qualibet de causis: Verum quemadmodum patribus concessit, certis de causis irasci, ita prospexit, & liberis, ne id immentibus accidat. Ea q; gratia iussit, ne libera esset, ac ci-

tra iudicium uindicta : sed ad iudices uocat, æstimatores constituit, qui neq; per iracundiam, neq; per calumniam, quod iustum sit iudicent. Nouerat enim frequenter accidere multis, ut ob causas iniquas ad iram commouerentur : hic quidem alicui falsæ calumniæ credens : ille famulo fidem habens, aut uxori cuipiam inimica. Quare noluit rem iniudicatam agi, neq; indefensa causa liberos statim capi, uinciq; : uerum, & aquam infundit, & ratio redditur, & nihil inexcusum relinquitur. Quandoquidem solum hoc autoritatis datur patri, ut ad iudices uocet : uerum iudicandi autoritas, an merito accuset, id penes uos, qui iudicio præsidetis. Ac nondum spectate crimen, quod mihi imponit, cuiusq; gratia nunc indignatur : uerum illud prius expendite, num posthac illi ius sit abdicandi, qui semel abdicauerit, iamq; sit usus facultate, quam lex concedit, atq; hanc paternam potestatem expleuerit, deinde rursus in familiam receperit, ac superiorem abdicationem irritam fecerit. Nam ego certe iniquissimum istud esse dico, ut liberorum quæ sint infinitæ poenæ, ut multæ condemnationes, ac metus perpetuus : utq; lex nunc irato inseruiat, mox deinde faciat irritum, quod actum est : rursus ut eodem modo ualeat : in summa, ut ius sursum ac deorsum torqueatur, utcunq; patribus pro tempore uisum fuerit. Verum initio quidem æquum erat uti concederet, cumq; indignante pariter indignaretur, ac puniendi ius faceret ei, qui genuisset. Porro ubi semel potestatem absumpserit, ac lege sit abus, iracundiam expleuerit, post hæc rursus in familiam receperit, & in hanc opinio-

nem discesserit, ut frugi putet, in his perseueret necessum est, neq; postea resiliendum, aut retractanda sententia, neq; rescindendum iudicium. Neque enim scire poterat, opinor, is qui natus fuerat frugi ne, an contra esset eudusurus. Atq; hanc ob causam permissum est, ut genere indignos abdicent, quos cum educabant, cuiusmodi essent futuri nesciebant. Cæterum ubi non coactus, sed suapte sponte, atq; autoritate ex sese comprobatum recipit, qua deinde ratione possit mutare factum, aut quis legis usus superest? Etenim ipse legislator hunc ad modum tecum egerit. Hic si improbus erat, dignusq; quem abdicares, quid accidit uti reuocares? Cur donuo in familiam reduxisti? Cur legem irritam fecisti? Nam liber eras, tibiq; in manu erat ista non facere. Neque enim tibi concedendum est, ut legibus tuo arbitrato abutaris, utq; iudicia utcunq; mutatus sit animus tuus, eò trabantur. Neq; uti nunc irritentur leges, nunc rursus ualeant, iudices interim testes sedeant, uel ut rectius dicam, ministri tue uoluntatis, modò punientes, modò absoluentes, quando cunq; tibi uisum fuerit. Semel genuisti, semel educaisti, pro his semel item abdicare potes, atq; ita potes, si istud merito facere uidearis: uerum ut hoc fiat sine fine, ut perpetuo, ut frequenter, ut facile, id uero supra patris ius est. Quare per Iouem iudices, ne permittatis huic, ut qui sua sponte receperit, superioris iudicij sententiam irritarit, iram damnarit, rursus ad eandem prouocet poenam, & ad patriam recurrat potestatem, cuius tempus iam excessit, euāuitq; priuilegium, nec huic uni quicquam ualens, quippe antehac consumpta. Etenim
illud

illud considerate, quemadmodum in reliquis iudicijs, ubi iudices sortibus serunt sententiam, si quis perperam pronunciatum existimat, permittitur alios adire iudices. Porro si qui ipsi suapte sponte iudices constituerint, de lectisq; arbitris causam commiserint, posthac non idem licet. Etenim si quis, quorum sententijs initio stare non cogebatur, hos sponte delegerit, iam æquum est boni consulere quæ statuerint. Itidem sanè tu quoque, quem antea liberum erat non recipere, nisi dignus maioribus uideretur, hunc si probum arbitratus esse, denuo recepisti, iam deinde non erit abdicandi ius. Siquidem indignum esse in quem ista denuo fiant, ipse testatus est, iam de integro frugi filium esse confessus. Itaq; non conuenit pœnitere receptionis, sed firma reconciliatio sit oportet, nimirum post toties pronunciatum sententiam, ac reus bis iudicatum, primum cum abdicares, iterum, cum ipse mutasti consilium, meq; in familiam reuocasti, rescisis decretis superioribus, confirmans illa quæ postea sunt placita. Proinde perseuera in his quæ proxime statuisti, tuumq; ipsius iudicium serua. Pater sis oportet, quandoquidem id abs te decretum, id probasti, id ratum fecisti. Ego quidem si natura non essem filius, sed adoptatum abdicare uelles, ne tum quidem existimarim tibi licere. Quod enim initio liberum erat non facere, id semel factum, iniquum est rescindere. Porro cum qui primum natura sit filius, postea iudicio, sententiæq; accersitus, quæso num par est rursus expellere, et eadem familiaritate priuare sæpius? Age quid si forte seruus essem, ac tu quidem primum improbum esse ratus, in uin-

cula

cula coniecisses, deinde ubi cognitum est me mihi peccasse, manumisisses, num tibiliceret, utcunq; contigerit irasci, rursus in eandem reuocare seruitutem? Minimeliceret. Istiusmodi igitur acta, leges firma uolunt esse, ac perpetuo ualere. Ego cum pluribus etiam argumentis docere possim, non esse ius huic abdicare denuo, quem semel abdicatum, sponte sua receperit, tamen finem faciam. Nunc spectate cuiusmodi filium parat abdicare. Atq; illud nondum dicam, me tum imperitum abdicatum fuisse, nunc abdicari medicum (nihil enim mihi in hac causa suffragetur ars) tum iuuenem, nunc etate prouectum, ut etas etiam ipsa fidem faciat, me nihil peccasse. Nam leue fortassis hoc quoque: uerum tum quidem, etiam si nullo commissso peccato, ut ego quidem dixirim, sed nec benemeritus, alienabar à familia. Nunc porro cum nuper salutem dederim, ac beneficus extiterim, exigor. Qua re quid fieri potest ingratius? ut mea seruatus opera, tantoq; elapsus à discrimine, protinus sanationem illam huiusmodi factis penset, nulla meritorum habitatione, sed usqueadeo facile mandarit obliuioni, atque in solitudinem abigat eum, qui iure sit obsecutus, cum præter ius eijceretur, neq; solum non meminerit iniuriæ, uerum etiam et salutem attulerit, et sanæ menti restituerit? Neq; enim exiguo iudices, neq; uulgari in hunc collato beneficio, tamen huiusmodi malis nunc uideor dignus. Porro quanquam hic ignorat, quo in statu tunc fuerit, uos tamen omnes nostis, quid facientem hunc, simul, et patientem, et quibus affectum modis, ego, curandum susceperim, ac medicis reliquis desperantibus,

rantibus, fugientibus familiaribus, nec propius accedere audentibus, talem reddidi, ut etiam accusare possit, ut de legibus differere. Quin magis si exemplum quæris pater, cum propemodum talis esses, qualis nunc est uxor, ad pristinam sanitatem reuocaui. Quare non est æquum, ut pro his officijs, huiusmodi mihi gratia reponatur, utq; in me unum tantummodo sanus sis. Etenim te non mediocribus à me beneficijs affectum esse, uel ex his ipsis liquet, quibus me criminaris. Nam quem ob hoc odio persequeris, quòd uxorem extremo laborantem periculo, grauissimeq; affectam non sanam, quæ sit, ut eundem non multo potius charissimum habeas, quum simili morbo liberarim? non gratias agas, tam acerbis creptus malis? At tu, quod quidem est ingratißimum, simul atq; ad te redisti, protinus in ius trabis: salute donatus, punis, & ad uetus recurris odium, eandem recitas legem. Egregiam igitur mercedem persoluis arti, dignamq; pro remedijs refers gratiam, qui quidem aduersus medicum tantum sanus es. Vos autem iudices, huic conceditis, ut de benemerito poenas sumat, ut salutis autorem expellat, ut eum qui sanitati restituerit, oderit, ut per quem reuixit, ulciscatur. Haud profecto concedetis, si quidem quod equum est, facietis. Etenim si maximum aliquod flagitium in præsentia commissem, tamen superioris beneficij nomine non mediocriter mihi debebat: cuius respectus memoriaq; conueniebat hunc præsentem iniuriam negligere, & ob illa priora facile ignoscere: maxime si tam ingens sit beneficium, ut omnia superet, quæ postea possint accidere. Quod equidem mihi

mibi in hunc competere puto, quem seruauī, qui mibi totius uitae debitor est : cui praestiti ut sit, ut sapiat, ut intelligat: praesertim cum ceteri omnes iam desperarent, seq; morbo impares esse faterentur. Nam, et illud, opinor, ad meriti mei cumulum accedit, quod cum id temporis filius non essem, cum nihil esset causae, quae me cogeret curationem suscipere, uerum cum liber essem, atq; alienus, à naturali causa solutus, tamen haud dissimulaui, sed ultroneus, inuocatus, iniussus adi, succurri, adnissus sum, sanaui, restitui, meum ipsius patrem seruauī, de abdicatione me purgaui, iram beneuolentia sedauī, legem pietate sustuli, magnoq; beneficio reditum in familiam enī, atq; in tempore adeo periculoso fidem erga patrem demonstraui, meq; ipsum artis auxilio insinuaui, ac trisibus in rebus legitimus filius apparui. Quam multa enim me fuisse passum arbitramini, quantum, et exhaustisse laborum? dum adsideo, dum obseruo, dum opportunitates capto, nunc cedens patris uehementiae, nunc artem admouens ad breue tempus concedente morbo. Est autem hoc omnium quae sunt in arte medicorum periculosissimum, huiusmodi medicari, ac propius accedere ad hos, qui ad eum sunt affecti modum. Fit enim non raro, ut exestuante malo, rabiem in proximos exercent. Me tamen nihil horum piguit, neq; grauatus sum, uerum aderam, modis omnibus cum morbo luctans, postremo superauī pharmaco. Ne uero quisquam hoc audito, protinus apud se cogitet. Quis, aut quantus labor miscere pharmacum. Etenim multa prius sunt facienda, praestruenda uia dando pharmaco, preparandum corpus,

pas, quo facilius recipiat medicationem, deq; omni corporis habitu sollicitus sit medicus oportet, inaniens, extenuans, cibis idoneis alens, mouens ad omne quod conducit, Somnos accercendi rationes excogitans, solitudines arte reperiens. Quibus in rebus ægroti ceteri facile pareant. At qui laborant insania, ob animi libertatem intrastabiles sunt, ac gubernatu difficiles, ipsiq; medico periculosi, neque qui facile cura expugnentur. Proinde sepe numero cum effecerimus, ut iam speremus proxime adesse morbi finem, leue aliquod erratum incidens, renouato malo, cuncta illa superiora facile subuertit, curationem impedit, artem fallit. Eum igitur qui hæc omnia sustinuerit, qui cū morbo tam graui sit luctatus, qui malum malorum omnium expugnatu difficilimum uicerit, huic ut iterum abdicet permittetis, utq; leges in benemeritum interpretetur suo arbitratu cōcedetis, atq; eum cum ipsa natura bellum gerere sinetis? Ego naturæ parens, iudices, patrē mihi ipsi seruo, custodioq; etiam si hic quidem iniuria me afficiat. Quòd si filium benemeritum, leges, ut ait, secutus, perdit, & à familia alienat: hic nimirum librorum osor erit: ego pius in patrem. Ego naturam amplector. Iste naturam contemnit, fasq; & ius uiolat. O patrem iniuste prosequentem odio. O filiū iniustius amantem. Nam mihi ipsi uitio uerto, patre compellente, quòd odio habitus, cum præter causam amo, & magis amo, quàm oporteat. Atqui natura comparatum est, ut patres liberos ament magis, quàm liberi parentes. Verum hic studio tum leges contemnit, quæ filios nihil commeritos familiæ seruant, tum naturam, quæ parentes ad uehemens
natorum

natorum desiderium incitat. Non solum enim cum plures habeat in me beneuolentiæ causas, maiorem, uti debet, beneuolentiam non adiungit, atq; addit, aut quod est minus, me saltem imitatur, meumq; æmulatur amorem: sed ò calamitatem, quin insuper odit amantem, charitate prosequentem expellit, benemerentem lædit, complectentem abdicat, legesq; liberis fauentes, ceu liberis insensas, in me torquere conatur. O bellum, quod contra naturam legibus moues pater. Non sunt ista, non sunt inquam, quemadmodum tu uis: leges bene conditas, male interpretaris pater. Non pugnat natura cum lege, in his quæ ad beneuolentiam pertinent. Hic inter sese consentiunt, & altera utriq; auxilio est ad delendas iniurias. Contumelia efficit benemeritum. Offendis naturam. Cur legibus quoque simul cum natura facis iniuriam? Quæ cum honestæ, iustæ, liberorum amantes esse cupiant, non pateris esse: quippe quas aduersus unum filium, tanquam aduersus multos sæpius tentes, Nec finis in supplicijs quietem inuenire, quæ uelint in beneuolentia liberorum erga parentes conquiescere: quanquam alioqui ne positas quidem aduersus eos, qui nihil peccarint. At sanè leges ingratitude actionem concedunt in eos, qui benemeritis non retulerint gratiam. At qui non solum non refert gratiam, uerumetiam punire conatur ob ea ipsa, quibus adiutus est beneficio. Considerate num quicquã facere possit iniuius? Itaq; non posse hunc iam abdicare denuo, qui paternam potestatem semel expleuerit, ac lege sit usus: præterea non esse æquum, eum qui tantâ præstiterit beneficia

sint ista quæ iubet, in quibus quia non possum obsequi, uideor immorigerus, paulisper differam. Sed illud prius in totum dico. Neque lex huic concedit, ut quiduis imperet, neque mihi necesse est in omnibus omnino parere. Quædam enim mandata sunt huiusmodi, ut si non parueris, non sis obnoxius poenæ. Quædam id genus, ut nisi obtemperaris, ira, supplicioque sis dignus: ueluti si agrotet ipse, et ego non curem. Si quid rerum domesticarum curandum sit, et ego negligam. Si quid rem rusticam curandam mandes, atque ego recusem. Hæc omnia, atque id genus alia, probabiles adferunt causas paternæ querelæ. Porro cetera nostri sunt arbitrij, nempe quæ ad artes, et artium usum pertinent: Maxime si nulla in re fiat iniuria patri. Iam si cui pictori præcipiat pater. Hæc pingere fili, illa nequaquam. Rursum musico, hæc pulsa harmoniâ, illam ne pulsa: Tum fabro ærario: Ista cude, illa ne cude: num quisquam hunc patietur. abdicare filiû propterea, quod non ex ipsius arbitrio artem exerceat? Nemo opinor. Atqui medendi ars, quâto est honoratior, uitæque conducibilior, tanto conuenit esse liberiores qui hac utuntur ac iustum est, ut ars aliquo gaudeat priuilegio in exercendi facultate, ut neque cogatur usquam, neque ferat imperium, res sacra, deorum doctrina, uirorum eruditorum cura: neque in seruitutem trahatur legis: neque timori, poenisque tribunalium, neque calculis, ac patris minis, et indocti hominis iræ sit obnoxia. Proinde si tibi palam ac simpliciter ad hunc modum respondiissem: Nolo curare cum possum, sed artem soli mihi didici, ac patri, ceteris omnibus imperitus esse uolo: quis est tyrannus usque adeo ferox,

ferox, ut cogat etiam nolentem uti arte? Siquidem istius
 modi officia blanditijs, precibusq; ni fallor, non legibus;
 ira, iudicijs, conuenit elicere: persuadere medico oportet,
 non iubere, ut uelit, non ut metuat: neque ad sanan-
 dum adigendus est, sed ultro, ac lubens accedat oportet,
 immunis à compulsionem patris. Immunis est ars ipsa,
 quandoquidem ciuitates quoque publicitus honores,
 præminentias, immunitates, priuilegia medicis tribuunt.
 Hæc igitur in genere poteram artis nomine respondere,
 etiam si tu me illam docuisses, si multum studij,
 multum pecuniarum insumpsisses, ut discerem, et
 unam hanc curationem, etiam si eiusmodi esset, ut præ-
 stare possem, recusassem. Nunc illud cogita, quam rem
 modis omnibus ingratam, et iniquam facias, qui non
 finas me, à meipso mihi partis liberè uti. Hanc ego ar-
 tem tum cum non essem filius tuus, perdidici, neque
 tuis subiectus legibus. Atque hanc tamen tibi didici.
 Huius fructum primus sensisti, cum nihil adiuuenti con-
 tuleris ad eius cognitionem. Quem præceptorem mercede
 conduxisti? Quem pharmacorum apparatus comparasti?
 Nullum omnino. Verum inops, ac rerum necessariorum
 indigens, à præceptoribus, mei miseratus sum edoctus.
 Nam abs te patre huiusmodi mihi dabatur ad discendum
 uaticum, molestia, solitudo, egenitas, familiarium odium,
 cognatorum auersatio. Pro istis itaq; factis postulas
 uti arte mea, uisq; earum rerum esse dominus, quas
 mihi parauit tum cum mihi non esses dominus. Boni
 consule, siquid antehac ultro, nullo prouocatus officio,
 bene de te sum meritus, cum nullo nomine ul-

lam abs te gratiam possem reposcere. Ceterum non con-
 uenit sane, ut meum beneficium mihi in reliquum tem-
 pus pariat necessitatem: ut quod uolens beneficio iuu-
 ueratur in occasionem, ut postea nolenti præcipias:
 iamq; in consuetudinem trahatur, ut qui semel sanau-
 rit aliquem, semper deinde curet omnes quoscūq; uolue-
 rit is, qui sanatus est. Etenim ad istum modum fieret, ut
 quos curaremus, eos dominos nobis creauerimus, nosq;
 metipso illis tradiderimus, mercedis loco seruitutem
 accepturi, & ad omnia quæ iusserint obtemperaturi.
 Quare quid esse potest iniquius? Quoniam te graui-
 ter adeo laborantem restitui, ob id existimas tibi ius esse
 arte utendū mea? Atque hæc quidem dicere poteram: si
 mihi hic imperasset ea, quæ mea sint facultatis, atque
 ego non omnino modis omnibus, uel inuitus obtempe-
 rassem. At nunc tandem perpendite, cuiusmodi sint bu-
 ius imperata. Quandoquidem, inquit, me laborantem
 insania, sanasti; insanit autem, & uxor, eodemq; tene-
 tur morbo (sic enim opinatur) & à cæteris medicis ad
 eundem modum destituta est: tuq; potes omnia, id quod
 re demonstraſti: sanato hanc quoque, ac morbo leuato.
 Id si quis simpliciter ad hunc audiat modum, uehemen-
 ter æquum uideatur, præsertim illiterato, artisq; medi-
 cinæ imperito, Sin autem me auscultetis artis nomine
 respondentem, intelligetis nimirum nec omnia esse no-
 stræ facultatis, neque consimiles morborum naturas, nec
 eandem medendi rationem, nec eadem remedia in om-
 nibus efficacia. Actum palam fiet, quantum intersit,
 nolis quippiam, an non possis. Vos interim patienter
 auscul

auscultate me ; hisce de rebus philosophantem : existimantes nec inelegantem fore , nec extra causam , nec alienam à re ; nec intempestiuam de his disputationem . Iam primum naturæ corporum , ac temperaturæ , haud quaquam eadem sunt : tamen si maxime in confesso est , iisdem ex elementis constare . Verum alia de his , alia de illis magis aut minus participant : idq; loquor adhuc de corporibus uirorum , quæ neq; similia sunt omnibus ; neque eadem temperaturæ ; neque eadem constitutione . Vnde necessario consequitur , ut morbi quoque tum magnitudine , tum specie differentes , his accidant : utq; alia sanati sint facilia , atque ad curationem sponte propensa : alia rursus prorsus desperata : ut quæ , & facillime corripiantur , & grauissime à morbis prehendantur . Proinde si quis existimet , quamlibet febrim , aut quamuis tabem , aut peripneumoniam , aut insaniam , quolibet in corpore unam atq; eandem esse genere : is non uideatur ponendus inter sobrios : neq; doctos : neq; inter eos , qui in rebus huiusmodi exquirendis elaborarunt . Quin idem malum in hoc corpore facile sanabitur , in hoc minime . Quemadmodum uidelicet triticum , si idem in diuersos eijcias agros : aliter proueniet in plano solo , profundo , irriguo , aprico , uentis salubribus exposito , ex culto , nimirum ubere , leto , copiosoq; fructu : Rursus aliter in montuosa , petricosaq; terra , aliter in opaca , aliter in subiecta montibus , In summa : pro cuiusque loci diuersa natura , uarie proueniet . Itidem , & morbi , pro ratione corporum , in quæ inciderint , aut maiores , & uberioriores , aut minores eueniunt . Verum his omnis pater ;

nec omnino discussa re, uult quamuis insaniã in quouis corpore consimilem esse, similemq; desiderare curationem. Super hæc tam multa, muliebria corpora plurimum differre à uirorum corporibus, uel ad morbi corruptionem, uel ad sanandi spem, aut desperationem, facile fuerit cognoscere. Siquidem uirorum corpora bene compacta sunt, neruosa: laboribus, agitationibus, uita sub dio acta, exercitata. Cōtrā fœminarum, flaccida, male compacta, in umbra alita: Candida ob sanguinis inopiam, colorisq; penuriam, & humoris superuacanei abundantiam. Quare facilius corripuntur, quàm uirorum: utpote morbis expōita, nec serentia curationem: præcipue uero ad insaniam procliuiora. Nam cum mul- tum habeant iracundiæ, ac leuitatis, facileq; commouentur: porrò corporis exigua sint uires: facile in hoc malum prolabuntur. Proinde non conuenit, in utrisque eandem à medicis sanandi rationem requirere. Cum intelligatis, hæc ab illis longissimo distare interuallo: iam ab ipso protinus ortu discreta: tum tota uitæ ratione, tum actionibus omnibus, tum studijs atque exercitijs uniuersis. Quare cum dicis, Insania laborat: adde hoc quoque, laborat mulier. Neq; confundas hic omnia sub unâ, & eandē insaniæ referens appellationem. Verū discretis ijs, quemadmodum, & natura discreuit, quid in quoq; præstari possit, considera. Nam nos, quemadmodū initio dixisse memini, illud in primis spectamus: egroti corporis naturam, ac temperaturam: & cuius qualitatis magis sit particeps, calidius, an frigidius: uigens, an etate deficiens: magnum, an pusillum, crassum, an macilentum:

tam: reliquaq; id genus omnia. Quæ si quis penitus expenderit: is demum erit idoneus cui fides habeatur, uel desperanti, uel recipienti. Quandoquidem, & insaniam innumerabilia sunt genera, & causæ complures: nec uocabula quidem eadem. Neque enim idem, desipere ac delirare, rabire, & insanire. Verum hæc omnia nomina significant magis aut minus obnoxium esse morbo. Porro causæ aliæ sunt uiris, aliæ foeminis. Rursum inter ipsos uiros, aliæ iuuenibus, aliæ senibus: puta iuuenibus immodica fermè repletio: senibus autem importuna calumnia, ira impotens, quæ sæpenumero incidit aduersus domesticos. Hæc initio perturbant animum: deinde paulatim uergit in insaniam. Porro mulierum corpora, & multæ res infestant, & facile in morbum adducunt: præcipue uero si quem oderint uehementius, aut si inuideant inimico, secundis rerum successibus utenti: aut si quid molestum sit: aut si cui succenseant. Hæc paulatim subgliscentia, multoq; alita tempore, tandem in insaniam euadunt. Eiusmodi rerum aliquid uxori quoque usu uenit pater: & haud scio, an nuper aliquid illi ægritudinem aliquam attulerit. Nihil enim illa oderat, quanquam morbo sanè tenetur, neque his malis ullius medici cura poterit eripi. Quod si quis alius se facturum receperit, aut si quis eam liberarit: tum me oderis licet, uelut iniurium. Tametsi ne illud quidem ue-rebor dicere pater: Etiam si non prorsus esset, ut est, desperandum: sed adhuc aliqua salutis spes leuis ostenderetur, nec sic quidem facile manum admouerem: neque statim auderem ministrare potionem: uidelicet ueritus

fortunam, ac multorum hominum obtreffationem. Vides, ut omnes arbitrantur, priuignos inuisos esse nouer-
 cis omnibus, etiam si probæ fuerint: easq; hanc deu com-
 munem quandam mulierum insaniam insanire. Quare
 facile suspicatus fuisset aliquis, si malum hoc secus eue-
 nisset, neque profuissent remedia, perfidam ac dolosam
 fuisse curationem. Atq; uxoris quidem res pater ad hunc
 sese habent modum: idq; loquor, quod prorsus explora-
 tum habeo: nunquam melius est habitura, etiam si milles
 biberit pharmacum: eoq; non operæpretium conari, nisi
 me in hoc solum urges ut frustrer: idq; uis ut foedam mi-
 hi sanam accersam. Patere, ut mihi eiusdem artis profes-
 sores inuideant. Quod si me rursum abdicaris, ego qui-
 dem etiam si ab omnibus deserar, tamen tibi nihil impre-
 cabor graue. Sed quid si (quod auertat deus) redeat mor-
 bus: (solēt istiusmodi fermē mala irritata recurrere) quid
 erit mihi faciundum? Curabo, ut nosti, tum quoq; neque
 unquam defuturus sum officio, quod liberis natura præ-
 scripsit: neq; generis, quoad in me fuerit, obliuiscar. De-
 inde si resipueris, num credere debeo futurum, ut me de-
 nuo recipias, illud uide. Iam ista quum facis, accersis mor-
 bum, pestemq; refricas: heri ac nudius tertius è tantis cla-
 psus malis, contendis, uociferaris: quodq; grauiissi-
 mum est, irasceris: ad odium propensus es:
 leges reuocas. Hei mihi pater, istius
 modi fuerant superioris in-
 sanie tue proce-
 mia.

ICAROMENIPPVS

LVCIANI SIVE HYPERNE-
PHELVS, DES. ERAS. RO-
TER. INTERPRETE.

TER mille igitur erant stadia à terra
usque ad lunam, ubi prima nobis fuit
mansio. Porro hinc sursum ad solem
parasange ferme quingentæ. Rursum
ab hoc usque ad ipsum deniq; cælum,
arcemq; Iouis in ædito sitam, tantum frè spatij fuerit,
quantum aquila probe succincta, atque expedita queat
uno die peragere. **A M I C.** Dic mihi per gratias Me-
nippe: quæ sunt ista quæ de astris loqueris, ac tacitus
tecum supputas? Etenim iamdudum te affectans, audio
soles, & lunas: præterea autem, & magnifica ista,
mansiones ac parasangas, peregrina quædam contem-
porantem. **M E N I P.** Ne mireris Amice, si sublimia,
aëreaq; tibi uideor loqui, nam summam apud me reputo
nuper actæ peregrinationis. **A M I C.** Nimirum Phœ-
nicum exemplo uiam stellis notaras. **M E N I P.** Haud
quaquam per Iouem: quin magis ipsis in stellis sum pe-
regrinatus. **A M I C.** Papæ, longum profecto somnium
mihi narras. Siquidem totas edormisti parasangas in-
sciens. **M E N I P.** Quid ais? Somnium tibi referre uideor
qui modo ab ipso Ioue ipse reuersus adsum? **A M I C.**
Quid audio? Ita'ne Menippus nobis à Ioue delapsus
adeft è cælo? **M E N I P.** Ita sanè. Ego tibi ab ipso illo
summo Ioue hodie uenio, rebus interim dictu miris, &
d 3 auditis,

auditis, & conspexitis. Quod si non credis, equidem hoc ipso nomine supra modum gaudeo, cum supra fidem esse uideo, meam felicitatem. A M I C. Et quo pacto diuine, atque Olympie. Menippe, mortalis cum sim, ac terrestris, queam non credere uiro, qui nubes superaret: quiq; ut Homericis dicam uerbis, Iam sit cœlitum è numero unus? Verum illud mihi dicito, si molestum non est, quibus modis in altum subuectus es, aut unde nactus scalas tanta magnitudine? Nam quantum ad faciem, ac formam attinet, non es admodum similis illi Phrygio: ut coniectare possimus, te quoq; ab aquila raptum fuisse, quo pocillatoris alicubi munere fungeretur. M E N I P. Non me clàm est te iamdudum irridere. Neque uero id omnino mirum, si narrationis nouitas tibi fabulæ uidetur adsimilis. Ceterum ad consensum nihil mihi erat opus, neque scalis, neque uti pueri illius in morem ab aquila raperer: propterea quod alæ mihi essent propriæ. A M I C. Iam uero istud quod narras, uel ipsum Dædali factum superat. Siquidem præter alia nobis inscientibus, miluius quispiam, aut graculus ex homine factus es. M E N I P. Recte Amice: neque procul à scopo coniecisti. Etenim illud Dædali de alis inuentum ipse quoq; sum machinatus. A M I C. At interim omnium audacissime, non ueritus es, ne tu quoq; alicubi in mare delapsus, Menippeum aliquod pelagus tibi cognomine redderes: quemadmodum ille Icarium? M E N I P. Nequaquam: Siquidem Icarus cum alâs haberet cerâ adglutinatas, eaq; quamprimum ad solem esset liquefacta, defluxis alis, non mirum si deciderit. At nobis

nobis citra ullam ceram erant pennæ. A M I C. Istud
qui fieri potuit? Iam enim haud scio quo pacto paula-
tim me adducis, ut uera uideantur quæ narras. M E-
N I P. Ad hunc ferme modum. Aquilam egregie ma-
gnam, tum autem, & uulturem ualidum arripui. His
cum alas unâ cum ipsis brachijs præsecuisssem. Quin
potius si uacat totius commenti rationem ordine tibi
perceñsebo. A M I C. Mihi quidem uel maxime uacat.
Adeo sublimis à sermone tuo pendeo: iamq; ad narra-
tionis finem inbio. Ne uero me negligas, per Iouem ami-
citie præsidem, auribus in aëre suspensum ob tuam nar-
rationem. M E N I P. Ausculta igitur. Neq; enim ciui-
le fuerit, si spectem amicum ore hianter relictum: eumq;
quemadmodum tu ais, ab auribus suspensum. Ego igi-
tur cum expendens ea quæ sunt in uita mortalium, pro-
tinus omnes res humanas reperissem ridiculas, humiles,
instabiles: nempe opes, imperia, magistratus: contem-
ptis his, atq; horum studio, adiectoq; animo ad ea, quæ
uere sunt bona: conatus sum ab his tenebris emicare,
& ad uniuerſi naturam suspicere. Atq; hic mihi multam
attulit hæſitationem: primum hic ipse qui à sapientibus
appellatur mundus. Neq; enim inuenire poteram, neq;
quo pacto factus fuisset, neque quo opifice: neque quid
esset illius uel initium, uel finis. Deinde cum particu-
latim contemplarer, multo etiam magis ambigere sum
coactus. Quippe qui uiderem stellas temere per cælum
disiectas. Tum solem ipsum, quid tandem esset, scire ge-
stiebam. Super omnia uero quæ Lunæ accidebant, mihi
uidebantur absurda, ac planè mira: putabamq; causam
aliquam

aliquam arcanam, et inexplicabilem esse, cur illa subinde speciem formamque uariaret. Quinetiam fulgur emicans, tonitru erumpens, tum pluuia, nix, grando è sublimi demissa: uidebantur hæc quoque omnia coniectu difficilia: quæque nullis notis deprehendi possent. Itaque cum ad eum modum essem affectus: optimum factu ratus sum, ut horum unumquodque à philosophis istis perdiscerem. Siquidem existimabam illos ueritatem omnem docere posse. Quare cum ex illis præstantissimos delegissem, quantum mihi coniectare licebat, è uultus austeritate, eoque coloris pallore, ac barbæ profunditate: Mirum enim ut mihi ex ipso protinus aspectu sublimiloquos quosdam, et cœlestium rerum peritos uiros præse ferebant: His ubi mentiet docendum tradidissem magna pecunia: quam partim euestigio præsentem numerari: partim tum me persoluturum sum pollicitus, ubi ad philosophiæ summam peruentum esset: non grauebar erectus ad nugæ doceri, et uniuersi dispositionem discere. At illi tantum aberant, ut me pristina liberarent inscitia, ut in maiores etiam dubitationes coniecerint, principia nescio quæ, ac fines, tum insecabilia, inania, syluæ, ideas, atque id genus alia, mihi quotidie offundentes: Verum illud interim mihi uidebatur omnium esse grauissimum: quod cum nihil inter illos conueniret, uerum pugnantia, diuersaque inter se omnia loquerentur: tamen postulabant, ut sibi fidem haberem, ac ad suam quisque rationem me conabatur adducere. A M I C.

Rem absurdam narras, si uiri cum essent sapientes, inter sese de rebus factiose dissidebant: neque de ipsæ eadem

dem probabant. MENIP. Atqui rideres Amice, si audieris illorum arrogantiam, & in differendo prodigiosam confidentiam. Qui quidem cum humi ingrederentur, nihiloq; præstantiores essent nobis, qui super terram ambulamus, ne cernentes quidem acutius quam quivis alius astans, nonnulli cecutientes etiam senio, atque inertia: tamen & coeli terminos perspicere sese profitebantur: solem quoq; ipsum dimetientes, & ea quæ supra lunam sunt, aggredientes: Ac perinde quasi ex ipsis delapsi stellis, ita & magnitudinem illarum, & figuram explicabant. Ac sæpenumero cum forte ne illud quidem certo scirent, quot stadijs à Megara abessent Athenæ: tamen spatium, quod interest inter solem, & lunam, quot esset cubitorum, audebant pronuntiare: tum aeris altitudinem, maris profunditatem, terre ambitum dimetientes. Ad hæc, circulos depingebant, ac triangulorum figuras super quadrangulos inducentes, neq; non sphaeras quasdam picturatas, cælum scilicet ipsum metientes. Iam uero illud an non insulsum, & insignis arrogantia? quod cum de rebus usq; adeo incertis loquantur, nihil tamen ita proponunt, quasi coniecturis ducantur: uerum supra modum contendunt: neque ullum uincendi locum alijs relinquunt: tantum non iureiurando confirmantes Solem massam esse candefactam, incoli Lunam, stellas aquam potare, idq; Sole ueluti situla quadam per funem demissa, uaporem è mari attrahente, atq; illis omnibus ordine potum distribuyente. Nam quanta sit in dictis pugnantia, id haud difficile fuerit cognoscere. Iam mihi spectata per Iouem, num illorum decreta
inter

inter se consentiant, ac non magis longissimis disita interuallis, quandoquidem primum de ipso mundo uaria est sententia, cum alijs, & ingenuis, & nunquam interiturus esse uideatur. Rursum alijs, & opificem illius, & fabricandi modum eloqui sint ausi. Quos equidem cum primis admirabar, propterea quod cum deum quendam rerum omnium opificem praposuissent, non illud etiam adderent, uel unde is esset profectus, aut ubi loci constiteret cum omnia fabricaretur. Nam ante uniuersi exortum, non possis uel tempus, uel locum imaginari. A M I C. Profsus audaces quosdam Menippe homines, ac prodigiorum autores mihi narras. M E N I P. Quid autem, si iam audias uir optime, quæ differant, & de Ideis. & de incorporeis: tum quæ de finito, & infinito nugantur? Nam, & his de rebus acriter inter se digladiantur, dum alijs sine circumscribunt uniuersum, alijs contra, finem illud nescire existimant. Quin insuper quidam ex istis complures esse mundos demonstrabant, damnantes eos, qui de hoc uelut uno quopiam illorum disputarent. Rursum alius, nescio quis uir, haud quaquam amicus paci, bellum rerum omnium parentem esse censebat. Nam de dijs, quid iam attinet loqui? Cum his deus esset numerus: illi rursus, per canes, & anseres ac platanos deiecerent. Deinde alijs, reliquis omnibus dijs expulsis, uni soli rerum omnium imperium tribuebant: ita ut mecum etiam animo discruciarer, cum tantam audirem deorum inopiam. E' diuerso alijs liberaliores, multos deos faciebant: ac dissectis illis hunc aliquem primum deum appellabant: his secundas, aut tertias diuinitatis partes tribuebant.

buebant. Ad hæc alij incorporeum quiddam, & infor=
me putabant esse numen. Alij corpus esse imaginaban=
tur. Deinde non omnes erant in hac opinione, ut. puta=
rent dijs esse curæ res mortalium : uerum erant nonnul=
li, qui eos omni cura liberantes, haud aliter, atque nos
consueuimus ætate defectos, à ministerijs dimittere : ni=
hilo aliusmodi eos inducunt, quàm cuiusmodi in comœ=
dijs induci solent satellitia. Iam alij superantes hæc om=
nia, ne esse quidem ullos omnino deos credebant, sed
mundum nullo domino, nulloq; duce temere ferri sine=
bant. Atqui cum hæc audiebam, uerebar non habere fi=
dem uiris aliofremis, ac probe barbatis. Neq; tamen in=
ueniebam, ad cuius dicta me uerterem, ut aliquam illo=
rum sententiam nanciscerer irreprehensam, ac nequa=
quam ab alio subuersam. Itaque planè tandem Homeri=
cum illud mihi usu ueniebat. Nam sæpenumero animus
incitabat, ut huic alicui illorum crederem:

Sed me mens diuersa uetabat.

In quibus omnibus cum perplexus hæsitarem, despera=
bam futurum, ut super his uerum aliquid in terris au=
direm : cæterum unica tantum uia, uniuersa dubitatio=
ne liberari posse, si ipse alis aliqua ratione additis, in
cælum ascenderem. Eius rei conficiendæ spem mihi præ=
buit primum ipsa cupiditas, deinde fabularum scriptor
Æsopus, qui aquilis, ac scarabeis, interdum, & came=
lis cælum adiri potuisse demonstrat: uerum ut mihi ipsi
alæ prouenirent aliquando, id nulla ratione fieri posse
uidebatur. Cæterum si uulturis, aut aquile alas induis=
sem, nam has solas sufficere ad humani corporis modum,
futurum

futurum forsitan, ut mihi succederet experientia. Itaque correptis auibus, alteri dextram alam, porro uulturi sinistram amputaui, idque admodum scite. Deinde quum obligassem, humerisque loris ualidis accommodassem: tum summis pennis ansas quasdam manibus inserendis addidissem, mei ipsius periculum faciebam: primum subsiliens, ac manibus interim subseruiens, et anserum exemplo paulum adhuc à terra uolatu me sustollens, inter uolandum summis interim pedibus ingrediens. Postea quum res ex animi sententia succederet, iam audacius etiam experimentum aggrediebar: conscensaque arce demisi meipsum per præceps, atque inde in ipsum ferebar theatrum. Mox ubi nullo periculo deuolassem, sublimia iam, et ardua cogitare cœpi: ac tollens me à Parnetho siue Hymetto, ad Geraneam usque uolabam: Rursum inde ad Acrocorintum subuolaui: deinde supra Pholoën, et Erymanthum ad Taygetum usque. Ergo quum tandem audax facinus satis essem meditatus, iamque perfectus, et altiuolus euasissem, non amplius de pullis imitandis cogitabam, uerum conscenso Olympo, quàm leuissimo commeatu onustus, inde rectà in cœlum tendere cœpi: initio quidem oborta oculorum uertigine ob profunditatem: et postea ferebam, et hoc quoque facile. Verum ubi iam ipsi lunæ uicinus essem, plurimumque nubium essem cimensus, sentiebam me defatigatum, maxime in ala sinistra, nempe uulturina. Huc igitur diuerti, ac super eam insidens quiescebam, in terram interim è sublimi respiciens, neque secus quàm Home ricus ille Iuppiter, nunc bellacium Thracum regionem despiciebat,

despiciens, nunc Mysorum, mox (si libuisset) Græciam, Persidem, Indiamq; ex quibus omnibus uaria quadam uoluptate perfunderbar. A M I C. Ergo ista quoq; narrabis Menippe, ne ulla prorsus peregrinationis parte fraude= mur: quin potius si quid obiter in itinere conspexisti, fac ut hoc quoq; sciamus. Nam ego sanè haud mediocria dicturum te expecto, de terræ forma, deq; omnibus quæ in terra sunt, cuiusmodi tibi uisa sunt ex alto contemplanti. M E N I P. At tu quidem recte coniectas Amice. Quamobrem quatenus licet, conscensa luna inter narrandum peregrinanti comes esto, simulq; mecum contemplare totam terræ speciem, habitumq;. Atq; initio quidem admodum pusillam quandam terram mihi uidere uidebar, multo inquam, luna minorem: ita ut ego repente intentis oculis diu dubitarem, ubi nam essent tanti illi montes, ac tantum mare: quod ni Rhodiorum Colossus conspexissem, tum Phariam turrin, haud dubie prorsus ubinam esset terra, me prorsus latuisset: uerum ista quod sint sublimia, præq; cæteris eminentia, præterea oceanus paulatim ad solem resplendescens, indicabant terram esse id quod uidebam. Mox ubi fixius intenderem oculos, iam mihi omnis mortalium uita coepit esse conspicua: non solum singulæ nationes atq; urbes: sed planè uidebam nauigantes, bellantes, agricolantes, litigantes, mulieres, feras: & ut summatim dicam.

Quicquid tellus educat alma.

A M I C. Ista quæ nunc dicis, haud quaquàm sunt uerisimilia, ac secum pugnantia. Etenim quum paulo antè Menippe terram requireres, propter ingens in medio

c

interval

interuallum in arctum contractam, adeo ut nisi Colossus tibi fecisset indicium, forsitan aliud quiddam uidere te cre didisses, qui repente factus lynceus cuncta quæ sunt in terra, dignoscis: homines, feras, ac propemodum etiam cuculicum nidos. MENIP. Recte tu quidem admones: nã quod maxime dictum oportuit, id nescio quomodo præterij. Siquidem quum ipsam quidem terram conspectam agnoscerem: ceterum reliqua non possem perspicere propter altitudinem, nimirum iam non pertingente oculorum acie, grauiter ea res me discruciat, ac uehementer perplexum habebat. Ego quum ad hunc modum essem sollicitus, ac propemodum etiam lachrymarer: adest a tergo sapiens ille Empedocles, ea specie ut carbonarium quempiam esse diceres, cinere oppletus, atq; exustus. Hũc ego quum uidissem (dicendum est enim) nonnihil perturbabar, ratus demonem aliquem lunarem uidere me. At ille: Bono, inquit, es animo Menippe.

Nullum ego sum numẽ, quid me immortalibus æquas? Sum Empedocles ille physicus: etenim ubi me præcipientem in crateras iniecissem, fumus ab Aetna raptum huc subuexit. Itaque nunc lunam incolo, æriuagus plerumq; ac rore uictito. Adsum autem hesitantia istam tibi adempturus: nam illud (ni fallor) male te habet, torquetq; quod non liceat tibi perspicue terram cernere. Bene abs te factum est, inquam, optime Empedocles: ubi primum deuolaro rursus in Graciam, tui memor sacrificabo tibi in fumario: atq; in nouilunijs ter ad lunam inhians, uota faciam. Imò per Endymionem, inquit ille haud huc accessi præmij gratia, sed affectio quædam mouit animum

mum meum, quum te uiderem affectum molestia : uerum
 scis quid facies, quò perspicax fias? Non per Iouem, in=
 quam, nisi tu mihi forsitan caliginem amoueas ab ocu=
 lis : nam in presentia uideor non mediocriter lippire.
 Atqui me, inquit ille, nihil erit opus. Etenim ut acute ui=
 deas, id ipse tecum è terra allatum habes penes te. Quid
 igitur est istud, inquam, neq; enim noui? An ignoras, in=
 quit, te dextram aquilæ alam indutum esse? Scio, in=
 quam, maxime, sed quid alæ cum oculo? Quoniam, in=
 quit, aquila inter animantia cætera acutissimi uisus est,
 unde sola solem aduersum obtuetur: atque ita demum est
 rex & ingenua aquila, si non conniuentibus oculis ad=
 uersus radios aspiciat. Ita quidem aiunt, inquam. Qua=
 re iam me poenitet qui non meis exemptis oculis aqui=
 lino inferuerim, cum huc ascenderem. Nam nunc sanè
 dimidiatus aduenio, neque omni ex parte satis regaliter
 adornatus, quin magis adsimilis uideor nothis istis, &
 abdicatis. Attamen in te est, inquit, ut protinus alterum
 oculum regalem habeas. Etenim si assurges, uelisq; co=
 hibita uulturis ala, alteram solam mouere, iuxta pro=
 portionem alæ, dextro oculo cernes acutè: quominus
 altero cæcutias nulla ratione succurri potest, propte=
 rea quod ad partem pertineat deteriorem. Mihi, in=
 quam, satis est, si uel dextra ex parte aquilino more
 cernam. Nihilo enim fuerit deterius, cum mihi non ra=
 ro uidisse uidear, fabros altero oculo melius etiam ad
 regulam exequantes ligna. Hæc locutus, simul ea fa=
 ciebam, quæ præceperat Empedocles, ille interim pau=
 latim subducens sese, sensim in sinum euanuit. At si=

mulatq; mouissem alam, ingens lumen mihi circumfulsit, adeo ut cuncta fierent in conspicuo, quæ hætenus latuerant. Deflexis igitur in terram oculis, clare uidebam, & urbes, & homines, & quæ fiebant: neque solum ea quæ sub dio, uerum etiam quæ domi faciebant, rati sese à nemine uideri. Ptolemæum uidi cum sorore rem habentem: Lysimacho struentem insidias filium: Antiochum Seleuci filium, nouerca Stratonice clanculum inuentem: Thessalum Alexādrum ab uxore tolli è medio: Antigonum filij uxorem adulterio stuprantem: Attalo uenenum porrigentem filium. Rursum ex altera parte Arsacem interficientem mulierculam: & Arbacen eunuchum gladium educentem in Arsacem. Porro Spartianus Medus è conuiuio foras protrahebatur à satellitibus, calice aureo in frontem impacto. Atque his ferme consimilia tum in Libya, tum apud Scythas, ac Thraces, in regijs geri licebat cernere. Nempe adulterantes, occidentes, insidiantes, rapientes, peierantes, trepidantes, nonnullos ab intimis amicis prodi. Ac regum quidem negocia huiusmodi mihi spectaculum exhibebant. Cæterum quæ factitabant plebei, longe magis erant ridicula. Siquidem & inter hos uidebam Hermodorum Epicureum ob mille nummū peierantem: Agathoclem Stoicum de mercede discipulū in ius uocantem: Cliniā rhetorem ex Aesculapij fano phialā auream suffurantem: Herophilum Cynicū in fornice dormientem. Quid enim alios commemorem, qui parietes perfoderēt, qui lites agitabāt, qui foenerabant, qui reposcerēt? Nam uarium quoddam, & undiq; mixtum erat spectaculum. A M I C, Atqui re-
ste facies

ſic facies Menippe, ſi iſta quoq; retuleris. Conſentaneum eſt enim te ex his non uulgarem cepiſſe uoluptatem.

MENIP. Ne fieri quidem poteſt Amice, ut cuncta ordine recenſeam, quum ſpectare modò iſta fuerit difficiliſimum: uerum rerum faſtigia eiufmodi firmè uidebantur, qualia refert Homerus in clypeo, ubi erant conuiuia, nuptiaq;. Altera ex parte iudicia, & conciones. Rurſum alia ex parte ſacrificabat quiſpiam. In proximo uero conſpiciebatur aliquis luctum agens. Porro quum ad Geticam reſpicerem, uidebam belligerantes Getas. Rurſum ubi ad Scythas deſlecterem, cernere erat errantes in plauſtris. Mox ubi paululum in diuerſam partem deſlexiſſem oculum, ſpectabam agricolantes Aegyptios. Phoenix ſcortabatur, Cilix latrocinabatur, Lacon loris cadebatur, Athenienſis cauſas agebat. Hæc omnia quum eodem tempore gererentur: cogita nunc cuiuſmodi uiſa fuerit rerum conſuſio. Non aliter, quàm ſi quis producat multos ſaltatores, uel potius multas choreas: deinde præcipiat, ut omiſſo concentu propriam quiſque cantionem canat. Deinde ſi certatim canat unusquiſque, & peculiarem ſuum cantum abſoluere ſtudeat, uocisq; magnitudine uicinum ſuperare contendat: cogita tecum per Iouem, cuiuſmodi futurus ſit eiufmodi cantus. *AMIC.* Modis omnibus Menippe ridiculus ac conſuſaneus. *MENIPPVS.* Atqui Amice, hoc genus ſunt omnes qui in terris choreas agunt, omniſq; mortalium uita ex huiuſmodi conſtat diſcrepancia: quippe qui non modo ſonent abſona, uerum & ornatu ſint diſimili, diuerſaq; moneant, neq; quicquàm idem

cogitent, donec choragus omnes è scena exigat, negans diutius choreas ducere oportere. Id ubi factum est, iam omnes sunt inter se similes, taciti, nec amplius confusam illam, & incompositam canentes cantionem. Verum in uario ipso ac multifor mi theatro, uidelicet ridicula erant quæ gerebantur omnia : præcipue uero mihi risum mouebant ij, qui de agrorum finibus contendebant, quiq; sibi placerent hoc nomine, quod Sicyonium agrum colerent, aut quod Marathonis eam partem haberent, quæ est iuxta Oenoën, aut quod in Acarnania iugerum mille possiderent. Cum uniuer sa Græcia, quemadmodum id temporis mihi è sublimi despicienti uidebatur, quatuor digitorum spatium habere uideretur. Attica (ni fallor) proportionè minima pars erat. Itaque perspexi quid esset reliquum, quod diuitibus istis animos tolleret. Etenim is qui inter hos quàm plurimum agri possidebat, uix unam ex Epicureis atomis colere mihi uidebatur. Cæterum ubi ad Peloponnesum flexissem oculos : deinde terram Cynosuræ subiectam aspexissem, ueniebat in mentem pro quantula regione, quæ nihilo esset latior lente Aegyp tiæ, tam ingens Ar giuorum ac Lacedæmoniorum multitudo cecidisset uno die. Porro si quem conspexissem auro superbientem, quod anulos haberet octo, phialas quatuor, magnopere ridebam & hunc. Nam Pangæum uniuer sum, unâ cum ipsis metallis, uix erat magnitudine milij. A M I C. O' te felicem Menippe, qui tam nouum spectaris spectaculum. Sed age dic mihi per Iouem, ciuitates, atque homines ipsi, quanti uidebantur ex alto contemplanti? M E N I P P V S. Equidem arbitror te sæpenumero

penumero formicarum concionem uidisse : aliquas in orbem obambulantes, nonnullas excuntes, rursus has in ciuitatem redeuntes. Atque hæc quidem finum exportat: hæc alicunde raptam fabæ tunicam, aut dimidiatum frumenti granum currens apportat. Consentaneum est autem pro ratione uitæ formicarum, esse apud illas & ædium fabros, & concionatores, & magistratus, & musicos, & philosophos. Sed urbes sanè cum ipsis uiris, formicarum nidis maxime uidebantur adsimiles. Quod si tibi uidetur humiliter exemplum, uiros cum formicarum re publica conferre, uetustas Thessalorum fabulas spectat. Reperies enim Myrmidonas, gentem bellicosissimam, è formicis uiros natos esse. Iam posteaquàm satis spectassem omnia, satisq; risissem, excussi meipsum, subuolaui Ad reliquos diuos Iouis altitonantis in ædes.

Nondum stadium ascenderam, cum Luna, foeminea sonans uoce : Menippe, inquit, ita tibi contingant quæ optas, Inserui mihi in re quapiam apud Iouem. Dic, inquā, neque enim erit molestum, nisi si quid oneris sit portandum. Nuncium, inquit, quendam haud grauem, ac petitionem meo nomine Ioui perferes. Enecor Menippe, & multa, & intoleranda ab istis philosophis audiens. Quibus præterea nihil est negocij, nisi ut curiosi res meas exquirant, quæ sim, quanta sim, & quam ob causam dissecer, dimidiataq; fiam, curq; utrinq; gibbosa uidear. Tum hi me dicunt inhabitari : illi speculi ritu supra mare suspensam esse. Alij rursus, quod quisque secum excogitarint, hoc mihi tribuunt. Postremo ipsum quoque lumen

aiunt mihi & furtiuum esse, & adulterinum : quodq; superne à sole proficiscatur, neq; finem faciunt, etiam cum hoc qui mihi frater est, committere me, & factionem inter nos serere conantes. Neq; satis erat illis, quæ de ipso dixerunt sole, saxum esse illum, & massam cadentem. Et tamen quàm multarum rerum illis sum conscia, quas noctu patrant, turpissimas & execrandas, cum interdum tetrici sint, & aspectu uirili, habituq; graues, & imperitorum oculos in se coniectos habentes. Atque ego cum ista uideam, sileo tamen. Neque enim decorum arbitror, retegere, atque in lucem efferre nocturnas illas diatribas: & quam quisque in operto uiuat uitam. Quinetiam si quem confpicerem adulterantem, aut furantem, aut aliud facinus quammaxime nocturnum audentem, continuò contracta nube tegebam, ne uulgo ostenderem uiros senes, ea gerentes, quæ neque barbæ prolixæ, neque uirtutis professione essent decora. At istis pro nihilo est, oratione me discerpere, modisq; omnibus contumeliæ afficere. Adeo ut, testis est mihi nox ipsa, sæpius in animo habuerim, quàm possem hinc longissime demigrare quòpiam, ubi liceret curiosam istorum linguā effugere. Hæc igitur memineris, ut Ioui renuncies : simulq; illud addas, ne fieri quidem posse, ut hoc in loco durem, nisi phisicos illos comminuat, dialecticis os occludat, Stoam demolitur, Academiam exurat, quæ in Peripato habentur, diatribis finem imponat. Siquidem ad hunc deniq; modum fiet, ut mihi paretur quies, desinantq; me quotidie cometiri. Fient inquam, quæ mandas, simulq; rectà ad ipsum cælum tendebam.

Nulli

Nulli ubi comparent hominum'ue, boum'ue labores. Etenim paulo post ipsa etiam Luna mihi perpufilla uidebatur è sublimi. Tandem et terram obtexerat. Porro relicto ad dextrā sole, per ipsas uolans stellas, tertio die ad cælum perueni. Ac primum quidem mihi uisum est, protinus ita ut eram, introire: ratus facile fieri posse ut fallerem: quippe dimidia mei parte aquila. Porro aquilam sciebam iam olim esse Ioui familiarem. Post apud me perpendebam illos quam primum deprehensuros esse me, qui alteram alam uulturinam indutus essem. Quapropter optimum factu ratus, non temere uenire in periculum, adiens pulsaui fores. At Mercurius audito pulsu, ac nomen percontatus meum, festinatò abiit, Ioui renuntiaturus. Nec multo post, intro sum accersitus, magnopere pauitans, ac tremens. Offendoq; deos omneis pariter confidentes, nec hos absq; solitudine. Nonnihil enim animos illorum turbabat nouus, et inopinatus aduētus meus. Et quantum antea nunquam expectabant, futurum, ut mortales omnes mox aduenirent, ad eundem modum alati. Porro Iuppiter, admodum terribili uultu, toruoq; et Titanico me obtuens, inquit:

Quisnam es, et unde uenus: ubi nam urbs tibi, qui'ue parentes? Hoc ubi audissem propemodum metu sum exanimatus. Attamen constiti stupidus, præq; uocis magnitudine attonitus. Aliquāto post ad me reuersus, omnia dilucide exposui, ab ipso exorsus capite. Quemadmodum concupissem sublimia illa cognoscere: Quemadmodum accessissem ad philosophos: Quemadmodum pugnantia loquentes audissem: Quemadmodum despe-

c 5   rassem

rassem, distractus illorum dictis. Deinde meum inuen-
 tum, tum alas reliquaq; omnia, usque ad ipsum coelum.
 Post omnia addidi quæ Luna mandarat. Itaque ridens
 Iuppiter exporrectus aliquantum supercilijs : Quid di-
 cas, inquit, de Oto, & Ephialto, cū ausus sit & Menip-
 pus in coelum ascendere? At in præsentia quidem te ad
 hospitij consuetudinem inuitamus. Cras, inquit, super
 his quorum gratia huc aduenisti, dato responso dimit-
 temus: simulq; cum dicto surgens, ibat ad eam coeli par-
 tem, unde maxime omnia poterant exaudiri. Iam enim
 tempus erat, ut uotis audiendis cōsideret. Atq; interim
 inter eundem, percontabatur me super his negocijs, quæ
 essent in terra, ac primum quidem illa: Quanti nunc ue-
 nit triticum in Græcia: Et num superior hyems graui-
 ter uos tetigit: Et num holera egent hymbre copiosio-
 re. Sub hæc rogabat: num quis adhuc superesset è Phi-
 dia genere: Et quam ob causam Athenienses tot annos
 Iouialia intermisissent: & num in animo haberet Olym-
 pium suum absoluere: Et num essent comprehensi, qui
 templum Dodonæum sacrilegio spoliassent. Ad ea cum
 respondissem: Dic mihi, inquit, Menippe, de me uero
 quam habent homines opinionem? Quam, inquam, o-
 bere, nisi maxime piam? nimirum omnium deorum re-
 gem esse te. Ludis tu quidem, inquit. Cæterum ego con-
 tentionem illorum probè noui, etiam si nihil fateare. Si
 quidem fuit olim tempus, cum illis & uates esse uiderer,
 & medicus. In summa, unus eram omnia. Tū Iouis ple-
 næ erant, & uie omnes, simul & mortalium conciones.
 Pifa, ac Dodona splendida erant, ac conspiciendæ om-
 nibus

nibus. Porro præfano sacrorum, nec attollere oculos mihi licebat. Verum posteaquam Apollo apud Delphos constituit oraculum: Aesculapius medicinae officinam Pergami: simulatq; Bendidium natum est in Thracia: Anubis templum in Aegypto: Dianæ apud Ephesios, ad ista quidem concurrunt omnes, solennes conuentus celebrant, Hecatombas offerunt: mihi uero tanquam ætate defecto, abunde magnum honorem habuisse se putant, si solido quinquennio sacrificarint in Olympia. Proinde uideas aras meas frigidiores, quàm sint uel Platonis leges, uel Chrysippi syllogismi. Huiusmodi quæpiam confabulati, in eum peruenimus locum, ubi consessurus erat ad exaudienda uota. Erant autem ordine sitæ fenestræ, cuiusmodi sunt ora puteorum, habentes opercula, iuxta unam quaque sella posita erat aurea. Itaq; Iuppiter cum ad primam assedisset detractō operculo, præbuit sese petentibus. Optabant autem ex omni undique terra, diuersa, uariaq;. Nam ipse quoque admotis pariter auribus simul audiebam uota. Erant autem huiusmodi. O Iuppiter, contingat mihi regnum. O Iuppiter, contingat cepas, et allia mihi prouenire. O Iuppiter utinam pater mihi breui moriatur. Rursum alius aliquis dicit: Vtinam existam hæres uxoris: Vtinam nemo resciscat me struxisse insidias fratri: Contingat mihi uincere litem: Coronari Olympia. Porro ex his qui nauigabant, hic optabat ut spiraret Boreas: ille ut Notus: Agricola optabat pluuiam: contra fullo solem. At Iuppiter audiens, et singula uota diligenter expendens, nō omnibus pollicebatur.

Verum

Verum hoc concessit Saturnius, abnuuit illud.

Nam iusta uota per os fenestræ sursum admittebat, admissa ad dextram statuens. Rursus iniqua remittebat irrita, flatu deorsum redigens, ne possint ad cœlum accedere. Super uno quodam uoto uidebam illum etiam ambigentem. Etenim cum essent duo, qui diuersa peterent, æquales uictimas pollicitantes: non inueniebat utri potius annueret. Itaq; iam Academicon illud illi accidebat, ut nihil statuere posset. Verum exemplo Pyrrhonis suspensus hærebat etiam, ac considerabat. Porro cū iam satis uota proponentibus dedisset operam, ad proximam digressus sellam, et ad secundam fenestram, prono capite fœdera ferientibus, ac iurantibus dabat operam. Vbi his quoque responsum esset, ac Hermodorum Epicureum fulmine comminuisset: ad proximam deinde sellam sese transtulit, de diuinationibus, ominibus, et augurijs auditurus. Hinc ad sacrificiorum fenestram transijt, per quam fumus ascendens, denunciabat Ioui nomen uniuscuiusq;, qui rem diuinam faceret. Rursum omisis his, uētis et horis mandabat, quæ facere deberent. Hodie apud Scythas pluito, apud Libyes fulgurato, apud Græcos ningito. At tu Borea spiras in Lycia, Tu Note quiesce, Zephyrus Adriani undas concitet. Tum in Cappadociam grandinis mille modij dispergantur. Tandem omnibus fermè ordinatis, discedebamus in eum locum ubi compotant dii. Iam enim cœnæ tempus erat. Meq; Mercurius arreptum iussit accumbere iuxta Panem, et Corybantes, et Attim, ac Sabazium, inquilinos istos et ancipites deos. Interea panem exhibebat Ceres, Bac-

chus

Huius uinum, Hercules carnes, myrta Venus, Neptunus
 Mænides : simul interim & ambrosiam, & nectar fir-
 tim degustabam. Nam optimus ille Ganymedes, ut est
 hominum amans, si quando conspexisset Iouem auer-
 tere oculos, nectaris cyathum unum, nonnunquam etiã
 duos mihi infundebat. Dij uero quemadmodum alicubi
 dixit Homerus, & ipse opinor, ut ego illic conspica-
 tus, neque frumentum edunt, neque potant nigrantia ui-
 na, uerum ambrosiam apponunt, & nectare inebrian-
 tur: præcipue uero gaudent uesci sacrificiorum fumo,
 una cum ipso nidore, subuolante: ad hæc sanguine ui-
 ctimarum, quem sacrificantes aris infundunt. Cæte-
 rum inter cœnandum, & Apollo cithara canebat, &
 Silenus Cordacem saltabat, & Musæ surgentes in
 medium, tum Hesiodi Theogonias nobis canebant,
 tum primam ex Pindaricis hymnis odam: deinde omnium
 saturi requieuiimus, quo quisque sederamus loco, satis
 uiuidi potu.

At reliqui noctem diuicq; hominesq; per omnem

Dormibant, me nequaquam sopor altus habebat:

Verum mecum animo uersabam, cū alia permulta, tum
 illa præcipue, quæ fieret, ut Apollini tanto iam tempore
 non proueniret barba, aut quo pacto nasceretur nox in
 cœlo, quum sol semper adesset, unaq; conuiuium agita-
 ret. Ac tum quidem pusillum obdormij. Mane uero sur-
 gens Iuppiter, iussit indici concionem: mox cum adesset
 omnes, sic farier insit: Vt uos conuocarem, in causa
 fuit hospes hic, qui heri aduenit: uerum quū alioqui iam
 olim mihi fuerit animus communicare uobiscum de phi-
 loso

loſophis, maxime uero à luna, hisq; de quibus illa queritur, commotus, ſtatu haudquaquam diutius prorogare conſultationem. Eſt enim hominum genus, quod non ita pridem in uita fluitare cœpit, iners, contentioſum, gloria auidum, iracundum, gula ſtudioſum, ſtultum, faſtuoſum, contumelioſum: & ut uerbis Homericis dicam:

Telluris inutile pondus.

Iſi igitur in ſectas diuiſi, ac uarijs rationũ labyrinthis excogitatis, alij ſeſe Stoicos appellant, Academicos alij, alij Epicureos, alij Peripateticos: alij item uocabulis, his multo magis ridiculis. Deinde ubi uenerandum illud uirtutis nomen induerint: tum adductis in altum ſupercilijs, promiſſaq; barba, fucato habitu obambulant, deteſtandos mores ſecum circumferentes, ſimilimi nimirum iſtis Tragœdiarũ hiſtrionibus, quibus ſi perſonas, ſtolamq; illam auro ſparſam detraxeris, quod ſuper eſt, id ridiculum eſt: nempe homunculus ſeptem denarijs ad agonem conductus. Atqui huiuſmodi quum ſint, mortales quidem uniuerſos aſpernantur, de dijs uero abſurda prædicant, contractisq; cœtibus adoleſcentulorum, quos nihil negocij ſit fallere, nobilẽ illam uirtutẽ oſtendant, & uerborum ambiguitates docent, atq; apud diſcipulos temperantiam ſemper ac modeſtiam laudant, opes ac uoluptatem execrantur: cæterum ubi ſoli, & apud ſeſe eſſe cœperint, quid attinet dicere, quanto opere ſeſe ingurgitent, quàm immodici ſint ad Venerem, quẽ admodum autem etiam aſſium ſordes oblingant? Iam illud eſt omnium grauiffimũ, quod cum ipſi nihil agant, neque publicum, neque priuatum, ed inutiles ac ſuper-

uaca

uacanei desideant.

Nusquam in consilijs, nusquā numerentur in armis. Tamen reliquos accusant, ac uirulentis quibusdam dictis congerentes, neq; non maledicta quædam meditati, obiurgant, proximisq; conuiuantur. Adeo ut is inter eos primas tenere uideatur, qui clamosissimus sit, & impudentissimus, & ad maledicendum audacissimus. At sanè si quis istum sine fine ista facientem, uociferantem, & ceteros incusantem percontetur ad hunc modum: Tu uero quid tandem facis? Aut quid per deos dicemus te ad uitam conferre? Nimirū respondebit, si modo recta ueraq; fateri uolet, hoc modo: Nauigare quidem, aut agros colere, aut militare, aut artem aliquam aggredi, superuacaneum mihi uidetur. Ceterum clamo, squaleo, frigida lauo, incalceatus per hyemem obambulo, ac ueluti Momus ille, quæ ab alijs geruntur, calumnior. Ac si quis diuitum sumptuosius opsonarit, aut amicam habeat: id exquiro, atq; indignor. Quod si amicorum quispiam aut sodalium, morbo decumbat, curaq; & obsequio egeat, id ignoro. Hoc genus sunt nobis o dij hæ pecudes. Iam uero qui ex his uocantur Epicurei, uehementer sunt etiam contumeliosi, neq; mediocriter nos mordent, affirmantes neq; dijs esse curæ res mortaliū, neque omnino considerari à nobis quid apud illos agatur. Quas ob res tempus est, ut de his consultemus: propterea quod si semel ualeant hæ persuadere ijs qui sunt in uita, non mediocriter esurietis. Quis enim post uobis rem diuinam faciat, cum nihil inde expectet emolumentum? Nam de quibus luna hos accusat, omnes
audi

audistis heri narrantem hospitem. Super his consulatē,
 quæ pariter et hominibus sint quàm utilissima, et no-
 bis quàm minime periculosa. Hæc locuto Ioue, frequens
 adfremebat concio: mox clamatum est ab omnibus, efful-
 mina, exure, comminue, in barathrum, in tartarum, ut gi-
 gantes. At Iuppiter rursus indicto silentio, fient ista,
 inquit, quemadmodum uultis. Omnes comminuentur cū
 ipsa sua dialectica. Quanquam in præsentia sanè fas nō
 est punire quenquam. Est enim Hieromenia, sicuti no-
 stis, quatuor hos menses. Iamq; inducias promulgavi.
 Itaq; proximo anno, incunte uere, mali male perdentur
 formidando fulmine:

Sic ait: atq; supercilijs pater annuit atris.

Porrò de Menippo hæc mihi uidentur, inquit, ut adema-
 ptis illi alis, ne quando denuo redeat, à Mercurio defe-
 ratur hodie in terram. Hæc loquutus dimisit coetum. Me
 uero Cyllenius dextra aure suspensum, heri circiter ue-
 speram deposuit in Ceramico. Audiisti omnia, omnia
 inquam Amice, quæ è cœlo mecum adfero. Quare abeo
 iam eadem hæc renuntiaturus philosophis in Pœcila
 inambulantibus.

REVERENDO PATRI AC DO-
 mino D. Ricardo Episcopo Vintoniensi,
 Erasmus Roterodamus
 S. P. D.

Episcoporum usq; seculis mos hic in hæc in. nostra
 tempora deductus est, amplissime pater: ut Calēdis
 Ianua

*Januarijs principe ineuntis anni die, munuscula quæpiâ
 misissentur: quæ nescio quid letioris ominis asserre crea-
 duntur: tum ijs ad quos abeunt: tum illis ad quos redeunt.
 Itaq; quû ego difficerem ecquid tandē muneris à nobis
 iret ad tantum patronum, ad tam potentem amicû: neq;
 quicquàm in mea reperirem suppellectile, præter meras
 chartulas, profecto chartaceam strenam mittere sum co-
 actus: quanquàm quid aliud potius mitti conveniebat
 ab homine studioso ad præsulem, omnibus quidem for-
 tunc muneribus magnificentissimè cumulatum: sed qui
 uirtutem, uirtutisq; comites, honestas literas infinitis cal-
 culis anteponat: quiq; tanquam contemptim, peneq; di-
 xerim inuitus fortunæ dona admittat: cōtrà animi bonis
 quum sit opulentissimus, tamen semper magis ac magis
 cupiat ditescere? Porro nostrum hoc munusculû, si nulla
 alia licet, saltē Terentiani Parmenonis exemplo, hoc
 nomine cōmendabimus: quòd non ex Aethiopia, uerum
 è Samosata usque Commagenorum urbe sit profectum.
 Est autem dialogus Luciani, cui titulus Toxaris, siue de
 amicitia, quem nos paucis hisce diebus Latinum feci-
 mus. Qui quidem (uti spero) non omnino futurus est
 ingratus tuæ excellentiæ: uel ob id quod amicitiam præ-
 dicat, rem adeo sanctam, ut barbarissimis etiam natio-
 nibus olim fuerit ueneranda: Nunc Christianis usque-
 adeo in desuetudinem abiit, ut nō dicam uestigia, sed ne
 nomen quidem ipsum extet: quum nihil aliud sit Chri-
 stianismus, quàm uera perfectaq; amicitia, quàm cōmori
 CHRISTO, quàm uiuere in CHRISTO, quàm unum
 corpus, una anima esse cū CHRISTO: hominum inter
 f ipsos*

ipſos talis quædam cõmunio, qualis eſt membrorũ inter ſe corporis. Neq; minus tamen iucundus, quàm frugifer futurus eſt, ſi quis modo decorum obſeruet, quod in perſonis ſitum eſt. Nam Mneſippi Græci ſermo, quàm totus Græcanicum quiddam ſapit: comis, facetus, feſtiuus: contra Toxaridis Scythæ oratio, quàm tota Scythicum quiddam ſpirat, ſimplex, incondita, aſpera, ſedula, ſeria, fortis. Quin etiam diſtionis diſcrimen, quaſiq; diuerſum ſilum à Luciano de induſtria affectatum, pro noſtra uirili referre curauimus. Hanc igitur qualem- cunque clientuli tui ſtrenulam ampliſſime Præſul, felicibus auſpicijs accipe. Et Eraſmum ſicuti iam pridem facis, amare, ornare, iuuare perge. Vale, Londini, Calendis Ianuarijs. M. D. VI.

TOXARIS SIVE

AMICITIA, DIALOGVS

Luciani Deſ. Eraſmo Roterodamo interprete.

INTERLOCVTORES, MNEſIPPVS

Græcus, TOXARIS Scythæ.

MNEſIPPVS.

VID ais Toxaris? Sacrificatis Oreſti ac Pyladi uos Scythæ, deosq; eſſe illos creditis? TOXARIS. Sacrificamus Mneſippe, ſacrificamus inquam: haud tamen deos eſſe arbitrati, ſed uiros bonos. MNE. An uero mos apud uos, etiam bonus uirus

uiris posteaquam uim defuncti sint, perinde ut dijs sacra facere? TOXA. Non isthuc modo, uerum eosdem festis diebus, ac celebribus conuentibus honoramus. MNES. Quid captantes aut sperantes ab illis? Neque enim quo beneuolentiam illorum concilietis, ob id rem diuinam illis facitis, quum iam sint mortui. TOXA. Nihil officiat fortassis, si et eos qui mortui sunt, propitios habeamus: quanquam non ob id tantum hæc facimus: quin magis existimamus nos rem uehementer cōducibilem et his, qui in uita sunt, esse facturos, si præstantium uiro- rum memoriam celebremus, honoremq; habeamus ijs, qui uita defuncti sunt. Siquidem hac ratione futurum arbitramur, ut multi apud nos illorum similes euadere cupiant. MNES. Ista quidem recte iudicatis: at Pyladem atque Orestem quo nomine potissimum suspexistis, ut dijs eos æquaueritis: idq; adeo quum hospites uobis essent: uel, quod grauius, hostes? Quippe posteaquā naufragio eieci ab ijs, qui tum Scythiam incolebant, essent comprehensi, abductiq; ut Dianæ immolarentur: adorti carcerarios, neq; nō oppressis excubijs, et regem trucidarunt, et assumpta sacerdote, quin ipsa quoq; Diana sublata, nauigio sese proripuerūt, irrita publica Scytharum lege. Quod si ob istiusmodi facta honorem habetis uiris: facile assecuti fueritis, ut multos illorum similes reddatis. Iamq; ipsi ab hoc die usq; ad prisca illa respici- te: num uobis expedierit multos in Scythiā Orestes, ac Pylades appellere. Nam mihi quidem isto pacto mox futurum uidetur, ut religionis ac deorum expertes red- damini: dijs qui reliqui sunt, ad eundem modum è regio-

ne uestra in exilium ablegatis : postea, opinor, deorum omnium uice, uiros, qui illos eiectum uenerant, diuinitate donabitis: & qui sacrilegi in uos fuerunt, ijs tanquam dijs sacrificabitis. Quod si nequaquam horum gratia Orestem ac Pyladem colitis, sed aliud quippiam Toxaris in uos beneficij contulerunt: qua gratia quum olim non esse deos iudicaueritis, nunc è regione, sacra illis facientes, deos esse decreuistis: Et qui tum parum aberant ut uictimæ fierent, ijs nunc uictimas offertis: Enimuero ridicula uideatur ista, & quum his quæ quondam statueratis pugnantia. ΤΟΧΑ. Et ista quidem Mnesippe præclara sunt uirorum illorum facinora, quæ commemorasti: uidelicet duo cum essent, tam ingentem ausum audere, ut tam procul à sua patria profecti, mare transmitterent, Græcis ad id usq; temporis intactum, nisi solis his, qui Argo in Colchidem traiecerunt exercitum: nihil expauesacti, neq; fabulas, quæ de illo feruntur, neque appellationem ueriti, quod inhospitum uocaretur, uidelicet, opinor, quod fræ undiq; gentes accolerent. deinde quum iam capti essent, usque adeo strenue sese gesserint, neq; sat habuerint, si tantum incolumes euaderent, nisi & à rege acceptam contumeliam ulti, & Diana sublata abnauigassent. Quid? an non admiranda hæc, & quæ diuino quodam honore digna iudicent, quicquid est hominum, qui uirtutem suspiciunt? Quamquam non ista spectantes in Oreste ac Pylade, pro heroibus illos habemus. ΜΝΕΣ. Atqui iam dices, quid nam præter ista suspiciendum patrarint atque diuinum? Nam quantum ad nauigationem & peregrinationem attinet,

attinet; non paucos profecto diuiniore*s* i*stis* ostendero negociatores, atque inter hos precipuos Phœnices, qui non in Pontum, neque ad Mæotidem usq; , aut Bosphorum tantum enauigant, uerum quaqua uersus, Græcum ac Barbarum mare permetiuntur. Hi siquidem omnem oram, & omne littus (ut ita dixerim) perscrutati in annos singulos, extremo demum autumno in suam patriam reuertuntur: quos scilicet ad eandem rationem p*er* di*os* habeto, idq; etiamsi complures illorum caupones ac salsamentarios esse reperies. ΤΟΧΑ. Audi nunc, ô uir admirande, consideraq; quanto nos, qui barbari uocamur, rectius uobis de bonis uiris sentiamus. Si quidem in Argo, atque Mycenis ne sepulchrum quidem ullum insigne uidere est Orestis ac Pyladis; apud nos uero & templum ostenditur, ambobus illis communiter sacrum (ita ut par erat amicis) & hostiæ offeruntur, reliquusq; omnis honos. Porro quod hospites erant, non Scythæ, id uero nihil obstat, quo minus boni uiri iudicentur: neque enim perpendimus cuiates sint uiri honesti ac probi: neque inuidemus, si cum amici non fuerint, res egregias gesserunt. Quin magis admirantes ea quæ patrarunt, ab ipsis factis domesticos ac no*st*rates illos ducimus. Quod autem potissimum stupentes in illis uiris efferimus, illud est, quod nobis nisi sunt amici inter sese longe optimi extitisse, atque alijs exemplo fuisse, quasiq; legem statuisse, quemadmodum oportet amicos omnem inter se communicare fortunam; Simulq; promeruisse, ut à Scythis, qui in amicitie laude primus tenerent, colerentur. Itaq; quæcunque alter

cum altero, uel alter pro altero tulit, ea maiores nostri descripta in columna area reposuerunt in templo Orestis : ac leges statuerunt, ut ea columna prima esset institutio, disciplinaq; liberis suis, si meminissent, quæ in illa essent adscripta. Itaque penè patris quisque sui nomen citius obliuisceretur, quàm res gestas Orestis ac Pyladis ignoraret. Quin et in porticu templi eadem quæcunque in columna notantur, priscorum picturis adumbrata uisuntur. Nempe Orestes unà cum amico nauigans, deinde fracta inter abruptas cautes ipsorum naue comprehensus, et ad uictimam adornatus, iamq; Iphigenia initiat eos. Ex aduerso uero in altero pariete idem iam uinculis exutus depictus est, ac Thoantem occidens, multosq; ex Scythis alios. Postremo soluentes, abducta Iphigenia, ac dea. Porro Scythæ frustra scapham adoriuntur iam nantem, hærentes gubernaculis, ac conscendere conantes. Deinde re frustra tentata, alij quidè ex eis saucij, alij uero eius rei metu compulsi, natatu semet in solum recipiunt, ubi uel maxime liceat perspicere, quantam alter in alterum beneuolentiam præstiterit in conflictu cum Scythis. Fecit enim pictor utrumque de hostibus in semet ruentibus securum, propellentem autem eos qui in alterum feruntur, ac præ illo iaculis occurrere conantem, pro nihiloq; ducentem, si intereat ipse, modo seruet amicum, uel suo ipsius corpore praueniens, excipiensq; ictus in illum intentos. Iam uero tantam illorum beneuolentiam, atque in rebus tristibus communionem, fidem, humanitatem, ueritatem, denique constantiam alterius in alterum amoris, hæc haud

hec haud quaquam humana putauimus esse, uerum animi cuiusdam præstantioris, quàm pro more uulgarium istorum mortalium, qui donec secundis uentis nauigantur, amicis indignantur, nisi ex æquo participes fiant rerum letarum: quòd si uel paululum eis uenti reflare cœperint, aufugiunt, solos in periculis deserētes. Enim uero ut & illud noueris, nihil amicitia melius arbitrantur Scythæ, neque est in quo Scythæ magis gloriatur, quàm in adiutandis amicis, communicandisq; rebus acerbis: quemadmodum neque probrum apud nos maius ullum, quàm amicitia desertorem uideri. Has ob res Orestem, ac Pyladem ueneramur, quod præstantes extiterint in Scytharum uirtutibus, atq; in amicitia præcellentes, id quod nos omnium maxime admiramur. Appellationem quoque ex his illorum factis imposuimus, ut Coraci uocentur, quod quidem nostra in lingua perinde sonat, ac si quis dicat: dii amicitia præsides. M N E S. Hui Toxaris, profecto non arcu modo ualuerunt Scythæ, bellicisq; in rebus cæteris antecelluerunt, uerum uidentur & ad orandum, persuadendumq; omnium aptissimi: unde mihi quum dudum secus uideretur, nunc eidem merito fecisse uidemini, qui sic Orestem, ac Pyladem in deorum numerum retuleritis: Verum illud me fugerat uir optime, quod pictor quoq; bonus esses. Admodum enim euidenter ostendisti nobis, quæ sunt in Orestis templo, picturas, pugnamq; uiro-
rū, alteriq; pro altero suscepta uulnera. Tametsi nō putaram amicitiam usq; adeo cultam fuisse quondam apud Scythas, magis autem quod barbari essent, atque agre-
f 4 ftes,

stes, similitudine quidem, ira, rabieq; perpetuo committi: amicitiam uero, ne in familiarissimos quidem exercere solitos: idq; coniiciens, quum ex alijs quæ de illis audimus, tum ex hoc, quod progenitores suos uita defunctos deuorant. TOXA. An nos Græcis quum alijs in rebus, tum in his quæ ad parentum attinēt cultum, sanctiores, magisq; pij simus, in præsentiarum haud quaquam contenderim. Quod autem nostrates amici longe fideiiores sint amicis Græcis: quodq; amicitie ratio maior apud nos, quàm apud uos, haud difficile fuerit docere. Ac per deos Græcorū, ne tibi molestum sit audire, si quæ perpexi, dixerō, multum iam temporis apud uos uersatus: uos enim mihi uidemini præclarius cæteris de amicitia uerba posse facere, uim uero factaq; illius, adeo non solum pro sermonum dignitate non exercere, ut sat uobis sit prædicare eam, et quantum sit bonum, ostendere. At ubi usu uenit, deficientes à sermonibus, nescio quomodo, è medio negotio aufugitis. Cæterum quum Tragædi in scenam progressi, istiusmodi amicitias uobis representant, plerique laudatis, atque applauditis, ac pro se mutuo periclitantibus illis lachrymatis, ipsi uero nihil dignum laude pro amicis præstare audetis. Quin si quando forte accidat, ut egeat amicus, ibi protinus non secus atque insomnia, procul auolantes euanescent uobis multæ illæ tragædiæ, uosq; similes relinquunt inanibus istis, ac mutis personis, quæ diducto ritu, atque immane hiantes ne minimum quidem loquuntur. At nos ediuerso, quo sumus in dicendo de amicitia posteriores, hoc in præstanda ea præcedimus. Quare si uidetur, ita in præ

in presentiarum agamus, priscos illos amicos ualere sinamus, si quos uel nos, uel uos ex his, qui olim fuisse, recensere ualemus, quando ista quidem parte uos nimis superaueritis, compluribus ac grauib; adductis testibus, nempe poetis, qui Achilles & Patrocli amicitiam, tum Thesi Perithoiq; neque non aliorum necessitudinem, pulcherrimis uersibus, carminibusq; con-
 texuerunt. Quin paucos quosdam in medium adferamus ex his, qui nostra ipsorum memoria fuerint, atque eorum res gestas exponamus: Ego quidem Scythicas, tu uero Græcicas. Et in his uter superarit, melioraq; produxerit amicorum exempla, is & uictor esto, ac suam ipsius uictoriam promulgato, tanquam qui pulcherrimum honestissimumq; certamen decertarit: adeo ut ego quidem non paulo malim mihi in singulari uicto certamine dextram amputari (nam ea est apud Scythas uicto poena) quàm in amicitia quopiam inferior iudicari, præsertim Græco, ipse Scythas quum sim.

MNES. Quanquam est haud mediocris negocij, cum uiro, ita ut tu es, bellatore, singulari certamine congruendi, tum admodum instructo missilibus ac penetralibus narrationibus, haud tamen usque adeo ignauiter, tam cito uniuersam deferens Græciam, tibi cessero. Etenim uehementer absurdum fuerit, quum duo illi tantum uicerint Scytharum, quantum fuisse declarant tum fabule, tum uetustæ uestræ pictura, quas paulò antè scitè admodum representabas, Græcos omnes, tot nationes, tot ciuitates, nullo defendente uinci abs te. Nam isthuc si fiat, non dextram, quemadmodum apud uos solet, sed

f 5 linguam

linguam execari conueniat. Sed utrum spectare nos oportet, numerum ne eorum, quæ amicè quis gesserit, an magis quo plures alteruter amicos referre poterit, hoc uictoria dignior uidebitur? TOXA. Nequaquam, imò non multitudine uis horum spectetur, uerum si quæ tu narrabis facta, his quæ narrabo, uideantur præstantiora, magisq; penetrantia, tum nimirum etiam si numero paria sint, opportuniora magisq; letalia mihi facient uulnera: Ac penè memet ad ictus accommodabo. M N E S. Probe loqueris. Statuamus igitur quot erunt satis. TOXA. Mihi quidem satis fore uidetur, si uterque quinque narret exempla. M N E S. Itidem mihi uidetur, ac prior dicito, uerum adiuratus, nimirum non nisi uera dicturum, alioqui fingere eiusmodi, non admodum fuerit difficile, palam autem refelli non queant. Porro si iuraris, nefas sit non habere fidem. TOXA. Iurabimus, si quid etiam iureiurando opus esse censes. M N E S. At quis tibi è dijs nostratibus, num satisfaciat Iupiter Philius? TOXA. Et maxime. Ego quoque tibi nostratem iurabo, meapte in lingua. M N E S. Testis igitur esto Iupiter Philius, quæcunque dicturus sum apud te, ea nimirum uel quæ uiderim ipse, uel quæ ab alijs, quoad fieri potuit, diligentissime perceperim, narraturum, nihil ex meipso comminiscens, alleuantemq; Ac primo quidè loco, Agathoclis Diniaeq; amicitiam referam, quæ apud Ionas est celebratissima. Nam Agathocles hic, qui Samius fuit, non ita pridem uixit, uir in amicitia quidem præcipuus, ita ut re declarauit: ceterum reliquis in rebus uulgò Samiorum nihilo præstan

præstantior, neque genere, neque cæteris item opibus. Huic cum Dinia Ephesio, Lysionis filio, amicitia à puero intercesserat. Porro Dinias supra modum ditatus est, & quemadmodum solent ij, qui nuper opes nacti sunt, complures & alios secum habebat, satis quidẽ idoneos illos, & ad compotandum, & ad uoluptariam consuetudinem, ab amicitia uerò longe alienissimos. Atque inter hos interim habebatur Agathocles, cõuiuebatq; & compotabat illis, non admodum approbans eam uiuendi rationem. Dinias autem nihilo hunc potiore habebat, quàm cæteros adulatores. Tandem etiam offendere cœpit, crebrius obiurgās, molestusq; uidebatur, quippe qui admoneret eum maiorum, præciperetq; ut seruaret, quæ multo labore parta, pater illi reliquisset, adeo ut ob hæc ne ad comessationes quidem illum deinceps adhiberet, sed solus cum illis comessaretur, celare cupiens Agathoclem. Demum ab assentatoribus illis misero persuasum est, quod adamaretur à Chariclea Demonactis uxore, uiri illustris, atque inter Ephesios in honoribus ciuilibus primarij. Iam & literulæ à muliere ad illum uentitabant, & sarta semimarcida, & mala quædam amorfa: denique quicquid ad hæc lenæ machinantur in adolescentes, quo paulatim illis amorem artibus quibusdam inferant, primumq; hac incendunt opinione, quod sese credant amari. Nam plurimū illicit & hoc, præsertim eos, qui sibi formosi uidentur, donec imprudentes in casses inciderint. Erat autem Chariclea urbana quidem & elegans muliercula, at supra modum meretricia, semperq; illius, quicumq; forte adiisset, etiam si quis admodum

modum leuiter concupiuiſſet:quin ſi uel aſpexiſſes dun-
taxat, protinus adnuebat, nec ullo pacto metuendum
erat, ne quando recuſaret Chariclea: admirabilis autem
alioqui artifex, quauisq; meretrice doctior allicere ama-
torem, & ambiguus quum adhuc eſſet, totum ſubige-
re: at quū iam teneretur, incitare, ac magis magisq; ac-
cendere, nunc ira, nunc blandimentis: ac mox faſtidio:
deinde iniecta ſuſpicionem, quaſi ad alium ſeſe deflexu-
ra eſſet: poſtremo omni ex parte egregie docta erat
mulier, & abſoluta, artibusq; omnigenis in amantes
inſtructa. Hanc igitur tum Dinia aduſores accerſi-
uerant in adoleſcentulum: multaq; adſimulabant, quo
eum in amorem Chariclea impellerent. Illa porro que
complureis iam adoleſcentes iugularat, & innumera-
biles amores fuerat mentita, domosq; opulentas euer-
terat: uarium quoddam, atque inexpugnabile malum:
ubi nacta manibus eſt ſimplicem, & huiuſmodi artium
imperitum adoleſcentulum, haud quaquam amittebat
ex unguibus: ſed undique oppugnans, tentansq;, ubi
iam omnium eſſet compos, tum ipſa dum captat, capta
periit, tum infelici Dinia innumerabilium malorum ex-
titit cauſa. Nam primum quidem ſtatim literulas illa
ad illum dat: ac ſubinde miſſitat ancillulam, qua re-
nunciaret ut ſleret, ut uigilaret: poſtremo ut miſera præ
amore ſuffocatura eſſet ſeſe: donec iam beatus ille per-
ſuaſus, ſibi formoſus eſſe uideretur, atque Ephęſiorum
uxoribus præter ceteros adamabilis. Ac tandem in con-
greſſum adductus eſt multis precibus exoratus. Et ex
eo quidem tempore facilis iam erat coniectura, fore ut
caperetur

caperetur à muliere formosa: ad uoluptatem congre-
 di docta: & in loco flere: & inter loquendum misera-
 biliter suspirare: & iam abeuntem amplecti: & adeun-
 ti obuiam occurrere: & formam colere, sic ut maxime
 placitura esset: interdum uel uoce, uel cithara canere:
 quibus omnibus in Diniam usa est. At ubi sensit excru-
 ciari, iamq; amore illaqueatum, ac subiugū esse factum:
 aliud ad hæc excogitat, quo miserum subuertat: graui-
 dam se ex eo simulat (nam hoc quoque efficax ad ma-
 gis ac magis inflammandum stultum amantem) Neque
 postea commeabat ad illum, affirmans à uiro obseruari
 sese, qui iam amorem persensisset. Hic uero rem iam non
 ultrà ferre potis erat; neque durare quibat, quum illam
 non aspiceret; sed lacrymabatur, adulatoresq; ad sese
 accersebat, ac Chariclæe nomen inclamabat: imagi-
 nemq; illius amplexus (candido enim lapide fecerat)
 eiulabat. Demum in solum abiiciens sese iactabatur: pla-
 neq; res extremæ dementiæ speciem obtinebat. Siqui-
 dem munera reddita sunt mulieri, non pro malorum aut
 corollarum precio: sed solidæ domus, agri, famulæ, ne-
 stes florulentæ, auri quantum optaret. Quid multa? Bre-
 ui Lysionis domus antea inter Iones nobilissima, ex-
 hausta est, atque exinanita. Deinde ubi iam exuccus
 esset, eo relicto, alium quempiam adolescentulum Cre-
 tensẽ, bene nummatum uenata est, atq; ad illum descie-
 uit. Iam uidelicet illum adamabat: atq; is quidem crede-
 bat. Itaq; Dinias neglectus non à Chariclea modo, ue-
 rum etiam ab assentatoribus (nam isti quoq; ad Creten-
 sem amatorem iam descuerant) abit ad Agathoclem,

iampri

iampridem non inscium, quàm illi res miserè haberent. Ac pudescens quidem initio, tamen exposuit omnia, amorem, egestatem, arrogantiam mulieris, riualem Cretensem: in summa, nō uicturum sese, nisi cum Chaliclea consuetudinem haberet. Ille uero intempestiuum esse ratus id temporis exprobrare Diniae, quapropter ex amicis unum sese non admisisset, sed tum quidem assentatores suos sibi anteposuisset: diuendita, quam unam habebat in Samo, domo paterna, precium illi attulit talenta tria. Quæ simulatq; recepisset Dinias, haud clàm erat Chariclea: rursus subito formosus factus: rursus ancilla & literula, & expostulatio, quod iam diu sese non adisset: concurrerunt item adulescentes applaudentes, ut uiderunt Diniae adhuc esse quod daret. Cum autem pollicitus esset sese uenturum ad illam, uenissetq; primo ferè somno, essetq; intus Demonax Charicleae maritus: siue quod aliqui præsenserat: siue de composito, prodictioneq; uxoris (nam utrunque fertur) exiliens uelut ex insidijs, & atrium iubet occludere, & Diniam comprehendendi, ignem ac flagra minitans: neque non gladium tanquam in mœchum educens. Ille porro reputans quibus in malis esset: uecte quopiam de proximo, ut iacebat, arrepto, tum ipsum occidit Demonactem, in tempus adigens: tum Charicleam: atque hanc quidem nō ictu uno, uerum etiam & uecte sepius, & postea Demonactis gladio, feriens. At famuli interea muti stabant, rei nouitate attoniti. Deinde comprehendere conati, quum in hos quoque ferro insiliret, ipsi quidem aufugerunt. Dinias autē clàm sese subduxit, tanto patrato facinore.

Et ad

Et ad auroram usque apud Agathoclem diuersabatur: pariterque, & quæ facta essent reputabant, & quid in posterum esset euenturum, considerabant. Vt autem diluxit, milites aderant (iam enim res erat diuulgata) comprehensumque Diniam, nec hunc inficiantem homicidium, adducunt ad præfectum, qui per id tempus Asiam moderabatur. Hic cum ad Persarum regem remittit. Nec ita multo post relegatus est Dinius in Gyaron insulam ex Cycladibus unam, damnatus à rege, ut in ea, quoad uiueret, exularet. Agathocles autem cum reliquis in rebus nunquam absuerat, tum pariter soluit in Italiam, & amicorum solus una est in iudicium comitatus, neque usquam defuit officio. Porro ubi iam in exilium profectus est Dinius, ne tum quidem desertus est ab amico.

Quin potius ipse suapte sponte damnatus uersabatur in Gyaro, simulque cum illo exulem agebat. At quum iam rerum necessariorum omnium inopia laborarent, locans seipsum purpurarijs, una cum alijs urinabat, quodque hinc partum est referens, Diniam alebat. Quin & egrotanti diutissime inferuiuit: & ubi uita defunctus est, noluit unquam in patriam reuerti, uerum inibi perseuerauit in insula, pudori sibi fore ratus, si uel mortuum amicum deseruisset: Hoc tibi Græci factum amici retulerim, quod quidem non ita pridem accidit, haud enim scio anni quinque præterierint, quod Agathocles in Gyaro mortem obiit. TOX A. At utinam iniuratus ista Mnesippe dixisses, uidelicet quo mihi fas esset, eis non habere fidem. Adeo Scythicum quendam amicum Agathoclem istum descripsisti, quin uereor ne quem & alium isti similem

similem narres. MNES. Audi iam & alium Toxari, Euthydicum Chalcidensem. Retulit autem mihi de hoc Simylus nauclerus Megarensis, adiurans profecto se teste rem factam esse. Aiebat enim nauigasse sese ex Italia Athenas, circiter Pleiadum occasum, collectitios quosdam homines uehementem, in his fuisse Euthydicum, unaq; cū hoc Damonem Chalcidensem eiusdem amicum. Ac natu quidem eos æqualeis fuisse: uerum Euthydicum ualentem, robustumq; Damonem contra, suppalidum atque uoletudinarium, quasi qui nuper (ut apparebat) ex diuturno morbo reualuisset. Itaque ad Siciliam usque feliciter aiebat Simylus nauigasse ipsos. Ceterum ubi transmissso freto, in ipso iam Ionio mari nauigarent, tempestatem maximam eis incubuisse. Quid autem attinet multa referre: immaneis quasdam procellas ac sinuosas, tum grandines, & si quæ alia tempestatis mala? Ut uero iam haud procul abessent à Zacyntho, nuda nauigantes antenna: præterea & funes quosdam trahentes, quo nimirum uim, impetumq; fluctus exciperent: circiter noctis medium, Damonem, qui in tanta iactatione nauisearet, uomuisse in mare propendentem. Deinde, ut coniicio naue uehementius in eam partem, in quam ille propendebat, inclinata, simulq; propellente fluctu, excidisse eum prono capite in pelagus: neque nudum tamen, uidelicet ut misero uel natare commode liceret. Mox itaque succlamasse quum præfocaretur, uixq; sese ab undis sustolleret. Porro Euthydicum simulatq; audisset (nam forte fortuna nudus in strato tum erat) abiecisse semet in mare, ar-

ptoq;

pto'que Damone, qui iam deficiebat (diutius enim ista uideri poterant, luna scilicet relucente) una iuxta illum nasse, ac subleuasse. Ac uoluisse quidem illis opitulari sese miseratos uirorum calamitatem, uerum nequisse quod uento praeualido raperentur. Illud tamen fecisse, subera complura ad illos proiecisse, tum ex contis aliquot, ut ab his suspensi natarent, si quem forte ex eis nanciscerentur, postremo scansoria quoque tabulata, quae quidem erant neutiquam exigua. Cogita iam per deos, quod aliud grauius beneuolentiae documentum quisquam edere queat in hominem amicum, qui noctu decidisset in mare, usque adeo seuiens, quam communicata morte? Iamq; adeo mihi ante oculos pone imminentes procellas, fragorem aquae sese adglomerantis, spumam undiq; effruescentem, noctem, ac desperationem. Ad haec illum iam praefocari incipientem, uixq; undis extantem, manusq; porrigentem amico: hunc autem incontinenter insilientem, simulq; nantem, prorsusq; sollicitum, ne se prior Damon interiret. Sic enim profecto cognosces, quod haud ingenerosum hunc quoq; amicum, uidelicet Euthydicum, retulerim. TOXARIS. Vtrum perierunt uiri Mnesippe, an salus quaequam ex insperato illis contigit? Adeo ego illis non mediocriter timui. MNES. Bono animo es Toxaris, seruati sunt, quin bodieq; Athenis agunt, ambo philosophiae dantes operam. Nam Simylus ea demum narrare poterat, quae noctu uidere licuit, hunc delapsum, illum desilientem, simulq; nantes, quatenus per noctem dabatur aspicere. Porro quae post haec acciderint, Euthydicus ipse nar-

rat. Primum quidem, subera quædam forte hæctos, suspendisse de his sese, atque ita hærentes fluitasse, sanè quàm incommode. Deinde ubi tabulata conspexissent, iam sub auroram annasse, conscensisq; illis commode deinde nantes appulisse Zacynthum. Post hos autem, qui neutiquam mali sunt, ut ego quidem autumo, accipe iam tertium, nihilo istis inferiorem. Eudamidas Corinthius Aretæo Corinthio, & Charixeno Sicyonio amicis utebatur, & ijs quidem opulentis, quum ipse pauperrimus esset. Hic uita decedens, testamentum reliquit, alijs quidem fortasse deridiculum, tibi uero, haud scio, an tale sit appariturum, uiro probo, & apud quem amicitia in precio sit, quiq; uel cum præcipuis in ea certare queas. Sic enim in eo scriptum erat: Lego Aretæo quidem matrem meam alendam, atque in senecta fouendam: Charixeno uero filiam meam elocandam cum dote, quanta ab illo maxima dari poterit. Erat autem illi mater anus, ac filiola iam matura nuptijs. Si quid autem interim acciderit alterutri, huius quoque partem (inquit) alter habeto. Huiusmodi lecto testamento, ij qui tenuitatem quidem Eudamidae nouerant: at amicitiam, quæ illi cum his uiris intercesserat, ignorabant, rem pro ludo iocoq; ducebant. Nemo certe aderat, qui non cum risu discederet, quod eiusmodi hæreditatem Aretæus, & Charixenus essent accepturi, felices uidelicet, atq; ita dicebant: Si quidem persoluent Eudamidae, superstites etiam ipsi hæreditatem tradent mortuo. At hæredes, quibus ista erant legata, ut audierunt, uenerunt illico, agnoscen-
tes rataq; facientes ea, quæ erant testamento mandata.

Itaq;

Itaq; Charixenus quinq; duntaxat dies superstes, diem obiit. Aretæus autem optimus successor factus, tum illius, tum suo ipsius suscepto onere, et matrem alit Eudamide, et filiam non ita pridem elocauit, ex quinque talentis quæ possidebat, duobus in propriæ filię dotem, duobus in amici filiam erogatis: Ac nuptias ambarum eodem die fieri uoluit. Quid tibi Toxaris, Aretæus iste uidetur, num nam leue amicitie argumentum exhibuisse, adita huiusmodi hereditate, neque deserto amici sui testamento? an hunc quoque in perfectis, idoneisq; calculis ponimus, ut sit unus e. quinque? TOXA. Et iste quidem egregius, quamquam equidem Eudamidam multo magis ob fiduciam admiratus sum, qua fuit erga amicos: declarauit enim, quod et ipse eadem fuisset facturus erga illos, tametsi non essent ea scripta in testamento, uerum ante alios uenisset non scriptus talium hæres. MNES. Probe dicis. Sed quartum iam tibi narrabo: Zenothemim Charmolei, Massilia oriundum. Commonstrabatur autem mihi in Italia, patriæ nomine legatum agenti, uir decorus, procerus, ac diues, ut apparebat. Asidebat illi uxor in rheda iter facienti, quum alioqui deformis, tum dimidia nempe dextra corporis parte manca, alteroq; capta oculo, teterrimum quoddam, et refugiendum terriculum. Deinde quum demirarer, si decorus ille quum esset, ac uenustus, sustineret eiusmodi mulierem sibi adiunctam: is qui mihi eum commonstrabat, causam exponit, quare in id matrimonium incidisset: nouerat enim comperte omnia, nam ipse quoque Massiliensis erat. Menecrati (inquit)

huius fœda patri, amicus erat Zenothemis, uiro diuiti ac honorato, ipse ijsdem rebus par. Deinde aliquanto post, facultatibus exutus est ex condemnatione Menecrates, quo tempore pariter infamis, & ad capeffendos magistratus inidoneus est iudicatus à sexcentum uiris, tanquam qui sententiam iniquam pronuntiasset. Ad hũc autem modum, inquit, nos Masilienses mulctamus, si quis corrupte iudicet. Grauitèr itaque ferebat Menecrates : primum, quod esset condemnatus : deinde, quod è diuite pauper; postremo, quod ex nobili repente factus esset infamis, ac reiectitiuſ. At præter cetera eum ipsa dis cruciabat filia iam nubilis, utpote annos nata decem & octo, quam ne cum omni quidem patris substantia, quam ante condemnationem possederat, dignatus fuisset quisquàm ingenuus ac pauper facile accipere, quæ tam infelici fuerit forma. Quin & concidere dicebatur, idq; circa lunam crescentem. Hæc ubi apud Zenothemum deploraret, bono, inquit, animo es Menecrates. Neque enim ipse egebis necessarijs, & filia tua dignum aliquem suo genere sponſum inuenerit. Atque hæc eloquutus, statim apprehensa illius dextra, deduxit domum. Ibiq; opes, quæ illi multæ erant, partitus est cum illo, ac cœna parari iussa, conuiuio accepit amicos, & in his Menecratem, ueluti iam è necessarijs cuiſpiam perſuaſisset, ut puellam in matrimonium acciperet. Postea quàm autem conuiuium peregerant, libassentq; dijs, tum uero plenum illi calicem porrigens: accipe, inquit, Menecrates, à genero symbolum affinitatis poculum, nam hodie ducturus sum ego filiam tuam Cydimacham, do-

tem

tem autem iam olim accepi, talenta quinque, & uiginti. Illo uero respondente; absit ne feceris, ô Zenothemis, ne'ue ipse usque adeo insaniam, ut te neglectum, qui & iuuenis es, & formosus; conspiciam cum deformi puella, ac debilitata coniugatum. Hæc, inquam, illo loquente, hic sponsam adiunctam tollens, abduxit in thalamum: ac paulo post prodiit, ea deuirginata, atque ex eo tempore cum illa uiuit, supra modum diligens, & quemadmodum uides, circumsferens eam. Et non solum non pudet matrimonij, uerumetiam perinde, atque gloriæ de eo, sic ostendat, propterea quod negligit corporis formam ac fœditatem, ad hæc opes, & famam, tantum amici rationem habet Menecratis, neque arbitratur cum sexcentum uirum sententia deteriore esse factum, quantum ad necessitudinem. Quancquam pro his iam illi gratiam retulit fortuna, ad hunc modum. Puellus enim ei formosissimus ex illa deformissima susceptus est. Neque diu est, quod tollens hunc pater intulit in curiam, frondibus oleaginis coronatum, ac pullis amictu, quo plus miserationis auo conciliaret. At infans arridebat iudicibus, manibus complodebat. Itaque curia commota super illo, remisit multam Menecrati, atque ille iam rei, famæque restitutus est, eiusmodi patrono usus apud iudices. Hæc affirmabat Massiliensis Zenothemum amici gratia fecisse, haud mediocria, sicuti uides, neque qualia passim Scythæ faciunt, qui concubinas formosissimas summa cura deligere dicuntur; Restat nobis quintus. Neque uero mihi uideor alium quempiam debere dicere, Demetrio Suniensi præterito. Nauigarat in Aegy-

ptum Demetrius, una cum Antiphilo Alopecensi, qui cum illi iam inde à teneris annis fuerat amicitia, atque ephebus ephebo conuixerat, pariterq; fuerat eruditus, ipse quidem Cynicam disciplinam sequutus, sub Rhodio illo sophista, Antiphilus uero medendi scientiam exercuerat. At hoc temporis forte profectus fuerat in Aegyptum, ad spectaculum Pyramidum, Memnonisque. Nam audiuerat illas, quum essent sublimes, umbram non iacere: Memnonem autem uocem edere, ex oriente sole. Harum igitur rerum cupiditate adductus Demetrius: uidelicet ut Pyramidas intueretur, ac Memnonem audiret: sextum iam mensem aduerso Nilo nauigabat, relicto Antiphilo, quod is itinere atque aestu defessus esset. Huic autem interea calamitas incidit, quæ singularem quempiam amicum postularet. Nam puer eius ut nomine, ita, et patria Syrus inita societate cum sacrilegis aliquot, una cum illis in Anubis templum irripuit: sublatoque deo, ad hoc phialis aureis duabus, tum caduceo, aureo, et hoc, neque non cynocephalis argenteis, atque id genus alijs: omnia apud Syrum deposuerant. Deinde forte comprehensi, (capti enim fuerant, diuidentes nescio quid) rem omnem protinus confessi sunt, districti in rota: deportatiq; uenerunt in aedes Antiphili: ibi res furto sublatas depromebant, sub lectica quadam in abdito conditas. Syrus itaque illico uinctus, unaque herus huius Antiphilus: atque is quidem interea dum præceptorem audivit, auulsus. Nec opitulabatur quispiam: quin magis hi qui fuerant hactenus amici, auersabantur hominem tantamquam

quam qui templum Anubis sacrilegio compilasset: seseq;
impiari credebant, si cum illo bibissent, aut edissent. Por-
rò duo qui reliqui erant pueri, quicquid erat in domo,
conuasantes, fuga discesserunt. In uinculis igitur erat mi-
ser Antiphilus multum iam temporis: habitus interim
omnium, quantum in carcere erat, sordidissimus.
Porrò præfectus carceris Aegyptius, homo superstitio-
sus, ratus sese gratum facere deo, atque illius ulcisci ui-
ces, grauis Antiphilo imminabat. Quod si quando defen-
deret, affirmans se nihil eiusmodi patrassè, impudens ha-
bebatur: atque hoc nomine multo etiam magis erat inui-
sus. Subægrotabat itaq; iam, maleq; habebat: nec mirum:
quippe qui humi cubaret, idq; etiam noctu: neque crura
sineretur protendere, ligno inclusa: nam per diem cata-
sta stringebatur, altera manu uincta ferro: at noctu co-
gebatur totus in uinculis esse. Ad hæc insuper domici-
lij pendor ac præfocatio, multis ibidem uinctis, locumq;
angustum prementibus: adeo ut uix respirarent tum fæ-
ri stridor, ac somnus exiguus: hæc omnia molesta erant,
atque intoleranda: nimirum homini eiusmodi rerum in-
sueti, minime que ad tam durum uitæ genus exercitati.
Quum uero iam deficeret ac ne cibum quidem capere
posset, reuersus est tandem, et Demetrius, nihil dum
sciens eorum quæ acciderant. Vt autem cognouerat quo
in loco res esset, statimq; curriculo ad carcerem uenif-
set: tum quidem admissus non est, propterea quod uespe-
ra iam esset: et carceris custos iam dudum oclusis fo-
ribus dormiebat, ministris excubias agere iussis. At ma-
ne quum esset ingressus, multis uidelicet precibus ad-
missus

missus, accedens multo tempore querebat Antiphilum: quippe malorum multitudine sic immutatum, ut cognosci non quiret. Circumiens igitur, è uinctis unumquemque contemplabatur: eorum more qui familiarium cadauera iam marcida facta, requirunt in stragibus. Quod ni nomen fuisset eloquutus, Antiphilum Denomenis filium: ne longo quidem tempore potuisset agnoscere quisnam esset, usqueadeo præ malis erat transfiguratus. Ut uero ad uocem agnitam respondisset, atque adeunte illo comam diduxisset: eam à uultu abigens sordidam atque impexam, ostendit sese quis esset, Hic ambo collapsi sunt, oculis oborta caligine, in tam inopinato spectaculo. Verum aliquanto post, posteaquam, & ipse sibi redditus, & Antiphilum recipiens Demetrius de singulis esset illum diligenter percontatus, bono animo esse iubet. Tum dissecto pallio, dimidiato quidem induitur ipse: reliquum autem illi donat, detractis illi putribus, atque detritis, quibus erat opertus panniculis, atque ex eo die modis omnibus illi aderat: curam eius agens, inseruiensque. Locans enim sese ijs, qui uersabantur in portu mercatoribus, à mane ad medium usque diem, oneribus gestandis non parum lucri faciebat. Deinde ab opere reuersus, mercedis partem carcerario in manum dabat, quo illi mansuetum hunc, ac pacatum redderet. De reliquo autem, in amici curam assatim suppedibat. Atque interdum quidem aderat Antiphilo, quo illum consolaretur: ubi uero nox occupasset, pro carceris foribus facto ex herbis thorulo, substratisque frondibus, acquiescebat, Et in hunc quidem modum aliquandiu debebant: ut

ut Demetrius nullo uetante ingrederetur, atque ob id mitius ferret calamitatem Antiphilus: donec extincto in carcere latrone quopiam, idq; ut putabatur ueneno, et custodie exactissime obseruata, neq; deinde quisquam admissus in domicilium uinculis liber. Quas ob res dubius, atq; anxius, quum alia uia non pateret, qua liceret amico adesse: adito præfetti collega, seipsum defert, tanquam in irruptione templi Anubis communem operam addidisset. Id simulatq; confessus est, abductus est illico in carcerem, ac ductus ad Antiphilum. Nam hoc magnis precibus uix obtinuerat à carcerario, ut proxime Antiphilo, atque eadem in trabe uinciretur. Hic igitur uel maxime declarauit, quanto in illum fuerit amore, quum sua ipsius incommoda negligeret, cum & ipse interim egrotare: illud autem curæ haberet, quo pacto fieri posset, ut ille, & quamplurimum dormiret, & minimum angeretur. Atq; ita commode tolerabant, communicatis inter ipsos malis: donec aliquanto post, tale quiddam accidit, quod finem fermè eorū imponeret calamitati. Si quidem è uinctis quispiam, haud scio unde nactus limā: adiunctis coniuratis captiuorum plerisq; catenam insecuit, qua seriatim erant astricti, cyphonibus in hanc insertis, soluitq; omnes. Qui quidē facile trucidatis, quippe paucis custodibus, cōglobati profiliere. Atq; hi quidem illico quò quisque poterat, dissipati: postea pleriq; sunt cōprehensi. Porro Demetrius, & Antiphilus inibi remanserunt: Syro quoque retento, qui iam aufugere parabat. Vt autem diluxisset: Aegypti præses, cognito quod acciderat, emisit quidem qui illos insequerētur: accersi-

tis autem ijs, qui erant cum Demetrio, soluit à uinculis
 collaudatos, quod soli nō aufugissent. At illis haud quā-
 quam sat erat, ut hoc titulo dimitterentur. Clamabat au-
 tem Demetrius, sibiq; nō mediocribus in rebus iniuriam
 fieri prætendebat, si pro maleficis habiti, uiderentur uel
 commiseratione, uel ob id laudis, quod non aufugissent,
 dimitti. In summa, compulere iudicem, ut causam exa-
 ctius excuteret. At hic ubi reperit, nihil eos commeritos,
 collaudatos illos, Demetrium autem seorsum quoque
 admiratus, liberos esse iussit, consolatus super poena
 quam tulerant, prætér ius in uincula coniecti. Quin-
 etiam ambos munere prosecutus est, idq; de suo: Anti-
 philum drachmarum decem milibus: bis tanto Deme-
 trium. Ac Antiphilus etiam nunc quidem in Aegypto
 est. Demetrius autem sua quoque uiginti milia relinques
 amico, concessit in Indiam: profectus ad Brachmanas,
 tantum hoc loquutus Antiphilo, merito sibi iam igno-
 scendum uideri, quod tum ab eo discederet. Neque enim
 sibi opus fore pecunia, quoad is perseveraret esse, qui
 erat, uidelicet qui possit paucis esse contentus: neq; illum
 amplius egere amico, quippe cui res iam feliciter habe-
 rent. Huiusmodi sunt Toxaris amici Græci. Quod ni ini-
 tio notasses nos, tanquàm qui uerbis nos iactaremus: idē
 profecto relaturus eram tibi complures orationes, atque
 eas egregias, quas Demetrius habuerit in iudicio: quum
 interim pro seipso nihil responderet. Pro Antiphilo ue-
 ro lachrymas funderet, atque etiā supplex esset: totamq;
 causam in sese reciperet, donec Syrus flagris cæsus, am-
 bos eos liberos fecit. Hos igitur paucos ē plurimis, quos
 mihi

mihi primum memoria suggestit, tibi narrauerim præclaros, ac firmos amicos. Quod reliquum est, iam decedens à narratione, tibi dicendi partes trado. Tu porro uti Scythas his non inferiores referas, sed longe præstantiores, tibi ipsi curæ fuerit, si quid de dextra sollicitus es, ne ea tibi præcidatur. Verum oportet strenuum præstare uirum. Etenim res quædam uehementer ridicula tibi cõtingerit, si cum Orestem ac Pyladem admodum sophistice laudaris, pro Scythia dicens, orator ignauus appareas. **T O X A.** Recte tu quidem Mnesippe: qui quidem ad dicendum etiam exhortaris: perinde quasi nihil sollicitus sis, ne tibi lingua excecetur, uicto in narrationibus. Sed iam exordiar nihil quidem quemadmodum tu, uerbis, phalerans atque exornans (neque enim is Scytharum mos) præsertim quum res ipse longe magis loquantur, quam uerba. Nihil autem eiusmodi expectaueris à nobis cuiusmodi in commemorando laudibus extulisti: puta si quis sine dote duxerit deformem mulierem: aut si quis amici filie nubenti pecuniolam donauerit, duo talenta: ac per Iouem, si quis sponte eat in uincula, quum certo sciat se paulopost esse soluendum. Admodum enim leuia ista: neque quicquam inest in his, uel magni negotij, uel uirile quod sit. Ceterum ego tibi referam multas cedes, bellaq; et mortes, amicorum causa susceptas, ut intelligas uestra ista lusum esse, si cum Scythicis conferantur. Neque tamen istuc sine causa facitis, sed merito parua ista miramini: propterea quod non sunt uobis admodum graues occasiones declarandæ amicitie, quippe in alta pace uiuentibus. Quemadmodum nec in tranquillita

quillitate queas scire, bonus sit gubernator, nec ne. Tempestas enim tibi opus fuerit ad hoc, ut dignoscas. At apud nos bella perpetua, et aut inuadimus alios, aut cedimus inuadentibus, aut ubi forte concurrimus, pro pacis, prædaque pugnamus. Hic potissimum opus est bonis amicis, eoque quam firmissime constituimus amicitias, sola hæc arma inuicta atque inexpugnabilia esse iudicantes. Prius autem uolo tibi commemorare, quo ritu faciamus amicos, non ex poculis, quemadmodum uos, neque si quis equalis sit, aut uicinus: uerum ubi strenuum quempiam uirum conspexerimus, quique præclara facinora patrare possit, in hunc omnes studio incumbimus, et quod uos in ambiendis coniugijs, id nos in amicis non grauamur, diu quasi procos agentes, nihilque non facientes, ne uidelicet frustremur amicitia, neue reiecti esse uideamur. At ubi iam in amicitias ceteris repulsis, delectus est quispiam, protinus foedus initur, ac iusurandum, quod sit maximum: nimirum, et uicturos eos pariter, et mortem appetiturum, si sit opus, alterum pro altero. Atque ita facimus. Etenim simulatque incisis digitis, sanguinem in calicem destillauerimus, summisque intinctis gladijs, ambo pariter admouentes bibemus, non est quicquam quod deinde nos queat dirimere. Admittuntur autem ad huiusmodi foedera, ad summum tres. Nam qui multis sit amicus, is eo loco habetur apud nos, quo communes istæ atque adulteræ uxores: arbitramurque iam non perinde firmam illius amicitiam fore, posteaquam est in plures partes dissecta. Exordiar autem ab his, quæ nuper Dandamis fecit.

cit. Dādamis enim hic in conflictu cū Sauromatis, quum
 esset captiuus abductus eius amicus Amizocas. Quin po-
 tius ante tibi iurabo nostrum iusiurandum, quandoqui-
 dem isihuc initio sum pollicitus. Non enim per Ven-
 tum, & Acinacem, quicquam mentiturus sum apud te
 de Scythicis amicis. M E N I P. Equidem tuum iusi-
 randum haud magnopere desiderabam: proinde recte fa-
 cis, qui nullum deorum iures. T O X A. Quid tu narras?
 an non tibi uidentur esse dii, Ventus, & Acinacis?
 Adeo ne te fugit, quod nihil sit maius mortalibus uita,
 ac morte? Per hæc utique iuramus, quoties per Ven-
 tum, & Acinacem iuramus: uidelicet per Ventum, tan-
 quā qui uitæ sit causa: per Acinacem uero, ut qui mor-
 tis sit autor. M N E S I P. Atqui si ista idonea causa
 est: profecto multos alios quoque deos estis habituri ta-
 les, qualis est Acinaces: puta iaculum, lanceam, uenenū,
 funem, atq; his consimilia. Quandoquidem uarius est iste
 deus interitus, atque innumerabiles aperit uias, quibus
 ad illum sit aditus. T O X A. Vide quā contentiose
 nunc, quāq; litigiose isihuc facis: dum medio sermone
 interpellas me, excutisq; ac disturbas orationem meam.
 At ipse loquente te, silentium agebam. M N E S I P.
 Age, non sum isihuc posthac factururus Toxaris. Et opti-
 mo iure obiurgas: quare perge confidenter, quod restat
 dicere: perinde quasi nec adsim dum loqueris, adeo tibi
 filebo. T O X A. Quartus igitur agebatur dies Dan-
 damidi, & Amizocæ, ex quo amicitiam inierant, ac
 mutuum sanguinem pariter biberant. Venerant inter-
 ea in regionem nostram Sauromatæ, cum equitum de-

cem milibus: peditum autem ter tantum aduenisse ferebatur. Ii nimirum quum in nos irruissent imparatos, neque expectantes illorum insultum, omnes quidem cedere cogunt, complures autem repugnantes occidunt, nonnullos, & uiuos abducunt, nisi si quis effugerat transiens in ulteriorem fluminis ripam, ubi nobis dimidium copiarum, & pars curruum erat. Sic enim id temporis castra fueramus metati, haud scio quo consilio Archiplanorum, id est, ducum nostrorum, ad utranque Tanaïdis ripam. Protinus itaque, & prædas abigebant, & captiua abducebant, & tentoria diripiebant, & curribus potiebantur, atque ijs plerisque cum uiris captis, & sub oculis nostris concubinas, uxoresq; nostras constuprabant. Nos porro rem indigne tulimus. At Amizoca quum duceretur (erat enim captus) nominatim inclamauit amicum, misere uinctus, simulq; calicis, & sanguinis commonefecit. Quod simulatq; exaudierat Dandamis, nihil etiam contatus, spectantibus omnibus, transiit ad hostes. Ibi Sauromatæ densatis telis irruerunt in illum: iam confixuri, nisi succlamasset: Zirim. Hoc uerbi si quis sonuerit, postea non interimunt, sed recipiunt, tanquam dedentem sese precio redimendum. Moxq; ad illorum ducem adductus, reposcebat amicum: ille redemptionis precium postulabat. Neque enim prius dimissurum sese, nisi maximum pro illo recepisset. Tum Dandamis: quæ possidebam, inquit, ea omnia à uobis direpta sunt: quod si quid est quod nudus præstare queam, id sum paratus polliceri uobis: & imperato quicquid uoles. Et si ita uis, me ipsum huius in locum recipe, & abutere

utere ad quodcunque tibi lubitum erit. Ad hæc Sauromata: Nihil, inquit, opus retinere te: præsertim quum tenet dedideris. Quin tu parte eorum quæ possides tradita amicum abducito. Rogat illico Dandamis, quidnam uellet accipere. Ille oculos postulat. Atque hic protinus exhibuit eruendos. Deinde ubi essent execti, iamq; præcium persolutum esset Sauromatis, recepto Amizoca, reuersus est innitens illi: unaq; tranâtes, incolumes ad nos redierunt. Id factum animum reddebat Scythiis omnibus, neque iam uictos esse rebantur sese, quum uideret, quod apud nos esset bonorum maximum, id nondum esse abductum ab hostibus: uerum superesse egregiam mentem, & in amicos fidem. At idem Sauromatis formidinem non mediocrem incutiebat: reputantibus cum cuiusmodi uiris, si se præparassent, essent pugnaturi: tametsi tum quidem ex improviso superassent: proinde sub noctem relictis maxima ex parte pecoribus, incensisq; curribus, fuga sese subdlexerunt. Porro Amizoca non tulit diutius, ut uideret ipse, amico cæco Dandamide, sed ipse semet exoculauit. Atque ita sedent ambo, omniq; honore à populo Scytharum publicitus aluntur. Quid tale Mnesippe uos referre possetis? Etiam si quis tibi donet, ut possis uel decem alios ad istos quinque adiungere: etiâ citra iusiurandum, si ita uis, ut & multa liceat affingere? At ego tibi rem nudam exposui. Tu uero si quem talem narrasses, non sum nescius, quantas adornandæ rei gratia phaleras narrationi fueris admixturus: quem admodum supplicarit Dandamis: & quomodo sit excacatus, & quæ dixerit, & quo pacto redierit, & quem

quemadmodum exceperint eum Scythæ, adgratulantes, beneq; ominantes, atque id genus alia: cuiusmodi uos ad demulcendas aures soletis artificio quodam addere. Audi igitur, & alium huic parem Belittam, huius Amizocæ consobrinum. Is ut detractum ex equo à leone Basthen amicum conspexisset: nam forte simul erant in uenatu: iamq; leo circumplexus illum, iugulo admotus esset, atque unguibus laniet, desiliens, & ipse, inuolauit in tergum beluæ, reflexitq;, in sese prouocans, auertensq;, atque inter dentes digitos inferens, conatus quoad licuit, Basthen è rictu leonis eximere, donec leo omisso illo iam semimortuo, ad Belittam sese conuertit, atque ipsum quoque circumplexus occidit. At ille moriens (nam tanto anteuertit) acinacem in leonis pectus defixit. Itaque pariter exanimati sunt omnes: nos autem sepeliuimus eos, duobus aggestis tumulis inter se uicinis: altero amicorum, altero è regione leonis. Iam tertio loco tibi referam Mnesippe, Macenta, Lonchata, & Arfacomæ amicitiam. Hic enim Arfacomas deperibat Mazæam Leucanoris filiam, qui regnabat in Bosporo: tum quum legatione fungeretur super tributo, quod Bosporini semper nobis pendere soliti, id temporis tertium iam mensem ultra diem, legitimum distulerant. In conuiuio igitur quum Mazæam uidisset proceram atque decoram uirginem, amore captus est, grauiusq; discruciabatur. Iam itaque quæ de tributis agebantur, erant transacta: responderatq; illi Rex, conuiuioq; accipiebat, mox illum dimissurus. Est autem mos in Bosporo, uti proci in conuiuio petant puellas, nantes

rantes quinam sint, quibusq; rebus freti, decreuerint eas in matrimonium accipere. Atq; id temporis forte fortuna multi aderant in conuiuio proci, reges, ac regum filij: in his erat & Tigrapates Lazorum princeps, & Adymachus Machlynæ dux, alijq; cum his permulti. Oportet autem unumquenq; procum, postquam exposuit quis sit, & qua fiducia ad ambiendas nuptias accesserit, conuiuari cum reliquis, tacitumq; accumbere. Deinde peracto conuiuio, postulata phiala, uinum in mensam effundere, atq; ita sponsam ambire, multum interea collaudantem sese, quo genere, quibus opibus, qua sit potentia. Ad hunc igitur modum cum multi iam libassent, postulassentq; regna, & opes commemorantes: tandem Arfacomas, postulata phiala, non libauit (neq; enim mos apud nos uinum effundere, quin magis contumelia ista esse iudicatur in deum) sed haustum bibens: Da mihi rex, inquit, filiam tuam Mazæam uxorem, qui multo sum potior istis, quantum ad opes ac possessiones attinet. Leucanore uero admirante (sciebat enim rex pauperem Arfacomam, ac de plebe Scytharum esse) percontanteq; quantum pecorum, aut quantum habes plaustrorum Arfacoma: nam ijs rebus uos diuites estis, Imò nec plaustra, inquit possideo, nec arma: uerum sunt mihi duo amici; honesti probiq; quales alij Scytharum nemini. Actum quidem ista dicens, risus est, contemptuiq; habitus, uisusq; temulentus. Mane uero reliquis prælatus est. Adymachus, iamq; sponsam abducturus erat in Mæotidem ad Machlyenses. Porro Arfacomas domum reuersus, amicis indicat, quem=
h admodum

admodum reiectus esset à Rege, risuiq; habitus in conuiuiis, quum pauper esse putaretur. Atqui dixeram, inquit, illi quantas haberem opes, nempe uos, ò Lonchata, atq; Macenta, uestramq; beneuolentiam longe prestare, multoq; formiorem esse Bosphoranorum opibus. Verum hæc dicentem, me subsannauit, contempsitq; : & Adyrmacho scilicet Machlyensi tradidit asportandam sponsam, quod aureas phialas se diceret habere decem, præterea currus quaternis sedilibus octoginta : ad hæc ouium boumq; multam copiam. Sic uidelicet antetulit fortibus uiris pecorum multitudinem, operosa pocula, & currus graues. Proinde, ò amici, dupliciter excrucior : nam & Maxeam amo, & iniuria mihi inter tantum hominum illata, non mediocriter mordet animum meum. Arbitror autem, & uos ex æquo iniuria affectos esse. Etenim ad unumquemq; è nobis tertia contumeliæ pars pertinebat : si modo ita uiuimus, quemadmodum cœpinus quum coniungeremur : nimirum ut unus homo simus, iisdem dolentes, iisdemq; gaudentes. Imò, inquit Lonchates, unusquilibet è nobis totus iniuria afficiebatur, tum quum in te ista fierent. Quomodo igitur (inquit Macentes) his in rebus agemus ? Per partes, inquit Lonchates, negotium suscipiamus. Atque ego quidem recipio Arsacome me caput apportaturum Leucanoris. Tu uero sponsam ereptam huic adducas oportet. Ita fiat, inquit. At tu Arsacoma, inter hæc (nam his peractis uerissimile est exercitu ac bello fore opus) hic mane, quo contrahas, & appares arma, equos, atq; aliarum rerum uim, quantam potes maximam. Facillime autem plurimos adiunxe

adiunxeris: partim quòd ipse strenuus, partim quòd nobis non pauci sunt familiares. Maxime uero si defederis in tergo bouis. Hæc ubi placuissent, hic quidem quantum potuit, rectà profectus est in Bosporum, puta Lonchates: alter, id est, Macentes ad Machlyenses, eques uterque. At Arsacomas domi manens, & cum equalibus contulit, & ex familiaribus uim hominum armauit. Demum & in tergo bouis defedit. Consuetudo autem de sedendo in tergo bubulo huiusmodi est apud nos. Vbi quis ab alio laesus est, cupitq; ulcisci, neque par esse pugna uidetur: tum boue immolato, carnes frustulatim concisas, igni torret. Dehinc ipse porrecto humi corio, sedet in eo: intergum reductis manibus, more eorum, qui à cubitis uincti sunt. Et hoc quidem apud nos maximum est supplicandi genus. Appositis autem bouis carnibus, aduentibus domesticis: præterea si quis alius uelit, quisque partem sibi sumit, ac dextro pede tergum bouis calcans, pro facultate pollicetur: hic quidem equites præbiturum se quinque suopote cibo, suoq; stipendio: ille decem: alius plures: alius armatos pedites quot possit: atq; qui pauperrimus, seipsum duntaxat. Colligitur itaq; in tergo bouis ingens nonnunquam multitudo. Et huiusmodi quidem exercitus, & certissima fide coheret, & hostibus expugnatu difficilissimus est: non aliter, quàm si iureiurando esset adactus. Nam in tergum ascendisse, instar iurisiurandi est. Arsacomas igitur his in rebus procurandis satagebat: coieruntq; illi equites quidem circiter quinquies mille: tum armati ac pedites promiscue, uicies mille. At Lon-

chates ubi ignotus peruenit in Bosporum, Regem adit, tractantem quiddam de regni negotijs, atq; uenire qui dem sese publico Scytharum nomine, sed priuatim res maximas apportare. Ille ubi dicere iussisset: De publicis, inquit, negotijs, hæc in præsentiarum denunciant Scythæ: ne uestri pastores in planiciem usq; transgrediantur, sed intra Trachonem pascant. Ceterum latrones de quibus expositulatis quod regionem uestram incursent: negant eos publico consilio emitti, sed priuatim sui quenq; lucri causa prædari. Quod si quis illorum deprehendatur: tui arbitrij esse, ut in eos animaduertas. Hæc quidem illi denuntiant. At ego tibi indico, grauem in uos insultum futurum ab Arsacoma Mariantæ filio, qui nuper legatum egit apud te, idq; (opinor) quum filiam tuam postularit, non asecutus sit abs te: ob id indignatur, sedetq; in tergore taurino septimum iam diem, contractusq; illi est exercitus haud exiguus. Audiui (inquit Leucanor) & ipse, cogi uim copiarum in tergum bouis. Quod autem aduersum nos cogerentur, quodq; Arsacomas huius rei dux esset, id uero me fugerat. Atqui in te, inquit Lonchates, hic apparatus constituitur. Mihi autem inimicus est Arsacomas, grauiusq; fert, quod sibi præferar à natu maioribus, & quod in omnibus illo uidear esse præstantior. Quod si mihi spononderis alteram filiam tuam Barcetim, alioqui nec indigno uestra affinitate, breui tibi reuersus caput eius apportauero. Spondeo. Rex inquit, uidelicet supra modum formidine correptus, propterea quod non ignoraret, quam ob causam iratus esset Arsacomas:

nimirum

nimirum ob nuptias, tum aliàs quoq; metuerat semper Scythas. At Lonchates : Iurato inquit, te præstiturum pacta, neq; inficiaturum. Id quum fieret, iamq; resupinatus in cælum iurare uellet : Absit, inquit, ut hic, ne quis spectantium coniiciat, qua gratia iuremus. Quin potius hoc templum Martis ingressi, oclusis foribus iusiurandum edamus, ubi nullus exaudiat. Nam si quid horum inaudierit Arsacomas, uereor ne me ante bellum immolet, manu iam nunc non parua cinctus. Intro eamus, inquit Rex. Vos autem absistite quàm longissime. Neq; quisquam ad templum adeat, quem ego non accersiuero. Posteaquam igitur ipsi quidem introgressi sunt, satellites autem procul abstiterunt, uibrato gladio, simulq; altera manu obturato ore, ne uociferaretur, ictum in pectus adegit. Deinde caput defectum, sub chlamyde tenens prodibat, quasi confabulans interim cum illo, breuiq; sese dicens adfuturum, tanquam ad negocij quippiam emitteretur ab illo. Atq; ita reuersus eo, ubi equum uinctum reliquerat, consensu illo, rediit in Scythiam. Porro nemo est cum insequutus: quippe diu ignorantibus Bosporinus, quod acciderat, tum ubi rescissent, factiose de regno decertantibus. Hæc itaque gessit Lonchates, præstititq; promissum allato Leucanoris capite. Porro Macentes in uia factus certior super his, quæ in Bosporo acciderant, peruenit ad Machlyenses: primusq; illis nuncium attulit de rege trucidato. At populus, inquit, te Adymache, gener cum sis, ad regnum uocat. Proinde fac ut ipse prior occupans, imperium arripias, in rebus perturbatis obortus, pu

illa uero te sequatur à tergo in curribus. Facile enim isthoc pacto tibi conciliaueris multitudinem Bosporanorum, ubi Leucanoris filiam conspexerint. Ego porro non solum Alanus sum, uerum etiam sponse tue cognatus maternus: siquidem nostra è gente Mastera Leucanor asciiuit uxorem. Et nunc tibi adsum, missus à Mastere fratribus, qui sunt in Alania: denunciantibus ut quàm potes ocysime, te recipias in Bosporum, neque per negligentiam committas, ut imperium ad Eubiotum deueniat: qui tametsi frater nothus est Leucanoris, tamen Scytharum partibus semper fuit, cum Alanis similitates gerit. Hæc quidem dicebat Macentes. Erat autem eodem cultu, eademq; lingua cum Alanis. Commune enim horum utrunq; Alanis cum Scythis, nisi quòd non magnopere comati sunt Alani quemadmodum Scythæ. At Macentes in hoc quoq; illis erat assimilis, uidelicet detonsa coma: quatinus conueniebat alanum minus esse comatum, quàm Scytham. Itaq; his rebus factum est, ut illi fides haberetur, putareturq; Mastere ac Maxæ cognatus esse. Et nunc, inquit, ò Adymache, ad utrumuis paratus sum: uel proficisci tecum in Bosporum, si uelis: uel manere, si sit opus, ac sponsam adducere. Istiuc equidem, inquit Adymachus, longe malim, quandoquidem cognatus es, te puellam adducere. Nam si nobiscum unà proficiscaris in Bosporum, unum duntaxat equitem numero addideris. Quod si mihi uxorem aduexeris, multorum instar fueris. atque ita factum est, & hic quidem iter ingressus est, Macente tradens ducendam Maxeam, quæ uirgo etiam dum erat.

erat. At ille per diem quidem illam curru uehebat : uerum ubi nox incubuisset, imposita equo (nam id curarat, ut alius quidam eques sese consequeretur) tum insiliens, & ipse, nequaquam deinceps ad Mæotim iter faciebat, sed deflectens ad mediterraneam, relictis ad dexteram Mitæorum montibus, quum uirginem interim aliquoties interquiescere iussam refocillasset, intra triduum à Machlyensibus in Scythiam usq; peruen-
sus est uiam : statimq; equus eius ubi destitisset à cursu, paulisper astans exanimatus est. Porro Macentes Ar-
sacome Mazeam in manum dans : Accipe, inquit, à me quoq; id quod sum pollicitus. At illo ad insperatum spec-
taculum stupefacto, gratiasq; agente : Desine, inquit, Macentes, ac noli me alium à teipso putare : nam mihi profecto gratias agere ob hæc quæ feci, perinde est, ac si sinistra mea gratias agat dextra, quod uulnera-
tæ sibi subministravit, atq; officiose curam egit agro-
tantis. Ridicula nimirum, & nos fecerimus, si iamdu-
dum commisi, & quatenus licet in unum conflati, ma-
gnum adhuc esse credamus, si qua pars nostri officiose
quid egerit pro toto corpore. Etenim pro seipso fecit,
quum pars sit totius beneficio adiuti. Atq; ad hunc qui-
dem modum Arsacome gratias agenti, Macentes re-
spondit. Ceterum Adymachus ubi sensit insidias, non
perrexit ire in Bosporum : iam enim Eubiotus rerum
potiebatur accersitus à Sauromatis, apud quos fuerat
diuersatus : uerum in patriam reuersus, contractis in-
gentibus copijs, per montuosa irrupit in Scythiam : pau-
loq; post irruit, & Eubiotus, cum Græcos undecunque

poterat secum ducens; tum Alanos, & Sauramatas ac-
 cersitos, utrinq; uicies millenos. Coniunctis autem co-
 pijs, Eubiotus atq; Adymachus nonaginta milia con-
 fecerunt, atq; ex his tertia pars equites sagittarij. Nos
 autem (nam, & ipse ad hanc expeditionem contuleram,
 addens ijs, qui in tergum taurinum conuenerant, equi-
 tes ad plenum instructos centum) contractis haud multo
 minus triginta milibus, unà cum equitibus operieba-
 mur insultum, ductore Arfacoma. Vt autem admouen-
 tes illos conspeximus, contra duximus agmen præmis-
 sis in hostem equitibus. Atq; ubi iam diu acriter esset
 pugnatum, tandem cessere nostri, interrupta phalan-
 ge. Postremo in duo dissectum est uniuersum agmen Scy-
 thicum: pars subduxit sese, non omnino palam uicta, ue-
 rum ita fugiebat, ut locum dare uideretur: adeo ut Ala-
 ni ad multum tempus insequi non auderent: partem al-
 teram, quæ eadem erat imbecillior, cingentes Alani ac
 Machlyenses, undequaq; cedebant, confertim iaculis
 emissis, atque sagittis, sic ut uehementer laboraretur à
 nostris, qui tenebantur obsesti. Et iam pleriq; arma pro-
 ieccerant, quorum in numero forte erat Lonchates, &
 Macentes: iamq; ambo uulnus acceperant, dum ante
 alios sese periculis obijciunt. Hic quidem adusto femo-
 re, puta Lonchates: Porro Macentes securi sauciato
 capite, tum conto in humerum impacto. Quod simul-
 atq; sensit Arfacomas, quum in altero agmine esset no-
 biscum: turpe ratus, si desertis amicis non adesset, sub-
 ditis equo calcaribus, cum clamore in hostes tendere
 cœpit, sublato gladio adeo, ut Machlyenses uim ani-
 mi non

mi non sustinuerint, sed uiam illi fecerint, ut transiret. At ille receptis amicis, tum aduocatis & alijs, impetum fecit in Adyrmachum, impactoq; in ceruicem gladio, ad zonam usque dissecuit. Quo fuso, dissipata est omnis acies Machlyensium, paulopost, & Alanorum: Denique cum his Græci quoq;. Atq; ita redintegrato prælio, nos superiores extitimus, diuq; sumus insequuti trucidantes, donec nox finem imposuit. Postero die ab hostibus uenerunt legati, qui supplices pacem atque amicitiam orarent. Bosporani duplicatum tributum penfuros sese pollicebantur: Machlyenses obsides daturos se confirmabant. Alani ita eam inuasionem compensaturos sese spondebant, ut Sindianos nostro nomine uellent aggredi, quibuscum multo iam tempore nobis fuerat simultas. His de rebus auditis suffragijs, imprimis autem Arfacomæ, & Lonchatæ: pax inita, duobus illis cuncta pro arbitratu suo moderantibus. Huiusmodi Mnesippe, audent Scythæ amicorum causa facere. M N E S. Tragica prorsus, ô Toxari, fabulisq; similia. Et propitius sit Acinaces, & Ventus, per quos iurasti: si quis ista non credat, non admodum reprehendendus esse uideatur. T O X A. At uide, uir egregie, ne incredulitas ista ab inuidia uestra proficiascatur. Quanquam non me deterrebis non habendo fidem, quo minus, & alia his consimilia referam, quæ nouerim à Scythis esse gesta. M N E S. Tantum ne longum facias, uir optime, neque usq; adeo admissis, uagisq; utare sermonibus: ut nunc sursum ac deorsum Scythiam, Machlyanamq; percurrentes: deinde in bosporum

h s   disce

discedens : postremo rediens prorsus abutare silentio meo. T O X A . Parendum tibi ex hanc prescribenti legem, dicendumq; paucis, ne fatigeris una nobiscum, audiendo circumcursitans. Quin magis ausculta, que in me ipsum amicus Sisinnus nomine presterit. Quum enim Athenas relicta patria proficiscerer, idq; cupiditate Græcanicarum literarum, appuleram Amastrim Ponticam. Ea est urbs haud procul à Carambe disita in promontorio, obuia ijs, qui à Scythia nautigant. Comitabatur autem Sisinnus, mihi à puero amicus. Nos igitur ubi res quasdam importatas in portu spectassemus, in eumq; e naui subduxissemus, eminus, nihil suspicantes mali: interea fures quidam effracta sera, sustulerunt uniuer-
sa, adeo ut non reliquerint, quod uel in eum diem sufficere posset. Ergo quum domum essemus reuersi, cognito quod acciderat, non uisum est in ius uocare uel uicinos, qui plures erant, uel hospitem, ueriti ne plerisque sycophantæ uideremur, si dixissemus nobis ab aliquo sublatos esse Daricos quadringentos, tum uestium permultum, ad hæc tapetia quedam, deniq; quicquid habueramus. Consultabamus igitur hisce de rebus, quid esset faciundum, omnium rerum egenis, idq; in urbe peregrina. Ac mihi quidem ita uisum est tum temporis, statim demerso in ilia acinace, uitam fugere, priusquam ignauum quippiam, aut indignum esset ferendum, uel fame, uel siti enecto. Contra Sisinnus consolabatur, obsecrans ne quid tale facerem. Aiebat enim excogitasse sese, unde nobis uictus suppeteret. Et eo quidem die baiulandis è portu lignis allata mercede uictum suppeditauit:

ditavit: mane autem obambulans in foro, pompam quandam aspexit iuuenum (quemadmodum dicebat) elegantium ac strenuorum. Hi nimirum uirum lecti, ut mercede proposita singulare certamen intrent, in tertium diem erant decertaturi. Ergo quum omnes huius negotij conditiones audisset, accedens ad me: Caue post hac inquit, Toxari, ne te ipsum pauperem dixeris: si quidem tertio abhinc die diuitem te reddidero. Hec ait, atque interea egre parato uictu, quum iam spectaculum esset institutum, spectabamus, & ipsi: etenim assumptum me duxit in theatrum, tanquam ad iucundum aliquod, nouumq; spectaculum Græcorum. Ergo ubi consedissemus, spectabamus. Ac primo quidem fera partim iaculis confixa, atq; à canibus agitata, partim in homines quosdam uinctos emisse, nocentes quospiam, ita ut conieceramus. Vt autem prodierunt, qui erant ad singulare certamen conducti, ac productio iuuenis quodam pregrandi, dixisset præco: Si quisquam uelit cum hoc singulari certamine congrredi, prodeat in medium, præmium pugnae accepturus drachmarum decem milia. Ibi protinus assurrexit Sisinnus desiliens, polliceturq; se dimicaturum, simulq; poscit arma. Tum acceptam mercedem, decem milia mihi deferens, in manum dat: Si uicero, inquit, Toxaris, unà proficiamus, superpetetq; comitatus: sin cecidero, sepulto me, redi rursus in Scythiam. Ego quidem his auditis singultiebam. At ille sumptis armis, reliquum quidem corpus munivit: At galeam nequaquam imposuit, sed nudo consistens capite pugnabat. Et initio quidem ipse uulnus accepit,

accepit, retorto gladio, succiso poplite, ita ut multum sanguinis deflueret. Ego interim iam metu premortuus eram. At ille confidentius inuadentem aduersarium obseruans, ferit in pectore, transfigitq; : ita ut protinus ad pedes illius procumberet. ille fissus, & ipse uulnere, mortuo incumberebat: parumq; aberat, quin ipse quoque efflaret animam. At ego accurrens crexi, animumq; reddidi. Porro ubi dimissus est, iam uictor declaratus: sublatum illum, domum deportaui: multumq; temporis curatus à medicis, superuixit quidem, hodieq; agit apud Scythas, ducta in matrimonium sorore mea, claudus tamen adhuc est ex uulnere. Hæc res Mnesippe non apud Machlyenses, neq; in Alania gesta est: ut testibus careat, & ficta credi queat: uerum complures extant Amasriani, qui de pugna Sisinnæ memorant. Finem iam faciam: si tibi quinto loco factum Abauchæ retulero. Apulit aliquando Abauchas hic in Borystenensium ciuitatem secum adducens, & uxorem, quam unice diligebat, liberos duos, alterum quidem masculum lactentem, altera uero erat puella septem annos nata. Erat autem peregrinationis comes, & huius amicus Gyndanes, atq; is quidem è uulnere laborans, quod in uia acceperat à latronibus, qui eos fuerant adorti: cum quibus dum pugnaret, ictus est in femore: ita ut ne stare quidem posset præ cruciatu. Itaq; noctu dormientibus illis (nam forte in coenaculo quodam diuersabantur) ingens ortum est incendium, omniaq; circumclusit, iamq; flamma undiq; domum circumdedit. Ibi experrectus Abauchas, relictis liberis plorantibus, repulsa uxore, quæ inhærebat, iussaq;

saq; ut ipsa sese seruaret, amico in humeris sublato descendit, perrumpensq; euasit, ita ut nequaquam incendio lederetur. Vxor infantem baiulans consecuta est, monens puellulam, ut sese consequeretur. Ea uero semiuista, abiecto ex ulnis infante, uix exilijt è flamma. Deinde puella unà cum illa ueniens, penè, & ipsa extincta est. Post hæc cum probro obiectaret quispiam Abauchæ, quod desertis liberis, atque uxore, Gyndanem extulisset: Imò liberos, inquit, denuo parare haudquaquam difficile: tum incertum, an hi boni sint futuri: porro amicum diu fuerit, priusquam inueniam talem, qualis est Gyndanes: cuius amor mihi multis argumentis est exploratus. Dixi Mnesippe, è pluribus his quinque propositis: iam tempus est pronunciari, utri nostrum, aut linguam, aut dexteram oporteat amputari. Quis igitur futurus est iudex? **M N E S.** Nemo. Neq; enim constituueramus narrationis arbitrum. Sed scin quid agemus? Quandoquidem in presentiarum, nullo proposito scopo, sumus iaculati; de integro delecto arbitro, alia amicorum paria apud illum referamus: deinde uter succubuerit, ei tum quidem amputetur, uel mihi lingua, uel tibi dextera. Aut si hoc crudele, quando tu amicitiam admirari uisus es: ego nihilo secius puto, nullam esse mortalibus possessionem hac præstantiorem neque pulchriorem: quin ipsi quoq; in unum copulati, illud approbamus: ut ex hoc die in totam usq; uitam simus amici, utriq; uictores, utriq; maximis potiti præmijs: uidelicet pro unica lingua, unaq; dextra, binas uterq; habituri: atq; insuper oculos quoq; quaternos, pedesq; quater

quaternos: in summa, duplicia omnia. Eiusmodi namq[ue] quiddam est, cum duo tresq[ue] copulantur amici, qualem Geryonem scriptores depingunt, senis manibus, ternisq[ue] capitibus hominem. Siquidem (ut mea fert opinio) tres illi fuerunt, qui communiter omnia gererent: ut dignum est his, qui amicitia coniuncti sunt. TOXA. Probe dicis, atq[ue] ita faciamus. MNES. Verum neq[ue] sanguine opus est Toxaris, neq[ue] Acinace, qui nobis amicitiam confirmet. Hæc enim confabulatio, et quòd eadem amamus, id multo certius est calice illo quem bibitis: propterea quod huiusmodi non obligationem, sed animum postulare mihi uidentur. TOXA. Placent ista, iamq[ue] amici atq[ue] hospites simus: tu mihi hic in Græcia: ego tibi, si quando in Scythiam perueneris. MNES. Nimirum ut sis sciens, nequaquam me pigeat uel longius etiam proficisci, si tales amicos nancisci liceat, qualem esse te Toxari ex tua oratione coniicio.

REVERENDO IN CHRI

sto Patri ac domino, D. Renato episco=

po Carnutensi, Erasmus Ro=

terodamus S. D.

CUM multis modis compertum haberem, ornatissime pater, quàm candide de meo ingenio, meis tum sentias, tum prædices, uir alioqui naris emunctissima: iamq[ue] ad Italicum iter accincto, per itineris comites non liceret celsitudinem tuam interuifere: ut esset tamen interim quod te tui Erasmi cōmone faceret, Luciani pseudomantē nisi: sceleratissimum quidem illum, sed quo non aliis sit utilior

utilior ad deprehendendas coarguendasq; quorundam
istorum imposturas, qui hisce quoq; temporibus uel ma-
gicis miraculis, uel ficta religione, uel adsimulatis con-
nationibus, alijsq; id genus prastigijs, uulgo fucum face-
re solent. Eum igitur leges, uti spero, non modo cum fru-
ctu aliquo, uerum etiam summa cū uoluptate, propterea
quod intelligam te, licet præter generis claritatem, fortu-
næ splendorem, muneris auctoritatem, serijs illis ac tetricis
studijs absolutum, non solere tamen admodum ab his
etiam elegantioribus Musis abhorre: Et huiusmodi lus-
sus nec inamænos nec infrugiferos arduis negocijs liben-
ter intermiscere. Porro quicquid est, uel nigri salis, quem
Momo tribuunt, uel candidi, quem Mercurio ascribunt,
id omne in uno Luciano copiosissime reperi as licebit.
Carnutensis oppidi, tam splendidum profecto, tamq; cele-
bre phanum, fulmine conflagrasse, dici non potest quàm
feram acerbe. Bene uale in reditum ex Italia nostrum.
Lutetia, Anno M. D. V.

LUCIANI ALEXAN- DER SEV PSEVDOMANTIS, D. Erasmo Rot. interpr.

V quidem charissime Celse, leuem for-
te quandam ac facilem prouinciam
tibi mandare uideris, cum iniungis
ut Alexandri Agonotichitæ imposito-
ris uitam, commenta, neque non au-
daciam prastigiasque libro complexus, uolumen ad
te trans

te transmittam. Verum si quis ea conetur omnia ad plenum enarrare, id profecto non minoris sit negocij quam Alexandri eius, cui Philippus fuit pater, res gestas literis prodere: tantus fuit scelere, quantus ille uirtute. At tamen si candide, ignoscenterq; legere uoles, et quod narrationi deerit, id ex te imputare atq; addere: conatum hunc te autore capeßam, et Augiæ bubilæ si non omne, at certe pro mea uirili repurgare nitar, paucis aliquot elatis cophinis: nimirum ut ex his coniecturam facias, quantus, quamq; immensus fuerit finis uniuersus, quem ter mille boues multis annis reddere potuerint. Sed amborum interim nomine calumniam uereor, tuo pariter ac meo: tuo, qui iubeas memoriæ literarumq; monumentis tradi uirum longe sceleratissimum: meo, qui sumam operam in huiusmodi narratione, rebusq; gestis hominis, quem nequaquam oportebat ab eruditis legi, sed in frequentissimo quopiam, et amplissimo theatro spectari à simijs, aut uulpibus discerptum: quanquam si quis hoc crimen nobis impeggerit, poterimus, et ipsi nos exemplo quodam simili tueri. Etenim Arrianus ille discipulus Epicteti, uir inter Romanos cum primis laudatus, ac per omnem uitam in literarum studio uersatus, cum simile quiddam fecerit, pro nobis quoq; responsurus est. Nam is quidem Tillibori latronis uitam describere non est grauatus. Nos uero multum crudeliorem latronem memoriæ prodemus, quippe qui non in syluis ac montibus, sed ipsis in urbibus sit latrocinatus: neq; qui Minyam tantum, aut Idam sit pergrassatus, neq; paucas quasdam Asiæ partes, uidelicet desertiores

desertiores depopulatus, sed qui uniuersam (ut ita dixerim) Romanorum ditionem suo complerit latrocinio. Ac primum tibi depingam hominē, effigiem eius quoad potero proxime uerbis adumbrans: tametsi non sum admodum pingendi peritus. Corpore igitur, ut interim et hoc tibi representem, procerus erat, et aspectu decorus, planeq; specie diuina quadam ac maiestatis plena, colore candido, barba non admodum hirsuta, coma partim natiua tectus, partim apposititia: sed hac adeo scienter efficta, ut uulgus ferē non sentisceret imitatum ascititiamq; esse. Oculi uehementer acres ac uersatiles, tum diuinum quiddam relucens. Vox dulcissima, pariterq; clarissima. In summa quo ad has res, nulla ex parte poterat improbari: ac figura quidem hominis erat huiusmodi. Ceterum mens, atque animus, o malorum depulsor Hercules, et auersor tristem Iuppiter, seruatoresq; Dioscuri, in hostes potius contingat incidere, quam cum eiusmodi quopiam habere commercium. Siquidem ingenio, solertia, acumine longe præstabat ceteris mortalibus. Tum curiositas docilitas, memoria, et ad disciplinas ingenij felicitas, horum unumquodq; supra quam dici possit, illi suppetebat, quibus tamen pessimā in partem est usus. Et quū haberet arma tam egregia sibi supeditata, illico nimirum omnium qui essent sceleribus nobilitati, facile summus euasit, uel superior Cercopibus, Eurybato, Phrynonda, Aristodemo, Sostrato. Nam ipse cum aliquando Rutiliano scriberet genero, modestissimeq; de se loqueretur, Pythagoræ semet adsimulabat. Atqui ueniam mihi dabit Pythagoras, uir ille quidē sapiens

piens, ac mente diuina: ceterum si huius ætate uixisset, puer (sat scio) præ hoc uisus fuisset. Sed heus tu per Grætiās, caue putes hæc in Pythagoræ contumeliam me dicere, quasi uelim eos similitudine rerum gestarum committere. Verum si quis deterrima quæq; & probrosissima, quæ de Pythagora per calumniam feruntur (quibus equidem haudquaquā fidē perinde ut ueris habuerim) si quis tamen conferat in unum, ea nimirum omnia, uix etiam minimam particulā adæquent Alexandrinæ uerſutię. Prorsum enim imaginare mihi, & cogitatione fingere, quā maxime uariam ingenij temperaturam, indolemq; ex mendacio, dolis, periurijs, maleficijs confusam, promptam, audacem, uersatilem, & ad efficiendum, quæ cogitasset nullum refugientē laborē, appositam ad persuadendū, cuiq; facile fides habenda uideretur: tum quæ mīre simularet optima quæq; ea quæ à mente essent diuersissima, præ se ferret. Primum igitur nemo cū illo cōgressus est, qui non hac cum opinione discesserit, ut eum mortaliū omnium optimum æquissimumq; : præterea simplicissimum minimeq; fallacem iudicaret. Accedebat ad hæc omnia grandium rerum conatus, quum nihil pusillum cogitaret, sed ad maxima semper appelleret animum. Ita quum esset adolescentulus adhuc, formosus admodum, ætate uidelicet tenera, ac uelut herbescente : id quod licebat partim è stipula conijcere, partim audire ex his qui ita prædicabant : passim sese prostituēbat, ac mercede sui copiam faciebat ijs quibus lubitū fuisset. Inter multos autem incidit in hunc amans quidem præstigiator ex eorū numero, qui magiam & diuinas incantatio

tationes profitentur, tum illectamenta ad conciliandam in amoribus gratiam, malorum immisiones in hostes, rationem eruendi reperiendiq; thesauros, hereditatū successiones. Hic ubi conspiceret bene ingenia, tum puerū, atq; ad subministrandum arti negotioq; suo propensissimum: utpote qui non minus illius adamaret maleficium, quam ipse huius formam: erudit eū, semperq; deinceps pro adiutore ministroq; est usus. At is publicitus quidem & apud uulgus medicum scilicet agebat: didicerat autē apud Thoonis Aegyptij coniugem:

Pharmaca mixta, salubria multa, at noxia multa.

Quorū omnium successor hic, atq; heres factus est. Porro doctor ille, & idem amator natione Tyanæus erat, uidelicet ex eorum numero, qui cum egregio Apollonio Tyanæo illo erant uersati, totamq; illius tragœdiam pernouerant. Vides quam schola tibi hominem refero? Verum ubi iam barba plenus esset Alexander, Tyanæo illo uita defuncto, in egestatem reductus, deflorescente simul & forma, unde uictum parare licuisset, nihil postea paruum agitabat animo. Sed inito commercio cum Byzantino quopiam, annalium scriptore uiro, qui in certamina descendunt omnium ingenij longe sceleratissimi: Cocconas, opinor, erat cognomen: circumibant, imposturis ludificantes, ac pingues homines (sic enim illi peculiari magorum lingua uulgus appellant) detondentes. In his Macetum mulierem opulentam nati sunt, natu quidem grauiorem illam, quam ut amoribus esset idonea, sed quæ studeret etiamdum amabilis haberi. Ab hac uictus copia suppedinabatur, atq; hanc

ex Bithynia in Macedoniam usq; sunt cōsequuti. Nam illi patria erat Pella, qui locus olim floruit sub Macedonicis regibus: nunc à paucis, ijsq; obscuris, et humilibus incolitur. Ibi quum conspicerent immani magnitudine dracones placidos admodum ac māsuetos, adeo ut à mulieribus alerentur, et cum pueris unà cubarent, et calcantes ferrēt, neq; cōmouerentur, si quis stringeret, premeretq;: deniq; perinde, atq; infantes lac è papilla sugerent (nam sunt id genus apud illos permulti, unde uerisimile est, olim illā de Olympiade fabulā increbuisse: quum Alexandrum cōciperet, huiusmodi dracone quopiam opinor, cum ea concumbente) mercati sunt ex his serpentibus unū, qui esset pulcherrimus, obolis sanè paucis. Atq; (ut Thucydidis utar uerbis) hinc iam bellū oritur: nimirum quum duo facinorosissimi, et immani audacia præditi, neq; non ad maleficia promptissimi, societatem iniissent, facile perpenderunt hæc duo potissimū in hominum uita tyrannidem obtinere, spem ac metū: quorum utroq; si quis ad commoditatem uteretur, fore ut is illico ditefceret. Siquidem utriq; iuxta, uel ei qui metu laboraret, uel huic qui spe teneretur, uidebant præscientiam: quàm maximè necessariā esse, summeq; desiderari: atq; hac uia Delphos olim fuisse ditatos, factosq; celebres: præterea Delum, Clarum, et Branchydas: nimirū hominibus per hos quos modo dixi tyrannos, nempe spem ac metum, ad sacra confluentibus, ac futura prædiscere cupiētibus, atq; huius rei gratia hecatombas immolantibus, aureosq; dedicantibus lateres. Hæc ubi inter sese uersassent, utroq; ac citro agitaissent, uisum est uaticinium

cinium oraculumq; constituere: etenim si res ea processisset, sperabant se protinus diuites: atque felices fore. Quod quidem negotium magnificentius etiam illis successit, quam expectauerant initio; et uel spe melius euenit. Hinc iam spectare coeperunt: primum quidem de loco, deinde quonam exordio, quaue ratione negotium oporteret auspiciari. Cocconas igitur Chalcedonem opportunam esse censuit, utpote regionē à negociatoribus frequentatam, tum Thraciæ, Bithyniæq; confinē, neq; longe disitam, ab Asia Galatiæq; cūctis item imminentibus populis. At è diuerso patriam suam prætulit Alexāder: nam aiebat, id quod erat res, ad huiusmodi negotiorum auspicationē, aggressionemq; hominibus opus esse crassiss et stolidis, et qui uideretur admissuri: cuiusmodi Paphlagones affirmabat esse hos, qui supra Aboni murum incolunt, nempe supersticiosos plerosq; ac stolidos: qui si quis tantum apparuisset, tibicinem aut tympanistam, aut qui cymbala pulsaret secum adducens, cribro (quod aiunt) uaticinans, illico uehementer omnes in illum inbient, et perinde ut cœlitū quempiam intueantur. Hac de re quum controuersia nōnihil inter illos fuisset, tandem uicit Alexander. Itaq; profecti Chalcedonem (nam id oppidum uisum est hac parte habere nōnihil ipsis cōducibile) in Apollinis templo, quod est apud Chalcedonios uetustissimum, aras defodiunt tabellulas, quæ dicerent, breui admodū Aesculapium unā cum patre Apolline in Pontum aduenturū, atq; Aboni murum inhabitaturum. Eæ tabellæ quum essent de industria repertæ, facile effecerūt, ut hic rumor in omnem usq; Bithyniam ac

Pontū dimanaret, multo autē ante alios in Aboni murum: nam hi protinus statuerant etiam templū erigere, iamq; fundamentis locum effoderant. Hic igitur in Chalcedone relictus, Cocconas ancipitia quædam, atq; ambigua, obliquaq; conscripsit responsa. Deinde paulo post diem obit, à uipera (sicut opinor) ictus: in huius demortui locum accersitur Alexander, ac succedit iam comatus, cæsariēq; promissa, tunicam indutus purpureā albo intermixtam, supra eam ueste amictus candida, salcem tenens exemplo Persci, à quo se maternum genus ducere prædicabat. At perditissimi illi Paphlagonēs quum ambos illius nossent parentes obscuros, atq; humiles, tamen oraculo crediderunt ita canenti:

Persides genere gratus Phœbo iste uidetur:

Dius Alexander Podaliri sanguine cretus.

Hic nimirum Podalirius libidinosus erat, ac natura mulierosus, adeo ut à Tricca ad Paphlagoniam usq; in Alexandri matrem sit incitatus, illectusq;. Repertū est aliud oraculum, quasi Sibyllæ prædiuinantis.

Ad maris Euxini littus, iuxtaq; Sinopam

Tirside erit quidam Ausonia de gente sacerdos:

Qui prima ex monade, tribus ac decadis, referabit

Quinq; alias monades, uicenaq; ter repetita

Quadrorbem numerum, referentem nomina diui,

Qui ueniet laturus opem mortalibus ægris.

Alexander itaq; multo post in patriam irruens cū eiusmodi Trægœdia, conspicuus erat ac splēdidus: quū interim furore afflatus sese nonnunquā adsimulabat, ore spuma completo: id quod ille facile efficiebat radicle
ca est

(*ea est herba lauādis, lanis idonea*) radice cōmāducata. Ceterum illis diuinum quiddam, ac formidādum spūma uidebatur. At multo antea sibi sinxerant, parauerantq; ē linteis confectum draconis caput, quod speciem quādam humanam prae se ferret, colorum fucus mīre adsimulatum, quodq; pilis equinis os & aperiret, & clauderet. Tum lingua (sicut est draconum) bisulca atra prominebat, quae & ipsa pilis agebatur. Porro Pelleus ille draco iam pridē erat in promptu domiq; alebatur: quū res postularet, tum ab illis proferendus, unaq; in partem Tragediam acturus, uel princeps potius huius futurus fabulae. Iam uero ut erat maturum aggredi, tale quiddā machinatur, noctu ueniens ad templi fundamenta nuper effossa. Constitērat autem in eis aqua, siue quod ea indidem alicunde destillauerat, siue quod ex aethere deciderat: illic ouum antea excauatum deponit, quod quidē intus occultabat foetum recens editum serpentis. Id quū alte demersisset in abditas luti cauernas, rursum illinc discessit. At mane quum in forum profiliisset nudus, nisi quod subligari circum pudenda tectus erat, eoq; in auro: tum falcem illam gestans, simulq; solutam uentilans, iactansq; comam, eorum more, qui à Cybela deorū matre afflati conueniunt, ac numine rapiuntur: conscensa sublimi quapiam ara concionabatur, ciuitatem eam beatam esse praedicans, quae mox deum propalam esset ostensura mortalibus. Porro qui aderant (nam concurrerat uniuersa propē ciuitas) unā cum mulieribus, senibus, pueris, admirabantur, ac uota facientes adorabant. At ille uoces quasdam sonans incognitas, nihilq;

significantes, cuiusmodi sint Hebræorū, aut Phœnicum,
 attonitos eos reddebat, ut qui nihil intelligerent corū
 quæ dicebat, nisi solum hoc, quod Apollinem Aescula-
 piumq; passim admiscebat. Sub hac ad institutum tem-
 plum curriculo fugiebat, accedensq; ad fossam ac fon-
 tem illum quem iam ante conditum oraculum præstru-
 xerant: ingressus aquam, magna uoce canebat laudes
 Apollinis & Aesculapij, inuitabatq; deum, uti dexter ac
 felix in ciuitatem adueniret. Deinde phialam postulat,
 eam porrectam à quopiam, facile immergens, unā cum
 aqua lutoq; haurit, & ouum illud in quo nimirum ille
 deum concluderat, candida cera, cerussaq; commissuram
 operculi ferruminans. Id quum manu cepisset, affirma-
 bat iam Aesculapium tenere sese. Interim illi stupidis de-
 fixisq; intuebantur oculis, expectantes quidnam esset fu-
 turum postea, iamdudum admirantes ouum in aqua re-
 pertum. Porro posteaquam fregisset idem caua uola cō-
 pressum, ac serpentis illius foetum exclusum excepisset,
 simulatq; mouentem hunc sese conspicerent ij qui ade-
 rant, ac digitis circumuoluentem, protinus uocem tolle-
 bant, deumq; cōsalutabant, ac ciuitatem eam fortunatam
 esse dictitabant: singuliq; affatim uotis implebantur, the-
 sauros, opes, prosperam ualeitudinem, aliaq; id genus ab
 illo flagitantes bona. Hic ille rursus cursim sese domum
 abripuit, unā secum asportans modò editum in lucem
 Aesculapium, bis natum scilicet, cum semel duntaxat na-
 scantur homines: atq; cum non ex Coronide per Iouem:
 id est, cornicula (nam id matris nomen fertur) neq; ex
 cornice, uerum ex ansere progenitum. Populus autem
 uniuer

uniuersus conſequebatur, omnes afflati deo, atq; ob ſpes
anima conceptas furore correpti. Interdium igitur ſe domi
continebat, ſperans fore, id quod & euenit, ut fama per=
moti, Paphlagonũ pars maxima cõciueret. Ergo poſtea
quàm urbs ita eſſet hominibus reſerta, ut iam redundaret:
ſed quibus omnibus iam tum cerebrũ, tum cor eſſet exem=
ptum, nec ulla parte ſimiles uiderẽtur uiris pane uictitan=
tibus (ut loquuntur poẽtæ) uerũ qui præter ſolam figu=
ram nihil à pecudibus diſtarent: in ædiculis quibuſdam, in
lecto reſidẽs, eo uidelicet ornatu, qui uatem mire deceret:
imponit in ſinum Pelleum illum Aẽſculapiũ, qui quidem
erat, ut dictum eſt, maximus pulcherrimusq;. Hunc totum
ubi collo circundediſſet, caudam foras prominere ſinens
(erat autem ingens adeo, ut cum per pectus illius effun=
deretur, pars tamen humi traheretur) ſolũ autem caput
ſub alis abditum teneret, illo nimirum omnia ſerente: lin=
teaceum illud draconis caput, altera in amiſtus parte con=
textum oſtendebat, quod prorſum illius eſſe draconis ui=
deretur, qui à pectore prominebat ſcilicet. Iam uero mihi
cogita, ædículas non admodum illuſtres, nec ad ſatietatem
uſq; luminis capaces: tum turbam hominum conuenarũ,
quiq; alijs ex locis alij concurriffent, tumultuantes: ac
prius etiã quàm iſta uiderent, mente attoniti ſtupefactiq;,
deniq; ſpebus illis ſublatis: quibus ingreſſis, non mirũ ſi res
uiſa eſt portẽtoſa, uidelicet ex modo puſillo ſerpente, in=
tra pauculos dies tam immanẽ extitiſſe draconem huma=
na ſpecie, atq; eum inſuper manſuetũ, tractabilemq;. Proa=
tinus autem ad exitum properabant, & priuſquàm exa=
ctius eſſent contemplati, protrudebantur ab ijs, qui noui

semper ingrediebatur. Porro è regione ianue, per quam intrabatur, patefactum erat & aliud ostiū, per quod exiretur. Cuiusmodi quiddam & Macedonas in Babylone fecisse ferunt in Alexandri morbo, quum ille grauiter iam ægrotaret : illi obfessa regia desiderarent eum intueri, ac supremum alloqui. Atq; hoc spectaculi scelestus hic non semel, uerum crebrius exhibuisse dicitur, maxime si qui diuites aduenissent recentiores ac nouitij. Hoc loco, mi charissime Celse, si uera fateri uolumus, æquum est ueniam dare Paphlagonibus ac Ponticis illis hominibus, nimirum crassus, & ineruditis, si delusi sunt, quū draconem manu contingerent : nam hoc quoque largiebatur Alexander ijs qui uoluissent : quumq; conspicerent in dubia malignaq; luce imitatum illud illius caput, os scilicet nunc æperiens, nunc claudens, tanto artificio, ut res planè Democritum aliquem requireret, aut certe Epicurum Metrodorum uel, aut alium huiusmodi quempiam, qui prorsus adamantinā aduersus hæc, atq; id genus alia, mentem obtineret : qui nullo pacto crederet, quiq; uel quid esset rei, coniecturis colligeret: uel si uiam etiam, modūq; præuestigare non quiret, illud tamen antea sibi persuasum haberet, fugere quidem sese modum rationemq; præstigiaturæ: ceterum quicquid esset negocij, prorsus simulatum fucatumq; esse, ac ne fieri quidem ulla ratione potuisse. Paucis ergo diebus confluxit tum Bithynia, tum Galatia, Thraciaq;: eorum qui renunciabant, unoquoq; ut fit, affirmante sese primum nascentem uidisse deum, deinde paulopost eundem contrectasse iam grandem admodum factum, uultu etiam homini adsimilem. Accedebant
ad hæc

ad hæc picture, imagines, signa deum representantia, partim ex ære, partim argento efficta. Postremo nomē etiam inditum: nam Glycō appellatus est, idq; iussu diuino carmine prodito. Ad hunc enim modum eloquutus est Alexander:

Sum ille Glycon: hominum lux, ex Ioue tertia proles. Ast ubi iam maturum esset, ut cuius rei gratia hætenus omnia fuerant excogitata, responsa quoque redderet ijs, qui requisitiuissent: diuinaretq; accepta uidelicet ansa ab Antilocho, qui apud Cilices uatem egerat. Nam is quoq; post patris Amphiarei interitum, posteaq; quā ille inter Thebanos extare desisset, patria pulsus, atque in Ciliam profectus, haud incommode rem gessit, quum Cilibus euentura prædiceret, binos obolos pro singulis accipiens responsis. Ab hoc, inquam, arrepta ansa, prædicit Alexander omnibus qui aduenerant, fore ut deus ipse responsa daret, eiusq; rei diem quendam certum præloquutus est. Iussit autem ut quisque quod uideretur, quodq; maxime discere uellet, id in libello conscriberet, eumq; siniculis obuinctum, cera argilla uel, aut simili re quapiam obsignaret. Se uero receptis libellis, cum subisset adyta (iam enim oraculum erat extructum, et apparatus coratine) ordine per præconem ac theologum euocaturum eos qui tradidissent: dehinc ubi de singulis esset edoctus à deo, libellos redditurum, ita ut traditi fuerant obsignatos: subscripto illis responso pro cuiusque argumento, deo nimirum respondente, quacunq; de re quis esset sciscitatus. Erat autem hic dolus, homini cuiusmodi tu es, aut etiam (si modo dictu non est inuidiosum) cuiusmodi sum ego, manifestarius, neque difficilis animaduersu, uerum idiotis.

idiotis, quibusq; nares essent mucro obsita, minimeq; ea
 muncta, prodigiosum, planeq; incredibile quiddam esse
 uidebatur. Etenim quum uarias esset commentus artes,
 quibus signa tollerentur, quæ quisque sciscitabatur, ea le-
 gebat: atq; ita quæ uiderentur, ad interrogata responde-
 bat. Deinde rursum obuincta, obsignataq; reddebat, non
 sine summa admiratione eorum qui recipiebāt. Plurimus
 enim hic inter illos erat sermo, qui tandem scire potuisset
 iste, quæ ego illi tradidi, sane quàm diligenter obsignata
 signis, imitatu neutiquàm facilibus, nisi reuera deus esset
 quispiam, cui cuncta sint perspicua. Sed iam quibus arti-
 bus id effecerit, forsitan à me requires. Accipe, quò uideli-
 cet imposturas eiusmodi deprehendere queas, et coargue-
 re. Prima ratio sic habebat Celse charissime. Eam ceræ
 partem quæ post signum hærebat, acu candefacta lique-
 factam diducebat: tum ubi legisset rursum calefactam acu
 ceram, eam quæ à tergo funiculi fuerat, signo eodem ma-
 nente, facile coagmentabat. Porro secundus modus con-
 stat per id, quod collyrium uocant. Id conficitur ex pice
 Beryttia, bitumine, ac lapide perspicuo trito, cum cera
 et mastiche. Confectum igitur ex his omnibus collyrium
 igni calfactum, inuncto prius suillo pingui, signo appli-
 cabat, ac symboli figuram excipiebat. Id simulatq; sic-
 cum esset factum (siccabatur autem protinus) commode
 resignabat libellos: quibus perlectis, impositæ ceræ de-
 nuo, perinde atque è lapide signum idem imprimebat,
 ad archetypi similitudinem mirè effectum. Post hæc iam
 tertiam accipe rationem: Calce in gluten iniecta, quo
 uulgo codicillos adglutinant, atque ex his confecta ceræ,

cera, mollem adhuc eam admouebat signo, statimq; detrahebat. Nam illico siccescit, adeo ut cornu uel ferro potius reddatur solidius. Hac ad imprimendum signum uti consueuerat. Sunt præter has et alia complures uia, quas omnes referre nihil necesse est, ne parum uidear modestus, maxime quum tu in his quos de magorum artibus conscripsisti commentarijs tum pulcherrimis, tum utilissimis, quiq; modestos reddere queant, si quis in eis euoluendis uersetur, abunde multa retuleris, longeq; his nostris copiosiora. Reddebat igitur oracula, diuinabatq; non mediocri ad eam rem utens ingenio, arteq; negotium reddens probabilius, dum alijs obliqua quedam, et ambigua respondet ad ea quæ præponebantur, alijs penitus obscura. Quandoquidem et hoc oraculis ille conuenire iudicabat. Alios item deterrebat, alios adhortabatur, prout sibi magis conducere coniectasset. Nonnullis remedia morborum, uitæq; rationes præscribebat, cum sciret (ut initio diximus) complura atque efficacia pharmaca. Maiorem autem in modum Cytmidēs ab illo probabantur, id est nomen confictum emplastri ursino adipe confecti. Porro spes, rerumq; successus et incrementa, neque non hereditatum obuentus semper in aliud tempus reiciebat, illud interim addens: Cuncta hæc tum obtingent, cum ipse uolam, quumq; uates meus Alexander me rogabit, proq; uobis uota faciet. Denique merces erat unicuique responso præstituta, nempe drachma cum obulis duobus. Ne uero pusillum, aut exiguum fuisse putes amice hunc quæstum, quum in annos singulos ad septuaginta, aut octoginta milia redierit, usq;

rit, usque adeo auidis, & insatiabilibus hominibus, ut singuli supra decem aut quindecim rogationes traderent. Ceterum ea quæ capiebat, non ipse solus solitus est insumere, nec rursus ad congerendas opes in thesaurum reponere, uerum complureis & alios habebat secum adiutores, & ministros, tum qui scitarentur, qui uersibus oracula conderent, qui responsa seruarent, qui subscriberent, qui obsignarent, qui interpretarentur, quorum unicuique pro dignitate, meritoque lucrum impartiebat. Ad hæc nonnullos foras & in longinquas regiones emandarat, qui famam eius oraculi inter gentes dissiparent, affirmantes ipsum etiam predicere, reuocareque fugitiuos, fures ac prædones indicare, thesauros effodiendos ostendere, morbo laborantibus mederi, quosdam etiam uitæ defunctos in uitam reuocare. Concurrebatur igitur undiquaque, magnoque tumultu concitati adpropinquabant, sacrificabatur, dicabantur munera, eaque duplicata, propheta, discipulique dei. Iam enim & tale quoddam oraculum exierat:

Muneribus decorare meum uatem, atque ministrum

Præcipio: nec opum mihi cura, at maxima uatis.

Verum ubi iam plerique, quibus mentis plusculum inerat, non secus atque ex alta ebrietate resipiscentes, conspirassent in illum, præsertim ex his, qui studebant Epicuro: iamque paulatim in oppidis deprehenderetur uersa præstigiatura, fictusque fabulæ apparatus: horrendum quiddam in eos edidit, dicens impijs & Christianis impleri Pontum, qui non uererentur in sese turpissimè maledicere; eos iussit lapidibus pellerent, si modo uellent

uellent propiciū habere deū. Porro super Epicuro
huiusmodi quoddam oraculum prodidit: Sciscitanti cui-
piam, quid ageret apud inferos Epicurus: plumbeis, in-
quit, compedibus uinctus in cœno desidet. Et adhuc mi-
raris, si magnopere creuit eius celebritas oraculi, cum
uideas interrogationes adeuntium, quā sint pruden-
tes, quamq; eruditæ? Modis autem omnibus bellum erat
illi cum Epicuro sæuū, & irreconciliabile, idq; iure o-
ptimo. Nam cum quo tandem iustius bellum gerat, homo
præstigiator, & monstris ac portentis amicus, ueris ini-
micissimus, quā cum Epicuro, uiro uidelicet qui rerum
naturam perspectam haberet, qui que unus quid in his
esset uerum uideret? Nam Platoni, Chrysippo, aut Py-
thagoræ erat amicus, atq; alia cum illis pax intercedebat:
At intractabilis ille Epicurus (sic enim appellat eum)
erat illi plurimum inuisus, atque id merito: quippe qui
hæc omnia ridicula ac ludicra duceret. Quam ob cau-
sam inter urbes Ponticas Amastrin in primis habebat
exosam, eo quod acceperat eos, qui cum Lepido erant,
alios item horum consimiles quā plurimos ea in ciui-
tate uersari. Neque unquam Amastrino cuiquam oracu-
lum reddidit: quin ubi conaretur etiam fratri proconsu-
lis respondere, deridicule profecto discessit, cum nec ipse
quemadmodum idoneum oraculum fingeret inueniret,
nec haberet qui sibi in tempore posset componere. Nam
cum illi de stomachi dolore conquerenti, uellet præscri-
bere, uti suillum pedem cum malua præparatum ederet,
hunc in modum ait:

Maluaca porcorum sacra cunimato Sipydno.

Crebrius

Crebrius autem (uti iam diximus) draconem ostendebat
ijs qui uellent, haud totum tamen, sed caudam potissimū,
ac reliquum corpus oculis exponens: caput uero ne uide
ri posset, abditum in sinu seruabat. Verum quo magis e-
tiam redderet attonitam multitudinem, pollicitus est sese
exhibiturum ipsum deum loquentem, citraq; interpretem
edentem oracula. Deinde non magno negotio, gruum
arterijs contextis, ac per lineū illud draconis caput, quod
erat arte adsimulatum, insertis, alio quopiam per has fo-
ris insonante, ressonsitabat ad ea quæ proponebantur,
uoce nimirum per linteaceum illum Aesculapium ad au-
res promanante. Huiusmodi responsa *ἀντιφώνια* diceban-
tur, id est, ipsius uoce reddita: neque quibuslibet, neque
passim dabantur, uerum splendidis modo atque opulen-
tis, & qui grandia largirentur. Itaq; quod Seueriano red-
ditum est super expeditione in Armeniam suscipienda, ex
Autophonis erat. Adhortans enim illum ad incursum eius
regionis, sic ait:

Parthis Armenijsq; citato Marte subactis,
Romam urbem repetes, & claras Tybridis undas:
Vertice ferta gerens radijs distincta serenis.

Deinde posteaquam uecors ille Gallus persuasus, incur-
sionem fecisset, euenissetq; ut unā cum exercitu cederetur ab
Othryade, hoc oraculum à monumētis sustulit, atq; aliud
in eius locum substituit huiusmodi.

Agmē in Armenios ne duc: neq; enim expedit isthuc:
Ne tibi foemineis uir amictus uestibus, arcu
Exitum immittat, uitaq; ac lumine priuet.
Siquidem & hoc interim callidissime fuerat commentus,
ut po

ut posterioribus substitutitijsq; responsis, ea quæ perperam maleq; euenissent, sarciret ac mederetur. Sæpius enim egrotis priusquam morerentur, prædixerat fore ut reualeſcerent: quibus morientibus, alterum oraculum illico paratum erat, quod superiori diuersa caneret.

Posthac desine opem morbo petere exitiâli:

Mors etenim manifesta, nec euitare licebit.

Porro cum non ignoraret, qui in Claro, ac Didymis, Malloq; responsa ferebât, ipsos quoq; huiusmodi: quadam arte diuinandi celebres haberi, eos sibi reddebat amicos, plerosq; consultores ad illos remittens, his uerbis:

Nunc Claron ito, mei uocem patris auditurus.

Et rursus.

Branchydica accedas adyta, atq; oracula quæras.

Et iterum.

Mallon abi, Amphilocho quærens oracula uatis.

Et hætenus quidem de ijs, quæ intra patriæ fines usque ad Ioniam, Ciliciam, Paphlagoniam, Galatiamq; designauit. Vt uero, et in Italiam oraculi fama permanauit, inq; ipsam Romanorum urbem: iam nemo omnium erat, qui non alius alium anteuertere studeret, dum hi quidem eò proficiſcuntur ipsi, illi uero mittunt, potissimum hi, qui potentia atq; autoritate plurimum in Rep. pollebant: quibus princeps quasiq; signifer extitit Rutilianus, uir aliàs quidem honestus ac probus, tum compluribus in prælijs Romanorum spectatæ uirtutis: sed qui in his quæ ad deos pertinehnt, parum sanè saperet, ut cui prodigiosa quedam de illis essent persuasa, adeo ut sicubi lapidem uel inunctum, uel coronatum conspexisset, con-

tinuo procideret atque adoraret, ac diutius aduolutus uota faceret, bonaq; ac leta ab illo postularet. Hic igitur simulatque de oraculo inaudisset, parum aberat quin omisso quem tenebat exercitu, in Aboni murum auolare: alios autem post alios eò legabat. Porro qui mittebantur, serui nimirum idiotæ quidam facile decepti, domum redibant, referentes partim quæ uiderant, partim tanquam uidissent, audissentq;: permulta insuper accumulantes illis, quo domino fierent commendatiores. Inflamarunt itaque senem infelicem, et in uehementem insaniam impulerunt. At ille passim ad omnes amicos accedens, quos habebat quum plurimos, tum potentissimos, enarrabat, partim ea, quæ ab ijs quos miserat, accepisset, partim quæ ex sese effuxerat. Et ad eum modum iste compleuit urbem, concitauitq; , quam plurimis item aulicis expauesactis, atque attonitis. Qui protinus, et ipsi cupiditate flagrare coeperunt, ut aliquid suis de rebus audirent. Porro Alexander aduenientes comiter excipiebat, ac xenijs, alijsq; magnificis donatos munibus, ad eum remittebat: hoc agens, uti non solum renuntiarent oracula, uerumetiam dei laudes canerent, ac portentosa quædam de oraculo, deq; ipso mētirentur. Ex cogitabat autem ter scelestus ille quiddā neutiquam inscitum, et ingeniosius, quam ut inuulgarem competat latronem. Etenim resignatis libellis, ac perlectis: si quid offendisset in ijs, quæ proponebantur, ita scriptum: ut cū periculo ac discrimine eius qui scripsisset, si proferretur, coniunctum uideretur, apud se detinebat: neque remittebat, quo uidelicet obnoxios, ac propemodum seruos obmetum

metum sibi redderet eos, qui miserant: quum in mentem illis ueniret, cuiusmodi de rebus consuluissent. Intelligebat autem esse consentaneum, ut qui opibus ac potentia præcellerent, eiusmodi rogationes essent proposituri. Ab his munera quàmplurima ferebat: quippe qui non ignorarent sese intra casses eius teneri. Libet autem aliquot ex his responsis commemorare, quæ Rutiliano reddidit. Huic sciscitanti de filio, ex uxore priore suscepto, qui iam per ætatem maturus esset, ut disciplinis erudiretur, quem instituendo in literis illi præceptorem deberet adhibere, ita respondit:

Pythagoram, egregièq; canentem prælia uatem. Deinde paucis post diebus, extincto puero, ipse quidē habebat: nec habebat quod incusantibus responderet: oraculo uidelicet ita re præsentī confutato. At Rutilianus optimus ultro occupans, defendebat oraculum, affirmans hoc ipsum portendisse deum, qui iussisset neminem quidem è uiuis adolescentulo deligi præceptorem, sed Pythagorā potius, atq; Homerum iam olim defunctos, quibuscum credibile esset eum iam uersari. Quid igitur Alexandro uitio uertere conuenit, si istiusmodi homunculos dignos habuit, quibus sicum faceret? Rursum eidem percontanti, cuius tandem animam esset sortitus, ait:

Principio fueras Pelides, deinde Menander,

Deinde is qui nunc es: post fax phœbea futurus.

Octoginta æuum ac centum produxeris annos.

At hic septuagenarius interiit, in insaniam uersus, haud expectato dei promisso, quanquàm hoc quoq; oraculum, ex Autophonis erat. Eidem item de uxore ducenda per-

contanti, aliquando incunctanter ac palam respondit;

Ducito Alexandro natam, Lunaq; puellam.

Siquidem iam olim rumorem dissiparat, filiam quam habebat, è Luna sibi susceptam fuisse. Luna enim ipsius amore captam fuisse, quum dormientem aliquando conspexisset: nam id illi familiare est, & formosos somno sopitos adamare. Porro Rutilianus uir prudentissimus, nihil cunctatus, protinus accersit uirginem, nuptias conficit, sponsus iam sexagenarius, concumbitq; socrum suam Lunam solidis Hecatombis placās: iamq; sibi unus è cœlitum numero uidebatur. At hic ubi semel in Italia rem esset aggressus, maiora indies ad hæc excogitabat, & in omnes Romanæ ditionis partes, qui perferrent oracula, dimittebat, prædicens ciuitatibus cauendam esse pestilentiam, incendia, terræ motus: se certa remedia traditurum, ne quid horum accideret, pollicebatur. Iamq; quum pestilentia increbuisse, unum quoddam tale oraculum, Autophonon, & hoc quoquò uersum gentium prodiderat, unico carmine comprehensum.

Intonsus nubem pestis depellit Apollo.

Atque hunc uersiculum uidere erat passim pro foribus descriptum tanquam aduersus pestilentiam remedio futurum, Verum ea res plurimis diuersam in partem euenit, propterea quod fortuna quadam sic accidit, ut ea domus, quibus hic uersus esset inscriptus, potissimum desolarentur. Neq; uero me putes illud dicere, carmen in causa fuisse ut interierint, uerum casu quodam ad hunc modum accidit. Et haud scio, an pleriq; freti carmine, negligentius ac securius uixerint, nihil aduersum pestem præter ora-

ter oraculum adhibentes: perinde quasi syllabas pro sese pugnantes haberent, & intonsum Apollinem telis pestē propellentem. Exploratores item ex sua coniuratione quamplurimos Romæ constituerat, qui sibi qua quisque mente esset, indicarent: ac priusquam oraculum adissent, illi significarent quid nā essent percontaturi, quidque potissimum cupere uiderentur, ut etiam priusquam aduenissent ij, qui mittebantur, ille iam ad respondendum instructus ac paratus esset. Atque hæc quidem, & id genus alia machinamenta, aduersus Italicas urbes præstruxerat. Nam præter hæc, & initiationes quasdam instituerat, tædarum per manus tradendarum gestationes, & sacrorum ceremonias, quæ quidem tribus ex ordine diebus continenter peragerentur. Ac primo quidem die Atheniensium ritu; denuntiatio fiebat huiusmodi. Si quis impius, aut Christianus, aut Epicureus mysteriorum explorator accessit, discedat. Ceterum qui deo credunt, & parent, sacris feliciter initientur, Sub hæc protinus exigebantur, illo præcunte, dicenteque: Foras pellantur Christiani. Tum multitudo acclamabat uniuersa: Foras pellantur Epicurei. Debinc Latonæ puerperium agebatur, & Apollinis natiuitas: tū Coronidis nuptiæ: demum nascebatur Aesculapius. Altero die Glycon in lucem emergens, deique exortus. Porro tertio die Podalirij cum Alexandri matre coniugium agebatur. Dadis autem is appellabatur, idque ex re, propterea quod facies quedam incenderentur, Postremo loco, Lunæ atque Alexandri amores, ac nascentis Rutiliani coniunx. At uero facem gestabat, mysteriaque agebat Endymion Ale-

xander, cum hic dormiens scilicet, in medio iaceret: descendere autem in eum è tecti fastigio, tanquam è coelo, Luna uicem agens, Rutilia quaedam formosissima cuiusdam è Cesare domus præfectis uxor, quæ nimirum ut amabat Alexandrum, ita uicissim ab illo amabatur. Ac sub oculis perditissimi illius mariti, tum complexus agebantur, tum oscula, idq; in propatulo. Quod nisi complures fuissent tædæ, forsitan nonnihil, et eorum quæ fieri solent infra sinum, patratum fuisset. Paulopost rursum introibat ornatu sacerdotali, multo cum silentio. Deinde ipse primus clara uoce sonabat, Io Glycon. Assonabant autem bene canori scilicet homines: nempe præcones aliquot Paphlagones, Carbatinis calceati, plurimum allij-
nidorem ructantes, Io Alexander. Porro subinde intergestandas tædæ, atq; inter mysticas saltationes, femur illius de industria renudatū, aureū apparebat: pelle, sicuti coniicio, inaurata circumdata, atq; hac ad tædarum fulgorem relucente. Itaque quum duobus quibusdam ex eorū numero, qui desipienter sapientes sunt, super hac re uertretur altercatio: utrum Pythagoræ animum possideret, uidelicet ob femur aurcum, an alium Pythagoræco illi consimilem, atque eam controuersiam ad ipsum Alexandrum retulissent: rex Glycon oraculo litens dissoluit.

Pythagoræ mens emoriturq; oriturq; uicissim.

Vatis at est animus diuina è mente profectus.

Hunc pater auxilio misit iustusq; pijsq;.

Et rursum:

Tecta Iouis repetet, Iouiali fulmine tactus.

Porro

Porro quum cunctis alijs denuntiaret, ut à puerili cōcubitu temperarent, ceu re nefaria, uir ille egregius tale quiddam ipse machinatus est. Ponticis ac Paphlagonicis urbibus imperabat, ut tertio quoque anno mitterent, qui deo dicarentur, eiusq; laudes apud se canerent. Verum multi oportere spectatos ac selectos: nempe nobilissimos, & etate florentissimos, formaq; eximios. Quibus inclusis perinde ut emptitijs ad libidinem abutebatur, modis omnibus in eos debacehari solitus. Præterea legem quoq; cōdiderat, ne quis maior annis octo- decim sese admoto ore complecteretur, ne'ue cum basio salutaret, sed reliquis manum duntaxat osculandam porrigens, solis etate, formaq; floridis osculum dabat: atque his quidem inde cognomen inditum, ut intra osculum constituti dicerentur. Atque in hunc modum uecoribus, ac stupidis mortalibus illudens, perpetuo deinceps suas nequitijs exercebat, passim constuprans uxores, passim liberis abutens. Quin magnum quiddam, cunctisq; optandum uidebatur, si cuius uxorem uel aspexisset modo. Porro si quam etiam osculo dignatus fuisset, nemo non ita putabat, quicquid esset bonarum felicitatum, id omne semel in eam domum influxurum esse. Erant insuper, atque cæ non paucae, quæ sese etiam peperisse ex illo iactarent, quod ita esse mariti suo testimonio confirmabant. Labet etiam dialogum tibi referre Glyconis, & sacerdotis, uiri cuiusdam Tyanei, cuius sapientiam ex his quæ sciscitatus est, conijcias licebit. Hunc equidem legi pridem aureis descriptum literis, Tj, in ipsis sacerdotis ædibus. Dic, inquit, mihi rex Gly-

con, quisnam es? Sum ille, inquit, minor Aesculapius. Nū alius ab illo priore? quid ais? Haud fas est ut isthuc audias. Sed quot annos apud nos permansurus, atq; oracula redditurus? Ad millesimum tertium. Deinde quò deui graturus? Ad Bactra, atq; in eas regiones. Siquidē oportet, et barbaros meo conuictu, meaq; præsentia frui. At reliquæ sortes, puta quæ in Dydimis, Claro, Delphisq; redduntur: utrum ab autore proficiuntur Apolline, an uana sunt quæ illic eduntur oracula? Ne isthuc quidem scire quæsieris, nefas enim. Caterum ego quis tandē post hanc uitam futurus sum? Camelus, deinde equus, post hæc uir sapiens, ac uates non inferior Alexandro. Atque hæc Glyconis cum sacerdote confabulatio. Postremo, et oraculum carmine comprehensum edidit, quum non ignoraret illum amicum esse Lepido:

Ne pare Lepido, namq; huic fatum instat acerbum. Mirum etenim in modum metuebat Epicurum, sicuti superius dictum est, nimirum ut artificem ac sapiētem, suis artibus atq; imposturis hostē, atq; insensum. Itaq; ex Epicureis quempiam, ausum se multis præsentibus coarguere, p̄fopemodum in uitæ discrimen adduxerat. Siquidem adiens ille, clara uoce dicebat: Tu nimirū Alexander Paphlagoni cuidam persuasisti, ut seruos suos apud Galatiæ præfectū capitis accerseret, hoc nomine, quasi filium ipsius, qui tum Alexandriæ erudiebatur, occidissent: Atqui uiuit adolescens, incolumisq; reuersus est, famulis iam supplicio affectis, qui tua opera bestijs traditi perierunt. Porro huiusmodi quiddam acciderat. Cum adolescentulus amne aduerso in Aegyptum nauigasset, ad inunda

ad inundationem usq; subducto nauigio : persuasus est, uti pariter in Indiam nauigaret. Itaq; dū diutius abesset, infelices illi eius ministri rati uidelicet, uel in Nilo nauigantem interisse puerum, uel à latronibus (nam id temporis permulti grassabantur) esse peremptum, reuerfi sunt domum, renuntiantes quemadmodum è medio sublatus esset. Deinde proditum oraculum, damnati serui, sub hæc adest adolescentulus, peregrinationem suam enarrans. Atq; hæc quidem ille. At Alexander indignatione percitus, quod coargueretur, neq; ferens approbatam sibi uanitatem, iussit ut qui adessent, lapidibus illum impeterent: alioqui, & ipsos impios futuros, atq; Epicureos appellandos. Dumq; illi iam lapidare cœpissent, Demonstratus quidam, qui diuersabatur in Ponto: primus hominem sui corporis obtegens obiectu, morti subduxit: alioqui lapidibus obruendum, idq; iure optimo. Quid enim oportebat unum inter tam multos insanientes, sanum esse, atque à Paphlagonum staltitia malum sibi accersere? Et illi quidem hæc euenerunt. Caterum aduocatis iuxta oraculorum ordinem ijs qui proposuerant (nam id fiebat pridie quàm responsa redderet) præcone rogante, an uaticinari uellet, si cuiuspiam illorum ex adyto respondisset, in malam rem, huiusmodi hominem neq; tecto quisquam excipiebat, neque igni, aqua'ue imperiebat: uerum erat illi solum aliud aliò uertendum, tanquam impio, decorumq; cōtemptori, atq; Epicureo: quod quidem probrum omnium erat grauissimum. Quapropter unum etiam Alexander quiddam designauit ridiculum. Nactus peculiares Epicuri sententias, librum

(ut scis) longe pulcherrimum, summam Epicureæ discipline decreta complectentem, medium in forum deportauit, ac lignis ficulnis exussit, tanquam autorem ipsum exureret scilicet, ac cinerem abiecit in mare, oraculo insuper eam in rem edito.

Edico decreta senis comburere cæci.

Haud perpendit scelestus ille, quantum adferret is liber commoditatum ijs, qui in eo legendo uersarentur, quantumq; illis quietem, tranquillitatem, libertatemq; pareret: propterea quod à paucioribus, spectris, ac prodigijs liberaret: tum spes inanes, atq; immodicas adimeret cupiditates, mentem sanam ac ueritatem insereret, plane lustraret animum, non tædæ quidem, aut squilla, aut alijs id genus nugamentis: imò recta ratione, uero, ac libertate. Accipe iam facinus quoddam hominis sceleratissimi, unum inter omnia multo impudentissimum. Quum iam non mediocrem in regiam aditum sibi patefecisset, inq; aulam Cesaream, præsertim Rutiliano rem adiuvante, atque approbante: quum bellum quod in Germania gerebatur, maxime flagraret, diuo Marco cum Marcomannis, et Quadis conferente, oraculum diuulgauit, quo iubebat, uti duos leones uiuos in Danubium immitterent, uarijs cum odoribus, ac sacris quibusdam magnificis, sed præstat ipsum oraculum referre:

Gurgitibus fluuij turgentis ab imbribus Istri

Immisse duos Cybeles edico ministros:

Monte fræas alitas: tum quantum alit Indicus ær.

Florum atq; herbarum bene olētum, moxq; futura est
Et uictoria, pax et amabilis, et decus ingens.

Ea quum essent facta, quemadmodum ille prescripserat: leones quidem simulatq; in hostium regionem enataissent, Barbari canes quospiam aut lupos esse rati, suis arcebant. At nostrorum protinus maxima strages est consequuta, uiginti ferme milibus simul extinctis. His consimilia sunt ea, quæ in Aquileia contigerunt, quum parum absuerat, ut urbs ea caperetur. At is ad id quod euenerat Delphicam illam responsionem, Cræsoq; redditum oraculum, frigide sanè detorsit: dicens deum quidem prædixisse uictoriam, haud tamen explicuisse, utrum Romanorum esset futura, an hostium. Tandem quum plurimi iam eam in urbem confluerent: premereturq; Abonotichitarum ciuitas multitudine eorum, qui ad oraculum uentitabant, neq; sufficeret suppeditandis ijs, quæ ad uictum erant necessaria, communiscitur oraculorum genus quoddam id, quod nocturnum appellabatur. Siquidem libellis indormire solet, ut aiebat ipse, deinde: tanquam in somnio diuinitus edoctus respondabat: nihil certi tamen. Sed ambigüe plerunq; ac confusim: maxime si quos libellos conspexisset, accuratius, atque obseruantius obsignatos. Ad hunc enim modum citra ullum resignandi periculum, quicquid tenere in mentem uenisset, suscribebat: ratus, et hoc ipsum oraculis conuenire. Erant autē ad id nonnulli constituti interpretes, qui mercedem non exiguā colligebant ab ijs, qui eiusmodi capiebant oracula, ut enarrarent ea, explicarentq; atq; hoc illorum munus conductitium erat. Nam interpretum quisq; talentum Atticum pendebat Alexandro. Nonnunquam, quum neque consuleret, quisquam,

neq;

neq; misus esset aliquis: imò quum ne esset quidem huiusmodi quippiam: tamen oraculum edebat, uti stultos mortales redderet attonitos. Quod genus illud erat.

Hunc age quere tuam qui tectus in ædibus, ac te
Clam prorsum, uxorem uultuq; oculisq; decoram
Stuprat adulterio, seruorum ex agmine primus.

Ipse cui solus suafisti hæc omnia demens.

Eius enim florem libasti, hoc dedecus ille

Nunc tibi compensans, cum coniuge dormit herili.

Quin idem tibi iampridem letale uenenum

(Vt neq; quæ faciant, possis audire, nec unquam

Cernere luminibus) tecte furtimq; pararunt.

Inueniesq; tuo sub lecto pharmaca, iuxta

Parietem, sub cervicali condita, porro

Isis conscia criminibus tua serua Calypso est.

Quis Democritus principio non commoueretur, ubi nominatim, & autores, & loca palam audisset designari? Verum illico despuisset, simulatq; cognouisset, quo hæc artificio gererentur. Insuper, & Barbaris non raro respondit; si quis patria lingua sciscitaretur, puta Syriacè aut Gallicè, quoties difficile erat inuenire contraneos eorum, qui rogationem proposuissent: proinde receptis libellis, multum intercedere solent interualli, priusquam oraculum redderet, quo uidelicet interim per otium posset, & soluere tuto libellos, & nancisci, qui cuncta possent interpretari. Quod genus erat, & illud Scythæ cuiusdam redditum oraculum:

Μορφή ebargulis in umbram chnenchicranc, relinquet lucem. Aliàs rursus, quum nec adesset item quippiam,

quispiam, neq; tale quicquam omnino contigisset, citra
carmen eloquutus est: Redito unde uenisti. Siquidem is
qui te misit hodie, periit, interemptus à Diocle uicino,
accedentibus latronibus, Magno, Celere, ac Bubalo, qui
nunc etiam comprehensi tenentur in uinculis. Caterum
pauca nunc accipe ex his quæ mihi ipsi respondit. Sci-
scitatio an caluus esset Alexander, quum libellos palam,
atq; accurate obsignassem, responsum nocturnum sub-
scribitur: Sabar Dalachi Malach Attis alter erat. Rur-
sum quum diuersis libellis eandem rogationem propo-
suissem, puta cuiatis esset uates Homerus, idq; alio, atque
alio nomine: alteri subscripsit, uidelicet deceptus à pue-
ro: qui rogatus quæ gratia uenit: ut remedium, inquit,
peterem aduersus laterum dolorem:

Cytinde te iubeo, ac Latonæ rore perungi.

Alteri uero ubi sciscitanti ei dictum esset, utrum mihi sa-
tius esset in Italiâ nauigio, an pedestri itinere proficisci,
respondit: nihil quidem quod ad Homerum attineret:

Carpe uiam pedibus, rate ne sulcaueris undas.

Multa id genus aduersus illam sum machinatus, quorum
de numero fuit, & illud: unica rogatione proposita libel-
lo pro more inscripto talis cuiusdam rogationes octo,
nomen aliquod e mentitis, missis drachmis item octo:
præterea quod fieri solitum esset adiungens. At ille per-
suasus, partim missa mercede, partim inscriptione libelli,
ad unicam rogationem: ea erat huiusmodi, quando de-
prehendendus esset impostor Alexander, octo misit ora-
cula: sed quæ neque cælum (quod aiunt) neque terram
attingerent, uerū absurda, & intellectu difficilia omnia.

Quod

Quod ille ubi in posterum persensisset, præterea quod Rutilianum à matrimonio conatus essem auertere, suassissimèq; ne prorsus in diuinatione spes reponeret suas: oderat me uidelicet, ita uti par erat, sibiq; acerrimum hostem iudicabat. Quodam itaque tempore percontanti de me, Rutiliano ita respondit,

Noctiuagus gaudet scortis, spurcoq; cubili.

In summa, iure optimo me inuisissimum habebat. Proinde quum me in oppidum aduenisse sensisset, meq; Lucianum esse illum cognouisset: adduxeram autem milites duos, alterum lancea, alterum conto armatum, quos quidem à Cappadociæ præside mihi tum amico acceperam, quò me ad mare usque deducerent: accersit illico, sanè quàm comiter, multa; cum humanitate. Ego quum aduenissem, complures apud illum reperio: porro bona quædam fortuna, & milites unà mecum adduxeram. Tum ille manum mihi porrigit osculandam, quemadmodum uulgo facere consueuerat: ego admotus, perinde, atque osculum daturus acri morfu corripio, ita ut parum absuerit, quo minus illi manum mancarn reddiderim. Itaq; qui præsentès erant, præfocare me accedere conati sunt tantum hominem sacrilegum: quippe qui iam inde ab initio grauitè tulerant, quod Alexandrum illum, non autem prophetam compellassem. At ille oppido quàm generose obnitens, compescuit illos, pollicitusq; est se facile me placidum redditurum, declaraturumq; quantum posset Glycon, qui nimirum, & hos qui maxime scirent ferocierentq; sibi redderet amicos. Moxq; ablegatis omnibus, mecum exposulauit, negans se clam esse quæ suassissimè

Rutiliano

Rutiliano. Ecquid me lesisset ut ista in sese facerē, quum
possem illius opera apud illum magnas ad res promoue-
ri? Equidem hanc hominis humanitatem, commodita-
temq; libenter accipio, perpendens nimirum, quo forem
in periculo constitutus: pauloq; post prodibam, iam illi
factus amicus. Ea res profecto ijs qui uidebant, uehe-
menter erat stupenda, quod tam facile fuisset commuta-
tus. Posthæc quum iam nauigare statuissem, misis Xenijs
ac muneribus permultis (eram autem forte solus cum
Xenophonte, patre cum reliquis meis in Amastrim præ-
misso) pollicetur, & nauim præbiturum sese, & remi-
ges qui nos aucherent. Etenim arbitrabar hæc animo
simplici, atque officiose fieri: uerum ubi iam in medio
essemus mari, uiderem que gubernatorem lachryman-
tem, & nescio quid reliquis nautis contradicentem, non
optima de euentu spes me ceperunt. Erat autem illis ab
Alexandro mandatum, ut tollentes nos in mare præcipi-
tes darent. Quod si contigisset, facile quod mecum ge-
rebat bellum, illi debellatum fuisset: sed is qui lachryma-
batur, effecit ne quid in nos grauius patrarent. Ac mi-
hi quidem ita loquutus est: Annos natus, uti uides, sexa-
ginta, quum antehac pie, atq; inculpate uixerim, haud-
quaquam uelim in hac tam grandi etate, præsertim
quum uxorem, & liberos habeam, homicidio manus im-
piare: indicans uidelicet, cuius rei gratia nos suscepisset,
quæq; sibi mandasset Alexander. Expositis autem nobis
in Aegialos, quorum etiam egregius meminit Homerus,
retro legit cursum: ibi forte nactus præternauigantes
legatos quosdam Bosporanos Eupatoris regis nomine
in Bithyniā

in Bithyniam proficiscentes, deportandi uestigialis gratia, quod in singulos pēdebatur annos: cum exposuissem illis, quod me periculum circunuallaret, atq; illi se mihi commodos, facilesq; præberent, receptus in nauigium, incolumis in Amastrim perueni: tantillum absuerat ut perierim. Ex hoc nimirum tempore, & ipse aduersus illum arma capiebam, omnemq; (quod aiunt) mouebam funē, quo hominem ulciscerer, quem iam tum ante mihi struētis insidias oderam, proq; summo ducebam hoste, propter moram impietatem. Iamq; ad accusationem intenderam animum, nō paucis mecum facientibus, maximeq; qui erant ex Timocratis Heracleotæ schola philosophi. Verum qui tum Bithyniæ Pontoq; præsidebat nos cohibuit, penē supplicans, & obsecrans uti desisteremus. Et enim ob necessitudinem quæ sibi cum Rutiliano intercederet, nequaquam posse supplicio afficere, nec si manifestus in crimine deprehendisset. Atq; ita quidem ab iracundia desisti, meq; repressi: non in tēpore rem aggressurus, cum iudicem haberem ad eum modum affectū. Sed quid? an nō, & hoc inter alia facinus audax Alexandri: à principe Romano postulare, ut Aboni murus, commutato uocabulo, Ionopolis appellaretur? utq; nomisma nouum signaret, altera quidem parte Glyconis obtinens imaginem, altera uero Alexandri, qui insignia aui Aesculapij, ac falcem illam Persei, unde maternū ducebat genus, teneret. Porro cū esset de sese uaticinatus, oraculo prodito, fatis decretum esse: ut annos uiueret centū, & quinquaginta, dehinc fulmine ictum, interitu maxime miserando periturum: nondū septuaginta natus annos interiit, uide-

licet

licet (uti conueniebat Podalirij filio) pede ad inguen
 usque putrefacto, & uermibus scatens. Quo tempore si-
 mul & illud deprehensum est, quod caluus esset : quum
 medicis caput humectandum praeberet, ad mitigandum
 cruciatum, id quod haudquaquam facere potuissent, nisi
 detracto galericulo. Hunc habuit exitum Alexandri tra-
 gedia, atq; haec fuit totius fabulae catastrophae, ut res ui-
 deri possit prouidentia quadam esse gesta, quum casu ni-
 mirum ad hunc modum euenerit. Restabat illud, ut &
 epitaphium uita acta dignum ei constitueretur: neq; non
 certamina quaedam agerentur ab ijs, qui in uaticinium
 conuenerant, uidelicet impostoribus insignibus ac pra-
 cipiuis ad Rutilianum arbitrum sese conferentibus, ut is
 pronunciaret, quem ex ipsis oporteret in oraculi succes-
 sionem capeffendam eligi, atq; sacerdotali propheticaq;
 corona redimiri. Erat autem in hoc numero simul & Pe-
 tus, qui artis professione medicus, tum canus quum esset,
 ista faciebat, neque medico neque homini cano decora. At
 Rutilianus certaminis arbiter, incoronatos eos remitte-
 bat, ipsi sibi diuinandi auctoritatem seruans, posteaquam
 inde iam demigrauerat. Haec amice ex plurimis pauca,
 quo degustamentum hominis praeberem, scribenda pu-
 tauui, cum uti tibi gratificarer, homini familiari atque a-
 mico, quemq; ego unum omnium maxime suspicio: idq;
 pluribus nominibus, uel propter sapientiam singularem,
 uel ob amorem ueri, uel ob morum mansuetudinem ac
 moderationem, uel ob uitae tranquillitatem, postremo co-
 mitatem atque humanitatem erga hos, quicum uiuis.
 Tum uero (quod quidem tibi fuerit etiam iucundius)

ut Epicurum ulciscerer, uirum uere sacrum, ingenioq; diuino, quiq; solus quæ uerè sunt honesta & nouerit, & tradiderit: quiq; solus extiterit, qui liberos reddere solitus sit eos, qui secum haberent consuetudinem. Denique arbitror fore, ut ijs qui in hanc lectionem inciderint, liber hic nonnihil utilitatis afferre uideatur, dum quedam redarguit, quedam in opinionibus horum, qui & recte sentiunt, confirmat, ac stabilit.

O R N A T I S S I M O V I R O D.

Christophoro Vrseuico, Erasmus Rotterodamus. S. D.

EQuidem hac mente semper fui ornatissime idemq; humanissime Christophore, ut à nullo prorsum uitio perinde abhorruerim atq; ab ingratitude, nec unquam istos hominis uocabulo dignos iudicari, qui alieni in se meriti tempore ullo possent obliuisci. Rursus eos existimauerim beatos, quibus tantum facultatis fortunæ commoditas suppeditasset, ut bene de se meritis, possent parem remetiri gratiam: beatissimos autem quibus licuisset acceptum beneficium aliquo cum fœnore rependere. Proinde cum antehac sæpenumero mecum repeterem, quantum in me nihil promeritum tua benignitas contulisset (nam collatum arbitror, quicquid ita delatum est, ut haud scio utrum per fortunam, an per meipsum: certe per te non steterit quo minus acceperim) circumspectaremq; quonam argumento possem aliquam saltem erga te memoris gratiq; animi significationem dare: neque in tanta fortunæ mee tenuitate quicquam occurreret, quod ulla ex parte,

ex parte, non dicam tuis meritis responderet, sed quod uel animo satisfaceret meo : illud denique mihi uenit in mentem, ut saltem istos quosdam non inurbanos homines imitarer, qui flosculo quopiam insigni, aut alio simili symbolo missō, uoluntatis propensionem, promptiq; animi studium testificari solent : præsertim ipsi tenues erga eos, quibus neq; res, neque animus sit alienorum egens munerum. Ergo Græcanica ingredienti *μυσῶνα* (nam musarum horti uel medijs uernant brumis) statim inter multos uaria adblandientes gratia, hic Luciani flosculus præter ceteros arripit. Eum non ungue, sed calamo decerptū ad te mitto, non solum nouitate gratum, colore uarium, specie uenustum, nec odore modò fragrantem, uerum etiam succo præsentaneo salubrem & efficacem. Omne tulit punctum (ut scripsit Flaccus) qui miscuit utile dulci. Quod quidem aut nemo, mea sententia, aut noster hic Lucianus est assequutus, qui priscae comœdiæ dicacitatem, sed citra petulantiam referens: deum immortalem, qua uasfricæ, quo lepore perstringit omnia, quo naso cuncta suspendit, quàm omnia miro sale perfricat, nihil uel obiter attingens, quod non aliquo feriat scommate, præcipue philosophis infestus, atq; inter hos Pythagoricis potissimum, ac Platonicis ob præstigias : Stoicis item propter intolerandum supercilium, hos punctim ac cæsim, hos omni telorum genere petit : idq; iure optimo. Quid enim odiosius, quid minus ferendū, quàm improbitas uirtutis professione personata? Hinc illi blasphemæ, hoc est, maledici uocabulū addidere, sed hi nimirum, quorū uiscera tetigerat. Pari libertate deos quoq; passim & ridet,

et lacerat: unde cognomen inditum ab eis, speciosum profecto, uel hoc nomine, quod ab impijs ac superstitiosis attributum. Floruit (uti putant) Traiani ferme temporibus, indignus, ita me deus amet, qui inter sophistas annumeretur. Tantum obtinet in dicendo gratiae, tantum in inueniendo felicitatis, tantum in iocando lepōris, in mordendo aceti, sic titillat allusionibus: sic seria nugis, nugae serijs miscet: sic ridens uera dicit, uera dicendo ridet: sic hominū mores, affectus, studia, quasi penicillo depingit: neque legenda, sed planē spectanda oculis exponit, ut nulla Comœdia, nulla Satyra cum huius dialogis conferri debeat, seu uoluptatem spectes, seu spectes utilitatem. Ceterum si nominatim quæras huius argumentum dialogi, facit id, quod semper facit: Pythagoram uelut impostorē ac praestigiatores taxat: Stoicorum fastum et sapientem barbā ridet: diuitum ac regum uita quātis sit ærumnis obnoxia docet: contrā quā expedita res paupertas hilaris, suāque contenta sorte. Quem uti legas attentius, te maiorem in modum rogo, si quando tibi per tua licebit negocia frontem exporrigere. Audies enim Gallum cum hero sutore confabulantem, magis ridicule quā ullus possit xarxaxais, sed rursus sapientius quā theologorum ac philosophorum uulgus nonnunquam in scholis magno supercilio, magnis de nugis disputat. Vale optime atque humanissime Christophore, et Erasmus inter tuos ascribito clientulos, amore, studio, officio cessurum nemini. Ex arce Hammenfi. Anno. M. D. III.

Luciani

LVC. SOMNIVM

SIVE GALLVS, DES.

Erasmo Rot. Interprete.

INTERLOQVVTORES:

GALLVS, MICYLLVS.

MICYLLVS.

A T T E scelestissime Galle, cum ista tanta inuidentia, uoceq; tam acuta ipse perdat Iuppiter, qui quidem opibus affluentem me, ac dulcissimo in somnio uersantem, et admirabili felicitate fruētem, penetrabile quiddam et clamosum resonans expergefeceris, adeo ut ne noctu quidem effugere liceat paupertatem, uel te ipso longe nocentiorē. Atqui si coniectandum est, tum ē silentio quod etiam dum ingens est, tum ē rigore, frigoreq; quod nondum me quemadmodum asfolet, antelucano morsicat titillatq; (nam hic mihi certissimus gnomon aduentantis diei) ne medium quidem adhuc noctis est. Sed iste peruigil, perinde quasi uellus illud aureum seruet, ab ipsa protinus uespera uociferari cōpit. Verum haudquaquam impune: si quidem mox pōnas de te sumam, fusteq; comminuam, si diluxerit modo. Nam nunc negocium mihi faceres, subsiliens in tenebris. **GALLVS.** Here Micylle, equidem arbitrabar me tibi gratum esse facturum, si quoad possem, alia nocte lucem anteuertissem, quō posses antelucano surgens, quā plurimum operis conficere. Etenim si priusquā sol exorietur, uel unicam feceris crepidam, isthuc laboris

l 3 lucro

lucro tibi accesserit ad parandum uictum. Quod si tibi
 magis libet dormire, equidem tuo arbitratu quietem e-
 gero, longeque magis mutus fuero piscibus. Ceterum tute
 uideto, ne per somnium diues, esurias experrectus. MICYLLVS. O prodigiorum auersor Iupiter, o malo-
 rum depulsor Hercules: Quid hoc mali est? uocem huma-
 nam sonuit Gallus. GALLVS. Hoccine tandem tibi
 prodigium uidetur, si eadem qua uos lingua loquor?
 MICYLLVS. Quid? an non hoc portentum? sed
 auertite dii malum a nobis. GALLVS. At tu mihi ui-
 deris admodum illiteratus esse Micylle, nec euoluisse Ho-
 meri poemata, in quibus equus Achilles, cui nomen Xan-
 tus, posteaquam hinnitus longum ualere iussisset, medio
 in praelio constitit, differens, totosque uersus ordine reci-
 tans: non quemadmodum nunc ego prosa oratione lo-
 quens: quin etiam uaticinabatur ille, deque futuris edebat.
 oracula, neque quicquam prodigiosum facere uidebatur:
 neque is qui tum audiebat, malorum auersorem, ita uti tu
 facis, implorabat, quasi rem abominandam, et auertere
 dam audisse sese iudicaret. At quid tandem facturus eris,
 si tibi naus cui nomen apud Homerum est Argo, carina
 fuisset eloquuta, ita ut olim in Dodonaea sylua phagus
 per se loquens oraculum edidit? Aut si tergora direpta
 serpere uidisses, si carnes bouum mugire semiaffas, coctasque
 ueribus transfixas? Ego uero quum Mercurij sim affe-
 sor loquacissimi, deorumque omnium facundissimi: prete-
 rea contubernalis uobis et conuictor, haud mirum uide-
 ri debet, si sermonem humanum edidici. Quod si mihi re-
 cipias taciturnum te, haud quaquam grauabor ueriores
 tibi

tibi causam aperire, unde factum sit, ut eadem qua uos lingua loquar, & unde mihi suppetat huius orationis facultas. MICYLLVS. Modo ne isthuc ipsum sit somnium Galle, quod ita mecum loqueris: Sed dicito per Mercurium, ô præclare: quid etiam aliud rei tibi sit in causa, ut istam linguam sones. Nam ut taceam, neq; cuiquam proferam, quid attinet te sollicitum esse? Quis enim fidem mihi sit habiturus: si cui narrem, me Gallum hæc loquentem audisse? GALLVS. Ausculta igitur, nam orationem ex me audies, omnium (sat scio) maxime nouam, atque incredibilem. Siquidem hic qui nunc tibi Gallus appareo, non ita pridem homo fui. MICYLLVS. Profecto & olim istiusmodi quiddam de uobis inaudieram: Adolescentulum quempiam fuisse Gallum, Marti adamatum, atque hunc deo compotasse, collusasseq; & in uoluptatibus gessisse morem. Itaque cum Venerem adiret Mars cum ea cubiturus: hunc quoque Gallum unâ secum adduxisse. Quoniam autem Solem potissimum metueret, ne si è sublimi conspexisset, Vulcano se proderet, foris ad ostium adolescentulum semper relinquere solitum, cuius indicio certior fieret, quando Sol emergeret. Deinde Gallum aliquando somno correptum, excubias deseruisse inscientem, Solemq; nullo præsentiente imminuisse Veneri ac Marti secure dormienti, propterea quod confideret Gallum indicaturum fuisse, si quis interuenisset. Itaque Vulcanum à Sole eductum, eos deprehendisse implicitos atque irretitos ijs uinculis, quæ iam olim in illos fuerat fabricatus. Porro Martem simulatq; dimissus est, indignatum aduersus

Gallum fuisse, atque cum in auem transmutasse, iisdem armis, ut in capite pro galea cristam obtineret. Hanc ob causam quo uos Marti purgetis, quum iam nihil opus, simulatq; solem exorientem sensistis, multo ante uociferari, atque illius exortum prenunciare. G A L. Feruntur quidem et illa Micylle, At quod ego sum narraturus, multo aliud quiddam fuit, atque adeo nuper admodum in Gallum transformatus sum. M I C Y L. Quo nam modo? Nam isthuc maximopere cupio cognoscere. G A L. Audistin de Pythagora quodam Mnesarchida Samio? M I C Y L. Num sophistam illam dicis, et gloriosum: qui instituit, ne quis uel carnes gustaret, uel fabas ederet, suauissimum mihi edulium, salubre, et parabile à mensa submouens? Præterea autem qui mortalibus suasisit, ne intra quinquennium loquerentur? G A L. Scis nimirum et illud, quemadmodum priusquam Pythagoras esset, Euphorbus fuerit? M I C Y L. Præstigiatorem, et prodigiorum artificem hominem aiunt fuisse, o Galle. G A L L V S. Ille ipse ego tibi sum Pythagoras. Quare parce, quæso, mihi conuitiari, præsertim quum ignores, quibus sim moribus. M I C Y L. At hoc rursum multo etiam quam illud portentosius: Gallus philosophus? Attamen expone Mnesarchi gnate, qui factum sit, ut ex homine auis, ex Samio Tanagraeus repente nobis prodieris. Neque enim ista uerisimilia, neque omnino facilia creditu. Quandoquidem duas quasdam res iam mihi uideor in te animaduertisse, nimium alienas à Pythagora. G A L L V S. Quas? M I C Y L. Alterum quidem, quod garrulus es, et obstreperus, quum ille silere in solidos

lidos quinq; annos (si memini) præceperit. Alterũ uero planè cum illius legibus pugnat. Etenim cum non habere, quod tibi obijcerẽ, fabas heri (sicut nosti) ad te attuli. At tu nihil cunctatus protinus eas sublegebas: unde fit ut necesse sit, aut emẽtitum esse te Pythagoram esse, quum aliud quiddam sis: aut si Pythagoras es, legẽ prætergressum esse te, iusq; uiolasse, quũ fabas ederis, perinde ac si caput patris comederis. GALLVS. Non cognouisti Micylle, quæ sit harum rerum causa, neq; quæ ad unumquodq; uitæ genus conducant. Ego tum quidem non esitabam fabas, propterea quod philosophus essem. Nunc contrà comesurus sim, quippe auicio congruas, neq; nobis repudiandum pabulum. Verum si molestum non est, audi quemadmodum è Pythagora corperim esse id, quod sum in præsentia, quamq; in multis uite generibus antehac uixerim. Et quid ex unaquaque transformatione sim consequutus. MICYL. Narra quæso: nam mihi quidẽ auditu iucundissimũ fuerit. Adeo ut si quis mihi deferat optionẽ, utrum te ista narrantem audire malim, an rursus felicissimum illud somniũ, quod paulo antè uidi, uidere, haud sciam utrum electurus sim, usque adeo cognata germanaq; uidentur esse ista tua cũ suauissimis illis uisis, et ex æquo uos æstimo, te pariter ac præclarum illud insomnium. GAL. Etiamnum tu somnium illud quod dudum tibi uisum est, in animum reuocas, et inania quædam obseruans simulacra, atque (uti loquuntur poëtæ) euanidam quandam felicitatem memoria consecraris? MICYL. Imò illud scias Galle, ne ullo quidẽ tempore unquam uisi illius mihi ueturam

obliuionem. Tantū mellis somnium aufugiens in oculis mihi reliquit, ut præ illo uix queam palpebras attollere, rursus in somnum coeuntes. Itaq; qualem uoluptatē mouent pennæ in auribus uersatæ, talem titillationem mihi præbent ea quæ uidi. G A L. Nouum quendā Hercule mihi narras amorem insomnij, siquidem alatum quū sit (sicut aiunt) metasq; uolandi præscriptas habeat somnium, iamq; septa trāsilit, in oculis etiam uigilātis obuersans, adeoq; mellitum, et euidentis apparet. Quare peruelim audire, cuiusmodi nam sit istud, quod te supra modum delectat. M I C Y L. Gestio narrare. Nam dulce est hoc ipsum meminisse, et cōmemorare de illo quippiam. Verum heus Pythagora: quando tu narrabis de tuis transformationibus? G A L. Vbi tu Micylle desieris somniare, melq; illud ab oculis absterferis. Interim prior dicito, uti intelligam, utrum ne per portas eburneas, an per corneas tibi somnium aduolarit. M I C Y L. Neq; per has, neq; per illas, o Pythagora. G A L. Atqui duas has tantum commemorat Homerus. M I C Y L. Valere sinas nugatorem illum poëtam, qui nihil de somnijs intellexit. Paupertina fortassis somnia per istas cōmeant portas, qualia uidebat ille: neq; id admodum perspicue, quippe captus oculis. Mihi uero per aureas quasdā portas dulcissimum hoc aduenit somnium, et ipsum aureū, et aureis undiq; circumamictum, et auri plurimum secum adducens. G A L. Desine optime Mida de auro fabulari. Nam dubio procul ex illius uoto, istud tibi accidit insomnium, et solidas auri uenas mihi duxisse uidearis. M I C Y L. Multam auri uim uidi Pythagora, mul-

tam

tam, quàm putas pulchri? quo fulgore coruscâti? Quid tandem Pindarus in illius laudem dicit? nam in memoriam redige, siquidem meministi, quum aquam præstantissimam dicens, postea aurum admiratur, idq; iure, statim in initio carminis unius omnium bellissimu. GAL. Num illud quæris?

Aqua est illa quidem optima:

Ceterum aurum, uti candens

Ignis, ita enitens, noctibus eminet eximie unum

Cæteras supra opes: quæ

Gloriam ac decus addunt.

MICYL. Per Iouem, isthuc ipsum: perinde enim ac si in somnium meum uideat Pindarus, ita prædicat aurum: sed ut tandem cognoscas quale fuerit, ausculta iam sapientissime Galle. Meministi ut heri nullum domi cibum acceperim: siquidem Eucrates diues ille forte mihi in foro factus obuiam, lotum me in tempore ad cœnâ uenire iusserat. GAL. Isthuc equidem planè memini. Nam totum esuriebam diem, donec mihi profunda tandem uespere domum reuersus, subuuidus, uinoq; madens, quinque illas fabas proferres, non admodum opiparam. cœnam Gallo, qui quondam fuerit athleta, quiq; olympia nō se gniter olim decertarit. MICYL. Ast ubi reuersus à cœna fabas tibi obiecisssem, obdormij protinus. Tum mihi, iuxta Homerum, ambrosia sub nocte diuinum quoddam haud dubie somnium assistens. GAL. Sed prius quæ tibi apud Eucratem acciderint Micylle narra: et cuiusmodi fuerit cœna, quæq; super cœnam acta sunt omnia. Nihil enim prohibet te denuo cœnare, si uelut som-

somnium quoddam eius coenae reducās, & quae tum ederis, rursum commemoratione quasi rumines. MICYL.
 Credebam molestum futurū me, si haec quoq; retulissem: uerum posteaquam tu desideras, en id quoq; narrabo: quum nunquam antehac in uita coenasset apud ullū diuitem, o Pythagora, heri bona quapiam fortuna in Eucratem incidi: atq; ego quidē simulatq; dominum illum salutasset, ita uti consueueram, subducebam me: ne pudori illi essem, si lacera in ueste fuisset affectatus. At ille: Micylle, inquit, hodie natalicia filiae celebros, plurimosq; ad conuiuium amicos inuitaui, uerū quoniam aiunt quēdam ex his incommoda esse uoletudine, neq; posse pariter ad conuiuium nostrum accedere: tu eius loco uenitotus, nisi ipse forte qui uocatus est, semet adfuturum renuntiarit: nam nūc quidem ambigit. Hoc ubi audissem, adorato diuite discedebam: omnes obsecrans deos, ut algidam febrem aliquam, aut alterum dolorem, aut podagram morbi auctarium immitterent uoletudinario illi, cuius ego sellae occupator, coenaeq; uicarius, & heres eram uocatus. Interim hoc spatij, quod usq; ad balnei tempus intercescit, longissimum seculum esse iudicabam: dū subinde respicio, quotquot pedum esset litera, & quando illos iam lauisset consentaneum esset. Hic ubi tempus tandem aduenisset, ocyus me corripio, atq; ab eo, nitide amodum cultus: sic obuerso palliolo, ut qua esset parte purissimum, ea uideretur. Offendo autem ad fores, & alios complures, in quibus etiam illum (gestabatur autē à uiris quatuor) cuius eram subcoiuiua uocatus: qui male habere dictus erat, atq; id etiam praese ferebat, quod afflicta

afflicta esset uale tudine: nā ex alto gemebat, tuſiebatq;,
ac ſcreabat, uelut ex abdito: quodq; ægre graderetur to
tus pallidus ac tumens, annos natus circiter ſexaginta.
Terebatur autem philoſophus quiſpiam eſſe, ex his, qui
apud adoleſcentulos nugæ deblaterant. At barba mire
erat tragica: id eſt, hircina, ſuprà quàm credi poſſet ton
ſoris egens. Porro increpante Archibio medico, quam
obrem quum ita eſſet affectus, adueniſſet: non oportet,
inquit, promiſſa deſerere, præſertim hominem philoſo
phum, etiam ſi mille urgeant, & inſtent morbi. Putabit
enim Eucrates ſeſe à nobis haberi ludibrio. Haudqua
quam, inquam ego: imò collaudabit te, ſi domi potius
apud te uelis emori, quàm in conuiuio animam unà cū
phlegmate excreans. Atq; ille quidem præ arrogantia
diſſimulabat ſeſe diſterium audiſſe. Haud multo poſt ac
ceſſit & Eucrates iam lotus: conſpectoq; Theſmopoli
de (nam id erat philoſopho nomen) Præceptor, inquit,
probè quidem factum abs te, qui ipſe ad nos ueneris.
Tametsi nihilo deterius tibi fuerat futurum. Siquidem
etiam abſenti omnia ordine miſſa fuiſſent. Hæc ſimus
latq; dixerat introgreditur, manus illi porrigens pari
ter & ſamulis innitenti. Ego igitur iam abire parabā:
uerum ille conuerſus ubi diu ſecum hæſitaſſet, poſtea
quam me tristem admodū uideret: ades, inquit, tu quoq;
Micylle, ac nobiſcum cœna. Nam filium in mulierum
conclauī unā cum matre conuiuium agere iubebo, quo
tibi ſit locus. Ingrediebar itaq;, quum parum abſuerit, ut
lupus fruſtra hians diſcederem, uerum ingrediebar pu
deſactus, quod Eucratis filiolum è conuiuio uiderer ex
pulſiſſe

pulisse. Ast ubi iam tempus esset ut discumberemus, primum tollentes Thesmopolim composuerunt, haud sine negotio per Iouem, quinque (si dijs placet) proceri iuuenes, ceruicalia illi supponentes undiquaque: quo nimirum in eodem habitu permanere ac longum etiam tempus durare posset. Deinde ubi nemo iam tolerare posset, ut iuxta illum accumberet, me adductum reclinant, ut eadem in mensa essemus. Deinceps coenabamus, o Pythagora, opiparam quandam, et uariam coenam, multoque in auro, multo item argento. Pocula erant aurea, ministri formosi: tum cantores, et concitandi risus artifices. In summa, iucundissima quæpiam erat uita: nisi quod unum quiddam me uehementer male habebat: Thesmopolis obstrepens atque obturbans, uirtutem nescio quam mihi commemorans, docensque, quod due negationes unicam efficerent affirmationem: quodque, si dies sit, nox non sit. Nonnunquam et cornua mihi dictitabat esse, atque id genus multa philosophabatur erga me, quibus eiusmodi nihil opus: planeque uoluptatem interpellatione minuebat, quum non sinceret exaudiri eos, qui cithara, uoceque caneant. Habes Galle de coena. GAL. Non admodum suauis Micylle: maxime posteaquam cum illo deliro sene sortitus eras accubitus. MICYL. Audi nunc et insomnium: Visus est enim mihi Enkratès ipse, quum orbus esset liberis, nescio quomodo è uita decedere. Dehinc ubi me accersisset, ac testamentum condidisset, quo me insolidum heredem omnium scripserat, paulo tempore superstes emori. Porro ipse uidebar adire facultates: et tum aurum, argentumque ingentibus quibusdam

78

busdam scaphis exhaurire, perpetuo subscaturiens, &
 affatim affluens: tum autem uestes, mensas, pocula, mini-
 stros, omnia mea, ut par erat, esse. Postea candido uehi-
 culo uestabar resupinus, cunctis qui intuebantur, con-
 spiciendus & admirandus. Accurrebant permulti, ac
 circumequitabant: complures sequebantur. Ego inte-
 rim illius indutus uestitum, & annulos gerens circiter
 sedecim digitis insertos: epulum quoddam splendidum
 iubebam adornare, quo amicos acciperem. Iamq; illi,
 ita ut insomnio fieri consentaneum est, aderant: iam epu-
 le erant comportatae, iam potus ex animi sententia mi-
 nistratus. In his quum uersarer, & aureis phialis prae-
 biberem omnibus qui aderant amicis: quum iam inferren-
 tur bellaria, intempestiuo tuo clamore perturbasti no-
 bis conuiuium, mersasq; subuertisti, ac diuitias illas ita
 dissipasti, ut in auras euanescerent. Num tibi uideor
 iniuria stomachatus in te? nam uel treis noctes perpe-
 tuas libeter adhuc somniū illud quod mihi accidit, uide-
 re cupiā. G A L. Adeo'ne es auri cupidus, & opum au-
 dus Micylle: idq; ex omnibus unum admiraris, ac felici-
 tatem unicam esse iudicas, si plurimum possideas auri?
 MICYL. Equidem haud solus ita cogito Pythagora:
 quin ipse quoq; tum quum Euphorbus esses, auro atq;
 argento comis intexto, prodibas pugnaturus cum Achi-
 uis: idq; in bello, ubi ferrum quā aurum gestare satius
 fuerat. At tu etiam tum uoluisti calamistris auro inter-
 nexis in periculum descendere. Atque ob eam, opinor,
 causam, Homerus comas tuas Gratijs similes dixit,
 quod auro argentoq; reuincirentur. Etenim longe ni-
 mirum

mirū meliores, atq; amabiliores uidebantur, quod essent
 auro religata, unaq; cum eo reluceret. Neq; isthuc no-
 uum est Auricome, si tu Pantho patre prognatus, aurū
 in precio habuisti: quin & ipse deorum omnium, homi-
 numq; pater ille Saturno, Rheaq; progenitus, quum Ar-
 golicam illam puellā adamaret: ubi nihil inueniret ama-
 bilius in quod sese transformaret, neq; quo Acrisij custo-
 dias posset corrumpere: audisti uidelicet, ut aurum sit fa-
 ctus: atq; ita per tegulas illapsus, potitus est ea quā depe-
 ritat. *N*am uero quid tibi commemorem, quā multos
 usus præbeat aurum? & ut eos quibus adfuerit, formo-
 sos, & sapientes, & potentes reddat, decus & gloriam
 illis concilians: utq; nonnunquam ex obscuris & infami-
 bus, claros ac celebres repente efficiat? Nam nosti uici-
 num mihi & eiusdē artificij Simonē: qui paucis ante die-
 bus apud me coenauit, quū legumen coquerem Saturna-
 libus, duasq; extorum casuras immittens? G A L. Noui
 Simonem illum breuem: qui fictilem ollulam, quæ nobis
 erat unica, suffuratus, peracta cœna abiit, sub ala gestās.
 Nam ipse uidi Micylle. M I C Y L. Atqui quum eam
 sustulerit, tam multos ille deos postea iurabat. Sed
 quur non prodebas, ac uociferabare tum, o Galle, quum
 nos furto spoliari conspiceres? G A L. Coccizabam,
 quod mihi solum licebat id temporis: uerum quid Simon
 ille? Nam uidebare de illo dicturus, nescio quid. M I-
 C Y L. Ei consobrinus erat uir supra modum diues, no-
 mine Drimylus: is quoad uiuebat, ne obulum quidem
 donauerat Simoni: nam quī daret, quum ne ipse quidem
 pecunias attingeret? At simulatq; mortuus est nuper:
 . uniuer

uniuersis illis opibus iuxta leges Simon ille, qui coria putria, qui patellam circumlingebat, gaudens potitur: purpurea ostroq; circumtectus: famulosq; et currus, et aurea pocula, et mensas eburnis innixas pedibus possidet: ab omnibus adoratur: iamq; nos ne aspicit quidem. Et enim nuper quum illum procedentem conspexissem: Salue, inquam, Simon. At ille indigne ferens: Edicite, inquit, mendico isti, ne uocabulum meum diminuat: neque enim Simon, sed Simonides appellor. Porro (quod est omnium maximum) mulieres etiam illius amore capiuntur. Atq; is quidem eludit eas, ac fastidit: et alias quidē admittit, comenq; sese prebet: aliæ porro quæ negliguntur, necem conscituras sibi minitantur. Vides quantas comoditates pariat aurum: quando quidem eos qui sunt deformissimi, transfigurat, et amabiles reddit, non secus atq; cestus ille poëticus. Audis insuper et à poëtis dictum:

O aurum auspicata res, et ostentum optimum.

Et rursum:

Aurum est quod opibus imperat mortalium.

Sed quid interim risisti Galle? GAL. Quoniā tu quoque per inscitiam Micylle, simili modo falleris opinione de diuitibus, quemadmodum uulgus: uerum (crede mihi) longe etiam ærumnosiores uitam uiuunt, quā uos. Hæc autē loquor, qui ipse et pauper, et diues aliquando fuerim, atque omne uitæ genus sim expertus. Porro paulo post ipse quoq; hæc omnia cognosces. MICYL. Per Iouem tempestiuum iam est, ut et tu referas quæadmodum sis transfiguratus: et quid in unoquoq; uitæ genere perspexeris. GAL. Ausculta, hoc tantū præmoni-

m tus, me

tus, me neminem feliciorē uitā, quā tu sis, unquam uidisse. MICYL. Quā ego sim ō Galle? Hanc felicitatem tibi ipsi imprecor. Nam uidere me tibi ridendum proponere. Verum age, narra, exordiens ab Euphorbo, qua pacto fueris in Pythagoram transformatus: Deinceps ordine ad Gallum usque. Consentaneum enim est, te uarias res tum uidisse, tum tulisse: nimirum tam diuersis uitae formis. GAL. Quemadmodum initio ab Apolline profecta anima in terram deuolarit, et corpus humanum subierit, ut illic poenam quandam dependeret, id longum dictu futurum sit. Præterea neque mihi referre fas est, neque tibi eiusmodi audire. Verū ubi Euphorbus factus essem. MICYL. Sed ego priusquam essem is, qui nunc sum, ō præclare quisnam eram? hoc mihi prius dicito, nunquid et ego uersus fuerim itidem ut tu?

GAL. Maxime. MICYL. Quis igitur eram? si quo modo potes dicere, peruelim enim isthuc cognoscere. GAL. Tu formica fueras Indica, ex earum genere, quæ aurum effodiunt. MICYL. Et postea neglexi infelix, uel paucula frustra in uitam importare: quum illo essem alitus? Sed age quid post hæc futurus sim dicito: quandoquidem consentaneum est scire te. Etenim si quid bonæ sit rei, iam nunc suspendero me ab ista pertica, in qua nunc stas. GAL. Isthuc profecto nulla ratione possis cognoscere. Cæterum quum Euphorbus essem (nam ad illa redeo) in Troia pugnabam: atque à Menelao necatus, aliquanto post tempore in Pythagoram perueni. Porro eousque absque tecto perdurabam, donec Mnesarchus aliquando mihi domum edificaret. MICYL. Obsecro te,

num absque cibo potuq? GAL. Maxime. Nihil enim istis rebus opus, nisi corpori duntaxat. MICYL. Illud igitur prius dicito, ea quæ ad Troiam gesta sunt, nū ita se habent, qualia fuisse dixit Homerus? GAL. Quinam ille scire potuisset Micylle: qui quidem dum ista gerebantur, ipse camelus erat in Bactris? Ceterum ego tibi tantum effabor diuinitus, nihil id temporis eximū fuisse: neq; Aiace[m] usq; adeo magnum, neq; Helenam adeo formosam, quemadmodū arbitrantur: siquidem uidi canidam quandam et procera ceruice, ut hinc cygno prognatam esse adsimularent. Ceterum uehementer anum, æqualem propemodum Hecubæ. Hanc Theseus primum raptam in Aphidnis possedit. Is uixit Herculis fermè etate. Porro Hercules prius Troiam ceperat, patrum nostrorum memoria, qui per id temporis maxime florebant. Nam hæc mihi Panthus narrauit, se cum esset admodum adolescens, uidisse Hercule[m]. MICYL. Quid autē Achilles? Num talis erat, nempe quauis in re præstantissimus? An et isthæc fabulamenta sunt? GAL. Cum illo quidem congressus nō sum: neque queam adeo comperte de rebus Græcorum dicere. Etenim qui scire potui, quum hostis essem? Certe Patroclum illius amicū, haud ita magno negotio peremi lancea dissectum. MICYL. Deinde te Menelaus multo minore negotio: uerum istis de rebus satis: Nunc res Pythagoricas refer. GAL. Illud in summa Micylle: sophista quispiam eram (oportet enim uidelicet fateri uerum) alioqui non imperitus, ueque inexercitatus in honestissimis disciplinis. Profectus sum autem in Aegyptum: quò cum pro-

phetis congregederer, de sapientia communicaturus. Hic adyta subiij, atq; ibi Ori et Isidis libros perdidici. Post rursum in Italiā renauigabam, ac Græcos iuxta ea quæ in Aegypto didioerā, ita institui, ut me perinde ac deum suspiceret. MICYL. Equidē inaudieram istæc: præterea quæadmodum creditus fueris, defunctus in uitam rediisse, utq; aureum femur illis subinde ostenderis. Verum illud mihi dicito, quid tibi uenit in mentem, ut legem statueres: uti neq; carnibus, neque fabis uesterentur homines? GAL. Ne perconteris ista Micylle. MICYL. Quam ob rem ô Galle? GAL. Nam pudet hisce de rebus uerum fateri. MICYL. Atqui non conuenit, uti id facere graueris apud hominē contubernalem et amicum: nam herū posthac, absit ut dixerim. GAL. Nihil sani, neq; præclari quicquam erat: uerum animaduvertebam, si consuetam modo, atq; eadem quæ uulgò traduntur à multis præcepissem: non fore, ut mortales in admirationem adducerem, sed quo peregriniora, magisq; aliena proposuissem, futurum, ut hoc magis nouus, magisq; uideretur admirandus. Proinde institueram in animo, nouæ quidam rei designare, eiusmodi proposito decreto, cuius causa esset inexplicabilis, quo uidelicet alijs aliud coniectantibus, omnes redderentur attoniti: quemadmodum in obscuris oraculis solet usu uenire. MICYL. Illud uide ut rides me tu quoq;: non minus atq; Crotoniatis, ac Metaponticos, et Tarētinis: cumq; his alios, qui muti sequuntur, tuacq; adorant uestigia, quæ tu calcata reliquisti. Verum ubi Pythagoram exueras, quem post eum induisti? GAL. Aspasiam Miletensem illam meretricem.

tem. MICYL. Papæ, quid ego audio? Siquidem inter alia mulier quoq; fuit Pythagoras? Ita ne fuit aliquando tempus, quo tu Galle generosissime oua pariebas, cumq; Pericle rem habebas, iam Aspasia uidelicet: atque ex illo grauida facta es? Præterea lanam tondebas tramamq; deducebas? Postremo meretricum in morem gestiebas, uultumq; componebas? GAL. Ista quidē omnia feci, tametsi non ego solus: uerum & ante me, tum Tiresias, tum Elati proles Caneus. Proinde quicquid in me cōiitij dixeris, tantundem & in illos dixeris. MICYL. Age igitur, utra tibi uita erat suauior, quā uir esses, an quum Pericles tecum haberet consuetudinem. GAL. Vides cuiusmodi istuc est quod per cōtaris: nempe cui ne Tiresiæ quidem expedierit respondere. MICYL. Atqui si minus fateare tu: tamen istuc Euripides satis explicuit, quum ait: se malle ter sub clypeo consistere, quā parere semel. GAL. Imò præmoneo te paulo post puer peram fore: siquidem & tu mulier es olim futurus, idq; sæpius longo nimirum seculorum orbe, atque recursu. MYCIL. Non tu pendeabis, ô Galle, qui quidem omneis mortales Milesios, aut Samios esse ducas? Nam aiunt te etiam tum quum Pythagoras esses, uenusta forma decorum, sæpius Aspasiam fuisse tyranno. Verum age secundum Aspasiam, in quem uirum aut mulierū denuo renatus es? GAL. In Cratem Cynicum. MICYL. O' Castor, & ô Pollux, quā dissimile, ex scorto philosophus? GAL. Deinde rex: deinde pauper: paulo post satrapes: dehinc equus, graculus, rana, aliaq; innumerabilia: per longum enim fuerit singula recensere. Postremo Gal-

lus, atque id sæpius, nam hoc uitæ genere sum delectatus. Interea & alijs diuersis mortalibus seruiui, regibus pauperibus, diuitibus : postremo nunc tecum uiuo, rideoq; quotidie, quum uideo te paupertatis tædio complorantem, eiulantemq; ac diuitum admirantem fortunam, propterea quòd ignores quantum illis adsit malorum: alioqui si curas noris, quibus illi distringuntur, te ipsum profecto riseris, qui antea credideris eum, qui sit opulentus, statim felicissimum esse omnium. MICYL. Ergo Pythagora, aut quid maxime gaudeas appellari, ne confundam orationem, si te nunc hoc, nunc illo nomine compellem. GAL. Nihil intererit, siue Euphorbum, siue Pythagoram, siue uocaris Aspasiam, siue Cratem: quandoquidē ista omnia sum unus, nisi quod rectius feceris, si (id quod in præsentiarum esse uideor) Gallum me uoces, ne auem hanc parui ducere, contemnereq; uideare: præsertim quum tam multas contineat animas. MICYL. Ergo Galle, quandoquidem omnia penè uiuendi genera iam expertus es, atque omnia cognita habes, age dilucide mihi narrato, quæ sint peculiaria diuitum ad uitæ rationem, quæ pauperum propria: quo uidelicet cognoscam, uerè ne isthuc affirmes, me diuitibus esse feliciorē. GAL. En hunc admodum interim perpende Micylle. Te quidem non magnopere tangit cura belli, si quando rumor sit aduentare hostes: neq; sollicitus es, ne in agros incursantes populentur, ne uē hortū proculcent, proterantq; aut uineas uasēt: sed simulatq; tubam audieris, si tamen audieris, de teipso uno circumspectas, quo deflexus seruari queas, ac discrimē effugere.

Contrà

Contrà, illi tum de sese solliciti sunt, tum animo discruciantur, quum de mœnibus quicquid opum possidebant in agris, id omne tolli, deportariq; conspiciunt. Ac siue inferendum est aliquid in ærarium, soli accersuntur: siue in prælium exeundum, periclitantur: aut peditum turmis, aut equitum alis præfecti. Tu interim uimineum gerens clypeum, expeditus ac leuis ad salutem consulendum, paratus uictoriale conuiuium agere, si quando uictor exercitus sacra fecerit. Rursum pacis tempore, tu quidem quum de plebe sis, ingressus in concionem, tyrannidem in diuites obtines: illi uero trepidant, pauitantq; , ac largitionibus, choragijsq; te placant: si quidem quo tibi balnea, ludi, spectacula, reliquaq; id genus abunde suppeditent, ea omnia curant illi. At tu, censor & acerbis expensor perinde quasi dominus, ne aliquo quidem interdum dignaris illos: quod si tibi collubitum sit, ingentibus saxis in illos degrandinas, uel facultates eorū publicas facis: ipse neque calumniatorem metuis, neque latronem, ne tollat aurum, uel ædium cōscens, so fastigio, uel pariete perfosso: neque necesse habes rationibus occupari, neque exactionibus: neq; tibi cum sceleratis dispensatoribus conflictandum est, neque tantas in sollicitudines distraheris: uerum simulatq; crepidam unā perfecris, mercedemq; retuleris septem obolos, sero surgis crepusculo: & si libuerit, lauaris, tum empto saepeda quopiam, aut menide pisciculo, aut paucis ceparum capitulis, temetipse oblectans, canens plerūq; optimaq; cū paupertate philosophans, adeo ut eas ob res salubri sis, ualentiq; corpore, obduruerisq; aduersus gelu:

siquidem labores, qui te exacuunt, muniuntq; certato-
 rem haud quaquam contemnendum reddunt aduersum
 eas res, quæ compluribus inexpugnabiles esse uidentur.
 Atq; hinc nullus ex morbis illis grauioribus impetit te.
 Quod si quando leuis ceperit febricula: paulo negotio
 eam medicatus, protinus exilis, inedia temet inde excu-
 tiens. Illa porro fugit illico: quippe metuens te, quem
 uideat etiam frigore ali, saturumq; fieri, ac medicorum
 certis illis recursibus longum plorare renunciantem. At
 illi ex aduerso propter intemperantiam uitæ, quid tan-
 dem mali non habent infelices? podagras, phthises, pul-
 monum exulcerationes, aquas intercuties. Nam hæc om-
 nia à sumptuosis illis conuiujs nascuntur. Proinde qui-
 cunq; ex his Icari in morem (ut ferè faciunt) sese attol-
 lunt, propiusq; se soli admouent, haud cogitantes, quod
 alas habeant cera adglutinas, ingentem nonnunquam
 strepitum mouent. Cæterum qui Dædali exemplo non
 admodum sublimia, neque excelsa appetunt: uerum hu-
 milia, terræq; uicina, adeo ut cera nonnunquā salis asper-
 gine maderet, ij tutò plerunque ac cūra discrimen
 transuolarunt. MICYL. Moderatos istos, et cordatos
 narras. GAL. Verum aliorum Micylle uaufragia scæ-
 dissima conspicias: nempe ubi Cræsus reuulsis alis risum
 exhiberet Persis, cōsenso rogo: aut Dionysius quū ab-
 dicatus tyrannide, Corinthiorum in urbe ludi literarij
 magistrū ageret, post gestum tantum imperium, pueros
 compellens ut syllabas cōnecterent. MICYL. Dic mihi
 Galle: tu quū rex esses (nam ais te regē quoq; fuisse) cu-
 iusmodi tandē id uitæ genus experiebaris? Mirū ni tum
 felix

felix eras, quandoquidem id quod est bonorum omnium
 caput possidebas. GAL. Ne mihi in memoriam rege-
 ras, ô Micylle, usque adeo supra modum infelix tum erā.
 Nam quo ad res externas, quemadmodum dixisti, planē
 fortunatus esse uidebar: at intus innumerabilibus curis
 distringebar. MICYL. Quibus tandē curis? Nam rem
 prorsus absurdam, neq; credibilem narras. GAL. Equi-
 dem imperabam regioni neutiquam exigue Micylle,
 omnijugarum rerum seraci, tum incolarum frequentia,
 neq; non urbium pulchritudine cum primis admirandæ:
 præterea fluminibus nauigabilibus, ac mari portuoso
 cōmode. Ad hæc exercitus ingens, equitatus spectatissi-
 mus atq; excellens, satellitium haud exiguum, triremes,
 pecuniarum uis maior quā ut posset numerari, uasorū
 argenteorum plurima copia, reliquaq; omnis illa prin-
 cipatus tragœdia, strepitusq; et apparatus supra quā
 credi queat, extructus atq; accumulatus. Itaq; quī pro-
 dīrem, pleriq; adorabant, deum quempiam intueri sese
 rati, aliq; trudentes alios concurrebant, quo me conspi-
 cerent, nōnulli consensis tectis, magni aestimabāt, si ple-
 ne cōtemplari licuisset quadrigam, stragulam, diadema,
 tum anteambulones, et eos qui à tergo comitabantur.
 Ego inter hæc mihi conscius, quantæ me res discrucia-
 rent, uersarentq; illos quidē propter inscitiam uenia di-
 gnos iudicabam: at mei ipsius miserescebat, qui prægran-
 dibus illis Colossis uiderer persimilis: quales uel Phidias,
 uel Myron, uel Praxiteles fabricatus est. Etenim illorū
 quisq; quo ad ea, quæ foris apparēt, Neptunus ipse est,
 aut Iupiter, mirifice decorus auro, eboreq; cōpactus: et
 m 5 aut ful

aut fulmen, aut fulgur, aut tridentem fuscina dextra sustinet. Ceterum si immisso capite quæ sunt intus inspicias, uidebis uestes quosdam, paxillos, et clauos introrsum prominentes, neque non uimina, cuneosque, et picem sublitam, et aliam item id genus deformitatem intrinsecus inhabitantem. Omitto recensere muscarum, mustelarumque uim, quæ nonnunquam in eis mansitant. Huiusmodi quædam res nimirum regnum quoque uidetur. MICYL. Nondum explicuisti, lutum, et clauos, et uestes, quinam fuerint in imperio, neque foeditatem illam plurimam quenam sit: nam istum ad modum uestari, tam multis imperare mortalibus, ac numinis instar adorari haftenus quidem cum Colossi exemplo quadrat. Siquidem hoc quoque diuinum quiddam et admirandum: nunc autem quæ sint intra Colossum exponito. GAL. Quid primo loco tibi referam Micylle: utrum metus, curas mordaces, suspiciones, odium, quo regem persequuntur ij, qui cum illo uiuunt: insidias, atque eas ob res somnum rarum, et hunc ipsum pertenuem, ac plena tumultus insomnia, cogitationes perplexas, spes semper improbas: an ocij penuria, et occupationes, iudicia, expeditiones, edicta, foedera, consultationes? quibus rebus sit, ut ne per somnum quidem aliquare suauiter frui liceat, uerum ut omnibus de rebus solus dispiciat necesse est, milleque negocia sustineat.

Quippe nec Atriden Agamemnona dulcis habebat Somnus, multigenas uersantem pectore curas.

Idque quum reliqui omnes Achiui sterterent. Adde quod Lydum illum discruciat filius mutus: Persam uero, Clearchus ad Cyrum desciscens. Atque alium quempiam Dion cum

cum Syracusanis nonnullis ad aurem cōmunicans. Rursum alium quendam urit Parmenion collaudatus. Item Perdiccam Ptolemæus. Ptolemæum Seleucus. Quin illa quoque molestiam adferunt: amasius per uim non sponte conuiuens, concubina alio gaudens, tum si qui defectionē parare dicatur: aut duo, quatuor uē satellites inter sese confusurrantes. Porro (quod est omnium grauiissimum) amiciissimi quiq; uel maxime sunt formidandi: semperq; metuendū, ne quid mali magni ab illis exoriat. Nam alius à filio ueneno necatus est: alius item ab amasio. Aliū simile quoddam fortassis mortis genus eripuit.

MICYL. Apagesis. Atrocia, mira q; sunt ista quæ narras ô Galle. Mihi igitur multo sit tutius operæ cerdoniæ pronū incumbere, quàm ex aurea bibere phiala commiter delatū haustum: ceterū cicuta, aconito q; temperatum. Nam mihi quidē hoc unū est periculi: ut si paulum aberret smilion, deflectatq; à recta incisione, summū secantis digitū exiguo sanguine tingat. At isti quæ admodum narras, letifera agunt conuiuia, atq; id innumerabilibus in malis cōstituti. Deinde ubi cōciderint, persimiles esse uidentur tragœdiarū histrionibus. Nam multi sicut uidere licet, quoad Cecropes sunt scilicet, aut Sisyphi, aut Telephi diademata gestant, argenteisq; capulis gladios, comamq; uentilantē, et auro intertextam chlamydem: quod si quis (qualia nimirū permulta solent accidere) impulsos illos media in scena præcipites det, risum profecto moueant spectatoribus: uidelicet persona una cum ipso diademate cōtrita, uero autē actoris capite lustrato, cruribusq; maxima ex parte renudatis: ut iam interioris

rioris amictus, quàm miseri sint panni fiat perspicuum: ac cothurnorum quos pedibus induxerūt, appareat deformitas, haud quaquam ad pedis modum respondentium. Vide ut me iam similitudines conferre docueris optime Galle. Ceterum tyrannis talis quaedam res tibi uisa est esse: uerum ubi equus esses, aut canis, aut piscis, aut rana, quomodo eam uitæ rationem ferebas? GAL. Istum quem nunc suscitās sermonem & longior sit, neq; huius temporis. Illud autem unum in genere dixerim: nullam ex omnibus uitam mihi non uisam tranquilliorē uitā humana, naturalibus duntaxat cupiditatibus & usibus circumscriptam. Siquidem publicanum equum, aut sycomphantam ranam, aut sophystam graculum, aut popinatore culicem, aut cinædum gallum, atq; id genus alia, quæ uos studio cōminiscimini, haud quaquam inter illos uidebis. MICYL. Quæ dicis, ô Galle, fortassis uera sunt: uerum non me pudebit apud te fateri, quod mihi accidit. Haud unquam quiui dediscere cupiditatem illam, à puero mihi insitam, uidelicet ut diues euadam. Quin nunc quoque somnium illud ob oculos uersatur, aurum ostentans: potissimum autem scelestus ille Simon excruciat, qui quidem tantas inter opes delicietur. GAL. At ego te isto leuabo morbo Micylle, tametsi nox etiādū est. Surge modo, ac sequere me. Siquidē ad ipsum te Simonem adducam, atque in aliorum diuitum ædes, quò nimirum uideas, quomodo res habeant apud illos. MICYL. Istuc quo pacto, clausis foribus? Num me parietes trāsfodere compelles? GAL. Nequaquam, uerū Mercurius, cui sum sacer, hoc optanti mihi largitus est, ut si quis longissimam

giſſimam caudæ plumam, quæ ob molliciem inflectitur. MICYL. Atqui duas habes eiufmodi. GAL. At dextram ex his auulſam cuiſcunque ego geſtandam dederò, is quoad uolucro, fores omneis poterit aperire, cunctaq; uidere, ipſe inuiſibilis. MICYL. Equidem ignorabam, ô Galle, te præſtigarum quoque peritum eſſe. Porro ſi mihi iſthuc ſemel præſtiteris, uidebis illico Simonis uniuerſas opes huc deportatas, nam eas huc rediens tranſferam. At ille rurſum circumrodet, ebibetq; putria coria, quibus cõſueuit ſoleas compingere. GAL. Atqui neſas ſit iſtuc facere. Siquidem Mercurius illud mihi mādauit, ut ſi quis pennam tenens, iſtiusmodi quippiam patrarit, uociferans furem proderem. MICYL. Rem neutiquàm ueriſimilem narras, nempe Mercurium quū ipſe ſit fur, non ſinere alios, ut idem faciant. Sed tamen abeamus. Nā aurum auferam, ſi modo poſſim. GAL. Pennam prius reuellito. Quid hoc rei? ambas reuulſiſti. MICYL. Tuius hoc quidem ô Galle, tum tibi minus fœdum ſit futurum, ne altera caudæ parte mutilatus claudices. GAL. Age ſanè : ſed utrum Simonem prius adimus, an alium quempiam diuitum? MICYL. Haud aliò, imò ad Simonem, qui uidelicet pro diſſyllabo, tetraſyllabus eſſe affectet, poſteaquā diues euasit. Sed iam ad fores acceſſimus. Quid igitur deinceps facio? GAL. Pennam ſeræ admo- ue. MICYL. Ecce autem, dii boni, oſtium perinde atq; clauſi reſilijt. GAL. Perge porro præcedens. Vides illum uigilantem ac ſupputantem? MICYL. Video per Iouem & quidem ad obſcuram ſiticuloſamq; lucernam. Præterea pallet, haud ſcio unde Galle: totuſq; exaruit,
atq;

atq; extenuatus est, mirum, ni curis. Neq; enim auditum est illū alioqui male habere. GAL. Ausculta quid dicat, siquidem intelliges, quibus de causis ad eum modum sit affectus. SIMON. Nimirum septuaginta illa talenta tuto admodū sub lectica deffossa sunt, neq; quisquam alius omnino uidit. At uero, sedecim illa Sosylus equiso uidit me sub præsēpi occultantem: Itaq; de curando stabulo nō est admodum sollicitus, quanquā nec aliās admodū laboris appetens, uerisimile est autem illum multo etiam his plura sustulisse. Nam unde alioqui Tibius heri tam ingens salsamētum illi opsonio proposuisset? Tum autem aiūt, illū monile emisse uxori drachmis quinq;. Heu mise ro mihi. Hi omnia mea dissipabunt bona. Quid? quod ne pocula quidē sat in tuto mihi recondita sunt, quum sint multa. Vereor enim, ne quis ea suffosso pariete tollat. Complures mihi inuident, atque insidias parant: Præter ceteros autem Micyllus iste uicinus. MICYL. Ita per Iouem. Nam tibi sum similis, ac patellas sub ala gesto. GAL. Tace Micylle, ne ptinus ipso in furto nos prodas. SIMON. Optimum igitur fuerit, ut ipse insomnis seruē. Omnem obibo domū in orbem obambulans. Quis iste? uideo te per Iouem. O' parietum perfossor: posteaquam es colūna, bene res se habet. Pernumerabo denuo refossū argentum, ne quid forte dudum me fugerit. En rursum, obstrepuit mihi nescio quis. Nimirum obsideor, atque insidijs appetor ab omnibus, ubi mihi gladius? Si quēquam deprehēdero, rursum aurū defodiamus. GAL. Sic tibi habent ô Micylle, res Simonis. Sed abeamus ad alium quempiam, donec noctis adhuc aliquantulum superest.

pereſt. MICYL. O miſer, cuiuſmodi uiuit uitam? hoſti-
bus eueniat ad hunc modū diuitem eſſe. Itaq; pugno illi
in maxillam illiſo, uolo diſcedere. SIMON. Quis me
pulſauit? Latrocinio deſpolior miſer. MICYL. Plora,
ac uigila, auriq; ſimilis corpore reddaris, quādoquidem
illi affixus, deditus es. Nos autē, ſi uidetur, Gniphonem
ſcœnatorē uiſamus. Nā nec is procul hinc habitat. ipſæ
nobis ſuapte ſponte fores patuerunt. GAL. Vides hunc
quoq; curis inuigilantem, & uſurarum rationes iteran-
tem digitis contortis? cui propediem relictis his omni-
bus ſit in ſilpham, aut culicem, aut muſcam abeundum.

MICYL. Equidem uideo miſerū ac uecordem hominē,
ne nunc quidem multo meliorem uiuere uitam, quā ſil-
phæ aut culicis. Adeo totus & hic à curis & rationibus
eſt extenuatus. Nunc ad alium eamus. GAL. Ad tuum,
ſi uidetur, Eucratem. En tibi fores per ſe patuere. Quin
introimus? MICYL. Paulo antè hæc omnia mea erant.

GAL. At etiam nunc tu diuitias ſomnias? uides igitur
Eucratem ipſum quidem à ſamulo, uirum natu grandē.

MICYL. Video proſecto quiddam haudquaquā uirile.
Porro altera ex parte ipſam itē uxorē à coquo conſtu-

prari. GAL. Quid ergo? Num optaris & horū hæres
exiſtere Micylle, cunctaq; poſidere, quæ ſunt Eucratis?

MICYL. Handquaquā Galle. Imò fame citius interie-
rim, quā id genus quippiam patrare. Valeat aurū &
conuiuia. Duo oboli mihi potiores diuitiæ ſunt, quā ſi
à domeſticis mihi domus perſodiatur. GAL. Sed iam
nunc, quandoquidem dies ſermè diluxit, domum ad nos
redeamus. Reliqua rursus aliàs uidebis Micylle.

Ornatiſſi

O R N A T I S S I M O I V R I S

utriusque Doctori Thomæ Ruthallo Secreta-
rio regio, post episcopo Dunelmensi,
Erasmus Roterodamus

S. P. D.

Vide quantum audacia mihi suppeditet singularis
quedam ingenij tui, morumq; facilitas, humanis-
sime Ruthalle; qui cum nequitiam ignorem te inter
Aulicos primores, uel autoritate, uel gratia, uel splen-
dore, uel eruditione præcipuum esse: tamen non uerear
meas nugas rudes adhuc, uixq; è prima scheda repurga-
tas ad tuam excellentiam mittere. Sed quid facerem? Iam
urgebat nauita, uentos & æstum nulli seruire clamitans.
Itaq; ne nihil mei apud hominem tam nostri studiosum
relinquerem, id quod tum forte erat in manibus: Misan-
thropum misi, nimirum ad uirum unum omnium Philan-
thropotaton. Is est Luciani dialogus: quo uix alius le-
ctu, uel utilior, uel iucundior, uersus quidem ille iam pri-
dem ab alio nescio quo: sed ita uersus, ut interpretes hoc
modo demonstrare uoluisse uideatur, sese neque Græce
scire, neq; Latine: nec temere adeo quis suspicetur eum
interpretem subornatum esse ab ijs, qui Luciano
male uolunt. Tu nostram hanc audaciam
boni consules: & Erasmus in eo-
rum numero ponet, qui tui
sunt amantißimi, Vale,
Londini, Anno

M. D. IIII.

Luciani

LVCIANI TIMON

SIVE MISANTHROPVS,

DES. ERAS. Roter.

INTERPRETE.

IVPPITER Philie, hospitalis, so-
dalitie, domestice, fulgurator, iusu-
randice, nubicoge, grandistrepe: &
si quod aliud tibi cognomen attoni-
ti Poëtae tribuunt, maxime quum hæ-
rent in uersu. Nam tum illis tu multinominis factus, car-
minis ruina fulcis, metriq; explēs hiatum. Vbi tibi
nunc magnicrepum fulgur, grauifremum tonitru? ubi
ardens, candens, ac terrificum fulmen? Nam hæc om-
nia iam palam apparet, nugas esse, fumumq; poëticum,
nec omnino quicquam præter nominum strepitum. Sed
decantata illa tua arma eminus ferientia expromptaq;
nescio quomodo penitus extincta sunt, frigent' que
adeo, ut ne minimam quidem scintillulam iracundie
aduersus nocentes reliquam obtineant. Itaq; citius qui-
uis ex his, qui peieraturi sunt, extinctum ellichnium me-
tuerit, quam flammam fulminis cuncta necantis: usque-
adeo titionem quempia in sese uibrare te putant, ut in-
cendium aut fumum ab illo proficiscens, nihil quicquam
formident: uerum hoc solum uulneris inferri posse iudi-
cent, ut fuligine compleantur. Quibus rebus factum est,
ut iam Salmonicus tibi sit ausus etiam obtonare: neq; id
admodum ab re: quippe aduersus Iouem usqueadeo ita
frigidum, uir ad facinora feruidus, audaciaq; tumidus.

n Quid

Quid ni enim faciat, ubi tu perinde ac sub mandragora
 stertis: qui neq; peierantes exaudias, neq; eorum qui fla-
 gitia committunt, respectum agas? Cæcutis autem lipitu-
 dine, & hallucinaris ad ea quæ fiunt: auresq; iā tibi ob-
 surduerunt, instar horum, qui ætate defecti sunt. Quan-
 do quidem quum iuuenis adhuc esses, acriq; animo, uehe-
 mensq; ad iracundiam: permulta in homines maleficos
 ac uiolentos faciebas. Neque tum unquam tibi cum illis
 erāt induciæ. Sed perpetuo fulmen erat in negotio: per-
 petuo obuibrabatur Aegis, obstridebat tonitru: fulgur
 continenter iaculorum in morem, densissime ex edito lo-
 cō deuolantium torquebatur. Terræ quassationes, cribri
 instar frequentes: ad hæc nix cumulatim, neq; non gran-
 dæ saxorum in morem: atq; ut tecum grandius loquar,
 imbresq; rapidi, & uiolenti, ac flumen quotidie exun-
 dans. Hinc tantum repente Deucalionis ætate naufragiū
 ortum est: ut omnibus sub aqua demersis, uix unica sca-
 phula seruaretur: quæ in montem Lycorem appulit, hu-
 mani generis quasi scintillulas quasdā seruans, unde sce-
 leratius etiam genus in posterum propagaretur. Nimi-
 rum igitur dignum secordia premium ab illis reportas:
 quum iam nec sacra faciat tibi quisquam, nec coronas
 offerat: nisi si quis obiter in Olympicis: ac ita ne is quidē
 rem admodum frugifera facere uideatur: sed priscum
 quendam ritum magis referre, ac penē Saturnum, ô deo-
 rum generosissime, te reddunt, magistratu abdicantes.
 Omitto loqui, quoties iam templum tuū sacrilegio com-
 pilarint: quum tibi etiam ipsi in Olympiacis manus ad-
 moliti sunt, Atq; interea tu altifremus ille pigritabaris,
 uel

nel excitare canes, uel uicinos aduocare: ut auxilio accurrentes illos comprehenderet, quum etiamdum ad fugam adornarentur. Sed egregius ille, gigantumq; extinctor, & Titanum uictor sedebas: quum tibi caesaries ab illis circumtonderetur, de cernubitale fulmen dextera tenens. Horum igitur, ô præclare, quis tandem erit finis, quæ tu adeo secure despicias? aut quando de tantis maleficijs poenas sumes? Quot Phaëtones, aut Deucaliones, satis idonei sint ad expiandum tam inexhaustam morum iniquitatem? Etenim ut de cõmunibus fileam: de ijs quæ mihi acciderunt dicam: quum tam multos Athenienses in sublime euexerim: ex pauperrimis diuites reddiderim: cunctisq; quotquot opus haberent, suppeditarim, imò semel uniuersas opes in amicos iuuandos effuderim: simulatq; his rebus ad inopiam deueni, iam ne agnoscor quidem ab illis, nec aspicere dignantur me, qui dudum reuerabantur, adorabāt, meoq; de nutu pendebant. Quod si quando per uiam ingrediens, forte fortuna in eorum quempiam incidero, perinde ut euersam hominis iam olim defuncti statuam, ac tēporis longitudine collapsam prætereunt, quasi ne norint quidem. Porro alij procul conspecto me aliò sese detorquent: existimantes sese inauspicatum, abominandumq; uisuros spectaculum, quæ non ita pridem seruatorem, & adiutorem suum esse prædicabant. Itaq; prementibus malis ad extrema redactus consilia, renone arrepto, terram exerceo, quaternis conductus obolis: atq; hic cum solitudine, cumq; ligone philosophor. Hoc interim lucri mihi uideor facturus, quod posthac non intuebor plerosq; præter meritum secun=

dis fortuna succēssibus utentes. Nam illud uel maxime urit. Iam igitur tandem aliquando Saturni Rheæq; proles excusso profundo isto, grauiq; somno (nam Epime-
nidem quoq; dormiendo uicisti) denuo iactato fulmine, aut ex Oeta redaccenso, ingenti reddita flamma iram aliam quam strenui illius, ac iuuenilis Iouis ostende, nisi uera sint quæ à Cretensibus de te, tuāq; sepultura feruntur.

I V P. Quis hic est Mercuri, quem audio sic uociferantem ex Attica, ad radicem montis Hymetti, horridus totus, ac squalidus, pelleq; hircina amictus? fōdit autem ut arbitror, nam pronus incumbit homo loquax, & confidens, mirum ni philosophus est, neque enim alioqui adeo impia, nefariaq; in nos fuerat dicturus. MERC. Quid ais pater, an non nosti Timonem Echekratidis filium Colyttensem? Hic nimirum est, qui nos sepenumero in sacris legitimis conuiuio accepit, ille repēte diues factus, ille qui totas Hecatombas, apud quem splendide Iouialia festa consueuimus agitare.

I V P. Hem quænam ista rerum commutatio? hiccine honestus ille? diues, quem tam frequentes cingebant amici? Quid igitur accidit ut hoc sit habitus? squalidus, erumnosus, fōssor condutitius, uti conijcio, quum tam grauem ligonem gerat?

MERC. Ad hunc modum illum quodammodo probitas euertit, atque humanitas, & in omnes quicumq; egerent misericordia. At re uera uecordia, potius facilitasq; nullusq; in suscipiendis amicis delectus, quippe qui ne utiquam intellexerit, sese coruis, lupisq; largiri. Quin magis quum à uulturibus tam multis misero iecur crude-retur, ob id amicos eos, necessariosque iudicabat, quasi beneuo

beneuolentia erga sese afficerentur, quum illos epulae magis caperent. Ergo posteaquam ossa penitus nudassent, circumrosissentque, deinde si qua medulla suberat, hanc quoque admodum diligenter exuxissent, aufugerunt, exuccum, & radicibus defectum destituentes: adeo ut postea ne agnoscant quidem, aut aspiciant, tantum abest ut sint qui suppeditent, impartiantque. Has ob res fossor, & sago, ut uides, opertus pelliceo urbem praepudore fugiens, mercede terram exercet, aduersus ingratos atrabile stomachatur, qui quidem sua benignitate ditati, admodum fastuose nunc praetereant, ac ne nomen quidem an Timon uocetur, nouerint. I V P. Atque profecto uir neutiquam fastidiendus, neque negligendus, & iure optimo indignatur, qui ijs tantis in malis agat. Quare sceleratos istos adulatores ipsi quoque fuerimus imitati, si eum uirum neglexerimus, qui tantum taurorum, et caprarum pinguißimas quasque nobis in aris adoleuerit. Quarum nidor etiam dum mihi in naribus residet. Tamen si propter negocia maximamque turbam peierantium, tum uirum, non iure agentium, neque non aliena rapientium, praeterea ob formidinem, quam mihi pariunt sacrilegi, qui quidem tum multi sunt, tum obseruatu difficiles, adeo ut ne minimum quidem nos conuiuere sinant. Iam pridem profecto ad Atticam regionem oculos detorsissem, maxime posteaquam philosophia, et de uerbis digladiationes apud istos increbuerunt, ita ut pugnantibus inter se istis, uociferantibusque ne exaudire quidem mortalium uota liceat. Vnde mihi necessum est, aut auribus obturatis sedere, aut dirumpi ab eis, conficique, qui uirtutem quandam, & incor-

porea quedam, merasq; nugas ingenti uociferatione con-
nectunt: hæc in causa fuerunt, ut hunc quoque neglexe-
rim, quum haud mediocriter de nobis sit meritis. Quod
reliquum est Mercuri, tu Plutum adducens, quantum po-
tes ad istum abeas. Porro Plutus unâ secum ducat, &
thesaurum, & utriq; apud Timonem perseuerent. Neq;
usq; adeo facile demigrent, etiam si quàm maxime rur-
sum illos per bonitatem ex adibus exegerit. Ceterum de
palponibus illis, atq; ingratitudine qua in hunc sunt usi,
in posterum consultabo: poenasq; daturi sunt, simulatq;
fulmen instaurauero. Nam fracti sunt in eo retusa cuspi-
de duo è radijs maximi: quum nuper auidius in sophistam
Anaxagoram iacularer, qui suis familiaribus suadebat,
nullo pacto esse ullos nos, qui dii uocaremur. Ac illum
quidem errore non feriebam, propterea quod Pericles
obtenta manu cum protexerit. Ceterum fulmen in Ca-
storis ac Pollucis templum detortum, tum illud exussit,
tam ipsum parum absuit, quin ad saxum cōminueretur.
Quanquam interim uel id supplicij satis magnū in istos
fuerit, si Timonem conspexerint egregie locupletem fa-
ctum. MERC. Quantum habet momenti altum uocife-
rari, & obstreperum audacemq; esse? Idq; non ijs modo
qui causas agunt, uerumetiam qui uota faciunt conduci-
bile. En mox è pauperrimo diues euaserit Timon, qui se
in precando clamosum, & improbū præstiterit. Iouemq;
reddiderit attentum. Quod si silentio fodisset incuruus:
etiam nunc foderet neglectus. PLUTVS. At ego Iu-
piter haudquaquam ad istū rediturus sum. IVP. Quid
ita non rediturus optime Pluto, præsertim à me iussus?

PLV. Quoniam per Iouem iniuria me affecit eiiciens,
 et in multa fragmenta diffecans: idq; quum illi paternus
 essem amicus, ac me, penè dixerim, fuscinis ex adibus ex-
 trusit, nec aliter quam ij, qui è manibus ignem abijciunt
 Num rursus ad istum ibo, parasitis, adulatoribus, et scor-
 tis donandus? Ad eos me mitte ô Iupiter, qui munus in-
 tellecturi sint, qui amplexuri, quibus equidem in pretio
 sim, et maiorem in modum exoptatus. At hi stupidi cum
 inopia commercium habeant, quam nobis anteponūt, ut
 ab ea accepto sago pelliceo, ligoneq; sat habeant, quum
 quatuor lucentur obolos, decem talenta contemptim do-
 no dare soliti. IVP. Nihil istiusmodi posthac in te fa-
 cturus est Timon, quippe quem ligo abunde satis corri-
 puerit, nisi prorsus nullum dolorem sentiunt illius ilia, te
 uidelicet potius, quam inopiam esse præoptandum. At
 tu mihi querulus admodum uideris esse, qui nunc Timo-
 nem incuses, quod tibi patefactis foribus liberè permise-
 rit uagari, neq; includens, neq; zelotypus in te. Porro
 aliàs diuersa de causa in diuites stomachabare, quum di-
 ceres te ab illis repagulis, clauibus, ac signorum obiecta-
 culis impressis ita fuisse conclusum, ut ne prospicere qui-
 dem in lucem tibi liceret. Id igitur apud me deplorabas,
 affirmans præfocari te nimis tenebris: eoq; pallidus no-
 bis occurrebas, et curis confectus, digitis etiamnum ex
 assiduo colligendi, coaceruandiq; usu contractis, contor-
 tisq;: quod si quando daretur opportunitas, ausugiturum
 quoq; ab illis te minitabare. In summa rem supra modū
 acerbam iudicabas in æreo ferreo uel thalamo, Danaës
 exemplo, uirginem asseruari, atq; à sceleratissimis educari

pedagogis, fœnore, & computo: proinde absurde face-
 re dicebas hos, quòd te præter modum adamarent: neque
 (quum liceret) frui auderent, neq; quum ipsis esset in ma-
 nu, amore suo secure uterentur: sed uigiles obseruarent,
 ad signum ac seram oculis nunquam conniuentibus, neq;
 usquam dimotis, semper intuentes, abunde magnum fru-
 ctum arbitantes: non quod ipsis fruendi facultas adesset,
 sed quod nemini fruendi copiam facerèt, nò aliter quàm
 in præsepi canis, nec ipsa uescens hordeis, nec equum
 famelicum id facere sinens. Quinetiam ridebas istos, qui
 parcerent, asseruarentq; & (quod esset absurdissimum)
 ipsi quidem sibi subtraherent, uererenturq; contingere,
 non intelligerent autem fore, ut aut sceleratissimus famu-
 lus, aut dispensator, aut liberorum pædagogus furtim
 subiret, ludibrio habiturus infelicè, & inamabilem heru-
 quem postea sinat ad fuliginosam, & oris angusti lucer-
 nulam, ac siticulosum scirpulum usuris inuigilare. Quid
 itaq; an nò iniquum, quum hæc quondam incusaueris, nunc
 in Timone diuersa his criminari? P L V. Atqui si rē uere
 perpenderis, utrunq; me iure facere iudicabis. Nam, &
 Timonis ista nimia lenitas, negligētia potius, haud bene-
 uolentia, studiūq; quod ad me pertinet, merito uideatur.
 At è diuerso, qui me ostijs ac tenebris inclusum serua-
 bant, id agentes, quo scilicet crassior, saginatioq; ac
 uehementer corpulentia onustus euaderē, quum interim
 neq; ipsi cōtingerent, neq; in lucem producerent, ne uel
 aspicerer à quopiā, hos demētes, & cōtumeliosos in me
 iudicabam, quippe qui me nihil commeritum tot in uin-
 culis cogerent situ, carieq; putrescere, haud intelligen-
 tes,

tes, quo mox demigrent, me alij cuipiam, cui fortuna fa-
uerit, relicturi. Nec hos igitur probō, sed ne illos qui-
dem, qui nimium facile mihi manus admouent. Sed qui
(quod est optimum) mediocritate utantur, uti nec pror-
sus abstineant, neque penitus profundant. Etenim illud
per Iouem considera Iupiter: Si quis ubi puellulam. &
formosam lege duxisset uxorem, postea neque obseruet,
nec ulla omnino zelotypia prosequatur, uidelicet sinens
illam noctu, atq; interdium quocunque libitum sit ire, &
quicūq; uoluissent cum his habere rem, uel producat po-
tius ultro ut adulteretur, fores aperies, prostituturusq;
quoslibet ad illam inuitans, num hic amare uidebitur?
profecto hoc tu nequaquam dices Iupiter, qui se penu-
mero amorem senseris. Rursum si ingenuam lege domū
deducat, uti liberos legitimos progeneret, ceterum nec
ipse contingat florentem etate, decoramq; uirginem, nec
alium sinat aspicere: sed inclusam, orbam, sterilemq; in
perpetua uirginitate contineat: idq; præ amore se face-
re prædicet, & hunc quidem præferat, pallore, corpore
exhausto, oculis refugis, num fieri potis est ut huiusmodi
non desipere uideatur? quippe qui quum liberis opor-
tuerit operam dare, fruiq; coniugio, puellam adeo for-
mosam atque amabilem sinat emarcescere, per omnem
uitam tanquàm Cereri sacerdotem alens. Huiusmodi, &
ipse indigne fero: quum à nonnullis ignominiose cedor
calcibus, laniorq;, atq; exaurior: à nonnullis contra per-
inde ut stigmaticus fugitiuus compedibus uincior. I V P.
Quid est autem quod aduersus illos indigneris, quando=
quidem utriq; poenas egregias luūt? Alteri quidem dum

Tantali in morem, neque bibere sinuntur neq; edere: sed ore sicco duntaxat inhiant auro. Alteri uero dum his ceu Phynco cibos Harpyiæ ipsis è faucibus, eripiunt. Sed abi iam, Timone multo post hac usurus cordatiore.

PLV. An ille aliquādo desinet me ceu foraminoso co-
phino, priusquam omnino influxerim, data opera exhau-
rire, quasi conetur occupare, quo minus influam: ueritus,
ne si copiosius infundar, ipsum undis obruam? Quo fit,
ut in Danaidum dolium aquā mihi uidear allaturus: fru-
straq; infusus, uase non continēte liquorem: imò prius
propemodum effuso quod influit, quā influxerit. Adeo
latus dolij hiatus ad effusionem, ac liber exitus. IVP.
Proinde ni hiatus istum obturauerit, perpetuamq; per-
stillationem sistere studuerit, te propediem effuso, faci-
le rursum sagum, & ligonem in dolij fece reperiret: sed
interim abite, atque illum diuitem reddite. At tu Mercu-
ri fac memineris, ut rediens Cyclopes ex Aetna tecum
adducas, quo fulmen cuspidē restituta refarciant. Nam
eo nobis acuminato opus fuerit. MER. Eamus Plute.

Quid hoc? Num claudicas? Equidem ignorabam ò ple-
clare: te non cæcum modo, uerumetiam claudum esse.

PLV. Atqui non hoc mihi perpetuum Mercuri: uerum
si quando proficiscor à Ioue missus ad quempiam, tum
nescio quo pacto tardus sum, & utroque claudus pede,
ita ut egre ad metam pertingere queam: sene nonnun-
quam interim facto, qui me opperiebatur. Porro quū di-
scedendum est, alatum uidebis multo auib; celerio-
rem. Vnde fit, ut nix iam amoto repagulo, ego iam præconis
uocē uictor pronuncier, saltu stadium transmensus, ne ui-
denti

dentibus quidem aliquoties spectatoribus. M E R. At ista quidem haud uera narras: imò ego tibi permultos commemorare queam, quibus heri ne obulus quidem erat, quo restim emerent: qui hodie repente diuites facti, splendide uiuant: albis quadrigis uehantur, quibus antè ne asellus quidem suppeditarit. Ii tamen purpurati, aurumque manibus gestantes obambulant. Qui ne ipsi quidem opinor, credere possunt, quin per somnium diuites sint. P L V. Isthæc alia res est Mercuri: neque enim tum meis ipsius ingredior pedibus: nec à Ioue, sed à Dite à istos transmittor: qui et ipse nimirum opum largitor est, ac magna donans: id quod ipso etiam nomine declarat. Itaque quoties est mihi ab alio ad alium demigrandum: in tabellis iniiciunt me: ac diligenter obsignantes sarcinæ in morem sublatum transportant. Interea defunctus ille alicubi in adium tenebricosa parte iacet, uetere linteo in genua iniecto tectus, de quo files digladiantur. Porro qui me sperauerant obtinere, in foro operiuntur hiantes: non aliter, quàm hirudinem aduolantem stridentes puli. Deinde ubi signum detractum est, et lineus ille funiculus incisus, apertæque tabellæ, itaque nouus dominus pronuntiatus est, siue cognatus quispiam, siue adulator, siue seruulus obscœnus, qui puerili obsequio fauorem emeruerit, etiam tum mento subrafo, pro uarijs, et opiparis uoluptatibus, quas illi iam exoletus suppeditauerat, ingens scilicet præmium ferens generosus quisquis ille tandem fuerit, nonnunquam me ipsis cum tabellis arreptum, fugiens adportat commutato nomine: ut qui modo Pyrrhias, aut Dromo, aut Tibius: iam Megacles aut

aut Megabizus, aut Protarchus appelletur. Ceterum illos nequicquam hiantes, seq; mutuum intuentes relinquit: ac uerum luctum agentes, quod eiusmodi Thynnus ex intimo sagenæ sinu sit elapsus, qui non parū magnam escam deuorarit. At hic repente totus in me iruens, homo uitæ mundioris, atq; elegantioris rudis, pingui, illotaq; cute, qui compedes etiamdum horrescit: & si quis præteriens loro increpet, arrestis stet auribus: quiq; pistrinum, perinde uti templum adoret: non est deinceps tolerandus ijs, quibuscum uiuit: uerum, & ingenuos afficit contumelia, & conseruos flagris cedit: experiens, num sibi quoq; similia liceant, donec aut scortulo cuipiam irretitus, aut equorum alendorum studio captus, aut adulatoribus sese permittens, deierantibus Nireo formosiores esse, Cecrope Codro'ue generosiores, callidiores Vlyssæ, unum autem uel sedecim pariter Croæsis opulentiores, momēto temporis semel profundat infelix, quæ minutatim multis ex periurijs, rapinis, flagitijs, fuerant collecta. M E R. Ista fermè sic habent uti narras: uerum ubi tuis ipsius ingrederis pedibus, quī tandem cecus quum sis uiam inuenire soles? Aut quī dignoscis ad quosnam Iupiter te miserit, dignos illi uisos qui diuitijs abundant? P L V. Enimuero, credis me reperire istos ad quos mittor? M E R. Per Iouem haudquaquam. Neque enim alioqui Aristide præterito, ad Hipponicum, & Calliam accessissem, tum ad alios Athenienses, homines ne obulo quidem æstimandos. Ceterum quid facis quandoquidē es emissus? P L V. Sursum ac deorsum circumcursans oberro, donec imprudens

dens in quempiam incurrero: hic autem quisquis ille sit, qui forte primus me nactus sit, abducit ac possidet, te Mercuri pro lucro præter spem obiecto uenerans atque adorans. M E R. Num ergo fallitur Iupiter: qui quidem credat ex ipsius animi sententia, ditari abs te hos, quos ille dignos existimarit qui ditescerent? P L V. Et iure quidẽ optimo fallitur ô bone: quippe qui quum me cæcum esse non ignoret emittat uestigatum rem usque adeo repertu difficilem, & iam olim è uita sublatam, quam ne Lynceus quidem facile inueniret, quæ nimirum adeo obscura sit, ac minuta. Itaque quum rari sint boni, improbi porrò in ciuitatibus omnia obtineant, oberrans facile in huiusmodi mortales incurro, ac retibus illorum illigor. M E R. At qui sit, ut quoties eos deseris, celeriter aufugas quum uiæ sis ignarus? P L V. Tum demum acutum cerno, pedibusq; ualeo, ubi ad fugam tempus inuitat. M E R. Iam illud quoq; mihi responde, qui sit, ut quum sis oculis captus (dicendum enim est) præterea pallidus, postremo claudus, tam multos habeas amantes, adeo ut omnes in te defigant oculos? & si potiantur, felices uideantur, sin frustrentur, non sustineant uiuere? Ex his equidem non paucos noui, qui sic perditè te amarint, ut se aëreo è scopulo piscosi in æquoris alta, præcipites abiecerint, rati fastidiri sese abs te, propterea quod illos nullo pacto respexisses. Quâquàm sat scio, tu quoq; fateberis, si quo modo tibi ipsi notus es, furere istos, qui eiusmodi amore sunt dementati. P L V. At enim credis me, qualis sum, talem istis uideri, nempe claudum, aut cæcum, aut si quid aliud adest mihi. nitiij. M E R.

Quid

Quid ni ò Plute? nisi forte, & ipsi omnes cæci sunt.
 P L V. Haud cæci quidem, ò optime, uerum inscitia, er-
 rorq; quæ nunc occupant omnia, illis offundūt tenebras:
 ad hæc ipse quoq; ne per omnia deformis sim, persona
 uehementer amabili tectus inaurata, gemmisq; pictura-
 ta, ac uersicoloribus amictus eis occurro: at illi rati sese
 natiui uultus uenustatem aspicere, amore capiuntur, di-
 spereuntq; nisi potiantur. Quod si quis me toto corpo-
 re renudatum illis ostenderit, dubio procul futurum sit
 ut se ipsi damnent, qui tantopere cæcutierint, adaman-
 tes res neutiquam amandas ac fœdas. M E R. Quid ergo
 posteaquam eò peruentum est ut iam diuites euaserint,
 iamq; personam sibi circumposuerint, rursum falluntur?
 Adeo ut si quis illis detrahære conetur, penè caput po-
 tius, quam personam abijciant? Neq; enim uerisimile est
 etiam tum illos ignorare, auro bracteata esse formam,
 quum intus cuncta inspexerint. P L V. Ad id non parum
 multæ res, ò Mercuri, mihi sunt adiumento. M E R. Quæ
 nam? P L V. Simulatq; qui me primum nactus est, aper-
 tis foribus exceperit, clanculum unà mecum introit ela-
 tio, uecordia, iactantia, mollities, uiolentia, dolus, atque
 alia item innumerabilia: à quibus omnibus posteaquam
 est animus occupatus, iam admiratur quæ neutiquam sunt
 admiranda, & appetit ea quæ sunt fugienda, meq; cun-
 ctorum illorum quæ introierant, malorum patrem stu-
 pet, illorum satellitio uallatum, quiduis potius passurus,
 quam uti me compellatur reijcere. M E R. Ut leuis ac lu-
 bricus es Plute, retentu difficilis, ac fugax, neq; ullā præ-
 bens ansam certam quo prensus tenere: sed nescio quo-
 modo

modo anguillarum, ac serpētum in morem inter digitos elaberis. At ē diuerso paupertas, uiscosa, prensu facilis, totoq; corpore mille uncos gerit hamos, at qui tetigerint, illico hæreant, nec facile queant auelli. Verū interea dum nugamur, rem haud paruam omisimus. P L V. Quam? M E R. Nempe quia thesaurum non adduxerimus, quo uel in primis erat opus. P L V. Istac quidem ex parte bono sis animo. Nam nō nisi in terra relicto illo ad uos ascēdere soleo: iussq; intus manere foribus occlusis, neq; cuiquam aperire, nisi me uociferantem audierit. M E R. Iam igitur Atticam adeamus. Tu me consequitor chlamydi adherens, donec extremā uiam attigerimus. P L V. Recte facis Mercuri, quum me per uiam ducis. Etenim si me defereres, forsā oberrans in Hyperbolum aut Cleonem inciderem. Sed quis hic stridor ceu ferri saxo impa-
Et? M E R. Timon hic est, qui proxime montanum, & petricosum fodit solum? Papæ: adest & Paupertas, & Labor ille, tum Robur, Sapientia, Fortitudo, atq; id genus aliorum turba: quorum omnium agmen Fames cogit, lōge præstantius quā tui sint satellites. P L V. Quin igitur quā ocysime discedimus Mercuri? Neque enim ullum operæpretium fecerimus cū homine eiusmodi ualato exercitu. M E R. Secus uisum est Ioui: quare ne metu deterreamur. P A V P E R T A S. Quo hunc nunc Argicida manu abducis? M E R. Ad hunc Timonem, ad quem à Ioue sumus ire iussi. P A V. Ita ne rursus Plutus ad Timonem? posteaquam ego hunc antea delitijs male corruptum suscepi: commendansq; Sapientiæ, & Labori, strenuū, multiq; precij uirū reddidi? Adeo ne despicien

spicienda, iniuriæq; idonea uobis Paupertas iudicor: ut
 hunc, quæ mihi unica erat possessio, eripiat, iam exa-
 ctissima cura ad uirtutem excultum? ut Plutus hic ubi
 denuo susceperit, per contumeliam, et arrogantiam illi
 manu iniecta, talem reddiderit, qualis erat dudum, mol-
 lem, et ignauum, ac uecordem: rursum mihi restituat,
 ubi iam nihili factus erit, et reijculus? M E R. Sic ò
 Paupertas, Ioui placitum est. P A V. Equidem abeo. At
 uos Labor, et Sapiencia, reliquiq;, consequimini me.
 Porro hic breui cognoscet, qualis in se fuerim, quam
 nunc relinquet: nempe adiutrix bona, et rerum optima-
 rum doctrix. Quicum donec habuit commercium, sano
 corpore, ualentiq; animo perseuerauit: uirilem exigens
 uitam, et ad sese respiciens: superuacua autem, et uulga-
 ria ista aliena, ita ut sunt, existimans. M E R. Discedunt
 illi: nos ad eum adeamus. T I M. Quinam estis, ò sce-
 sti? aut qua gratia huc aduenistis homini operario mer-
 cenarioq; negotium exhibituri? uerum haudquaquam le-
 ti abibitis, scelesti ut estis omnes: nam ego uos illico gle-
 bis, et saxis petitos comminuam. M E R. Nequaquam
 ò Timon, ne ferito, neq; enim series mortales: uerum ego
 sum Mercurius, hic Plutus. Misit nos Iupiter, uotis tuis
 exauditis. Quare, quod bene uertat, opes accipe, de-
 sistens à laboribus. T I M. Atqui uos iam ploraueritis,
 etiam si dii sitis ut dicitis. Siquidem odi pariter omnes,
 tum deos, tum homines. Sed hunc cecum quisquis hic fue-
 rit, mihi certum est ligone impacto comminuere. P L V.
 Abeamus per Iouem Mercuri: quādoquidem hic homo
 mihi uidetur non mediocriter insanire, ne malo quopiā
 accepto

accepto discedam. M E R. Ne quid atrociter Timon: quin exue potius penitus istam atrocitatē, asperitatemq; ac manibus obuijs excipe bonam fortunam: rursus diues esto: rursus Atheniensium princeps, & ingratos illos despicito, quum solus florebis. T I M. Nihil mihi uobis est opus ne obturbate. Sat opum mihi ligo: præterea fortunatissimus sum, si nemo propius ad me accesserit, M E R. Adcōne quæso inhumaniter?

Hæc ego seua Ioui refero, atq; immania dicta?
Atqui par erat forsitan homines tibi haberi inuifos, ut qui tam multa indigna in te commississent: deos odio te prosequi nequaquam erat consentaneum, quum illi tantopere tui curam agant. T I M. At tibi Mercuri, Iouiq; quod me respicitis, plurimam equidem habeo gratiam: ceterum hunc Plutum nequaquam recepero. M E R. Quid ita? T I M. Quoniam pridem innumerabilium malorum hic mihi fuit autor, quum me assentatoribus proderet, insidiatores in me inuitaret, conflaret odium, illecebris corrumpere, inuidiæ obnoxium redderet: denique quum repente me adeo perfide, ac proditorie destituerit. Contra, Paupertas optima, me laboribus uiro dignissimis exercens, mecumq; uere, & libere conuiuens, & quibus opus erat suppeditauit laboranti, & uulgaria ista docuit contemnere, effecitq; ut mihi uitæ spes omnis ex me ipso penderet, demonstrans quenam essent opes uere meæ: nempe quas neq; adulator assentans, neq; sycophanta minitans, neq; plebes irritata, neque concionator suffragiorum autor, neq; tyrannus intentus insidijs queat eripere. Itaq; iam ualidus effectus

ob laborem, dum hunc agellum gnauiter exerceo, neque quicquam eorum quæ sunt in ciuitate malorum aspi-
 cio, abunde magnum et sufficientem uictum mihi ligo
 suppeditat. Quare tu Mercuri, quàm uenisti uiam reme-
 tiens, recurre, unà tecum Plutum adducens ad Iouem.
 Illud mihi sat fuerit, si effecerit ut omnes mortales per
 omnem ætatem eiulent. M E R. Nequaquam ò bone, neque
 enim omnes ad eiulandum sunt accommodi. Quin tu
 iracunda pueriliâque ista missa face, ac Plutum excipe:
 non sunt reiicienda munera, quæ à Ioue proficiuntur.
 P L V. Vin' Timon ut contra te partes defendam me-
 as, an grauius feres si quid dixerò? T I M. Dicitò, ne
 multis tamen, neque cum procemijs, quemadmodum per-
 ditissimi isti solent oratores. Nam huius Mercurij gra-
 tia te feram paucis dicentem. P L V T. Atqui multis
 mihi potius erat dicendum, tot nominibus abs te accu-
 sato. Attamen uide, num qua in re te, quemadmodum
 ais, læserim: qui quidem dulcissimarum quarumque rerum
 tibi extiterim autor, opifexque, autoritatis, præsentie,
 coronarum, aliarum item uoluptatum: mea opera con-
 spicius eras, celebris et obseruandus. Caterum si quid
 molesti ab adulatoribus accidit, non mihi potes impu-
 tare: quin ipse magis abs te sum affectus contumelia,
 propterea quòd me tam ignominiose uiris illis execra-
 tis suppeditaris: qui te mirabantur, ac prestigijs demen-
 tabant, mihique modis omnibus insidias struebant. Por-
 rò quòd extremo loco dixisti, te à me proditum, deser-
 tumque fuisse: istud criminis in te possum retorquere,
 quum ipse sim modis omnibus à te reiectus, præceptusque
 exactus

exactus ex edibus. Vnde pro molli chlamyde, sagū istud charissima tibi Paupertas circumposuit. Itaq; testis est mihi hic Mercurius, quantopere Iouem orauerim ne ad te uenire, qui tam hostiliter esses in me debacchatus. M E R. At nunc uides Plute, in cuiusmodi hominem sit commutatus. Proinde audacter cum illo consuetudinem age. Tu uero fode ita ut facis. Tu interim thesaurum sub lignonem adducito. Audiet enim si tu accersueris. T I M. Parendum est Mercuri, rursusq; ditescendū. Quid enim facias quum dii compellant? tamen uide, in quas turbas me miserum conijcies: qui quidem quum ad hunc usq; diem felicissime uixerim, tantum auri repente sum accepturus, nihil commertus mali, tantumq; curarum suscepturus. M E R. Sustine Timon mea gratia, tametsi graue est isthuc, atq; intolerandum: quò uidelicet palpones illi præ inuidia rum pantur. Ego porro superata Aetna in cœlum reuolauero. P L V. Abijt ille quidem sicut apparet. Nam ex alarum remigio facio coniecturam. Tu uero hic operire, si quidem digressus Thesaurum ad te transmittam, sed feri fortius: tibi loquor auri Thesauri, Timoni huic audiens esto, offerq; temet eruendum. Fodi Timon altius impingens. Cæterum ego à uobis digredior. T I M. Age iam ò ligo, nunc mihi tuas uires explica, neq; defatigare, dum ex abdito Thesaurum in apertum euocaris. Hem prodigiorum autor Iuppiter, amici Corybantes, ac lucifer Mercuri, unde nam auri tantum? Num somnium hoc este Metuo ne carbones reperturus sim expectectus. Atqui aurum profecto est insigne, fuluum, graue, & aspectu multo iucundissimum.

Pulcherrima Aurum faustitas mortalibus.

Quippe quod ignis in morem ardes, noctesq; et dies res nides. Ades o mihi charissimum desideratissimumq;, nunc demum credo uel Iouem ipsum olim aurum esse factum. Etenim quæ tandem uirgo non exporrecto sinu usque adeo formosum amatorem excipiat, per tegulas illapsam? o Mida, Cræseq;, ac munera Delphico in templo dicata: ut nihil eratis si cum Timone, cumq; Timonis opibus conferamini: cui ne Persarum quidem rex par est. O ligo, sagum charissimum, uos huic Pani suspendi commodum est. At ego quàm maxime semotum mercatus agrum, turriculaq; seruandi auri gratia constructa, uni mihi affatim uixero; sepulchrum item inibi mihi defuncto parare est sententia. Hæc igitur decreta sunt, placitaq; in reliquum uitæ: seiunctio, ignorantia, fastidium erga mortales omneis. Porro amicus, hospes, sodalis, aut ara misericordiæ, meræ nugæ. Tum commiserari lachrymantem, suppeditare egentibus, iniquitas, ac morum subuersio; at uita solitaria, qualis est lupis: unus sibi amicus Timon: ceteri omnes hostes, et insidiarum machinatores. Cum horum quopiam congregi, piaculum: adeo ut si quem aspexero duntaxat, inauspicatus sit ille dies. In summa: non alio nobis habentur loco, quàm signa sæcæ, æræ uic: neq; fœcialem ab illis misum recipiamus, neq; fœdera seriamus. Solitudo terminus esto. Ceterum tribules, cognati, populares: postremo patria ipsa, frigida quedam, et sterilia nomina, stultorumq; mortaliū gloriæ: solus Timon diues esto; despiciat omnes: solus ipse secum oblectetur, liber ab assentationibus, et onerosis

onerosis laudibus dijs sacra faciat: epuletur solus, sibi ipsi uicinus, sibi particeps, excutiens sese ab alijs. Ac semel decretum esto: ut unus seipsum comiter accipiat, si mori endū sit, aut necesse habeat sibi ipsi coronam admouere. Nullumq; nomen sit dulcius, quā Misanthropi, id est, hominū oisoris. Morum autem notæ, difficultas, asperitas, feritas, iracundia, inhumanitas: quod si quem conspexero incendio conflagrantē, obtestatemq; quo restringam, pice oleoq; restringere: rursus si quem flumen undis abstulerit, isq; manus porrigens, imploret ut retineatur: hunc quoq; demerso capite propellere, ne possit emicare: hunc ad modum par pari relaturus est. Hanc legem Timon tulit Echecratides Colyttensis: et concionis subscripsit suffragijs idem ille Timon. Age hæc decreta sunt: hæc fortiter tueamur. Ceterum magno emerim ut id omnibus innotescat, quod opibus abundo: nam illa res illos præfocauerit: sed quid illud? Hem quæ trepidatio? undiq; concurrunt, puluerulenti atq; anhelī haud scio unde aurum odorati. Vtrum igitur hoc conscenso colle saxi abigo, è sublimi deiaculans: an hac tantum in re legem uiolabimus, ut semel cum illis congregiamur: ut magis angantur, fastiditi, repulsiq;? Ita satius esse duco. Itaque restemus quò illos iam excipiamus. Age prospiciam: primus eorum iste quis est? Nempe Gnatonides adulator, qui mihi nuper cœnam petenti, funem porrexerat, quum apud me sæpenumero solida dolia uomuerit. Sed bene est quòd ad me uenit: nam primus omnium uapulabit. GNATO. An non dixi Timonem uirum bonum non neglecturos esse deos? Salue Timon formosissime, iucundissime, con-

uiuator bellissime. TIM. Scilicet, & tu Gnatonides uul-
 turum omnium edacissime atque hominum perditissime.
 GNA. Semper tibi grata dicacitas. Sed ubi compotamus?
 Nam nouam tibi adfero cantilenam, ex his quos nuper
 didici dithyrambis. TIM. Atqui elegos canes, admodum
 miserabiles, ab hoc doctus ligone. GNA. Quid istuc?
 Feris ò Timō? Attestor. ò Hercules: hei hei in ius te uoco
 apud Areopagitas, qui uulnus dederis. TIM. Atqui si cū-
 ctere paulisper, mox cadis me reum ages. GNA. Nequa-
 quam, quin tu planè uulneri mederē, paululo auri inun-
 cto. Mirum enim in modum presentaneum id est reme-
 dium. TIM. Etiam manes? GNA. Ab eo. At tibi male
 sit, qui quidem ex uiro commodo tam seuius factus sis.
 TIM. Quis hic est qui accedit recaluaſter ille? Philia-
 des, assentatorum omnium execratissimus. Hic quum à
 me solidum acceperit fundum, tum filie in dotem talenta
 duo, laudationis præmium, quum me canentem, reliquis
 silentibus omnibus, solus maiorem in modum extulisset,
 deierans me uel oloribus magis canorum: ubi me pridem
 egrotum conspexisset, nam adieram oraturus ut mei cu-
 ram ageret, plagas etiam egregius ille uir impegit. PHI-
 LIADES. O impudentiam, nunc demum Timonem
 agnoscitis: nunc Gnatonides amicus & conuiua: enim-
 uero habet ille digna se, quandoquidem inmemor est
 atq; ingratus. At nos qui iam olim conuictores sumus
 æquales ac populares, tamen modeste agimus, ne inſi-
 lire uideamur. Salue here, fac ut istos adulatōres sacri-
 legos obserues, qui nusquam adsunt nisi in mensa: præte-
 rea à coruis nihil differūt. Neq; posthac huius ætatis mor-
 talium

talium ulli fidendū est. Omnes ingrati, & scelesti. At ego quum tibi talentum adducerem, quo posses ad ea quæ uel les uti, in uia accepi, te summas quasdam opes esse natum. Proinde acceſsi his de rebus admoniturus te: quam tibi forsitan me monitore nihil erat opus, uiro nimirum adeo prudenti, ut uel Nestori ipsi, si necesse est, consilium dare queas. TIM. Ita fiet Philades, sed age, accede quo te ligone comiter accipiam. PHI. Viri, caput mihi comminutum est ab hoc ingrato, propterea quod eum ea quæ in rem illius erant, admonui. TIM. Ecce tertius huc orator Demeas se recepit, tabulas dextra gestans, aitq; se mihi cognatum esse. Hic una die de meo sedecim talenta ciuitati dependit: nam damnatus erat, ac uinctus. At quum soluendo non esset, ego misertus illum redemi. Porro quum illi sorte obuennisset, ut Erechtheidi tribui distribueret ærarium, atq; ego adiens, id quod ad me redibat poscerem, negabat se ciuem nosse me. DEM. Salue Timon: præcipuum generis tui præsidium, fulcimentum Atheniensem, defensaculum Græciæ. Profecto iamdudum te populus frequens, et utraq; curia opperitur. Sed prius decretum audi, quod de te conscripsi. Quandoquidem Timon Echecratidæ filius, Colyttæsis, uir nō modo probus & integer, uerumetiam sapiens, quantum alius in Græcia nemo, nunquam per omnem uitam destitit optime de Rep. mereri: Tum autem in olympicis uicit pugil, & lucta, cursuq; die eodē, ad hæc solenni quadriga, eque striq; certamine. TIM. At ego ne spectator quidem nunquam in olympicis sedi. DEM. Quid tū? aspectabis postea hæc, sed ista cōmunia addi satius est. Tum anno superio-

re apud Archanenses pro Rep. fortissime se gessit, & Peloponnesium duas acies concidit. TIM. Qua ratione? Quippe qui nec unquam arma gesserim, neq; unquam militiae dederim nomen. DEM. Modeste tu quidem de te ipso loqueris, nos tamen ingrati futuri sumus, nisi meminerimus. Præterea scribendis plebiscitis, & in consultationibus, & in administrandis bellis non mediocrem utilitatem attulit Reipub. His de causis omnibus uisum est, curiæ, plebi, magistratibus tributim, plebeijs singulatim, communiter uniuersis, aureum statuere Timonem iuxta Palladem in arce: fulmen dextra tenentem: radijs tempora ambientibus, utiq; septem aureis coronis coronetur, hæc; coronæ hodie in Dionysijs per Tragædos nouos promulgentur. Siquidē hodie, illi Dionysia sunt agenda. Dixit hoc suffragium Demeas orator, propterea quod cognatus illius propinquus, ac discipulus eius sit. Nam & orator optimus Timon: præterea quicquid uoluerit. Hoc igitur tibi suffragium, sed utinam, & filiū meum ad te pariter adduxissem, quem tuo nomine Timonem appellauī. TIM. Qui potes Demea, quum ne uxorem quidem duxeris unquam, quantum nobis scire licuit? DEM. At ducam, nouo ineunte anno, si deus permiserit, liberisq; operam dabo. Tum quod erit natum (erit autem masculus) Timonem nuncupabo. TIM. An uxorem tu sis ducturus, equidem haud scio, tanta à me plaça accepta. DEM. Hei mihi. Quid hoc est rei? Tyrannidem Timon occipias? pulsasq; eos qui sunt ingenui, ipse nec ingenuus planē, nec ciuis: uerum propediem poenas daturus, quum alijs nominibus, tum quod arcem incendaris

incenderis? TIM. Atqui non conflagrauit arx, scelestus. Proinde palam est, te calumniatorem agere. DEM. Verum effosso arario diues effectus es. TIM. Atqui non effossum isthuc, unde ne hæc quidem probabiliter abs te dicuntur. DEM. Verum effodietur posthac, sed tu interdum omnia quæ in eo condita, possides. TIM. Alteram itaque plagam accipe. DEM. Hei scapulis meis. TIM. Ne uociferare, alioqui et tertiam tibi illidam. Etenim res planè ridicula mihi acciderit, si quum inermis duas Lacedæmoniorum acies fuderim, unum scelestum hominem non protriuerō. Tum frustra uicerim in olympijs, et pugil et palaestrites. Sed quid hoc? An non philosophus Thrasycles hic est? profecto ipse est, promissa barba, subductisq; supercilijs, et magnum quiddam secum murmurans accedit, Titanicum obtinens, caesariem per scapulas fluentem uentilans, alter quidam Boreas, aut Triton, quales eos Zeufis depinxit. Hic habitu frugalis, incessu moderatus, amictu modestus, mane nimirum quàm multa de uirtute differit, damans eos, qui uoluptate capiuntur, frugalitatem laudans: at ubi lotus ad coenam uenit, puerq; ingentem illi calicem porrexit (meraciore autem maxime gaudet) perinde ut Lethes aquam ebibens, à dilucularijs illis disputationibus diuersissima quæ sint exhibet, dum milui instar præripit obsonia, et proximum cubito opposito arcens, mento interim condimentis oppleto, dum canum ritu ingurgitat, prono incumbens corpore: perinde atq; in patinis uirtutem inuenturum sese speret, dumq; usqueadeo diligenter catinos extergit indice di-

o 5 gito,

gito, ut ne paululum quidem reliquiarum sinat adhærere, nunquam non querulus, tanquam deteriorem partem acceperit, uel si totam placentam, aut suam solus omnium accipiat, qui quidem edacitatis, & insatiabilitatis est fructus, temulentus, uinoq; bacchatus, non ad tantum modo, saltationemq; uerum ad conuicium usq;, & iracundiam. Ad hæc multus inter pocula sermo (tum enim uel maxime) de temperantia, sobrietateq;: atque ista quidem loquitur, quum iam à mero male affectus ridicule bulbutit. Accedit his deinde uomitus. Postremo sublatum eum de conuiuio efferunt aliqui, ambabus manibus tibicinæ inherentem. Quanquam alioqui ne sobrius quidem ulli primariorum cesserit, uel mendacio, uel confidentia, uel auaritia. Quin & inter assentatores primas tenet, peierat promptissime, anteit impostura, comitatur impudentia. In summa prorsus admirandum quoddam spectaculum est, omni ex parte exactum, uarieq; absolutum: proinde uon ciulabit clarius uidelicet quum sit modestus. Quid hoc? papa, tandem nobis Thraſycles? THR. Non hoc animo ad te uenio Timon, quo pleriq; isti, qui nimirum opes admirati tuas, argenti, auri, opiparorum conuiuiorum adducti spe concurrunt, multaq; assentatione deliniunt te, hominem uidelicet simplicem, facileq; impartientem id quod adest. Siquidem haud ignoras offam mihi in coenam sat esse, tum opsonium suauissimum cape, aut nausturcium, aut si quando lubeat lautius epulari, pusillum salis. Porro potum fons Athenis nouem saliens uenis suppeditat. Tum pallium hoc quauis purpura potius. Nam aurum nihilo magis apud

apud me in praeio est quàm calculi qui sunt in littoribus. Sed tua ipsius gratia huc me contuli, ut ne te subuerterit pessima ista, atq; insidiosissima res opulètia: quippe quae multis saepenumero immedicabilium malorum extiterit causa. Etenim si me audies, potissimum opes uniuerfas in mare praecipitabis, utpote quibus nihil sit opus bono uiro, quiq; philosophiae possit opes perspicere. Ne tamen in altum ô bene, sed ferme ad pubem usq; ingressus, paulo ultra solum fluctibus opertum, me quidem uno spe stante. Quod si hoc non uis, tute igitur eas potiore uia ex aedibus eijcito, ac ne obolũ quidem tibi facias reliquum, uidelicet largiens ijs, quicunq; opus habent, huic quinq; drachmas, illi minam, alij talentum. Porro si qui erit philosophus, hunc aequum est duplam aut triplam ferre portionem: quanquam hoc quidem mihi non mea ipsius gratia postulo, sed quo amicis, si qui egebũt, donem: sat est si modo perã hanc largitione tua expleueris, ne duos quidem modios Aeginiticos capientem. Nam paucis contentum, modestumq; conuenit esse eum qui philosophatur, neq; quicquam ultra peram cogitare. TIM. Equidem ista quae dicis probo Thrasyclus: ergo si uidetur, priusquam peram expleam, age tibi caput opplebo tuberibus, posteaquam ligone sum mēsus. THR. Ô libertas, ô leges, pulsamur ab impuriſſimo libera in ciuitate? TIM. Quid sto macharis ô bone Thrasyclus? num te defraudaui? Atqui adijciam ultra mensurã Choenices quatuor: sed quid hoc negocij? Complures simul adueniunt. Blepsias ille, et Laches, et Gniphon, breuiter agmen eorũ qui uapulabunt. Itaq; quin ego in rupem hanc conscendo, ac ligonem qui
dem

dem iamdudum fatigatum, paulisper interquiescere sino? At ipse plurimis congestis saxis, procul eos lapidum grandine peto. B L E P S I A S. Ne iace Timon, abimus enim. T I M. At uos quidem nec citra sanguinem, nec absq; uulneribus.

ERASMVVS ROTERODAMVS

Richardo Vuisfordo Britanno, docto &

cum primis iucundo ami-

co, S. P. D.

CVM annis iam aliquot totus Græcanicis in literis fuerim Richarde charissime, nuper quò cum literis Latinis redirem in gratiam, Latine declamare cœpi, idq; impulsore Thoma Moro, cuius (uti scis) tanta est facundia, ut nihil non possit persuadere uel hosti: tanta autem hominem charitate complector, ut etiam si saltare me, restimq; ductare iubeat, sim non grauatim obtemperaturus. Tractat ille idem argumentum, & ita tractat, ut nullus sit omnino locus, quem non excutiat, eruatq;. Neque enim arbitror (nisi me uehemens in illum fallit amor) unquam naturam finxisse ingenium hoc uno præsentius, promptius, oculatius, argutius, breuiterq; dotibus omnigenis absolutius. Accedit lingua ingenio par, tum morum mira festiuitas, salis plurimum, sed candidi duntaxat, ut nihil in eo desideres quod ad absolutum pertineat patronum. Quare non hoc animo laborem hunc suscepi, ut tantum artificem uel æquarem, uel uincerem: sed uti cum amico omnium dulcissimo, quicum libenter soleo seria ludicraq; miscere, in hac ingeniorum palestra quasi colluctarer; idq; feci eo libentius, quòd magnopere cupiam

cupiam hoc exercitij genus, quo nullum aliud *aqua frugiferum*, in ludis nostris aliquando instaurari. Neq; enim aliud esse in causa puto, quòd hac nostra tēpestate quum tam multi sint, qui scriptores eloquentissimos euoluant, tam pauci tamē existant, qui non infāntissimi uideantur, si quando res oratorem poposcerit. Quòd si tum Ciceronis Fabijq; autoritatem, tum ueterum exemplum sequuti, *in tota uita melius* diligenter à pueris excerceremur, non esset (opinor) tanta dicendi inopia, tam miseranda infātia, tam pudenda balbuties, etiam in his, qui literas oratorias publice profitentur. Nostram declamationem ita leges, ut eam me pauculis diebus lusisse cogites, non scripsisse. Hortor autem ut *ex Moricam* conseras, itaq; iudices, num quid in stilo sit discriminis inter hos, quos tu ingenio, moribus, affectibus, studijs usque adeo similes esse dicere solebas, ut negares ullos gemellos magis inter se simili reperiri posse. Vtrunq; certe ex equo amas, utriq; uicissim ex equo charus. Vale meum delictum *Richar-* de festiuissime. Ruri, ad Calendas Maias, M. D. VI.

LUCIANI TYRAN-

NICIDA, DES. ERASMO

ROTERODAMO IN-

TERPRETE.

ARGUMENTVM DECLAMATIONIS

Quidam in arcem ascendit, uti tyrannum occideret, atque ipsum quidem non reperit, uerum filium eius interemit, gladiumq; in uulnere reliquit. Adueniens tyrannus, ubi filium extinctū conspexit, eodem ense necem sibi consciscit. Is qui ascenderat, tyranniq; filium peremerat, præmium tanquam tyrannicida petit.

DECLA

DECLAMATIO

VVM duos eodem die tyrannos occiderim iudices, alterum quidem etate iam affecta, alterum aeuo florentem, et ad scelerum successionem capeffendam paratum, unicum tamen pro ambobus premium petittum uenio, qui quidem unus omniũ quotquot unquam tyrannicide fuerunt, unico uulnere duos maleficos fuerim amolitus, neciq; dederim, filiũ uidelicet ense, patrem indulgenti charitate qua filium adamabat. Itaq; tyrãnus pro his quæ commisit, abunde magnas pœnas nobis dependit: quippe qui et uiuus aspexerit, filium prius morte sublatum, et quod est omnium maxime nouum, compulsus sit deniq; ipse sui tyrannicide fieri. At filius illius mea quidem manu peremptus est, ceterum occisus alteram ad eadem operam mihi suam commodauit, dum qui uiuo patri scelerum socius fuerat, eiusdem post mortem (quatenus licuit) extitit parricida. Ego itaque sum is qui tyrannidem sustuli, pariterq; mecum gladius, quo cuncta confecta sunt, meus: tametsi cædis ordinẽ commutarim, ac morem modumq; nouarim conficiendi sceleratos: nempe hunc qui ualentior erat, ac sese defendere poterat, ipse perimens, porrò senem soli gladio reseruans. His igitur de causis et amplius quiddã à uobis me consequuturum arbitrabar, præmiaq; laturum, quæ nūmero æquarèt eos qui essent interempti: ut pote qui non presentibus modo malis uos leuarim, uerum etiam futurorum formidine, quiq; stabilem pepererim libertatẽ, nullo relicto qui scelerum capeffat successionem. Verum interim

terim tantis rebus strenue peractis, in discrimen adducor, ne præmio fraudatus à uobis discedam, ac ne solus non feram mercedem, quam leges à me seruatæ præstituant. At qui contradicit, is mihi uidetur non Reip. studio (quemadmodum ait) hoc facere, sed quòd extinctos esse illos graui ter ferat, atq; eum qui illis mortis autor extitit, ulcisci conetur. Vos igitur iudices mihi paulisper attēdite, dum tyrannidis mala, tametsi ipsi optime nostis, commemoro. Si quidem hoc pacto futurū est, ut & beneficij mei magnitudinem intelligatis, & ipsi plus capiat is uoluptatis, reputantes nimirum quibus sitis leuati malis. Neque enim quemadmodum alijs quibusdam sepe numero accidit, itidem & nos simplicem tyrannidem, atq; unicam seruitutem sustinebamur, nec unius domini uiolentiam tolerabamus: uerū soli omnium quos similis habuit calamitas, duos pro uno tyrannos habebamus, et in geminas, cōtumelias distrahebamur in filios. Porro senex multo erat moderatior, quippe ad iras lentior, ad supplicia segnior, et ad cupiditates tardior: utpote cui iam etas uehementiā impetus cohiberet, uoluptatumq; cupiditates refrenaret. Quin ad suscipienda maleficia filij instinctu nolens impelli ferebatur, ipse alioqui non admodum tyrannicus, nisi quòd illi morē gerebat. Siquidem indulgens in filium supra quàm credi queat erat, id quod re declarauit, ita ut filius illi esset omnia. Illi parebat, per uim faciebat quicquid ille iusserat: supplicio afficiebat quoscunque præceperat, ac prorsus in omnibus illi obsequundabat. In summa, filius in patrem tyrannum quendam agebat, pater filij cupiditatum. satellites erat. Tametsi huic propter etatem ho-

norem

norem cedebat adolefescens, soloq; imperij nomine temperabat, tamen res & caput tyrannidis erat ipse. Et quanquam tutamentum praesidiumq; principatui ab illo mutaretur, scelerum tamen emolumentis solus fruebatur. Ille erat qui satellites continebat, qui custodias obtinebat, qui tyrannidem affectantes e medio tollebat, qui insidias formidabat, ille qui castrabat ephebos, qui coniugia uiolabat, illi uirgines producebantur. Tum si quae cedes, si qua exilia, si quae pecuniarum expilationes, delationes, contumeliae, ea omnia iuuenis temeritate gerebantur. Porro senex illi obsequebatur, comitemq; scelerum sese praebat, ac comprobabat duntaxat filij sui flagitia. Itaq; quum ea res nobis erat intolleranda, propterea quod quum animi cupiditatibus ex imperio potestas accedit, nullum flagitijs modum imponunt, tum illud in primis disruebat, quod prospicere mus diuturnam, uel eternam potius seruitutem eam futuram, & per successionem alij post alium domino tradendam Remp. populumq; homini scelesto hereditatis instar obuenturum. Nam id alijs spem non exiguam facit, quod apud sese reputant, quod inter se dicunt: at mox coercebitur, at mox demorietur, paulo post liberi sumus futuri. Verum de his nihil eiusmodi sperabatur, quin potius iam intuebamur paratum tyrannidis heredem. Vnde factum est, ut ne aggredi quidem quisquam fortium ciuium, & qui eadem quae ego animo statuisset, auderet. Sed desperabatur ab uniuersis libertas, atque inexpugnabilis tyrannis uidebatur: quippe quum esset cum tam multis confligendum ac dimicandum. At me nihil ista de
terrue

terruerūt, neq; perpensa negocij difficultate refugi, neq;
 ad suscipiendum discrimen trepidauī: uerum solus, solus
 inquam, aduersus adeo ualidam uariamq; tyrannidem:
 uel non solus potius, sed gladio comite conscendi: quip=
 pe qui mihi sit auxiliatus, mecumq; ex parte tyrannum
 interemerit, quum mors mihi interim ob oculos obu=
 sabatur: at è diuerso perpendenti, quod publicam liber=
 tatem mea cæde redempturus essem. Ergo ubi in primā
 irruissem custodiam, neque mediocri negocio satellites
 submouissem: occidens interim, in quem incurrissem, et
 quicquid obsisteret amolens, ad ipsum negocij caput fe=
 rebar, ad unicum tyrannidis robur, ad nostrarum cala=
 mitatum fontem: atq; irrupto arcis propugnaculo, quum
 uiderem illum fortiter tuentem sese, multisq; uulneribus
 resistentem, tamen occidi. Et iam tum erat sublata tyrann=
 nis, iam tum mihi confectum facinus. Ex eo tempore li=
 beri omnes, nisi quod reliquus adhuc erat senex solus,
 inermis, nudatus custodijs: iamq; amisso magno illo suo
 satellite desertus, neq; deinde dignus forti dextra. Ibi ni=
 mirum mecum ipse iudices, hæc animo reputabam: Cuncta
 mihi pulchre habent, cuncta confecta sunt, cuncta eò
 quo destinaram, perducta. At eum qui reliquus est, quo
 tandem modo poenas dare conuenit? Me quidem meaq;
 dextera nequaquam est dignus, præsertim si post splen=
 didum facinus iuuenile, atq; magnificum interimatur,
 priorem illam cædem dedecoraturus. Carnifex aliquis
 querendus est illo dignus, uerum post calamitatē, ne uel
 hanc ipsam lucrifaciat: uideat, disruciatur, appositū ha=
 beat ensem, huic reliqua mando. Hæc ubi mecum sta=
 p tuissem

tuiffem, ipfe quidē illinc difcedo : at ille peregit id quod
 ego prædiuinaueram, tyrannū occidit, summamq; meæ
 impofuit fabulæ. Adfum igitur, popularē adminiftratio-
 nē uobis adportans, cūctusq; bono iam ut animo fint edi-
 cens, ac libertatē annūcians. Iam meis fruimini factis: ua-
 cua, ficut uidetis, fccleratis hominibus arx: imperat ne-
 mo, quin et magiftratus creare liberū est, et caufas age-
 re, et ex legibus contradicere. Atq; hæc omnia uobis
 mea contigerunt opera, mea q; fortitudine, uidelicet ex
 una illa cæde, poftq̃ pater iam uiuere nō quibat. Acquū
 itaq; cenfeo, ut his pro meritis debitum mihi à uobis præ-
 miū donetur, nō quod lucri auidus, aut fordidus quifpiā
 fim, nec is qui mercedis gratia de patria bene mereri ſta-
 tuerim: uerum quod præmio cupiam officia mea cōpro-
 bari, neq; repudiari, aut inglorios fieri conatus meos, ſi
 uelut irriti præmioq; indigni iudicentur. At hic cōtradi-
 cit, negatq; æquum facere me, qui decorari munere, præ-
 miūmq; ferre cupiam. Neq; enim tyrannicidam eſſe me,
 neq; quicquam à me pro legis ſententia confectum eſſe:
 uerum facinori meo deſſe quiddam, ad hoc ut præmium
 poſtulem. Percontor igitur illum, quid præterea requi-
 ris à me? non'ne uolui? non'ne aſcendi? non'ne occidi?
 non'ne libertatem peperī? num quis imperat? nū quis iu-
 bet? num quis mīnitatur dominus? num quis nocentiū ma-
 nus effugit meas? haudquaquā dixeris, ſed omnia plena
 pacis, omnes reſtitutæ leges, libertas manifeſta, demo-
 cratia ſtabilis, inuiolata connubia, pueri tuti, uirgines
 abſq; periculo, publicamq; felicitatē ſolēnibus ferijs cele-
 brat ciuitas. Quis igitur horum omnium autor? quis eſt
 qui

qui illa sustulit? hæc peperit? Etenim si quisquā prae me dignus honore sit, cedam præmium, desistam à petendo munere. Quòd si solus omnia peregi, audens, periclitās, ascendens, interimens, excrucians, alterū ultus in altero, quid mea calumniaris officia? quur facis ut populus parum erga me gratus existat? At enim num occidisti tyrannum? Porro lex tyrannicidæ præmiū decernit. Verū dic mihi, nunquid interest utrum ipse interimas, an mortis causam ministres? Mea profecto sententia, nihil: uerum hoc solum spectauit legis cōditor, libertatē, democratiā, sceleratorū sublationem. Huic honorē decreuit, hūc præmio dignum iudicauit, quod quidē inficiari non potēs, quin mea cōtigerit opera. Etenim si occidi eum, quo occiso, ille non poterat uiuere, nimirum ipse cædem peregi, ego occidi, sed illius manu. Itaque ne discepta de cædis modo, neq; illud expende quemadmodū interierit, uerum an iam perierit, & an quod periit, id à me sit profectum. Quandoquidem & illud excusurus mihi uideris, atq; his aduersus bene de Rep. meritos calumnijs usus: Si quis non gladio, uerum lapide ligno'ue, aut alio quouis pacto peremerit. Quid porro si fame tyrannum obsedissem, ad mortis necessitatem compellens? num ibi quoq; requisiturus eras à me cædem, mea ipsius manu peractam? aut desiderari adhuc quiddam diceres, ad id ut legi factum à me satis uideatur: atq; id quū sceleratum acerbius etiam, atq; atrocioris mortis genere trucidassem? Vnum hoc duntaxat specta, hoc require, hoc excute. Quis nocentium reliquus? aut quæ metus expectatio? aut quod calamitatum uestigium? Quod si pur-

gata omnia, si pacata, profecto sycophanticum est, modum rei gestæ calumniantem præmio frustrari uelle, quod ijs quæ uirtute confecta sunt debeatur. Equidē & illud memini disertū in legibus, nisi forte propter diutinam seruitutem oblitus sum eorum quæ ab illis dicuntur. Causam mortis esse duplicem: puta, si quis ipse occidat: aut si non ipse quidem occidit, neq; manu facinus peregit, uerum compulit, præbuitq; mortis occasionem. Ex æquo & hūc quoq; lex censet supplicio affici oportere, idq; iure optimo. Neq; enim statuit minus ualere oportere audaciam, quàm facinus: ac postea superuacuum est cædis rationem uiamq; spectare. Deinde hunc qui sic occiderit, tanquam homicidam pœnas oportere dare censebis, ac nequaquam absoluendum esse. At me qui per omnia consimili modo Rempub. iuui, non censes ea capere oportere, quæ ijs debentur qui beneficio iuuerunt. Neq; enim illud dicere possis, me quidem imprudentem fecisse, sed exitum quendam commodum fortuito fuisse consequutum præter animi sententiā. Nam quid præterea iam formidassē, eo qui ualidior erat interempto? Quur autem gladium in uulnere reliquissē, nisi planē quod erat euenturum, id ipsum prædiuinassē? Nisi forsā illud dices, hunc qui extinctus est, tyrannum non esse, neq; hanc appellationem in illum competere: neq; uos multum præmij hoc nomine, si ille fuisset occisus, decreturos fuisse. Atqui istud dicere non queas: an tyranno interempto, ei qui cædis causam ministravit, præmium negabis? O curiositatem, de illo laboras quo pacto interierit, quum interim libertate fruaris?

Aut

Aut ab eo qui Democratiam restituit, nescio quid superuacaneum præterea requiris? Atqui lex (uti fateris) caput rei gestæ spectat. Quæ uero ad id conducunt, ea omnia missa facit, neq; iam ultra curiosius excutit. Quid enim, an si tyrannum exegerit quispiam, non is iam tyrannicide præmium cepisset? cepisset opinor, idq; iure optimo, siquidem & hic pro seruitute libertatem peperisset. At id quod à me patratum est, non exilium habet, non in posterum instaurandæ tyrannidis metum: uerum absolutam sublationem, totiusq; generis internitionem, omneq; malum radicitus excisum. Et mihi per deos, iam ab initio ad finem usq; (si uidetur) rem totam perpenderit, num quid eorum quæ ad leges pertinent sit prætermisum, & num quid in me desideretur ex his, quæ Tyrannicide oportebat adesse. Principio mentem prius oportet suppetere fortem, & amantem Reipub. quæq; pro communibus commodis periculum adire non recuset, quæq; priuato suo interitu multitudinis incolumitatem ausit redimere. Num hac parte quicquam mihi defuit? Num frangebar animo? Num quum præscirem per quæ pericula mihi perrumpendum esset, per ignauiam refugi? Profecto non potes dicere. In hac interim parte tantum commorare, atq; æstima, an non uel uoluisse tantum ista, ac statuisse, præclarum facinus futurum fuisse uideatur. Ac putato me solius animi, uoluntatisq; argumento præmium postulare, tanquam qui beneficio iuuerit. Tum si uoluntati meæ facultas defuisset: uerum alius post me Tyrannum occidisset, dic mihi: num absurdum aut præter æquum fuerat dare præmium? Minime.

Si dicerem, ciues, uolui, statui, aggressus sum: uoluntatis experimentum dedi, solus dignus sum qui præmum feram: Quid tunc responsurus fueras? Nunc porro non hoc dico, sed insuper ascendi, periclitatus sum, atq; innumera merabilia priusquam iuuenem occiderem, patraui. Neq; enim usq; adeo facilem, factuq; procliuem esse rem existimetis, custodias perrumpere, satellites opprimere, unumq; hominem tam multos amoliri. Quin isthuc penè maximum est omnium quæ sunt in Tyrannicidio, totiusq; ne gocij caput. Nam ipse iam Tyrannus non magna res est, neq; expugnatus, neq; confectus difficilis: uerum ea quæ tuentur continentq; Tyrannidem, quæ quidem si quis superarit, is nimirum cuncta quæ destinauit, peregerit, et perpusillum est, id quod superest. Sed ad Tyrā nos peruenire nunquam mihi contigisset, ni prius qui illum cingunt custodes oppressissem, omnesq; satellites ante debellassem. Nihil adhuc addo: uerū in his rursus immoror. Custodiam oppressi, satellites superauit: Tyrānum incustoditum, inermem, nudum reddidi. Vtrum his rebus confectis, nō tibi uideor honore dignus? an adhuc cædem ipsam à me requires? Quinetiam si cædē quæris, ne ea quidem desiderabitur. Non sum incruentus: uerū cædem peregi, magnam ac strenuam: nempe iuuenis ætate ac uiribus florentis, atque omnibus formidandi, per quem ille ab insidijs erat tutus, cui uni fidebat, qui complurium satellitum instar erat. An non igitur, quæso te, præmio dignus uideor, sed tantis rebus gestis honore fraudabor? Quid enim si satellitem unū, atq; adeo quid si Tyranni ministrum quempiam interemissem? Quid si ser

si seruum aliquem charum? an non hoc quoq; magnum uisum fuisset, conscendisse, mediaq; in arce, medijs in armis, aliquem è Tyranni familiaribus iugulare? Nunc & hunc ipsum qui occisus est, cuiusmodi sit considera. Filius erat Tyranni, uel Tyrannus potius crudelior, dominus intolerabilior, ad supplicia dirior, ad cõtumelias uiolentior, quodq; est maximum, hæres ac successor omnium, quiq; in longum nostras calamitates posset prorogare. Vin³ hoc solum mihi confectum esse? Ipsum uero Tyrannum uiuere adhuc, fuga ereptum? Iam horum nomine præmium postulo. Quid dicitis? Non dabitis? An non & illum uerebamini? An non dominus, an non grauis, an non intolerandus erat? Porro nunc negocij caput deniq; ipsum perpendite. Etenim quod hic à me requirit, hoc quàm fieri potuit pulcherrime, confeci: Tyrannumq; aliena cæde occidi, non simpliciter, nec uulnere uno, id quod fuerat optatissimum illi, uidelicet tantorum facinorum sibi conscio, sed posteaquam illum prius multo dolore excarnificassem, tũ quo nihil habebat charius, miserabiliter prostratum coràm oculis ostendens: puta filiũ in ipso æui flore, tametsi scelestum quidẽ illũ, attamen & ætate uigentem, & patri similem, sanguine taboq; oppletum. Hæc nimirũ sunt parentũ uulnera, hij gladij uerorum Tyrannicidarum, hæc mors digna crudelibus Tyrannis, hæc ultio tantis sceleribus congruit. Ceterum protinus interire, protinus excidere sibi, neq; huiusmodi ullum spectare spectaculum, profecto nihil habet Tyrannico supplicio dignũ. Neq; enim ignorabam uir egregie, nõ ignorabam, inquã, neq; quenquã alium

latuit, quanta ille charitate filium sit prosequutus, adeo ut illo extincto, ne paululum quidem temporis sibi in uita morandum esse fuerit ducturus. Atqui haud scio, an omnes patres hunc ad modum affecti sint erga liberos: uerum hic etiam ultra reliquos habebat quiddā, idq; merito, quippe qui conspiceret illum unicum esse qui curaret, seruaretq; Tyrannidem, quiq; solus pro patre pericula susciperet, et tutamen imperio adderet. Itaq; si nō ob charitatem, cēte ob rerum desperationem sciebā illū protinus exiturum ē uita: perpensurum enim, iam nihil esse quur uelit uiuere, adempto tutamine, quod illi filius ministrauerat. Nimirum effeci, ut hęc omnia illum agminatim circumfisterent, forma, dolor, desperatio, formido, quiq; in posterum imminebant metus: his aduersus illum auxilijs sum usus, atq; ad id extremum illum consilium adegī. Interijt itaq; uobis orbus, excruciatu, plorans, lachrymans. Luxit luctum, non illum quidem diuturnum, uerum qui satis magnus esset patri. Postremo quod est omnium acerbissimum, ipse sibi necem consciiuit, quod quidem mortis genus, prae ceteris miserrimum, multoq; atrocius, quā si per alium inferatur. Vbi mihi gladius? Num quis alius eum agnoscit? Num cuius alterius hoc gestamen erat? Quis eum in arcem adduxit? Ante tyrannum quis eo est usus? Quis eum ad illum misit? O ensis particeps, successorq; meorum egregie factorum, post tanta pericula, post tantas cedes contemnimur, et indigni prēmio iudicamur. Nam si huius tantum nomine prēmium à uobis postularem: si sic dicerem iudices: Tyrannum quū mori uellet, quū id temporis inermem

se de

se deprehendisset, meus hic illi gladius inseruiat, et ad consequendam libertatē auxilio fuit uniuerſis, hunc quocūque laude, prēmioq; dignum iudicassetis. Porro domino tam popularis rei non gratiam retulissetis? Non ne inter eos qui de Repub. bene meriti sunt, scripsissetis? Non ne gladium inter sacra monumenta consecrassetis? Non illum secundum deos ueneraremini? Nunc mihi considerate, quæ uerisimile est fecisse Tyrannum, quæ dixisse, priusquam sibi mortem conscisceret. Quum iuuenis à me trucidaretur, ac multis etiam uulneribus confoderetur, idq; in his corporis partibus, quæ conspicue magis, magisq; sint oculis obuiæ, uidelicet ut quammaxime discruciatet eum, qui genuerat, quoq; primo statim conspectu perturbaret, miserabiliter inclamabat, parentem implorans non adiutorem, nec opitulatorem: quippe qui senex iam esset, atq; inualidus: uerum domesticarum cladum spectatorem. Nam ego interim disceſſeram, autor qui fueram totius tragœdiæ, relinquens actori cadauer, scenam, gladium, reliqua quæ ad actum fabulæ pertinebant. At ille aſtans, ubi filium conspexit, quem habebat unicum, semiuiuum, sanguinolentū, cæde conspersum, tum uulnera perpetua, plurima ac letalia, hunc ad modum exclamauit: O nate extincti sumus, interempti sumus, tanquàm Tyranni iugulati sumus. Vbi mactator? Cui me seruat? Cui me relinquit? qui quidem iamdudum propter occisum te fili sum extinctus, nisi forte me tanquàm senem contemnit, ac lento supplicio me conficit: producitq; mihi mortem, redditq; mihi cædem longiorem. Atq; hæc loquutus, ensem quærebat. Nam ipse inermis erat,

propterea quod per omnia filio fideret: uerum ne is quidem deerat, ut qui iamdudum fuerit à me paratus, atque ad facinus futurum relictus. Euulso igitur è cæde gladio, atq; è uulnere exempto, ait: Dudum me occidisti, nunc finem malis impone gladiæ. Ades patri lugenti solamen, senilemq; manum et infelicem adiuua, iugula. Tyrannum occide, luctu libera: utinam prior in te incidissem, utinam in cæde priorem occupassem locum. Occidissem quidē, sed tanquā Tyrannus duntaxat, sed qui crederem mihi su-
peresse ultorem: nunc autem tanquā orbus occumbo, nunc tanquā cui desit etiam mactator. Atq; hæc ubi diceret, gladium adegit, tremens neq; sat potens. Cupiebat quidem, uerum non suppetebant uires ad facinus exigendum. Quot hic supplicia? Quot uulnera? Quot mortes? Quot tyrannicidia? Quot præmia? Postremo spectastis omnes iuuenem dudum prostratum, nec exiguum profecto, neq; mediocrium uiriū opus, ac senem huic circumfusum, atq; amborum sanguinem commixtum, libertatis illam et uictorialem uictimam, meiq; gladij facinora. At gladius ipse in medio amborum: declarans quā non indignum se domino præstitit: testansq; quod mihi fidam nauasset operam. Id si à me ipso fuisset patratum, minus fuerat futurum. Nunc autem illustrius est ipsa nouitate. Atq; ego quidem sum is, qui tyrannidem sustuli. Cæterum actio in multos est distributa, quemadmodum in fabulis fieri consuevit. Ac primas quidem partes egi ipse. Secundas autem filius. Porro tertias Tyrannus ipse. Nam gladius omnibus inferuiuit.

Decla

DECLAMATIO D.

ERASMI ROTERODAMI,

non illa quidē uersa, sed quæ superiori de-
clamationi è Luciano uersæ
respondeat.

SI MIHI causa hæc iudices, apud concionem popularem, quæ studijs potius, quàm exacto rerum iudicio duci cōsuevit, esset agenda, ac non magis apud iudices ex honestissimis ordinibus delectos, nimirum grauißimos sapientißimosq; nonnihil profecto uererer, ne omnium animis noua hæc & insperata letitia gessientibus, atq; (ut ita dixerim) exultantibus, nec satis attentos, uec dociles essem auditores habiturus. Porro fauentes, beneuolosq; multo minus : quippe qui frontem modo, quasiq; personam huius negocij intuentibus, non faciem ipsam propius contemplantibus uideri fortasse possim, in communi totius ciuitatis gaudio, tum autem in causa tam populari, uelut importunius obstrepere atq; obturbare. Enimvero quum omnis affectus inutilis est ad recte iudicandum, tum ingens, intemperans, atque exundans letitia, non solum iudicium omne funditus tollere solet, uerumetiam nostri sensus non raro nobis eripere: præsertim si (quemadmodum hæc nostra) post graues diuturnasq; calamitates, ac ueluti tempestatem seuißimam repete, præterq; spem (quasi portus quidā) fuerit obiecta. Quid autem tam acerbum liberæ multitudini, quàm seruitus? Quid tam dulce, quid tam exoptatū, quàm libertas?

libertas? Itaque non rebus modo ipsis, sed uel inanibus harum rerum uocabulis, plebis animus queat ad quidlibet impelli: maxime primis his aliquot diebus, dum gaudiorum adhuc uelut aestus quidam impotens, omnia sursum ac deorsum miscet, dum letitiæ temulentia, dum gratulandi dulcis quædam ebrietas pectus occupans, animum ad cogitandum instituire non sinit. Verum uestra iudices singularis sapientia, perspicacitasq; non hoc tantum scrupulo me leuat, uerum et hanc mihi fiduciam suppeditat, uti sperem futurum, ut hoc contradicendi munus, quod equidem nec inuidia, nec fauore in Tyrannidem (sicut iste calumniabatur) sed solita mea, et (ut opinor) nota Reipub. charitate suscepi, uobis non modo non inuidiosum, sed fauorabile, plausibileq; uideatur. Etenim postquam uiderem manifesta quadam decorum beneuolentia, post diuturnam ac miserrimam illam seruitutem, toties Reipub. uotâ expetitam libertatem aliquando contigisse, nihil prius curandum nobis esse iudicaui, quàm ut gratos nos exhiberemus in eos, à quibus nobis tam egregia felicitas esset profecta, quo uidelicet munus suum huic urbi proprium, perpetuumq; facere uellent, et constabilire, tueriq; quod largiri non essent grauati, meminissimusq; iisdem in manu esse, ut eriperent ingratis, quod optantibus dedissent. Sunt autem uel primæ gratitudinis partes, intelligere uidelicet, cui beneficium acceptum ferre debeas. Et hac una ratione mortales diuinæ beneficentiæ gratiam referre possumus: si beneficium acceptum agnoscamus: si celebremus, si ad illos autores referamus. Neque mihi committendum putaui,

taui, ut dum nimium candidi in ciuem esse uolumus, in deos ingrati, impijque reperiamur. Neque enim isthoc nomine nunc perinde laboratur, ne hoc premij pereat erario, & huius lucris accrescat (quanquam id quoque longa iam Tyrannide exhaustius est, quàm ut inde temere dari premia conueniat immerentibus) Illud agitur, ne dij immortales, qui huius male consulta, nobis uerterunt bene, hoc tantum munus à nobis tanquàm ingratitis reposcant, si quod ipsis solis debetur honoris, laudis, gratiae, id illis fraudatis, in hominem contulerimus. At quem hominem obsecro? Nempe qui quum priuatus contra leges iuuenem occiderit, atque hac temeritate sua restitute libertatis periculosam occasionem modo praeberit, idque adeo imprudens (uti mox docebimus) non ueretur pulcherrimum Tyrannicide titulum dijs eripere, sibi arrogare: Reipub. diem dicere, ac leges ipsas in ius uocare: ciuitatem ingratitudinis ream agere, nisi sibi totam hanc felicitatem serat acceptam. Nullum quidem iudices facinus speciosius Tyrannicidio, nullum dijs dignius: uerum hoc impudentior, qui sibi laudem tam eximiam usurpat immeritus. Nullum premium honestius illustriusque, quàm quod Tyrannicide debetur. Sed hoc impensius accuratiusque spectandum, ne temere decernatur indigno. Permulta siquidem, permulta ad id requiruntur, ut hoc tam egregio titulo, ut hoc tam diuino premio dignus quis esse uideatur: quorum nihil in hunc competere, paulopost euincemus. Proinde quum non tolerande improbitatis mihi uideatur, qui legibus tum homicidij, tum temeritatis poenas debeat, cum à legibus premium

præmium omnium maximum petere: petere dixi, imò flagitare: & ita flagitare, ut etiam si unum ex huius arbitrio dependerint, tamen multa insuper isti creditori sunt debiturae, Quæ cuncta quum postulare iure potuisset: maluit tamen homo ærecundus, unico persoluto, reliqua sibi deberi: ut haberet nimirum, quod obnoxia Reipub. quoties libido sit, possit impropere. Tum illud utrum risu potius, an odio dignum existimem: quod in tribunalibus, quod apud ornatissimum severissimorum iudicum confesum, Thrasionem quendam nobis è comœdia retulit? Sensistis iudices, ut è corona pleriq; risum tenere nequierint, dum personatus iste Hercules tragœdiam illam suam nobis recitabat: de sese terq; quaterq; Tyrannicida, de sapiente illo gladio commilitone suo, qui per se prudens senē interemit: digno uidelicet, qui inter sydera collocetur, domino in deorum numerum relato. Dij boni, quibus phaleris, quibus fucis, quibus ampullis facinus illud nobis suum ornauit, iactauit, exaggerauit? quàm militari iactantia, quàm Stentorea uoce, quàm fastuoso uultu, quàm arrogantibus supercilijs, quàm stupidis oculis, suum ipse uobis encomium detonabat? Quæso iudices, ut etiam nunc hominis uultum diligenter attendatis: non ne uobis minitari uidetur? non ne dicere? ni mihi præmium decreueritis, haud sciretis impune, incolumi diuino illo meo, ac fortissimo gladio, qui uel sine me, meas uices ubi lubebit, acturus est. Quis tandem istam ferat iactantiam, uel in eo, qui uere Tyrannum occidisset? Hæc quoque me causa iudices (neque enim inficiandum est) commouit, ut huius obsisterem petitioni, uel magis, ut immoderata

ratam arrogantiam, ut odiosam huius imputationem re-
tunderem. Videbam iam inde ab initio, quum certatim
uniuersa ciuitas dijs libertatis autoribus grataretur, ut
hic sese ira tumens in medium ingesserit, quàm indigne
tulerit uictimas dijs seruatoribus immolatas. Sibi hunc
honorem eripi, sese unicum esse restitute libertatis au-
torem proclamabat, leges, aras, focos, omnia publica, pri-
uataq;, suæ dextræ, suo magnifico gladio deberi. Agite
quid futurum denique iudices auguramini, si ad huius in-
tolerabilem iactantiam, uestra autoritas, uestra compro-
batio, si præmium quasi pignus accesserit? Quid, nisi ut
Tyranno submoto, alter quidam huic ciuitati paretur,
qui uentose linguæ, gloriæq;, quasi Tyrannidem quan-
dam exerceat? Qui quotidie nobis odiosam istam suam
Tragœdiam ingerat, quotidie dextram istam Hercula-
nam, et gladium prodigiosum minitetur? Vtrum est hoc
iudices Tyrannide liberari, an mutare Tyrannum? Vi-
detis ipsi quàm minaci fronte me iam obtueatur. Quid
mihi succenses? Quid minitaris oculis? Quid terres super-
cilio? An mihi non licebit libertate in contradicendo (tuo
scilicet munere) uti, quum tu sic abutare? qui liberum tibi
putaris (id quod etiam in proscenio leges fieri uetant) cri-
men tam atrox, tam capitale in ciuem impingere, tantum
quia libuit, idq; apud iudices iratos, in tam frequenti ci-
uium corona, quod nequeas uel leuissimo confirmare ar-
gumento. Siquidem quàm reliqua gloriose, tam illud im-
pudenter dicebas, mihi nullam fuisse causam, quare tibi cō-
tradicens partes susceperem, nisi quò Tyranni necem,
quæ me discruciaret scilicet, ulciscerer. Quo quidem tuo
exemplo

exemplo si uicissim in te liberet uti, mox intelligeres quam atrocia, quanto probabilius in te possint retorqueri. Nam tuum istud tam inuidiosum (quemadmodum tu quidem existimabas) conuicium, me longe minus etiam territabat, quam (quod uulgo dicunt) ex pelui redditum fulgur. Etenim præterquam quod neque affinitas, neque cognatio, neque necessitudo, neque emolumentum, neque prorsus alia res ulla mihi cum Tyranno intercessit, quæ mea referret illum uiuere, sine quibus rebus nullam in quenquam criminis hæere suspicionem nem tu quoque scires, nisi nunquam tribunalia uidisses, ac nisi hodie deuium te lucelli spes fecisset iureconsultum: equidem arbitror, meam fidem, integritatem, pietatem, totamque meam uitam sic huic Reip. spectatum esse, ut isto crimine tibi potius improbitatis odium, quam mihi suspicionem ullam conciliaris. Vides quam multis adductus sim causis, ut tibi obfisterem. Denique (si scire uis) bona ciuium pars id à me enixissime flagitauit, ut sui patrocinium aduersum te capefferem, negantes sibi uideri Tyrannide liberos sese, nisi te à Tyrannicide premio deijcerem. Nos quod pudeat homini debere hanc felicitatem: tametsi id quoque durum, ei debere qui sic imputet. Sed debere arrogantem, sanè quam molestum est: at debere, cui non debeas, isthuc uero non grauissimum modò, uerum etiam stultissimum. Equidem ne lenoni quidem, uel uerbo refrager, si modo is promereatur: sed obnoxium esse tam importuno imputatori, tum qui nihil iuuerit, id uero bis miserum est, bis stultum est. Nullus enim insolentius exprobrat beneficium, quam qui quod non dedit, id uult dedisse uideri.

Sed

Sed finge mihi nullam esse causam quæ tibi me oppone-
 rem, nisi quia sic animo lubitum sit meo, profecto nihil
 habes quod mihi iure succenseas. Etenim quum apud iu-
 dices tam sanctos agatur: si uere præmium meruisti, non
 tibi honorem eripio, uerum etiam uehementer illustro,
 quando non paulo magnificentius est tyrannicide præ-
 mium euicisse, quàm tulisse. Sin minus. æquus ueniam da-
 bis, si boni ciuis fungor officio, si nullo meo emolumen-
 to Remp. debiti præmij ream defendo, si stultitiæ crimē,
 si imprudentiæ infamiam à ciuitate depello, si non sino,
 ut nostro omnium periculo hæc urbs in deos existat in-
 grata: Postremo si deorum immortalium causam ago, qui-
 bus honorē debitum tu conaris interuvertere, ut uel hinc
 sat liqueat, quāta religione reliquam causam egeris, qui
 statim ingrediens tam impudenter sis calumniatus, Con-
 tradicit, igitur contra Remp. fauet Tyranno. Quan-
 quam ego illud quoque liberæ ciuitatis esse iudico, hoc
 loco uel Tyrannorum causas citra fraudem agere lice-
 re. Neq; tamen à uobis postulo iudices, ut uel mihi pro-
 fit in causa hoc meum erga Rempub. studium, uel huic
 obsit tam insolens arrogantia: imò non deprecor inui-
 dentia suspicionem, non refugio uel atrocissimam illam,
 quam iste mihi conabatur impingere, inuidiam, ut Ty-
 ranno fauisse uidear, nisi certioribus, quàm ut à quo-
 quam refelli possint, argumentis euinco, nisi demum, &
 aduersario persuadeo, modò ne tergiuersetur, ut quàm-
 maxime ciuilitè quis agat, nullum ei deberi præmium:
 Sin exactius, seueriusq; pœnā etiam ab ipso deberi. Quæ
 quidem dum quàm potest breuissimè facio, quæso iudi-
 ces, ut

ces, ut me attentis animis atque auribus audiat. Meni-
 stis iudices, ut iste inter dicendum subinde nobis cona-
 tus sit ob oculos ponere, id unum spectare iusserit, quan-
 tis malis Tyrannide sumus leuati. Hoc passim inculca-
 bat, hac re bonam orationis partem occupabat, nihil
 nos aliud perpendere uoluit, nisi quod grauem seruitu-
 tem tolerassemus, nunc optata libertate fruermur. Nimi-
 rum id tantum uos spectare uoluit, quod ad hoc iudicium
 nihil attinebat. Neque enim hoc in quaestionem uenit,
 quam misera sit Tyrannis, quam optanda libertas. Sed
 de illo cognoscitis iudices, quum libertas huic urbi sit re-
 stituta, quanta hinc laudis portio huius uirtuti debeat,
 et an id quod euentu cum huius facto coniunctum est,
 idem cum eius merito coniunctum uideri oporteat. Re-
 legam autem eadem uestigia, quibus ipse in causam in-
 gressus est, quod equidem refellendi genus simplicissi-
 mum esse puto: sequarq; partes illas, quibus iste rem se-
 cuit, id nimirum agens, ut quemadmodum ingeniosi con-
 uiuatores iisdem carnibus alio atque alio modo coquen-
 dis, condiendisq; efficiunt, ut multa opsoniorum genera
 uideantur, itidem iste nobis ex unico homicidio multa fa-
 ciat tyrannicidia. Repetam igitur ordine gradus illos,
 quibus iste facinus suum sibi uisus est mirifice attollere,
 et in quibus identidem resitabat. Quod si me detur-
 bante, uel in uno quolibet consistere poterit: tum ipse
 sese uictorem pronuntiet licebit. Quot tyrannicidia, in-
 quit, quot praemia? Primum quod uolui, deinde quod co-
 natus sum. Tum autem quod filium occidi plusquam
 tyrannum. Postremo, quod pater ob mortem huius si-
 bi ne

bi necem consciuit. Principio quod uoluit iudices, quis nō leuius esse uideat, quā ut sit resellendum? nisi quod iste tanta uoce intonabat, toties inculcabat, quod Tyrannum uoluisset occidere, atque id (ut nihil iam accideret) tamen premio dignum assēuerabat. Quid autem tam ridiculum, quā nuda uoluntatis premium à lege flagitare? quæ adeo nihil ad se pertinere putat, quid uelint, aut in animo statuunt homines, ut neq; pœnam irrogent, si quid uelis modo perperam: neq; premium ostendant, si quid officiose uelis: uerum id unumquēq; uoluisse interpretantur, quod nulla ui coactus effecerit. Ergo ne, inquires, non magna facti pars est uoluisse, quod quidē arduis in rebus uel solū sufficere solet? Recte sanē. Sed apud deos modo: quippe quibus solis perspicuum est quid uelis aut uelis, ab his premium expectandum, si quid præclarum animo cōceperis. Lex hominum uices agit, & quid in obscuris illis sinuosi cordis specubus mortales agitent, adeo sua referre nihil putat: ut non dicam abdita aut suspiciosa, sed ne ea quidē admittat, quæ populari sunt opinionione famāq; iactata. Postremo ut non nisi comperta recipiat, non audiat nisi quæ sunt certissimis argumentis deprehensa, probata, euicta. Cedo, quod est facinus tam nefarium, cuius simplex uoluntas in crimen unquam est uocata? Ista iudicia Aeaci, Rhadamantiq; tribunalibus seruantur. Hic mihi non quid uolueris, sed quid feceris adferro. Quod si nulla lex ulli flagitio supplicium minatur, quod in animo statueris, quæ tandem est impudentia, pro merito quod præstare uolueris duntaxat, perinde quasi præstiteris, à lege quasi premium postulare?

lare? Quæ quidem quum ad id unum sit comparata, ut maleficia uel deterreat, uel coerceat, multoq; magis ad eius partes pertineat, nocentibus erogare poenam, quàm bene merentibus largiri præmia (id quod mox copiosius demonstrabimus) posteaquam in criminibus nō accipit insimulationem meræ uoluntatis, quæso te, in petendis præmijs ostentationem uoluntatis admittet? Quis autem est ciuium uel quantumlibet ignauus, qui non uelit Tyrannum occidere, si tuto liceat? Quis non uel leno, saltem emolumentum causa uelit? Deniq; quis nō facile simulare possit uoluisse se: uidelicet quo præmium gratis auferat? Vis itaque dicam, quantum hoc totum habeat momenti, uoluisse occidere? Nempe perinde est, quasi te somnariis occidisse. Par pari pensari conuenit. Qui præstitit beneficium, ei lex beneficium rependit: at qui bene uoluit tantum, ei quid debetur, nisi ut uicissim bene uelit Resp. I nunc, & hoc in gradu nos iube consistere. Rem tam eximiam, inquis, animo uersaui, statui, decreui: an præmium negabitis? Non fraudaberis præmio, si isthoc nomine postules: uerum illud interim præmij feres, uelut homo nimium perfrictæ frontis, irrisus, explosus, exhibitus discedes, quem non puduerit id à lege postulare, quod ne leno quidem ausit à quoquam petere, ut rem pro uoluntate auferat, nemo tam uecors qui concedat, ut uoluntatem nescio quam, hoc est minus quàm uerba pretio redimat. At non uolui tantum, inquis: uerum & periclitatus sum, ascendi, submoui satellites. Primum isthuc tu quidem consultè facis, quod de gradu illo desiliisti, in quo nimis profecto incommode stabas,

bas, quanquam ne in hoc quidem multo commodius constiteris. Nam etiam si paulo minus absurdum uideatur, haud ita multo minus impudens tamen est, quum lex palam premium decernat ei, qui factum praestiterit, te quod conatus modo sis, premium poscere. Ergo ne hoc quidem iuris erit apud te legibus, quod per illas est ciui priuato cum ciue priuato? Age quid si quis ciuium tecum iniisset contractum, ita ut ille pecuniam stipulatus, tu conditionem pactus esses, mirum ni suo uterq; periculo, atque is nondum praestita conditione, nummos his uerbis abs te petat: Cedo mercedem, conatus sum, tentauimus, adnissus sum: an non protinus impudenti homini respondebis: Cedo conditionem? Nam de tuo conatu quid mea refert? quando quidem effectum abs te pactus sum, non conatum. Puta totidem uerbis tibi nunc respondere legem: Agnosco contractum, non muto pacta: debeo premium, sed si tu conditionem praestitisti, si tyrannum occidisti. Verbis aut obligantur, aut absoluuntur homines. Si conato pollicita sum praemium, non grauabor dare sin ei qui facinus peregisset, quod tandem ius est te ferre quod es stipulatus, me non ferre quod sum pacta. In priuatis ac minutis contractibus nemo tam improbus inuenitur, ut lucrum conditione promissum postulet, non praestita conditione, nemo tam stultus ut det, si quis postulet: & tu à Rep. maximū omnium premium postulas, quod conatus modo sis? Nihil mihi nisi nugas adfers, donec illud unam audiā, quod te prestare oportebat. Volui, inquis, ascendi, perrupi custodias, submoui satellites, quantulum iam est illud quod superest? Quid adhuc desideras? Nempe nihil in te desidero

dero præter illud, cui soli debebatur præmiū. An non intellexisti in istiusmodi contractibus duplex esse periculum: quorum alterum ad hunc tantum, alterum ad illum proprie pertineat: uidelicet persoluendæ mercedis, et præstandæ conditionis. Ego meo periculo præmij dependendi onus recipio, neque tua referre putes, neque refert quàm angusta mihi res, unde corradendum quod debeā pretium. Tu itidem conditionem tuo suscipis periculo, neq; mea quicquā interest, quo sudore, quo periculo sit ea tibi præstanda. Totam istam curam, totum hoc negotium tibi relinquo. Quod si ego iam præstita abs te conditione, commemorem tibi in agris meis male prouenisse segetes, merces naufragio periisse, nihil auelli à malis debitoribus, non sine graui dispendio constari posse pecuniam, quam tibi debeam, dic obsecro, nõne nugæ agere me dices, negans horum quicquam ad te pertinere? Hoc uno modo posse satisfieri tibi, si pecunia numeretur. Neq; quisquā est iudex tam iniquus, quin te tuo uti iure fateatur. Et mihi pulchre satisfactum existimas, si tu mihi trāgœdiam adferas, quantū adieris periculi, quantum sudorum, quantum uigiliarum exhauseris, dum studes præstare conditionem? Res est (mihi crede) calumniosior, scrupulosiorq; , quàm ut legibus tam occupatis conueniat, alienam expendere uoluntatem, alienos pensiculari conatus: quorum suos quisq; nimio solet aestimare, non suos difficile est adamuſim perpendere. At facti, facilis est aestimatio. Proinde ea in legis cognitionem cadit: hinc reliqua omnia cõsueuit metiri. Tametsi nõ piget interdum equi boniq; rationem habere. Verū in his

litibus,

litibus, quæ de uetere illa formula pendent, inter bonos bene agier oportet: at in contractibus, quæ neq; ui, neq; dolo coierunt, quid est quod à præscripto recedatur, nisi quis uelit omnino à pactis discedere? Quid uis? Circumspice, & si potes usquam inuenire exemplum, non nego præmium. Sæpenumero in pugilum Olympicis, sæpe in certamine spectator (opinor) sedisti. Cedo, num quando uidisti quenquam tam impudentem, qui palmam sibi hoc nomine uendicaret, quod strenue certasset? Nō arbitror, atq; id in re penè ludicra, certe ad uoluptatem cōparata. Et tu in tam serio, omniumq; splendidissimo negotio, id tibi postulas, quod in scenicus illis pudeat uel impudentissimum tentare? Age quoties, & illud uidisti euenire, ut qui sese fortissime, doctissimeq; gessisset in cursu, is à præmio longissime abesset, & ignauissimo faueret euentus? Habeat ille sanè, quod causetur, excidisse habenas, cōster natum equum, fractam rotam, iactet se uel arte, uel uiribus tanto præcellentiore, quanto Thersitæ præstitit Achilles, nisi metam prior attigerit, profecto postulandi præmij ius nullum habebit, fortunam suam incusare licebit. Caterum Agonothetæ non indignabitur: propterea quòd hoc animo in certamen descenderit, ut eius uteretur conditione, id est, ita demum præmium ferret, si uirtuti fortuna fauente uicisset. Alioqui si conatui, non tantum effectui præmium deberetur, tot palmis esset opus, quot in Olympicum certamen uenissent. Quanquam in huiusmodi ludis, qui solēnitatis, uoluptatisq; gratia proponuntur, sit interdū, ut uictus quoq; præmia statuatur, nō honoris, sed solatiij gratia: uerū serijs in rebus, atq; adeo

periculosus, quænam obsecro lex unquam mercedem statuit, nisi si quis facinus peregisset: & ita peregisset, ut omnibus numeros impleat? A quo tu quantum absis, mox audies: nam nunc de conatu tantum agimus. Lex igitur civicam promittit coronam ei, qui civem in bello servaverit. Quis unquam ad hunc honorem vel aspiravit, quod se telis obiecerit, quod non sine multis vulnibus discesserit? Profecto nisi civem servato, nemo civicam petit. Quis unquam his verbis muralem petiit? Acriter contendi iudices, ut moenia superare. Omnia feci, sed depulsus sum? Quantumlibet enisus sit, nisi consensu muro, nemo tam inuerecundus, ut muralem coronam sibi debere dicat. Obsidionalē nemo flagitat, nisi depulsa obsidione. Postremo nullus honos petitur, nisi ab eo qui id effecerit, ad quod honor inuitat. Qui navim in tempestate desertam, ad litus perduxerit, huic ex lege uendicatio est earum rerum, quæ naui uehebantur. Quorsum attinet hic tuam iactare peritiam, sudores, pericula, conatus? Nihil non feceris, quo navem in tutum reduceres, sed victus tempestate deseruisti, audebis quicquam ex his quæ sunt in naui, tibi uendicare? Aut si ausis, futurum speras, ut quisquam te vel pilum sinat attingere? Non opinor. Siquis unquam ouationem, supplicationem, triumphum obtinuit, quod ad uictoriā omnibus nervis esset enisus, quod gnauiter se gesserit in bello, nisi superior discesserit, nisi præscriptum à lege numerum hostium fuderit, aude, & tu tibi præmiū promittere, quod tyranniciū sis aggressus. Quod si nemini hominū memoria cōtigit, desine tibi noua spe blādiri, desine inaudito exēplo postulare, quod sperare

sperare sit improbiſſimum, dare poſtulanti ſtultiſſimum. Noli nobis commemorare, quanto capitis periculo mu-
rum arcis conſcenderis, qua uirtute ſatellitum tyran-
nicum perruperis, alios depuleris, alios occideris: quo-
rum maximam partem tibi liberum eſt fingere. Ad ob-
tinendum tyrannicide præmium, duobus duntaxat uer-
bis eſt opus, Tyrannum occidi. Quantumuis conatum
exaggeres, alleues, attollas, non niſi tyrannicide debe-
tur præmium. Alioqui quid dices ſi eodem illo die, quo
tu arcem conſcendiſti, permulti pariter aggreſſi, ſua
quiſq; uirtute freti: quorum nemo tamen tyrannum in-
teremiſſet: utrum omnes tyrannicide præmio potientur
ex æquo, nempe quia conati? Age quid ſi multis ſtre-
nue rem aggreſſis, uni cuiſiam, qui ſit omnium ignauiffi-
mus (ut non ſemper uirtuti reſpondet fortuna) eum con-
tingat interficere, an non præteritis reliquis hic unus ho-
norem auferet? Quamobrem tandem? Non quia plus
adierit periculi, ſed quoniam id cōfecit, cui lex honorem
decreuit. Hic tu fortaiſſe ruruſus incipies deplorare, fruſtra
ſumptam operam, negabis æquum eſſe uirtutis egre-
gios conatus merito fraudari præmio, niſi fortunæ ſuffra-
gio adiuuentur. Sed quæ tandem poteſt eſſe iniqua con-
ditio, quam nemo compellitur accipere: niſi cui cordi
ſit? Quantumlibet iniqua conditio proponitur, eam ni-
mirum facit æquiſſimam, quiſquis ſuapte ſponte reci-
pit. In aleæ ludo (ſi fas eſt hoc exemplum cōferre) quid
iniquius, quàm uel ſummum artificem ab imperitiſſimo
ſuperari, ſi modò iactus commode cadat. Atque id adeo
nemo tanquam iniquum cauſatur: propterea quod cui

lus huius lex non probatur, ei liberum erat non susci-
 pere. Itaq; lex quid præstari uelit, id palam, atq; in me-
 dio proponit. Quid abs te præstari possit, id tibi relin-
 quit expendum. Illa nihil mauult, quàm ut res quam-
 optime cadat: quod si posteaquam nihil iam intentatum
 reliqueris, quo minus effeceris, per fortunam stetit, intelli-
 gis (opinor) nihil habere te, quod legi succenseas. Fortu-
 nam, si ita lubet, in ius uoca, cum lege nihil tibi rei: quæ
 ut nihil promittit, ita nihil debet, nisi præstanti. Neque
 uero existimemus iudices, istud à maioribus qui hanc le-
 gem tulerunt, sine summa ratione fuisse factum, ut cona-
 to præmium non esse statuendum putarint: uidelicet illud
 cauerūt, non tantum ne ancipites istas, et inexplicabiles
 huiusmodi de conatu lites inuiterent, uerumetiam quod
 intelligerent tyrannicidij conatum nō posse, nisi summo
 ciuitatis periculo suscipi. Vnde futurum prospiciebant,
 ut si conatui præmium statuissent, temeritate conantium
 Resp. subuerteretur potius quàm restitueretur. Etenim
 tyrannis quid aliud est quàm graue capitaleq; ciuitatis
 hucus: huic si quis medeatur, ei merces digna proposita
 est, quàm ita demum ferat, si remedium presentaneum
 attulerit. Verum huic malo neminem oportet admoliri
 manum, nisi certū artificem, qui sua diligentia peritiāq;
 fretus, non sinat hoc licere fortunæ, ut dum ipse salutem
 dare conatur, illa uitam penitus eripiat. Quid? utrum
 tu igitur in eiusmodi discrimine conatum præmio iudi-
 cas inuitandum esse: an potius poena deterrendum, nisi
 quod conatus est quispiam, idem præstiterit? Nec illud
 te subleuat, quod mihi uidebare ratiocinando colligere,

quum

quum lex in maleficijs pœnam irroget simplici sceleris molitioni, par esse ut multo magis in benefactis conatus habeat rationem: nam oportere legem multo propensio- rem uideri ad compensandam uirtutem, quàm ad retaliandam culpam. Atq; uide quàm hic tota erras uia. Principio non animaduertis hoc tyrannicidij facinus toto genere à reliquis discedere, propterea quod aliorum molitio cum priuato molientis periculo modo coniuncta est: huius cum publico Reip. discrimine copulata, ut temere moliri tyrannicidium nihil aliud sit quàm temeritate priuata rem omnium prodere. Deinde lex nec in quouis crimine, nec qualemcunq; conatum in quæstionem uenire finit, uerũ in paucis duntaxat, quæ uel propter insignem atrocitatem hoc odij merentur, uel eiusmodi sunt, ut prius exitiũ adferant, quàm conatus dent significationẽ: quod genus parricidium, ueneficium, proditio. Postremo non uides nihil esse simile, totaq; natura rationeq; discrepare, pœnæ legitimam irrogationem, et honoris largitionem. Nam alterum quidem proprie legum munus, alterum quasi quædam de iure concessio, legisq; candor (ut ita dixerim) quidam est. Hoc ita habere sic demum intelliges, si reputes quàm multa sint quæ lex iubeat, addita pœna ni pareas: quàm multa item uetet, nisi obtemperaris supplicium minitans: contra, uix unum, atq; alterum esse, ad quæ præmio sollicitet. Quædam enim eiusmodi sunt, ut durum ac seruire uideatur ad ea metu mali adigi: quo de genere sunt, uxorem ducere, operam dare liberis. Hic lex nimirum urbanus ac uerecundius tecum agit, patris, non magistratus sumit habitum, pretio ad id

ad id inuitat, quod alioqui gratuito te prestare decebat. Rursus alia tametsi id genus sunt, ut à quouis non improbo ciue prestari uelle oporteat, tamen, & fortiora uidentur, quàm ut à multis prestari queant: & periculosiora, quàm ut multi uelint suscipere: nam inhumanum uidetur cuiquam uite sue contemptum imperare: ad hæc igitur præmio animat, quasi que calcar addit uirtuti. Proinde non oportet hanc legum indulgentiam longius trahere, quàm ad quæ semel ipsa astringit. Nec mirandum est si attentior, si uigilantior, si exactior est in proprio, naturali quæ munere suo, quàm in eo in quo pro temporis ratione in alienas partes descendit. Huic astipulatur illud, quod nouis etiam criminibus exemplum, aut nouum noua lege solet institui, aut à simili lege mutuo sumi. Neque tamen idem fieri consuevit, si quis quid noui facinoris cum laude patrauit, ut præmium à simili constitutione decernatur: nisi lex extet, quæ nominatim honorem statuatur eius facti, quod roget, nix habebit: quod postulet, haudquaquam. Quæ enim legi necesse sit passim ciuium suorum officium mercede redimere? quandoquidem ne sit impunita improbitas, id publicitus omnium refert: at probus esse nemo gratis potest. Quid autem est quod non uel gratus patriæ debeat ciuis? cui si uel animam impenderis, quid mirandum, si quod acceperas, id restituis? Ut supplicio dignus sis, nisi parenti pietatis officium persoluas, non præmium illico tibi debeatur, si persoluas. Idem, si quid in leges cõmittas, non potes effugere supplicium: at non statim ille tibi præmium debeturæ sint, si quid cum officio feceris. Nam
 si ciues

si ciues omnes sese in officio continerent, ne opus quidem esset ullis legibus : quippe quæ non ad bonos mores comparatæ, sed malis è moribus natæ sunt, id quod uere uulgo dictitant, ac pharmaci uice fungantur. Finge itaq; nullas esse leges, quemadmodum de aureo Saturni seculo fabulantur poetæ, suo quenq; sponte fungi officio: an tu hic clamabis perire benefacta, quod nulla lex præmium decernat? Vti lex non minatur nisi improbis, ita non pollicetur optimis ciuibus. Quorsum enim opus promisso, quum uirtus absoluta abunde seipsa contenta sit? Proinde petere quòd illa non sit pollicita, profecto plus quàm impudentissimum est: improbe flagitare quod ea candide ciuilitèq; promiserit, ciuis est probitatis non satis spectatæ. Tu quid merueris, paulo post excutietur: interim finge sanè præcipuam quandam utilitatem attulisse: cui tamen ex lege præmium non debeat. Vtrum protinus clamabis infrugiferum fuisse officium, ciuitatem in ius uocabis, plebem ingratam uociferabere, minabere iudicibus, nisi tibi mercedem ex animi tui sententia decernant? An potius ipsam uirtutem abunde magnum sui præmium iudicabis? Oblectabis te conscientia recti. Hunc esse maximum fructum officij duces, quod de alijs citra tuum emolumentum benemerendo ad deorum benignitatem uidearis accedere? Nimirum hæc tibi futura sunt satis, si modò ciuis sis optimus. Quòd si non contentus istis, aliud adhuc nescio quod præmium desideres, certe maximo proximum est gloria: hoc tu iam prope modum tulisti. Quanto metiris precio, uolitare per ora mortalium, celebrari, laudari, digitis notari mille, oculos

oculos omnium in te coniectos circumferre? Ista, inquam, uel maxima præmij pars: nam pecunia sanè quàm exiguum momentum adfert. Tu conatus duntaxat es, per magna portio, uel caput potius ipsum tuo deest facinori. At quum interim his rebus frueris, dum non occiso tyranno, tamè uelut tyrannicida celebraris, quæso te, quantula pars abest à tuo præmio quod laturus eras, etiam si tyrannum occidisses? Postremo isthuc ipsum præmium, penè dixerim, inuidendum mihi uidetur, quod iam tibi licuit toties Reipub. tyrannicidium imputare, quod in celebri iudicio tibi contigit honestissimum præmium flagitare, & in tam frequenti theatro spectante Rep. magnificam istam tuam tragœdiam peragere. Mihi uidetur iudices, beneficij tulisse gratiam, quisquis exprobare beneficium potuit. Tu fortunæ, tu deorum munus imputas ciuitati, & sunt fortassis qui tibi libertatem acceptam ferant. An hæc tanta præmia contemnis? quæ uel uero tyrannicidæ sufficere debuerant, nisi lex maluisset præmio conatum ab effectu distinguere. Quanquam nullum me hercle præmium magis congruit ei, qui tyrannum conatus sit occidere, nec occiderit, quàm ut illi contingat tyrannicidæ præmium sperare, nec ferre tamen. Hiccine erat ille gradus, in quo nos tecum commorari iubebas? Quanquã hoc nomine tuus conatus minus promeretur præmium, quod aliorum proposito fortuna modo defuit, tibi uoluntas, ut ais. Effecisti quod uoluisti: id quod erat necesse, nec fecisti, nec uoluisti. Sed iamdudum alium gradum (ut uideo) circumspectas, in quem te recipias: nam in hoc quàm citra omnem præmij spem consistas, intelligis.

gis. Age sequemur te per omnia, et aliunde aliò fugitan-
tem persequemur, nec usquam sinemus consistere. At qui
non tantum aggressus sum inquis, uerumetiam occidi,
nempe filium: atq; id facinus in duo secas tyrānicidia, et
quod filium sustuleris plusquam tyrannum, tum tyrannidis
successorem: et quod parenti, necato filio, mortis
causam ministraris. De illo mox, nunc hoc cuiusmodi sit
inspiciamus. Parentem ais abs te, iugulato filio, eadem
occisum opera: negas enim referre, qua uia peremeris,
modo sustuleris: imò splendidius isthuc uideri uis, quod tuo
quidem ense, uerum ipsius dextera sit interemptus. Hæc
tam honesta iudices oratio possit parum attentum fallere,
præsertim hoc rem fucis illis suis, et phaleris uenditan-
te, dum nobis ob oculos ponit ualidum illum florentemq;
iuuenem, sic patri adamatum, crebris uulneribus
confossum: parentem senem miserum, illi circumfusum, eodem
exanimatum ense, sanguinem utriusq; inter se confusum.
Ista quidem dictu splendida, sed quid ad tuam causam
attinent? Nemo tam cæcus qui nō uideat, nemo tam effrons
qui neget, spectaculum illud multo omnium iucundissimum
extitisse ciuitati, quum senem tyrannum iuueni uideret
incumbentē, exanimem exanimi, et in altero gauderet sese
leuatum malis præteritis, in altero futurorum metu. Hæc
quum per se maxima, quum Reip. sint gratissima, quid
attinet uerbis exaggerare? Illud unum in hoc iudicio
uertitur, utrum tibi acceptum ferri oporteat, quod pater
sine controuersia tyrannus occisus est, an fortunæ
superumq; dexteritati. Quod enim tuo gladio perēptus
est, id uero quàm est futile nihilq; tuo

tuo gladio ab eo qui cum utendum abs te rogasset, tyrannus esset necatus, num tu protinus tyrannicidae præmium petiitum uenires? Lex occisori pollicetur honorem, tu cum iugulasti, de quo certe controuersum esse poterat, tyranni nomine censendus esset nec ne, cum de quo nihil erat dubitationis reliquisti. Si prudens, prudens excidisti à præmio: sin metu, multo minus etiam causæ est postulandi muneris. Verum illud tute uehementer urgebas, uti prudens uolens que reliquisse uiderere. Sed quod tandem erat istud tuum consilium, quum tibi sic in manu esset, non toto metu liberare Remp. sed ulto rem tui facinoris, & uerum certumq; tyrannum relinquere? intelligebas (ut ais) omne negotium confectum extincto iuvene, propterea quòd modis omnibus futurum præscires, ut senex illico sibimet eodem gladio necem conscisceret. Videte iudices, in manifestissimo mendacio qua rima conatur elabi: nisi diuinandi scientiam commentus fuisset, non poterat hinc explicare sese. Si quidem hæc uel augur, uel haruspex, uel uates diceret, fortasse nonnullos inuenires qui ista prædicanti fidem essent habituri. Nunc quid impudentius? quid uanius? quid ueri dissimilius? quàm asseuerare, id certū præscisse te, quod tale sit ut quiuis alius exitus potius fuerit expectandus? An coniecturis es assequutus id euenturum quod euenit? At quid aliud effici coniecturis poterat, nisi ut uel sperares, uel suspicarer? Porro in re tam ancipiti, quæ dementia erat spem incertam sequi, discrimen certum negligere? Sed audiamus obsecro certas illas coniecturas, quibus hic noster uates præsensit inopinatum omnibus

omnibus exitum. Iam ætate fessus erat, inquis, iam uiribus defectus, nec obtineri iam autumabat posse tyrannidem adempto filio. Tum indulgentius amabat, quàm ut filio uellet esse superstes. Non ne sentis hæc adeo non esse naturæ rerum consentanea, ut iam omnibus uideantur esse confutata, uel priusquàm refellantur? Vtrum senimentem ullam fuisse putas, an non putas? Si non putas, fieri potuit ut illi tutum uideretur, quod neutiquam erat tutum, atque ita protinus toto falleris augurio: si putas sapuisse, quur erat quod usqueadeo diffideret? Quasi uero tyrannis uiribus duntaxat unius hominis, ac non multo magis ingenio, uersutia, calliditate, largitione, crudelitateq; cõtineatur: quæ omnia si magis in senem quàm in adolescentem competunt, quur tu in diuersum torques augurium? An non illa ætas usu rerum callentior est: an non altius dissimulat? an non cauet diligentius? an non prospicit oculatius? irascitur implacabilius? tenacius iniuriæ meminit? meliusq; in longinquum consulit? His solis rebus imperium tyrannicum administratur. In militiæ duce quantulum est illud momentum, quod corporis uires adferunt? at in tyrannide profecto multo minus. Cur magis illum terreret ademptus filius, quàm extinctus satellites quispiam audacior? quum arx superesset approbe munita, superessent opes, arma, satellitum ingens agmen, tot in ciuitate factiosi potentesq;, qui non solum tyranni partes adiuuabant, uerumetiam tyrannos agebant: quos equidem spero nunc nobis non esse metiendos (nolim enim infæusta ominari) at ita tamen, ne nimium secure negligatur. Vsq; adeo ne senem cruda

r uiridiq;

uiridiq; (quod omnes norunt) senecta callidum, animosum, ambitiosum, non stultum, una filij mors consternauit, ut rebus desperatis protinus è uita sibi migrandum duxerit? præsertim quum ille patris dominatum nihilo reddiderit tutiorem, sed multo inuidiosorem, idq; ob libidinem, atque ætatis insolentiam temeritatemq;, adeo ut expedierit propemodum illi ad stabiliendam tyrannidem filium è medio tolli. Etenim quo propius ad iusti regni speciem accesserit tyrannis, hoc minus est inuidiæ obnoxia, magisq; tuta. Iuuenis ille solum hoc augebat, quod maxime tyrannos solet euertere. Vera illa tyrannidis munimenta in callidi senis pectore erant collocata. Sed tenerius adamabat filiū, quàm ut defuncto posset superesse. De matricula quapiam priuata loqueris, an de uiro sene, callido, crudeli, denique tyranno? Quid ego iudices in eo sermone argumentis coarguendo sumam operam, quem ipsa natura, quem mos, quem communis omnium sensus repudiat? Quis unquam isthuc audiuit? tyrannum usqueadeo pio in liberos fuisse animo, ut non dicam commori uoluerit, sed conuiuere commode quiescerit? Credite mihi, priuatorum isti sunt affectus: Tyrannus neque quid natura, neque quid pietas, neque omnino quid sit officium nouit. Exuit hæc omnia, simulatq; tyrannum induit. Omnia commodis, omnia metu, omnia necessitate metitur. Solos hos amat (si quos tamen ille amat, qui uel deos ipsos odit) quos aut metuit, ex tollere nondum expedit, aut quorum opera ministerioq; ad fulciendum imperium indiget. Quod si ullos ille posset amare, similes certe sui diligeret, impios, uiolentos, rapaces, scele

ſceſteſtos, quando nihil ad conciliandam charitatem effi-
caciꝝ morum ſimilitudine. Atqui ne improbi quidem illi
chari ſunt, niſi quatenus adiuuant, adeo ut præpoſterum,
uel peruerſum potius quendam Stoicum tyrannus expri-
mat. Neque enim quiſquam tam Stoicus fuit, ut æque ua-
carit omnibus affectibus atque tyrannus : hoc modo illos
diſcernit, quòd philoſophus honeſto metitur ſua confi-
lia, hic commodo. An ille ullum pietatis igniculum in-
quenquam mortalium ſentire potuit, qui in patriam ui-
tæ parentem altricemq; , qui in cœlites omnium bono-
rum autores tam ſit impius, ut illam crudeliſſima oppri-
mat ſeruitute, horum phana deſpoliet, iura contemnat?
Verum ut largiamur tibi nonnihil, ſinamusq; te priuati-
tos affectus in tyrannicum pectus, hoc eſt, ignem in flu-
men transferre, an tandem perſuadebis illud, uſqueadeo
indulgenter illum adamaſſe filium, uſqueadeo in eum
omnes uitæ ſuæ ſpes, uoluptates, opesq; ſemel contuliſſe,
ut illo ſublato, ne minimam quidem uitæ cauſam ſibi re-
liquam eſſe putaret? Repete, non dicam ex hac ciuita-
te, uerum ex uniuerſo mortalium genere : non ex hoc ſæ-
culo, ſed ab orbe condito, & ab ipſo (ſi uis) Promethei
ſimulacro. Quotus quiſque fuit pater, quota quæq; ma-
tercula, quæ ob liberorum necem ſibi fatum accerſiuerit?
Naturalis hic dolor, & quem nemo ferè non modeſte fe-
rat. Priuatis parentibus uel indulgentiſſimis, mulier-
cularum intemperatiſſimis affectibus mediocris luſtus
ſufficit, tyranni in filium charitati non niſi ſolam mor-
tem ſatisfacturam eſſe tu Lynceus præuidebas? Age,
hoc quoque tibi donamus, uicerit homo tyrannus priuati-

torum in liberos pietatem, uicerit indulgentia matercula
 omnes, qui tibi compertum esse potuit, utrò se dolor
 paternus inclinaret? in rabiem, an in desperationem?
 Quo diligebat impotentius, hoc erat probabilius, ut se
 nex natura ferus, ciuibus insensus, uel maxime uellet esse
 superstes, uel ob id denique, quo ueterem illam iram,
 nunc filij nece acerrime exasperatam irritatamq;. Reipub.
 supplicijs saturaret. Quòd si aliàs uitæ pertæsum fuisset,
 hæc nimirum una causa poterat illum in uita retinere.
 Quid autem senili animo uindictæ cupidius? An nescis
 quam impotentes etas illa concipiat impetus, quo rapiatur
 æstu, quo flagrare soleat incendio, si quando atroci
 insigniq; contumelia laceffatur? Quæ uero potuit esse atrocior,
 quàm filij cædes sic amati, ut tu quidem ais? Hæc
 nimirum quicquid in illo fuerit unquam crudelitatis, quicquid
 seuitiæ, quicquid immanitatis: si qua sanguinis sitis,
 si qua suppliciorum fames, deniq; si quid tyrannicum,
 id omne semel de integro poterat excitare, quasiq; renouare.
 Mitiora etiam animalia, datæ orbitatis inuoria
 in rabiem solet agere, et tu in tyranno (quo nullum animal
 immitius) nihil tale metuendum esse certissimus augur
 existimasti, quod in Tigribus uidemus euenire?
 Quòd si tibi uni compertum erat tyranno sic in delicijs
 esse filium, quid igitur aliud tua fiebat opera, nisi ut seuis-
 sima illa Tigris, rapto catulo, in rabiem uersa, in miseram
 hanc ciuitatem dilaniandam discerpendamq; insiliret?
 Id si non euenit magna dijs gratia, tibi magnum debetur
 malum: qui quantum ad te pertinet, tam diram beluam
 in nostra capita fortunasq; immiseris. Elige nunc
 utrum

utrum malis, an uerum fateri, nihil fuisse tyranno cum nostris affectibus commune, an consingere sic adamasse, ut matricularum quoque uicerit delicias. Certe neutro modo tua constabit deuinatio : quæ nisi constiterit, non est quod ad eius rei laudem aspices, quæ fortunæ commoditate te imprudente euenerit. Postremo donemus & hoc tibi, ut præsciueris, & certum præsciueris, deo uidelicet quopiam te certiolem faciente (nam alioqui fieri nequaquam potuit) perinde est ac si non præscieris, quum præscientiæ tuæ fidem legi facere non possis. Propter quibus prædixeris id euenturum quod euenit : doce quis deorum quando isthuc tibi prænuñciarit : nihil habes quod dicas. Verum posteaquam rem feliciter euenisse uideres, tum demum post factum uates esse cœpisti, quemadmodum uulgo tum fieri, tum dici consueuit, post euentum stultos etiam sapere : & quo fortunæ beneficium uerbis in te transmoueres, tragœdiam istam nobis comminisci cœpisti, causas reperisti, quibus præscisse uideare. Sed dii boni, quam non bonum poetam te præstitisti, qui tam inconsistentia, tam cum natura pugnantia finxeris, scruissimum tyrannum ob pietatem erga filium ultro uitam fugisse : ob unius capitis necem tutum sibi non putasse in uita commorari, quum omnia superessent quibus tyrannis & paratur & obtinetur, sublato eo in quo omne tyrannidis præsidium collocarat, repente rebus suis diffusum ad inferos abiisse. Age, mitto nunc argumenta, hæc omnia uera, non ficta credemus esse, tametsi ne fucum quidem ullum habent ueri, si mihi ex omni hominum memoria uel unum tyrannum potes nominare, qui liberos

suos sic adamarit, ut non spadones ac pallacas longe prætulit: qui sic illis indulserit, ut non suspectos haberet, obseruaretq;: qui sic illis sit fides, ut non in barbaris quibusdam latronibus, ac seruis stigmaticis plus quam in illis fiducia posuerit. Ego tibi permultos referre possim, qui filios sic oderint, ut uiuos esse pati non possent: adeo metuerint, ut ne cibum quidem unum capere uellent: adeo diffiderent, ut tum demum se tutos esse putarent, si quis illos è medio submouisset. Nullus inutilior tyranni satelles quam filius. Ex extrema barbarie conductitios mauult ille sicarios, fugitiuos, homicidas, sacrilegos: his uitam suam mauult committere, qui sua patria frui non possint, & alienam euertere gaudeant, qui barbaricis ferinisq; uiribus antecellant, & gigantes illos impios refrant, qui propter animi cupiditatem non difficile ad quiduis periculi suscipiendum perducuntur, & propter ingenij feritatem à nullo facinore abhorrent. Hi sunt idonei tyrannorum ministri, hi fiducia, munimentum, præsidiumq; tyrannidis multo tutissimum: hos si quis ademerit, causam uideatur dedisse, quur rebus tyrannus diffidat. Nam filius qua tandem ratione dominatum sustinebat: Aetate? at utilior ætas grandior. Robore? unus erat. Prudentia? magis sapit senectæ. Custodijs quas obtinebat? at si aduersus patrem obtinebat, mors illius seni etiam optanda. Si patris nomine, quid nisi unus satelles ademptus erat? Nam custodia quò deficerent, nisi ad eum cui alebantur? Tutior igitur erat futurus tyrannus amoto filio. Res enim tyranno suspecta, filius uiolentus & insolens, propterea quòd reliqui illi Barbari solo lucro contenti sunt.

Filius

Filius illud præmium spectat, tyrannidis successionem. Nec ullus pietati locus, ubi mentem possidet dira regnandi libido. Ibi contemptis naturæ legibus, & filium horret pater, & patris interitum optat filius. Sed dicturus iam dudum nescio quid; mane, præsenſi, nihil inexpugnatum omittam: urges. Nisi præter modum adamauit filium, nisi diffusus est, quur sibi mortem consciuit? Isti huc uero merito demirandum, quippe quod præter omnium, ac tuam etiam spem euenit. Verum ego nihil ad me pertinere puto, ut tibi rationem reddam, quid illi dii in mentem immiserint, ut sibi uim adferret: hoc tantum euincere sat est, te nullis coniecturis hunc exitum certo præſcire potuisse, quantumlibet amarit filium: tametsi causa non admodum obscura. Iam deorum si qui fuerunt huic infensi Reipub. iras diuturna nostra calamitas satiauerat. Iam propitios nostra uota, nostra sacra commouerant: aderat illud fatale tempus, quum impius ille senex dijs atque hominibus dignas admissorum poenas daturus erat. Iam aderant ultrices Erynnæ, aderant Furie, facibus & hydrys omnibus armatæ: hæ illi mentem ademerunt, hæ uanam formidinem incusserunt, hæ attonitum ad spontaneam sui cadem impulerunt. Nihil minus arbitrabatur quàm fugisse, qui filium peremerat, quàm una cæde contentum fore, qua quidem una in re iure potes gloriari, quod tyrannum uehementer sefelleris. Virum esse putabat, qui hoc facinus peregiſſet. Credebat esse talem, quales audierat esse solere tyrannus, qui magno suæ uitæ contemptu, tyranni caput impeterent: qui non adori rentur facinus, nisi ratione probe perspecta, qua pos-

r 4   ſent

sent perficere. Hanc suspicionem Pan ille, aut si quis alius est deus, nouis terriculis exagitabat. Arbitrabatur instare sibi carnificem, sensit adesse necessitatem illam fatalem, quam nemini nocentium uitare licuit. Itaque quod huius urbis pietati, quod deorum bonitati debetur, quur tu id phaleratis dictis in te transferre conaris? Vbi discrimen erat subeundum, ibi fugitabas: nunc ubi res præter spem pulchre cecidit, tutumq; putas, fortunæ laudem in te deriuas. Sed finge diuersum exitum fuisse consequutum, pone tyrannum ira percitum, passim ciues ad exquisita supplicia rapere, proscribere, iugulare, in exilium agere, possessionibus exuere. Quid hic dices? non fines, opinor, eorum malorum causam in te tanquam in autorem referri, & fortunæ argumento culpam deprecaberis. Negabis tibi imputandum esse, si quid fortuito præter propositum euenerit. At nunc non ne iniurium est, quod boni, fortunæ commoditate præter spem euenit, id totum in te uelut autorem uelle traducere? Etenim te nihil expectasse minus, quam id quod euenit, uel ipsa res clamat. Si hoc animo conscendisses arcem, ut filium, non patrem occidisses, credi poterat te talem quandam spem animo concepisse: nunc casu nescio an metu potius in iuuenem incidisti, & tum denique diuina ista mens & futurorum præsaga, sed quæ non nisi post euentum sua prodat oracula, te corripuit. Quum esset fugiendum, ibi demum iudices in re tam tumultuosa, secum uelut ociosus consultare coepit, utrum senem sua dextra dignum existimaret, ibi demum præuidere coepit, fore ut pater ipse sibi manus adferret. Et quo commentum tam impudens
iudices

iudices efficiat paulo probabilius, quæ nec uidit, nec uiderere potuit, ea perinde descripsit, nimirum (ut iactat) poëta, quasi spectator astiterit, quid in mentem uenerit tyranno, quid dixerit, quid fecerit, quomodo ferrū strinxerit. Eiusdem profecto impudentiæ, fingere præscisse se, quod esset euentu consequuturum, et quod non uideris, id ita narrare, quasi uideris. Quanto melius tuo commento: id est, fabulæ suæ fides constitisset, si ita finxisses: te. quū perempto iuvene, stricto gladio ad senem ire destinasses, repente à tergo adfuisse Palladem illam Homericam, et iam euntē capillis reuocasse te: uetuisse ne tam luculentum facinus senili cæde obscurares, sese citra tuam operam curaturam, ut ille suapte manu, sed tuo gladio peremptus, gloriæ tuæ nihil tenebrarum offunderet, sed multum etiam adderet lucis: dehinc abditum te per rimam contemplatum, uel (quod est te dignius) repete deam sepsisse te nebula, ut tyrannicæ necis tutus et ociosus spectator assisteres, nec prius illinc discessisses, quàm negocium omne cōfectum uidisses. Hæc si confinxisses, paulo minus malum poëtam te præstatisse. Sed ocium, opinor, non suppetebat ad omnes fabulæ partis commode tractandas, uidelicet lucri cupiditate te protinus ad præmium postulandū rapiente. Nunc uel ipsa te prodit inconstantia, figmentiq; coarguit. In arcem ascendisti, quo tyrannum occideres, neq; tum præuidebas, quod sole ipso clarius uideri uis. In medio negotio subito nescio quis deus oculos tibi restituit, ut uideres futurum id quod accidit. Porro si ueris fidem facere uoluisses, narrare debueras quemadmodum no-

æternus explorator furtim arcem conscenderis, in edes
 clanculum irrepseris, forte fortuna obuius nemine, non di-
 cam ut tolleres aliquid, sed ut experireris, si quod tutò
 facinus posses designare: hæc molienti commodum fa-
 uisse fortunam: itaq; quum adolescentem solum, atq; in-
 custoditum offendisses (ut est ea nimirum ætas securior,
 periculiq; minus cogitans: præterea diuturna tyrannis
 iam magnam metus partem exuerat) tum haud scio (ut
 mores illius erant) multo uino sepultum, atq; immodi-
 ca libidine defectum, fortiter iugulasse scilicet, & somnū
 illi cum morte: id est, germanum (ut ait Homerus) cum
 germano coniunxisse: deinde ubi iam cardines procul
 stridere cœpissent, exaudito uidelicet morientis gemitu,
 ibi te metu exanimatum ita fugisse, ut non uacaret gla-
 dium è uulnere tollere, quem nec paricide, nec sicarij
 solent relinquere ne deprehendantur: Interea domi la-
 titasse te, iamdudum de fuga cogitantem, & longinquas
 aliquas, semotasq; mundi latebras animo circumspiciē-
 tem, in quibus abditus posses irritati patris sæuitiam ful-
 lere: Iamq; te ad spontaneum exilium accincto, repente
 in uulgus exiisse famam, liberam esse ciuitatem, tyran-
 num unà cum filio iugulatum, reliquos metu fugisse, au-
 torem ignorari facinoris: Ibi repente ad nouam tuæ fa-
 bulæ catastrophē, immutasse te animum, & qui prius
 de salute fueras sollicitus, protinus ad præmij spem arre-
 ctum fuisse, lucriq; auaritia, prius quàm tibi satis esset
 excogitata ratio, qua totam huius inopinati euentus lau-
 dem in te traduceres, profilisse in medium: id quod uidi-
 mus, clamitasse tuum illum esseensem, tuum facinus, non
 unum

unum præmium tuæ uirtuti fore satis. Hæc nemo non credidisset, sunt enim rerum naturæ cōsentanea, usu cōprobata, omnium opinione recepta. At tu dum sedulo quidem, sed tamen parum ex arte, tuam nobis præscientiam niteris persuadere, quàm multa comminisceris, non dicam tota facie à uero distantia, uerumetiam cum sensu communi, cum more, cum natura penitus pugnantia? primum tyrannum tam maternelis filium adamasse, ut sine eo uiuere noluerit: sic ob unius mortem metu fuisse consternatum, ut in uita manere non sit ausus: sic illi toto pectore fisum, ut ipse nullas circū se custodias haberet: adeo fracti animi fuisse, ut tam chari pignoris truculenta cæde non potuerit ad ultionem inflammari: tam inualidum, ut tua dextra fuerit indignus: tam incermen, ut ni tu illi gladium reliquisses tuum, defuturum fuisset, quo se iugularet. Non uides quàm non competat tam insignis in tyrannum pietas, tam secuta in eam ætatem fiducia, tantus metus in hominem, excepto filio, reliquis omnibus præsidij munitum, tanta consternatio in hominem tot periculis exercitatisimum, tanta imbecillitas in iratum? Quid igitur erat, quid tu senem illum tantopere contempseris, ut indignū habueris, qui tua ista magnifica dextera iugularetur? Tu ne indignum iudicabis quē occideres, quum eum Resp. non putarit indignum quem formidaret, quem maximo suo cum dolore ferret. Non talem illum iudices, non talem sensimus, ut cuiquam contemnendus uideri debuerit. Neq; tu eum unquam contempsisti, nisi forte contemnere est, misere formidare. Sciebas arcē armis refertam, sciebas superesse satellites, quorum

quorum uel unus (si seni uires deerant) sufficiebat iugulando tibi. Non ignorabas (id quod nemo nostrum nescit) quantum uirium illi partim exercitatio, partim ingenij feritas etiam in illa senectâ reliquerat. Tum non te fugiebat, frigidum illud senium sic interdum acri dolore inflammari, ut iuuenibus etiam ualidissimis sæpenu-
 mero fuerit intolerandum, si quando solitum illud robur quod ætatis gelu uelut obtorpuerat, magno aliquo animi motu recanduit. Quis autem tam inualidus est, ut non illi pudor, ira, dolor ingens uires suppeditet? Hoc erat uidelicet, quur tu filium quàm patrem malueris occidere, quod illum inopinantem, inermem, dormientem fortuna obiecit. Cum hoc pugnandum erat, armato, ualato, irato deniq;. Hoc erat quur gladium relinqueres, ratus ne tantisper quidem morari tutum dum reciperes, metuens uidelicet ne tantillum sarcinæ te redderet in fuga tardiorē. Reliquisti inuitus, quo tyranno prodi posses: sed prodi maluisti quàm deprehendi. Neq; ego nūc formidinem tuam accuso, imò miror magis quod pedibus consistere, quod fugere potueris, quum audires moueri tyrannicam familiam, stridere arma: intelligeres tibi non cum puero, sed cum uigilantibus uiris, accinctis, armatis, sobrijs, irritatis, deniq; cum rabioso patre dimicandum esse: non quòd illum usq; adeo filij mors commoueret, sed quòd arbitraretur, & haud scio an uere se petitum fuisse, dexteram tuam errasse tantum in filio. I nunc & spera, non dicam hos iudices uiros omnium perspicientissimos, sed uel è media plebe quenquam esse tam muccosis naribus, cui non suboleat, imò qui nō plañe odo

nè odoretur, persentiatq; totam hanc fabulam abs te cōfictam. Et quod poëta solent, quum hærent in explicando tragœdiæ argumento, hanc ueluti deam diuinationem arte quadam induxisti, quo præfensionem tuam iudiciis probares, sine qua uidebas præmiū obtineri non posse. Sed occasionem, inquit, ministravi paternæ mortis, qui gladium quo se feriret reliquerim: atq; id solum non modo satis esse putat ad petendum præmium, uerum etiam meritum esse, ut ipse ensis inter arma deorum cōsecretur, dominus pro deo præsentī colatur. O hominē suauem, si has spes uere concepit: impudentem, si quum non speret, postulat. Ita'ne tyranno gladius erat defuturus, nisi tuum illum reliquisses? Tu in arcem arma: hoc est, in syluam ligna portanda putasti? Nisi forte tuū illud ferrum magicis precaminibus erat imbutum, ut ultro ad mortis adegerit necessitatem: an uero nihil referre putas, quam præbeas occasionem, quomodo, quo animo? Primum, gladium reliquisti, quo nihil minus deest tyranno: nunquam ferrum abest, non in cubili, nō in triclinio, non in sacris: reliquisti metu trepidus. Tua quidem in re illud interim demiror, qua fronte eum gladiū tuum ausis appellare, quē habueris pro derelicto. Metu, inquam, exanimatus reliquisti, quem postea receptum optabas: reliquisti rem ancipitem. Quid si tyrannus illum eundē ensē in ciuium iugulos distrinxisset? quid si eodem lectos aliquot ex huius urbis iuuentute adolescentes filio suo in ferias mactasset? Si tyrannum occidisti, quia tuo occisus est gladio, & horū omnium indigna cædes ad te pertinebit: quippe cuius ense peracta
est. 1d

est. Id si non euenit, nihil ad te pertinet, nam anceps occasio quam in partem cadat, id dijs in manu est: si bene uerterit, nihil gratiæ debetur ei qui dedit imprudens: si male, temeritas imputatur. Neque enim culpa uacat, qui periculosam ministrat occasionem: quæ si feliciter, mirentur omnes: si infeliciter, merito accidisse dicant. At quanto probabilius erat, futurum ut tyrannus tuo ense alios in usus abuteretur. Scio me iudices hæc pluribus refellere uerbis, quàm necesse uideatur, quippe tam friuola: uerum id mihi propositum est, nullum illius argumentum non excusum, non exagitatum, non reuictum prætermittere. Quare quæso ne pigeat ita ut antehac fecistis, patienter atq; attente cognoscere, dum hunc ab gradu firmissimo deijcio. Hic sibi uehementer fidebat, hunc acriter urgebat locum. Negabat uitari posse, quin præmium deberetur quod patri necis causam ministrasset, si non relicto gladio (nam hoc opinor argumentum iam habet pro derelicto) certe necato filio. Nam ita in legibus dissertum aiebat, nihil interesse utrum manu sua quis occidat, an mortis causam præbeat. Addebat, æquum esse, ut quum in maleficijs causam datam imputarent leges ad supplicium, multo magis idem obseruarent in benefactis ad præmium. Hæc aiebat meminisse sese in legibus esse disputata, illud addens Thrasonicum, nisi sibi diuturna seruitus legum memoriam obliterasset. Non tu legum oblitus propter diutinam desuetudinem, sed nunquam quid sibi uelint leges inquisisse uideris. Bis enim his erras, qui neque causæ datæ rationem, neq; dantis animū discernas, id quod
legi

legibus traditum est, nec animaduertis longe diuersam
esse rationem maleficij & beneficij imputandi. Quid
ais noue iuris interpretes? Ita ne satis esse iudicas uel ad
pœnam, uel ad præmium, qualemcumq; quomodocumq;
causam dedisse? Nihil igitur refert, Hector an Aiace
occiderit manu, an gladium illum dederit, quo se postea
confodit? Atqui hanc laudem nunquam ille sibi uindi-
casset: tametsi probabile uideri poterat, in eum usum
hosti ab hoste datum fuisse ferrum. Quin ergo fabros
ærariorum omnes uel ad pœnam uocamus, uel ad præ-
mium, quoties armis in eorum officina perfectis, aut iu-
gulantur ciues, aut seruantur? Postremo quid hoc quod
tu petis præmium, non ensis istius tui opifex petit po-
tius? Tyrannus gladium erat habiturus, te non porri-
gente: tu porrigere non poteras, nisi huius industria tibi
ministrasset. Age si telo inter uenandum temere misso,
forte tyrannum uicinum interfecisses, clamares tibi ty-
rannicide deberi præmium, an potius nihil tibi debere-
tur laudis, quod imprudēs & inscius iaculum torsisses?
Imò in ius potius uocandus esses, qui missi teli temerita-
te ciuē (quod in te fuit) occideris: nam quod in tyrannū
incidit, id nihil ad te. Quid si caupo uinū lene ac suaue,
quale Polyphemo dedit Vlysses, tyranno uendidisses,
atq; ille eius dulcedine captus, auidius sese ingurgita-
set, eaq; re concepta febri decessisset, auderes ne caupo,
uini titulo tyrannicide præmium flagitare? At quis non
te cum tua flagitatione, ut temulentum, uinoq; madidū
exploderet? Ceterum quanto frigidior titulo nunc
idem postulas? Vt cumq; coniecturis præcipi poterat:
ut ætas

ut ætas uinosa tam illicibili uino auidius, intemperantiusq; frueretur, crapulam consequeretur morbus, præsertim in sene: morbum mors: Vulgo hæc eueniunt. Tu eam tyranno mortis causam dedisti: cuius nullum extat in hominum memoria exemplum. Quis enim ante hæc ob filij necem sibi manus intulit? Accedam propius. Finge te tyranni coquum esse: probe callere palatum domini, medicos interdicare cibum, quo tamen ille oppidò quàm lubens uestatur: interminari morbum capitalem, ni temperet: id te non fugere: cum cibum tu arte tua, cupedijsq; et condimentis magis ac magis illecebrosum reddis: consequitur edentem morbus, quem prædixerant medici: emoritur tyrannus, liberatur ciuitas. Hic cine coquus è culina in forum prosiliens, et adhuc iure madens, fuligine niger, tyrannicide præmium postulabis? Mortarium, tonsillum, et ollas ostentabis, arma scilicet quibus tyrannidem expugnaris? Non eris, opinor, tam impudens in ea causa, qua tamen ista tua multo est absurdior. Nam illi uoluntas occidendi non defuit, probabilem præbuit causam. Tu nec in hoc iugulasti filium, quò pater ultro uitam relinqueret, et causam dedisti, ad quiduis potius quàm ad istud idoneam. Accipe exempli tuo similius, quàm ouum sit ouo (quod aiunt) simile. Quid si tyranni amicam, quam ille misere ac perditè deperisset, occidisses: eaq; cognitare tyrannus sibi uitam abrumperet, auderes ad præmium aspirare: auderes dicere, te certum præscisse, fore, ut tyrannus sponte fugeret è uita? Certe quanquam plures amicas extinctas sequuti sunt, quàm filios, nemo
tamen

tamen tibi crederet, nemo tibi præmium decerneret, tuum factum periculosum & anceps dicerent: omnes fortunæ gratias haberent, cuius commoditate res ea feliciter cessisset. Tibi abunde magnum præmium existimarent, si commissi uenia donatus discederes. Primum igitur diuersam imputandi maleficij, & ascribendi beneficij rationem conueniet distinguere, deinde causæ æqualitatem, postremo animum: atque ita demum liquebit, quid tibi lex debeat. Nam quod aiebas legem prolixiorē esse oportere ad reddendum præmium, quā ad infligendam poenam, id in priuilegijs, quæ in exemplum non uocantur, fortasse locum habet. In iure cōmuni longe secus est. Siquidem (uti superius demonstraui-
mus) nulli nocenti lex nō minatur poenam: paucis benefactis præmium ostendit. Tum in maleficijs etiam conatum simplicem supplicio prosequitur, in benefactis semper exitum requirit. Nec mirum, nec iniquum, si lex est diligentior in eo negotio, ad quod unum est nata, atque instituta, quā in eo, in quo temporis ratione tanquam alienas sibi sumit partes. Ergo in utroq; cōmuniter spectat, ut causa sit idonea: deinde ut animus adsit, non tantum casus. Hoc rursus interest, quod in benefactis nec causa idonea, nec animus idoneus satisfacit legi, nisi his accesserit euentus item idoneus. In malefactis, si quid nocendi animo tentes, nō expenditur nec euentus, nec causa: sed ex animo factum tuum lex metitur. Sic enim iudicat, tibi nihil ad scelus defuisse præter fortunam: qua te subleuari, quod tandem ius sit? In euentu simul & causam datam, & animum expendit. Si animum uitiosum

s   compe

comperit, nihil moratur causam, quàm sit idonea: putat animum & euentum ad poenam committendam sufficere. Sin animo simplici data est causa mali idonea, & non consequitur euentus: lex quasi conuiuet ad id, & non putat ad suam cognitionem magnopere pertinere. Sin euentus est consequutus, etiam si de animi uitio doceri non potest, tamen temeritatis & negligentiae nomine poenā irrogat: partim propter suspectam dantis uoluntatem, partim ut hæc latebra peccantibus eripiat, imprudens feci, discantq; homines uel suo periculo cauere, quod alieno faciant periculo. Ergo qui prudens & sciens, certam atq; euidentem noxæ causam dederit: cum perinde lex censet, quasi facinus manu peregerit. Veluti si quis hostē opibus, copiisq; iuuerit, perinde est ac si ipse arma contrā ferat. Siquidem id supeditauit, sine quo bellum geri non poterat. Aut si quis inimicum suum per dolum nauigio solutili imponendum curet, ut naufragio intereat: aut in conclaue pensili testudine inducat, ut ruina opprimatur: aut iuxta lectulum ægroti, loco pharmaci uenenum ponat, futurū sperans ut eo hausto pereat, tametsi non bibit ægrotus, tamen ueneficij postulari potest qui posuit, propter uitiosam animi uoluntatem. Nam uehementer erat probabile id euenturum, quod ille moliebatur. Huic si detrahas nocendi uoluntatem, nihil illi cum lege rei futurum est. Si detracta nocendi uoluntate, apponas euentū: non effugiet temeritatis crimen, nisi illum inculcata ignorantia absoluerit. Porro si in loco non ad id destinato, puta in uia publica, aut in fundo alieno, arcu temet exerceas: lex tecum

tecum non agit, nisi si quem occideris, aut uulneraris, aut si cui damnum dederis. Ceterum quod facis, tuo facis periculo. Quod si quid horum consequutum est, cū lege tibi res est. Neq; tibi tua patrociniabitur imprudentia: quippe quæ culpa temeritatis non uacet. Siquidem in te fuerat præcauere, quod probabiliter poterat prætime-
ri. Vides quanto discrimine disita sint, inter quæ tu ni-
hil interesse dicebas. Primum non statim imputatur ad præmium, quod ad pœnam, idq; nō à malignitate legum latoris, sed partim ex ipsa rei natura proficiscitur, par-
tim à legum officio. Deinde discernitur animus, causa data dijudicatur: spectatur euentus. Age nunc si libet, tuam causam, qua tuum facinus æstimari uis, expendamus. Finge te certam, ineuitabilem mortis causam ty-
ranno dedisse, sed imprudentem, nulla tibi sit præmij pe-
titio. Quis enim insciēs benemereri dicitur? Fortibus ui-
ris premia dantur, nō fortunatis tantum. Nam euicimus iamdudum opinor, ne posthac affirmes te in hoc iugu-
lasse filium, ut pater sibi necem conscisceret: quod euen-
turum ne uates quidem quisquam præscire poterat, tu
nec suspicari. Imō postea quā rem plenam discriminis,
fortunæ arbitrio cōmisisti, quia bene successit, hoc nomi-
ne lex te nō postulat: at idem si male euenisset, temerita-
tis pœnas eras debiturus. Neq; enim tibi succurreret in-
culpata ignorātia. Quid enim æque formidandum erat,
quā ne tyrannus, simulatq; occiso filio se peti insidijs
persensisset, omnia tyrānidis mala in nos cōduplicaret?
Iam ut de animo res tibi cōstet, causam dedisti non so-
lum non idoneam, uerum etiā periculosissimam Reipu.

Vin⁹ hoc tibi argumento euidētissimo demonstrari? Fin-
 ge te quempia ē ciuibus uitio occidisse: tum extincti pa-
 trem id facere, quod modo fecit tyrannus. Vtrum tu du-
 plici cedis crimine teneberis, an simplici? Simplici opi-
 nor. At uxor et mariti mortem imputabit, qui necato
 filio, seni causam mortis dederis: atq; his ferme tuis argu-
 mentis utetur. Indulgentissime filium adamabat, in illum
 omnem familiæ curā reclinauerat, illo se oblectabat. atq;
 hæc de priuato senē cum fide dicet, quæ tu de tyranno
 nimis dure (ne dicam ridiculè) dicebas. Addet ea te scis-
 se, præuidisse futurum, ut ille uitam fugeret orbatu filio,
 in quo uno omnia uitæ oblectamenta collocarat. Nō tibi
 defuisse iugulandi senis uoluntatem, sed hoc tantū egisse,
 ut miserabilius sua dextra perimeretur, ut odium tuū ple-
 nius miseri patris malis exaturares. Ideo iuuenē necasse,
 in hunc usum gladium in uulnere reliquisse. Vides quan-
 to sunt hæc probabiliora in hoc, quā in tuo negotio;
 et tamen negabis paternam necem ad te pertinere: atq;
 animi suspicionē, causæ qualitate purgabis. Negabis cau-
 sam idoneam fuisse, quur ille sibimet manus adferret. Te
 nec præscire, nec timere potuisse id, quod sit consequu-
 tum: quod rarum extet exemplum patris, ob filij necem
 sponte fugientis ē uita. Alioqui futurum fuisse, ut et ma-
 ter sibi fatum accerseret: quippe quā impotētius amare
 sit consentaneum, ac minus aduersum dolorem animi ui-
 ribus ualere. Hæc non dubitares tibi profutura, ad alte-
 rum crimen depellendum, et prodesse dubio procul.
 Atqui quod in maleficijs ualet, ne qd imputetur, id mul-
 to magis in hac causa ualet, ne quid acceptum feratur.

Ibi te

Ibi te liberaret à uoluntatis suspitione, quòd causas parum idoneas dedcris : hic ex causis multo minus idoneis propter personam tyranni, uideri uis non modò quod euenit, fuisse sufficatus, uerum etiā certum præscisse . Ibi temeritatis postulari nō poteras, propterea quòd tametsi uitio abs te data est causa, tamen idonea non sit ad id quod euenit. Imò ipsi tota res imputabitur, & legibus poenas dabit, sepultura prohibitus, quòd ciuitati citra causam idoneam, ciuē unū ademerit. Tibi non nisi unius filij mors imputabitur, etiam si mater quoq;, & filia, & sorores, & tota tribus huius necem fuerit imitata. Hic poteras, nisi feliciter euenisset : quippe ubi summum Reip. periculū & uerteretur, & prætimere probabiliter posset. Venio nunc ad quartum illud præsidium iudices, quod iste tutissimum, ac penè inexpugnabile iudicabat : unde ego illū ita deturbabo, ut non solū sit nō habiturus, quo tyrannicidij & huius laudis arcem obtineat: uerum uix etiam latebram inuenturus, ubi temeritatis ac maleficij poenam effugiat, quo nimirum intelligat, quā non inimice, non curiose (ut aiebat) secum agam: ut quum possim in crimen ac poenam uocare, sat habeam ab honore nō promerito secludere. Ait sibi deberi præmiū, uel hoc uno nomine, quod iuuenem occiderit, iam plusquam tyrannum, tum tyrānidis paratum heredem, etiamsi hunc euentū dij nō dedissent, ut senex ipse uitam abrumperet. O deploratam impudentiam. Tu tibi præmiū peteres, si tyrannum suæ furia non essent ultæ? Dij quiduis potius dederint, quā istuc quod tu fingis. Sed tamen fingamus interim oratione, quandoquidem id tutò licet: tametsi ad

sola mentionē inhorrescit animus. Tu ne, inquam, occiso filio, relicto sene uiuo, tyrānicæ præmiū peteres? An potius nec ipse superesses, qui possis petere: nec esset Resp. quæ dare posset? Nam tu aut exquisitis supplicijs exanimareris, aut in extremis Orcadis exul delitesceres: nos pro tyrāno iam immanissimum carnificem patere mur: & tuū caput ubicunq; terrarum latitares, diris imprecationibus deuoueremus, qui nos tua incogitātia, uel præcipiti magis lucri cupiditate in tantam malorū tempestatem cōiecisses. Sed re filius erat tyrānus (inquis) patri præter inane nomen nihil erat reliquū. Quid ego audio? duos igitur hæc ciuitas tyrānos alebat? Nam de patre nemo unquā dubitauit, quin tyrāni uocabulum mereretur. Quando autem antehac unquam fando auditū est, duos una in ciuitate sedisse tyrānos? id quod magis etiam natura repudiat, quā eodem in corpore gemina capita. In iisdem aluearibus duo se reges pariter nō ferunt. In armentis taurus tauro cedere cogitur. In iisdem lustris non conuenit duobus inter se leonibus: & tyrānus (quo nullum animal effertius) parem in eadem urbe patitur? Non uides necessario fieri, ut è duobus, aut alter alterum opugnet, aut alter alteri cedat? Vtrum tu fuisse mauis in patre, an in filio? Si iuuenis aduersus senē obtinebat tyrannidem, quid à Repub. præmiū postulas? Tyranni partes adiuuisti, non Reip. Sin patri cessit: quid tandem illum uocare potes, nisi tyranni uel præfectum, aut satellitem? Quandoquidem seniori tyrānicam appellationem ne tu quidem audes detrachere. Verum ut quoquo modo tyrānidem omnē in adolescentē oratione deriuares

deriuares, quàm multa tu quidem nō ex re, sed pro cau-
 sa tuæ commoditate cōmimiscebaris? Ceterum quàm in
 his confingendis decori, quod in personis situm est, nullā
 habuisti rationem? Sic enim (ut memini) inducebas in fā-
 bulam senem iam etate mitem, & qui omnem tyrānidis
 acerbitatē ob senectam exuisset: nō secus atq; mala, quæ
 natura acerba, tempore mitescunt, & in aliū abeunt suc-
 cum. Porro iuuenem ferocem, illo incolumi gerentē ty-
 rannidem, iamq; patri uiuo succedētem. Priuatus pater=
 familiās nō fert filiū se uiuo successorem: & tu uis isthuc
 credi in tyrāno? Ille non finit ullum ē liberis rem dome-
 sticam ex animi sui libidine moderari: & tyrānus sese
 ueluti abdicans imperio, negotium omne in adolescen-
 tem reiecerat? Non dubito, quin & ipse uideris, quàm
 dura sint ista, & quàm à communi sensu abhorrentia.
 Verum quid faceres, nisi tales personas induxisses, exi-
 tum inuenire tragœdia tua non poterat? Quæso te, an
 unquàm auditum est tyrannum etate mitescere? Quan-
 do tu defines ea quæ sunt priuatorū, quæ bonorum prin-
 cipum, tyrānis tribuere? Vt eodem igni cera mollescit,
 limus durefcit: ita etate pleriq; reddūtur mitiores ac tem-
 perantiores, tyrannus magis exasperatur. Vt tempus
 nonnullis pomis amaritudinem adimūt, ut uinis nonnullis
 acorem conciliat: itidem tyrannis non adimūt sœuitiam
 etas, sed exaggerat. Vis ipsissimam tyrannici ingenij
 tibi demonstrē imaginem? Spinam cogita, quæ quo ma-
 gis senescit, eo pungit acrius. Echinos cogita, qui quo
 plus habent etatis, hoc testa sunt asperiore. Vulgaribus
 ingenijs fortasse nonnulla uitia senectā uel detrahit, uel.

certe mitigat, etiam si plura irritat, nonnulla parit. At tyrannorum mentibus ad scelus, ad crudelitatem natis, scelere & immanitate imbutis, atq; educatis, præter uitiorum omnium incrementum adferre senectâ quid potest? Nisi forte libidinem adimit? Quanquam ista tyrannidis quantula tandem est portio? Sed esto fuerit sanè propter ætatem ad uoluptates segnior, uerum erat fastidiosior: unde fit, ut imbecillior sit ad coitum, ad raptum audior. Fortasse pauciores huic execabantur ephēbi, sed insigniores. Pauciores producebantur uirgines, sed exquisitiores. Quare non autem & plures? uidelicet quo senile fastidium optione, & uarietate uinceret. Hoc ita esse, quot ego tibi testes citare possem? qui quo nobiliores sunt, quo fortuna præstantiores habet liberos, hoc magis eis à flagitiosissimi senis cupiditate metuebant. An tu putas unâ cum uiribus senescere libidinem? Multo secus habet. Imò quantum ætas improborum hominum facultati detrahit, tantum adiicit cupiditati. Quanquam tyrannicum animum his in rebus non tam uoluptatis usus capit, quàm nostra delectat contumelia. Ut frigeat in sene tyranno Venus, certe feruet uigetq; malitia, seuitia, nocendi libido. Postremo totum illud uitiorum agmen, quæ propria tyrannorum sunt, cupiditas, rapacitas, improbitas, impudentia, impietas, iracundia, uiolentia, impotentia, suspicio, fraus, perfidia, crudelitas, implacabilitas, immanitas, periurium (quid autem oportet omnia cōmemorare nobis omnibus heu nimium nota?) horum inquam nullum non ætate fit acerbius, propterea quòd iuuenta nonnunquam naturæ bonitate uincitur:

uincitur: præterea quædam mala nondum didicit: at scæ-
necta, si quid pudoris, si quid humanitatis, si quid me-
lioris ingenij à natura insitū est, id omne multo ac diu-
turno flagitiorum usu penitus exiit, & prorsum in im-
manissimam quandam feram abiit. Id ita euenisse, iudi-
ces, in execratisimo illo sene, quid ego coner argumen-
tis docere, quum sud cuiq; memoria abunde satis exem-
plū suppeditet? Quod si iuuenis sese gerebat insolētius,
uidelicet patris abutens imperio: num tu hunc continuo
tyranni nomine donabis? Ergo ex eadem tyrānide sex-
centos tyrannos facile reddideris. Nam quis est omnino
in tyranni familia, uel extremum mancipiū, qui non ipse
penē tyranno sit ferocior, uiolentior, sceleratior? Filius,
inquit, emolumentis imperij potiebatur: patri præter no-
men nihil cēssit. Quasi uero non sit istuc omni tyrānidi
commune. Longe minima fructuum pars, qui solent ex
tyrannide capi, ad ipsum redeunt tyrannum. Quemad-
modum in latrocinio fieri consuevit: prædæ cōmuniter
in omnes distribuuntur, uel in eos potius quorum opera
capiuntur. Alioqui non cohærebit cohors illa scelerata:
nisi dux ille, quisquis fuerit, plus etiam permittat suis,
quàm sibiipsi. Solum nomen sibi proprie uendicat. Et in
nullos est tyrannus indulgentior, quàm in scelerum mini-
stros: quippe quorum opera sentiat suū imperium conti-
neri. Proinde sub unius umbra satellites omnis, omnis mini-
ster, familiaris, leno, Tyrānidem quandam in ciues exer-
cet. Ridicule fecero, si hoc quoq; coner argumentatione
probare, iudices. Vidimus, sensimus, experti sumus, nisi
forte tam diutina calamitatis memoriā, tam pauculi dies

obliterauerūt. Neq; enim esset res usqueadeo misera tyrannis, si unius modo foret tolerāda uiolentia. Quot ferendi latrones, quot sacrilegi, quot ex extrema barbarie aduenæ, feris quā hominibus similiores? Neq; defunt, qui se simulent apud tyrannum sceleribus suis gratiam promeritos esse, quo nimirum hoc nomine metuantur à ciuibus. Horū igitur unumquemlibet tyrannū appellabis, et pro quolibet occiso tyrānicidæ præmium petes? Non in tantum omnem exues pudorem opinor. Sed pater etate fessus, omnem dominatum in filium transtulerat, quicquid tyrannicum in urbe gerebatur, id iuuenis uiolentia cōmittebatur. Sed istuc quātum absit ab imagine ueri, quis tam cæcus, ut nō uideat? quis tam obliuiosus, ut nō possit experimento refellere? Ego tibi complures nominare satellites possum filio insolētiore. Ad hæc, uerisimilimum est nullius insolentiam minus approbasse senem quā filij, uel quòd odit omnem tyrānidis affectatorem omnis tyrānus, uel quòd intelligit ex illius facinoribus longe plus inuidiæ, odiq; sibi conflari (callidissimi autem tyranni est, eatenus legitimum imitari regnum, quatenus obtineri tyrannis possit) uel quòd pater etiam pessimus, tamen liberorum nonnihil offenditur uitij, et ad crudelitatis ministeria alienis quā suis uti mauult. Quòd si clam patre rapinas, raptus, atq; id genus facinora designabat filius, profecto non tyrannum agebat, sed insolentem satellitem. Sin approbāte patre, quasiq; per illum exercente tyrānidem, utri tandem par erat imputari commissā, huic per quem gerebantur, an ei cuius autoritate arbitrioq; fiebant? Non arbitror ob-

scurum

scrum, quin huic cui in manu erat nutu ne fierent uetare. Quid autem non agunt per alios tyranni? Nam ipsi quidem neq; pueros emasculant, neq; uirgines abripiunt, neq; proscribunt, neq; bona diripiunt, neq; phana dispoliant, neq; hereditatibus manum iniiciunt, neq; compiant erarium, neq; tormētis excruciant, neque quenquā iugulant, neq; armis uicos expugnant, neque incendunt uillas. Totum hunc tyrānicum ludum per ministros exercent. In unum tamen tyrannici nominis inuidia competit, in unum occidendum lex premium instituit, in unū stringendi ferri ius facit, illos suae cognitioni reseruat. Quorum ut quisq; sua opera tyranno profuit, ita aliud atq; aliud uocabulum imponi potest, certe tyranni uocabulum nemini congruit, nisi uni illi, sub cuius ueluti clypeo, tota illa perniciosissimorum hominū colluuiēs latitat. Arbitror uobis, iudices, saepenumero auditum esse, id quod eleganter à doctissimis uiris est scriptum, tyrannis nō longas modo, uerum etiam plurimas esse manus: plurimos oculos, eosq; acerrimos: plurimas aures, easq; longissimas. Omnino prodigiosum quoddam est animal tyrannus: multoq; Titanibus illis Briareo, & Encelado portentosius, centenis capitibus, centenis linguis, cētenis manibus, pedibusq;. Quot enim habet scelērū ministros, totidem habere membra uidetur. Atque ut ex membris corpus, ita tyrannis ex huiusmodi constat ministris. Verū ut illud quod corpus appellatur, nihil est aliud, quā quiddam omnibus ex membris aggregatum: ita in tyrannide unum quippiam est, quod neq; pes sit, neq; manus, nec ullū aliud membrum, cōtineat autem uniuersa: at ita

at ita contineat, ut ab ijs possit separari, idq; tyrannus uocatur. Proinde exaggera quantūlibet iuuenis insolentiam, uiolentiamq; præfectum arcis uoces licebit, oculum nomines licebit, aut si maius dextram: aut si ne id quidem satis, præcipuum tyranni caput dicas licebit: Tyrannum certe uocare nequaquam potes. Vnū enim illud portentum tyranni nomine censet, cuius autoritate tituloq; cuncta hæc membra uelut animantur: idq; unū forti ciui permittit occidere. Nō uult te in oculū aliquem inuolare: nō sinit ut caput aliquod amputes, ne tale quiddam eueniat, quod de Lernæ hydra fabulantur poëta, ut pro uno capite resecto, duo pestilentiora subnascantur: pro uno excusso oculo, plures acriores succedāt: pro una rescissa dextera, multe robustiores subpullulent: unius uitæ te dominū, arbitrumq; constituit, qui sibi sit ausus tyranni uindicare nomen: quo sublato futurum sit ut membra reliqua quasi destituta spiritu, emoriantur, aut certe sanentur. At quid ego tecum iam accuratis argumentationibus ago? Possum illico tuis te uerbis reuincere, ac ueluti tuo te laqueo capere. Iuuenem paulo ante magnum patris satellitem nominabas. Non inficiabere. Rursum alio loco dicebas omnem tyrānidem occupasse filium: solius appellationis honorem cecisse. Qui conuenit eundem & satellitem, & tyrannum appellari? Tum si cecit, nō igitur usurpauit tyranni nomen. Contractus autem uerbis aut rati sunt, aut rescinduntur. Lex hac tecum formula cōtraxit: si quis tyrannum occiderit, præmium ferat. Quid tu mihi iuuenis flagitia commemoras? Id te lex uoluit occidere, quodcunq; illud esset animal, quod

quod tyrannus diceretur. Magnū (ut ipse fateris) satellitem occidisti, non tyrannū : quid tibi cum lege rei est? At rem, inquis, legis sequutus sum, nō syllabas: eū interfeci, qui caput erat tyrannidis, paratus hæres paterni dominiatus: libertatē peperī, seruitutem sustuli: hoc lex sensit, huius rei auctori præmium præstituit. Satellitem, inquam, occidisti, nihil moror quantū, quā grauē, quā ferocem, quā scelestum: satellitem tamen occidisti tyrannidis, non caput: aut si caput, unum ē pluribus. Sed hæc omnia tibi ex animi sententia largiamur: fuerit sanē res tota tyrannidis filius: pater nihil nisi uocabulū quoddam inane tyranni: quemadmodum in fabulis habetur, Echo nympham, nihil aliud quā meram quandam fuisse uocem sine corpore. Qui tibi licuit in re tanta, à uerbis legis discedere? præsertim ita dilucidis, ut perspicuum magis nihil esse possit, et commentitiā interpretationem domi tuæ natam in iudiciū adferre? Ego iudices, nullum in Rempublicā exemplum perniciosius induci posse iudico, quā si consuecant homines calumniosi à præscripto legum recedere: et interpretamento, quod ad prætexendum facinus quisq; suum maxime idoneum cōminisci queat, id iudicibus obijcere. Quis autem unquam meminit de legis sententia quæri solere, nisi quum in scripto quiddam apparet ambigue, obscure uē dictum: aut quum ex uerbis et euentu absurditas quæpiam extitit, eaq; manifesta? In priore non cuiusuis commentum, sed iuris prudentium responsa, sed iudicum sententia recipi solet. In hoc posteriore, necessitas ipsa compellit aliquantisper à legis uocibus deflectere: et æquitatem

iuris

iuris potius, quàm uerba spectare. Duplex itaque periculum uidetis iudices : alterum ne superstitiosa cauillatione literarum legis ab eo quod lex spectauit abducamur : alterum ne passim à præscripto discedendo, leges omnem et iudiciorum religionem subuertamus. Quorum illud quidem multo leuius est : propterea quod uix unquam accadat, ut legislator obscure quid uoluerit, explicuerit : aut absurdum quiddam exoriatur. Hoc multo periculosissimum, perniciosissimūq; . Etenim quæ tandem lex futura est, quam uersutus calumniator, quo poenam effugiat, non facile possit aliquo commento subuertere? Neq; quisquam nō elabetur è iudicio uestro nocens, nisi qui sit usqueadeo nullius ingenij, ut ne friuolam quidem aliquam cōmentatiunculum queat inuenire. Atque ut cuiq; commodum erit, aut animi libido feret: ita pro sene iuuenem, pro tyranno satellitem, pro homicidio tyrannicidium : et passim aliud pro alio interpretabitur. Vestra interim iudices religio, uestrum iusiurandum, qua tandem ratione seruabitur: quibus nihil futurū est certi, quod in cognoscendo sequamini: uerum ambiguas, diuersasq; litigatorum coniecturas spectare necessum erit? Ergo quum in omni causa maxime opere cauendum est, ne sine grauissima ratione à legis præscripto discedatur : tum in hac non periculosum modo, uerum etiam absurdissimū: quum legis uerbis nihil possit esse dilucidius : sententia nihil æquius: interpretamento, quod præter legis mentem inducitur, nihil pestilentius. An credimus legis huius autorem usqueadeo insantem, et uerborum inopem fuisse, ut dicere nō potuerit: qui

rit: qui quouis modo tyrannidem sustulerit, huic præmiū est, si modo isthuc sensisset? Neq; uero fugit illum, totam tyrannidem per satellites & præfectos exerceri solere, permultosq; in his esse uel tyrannis ipsis sceleratiores: atq; ut ita dixerim, Tyrānicos magis, & omnino supplicio digniores: nisi & omniū omnia ministrorum scelera tyranno imputarentur. In unum tamen illum, qui hoc nomine censetur, tibi ferro grassandi facultas data est. In reliquos non tibi permittitur idem: non quod illos uita dignos iudicet lex: sed quod unius cæde totam tyrannidem tolli uelit, non multorum cæde reddi duriorē. Tuum erat legi simpliciter parēre: neque eius uerba quasi plumbeam quandam regulam ad tuum facinus accommodare, uerum ad illius præscriptum factorum tuorum rationem instituere. Præsertim in hoc exemplo, quo non aliud potest admitti pestilentius, ut ex legis arbitraria interpretatione, quem uelis interficiendi tibi pro tua libidine licentiam sumas. Non illud hic spectandum, iudices, quā inuisus Reipub. sit, qui occisus est, quā maiore etiam supplicio dignus: uerum id etiam atque etiam perpendere oportet, exemplum præter leges iugulandi homines, semel in ciuitatem receptum, semel uestris sententijs approbatum, deniq; præmio compensatum, quo tandem licentiæ sit processurum. Quod iste sibi in tyranni filium licere uoluit, hoc alius sibi uolet in ditissimum quemque ciuium licere. Quisquis pauper à locuplete contumelia afficietur, protinus tyrannum eum appellabit, & ueneno aut ferro adorietur. Postremo si cui magistratus non placebit, si cui iudex

erit

erit inuisus, non dubitabit è medio tollere. Porro ad facinoris defensionē, Sophistam quempiam aut sycophantam consulēt (si ipse ingenio stupidiore fuerit) & nouam legis interpretationem uobis adducet: dicet nil aliud sensisse legislatorem, quàm ut huiusmodi ciuium genus non nomine, sed re tyrannidem agentium, ferro, igni, ueneno tollatur è medio. Atque ita breui futurum est, ut quod in uno factum semel & probauimus, & gauisi sumus: id in multis sæpius & doleamus, & improbemus. Credite mihi, non mediocre discrimen, neque conuenienter accipiendum, ut titulo reperto, priuatus hominem indemnatum interficiat. Id ita esse facile liquebit, siquidem animaduertimus, nihil omnium esse, quod lex parcius, circumspectiusq; permiserit. Etenim (si meminimus) tribus duntaxat temporibus lex indulgit, ut quis citra iudicium hominem occidat. Primum adulterum, sed in uxore deprehensum: id quod intemperanti & insuperabili mariti dolori donatum est. At ita si corpus utrunque pariter interimat, si argumentis idoneis deprehensum fuisse doceat. Deinde in ui depellenda. At ita si demonstrēs te mortem effugere nequisse, nisi mortem intulisses: id lex ita interpretatur, quasi sese tueri potius sit isthuc, quàm alium occidere. Vterque tamen facti sui rationem reddere compellitur, statim sese prodere, nec expectare donec in ius trahatur: atque (ut ita dicam) ultro semet reum facere cogitur. Quod si omnia constabunt argumenta: ita demum à lege dimittitur, ut uenia, non laude dignus esse uideatur. Postremo in tyrannicidio: ubi propter periculi suscepti magnitudinem

dinem lex præmium quoq; proponit : at ita si eum quem
 tibi lex isto uelut insigni tyrannici nominis denotauit,
 fortiter occideris : non si scelestum alio scelere sustuleris:
 neq; patietur te ius occidendi permissum, latius quàm ad
 unicum tyranni caput trahere, nisi si quis obfistat, ut per
 illius necem tibi necesse sit ad illum penetrare. Iamq; hoc
 factum tuum secunda illa ratione defenditur. Huic tertio
 generi fortasse proxima uideatur hostem in bello feriendi
 facultas: quam tuæ tamen libidini lex non permisit. Nisi
 palàm hostis sit declaratus, nisi in imperatoris uerba iu-
 raris, nisi ille aciem eduxerit, nisi signa canere iusserit, ti-
 bi fraudi futurum est, hostem interfecisse. Tu dicturus es:
 Hostem occidi, nam plus quàm hostilia faciebat, nomē ho-
 stis tantum aberat, re hostem agebat. Lex respondebit,
 suarum partium fuisse, hostem declarare, ac tuo fortasse
 scelere fruetur: uerum ne serpat exemplum, pœnas de te
 sumet. Quid autem aliud abs te factum est? Vnum tibi lex
 nominatim designauerat: tu illius uocabulum tuapte au-
 toritate in aliū transfers, quod nisi in unū nō potest com-
 petere: neq; traduci debet ab eo cui lex attribuerit, ne ti-
 bi fas sit aliquando quem uoles magistratum, quē uoles
 iudicem, quē uoles ciuem, tyrannū appellare. Neq; uero
 sine grauissimis causis lex tot uinculis astrinxit hanc in
 uitam alterius licentiam. Perpendit nihil maius eripi cui-
 quam posse, quàm uitam: uidit in extinctum facile uarias
 causas confingi etiam impune posse, quandoquidem ille
 non sit refutaturus, qui iacet. Vidit quàm multis titu-
 lis suum quisq; dolorē posset prætexere, si post occisum
 t hominem

hominem ulla causa recipiatur, præter eas quæ legibus
 sint expressæ. Quid quod grauatim sibi quoque lex permī
 sisse uidetur, ut homini uitam eripiat: quàm comperta,
 quàm multa requirit argumenta, quàm multa concedit
 reo, quàm maligne agit cum actore, quem non nisi suo
 periculo uult accusare: quantum spatij largitur ei qui de
 fertur: quàm liberam iudicum reiectionem. Quantum igi
 tur à mente legis abesse putas, ut cuilibet permittat, uel
 pro suo priuato dolore, uel domestica iuris interpretatio
 ne, hoc est, subuersione, in cuiusquæ uitam grassari? Neque
 ad rem pertinet, quantū criminum acerrimum exaggeres,
 quantumuis etiam uerorum, addo notorum: dicas parrī
 cidam, sacrilegum, incestum, proditorem, peculatorem,
 ueneficum interfeci. Tyrannū lex iubet occidi. At qui hic
 unus multis Tyrannis erat sceleratior, pestilentiorque ci
 uitati. Ad ista tam multa crimina lex tibi uerbo responde
 bit. Nihil moror quàm fuerit scelerosus, qui perijt: in
 unum Tyrannum tibi ius feceram occidendi, in reliquos
 in ius trahendi. Si detulisses, auditus, reuictus, damna
 tus à me palam poenas dedisset, omniq; Reipub. salubri
 exemplo fuisses. Nunc tu priuata libidine interficiens,
 pro saluberrimo exemplo, perniciosissimum in ciuitatem
 induxisti, et legum instauracionem, à legis uiolatio
 ne auspicas: hoc est, malis malo mederi studes. An me
 clàm esse putas, quàm multi sint in hac turba uita indi
 gni, morte dignissimi? At eos meæ cognitioni, non tuis
 manibus seruo: sunt fora, sunt tribunalia, sunt iudices,
 sunt carceres, secures, carnifices. Quur tu mihi præire
 conaris? quur nullo mandante magistratum occupas? et
 dum

dum Tyrannicida uideri uis, Tyrannum imitaris? Nam quo alio nomine tantopere mihi est inuisus illæ, nisi quod mihi parere recusat, & præire conatur? Ei demum ferrum tractare licebit, cuius manibus ego permisero. Si iuuenem occidisses, quod non alia patuisset ad tyrannum uia, darem ueniam necessitati: nunc occidisti, non obstitentem, non auxilium ferentem patri, sed patris opem implorantem. Huius unius cæde contentus discessisti, Tyrannum nec impetisti, in quem unum tibi ius feceram. Meum erat expendere, utrum ex usu Reipub. fuerit, an iuuenis occideretur: malaeram illum exquisitoribus excruciatum supplicij, exemplum omnibus edere. Neq; hæc dico iudices, quasi parum gaudeam pariter cum patre sublatum filium: utinam eadē opera simul omnes sint oppressi, quibuscunq; Tyrannus placet. Sed quis prohibet, simul & gaudere, quod deorum bonitas nobis hanc rem bene uerterit, & tamen non committere, ut huius temeritas, si iudicio comprobetur, in legem, atq; in exemplum trabatur? Nec de iuuenis iniuria uindicanda nunc agitur, sed de legis uiolatæ maiestate. Non enim par est, ut cuiquam personæ præter ius extincti odium in scelere suffragetur. Neq; tam spectandum in quem commissum sit facinus, quàm quo exemplo commissum. Alioqui quur nõ eadem opera fas sit in tyranni nepotes, pallacas, pueros, uxores, liberos, lenones grassari? Bonam tyrannidis partem uxor sæpenumero suggerit. Ad summam immanitatē nonnunquā libertus aliquis, aut uernula instigat: quur nõ & hos iugulas, si tibi ius est æstimatione priuata meritorie ciuem iugulare? Quid quod est aliquid tyranno nocen-

tius, in quod tamen haudquaquam tibi ius sit occidendi. Finge esse qui totam hanc urbem, templa, domos, curiam conatus sit incendere, imò qui iam compluribus locis ignem subiecerit, sed incendiū subito exorto imbri re-
 stinctum: autorem nō obscurum, uerum abditum latitare. Eum forte fortuna repperit, manu tua trucidas. Num lex tuum factum approbabit? Non opinor. Atqui tyranno ille quanto erat nocentior? Tanto nimirum, quanto est atrocius ciuitatem semel funditus euertere, quàm expilare: ciues uniuersos uno igni finire, quàm in pauca quedā seuire capita. Et tamen in unum tyrannum stringendi ferri potestas priuatim permittitur. Illum deferendi modo ius habes. Hic in re tam aperta legis mentem calumniari, et nouo interpretamento tuum facinus palliare: quid tandem aliud est, quàm legum auctoritatem euertere, atq; id per cuniculos quosdam agere, quod tyrannus palam ac ui facere consuevit? In recipienda lege fas est populo causam, æquitatemq; legis excutere. Ceterum receptæ, et longo iam usu comprobatæ, simpliciter oportet obtemperare. Neq; enim existimandum est maiores illos nostros, uiros sine cōtrouersia sapientissimos, ita si-
 ne grauissimis rationibus instituisse, ut priuatim interficiendi tyranni facultas unico capite finiretur. Primum ad iugulandi licentiam, fenestram aperiendam ciuibz nō putauerunt: deinde perspiciebant tyrannidem fatale quoddam esse Reipub. malum, quod minore noxa toleraretur, quàm male exagitaretur: neque posse semel tolli, nisi tyranni ipsius cæde. Quo submoto, uidelicet qui legibus imperabat, non parebat, iam nihil opus esse priuata au-
 dacia,

dacia, nimirum illis in Reipub. administrationem uindictis. Quod si Tyrannus in ius uocari potuisset, ne hunc quidem tuæ dextræ arbitrio permisisset. Videbant & illud: Tyrannidem nonnullam habere monarchiæ legitimæ speciem: hoc tantum interesse, quod in monarchia populus regi pareat, rex legibus: in Tyrannide omnia unius libidini subiecta sunt. Rex publicam spectat utilitatem, Tyrannus priuatim suam: unde publicitus expedit, ut Tyranno ueluti principi legitimo ciuitas pareat, donec idoneus aliquis uindex extiterit, qui legum auctoritatem in pristinum statum restituat, atq; id unius (si fieri potest) capitis iactura. Nam hac moderatione in fatalibus illis pestibus, quæ totum Reip. quasi corpus corripunt, legum prudentia consuevit uti: ut exemplo magis, quam admistione morbo medeatur: ne dum ciuitatem sanare studet, magnam ciuitatis partem interimat. Hinc est quod in seditionibus publicis non nisi in ipsos autores consuevit animaduerti, reliquis quos tempestas illa commouerat, dari uenia: aut uix etiam dari uenia, qui in publico Reipub. tumultu quietem egissent. Quæ potest autem pestis esse fatalior, quam Tyrannis? Quæ sese latius in ciuitatis membra diffundit? Quota quæq; urbis pars ab hoc uicio syncera potest esse? Omitto iam quicquid est ambitiosorum, ære alieno obstrictorum, scelere contaminatorum, barbarorum (nam hæc tota sentina hominum Tyrannide gaudet, ut in qua nullis maiora, quam sceleratis sint præmia) bonos etiam ciues hoc malum inuoluit, dum uel timent fortunæ suis, uel rectum iudicant seruire temporis. In hoc itaque rerum statu leges

non extinctæ, sed oppressæ modo, cautim & circumspicienter agunt, intelligunt hoc hulus citra summam ciuitatis perniciem exasperari non posse, unius capitis dispendio commode sanari posse. Quare docto cuiuspiam medico præmium ostendunt, digito demonstrant, quod membrum secari uelint, quibus abstinere. Caput indicarunt illæ, tu dextram secuisti. Ille Tyrannum, tu tyranni satellitem occidisti. Quo præmio dignus? Nempe eo, quo qui morbo inscite exagitato, totum hominem in extremum uitæ discrimen adducat, quo qui hominem legibus uetantibus occidat. Neq; ego nunc te cædis reum ago, aget alius fortassis, cuiusq; lubitum erit: uerum illud modo consilium fuit, ostendere tibi quàm insignitæ sit impudentiæ in ea causa, tam eximiam tibi uendicare laudem, tam egregia poscere præmia, in qua nequeas obtinere, si modo tecum exactius, ac seuerius agatur, ut grauis poenæ effugias. I nunc, & curiosum me uoca: qui tam candidè, tamq; ciuilitè tecum agam: ut quum te possim in graue discrimen uocare, sat habeam legis & Reipub. causam defendere, ne circumuenta præmium dare cogatur ei, qui nihil boni sit promeritus. Id quod non iudicibus modo (quibus isthuc iamdudum liquere puto) uerum tibi etiam ipsi cupio persuadere: & facturum me confido, si modo tantisper animum possis attendere. Vin' igitur, ut quemadmodum tu faciebas, itidem & nos summam totam causam ob oculos reuocemus? diffidimusq; quàm multa tuo in facto desiderentur ad id, ut legi satisfeceris: & quantum tu sis hallucinatus, quum multa diceres etiam superesse? Tria quedam requirit, lex,

lex, & ita requirit
nam te, aut certe
rum ego non unu
cebo. Quod si faci
impudenter petere
hec tibi consiteri
petas: Animus, ui
plectitur, uel qui
Tyrannum per
situm, non mag
si quis Tyrannu
potuit accidere.
tuleris, ipse uide
uoluisse occidere
sti, atq; id etiam
buisse interficere
& cunctis propo
repente mutaris.
quam isthuc leg
sed tamen in tam
oportet. Qu
Tyrannidem ip
supplicium
ta dolorem ul
esset palam, nu
tiones Tyrann
ad hunc
prætim inf
Tyranno ui

lex, & ita requirit, si quodlibet horum desit, aut poenam te, aut certe nihil gratiae debere se. credat. Quorum ego non unum aliquod, sed unumquodq; deesse docebo. Quod si facio, utrum aequo animo cedes premio, an impudenter petere persisteres? Ergo rem accipe. Nisi tria haec tibi constiterint, non est quod Tyrannicidae premium petas: Animus, uia, & effectus. Animus duo quaedam complectitur, uel quid speraris, uel quid proposueris. Nam si Tyrannum per imprudentiam occidisses, si praeter propositum, non magis profecto premium tibi debeatur, quam si quis Tyranno amicissimus idem fecisset, nam idem potuit accidere. Tu porro quid propositi in arcem attuleris, ipse uideris: ita demum legi persuasum erit, te uoluisse occidere Tyrannum, si occideris. Non occidisti, atq; id etiam quum tibi in manu fuerit (ut ais) si libuisset interficere. Lex negat sua referre, utrum Tyrannicidij propositum in arcem non attuleris, an allatum repente mutaris. Iam quid speraris excutiamus. Quamquam isthuc leges non ita ualde curiose pensiculantur: sed tamen in tam absoluto facinore partes omneis constare oportet. Quid enim si Tyrannum interfecisses, quo Tyrannidem ipse occupares, utrum premium sperares? an supplicium metueres? Quid si quo priuatum animi tui dolorem ulcisceris, Tyrannum occidisses, atq; id esset palam, num premium auderes poscere? Quid, si latrones Tyrannum forte fortuna obuium obtruncassent, num ad hunc honorem aspiraret? Quid si quis Tyranno priuatim insensus, magna te pecunia conduxisset, quo ei Tyranno uenenum dares, dedissesq; num queso, Tyrannicidae

cide premium postulares? Ego hic tecum non ago coniecturis: nihil dico in uitam tuam, quæ quidem obscurior est, quàm ut tu alioqui tam gloriosus quicquam de ea ausus fueris dicere: illud unum affirmare non dubitem, qui Tyrannum quum tuto licuerit, non occidit, planè noluit occidere. Qui cum occiderit, cuius mors extremum exitium Reipub. uideretur allatura, potius quàm ulam commoditatem: is aut priuatum dolorem ulcisci uoluit, non libertatem publicam uindicare, aut emolumentum suum sequutus est Reip. periculo, non suo periculo Reip. studuit prodesse. Postremo non potest nisi gloriæ ieiunio adductus uideri, qui tam insolenter se iactat. Non potest non uideri lucrum sequutus, qui tam improbe præmium flagitat. An non uides igitur quantopere hac parte à tota legis mente dissentias? quem illa tue uitæ periculo sua causa uoluit occidere, eum tu non solū uolens præteristi, uerum etiam periculose in Rēp. irritasti: quem sua causa uoluit occidi, eum tu maximo nostro periculo tui compendij, aut animi fortasse gratia iugulasti. Sed finge te animum Tyrannicida dignum ad facinus attulisse, lacerari perinde ut uitæ contemptorē, magni tamen refert, quæ ratione Tyrannidē tollere aggrediaris. Iam enim omnia tibi ex animi tui libidine largior, quæ tamen nemo alius tibi concessurus est. Te in filio iugulasse patrem, in non Tyranno Tyrannum. Largior isthuc Delium aliquem tibi prædixisse, ut certū præscire potueris, quod ipse etiā uix diuinare Delius potuerit. Licuisse tibi patrē occidere si libuisset, uerum hoc poenæ genus tibi magis placuisse. Sustuleris sanè Tyrannidem, idq; noua quadam et in-

usitata

usitata ratione. Visisti tibi, nec finem uia sustuleris, quæ libris moribus ciuitatis, quæ si Tyranni filium in sum aduisset Delius, fore ut necato atq; id euenisset, ut ceret Resp. an potest nem execraretur, ab hoste armato per uideatur? Quid ergo exemplum haud quatenus, quam ille miseris, atque ille eius imitum Tyrannicidij libenter supplicium per est, Confram tuo fac dicis quum esses, uelisses, utrum ut uerum fortem admirabim, facti rationem quæ te Tyrannum in preteritu nece, si per magicas uiones Tyrannum, an poenam canque sustulisti. plam tam pernici-

usitata ratione. Vides quàm multa tibi dono. Tamen ob-
sistam tibi, nec sinam ferre præmium, propterea quòd ea
uia sustuleris, quæ legi non probatur, quæ non expediat
moribus ciuitatis, quæ non sit forti uiro digna. Age quid
si Tyranni filium infantem in cunis iugulasses, & rur-
sum adfuisset Delius ille, per quem certum præscire pos-
ses, fore ut necato puero pater sibi mortem accerferet,
atq; id euenisset, utrum te tanquam Tyrannicidam suspi-
ceret Resp. an potius tanquam immanem & ferum homi-
nem execraretur, qui in eam sæuieris ætatem, cui etiam
ab hoste armato parcuritur, quæ leonibus etiam miseranda
uideatur? Quid ergo? Utetur tuo maleficio Resp. ceterū
exemplum haudquaquam probabit. Quid si tyranni uxo-
rem, quam ille misere deamaret, per uim constupras-
ses, atque ille eius impatiens contumeliæ, fugerit è uita:
utrum Tyrannicidij laudem flagitabis, an raptus & a-
dulterij supplicium potius formidabis? Res obscura non
est, Conferam tuo facto propiora. Quid si Tyranni me-
dicus quum esses, ueneno ægrotanti dato, illum sustu-
lisses, utrum ut ueneficum oderit te Respub. an ut ui-
rum fortem admirabitur? Tyrannum sublatum gaude-
bit, facti rationem, modumq; detestabitur. Quid si
quum te Tyrannus familiariter uteretur, tu in conui-
uio prætectu neccitudinis uenenum porrigeres? De-
niq; si per magicas imagines, ac maleficas quasdam de-
uotiones Tyranno uitam ademisses: utrum à lege præ-
mium, an pœnam expectares? Atqui Tyrannidem ut-
cunque sustulisti. Euentu gaudet lex. Verum exem-
plum tam perniciosum in Rempub. non recipit: ut con-
t s fuescant

suescant ciues scelus ulcisci scelere, patrem in filio iugulare. Vides quantum momenti sit in modo, uiaq; ut factum tuum approbetur? Quod lex permittit ut fiat, non statim permittit, ut id uia qualibet efficias. Adulte-
rum ferro occidere licet: ueneno, aut incantamentis non licet. Quir ita? Quia pestilens exemplum omnino tra-
ctare uenena. Nec id ulla causa quantumuis honesta, si-
nit in ciuitatem irrepere. Quid quod ne hostem quidem ueneno, aut malis artibus interficere fas est? Nam nus-
quam non improbat maleficia lex: et ueneno tincta te-
la etiam in bellis interdicta sunt. Quod si modus facti
spectatur in his, in quibus nullum petitur premium,
quanto magis id fiet in his, in quibus summum petitur.
Lex triumphum statuit ei, qui certum hostium numerum
fuderit. Fuderit aliquis non acie, sed aquis et pabulo
ueneno tinctis. Vtrum ciues hunc aquis oculis spectare
poterunt triumphantem, an potius sicuti ueneficum o-
derint, auersabuntur, execrabuntur? Quid quod pri-
uatis etiam in rebus uia, modusq; perpenditur: quo ma-
gis idem oportebit, tum in publico, tum in splendidissi-
mo facinore, ut à quo conueniat omnem sceleris suspia-
cionem abesse? Age illud tecum reputa, si medico mer-
cedem pactus esses, quo te morbo leuaret, atq; ille non
pharmacis, sed maleficijs, et incantamentis morbum exe-
misset, utrum premium dabis, an magis hominem in ius
trahes? iniuriæ malis artibus datæ reum ages? Clama-
bit ille, morbo te leuauit, qua uia, quid isthuc tua refert?
Hoc tantum spectabas, ut morbo liber esses, ei rei merces
est promissa. Ingratum te uocabit, qui nisi sua opera,
ne esses

LVCIAN

ne esses quidem, qui
tinus respondebis, o-
licitum, non magis
malam ei, qui benefi-
dijsse quidem uidet
mutare est incommo-
mo nocitum, dum cor-
ces, etiam iniquo i-
et uincibilior est
fuerat cum medico.
retur, hic de pub-
frans facta, per qu-
uim circumueniatur
ci, sed suspecta et in-
enim non sic appella-
legem admissum sit?
num discrimen addi-
perinde habet, ac si
condactus, uenenum
groanti (ita ut non
nem morbum adim-
ri quod uiuat, tibi
sua referte putabit,
dijsse pro pharmac-
ta fuerat officij, au-
tem et artem, et
quid probato art-
Sed lege finimus ad
largi: ut. Plani

ne esses quidem, qui præmium negare posses. Tu protinus respondebis, opinor, medico te præmium esse pollicitum, non mago, neq; debere quicquam, nisi rem malam ei, qui beneficium male dederit. Quanquam ne dedisse quidem uidetur, qui malum malo tollit. Id enim mutare est incommodum, non amouere. Dices enim animo nocitū, dum corpori subuenitur. Atq; istam litem uincas, etiam iniquo iudice. Atqui eadem, aut melior etiam, et uincibilior est tecum causa legi, quàm quæ tibi futura fuerat cū medico. Nam ibi de priuata mercedula disceptaretur, hic de publico honore. Ibi falsus est unus, hic legi fraus facta, per quam cautum oportuit, ne quisquam ciuium circūueniatur. Ibi salus data, certa quidē, et efficaci, sed suspecta et improbata uia: hic nefario scelere (quur enim non sic appellatur homicidium, quod in ciuem cōtra legem admissum sit?) non libertas restituta, sed in extremum discrimen adducta Resp. quando quidem tuum factū perinde habet, ac si medicus quispiam ad curam mercede conductus, uenenū pro remedio ministret: quod tamen ægrotanti (ita ut non raro consuevit accidere) per occasionem morbum adimat. Qui reualuit, suis fatis acceptum ferret quod uiuat, tibi mortē, tametsi uitarit, imputabit. Neq; sua referre putabit, utrum imperitia, an perperam, ac studiose pro pharmaco uenenū porrexeris: propterea quod tui fuerat officij, aut non suscipere negotium, aut fidem simul, et artem, et industriam, ac diligentiam, et quicquid à probato artifice solet requiri, ad curam adferre. Sed age sinimus adhuc possidere te, quod dudum sumus largiti: ut planè ista uia Tyrannum occideris, citra ullum

ullum Reipub. discrimen. Lex non approbabit facinus
 tuum: nisi non tantum à crimine, uerumetiam ab omni
 criminis specie procul abfuerit: ne uidelicet ea quæ in
 hoc potissimum adhibita est in ciuitatem, ut maleficium
 omne secludat, incolumitatem suam quam conueniebat,
 aut Deo cuiuspiam, aut certe Dijs simillimo homini acce=
 ptam referri, sceleri debere dicatur. Non approbabit,
 inquam, nisi Tyrannum ipsum quem nominatim indi=
 cavit ipsa, quaq; permittit uia sustuleris: ne per rimam
 istam periculosum exemplum in Rempub. irrepat. Postre=
 mo nisi ferro, non clancularijs, ac maleficis artibus: nisi
 uirtute, nisi manu, nisi uitæ tuæ manifesto contemptu
 Tyrannum trucidaris. Neque enim hoc tantum spectat
 lex, ut Tyrannus in præsens submoueatur: uerum il=
 lud multo magis respicit: ut omnes mortales intelligant
 in ea ciuitate uiros esse fortes, qui non uereantur uitæ
 suæ dispendio patriæ commodis consulere: ac præclari
 exemplo facinoris, omnes etiam in posterum ab affe=
 ctatione Tyrannidis deterreantur: cum uideant in ea
 ciuitate nullum esse Tyrannis satis tutum præsidium:
 quandoquidem illud nemo nescit, qui uitæ suæ sit con=
 temptor, eum esse alienæ uitæ dominum. Nam quod
 omnino satellitium, quæ excubie, qui parietes, quæ arx,
 quæ arma aduersus huiusmodi animum Tyranni caput
 defendant: qui patriæ libertatem sua uita bene credat
 emi? Postremo autem: ut maxime tibi constet animus, ut
 constet uia, id quod est totius negotij caput, non effeci=
 sti. Tantum enim abes, ut Tyrannum occideris: ut quan=
 tum in te fuit, Tyrannidem maiorem in modum auxeris,
 interfecto

interfecto tyranni filio. Quid autē refert, malitia, an stultitia Remp. in discrimen adduxeris? Nam illo, quod uulgo dicunt, nihil uerius, intempestiuam beneuolentiam nihil à similitudine differre. Tantum abest ut occideris Tyrannum: ut ne suspicari quidem potueris id euenturum, ut ipse semet occideret. Sed iuuenem occidisti, patre insolentior: quid tum postea? si patri & huius scelera lex imputat? Magnum proinde Tyranni satellitem, non Tyrannum occidisti. Sed paratum Tyrannidis heredem occidisti: in Tyrannidem succedit, qui prior, qui potior est in occupando. Verum esto sanè, certum heredem sustuleris: igitur qui Tyrannus erat futurus, intermisisti. Atqui quod futurum est, id nondum est. Porro lex eum qui iam Tyrannus sit, tolli iubet: non quem aliquando futurum diuines. An qui statuam ex pacto debeat, & rudem truncum præstiterit, fidem persoluisse uideatur? Non arbitror. Vbi nunc igitur sunt illa tam multa, quæ tibi ad præmium postulandū supererant? Vides quā ne unum quidem omnium tibi constet, quorum nihil oportebat deesse. Volui, inquis: id demum uoluisse te lex credit, quod effeceris. Postea è re nata propopositum est cōmutatum. Hoc igitur præmij tibi debetur, quod ei, qui in Olympijs medio è cursu, relicta meta, ad carceres reflectit habenas. At periclitatus es. Proinde id laudis auferes, quod is qui sudauit in olympijs, nec uicit. Sed occidisti deniq; uerum eum, quem neq; lex permittebat arbitrio tuo, neque ex usu publico fuerat occidi. At bene uertit ciuitati quod fecisti. Numini igitur gratia debetur, tali, qualem Paladem Atticis fuisse ferunt: de qua prouerbum extat, quod

quod Atheniensium male consulta, in bonum exitum uertere consuevit. Non tu leges seruasti, sed sustulisti: non libertatem restituiisti, sed numen aliquod huic urbi propitium, quod euentum tuæ temeritati debitum, sua commoditate à nobis auertit, quod tuam stultitiam nobis uertit in occasionem restituendæ libertatis. Non ego ingratum erga te populum constituo, imò tu populum ingratum in Deos reddere laboras: quem quum semel in periculum uocaris, ne pro simplici Tyrannide duplicatam pateretur, nunc rursus in discrimen trahere conaris, ne ab iratis superis in pristinam seruitutem, aut grauius aliquod infortunium retrudatur. Quid tu te facis, et phaleratis dictis in alienum meritum insinuas? Quid tibi in eo negotio laudem uniuersam uendicas, ex quo præter poenam temeritatis, nihil ad te redire merito possit? Si Reip. si iudicibus probare potes animum tuum Tyrannicida dignum, qui nullum periculum uitæ Reip. causa recusarit: si facinus non scelere, non pernicioso exemplo, sed legitima uia peregisti, si fortuna tuis egregijs conatibus bene expeditum dedit euentum: aude Tyrannicidam te uocare: aude pulcherrimum, ac penè diuinum munus à Repub. poscere: aude nobis seruatas leges, restitutam ciuitatem: aude templa, aras, focos, fortunas omnes, tutos pueros, inuiolatas uirgines, impolluta matrimonia, denique hoc ipsum quod hic lege et apud iudices agimus, exprobrare: aude mihi munari, quòd obstitim: aude ciuitatem ingratitudinis insimulare, nisi laudem promeritam persoluerit: aude iudices, uel iniquos, uel corruptos clamitare, nisi suis sententijs præmium tibi decreuerint. Contra: si susse

LV CIA

si suspectum quid uo-
ges, si cum scelere
ac desine tandem imp-
la ratione promerue-
cari. Isthuc fortassis
rum munere leta, q-
unum me te à præmi-
sa pariter et leges.
Putas leges hic tecum
uideri uis, sine no-
causa ualere. Longe
nobis cesseris: si p-
submisseris arbitrio:
edideris, reuixisse n-
ex secleratorum libia-
que uiuendum esse. At
cum oratione uti pu-
fides, noli hanc stu-
peram et cognita, c-
ei præmium decreuit
mihi Deos, quos nix-
tot precibus, tot me-
reddidi, denuo per-
reddere. Sive ut mi-
ficio frui. Quòd si t-
reor deorum orat-
repto. Quid t-
ris? Quid honori-
banc ciuitatem p-

si suspectum quid uolueris, si periculosum, si contra leges, si cum scelere coniunctum quod feceris: sit pudor, ac desine tandem improbe præmium flagitare, quod nulla ratione promerueris: poenam, si sapias, incipe deprecari. Istihuc fortassis ab æquitate iudicium, à ciuitate deorum munere lata, queas impetrare. Neq; enim putes unum me te à præmio detertere. Imaginare istihac in causa pariter & leges, & Rempub. & deos tibi aduersari. Puta leges hic tecum uerbis agere: Si nos uere restitutas uideri uis, sine nostram auctoritatem primum in hac tua causa ualere. Longe plus laudis ex hoc iudicio referes: si nobis cesseris: si paruieris: si tuam cupiditatem nostro submiseris arbitrio: si primum exemplum in te ciuibus edideris, reuixisse nos: si monstraris ciuitati iam non ex sceleratorum libidine, sed ex nostro præscripto cuique uiuendum esse. Atq; altera ex parte Rempub. hac tecum oratione uti puta. Si ciuem bonum mihi præstare studes, noli hanc stultitiæ notam mihi inurere: ut in posterum re cognita, dicar ebrietate quadam gaudiorum ei præmium decreuisse, cui poena magis deberetur: noli mihi Deos, quos uix deniq; tam diutinis uotis, tot sacris, tot precibus, tot meis malis placauì, commouì, propitios reddidi, denuo per ingratitudinem iratos, atq; insensos reddere. Siue ut mihi per te liceat, saltem illorum beneficio frui. Quòd si te neq; leges, neq; Respub. commouet: certe deorum orationem uereri debes, quos ita tecum agere putato. Quid tu te in nostræ laudis possessionem ingeris? Quid honori nostro inuides? Quir non finis nos in hanc ciuitatem perpetuò benignos esse? Quir tu ipse tam ingratus

ingratus existis? Ciuitas hæc semel mihi restitutam liber-
 tatem debet, tu bis debes, commoditari nostræ: & quòd
 Remp. seruauimus, cuius tu pars es, & quòd commodita-
 te nostra tuam periculosam stultitiam, uel scelus potius
 in maximam felicitatem uerterimus. Etenim nisi nos de-
 xtri, propitiq; adfuissemus, quid aliud tu quàm perie-
 ras, & per te Respub. Quòd si planè contendis, ut præ-
 mium aliquod feras, abunde magnum præmium à nobis
 persolutum est, quod per nos res à te male instituta, bene
 uerterit. A legibus merito maior relata gratia, si nostræ
 prosperitatis respectu, temeritatis simul & sceleris ueniã
 condonarint. A ciuitate satis amplam laudem feres, si ea
 patiat, ut in restitutæ libertatis historia tuum quoq; no-
 men admisceatur. Hac laudis parte contentus desine no-
 bis debitum uelle præripere, ciuitati munus nostrum eri-
 pere, legibus auctoritatem adimere. Sed finem facio, nimi-
 rum extillata iam aqua. Quod superest, nunc uestre par-
 tes sunt iudices statuere, utrum secundum leges, secundũ
 Deos, secundum Remp. sententiam dicere, an secundum
 hunc gloriosum ostentatorẽ pronuciare uelitis. Vtrum
 hanc urbis felicitatem huius temeritati, huius sceleri acce-
 ptam ferre malitis, sepius exprobandã, & breui fortassis
 à superis iratis (id quod abominor) auferendã; an in Deos
 quibus sine controuersia tota debetur, referre, eorundem
 pietate seruandam, augendã, beneq; fortunandã. Vtrum
 magis ex usu sit, ut primo hoc iudicio statim leges cir-
 cumuentæ dicantur, an ut appareat legũ restitutarum se-
 ueritatem, & iudicum sapientiam aduersus unius iniquã
 postulationem ualuisse.

ERAS

ERASMVSVS ROTTERODAMVS

M. Ioanni Paludano rhetori Louaniensis

Academiae, S. P. D.

VT intelligas humanissime Paludane, Erasmiū illum tuū tametsi per omnes terras mariaq; uolitantem, tamen tui memoriam perpetuò secum circumferre: mitto quasi symboli uice Luciani dialogū: cui titulus, περὶ τοῦ ἐν τῷ αἰσῷ οὐκ ὀνείρω. Quem in Italiam profecturus, in ipso penē procinctu Latinum feci. In eo non sine uoluptate tanquam in speculo, uidebis aulicae uitae incōmoda: quae tu mihi saepenumero cōmemorare solebas, nimirū expertus, et ueluti naufragio eiectus, ac uix isti liberae, literariaeque uitae redditus. Idq; feci eo studiosius, ut meo exēplo te prouocare, quo iam diu Graecanicis in literis uersatus, incipias, et ipse aliquādo audere aliquid. Quis enim nō dicam audere? Quum nullum sit mea sententia facinus audacius, quā si coneris ex bene Graecis, bene Latina facere. Vale, meq; tui amantiſſimum mutuum ama.

LUCIANI LIBELLVS

DE IIS QVI MERCEDE CON-

ducti, in diuitum familijs uiuunt, D.

Erasmo Roterod. interpr.

ECQV ID tibi primum amice, aut quid postremum, quemadmodū uulgo dici consuevit, recenseam, ex his quae tum facere, tū pati coguntur, qui mercedis gratia sese in alienas domos, conuictumq; tradunt alienū, quiq; in locū cupletum

cupletum istorū amicitiam accensentur, si modo eiusmodi illorum seruitutem conuenit amicitiam appellare? No uā enim permulta, atq; adeo pleraq; omnia, quæ illis ibi soleant accidere, nō per louem quod ipse ea experimen to cognorim (neq; enim mihi unquam experiundi inci dit necessitas, ac ne quando incidat Dij prohibeant) sed quod complures qui in hoc uitæ genus inciderant, apud me soliti sint commemorare: partim qui in ipsis etiam dum malis constituti, quæ et quanta ferrent deplorabāt: partim qui tanquam è carcere quodam profugi, non absq; uoluptate recordabantur, commemorabant quæ ea quæ fuerant perpessi, Imò iuuabat reuocare ob oculos, quas erumnas effugissent. Atq; hi quidem digniores mihi uisi sunt, quibus fides haberetur: ut qui eius sacri ritus (ut ita dixerim) omnis omniaq; mysteria perdidicissent, cunctaq; ab initio ad finem usq; perspexissent. Hos igitur haud quaquam indiligenter, nec oscitanter audire soleo, ueluti naufragium quoddam, ac præter spem obie ctam salutem enarrantes. Cuiusmodi sunt isti, qui in tem plis derafo capite, cōplures simul obambulantes, imma nes undas, procellas, sublatos in cælum fluctus, iactus, ma los fractos, gubernacula reuulsa narrant. In primis autē geminos Castorē, et Pollucē apparentes (nam hi pecu liariter ad hanc Tragœdiam pertinent) aut alium deum quempiā repente, quemadmodū in fabulis fieri cōuenit, exortū: summisq; antennis insidentem, aut iuxta clauum adistentem, qui nauim ad litus aliquod molle dirigeret: ad quod appellens futurum esset, ut et ipsa paulatim ac lente solueretur: et ipsi tutō in solū descenderēt, idq; ope fauoreq;

D. ERAS. P.

fauoreq; diuino. Atque presentem commoditatē quo uidelicet à pluribus toti modo, uerumetiam ij dum ea quas in tetibus atq; immanes illas undas si fas est dicere: et que uerint mari tranquillitua navigatione sint dum solo perfundunt nauigio in cauent q scopulum aliquem p flosq; miseri egre enat inopes. Hec inquam sunt permulta præ pudet obliuisci. At ego et nomina ex illorum no di quicquid erumnaru inctum est. Quæ qui timores tibi percen animaduertisse, te de c r. Nam olim quū his qui presentes et ai graus laudare coepit, hic contigisset horu uos essent optima in immunes: præ tū peregrinari ex tū alba interim

fauoreq; diuino. Atque isti igitur permulta id genus ad
 presentem commoditatem exaggerantes, cōmemorant;
 quo uidelicet à pluribus stipem accipiant: si non calamita
 tosi modo, uerumetiam Dijs chari esse uideantur. Porro
 ij dum eas quas in tectis tulerunt tempestates referrent,
 atq; immanes illas undas, quin etiam decumanos fluctus,
 si fas est dicere: & quemadmodum primum à littore sola
 uerint mari tranquillo: quantumq; molestiarum perpe
 tua nauigatione sint perpeffi: dum sitiunt, dum nauseāt,
 dum salo perfunduntur. Deniq; quemadmodum infelici
 nauigio in cautem quampiam sub undis latentem, aut in
 scopulum aliquem præruptum, & asperum illiso, fra
 ctosq; miseri egre enatarint, nudi, cunctarum que rerum
 inopes. Hæc inquam quum referrent, mihi quidem uisi
 sunt permulta præ pudore subticere, uolentesq; ac scien
 tes obliuisci. At ego etiam illa, præterea autem, & alia
 nonnulla ex illorum narrationibus coniectans deprehen
 di quicquid erumnarum cum eiusmodi conuictibus con
 iunctum est. Quæ quidem omnia haud grauabor optime
 Timocles tibi percensere. Iampridem enim mihi uideor
 animaduertisse, te de capeffenda hac uitæ ratione cogita
 re. Nam olim quū his de rebus sermo incidisset: mox ex
 his qui præsentem erant, quisspiam mercenarium hoc uitæ
 genus laudare cœpit: fortunatissimos eos affirmans, quia
 bus contigisset horum uti familiaritate, qui apud Ro
 manos essent optimates: tum conuiujs adesse opiparis,
 idq; immunes: præterea splendidis in ædibus diuersari:
 tum peregrinari omnigena cum commoditate, uolupta
 teq; alba interim in rheda (si forte libeat) resupinatos.

Insuper ob hanc amicitiam, obq; commoditates quibus
 afficiuntur, etiam mercedem capere: id uero nō mediocre
 uideri. Istis enim haud dubie citra semetē ac culturam
 (quod aiunt) cūcta prouenire. Hæc igitur, atq; id genus
 alia quum audires, animaduerti quemadmodū ad ea in-
 hiaueris, quamq; quide ad escam os apertum porrexeris.
 Proinde ne quid mihi certe in posterum possis imputare,
 neq; exposulare queas: quod quum te cōspiceremus tan-
 tum una cum esca deglutientem hamum, non reuocare-
 mus, neq; priusquam in guttur demergeretur, reuulseri-
 mus, neq; pramonuerimus: uerum posteaquam cessasse-
 mus, donec eo iam adacto, atq; infixō trahi iā, ac ui duci
 cōspiceremus, tum quum nihil opis afferri possit, frustra
 adesse nos, atq; illachrymari, Hæc inquam, nequando
 possis dicere: quæ si dicantur, merito profecto dicantur,
 neq; à nobis refelli possent, quo minus peccasse uide-
 mur, ut qui prius ista non indicassēmus: audi nunc ordi-
 ne omnia. Ac rete quidem ipsum cuiusmodi sit, quamq;
 nullum habeat exitū, non intus medijs in sinibus inuolu-
 tus, sed foris tutō, atq; per otium ante cōtemplator, unā
 acris aculeum, reflexam hamī aciem, ac tridentis cuspides
 manu tentans, malaq; admotas experiens. Quod nisi ue-
 bementer acuta, nisi sic illigantia, ut effugiendi nulla sit
 facultas, nisi dira uulnera factura uideantur, acriter tra-
 hentia, et inexplicabiliter retinentia, nos quidem inter
 formidolosos, atq; ob id etiam pauperes, famelicosq; ad-
 scribito: ipse uero sumpta fiducia, uenatum istum, si uide-
 tur, aggreditor, Lari in morem totam escam hiatu deglu-
 tiens. Atq; in uniuersum quidē forsitan tua causa omnis
 hic

hic sermo dicetur. Quamquam non solum de uobis philosophis, aut his quicunque uitae institutum sibi delegerunt cum uirtutis studio coniunctius, uerumetiam de grammaticis, rhetoricis, musicis, breuiter de omnibus, qui in doctrinae professione uersari, quæstumque facere proposuerunt. Ceterum quum omnia sint inter istos communia, eademque prorsus accidunt omnibus, palam est philosophorum conditionem non esse à reliquis eximiam. Imò hoc illis turpius ista contingere, quum sint cum alijs communia, si ij qui conducunt, non alijs præmijs eos quam reliquos dignos iudicent, nihiloque magis quam ceteros in honore habeant. Sed quicquid erit, quod narrationis series aperiet, eius culpam potissimum in ipsos conferre par est, qui eiusmodi faciunt: deinde in eos, qui talia sustinent. Ego uero culpari non debeo, nisi forte ueritas, et libertas in commemorando reprehensionem mereatur.

Ac reliquum quidem hominum uulgus, puta palaestricos quospiam, aut adulatorem imperitos, sordidoque animo, ac suoapte ingenio humiles, et abiectos homines, ne operæ precium quidem fuerit ab eiusmodi conuictu dehortari, quippe nequaquam obtemperaturos: neque rursus æquum sit illis uitio uertere, quod non relinquunt suos conductores, etiam plurimis ab illis contumelijs affecti. Sunt enim ad eam uitæ rationem accommodati, factique, neque ea uita delicti indigni. Præterea ne habeant quidem aliud quicquam, ad quod sese conuertant, et in quo sese exerceant, adeo ut si quis eam uitam illis adimat, ignaui illico, consilijque inopes, desidiosi atque inutiles reddantur. Quamobrem nec ipsi rem aliquam indignam patiantur, nec illi contume-

liose facere uideantur: si (quod aiunt) in matellam intinuerint. Etenim ad eas ipsas contumelias iam inde initio preparati, conserunt sese in familiam, atque hæc sola illis ars suppetit ferre, et perpeti quicquid acciderit. Cæterum eruditorum nomine, de quibus institueram loqui, merito indignandum, enitendumq; ut quam maxime fieri potest, eos inde reuocatos, in libertatem uindicemus. Videor autem recte facturus, si quibus de causis se quidam ad hoc uitæ genus conserunt, eas causas excussero: parumq; idoneas, atque efficaces esse demonstrauero. Si quidem eo pacto omnis illis præripietur excusatio: summusq; ille titulus, quo suam spontaneam seruitutem solent obtexere. Iam igitur plerique paupertatem, et rerum necessariorum inopiam proponunt: atque eam umbram satis idoneam existimant, qua suum factum protegant, quod ultro ad eam uitam accesserint. Ac sibi sufficere credunt, quum aiunt se quiddam ignoscendum facere: qui id quod est in uita molestissimum, nempe paupertatem, studeant effugere. Postea in promptu Theognis, atque illud plurimum in ore.

Nam quemcunq; uirum paupertas enecat.
 Et si quæ alia terricula abiectissimi quicq; poëta de paupertate prodiderunt. Equidem si uiderem ex huiusmodi conuictu paupertatis effugium aliquod uere contingere, non admodum auxilie cum eis de uehementer amplectenda libertate disceptarem. At posteaquam eiusmodi quædam accipiunt, cuiusmodi sunt egrotantium alimenta (quemadmodum egregius ille dixit orator) qui queant effugere quo minus in hoc ipsum parum rectè sibi consuluisset

fuluisse uideantur, nimirum semper illis manente eodem
 uitæ illius argumento? Semper enim manet paupertas,
 semper accipiendi necessitas, nihil quod seponatur, nihil
 superest quod reseruetur. Verum quicquid datum fue-
 rit, ut detur, ut uniuersum etiam capiatur, prorsus omne
 insumitur, ita tamen, ut ne id quidem in usus sufficiat. Re-
 ctius autem futurum fuerat, si nequaquam causas eiusmodi
 comminiscerentur, quæ paupertatem seruant aluntq;,
 atque eatenus duntaxat opitulantur, uerum quæ illam
 tandem aliquando tollant. Ac forsitan tibi hoc uolebas
 Theogni quum diceret eam in altum mare, ac præruptis
 de scopulis præcipitem dari oportere. Quod si quis sem-
 per pauper, semper egens, quum semper mercede condu-
 ctus mereat, hoc ipso sese arbitretur aufugisse paupertate-
 tem: non uideo quæ fieri possit, quo minus hic ipse sese
 fallere uideatur. Rursum alij negant sese paupertatem
 formidaturos, si modo reliquorum hominum in morem
 possint suo labore, suaq; industria sibi uictum suppedita-
 re. At nunc sibi fractas esse corporis uires, seu senio, seu
 morbis: eoq; ad eam uitam mercenariam facilem uidelicet,
 atq; commodam cõfugere. Age igitur, inspiciamus num
 uera prædicet, et num ea quæ datur ex facili illis suppe-
 tant, non multo neq; adeo maiore labore cõstent, quàm
 uulgo suus uictus. Nam id quidẽ etiam uotis expetendũ,
 uti citra laborem, citra sudorem, nullo negotio paratum
 argentum accipias. Verum quàm hæc absint à uero, istud
 profecto ut dignum est, ne dici quidem satis potest: tan-
 tum laborum, tantum sudorum in eiusmodi conuictibus
 exhauriendum, ut hic ne ualetudo quidem ad id par sit:

quippe quum quotidie sexcenta non desint negocia, quæ corpus conficiant, adq; extremam usq; defectionem de-
lassent. Verum hæc suo loco dicemus, quum etiã reliquas
illorum incommoditates cõmemorabimus. In præsentia
sat erat leuiter ostendere, qui se aiunt hac de causa in ser-
uitutem addicere sese, ne istos quidẽ uera dicere. Superest
iam ut eam causam referamus: quæ quidem ut est uerissi-
ma, ita ab illis minime profertur. Nempe ipsos uoluptatis
gratia, & amplis illis spebus incitatos, ultro inuadere fa-
milias diuitum, auri argentiq; uim, & copiã admiratos:
præterea quod felices sibi uideantur ob conuiuia, reli-
quasq; eius uitæ delitias: sperantes futurum, uti mox, ne-
mine uetante, affatim durum bibant. Hæc nimirum sunt
quæ illos adducunt: atque ex liberis seruos constituunt.
Non rerum necessariarum usus, quem prætexebant: sed
rerum non necessariarũ cupiditas, atq; ingëtium illarum,
& ampliarum opum admiratio. Enimuero quemadmo-
dum miseros istos, atq; infelices amantes, callidi quidam,
& ueteratores amasij receptant, & fastidienter ducunt,
lactantq; uidelicet quo iugiter amantes, ambiant ipsos,
atq; inferuiant. Ceterũ ex amoris fructu, ne summo qui-
dem osculo impertiunt. Intelligunt enim copia facta dis-
soluendum amorem. Id igitur ne fiat, præcauent, diligen-
terq; sui copiam subtrahunt. Alioqui spe semper retinēt
amantem: metuentes, ne desperatio minuat cupiditatis
ardorem: amantemq; ab se alienet. Proinde semper arri-
dent, pollicenturq; semper facturi sunt: semperq; gratifi-
caturi: semperq; ingëtium sumptuum rationẽ habituri:
donec imprudentes ambo senuerint, atq; utriq; iam præ-
terierit

terierit *etas*: huic ad amandum, illi ad dandum. Atque ita omni uita nihil illis peractum est ultra spem meram. Atque qui uoluptatis cupiditate nihil non ferre: id quidem forsan non usque adeo uitio uertendum: quin magis uenia danda, si quis uoluptate capiatur, et hanc undequaque cōfectetur, quo possit ea potiri: quaquā turpe forsan ac ser uile, si quis ea gratia semet in ius tradat alienum: propterea quod uoluptas, quæ ex libertate percipitur, multo suauior est, quam ea quam ille libertatis iactura sectatur. Attamen hoc quoque aliquo pacto ignoscendum illis sit, si modo consequatur. Verum enim uero ob solam uoluptatis spem, multas perferre molestias, equidem, et de-ridiculum arbitror, et stultum: maxime quum uideant labores certos esse, manifestos, et inuitabiles: porro illud quod speratur, quod quidem nihil aliud tādē est quam uoluptas, ne tam longo quidem tempore contigisse. Præterea autem, nec uerisimile uideri, ut contingat aliquando, si quis modo rem recta reputet uia. At Ulyssis quidē socij, dulci quadam gustata loto reliqua negligebant, ac præsentī uoluptate delinīti honesta contemnebant, ut nō prorsus cum ratione pugnaret in illis honestatis obliuio: nimirum animo uoluptatis illius sensu occupato. Verum si quis famelicus alij cupiam loto sese ingurgitanti, neque quicquam inde impertienti, assistat, idque solam ob spem, quod credat fore, ut et ipsi aliquando degustandam locum porrigat: assistat, inquam, ad hunc modum, recti atque honesti oblitus, dij boni quā hoc ridiculū, planeque uerberibus quibusdam Homericis dignū. Ergo quæ istos ad diuitum conuictum adducūt, et quibus impulsī sese il-

lis dedunt, ad quodcunq; lubitū fuerit utendos, hæc sunt;
aut his fermè similima. Nisi si quis, ex illos commemo-
randos esse iudicat, quos hæc una res ad id commouet,
quod gloriosum arbitrantur, cum illustribus atq; opulen-
tis uiris habere consuetudinem. Sunt enim qui hoc quoq;
præclarum, ac magnificum supraq; plebem esse existi-
ment. Nam ego quidem, quod ad me proprie attinet, re-
cusarim uel cum Persarum rege conuiuere dūtaxat, con-
uictorq; uideri, si nullus ex eo conuictu fructus ad me re-
deat. Quum itaq; causa eius uitæ suscipiendæ sic illis ha-
beat, age iam consideremus apud nosmetipsos: primum
cuiusmodi sint illis perferenda priusquam admittantur,
priusquam obtineant. Deinde cuiusmodi in ipsa iam ui-
ta constituti patiantur. Postremo quæ tandem catastro-
phe, quis fabule exitus illis contingat. Neq; enim illud
dicere possunt: hæc tametsi molesta sint, tamen assuesci fa-
cile, neq; ad id multo opus esse labore, sat esse si uelis mo-
do: postea reliqua omnia factū fore facilia. Imò necesse
est ut primum diu sursum ac deorsum cursites, mane ex-
citatus assidue pro foribus obuerseris, ut perdures, quum
protuderis, quum excluderis, quum improbus interdum
atq; importunus uideris, cum ianitori male Syrissanti,
ac nomenclatori Libyco subijceris, quumq; nominis tui
memoriam mercede redimere cogeris. Quin etiam uesti-
tus tibi est apparandus supra tuæ rei facultatem, pro di-
gnitate eius cuius conuictū ambis, delegendus color, quo
ille potissimum gaudeat, uti ne discrepes, ne uel oculos il-
lius offendas. Postremo uti gnauius affectere necesse est,
uel antecedas potius, a famulis protrusus, ac ueluti pom-
pan

D. ERAS.

pan quandam expleas
ne afficiat quidem te. C
uereris, si te respexeris
illud fuerit, quod illi for
tum plurimus sudor, tu
periusa trepidatio, tu
tiam tuam ac perple
raro accidit, ut quum
rex Achiuorum, mil
id si qui sunt mode
tem nominat: impr
diuitis comitatem, ti
feras, ut tantam ani
Porro ubi multas iam
rimos dies crucios e
per louem, neq; ob F
obedum, contigeri
qui tibi sit auxilio: i
diarq; num liter as
inicienda est ipsi da
stis esse predicatu
deq; omni fortuna t
ui quod tibi uenit
dus nemmo sit adm
palatus uideare
peret: dum inui
matur. Finge
tibi sat cōpetit
luc respondisse

pan quamdam expleas. At ille interim complures iā dies
ne aspicit quidem te. Quod si quando res tibi felicissime
uerterit, si te respexerit, si accersuerit, dixeritq; qcquid
illud fuerit, quod illi forte in buccam uenerit, tum aeniq;
tum plurimus sudor, tum multa oculorū caligo, tum intē
pestiua trepidatio, tum fannæ eorum qui adsunt, hesitan
tiam tuam ac perplexitatē ridentium. Qua quidem non
raro accidit, ut quum oportuerit respondere, quis fuerit
rex Achiuorum, nulle naues illis fuisse respondeas. At que
id si qui sunt modesti pudorē uocant: immodesti timidita
tem nomināt: improbi inscitiam. Ita fit, ut tu primā hanc
diuitis comitatem, tibi periculosissimam expertus, ita di
scedas, ut tantam animi tui imbecillitatem ipse condēnes.
Porro ubi multas iam noctes insomnes duxeris: ubi plu
rimos dies cruentos egeris: haud quidem Helenæ gratia
per Iouem, neq; ob Priameia Pergama, uerū spe quinq;
obolorum, contigerit autem, et deus quispiam tragicus
qui tibi sit auxilio: iam illud restat, ut exploreris excu
tiarisq; num literas noris. Atq; ea quidem disceptatio nō
iniucunda est ipsi diuiti: quippe qui laudatur interim, ac
felix esse prædicatur. Ceterum tibi uidetur, de uita ipsa,
deq; omni fortuna tum certamen esse paratum: propter
ea quod tibi uenit in mentem, idq; merito, futurum ut
alius nemo sit admissurus, si prius ab hoc reiectus, ac re
pudiatus uideare. Interim in uarias curas distraharis
oportet: dum inuides ijs qui pariter ex æquo tecum exa
minantur. Finge enim, et alios esse, qui eiusdem fortunæ
tibi sint cōpetitores: te uero tibi uideri cuncta parū abso
lute respondisse, metuētē interim simul, et sperantē, ac
miserere

misere de illius uultu pendentem: qui si quid parum probet eorum quæ dixeris, peristi. Sin aridens auscultat, hilarescis, & spe bona fultus consistis. Porro cōsentaneum est, esse non paucos, qui tibi aduersentur, atq; alios in tuum locum uelint inducere. Horum unusquisq; clanculum uelut ex insidijs in te iaculatur. Iam uero illud considera: quale sit uirum promissa barba, cana comâ, examinari, nunquid bonæ rei didicerit, & alijs quidem didicisse uideri, alijs secus. Superior interim uita, & omnis antea acta ætas tua curiosius disquiritur. Quod si quis aut ciuis inuidia, aut uicinus leui quapiam de causâ prouocatus te deferat, & adulterum dicat uel pæderastem: is protinus, iuxta uetus illud prouerbium, ex Iouis tabulis testis. Porro si pariter omnes bene de te prædicent, suspecti, leues, ac largitione redempti uidebuntur. Nā admodum omnia tibi consent oportet. Nihil prorsus sit, quod tibi queat obfistere. Alioqui nunquam obtinueris. Age sanè, hoc quoq; contigit, ac bona quapiam fortuna cuncta tibi feliciter cesserunt, & probauit ipse doctrinam tuam, & amicorum præcipui, quibusq; ille huiusmodi in rebus plurimam habet fidem, non dehortantur. Ad hæc uult etiam uxor. Non refragatur domus præfectus, neq; item dispensator. Nemo tuam insinulauit uitam, dextra omnia, & omni ex parte bene promittant sacra. Vicisti igitur ò fortunate, & coronatus es Olympia. Quin Babylonem magis cepisti, aut Sardium arcem occupasti. Habebis copię cornu, & gallinæcum lac emulgebis, iam sanè par est, ut aliquando præmia capias, maxima uidelicet, & quæ laboribus tantis respondeant, ne co-

rona

D. ERAS. R.

rona tua frondea duntaxat.
 quaquam contemnenda pro
 uisum citius negotiam per
 bonos tibi præter ministroru
 terum à laboribus illis, à luto
 lis, in ocium te recipias, uti
 mortales, porrectis pedibus
 præter ea sola, quorum ex
 in que conductus. Ita enim
 cles, neque ingens malum
 ceruicæ ferat iugum, leui
 quodque est omnium max
 ge securus habet, imò nubi
 in medijs ipsis id genus co
 lunt, uero ingenio neutiqu
 aliter, ipse tecum ordin
 populi queat: cui quidem
 communi fuerit. Exordia
 nima, unde consentaneum
 spectatum. Primum igitur
 uidet ad conuiuium acce
 tibi prius placandus dati
 huius minimum quinque
 quam maxime cupiat, cu
 Ego ne quicquam abs te
 leui. Tandem flectitur
 in diducto rictu sub
 pa uis, mundi fime
 tina, ne prior diuis

rona tua frondea duntaxat sit, simul ut merces haud-
quaquam contemnenda præstituatur, eaq; commodè ad
usum citraq; negotium persoluatur, utq; reliquus item
honos tibi præter ministrorum uulgus suppeditetur. Cæ-
terum à laboribus illis, à luto, à cursitationibus, à uigi-
lijs, in ocium te recipias, uti id quod uulgo solent optare
mortales, porrectis pedibus dormias, nihilq; iam facias
præter ea sola, quorum gratia primum receptus es, &
in quæ conductus. Ita enim consentaneum fuerat Timoc-
les, neque ingens malum erat futurum, si quis subdita
cervice serat iugum, leue nimirum, & portatu facile,
quodque est omnium maximum, auro illitum. Atqui lon-
ge secus res habet, imò nihil horum reperietur. Siquidem
in medijs ipsis id genus conuictibus, sexcentæ res acci-
dunt, uiro ingenuo neutiquam tolerandæ. Quæ quum
audieris, ipse tecum ordine reputato, num quisquam ea
perpeti queat: cui quidem cum eruditione uel minimum
commercij fuerit. Exordiar autem si uidetur à primo cõ-
uiuio, unde consentaneum est te consuetudinem illam au-
spicaturum. Primum igitur, adest tibi quispiam, qui te
iubeat ad conuiuium accedere: famulus non incomis qui
tibi prius placandus datis in manum, ne uidearis inciuili-
lis, ut minimum quinque drachmis. At ille Accissans, seq;
quum maxime cupiat, cupere dissimulās: Apage inquit:
Ego ne quicquam abs te? Addit & illa, absit, dii probi-
beant. Tandem flectitur, atque obtemperat, ac discedit,
te late diducto rictu subsannans. Tu porro nitida sum-
pta ueste, mundissimeq; cultus, lotus accedis, sollicitus in-
terim, ne prior alijs aduenias. Nam id inurbanum, quæ-
admodum

admodum postremum uenire, graue. Proinde media inter utrumq; obseruata opportunitate ingrederis, teq; sanè quàm honorifice excipiunt. Tum arrepta manu te quispiam iubet accumbere, paulò supra diuitem, inter duos fermè ueteres amicos. At tu perinde atque in Iouis aedes ueneris, nihil non admiraris, & ad omnia quæ geruntur suspensus inbias, propterea quod noua tibi atque inuisa sint cuncta. Interim familia te spectat, omnesq; qui præsentés sunt, quid agas obseruant. Neque uero ea res curæ nõ est ipsi diuiti, quippe qui famulis aliquot præmonitis negotium dederit, ut oculis obseruent, quæ admodum te geras in pueros, aut in uxorem, num subinde ex obliquo respectes. Ac reliqui quidem conuiuæ, simulatque te uident propter imperitiã ad ea quæ sunt attonitum, ac stupefactum, derident clanculum, coniectantes te nunquàm antea apud alium quempiam cenasse, nouumq; tibi esse ut mantile apponatur. Proinde, sicuti uerisimile est, præ hæsitantia sudes oportet, ac neq; cum sitias, audeas potum poscere, ne uinosus uideare: neque uarijs apposis opsonijs, & in ordinem quandam extructis, scire posses, cui prius aut posterius manum admoueas, Quare ad eum qui proximus accubit respectes necesse est, atq; eundem imitatus, conuiuij rationem, & ordinẽ discas. Alioqui anceps sedes, & uariãs, animoq; penitus perturbato, & ad omnia quæ illic geruntur obstupescens. Atque interim quidem, diuitis admiraris felicitatem, propter auri uim, & eboris, tãtasq; delicias. Interim tuam ipse deploras infelicitatem, qui quum nullius sis rei, tamen uiuere te credas. Nonnunquam, & illud
in men

in mentem uenit, fore ut admirandam, et expetendam
quandam uiuas uitam, quippe qui sis omnibus delitijs il-
lis fruiturus, cunctorumq; ex æquo futurus particeps.
Arbitraris enim te semper bacchanalia festa celebraturum.
Quin, et adolescentuli formosi præministrantes,
ac silentio arridentes, suauius in posterum hoc uitæ ge-
nus pollicentur, ut Homericum illud nunquam desinas in
ore habere,

Haud uitio uerti debet si Troia pubes

Armatisq; simul Danai, sub Marte laborum

Pondera tanta serant: Ob tantam uidelicet felicitatem.
Accedunt ad hæc inuitatiuncula ad bibendum. Ac
postulato perquam ingenti scypho quispiam, præbuit
tibi, præceptorem, aut aliud quiddam deniq; te appel-
lans. At tu recepto scypho quid uicissim oporteat re-
spondere, propter eiusmodi morum imperitiam ignoras,
iamq; rusticanus, et inelegans esse uideris. Caterum ea
propinatio multorum ueterum amicorum inuidiam in
te concitauit, è quibus nonnullos iamdudum tuus accu-
bitus clanculum urebat, quod modo quum adueneris, ijs
anteponare, qui multorum annorum scruitutem exhaus-
serint. Protinus itaque talia quedam de te inter illos di-
cta seruntur: Illud scilicet malis nostris deerat, ut etiam
ijs qui nuper in familiam commigrarunt, posthabea-
mur. Et solis Græculis patet urbs Romana. Et quid ha-
bent, quamobrem nobis debeant anteponi? Num mirifi-
cam quandam utilitatem adferre uidentur, quum uer-
bula quedam misera dicunt? Rursus alius, hæc: An non
uidisti, quatum biberit, quemadmodum cibos appositos
auide

auide corripiciens deuorarit? Homo inelegās, ac fame ene-
ctus, qui ne per somnium quidem unquam fuerit albo pa-
ne saturatus, multo minus alite Numidica, aut Phasias
no, è quibus nobis uix ossa reliqua fecit. Porro tertius, fa-
tui, inquit, priusquam quinq; abeant dies, uidebitis hunc
nibilo pluris fieri quàm nos. Nam nunc quidem, non se-
cus atq; calcei noui solent, in precio est, & habetur cha-
rus: uerum ubi crebro iam fuerit calcatus, lutoq; deforma-
tus, tum misere sub lecticam abijcietur cimicibus, quem
admodum nos, oppletus: Atq; inter illos talia permulta
de te iactantur. Ex quibus aliquot iam tum etiam ad cas-
lumniandum insimulandumq; te incitantur. Omne igitur
illud conuiuium tui plenum, ac pleriq; de te sermo-
nes. Tu uero propter insolentiam atq; insuetudinē plus
quàm sat est hauris uini tenuis, & acris, eoq; iam dudum
aluo tibi cita discruciaris: uerum neq; decorum tibi ante
alios è conuiuio discedere, neq; rursus manere tutū. At
producta interim in longum potatione dum sermo alius
ex alio nascitur, dum spectacula alia post alia proferuntur
in conuiuium (nam uniuersum fortunæ suæ strepitum ti-
bi cupit ostentare) non mediocriter discruciaris, cui non
liceat, neq; uidere quæ geruntur, neq; auscultare, si quis uo-
ce, citharâ uè canat egregie dilectus adolescentulus. At
laudas tamen inuitus: ceterum animo illud optas, ut aut
terremotus repens ortus ea cuncta discutiat, aut incen-
dium aliquod renūtiatur, quo simul conuiuium tandem
aliquando dirimatur. Habes amice primum illud scilicet,
& suauissimum conuiuium, quod mihi quidē haudqua-
quā suauius sit capis, cādidoq; sale, libere quū uelim ex
his, &

his, & quantum uelim edenti. Verum ut ne tibi commemorem ructus acidos, qui deinde sequuntur, ut ne nocturnos uomitus, mane uobis erit de mercede pacto transigendum, quantum, & qua anni parte te oporteat accipere. Ergo presentibus duobus aut tribus amicis, accersito te, & considerare iussu sic loqui incipit: Facultates nostrae cuiusmodi sint, iam perspicere potuisti, quam nullus in his fastus, sed citra ostentationem, moderata ac popularia omnia, sed mediocria omnia ac plebeia. Sic autem animum inducas uelim, ut existimes omnia nobis fore communia. Nam ridiculum profecto, si quum charissimam possessionum mearum partem, puta meam ipsius uitam, aut per Iouem, liberorum etiam (si fors illi liberi fuerint erudiendi) tibi credam, non aliarum item rerum te mecum ex aequo dominum ac possessorem existimem. Ceterum quando certi quippiam est praefiniendum, equidem uideo uitae tuae frugalitatem, & animum paucis contentum. Neque non intelligo haud mercedis adductum spe te in nostram uenisse familiam: uerum aliarum gratia rerum: puta nostrae in te beneuolentiae causa, tum honoris, qui tibi praeter omnes continget. Attamen praefiniendum est aliquid. Quin ipse magis quod uidebitur statuito, habita ratione, uir amicissime, munerum etiam illorum quae quantumuis festis diebus à nobis accepturus uideris. Neque enim uel ista nobis fuerint neglectui futura, etiam si nunc haec pactio non complectamur. Scis autem complures per annum eiusmodi numerum occasiones incidere. Horum igitur habita ratione, moderatius nimirum premium nobis praescribas. Praeterea deet

x etiam

etiam uos homines eruditos, pecuniam negligere. Hæc ille dicens, totumq; te uaria spe labefactans, mitem sibi ac tractabilem reddidit, Tu porro qui dudū talenta, ac multa nummum milia somniaras, solidos agros, et familias, sentis quidem tacitus apud te hominis sordes ac parsimonia. nihilominus blanditur tibi pollicitatio tamen: atque illud communia futura sunt omnia, ratum er uerum fore arbitraris: ignarus eiusmodi dicta,

Summis è labijs, non imò è corde profecta.
Tandem præ pudore ipse statuendi ius desers. Verum ille facturum sese negat. Ceterum ex amicis presentibus quempiam in eo negotio ueluti medium intercedere iubet, qui salarij modum pronunciet cum, qui neque ipsum grauet, ut cui plurimas tum alias in res magis his necessarias sumptus sit faciendus: neque rursus ei qui laturus est, sit omnino indignus. Atque is seniculus quispiam, diuitis æqualis, unà cum illo à pueris adulando educatus: Eho tu inquit, num inficias ire potes, quin unus sis qui hac urbe uiuunt omnium fortunatissimus, cui primum contigerit, quod pluribus misere cupientibus, uix à fortuna dari possit: nempe ut in huius hominis consuetudinem admittaris, ut communes penates habearis, ut in familiam inter Romanos primariam recipiaris? Id nimirum tum Cræsi talenta, tum Midæ diuitias superat, si modo modestus esse noris. Equidem non paucos noui magni nominis uiros, qui cupiissent, etiam si quid ultro dandum fuisset, gloriæ duntaxat causa, cum isto uiuere, et familiares apud hunc atque amici uideri. Quapropter haud inuenio, quibus modis tuam prædicem

cem felicitatem, qui quidem ad hanc tam expetendam fortunam, etiam præmio addito admitteris. Proinde, mihi satis esse uidetur, nisi planè es insolens, si tantum accipias, simulq; pronunciat, sanè minimum quiddam, præsertim ad spes illas tuas: attamen boni consulas necesse est. Neque enim iam possis effugere, quum intra retia tenearis. Frenum igitur recipis, musitans, ac dissimulans, ac initio quidem non magnopere illi reluctans, facileq; sequeris, ut quòd non admodum te torqueat, neq; stringat, donec illi tandem paulatim assueueris. Tum uero ij qui foris sunt mortales, hoc ipso nomine tuam fortunam admirantur, quòd te conspiciant intra cancellos uersantem, ac nullo prohibente introeuntem, prorsusq; præclaris illis opibus delicijsq; domesticum quendam ac familiarem esse factum. At ipse nondum uidere potes, quamobrem illi te felicem existiment, nisi quòd gaudes tamen, teq; ipse fallis, semper futura meliora fore existimans. Cæterum contra atque speraris euenit, & quemadmodum adagio dicitur: iuxta Mandrabuli morem negocium procedit, in singulos (ut ita dixerim) dies, deterius ac retro relabens. Vnde paulatim uelut in luce dubia, tum demum dispiciens intelligere incipis, aureas illas spes, nihil aliud fuisse, quàm ampullas quasdam inauratas, labores autem esse graues, feros, inuitabiles, ac perpetuos. Sed quinam isti sint, forsitan me rogabis. Neque enim uideo inquires, quid in hac consuetudine sit adeo molestum, neq; intelligo ista quæ commemoras, grauiataq; intoleranda. Audi igitur uir egregie, non molestiam modo negocij perpendens, uerum fœditatem,

tatem, humilitatem, prorsusq; seruitutem, uel prae-
pue interim considerans. Principio memineris ex eo
tempore, te iam neq; liberum, neque ingenuum posse ui-
deri. Noueris enim te hæc omnia, genus, libertatem, pro-
genitores ante limen relinquere, quum in huiusmodi ser-
uitutem temetipsum addicens in ades ingrederis. Si-
quidem libertas tibi comes ire recusarit, ad uitam tam
indignam, tam humilem te conferenti. Seruus itaque
(tametsi nomine ipso prauiter offenderis) seruus inquam
uelis nolis, futurus es, neq; unius seruus, uerum complu-
rium, operamq; seruilem præstare cogere, obstipo ca-
pite, à diluculo in uesperam usque, idq; mercede uili atq;
indigna. Adde, quod ne placebis quidem admodum, neq;
domino satisfacies, neq; ab illo magni fies, ut qui non à
puero fueris, ad seruitium institutus sed sero didiceris,
atq; etate multum aliena coeperis ad id erudiri. Excrua-
ciat autem te pristinae libertatis memoria, animo recur-
sans, facitq; ut interdum resilire conere, reluctetisq;
atq; ob idipsum fit, ut seruitus tibi molestior accidat.
Nisi forte aliud tibi ad libertatem sufficere putas, quod
non fueris Pyrrhia aut Zopyrione patre prognatus:
aut quod non sic, uti Bithynicum aliquod mancipium,
uociferante præcone diuendaris. Atqui tum uir egre-
gie, cum instante nouilunio, Pyrrhijs, et Zopyrioni-
bus immixtus, manum iridem, ut alij seruuli protendis,
capisq; quodecunq; illud tandem est quod datur, hæc ui-
delicet est auctio. Nam præcone nihil opus erat homini
qui ipsius sui fuerit præco, quiq; ipse ultro sibi multo
tempore dominum ambierit. Age iam o sceleste (cur
enim

enim non dicam præsertim in eum qui se philosophum esse dicat?) si quis te pirata inter nauigandum captum, aut si quis prædo in seruitutem tradidisset, teipsum deplorares, tanquam indignam fortuna iniuriam patientem. Aut si quis manu iniecta, te duceret in seruitutem asserens, leges inclamares, omnia faceres, acerbe feres, & ò terra, ò dii, magno clamore uociferareris. Nunc uero, quum ipse te, ob paucos obolos, id ætatis in qua etiam si seruus natus esses, tamen tempestiuum fuisset iam ad libertatem aspirare, cum ipsa uirtute ac sapientia ultro adductum uendideris, nihil illa reueritus, quæ permulta ab egregio Platone, Chrysippo, Aristotele differuntur, quum libertatem laudant, seruitutem damnant: an non te pudet, quum inter homines assentatores, & emptitios, ac scurras uersans ex æquo cum illis æstimaris, quum in tanta Romanorum turba, solus peregrino in pallio uersaris, quumq; Romanam linguam perperam ac barbære sonas: præterea, quum agitas conuiuia tumultuosa, magna hominum turba conferta, quorum pleriq; collectij, quidam sunt & improbi? Atque inter hos laudas odiose, bibisq; præter modum: deinde mane ad tintinabulum expergefactus, discussa ab oculis dulcissima somni parte, unâ sursum ac deorsum circumcursas, hesterno luto etiamdum tibijs adherente? Vsq; adeo ne te lupini, aut holerum agrestium tenuit penuria? Vsq; adeo tibi defuerunt fontes frigida manantes aqua, ut per desperationem ad ista deuenires? Haud puto. Quin potius palàm est, te, non frigida aquæ, neq; lupini, sed bellariorum, atq; opsoniorum, uiniq; odorati cu-

piditate captum eò uenisse. Quæ dum lupi piscis in mo-
 rem audius appetis, tuo merito euenit, ut hamus tibi fau-
 ces transfixerit. Itaq; præsto sunt huius intemperantia,
 gulaq; autoramenta. Ac perinde atq; simia à trunco re-
 uinctus collo, reliquis quidem omnibus risui es: at ipse ti-
 bi delitijs affluere uideris, cui contigerit affatim exple-
 ri caricis. Caterum libertas, ingenuitas, unà cum ipsis
 gentilibus, ac tribulibus, hæc nimirum euanida cuncta,
 atq; istarum rerum ne memoria quidem ulla: quanquam
 hoc quoque ferendum, si uita ista cum hac turpitudine
 duntaxat esset coniuncta, quòd è libero seruum uideri fa-
 cit, non labores etiam accederent, cum illa seruorum col-
 luue communes. Sed uide, num quæ tibi imperantur,
 leuiores sint his, quæ Dromoni, aut Tybio mandantur.
 Nam doctrinæ quidem, cuius rei cupiditate simularat
 te in familiam suam accersisse sese, perquam exigua illi
 cura est. Quid enim (ut dici solet) commercij asinto cum
 lyra? An non uides uidelicet, quàm misere macerentur
 immodico desiderio, uel Homericæ sapientiæ, uel De-
 mosthenicæ grauitatis ac uehementiæ, uel Platonice
 sublimitatis? Quorum me hercle ex animis si quis au-
 rum, argentum, atque harum rerum curas tollat, nihil
 fuerit reliquum, præter fastum, molliciem, lasciuiam,
 luxum, ferocitatem, imperitiam, Atq; ad ista nihil pror-
 sum opus te. Verum quoniam tibi barba ingens propen-
 det à mento, quoniamq; uultu ipso graue quiddam, et
 uenerandum præ te fers, tum quia pallio Græcanico
 decenter amictus es, noruntq; iam omnes te gramma-
 ticum esse, seu rhetorem, seu philosophum, pulchrum ille
 sibi

sibi putat, ut & eiusmodi quispiam, anteaambulorum suorum pompæ permixtus esse uideatur. Futurum enim hac re ut Græcarum disciplinarum studiosus, reliquæq; omnis doctrinæ neq; negligens, neque rudis esse putetur. Vnde fit ut in periculum uir egregie uenias, ne non tam ob admirandas illas artes, quin magis ob barbam palliumq; conductus esse uideare: proinde ut perpetuus apud illum conspiciaris oportet, neque absis unquam, uerum ut diluculo relictis stratis, in famulatio temet exhibeas conspiciendum, neque locum in acie deseras. Porro ille iniecta nonnunquam tibi manu, quicquid forte in mentem inciderit, de hoc tecum nugatur, obuijs ostentans, quàm ne per uiam quidem ingrediens, incurius sit literarum, quin ut illud ipsum etiam otium, quod inter inambulandum datur, in re quapiam honesta collocet. At tu miser interim, nunc cursim, nunc gradatim, nunc scansim plerunq;, nunc descensim (nam scis huiusmodi esse urbem) obambulans, tum sudas, tum spiritum anhelus trahis. Deinde illo intus cum amico quopiam, ad quem accessit, confabulante, quum tibi interim locus desit, ubi uel asidere queas, librum uidelicet stans in manum sumis, quoq; fallas tedium, legis. Post ubi ieiunum te sitientemq; nox occupauit, incommode lotus, in tempestiue, puta nocte ferme concubia, ad coenam accedis, haud perinde deinceps in precio habitus, neque conspiciendus his qui adsunt. Verum si quis aduenerit recentior, tu post tergum reijceris. Itaque in angulum aliquem abiectissimum retrusus, accumbis, testis duntaxat ac spectator eorum quæ apponuntur, canum ritu

ossa circumrodens, si fors ad te perueniat, uel aridum
 maluæ folium, quo reliqua inuoluunt, si fastidiatur ab ijs
 qui supra te accumbunt, præ fame libenter arrepturus.
 Audi iam & aliud contumeliæ genus. Quid quod ne
 ouum quidem soli tibi apponitur. Neque enim conuenit,
 ut tu semper eadem requiras, quæ hospitibus atque igno-
 tis ministrantur, quando quidem hæc tua sit inscitia atq;
 inurbanitas. Neque auis eiusmodi tibi apponitur, qualis
 alijs. Verum diuiti illi pinguis & succulenta, tibi pullus
 dimidiatus, aut palumbus aliquis aridus, atque insipidus,
 non auis uidelicet, sed manifesta contumelia ludibri-
 umq;. Neque uero rara fit, ut si quando desit alibi, mini-
 ster repente te inspectante submouens ea, quæ tibi erant
 apposita alijs apponat: illud tibi ad aurem immurmurans,
 tu profecto noster es. Quod si quando interim dis-
 secetur, uel porca sociata, uel ceruus, aut structorem tibi
 modis omnibus propitium habeas oportet, aut certe
 Promethei partem feres: nempe ossa adipe circumtectâ.
 Nam quod ei qui supra te accumbit patina finitur ad-
 stare, quoad satiatus repudiet, te contra tam celeriter
 prætercurrat, quis tandem isthuc serâ, qui modo sit in-
 genuus, cuiq; tantum insit bilis, quantum uel ceruis ad-
 est? Atq; illud equidem nondum dixi, quod reliquis sua-
 nissimum ac uetustissimum uinum bibentibus, tu solus ma-
 lum quoddâ et pingue bibis. Proinde illud semper curas,
 ut auro, argento uel bibas. ne colore prodente, palam fiat,
 te usq; adeo contemptum neglectumq; esse conuiuium,
 quanquam bene tecum ageretur, si uel illud ipsum ad sa-
 tietatem usq; bibere liceret. At nunc ubi crebrius popo-
 sceris,

sceris, minister audisse dissimulat. Adde iam multas interim & alias esse res, quæ te discrucient, imò nihil esse firmè, quod non sit acerbum, maxime quum tibi cinædus aliquis antefertur, quin pluris te sit is, qui saltandi docet artem, qui iocos Ionicos contexit Alexandrinus quispiam homunculus, Nam qui tibi speres tu ut in accubitu æqueris ijs, qui uoluptates & amatoria subministrant: qui literulas in pectore gestant: Proinde in obscuro quoniam conuiuij latibulo tectus, præq; pudore abstrusus, suspiras, uti coniectandum est, teq; ipsum deploras, ac fortunam incusas tuam, quæ tibi ne pauxillum quidem leporis ac uenustatis asperserit. Ac prorsus ita uideris affectus, ut optes poëta fieri, ut amatorias conscribas cantiones, aut si id non contingit, uel eam assequi facultatem, ut possis ab alijs conditas digne canere. Vides enim quibus in rebus situm est, ut quis efferatur, plurimiq; fiat. Quin & illud ferre queas, ut magi quoque aut arioli personam (si necesse sit) induas, ex horum genere qui amplas hereditates, qui imperia, qui cumulas opes pollicentur. Quandoquidem hos quoq; uides non mediocriter à diuitibus amari, plurimiq; fieri. Eoq; uel unumquodlibet horum fieri percipias, uti ne prorsus reijculus, atq; inutilis appareas. Atqui ne ad ista quidem docilis es infelix: proinde submittas te oportet, musitesq; ac tacitus seras, clam apud te plorans, ac neglectui habitus. Etenim si te famulus aliquis susurro deferat, qui solus omnium non laudaris puerum heræ saltantem, aut cithara canentem, ista scilicet ex re non leue discrimen impendet. Quapropter terrestris in morem ranæ sitiens uocifereris

cifereris necesse est, id operam dans, ut in laudantium numero insignis ac præcipuus appareas. Quin sepicule, silentibus reliquis, tibi ficta quedam laus proferenda: quæq; multam sapiat assentationem. Iam uero magnopere ridiculum est, cum esurias interim sitiasq;, unguentis collini, ac uertice gestare coronam. Siquidem id temporis non dissimilis uidere sepulchrali columnæ, uetusti cuiuspiam cadaueris, quæ gestare solet ea, quæ manibus inferuntur. Nam huic infuso unguento, impositaq; corona, ipsi et bibunt, et edunt apparatus epulas. Porro si etiam zelotypus quispiam fuerit, sintq; illi uel pueri formosi, uel uxor puella: neque tu prorsus à Venere Gratijsq; fueris alienus, profecto non satis tutares, neq; periculum negligendum: propterea quod regis plures sunt oculi, qui quidem non uera solum uident: sed semper ueris aliquid addunt ad cumulum, ne conuiuere uideantur. Quas ob res, uultu demisso tibi est accumbendum: quemadmodum in Persicis conuiujs fieri mos est, uerito, ne quis eunuchus sentiat te in concubinam aliquam coniicientem oculos: moxq;, alter eunuchus, cui iamdudum arcus in manu tensus est, quia uideris quæ uidere nephas, inter bibendum, malam iaculo transfigat. Iam peracto conuiuio, ubi paululum dormieris, ad galli cantum expergesctus, O me miserum inquis, o infortunatum, cuiusmodi quondam conuictus: quos amicos reliquitum uitam tranquillam et ocij plenam, somnum quem meapte cupiditate metiri soleo, deambulationes liberas, atque ex his in quale barathrum memet præcipitem dedi? Et deum immortalem, cuius tandem rei gratias

Aut

aut quod nam istud magnificum premium? At ne fieri quidem potuit, ut mihi unquam aliās plures commoditates suppeterent, quā tum suppetebāt. Tum autem accebat libertas, atq; omnia pro meopte arbitrio faciendī facultas. Nunc porro iuxta id quod prouerbio iactatū est: Leo chordula uinctus sursum ac deorsum circumferor. Quodq; omnium est miserrimū, maximeq; deplorandum, neq; efficere possum ut placeam, neq; gratiam emereri queo: propterea quod harum rerum sum imperitus ac rudis, maxime compositus collatusq; cum his qui hęc uelut artem profitetur. Proinde iniucundus sum, ac neutiquam aptus conuiuijs, quippe qui ne risum quidem cōcitare norim. Quin etiā sentio me non raro molestum esse & importunum, quum adsum, maxime, quum ipse seipso festiuor esse conatur. Nam illi tetricus uideor. In summa nullam inuenio uiam qua me illi accomodem. Etenim si meam ipsius auctoritatem ac seueritatem tueri pergo, iniucundus uideor, ac propemodū horrendus ac refugiendus. Contra si risero, uultumq; quā possum maxime ad hilaritatem composuero, fastidit illico ille, & auersatur. At prorsus tale quiddā mihi uidetur, quale sit, si quis in persona tragica comœdiam agere tentet. Postremo quam tandem aliam uitam mihi uiuam demens, posteaquam hanc presentem alteri uixerim? Dum hęc tecū loqueris, iam sonuit tintinabulum, iamq; ad eadem tibi redeundum est, obambulandū, standum, sed ceromate inunctis ante femoribus poplitibusq; si modo uelis par esse certamini, premioq; tollendo idoneus. Deinde conuiuium idem & eadem apparatus hora. Iamq; adeo diuersa uiuendi ratio superioriq;

rioriꝫ; contraria, tum insomnia, sudor, defatigatio, paulatim quasi suffosis cuniculis inducunt uel tabem, uel pulmonis exulcerationem, uel intestini tormina, uel egragiam illam podagram. Reluctaris tamen sedulo, ac frequenter quum ualetudo poscat uti lecto decumbas, ne hoc quidem licet, eo quod asimulari morbus quò munia officiaꝫ; iusta defugias existimatur. Hinc præter omneis perpetuo palles, semperꝫ; iamiam morituro uidere similis. Et hætenus quidem de his quæ domi ferenda sunt. Quod si quando fuerit peregrinandum (ut ne interim referam alia incommoda) sæpe fit, ut pluuio cælo, ubi possemus ueneris (Nam is locus tibi sorte cõtigat) uehiculum opperiaris, donec nullo iam reliquo loco ubi diuerferis, proxime coquum aut heræ comptorem te reclinât, ne stipulis quidem affatim substratis. Neq; uero tibi referre grauabor, quòd mihi Thesmopolis iste Stoicus narrauit sibi accidisse, rem profecto nimis quàm ridiculam, quæ tamen eadem possit & alijs cuius accidere. Conuiuibat enim cum opulenta quadam ac delicata muliere ex illustribus istis & urbanis. Eam, quum aliquando peregre proficisceretur (nam id primum aiebat sibi maximopere deridiculum accidisse) in curru sibi uiro nimirum philosopho adiunxisse cinædum quempiam picatis cruribus, de-rasa barba. Quem illa honoris (ut conijcio) gratia secum ducebat. Quin nomen quoque cinædi commemorabat. Aiebat enim Chelidonium uocari. Iam primum illud cuiusmodi fuerit uide: iuxta uirum seuerum tetricumꝫ; tum senem canoꝫ; mento (Scis autem quàm profundam ac uenerabilem barbam habuerit Thesmopolis) asidere ni-

hili

bili hominem, et effœminatum, picturatis oculis, lubrico uultu, fracta ceruice, non Chelidonem per Iouem, id est hirundinem, sed uulturem magis, reuulsis barbæ plumis. Quod ni magnopere illum fuisset deprecatus, ne faceret, futurum fuisse ut flammeum etiam in capite gestans asideret. Præterea autem perpetuo hoc itinere molestias innumerabiles pertulisse sese, illo cantillante garrienteq; demum (nisi idem hominem coercuisset) in rheda etiam saltante. Addebat secundo loco tale quiddam sibi fuisse mandatum. Accersito illi mulier Thesmopoli inquit, ita tibi dii bene faciant, magnum quoddam officium abs te requiram, quod caue recuses, neq; expectes ut quicquam te sim rogatura studiosius. Atq; hoc (ut est credibile) omnia se facturum pollicito: hoc inquit, te rogo quandoquidem uideo te uirum probum, diligentem, et amantem, caniculam quam nosi Myrrhinam, in uehiculum recipe, eamq; mihi serua, curans ne quid illi desit. Nam misera grauida est, atque adeo prope modum iam propinqua partui. At isti scelesti et imomogeri ministri, non dicam huius, sed ne mei quidem ipsius magnopere rationem habent in peregrinationibus. Quare ne te putes mihi mediocre beneficium facturum, si charissimam mihi iucundissimamq; caniculam seruaris. Recepit Thesmopolis quum illa tantopere rogaret ac propemodum etiam fleret. Porro spectaculum erat supra modum ridiculum. Canicula è pallio promiens prospectansq; paulo infra barbam ac subinde immeiens (Tametsi hæc quidem Thesmopolis reticuit) ac gracili uoce latrans (huiusmodi enim catellæ iam in delitijs

litijs sunt) neq; nō philosophi mentum oblingens, maxime
 si quid pridiani iuris inhereret. Porro Cinædus assessor
 ille, quum non insulse super conuiuium dicteria quædam
 iecisset in eos qui aderant, ac denique & ad Thesmopo-
 lim usq; dicacitas peruenisset: de Thesmopolide, inquit,
 unum hoc possum dicere, eum è Stoico Cynicū iam no-
 bis esse factum. Equidem audiui caniculam etiam pepe-
 risse in Thesmopolidis pallio. Huiusmodi delicijs illudūt,
 uel (ut uerius dicam) huiusmodi contumelijs ac ludibrijs
 tractant eos, qui cum ipsis uiuunt, paulatim eos cicures
 ac mansuetos ad ferendas contumelias reddentes. Præte-
 rea autem & Carcharorum Oratorem noui, qui iussus su-
 per cœnam declamabat, neutiquam inerudite per Iouem,
 imò grauitè & absolutissime, ac laudabatur interim ab
 illis bibentibus, quum non ad aquæ modum, sed ad uini
 amphoram oraret. Atque eam molestiā, ob ducentas dra-
 chmas perpeti ferebatur. Verum hæc quidem fortassis uta-
 cunq; toleranda. Porro si diues ipse, aut poëticus fuerit,
 aut historicus, qui sua ipsius scripta in conuiuium recitare
 gaudeat: tum uero maxime futurum est, ut discrucieris
 ac dirumparis. Nempe quum admirari, quum assentari,
 quum novos quosdam laudandi modos comminisci neces-
 se habes. Sunt autem qui & formæ nomine studeant ad-
 mirandi uideri. Eos nunc Adonidas, nunc Hyacinthos
 appelles necesse est, etiam si illis naris nonnunquam cubi-
 tali hiet specu. Quòd ni laudaris, protinus in lapici-
 dinas Dionysiacas asportaberis, tanquam qui illi tum
 inuideas, tum insidieris, maleq; uelis. Ad hæc & sapien-
 tes, & rhetores sint necesse est. Quòd si etiam rustice
 quippiam

quippiam dixerint, tum uero iuxta illud, quod dici solitum est: Atticæ Atq; Hymetti plenam orationem uideri uolunt, atq; in legem abire, ut deinceps ita loquantur homines. Quanquam quæ uiri faciunt, ferri forsitan queant.

At uero mulieres (nam mulieribus etiam illud studio est, ut doctos aliquot in suo conuictu conductitios habeant, quiq; sese mercede affectetur) quandoquidem hoc quoq; ad reliquū cultum, elegantiamq; pertinere putant, si dicantur eruditæ, si philosophi, si carmina componere Sapphicas haud multo inferiora, ob hæc sanè hæ quoq; conductitios Rhetores, Grammaticos, Philosophos circumferunt. Hos autem audire solent (id quod ipsum est ridiculum) tum temporis, quum uel comuntur, aut capillos in orbem religant, uel in conuiuio. Nam aliās non suppetit illis ocium. Porro sæpenumero fit, ut interim dum Philosophus quippiam differit, interueniens ancilla, literulas ab adultero porrigat. Ac præclari illi de pudicitia sermones intermittuntur, opperientes donec illa rescripserit adultero, atque ita redeat ad auditionem. Porro si quando post multum temporis instantibus Saturnalibus, aut Panathenæis, misera quæpiam umbella tibi mittatur, aut tunicula semiputris ac detrita, tum deniq; plurima missitentur oportet. Atq; aliquis qui statim subausculetur, herum id facere destinantem, præcurrit, ac primus rei index, abiensq; non exiguum precium aufert qui renunciarit. At mane plus tredecim te adeunt idem apportantes nuncij: quorum quisq; commemorat quàm multa dixerit, quemadmodum submonuerit, quemadmodum adhortans commodiora subiecerit. Omnes itaq; donati præ

ti præmio discedunt, at non sine murmure tamen, qui
 non plura dederis. Porro salarium ipsum sex fermè obo-
 lorum. Idq; si tu postules, grauis atq; importunus habe-
 ris. Proinde quo illud aliquando auferas: primum ipsi he-
 ro aduleris, supplexq; fias necesse est: deinde captandus et
 dispensatoris fauor. Nam hoc quoq; quoddam est serui-
 tutis genus. Neq; uero negligendus is, quem in consilium
 adhibet, neq; item amicus. Deinde quod acceperis, iamdu-
 dum debebatur uel uestiario, uel medico, uel cerdoni cui-
 piam. Vnde fit ut sera atque intempestiua eoq; inutilia
 præmia tibi accedant. Cæterum inuidia ingens. Iamq;
 etiam calumniæ quædam paulatim struuntur in te, apud
 hominem qui iam non inuitis auribus accipiat, siquid ad-
 uersum te dicatur: Quippe qui percipiat te laboribus
 assiduis iam detritum, et ad obeunda munia famulatus
 claudicantem, atq; obaudientem, ac podagra subinde gra-
 uari. Proinde posteaquam id quod erat in te florentissi-
 mum decerpserit, cuiq; partem maxime frugiferam ac præ-
 cipuum corporis uigorem detriuit, iamq; te lacerum pan-
 niculum reddiderit, tum modis omnibus circumspectum in
 quod sterquilinum te portatum abijciat, atq; alium per-
 ferendis laboribus idoneum, in tuum substituat locum.
 Ibi insimulatus, uel quod pusionem illius tentaris: uel
 quod homo senex uxoris ancillam uirginem uitiaris: uel
 alio quouis imposito crimine, noctu obuolutus ac præ-
 ceeps datus extruderis, discedisq; desertus ab omnibus, atq;
 omnium inops rerum optimam podagram unâ cum se-
 nectâ comitem ducens. Quum interim quæ quondam sci-
 ueris, tanto temporis spatio dedidiceris, tum uentrem cu-
 leo

leo reddideris ampliore, tibiq; paraueris inexplabile quoddam & implacabile malū. Etenim gula ea quibus assuevit, flagitat. Quæ cum negantur, indignatur. Adde quod præterea nemo te posthac recepturus est in familiā, utpote cuius iam præterierit ætas, quiq; similis euaferis equis senio affectis, quorū ne pellis quidē perinde ut aliorū animantium est usui. Quin ex hoc ipso quod eiectus es, calūnia quā potest proxime ad uerisimilitudinē cōficta, facit ut aut adulter, aut ueneficus, aut aliud quippiā tale uidearis. Nam accusatori uel tacenti fides habetur. Tu uero Graculus, moribus leuibus, et ad omne facinus facilis. Siquidē huiusmodi nos omnes esse ducūt, idq; iure optimo : uideor enim mihi causam aduertisse, quamobrem eiusmodi de nobis obtineant opinionē. Nā pleriq; qui in familias accedūt, propterea quod alioqui nihil bonæ rei didicerunt, diuinationē ac maleficia profitentur: conciliationē amorum, abductiones in hostes, atq; id quū faciunt, doctos sese affirmant, pallijs amicti, barbisq; neutiquā contemnendis onusti. His rebus fit, ut non iniuria eandē de reliquis omnibus habeant opinionem, quando eos quos præcipuos esse iudicant, uideant tales. Maxime uero, posteaquā animaduenterint, quā sint in cōuiujs, reliquoq; cōiuctu adulantes, quā ad lucrum humiles ac seruiles: deinde eiectos eosdē iam ode-runt, neq; id iniuria, ac modis omnibus adnituntur, ut eos funditus perdāt, si quo modo possint. Verētur enim, ne cuncta illa uitæ suæ mysteria in uulgus efferāt, quippe qui nihil non exacte norint, quiq; illos nudos cōspexerint. Ea res igitur illos male angit. Omnes enim simi-

les sunt pulcherrimis istis libris : quorum aurei quidem umbilici, purpurea foris pellis: ceterum intus aut Thyestes est liberos in conuiuio comedens, aut Oedipus matris maritus, aut Tereus cum duabus pariter sororibus rem habens. Eiusmodi sunt & illi, splendidi, cōspicuiq;. Porro intus sub purpura uarias occulunt Tragædias. Quorum unumquēq; si euolueris, explicuerisq;, fabulā non mediocriter longam reperiēs, Euripidis cuiuspiam, aut Sophodis. Contrā foris nihil nisi purpura splēdida, aureiq; umbilici. Harum itaq; rerum sibi cōscij, oderunt illos, atq; insidias parāt, si quis penitus ab illis defecerit, qui eos probe cognitos depingat, qualesq; sint euulget. Iam uero libet mihi Cebetis illius exemplo & imaginē quandam huius uitæ tibi depingere, ut eam contemplatus scire queas, num ex usu tuo sit eā adire. Equidē magnopere cupiam uel Apellem quempiam, uel Parrhasiū, uel Actionem, uel Euphranorem ad hanc depingendam tabulam adhibere. Verum quoniam fieri potis nō est, ut aliquem artificem tam egregium, atq; absolutum nanciscamur, in præsētia tenuem quandam pro mea uirili imaginē adumbrabo. Ergo pingatur uestibulū sublime, atq; inauratum, neq; id humi situm in solo, uerū procul à terra in edito collis fastigio. Præterea inaccessum feramē & abruptum, lubricoq; aditu, ita ut plerunq; qui se iam ad summum usq; uerticem penetrasse sperant, lapsō pede præcipitati ceruicem frangant. Intus autem Opulentia sedeat, tota (sicuti uidetur) aurea, maiore in modum formosa, atq; amabilis. Porro amator ubi uix tandē conscendit, iamq; ad fores accesserit, obtupestcat, oculus

in au

in aurum defixis: deinde Spes, quæ & ipsa specioso uultu est, ac uersicoloribus amicta, manu prehensa introducat, mire iam ipso ingressu attonitum. Atq; ab eo quidē tempore Spes usq; illum antecedit, ducatq; tum aliæ mulieres illum excipientes, puta Fallacia, Seruitusq; tradāt Labori. At is miserum penitus defatigatum tandem Senectæ tradat iam morbidum, coloreq; cōmutato. Postremo Contumelia, arreptum illum ad desperationem pertrahat. Ex hoc quidem tempore Spes auolans euanescat. Tum ille nō per aureū illud atrium per quod ingressus fuerat, sed per posticum quoddam, & occultum exitum extrudatur nudus, uentricosus, pallidus, senex, leua quidem pudorem occultans, dextra uero seipsum strangulans. Occurrat autem exeunti Pœnitudo frustra lachrymans, & miserum bis etiam conficiens. Atq; hic quidem esto picture finis. Cæterum tu Timocles optime, ipse diligenter consideratis singulis expende, num̄ è re tua sit ut in hanc imaginem per aureas illas fores ingressus, per illas longe dissimiles tam turpiter excutiaris. Quicquid autem feceris, memineris sapientis illius, qui dixit: Deum in culpa non esse, uerum qui sua sponte delegerit.

HIERONYMO BUSLIDIANO

Præposito Arienſi Consiliario Regio Eras-

mo Rot. S. P. D.

RVmor iam pridem hic perseuerat, acerbior quàm ut uerum esse libeat credere, sed constantior tamē, quàm ut uanus credi possit, PHILIP. principem nostrum, è uiuis excessisse. Quid querar mi Buslidiane,

y z

quid

quid uociferer, quem incuser, hominum ue, Deum ue?
 Que cōploratio tam Tragica, quæ huic tam atroci uul-
 neri sufficiat? Nimio, heu nimio cōstitistis Hispania, quæ
 quidem primum Franciscum Buslidianum Archiepiscopum
 Bizantinum nobis ademistis, neq; tanti uiri iactura
 contentæ, principem etiam cum absorbuisistis, quo (si ui-
 uere modo licuisset) nihil unquā habuit hic orbis, neq;
 maius, neq; melius. Quanquam quid, queso, supererat
 etiam adolescenti, nisi uti iam ipse sese superaret? Sed ô
 dirum fortunæ ludum, ô nouam fatorum inuidentiam, ô
 mors quàm iniqua, tam etiam inuida, ut semper prestan-
 tissima quæq; quàm ocysime tollis è medio, uixq; oculis
 ostensa protinus subducis. Cuius ego uicem hic potissi-
 mum deplem? MAXIMILIANI ne patris, qui
 tali sit orbatus filio, quem unum multis etiam imperijs
 anteponebat? An liberorū magis, quibus etate tam im-
 matura, tam pius sit creptus pater? An patriæ potius, cui
 de charissimo principe, tam serum gaudium, tam præpro-
 perus contigerit luctus? An orbis demum uniuersi, cui
 tam singulare lumen sit ademptum? idq; tam ante diem.
 Hoc nimirum hoc tempestas illa fatalis, qua medio è cur-
 su in Britanniam depulsus est, portendebat, uidelicet fa-
 tis illum palam ab Hispania reijcientibus. Equidem Pa-
 negyrico qualicūq; laudau iuuenem. Tum autem bone
 deus, quot mihi Panegyricos, quàm copiosos pollicebar?
 Et en repente cōmutatis rebus, epitaphium paro miser.
 Eamus nunc nos homunculi, et fortunulus nostris fida-
 mus, quū eos etiam pro sua libidine mors rapiat, quos
 quàm diutissime uiuere tantopere omnium refert. Sed
 quid

DIALOG

quid ego mi Hieronymē, d
 exulcerō? Quod reliquū
 puij liberis paternam qu
 FEDERICI uiuacitatē
 itē in moderandis illis fra
 terna diuturniorem. Liter
 etum amicum nullo litera
 rē, dialogos aliquot Lu
 culis his diebus, dum obsi
 geremus, Latinos feci: he
 rem. Nam in presentia q
 dia, feruent bella. Summu
 uinci, triumphat, planeq;
 pissimo patri Nicolao R
 etiam atq; etiam Erasmo
 Calend. Decembr. M.

CNE MON

MIPPI DIA

Erasmo Ro

C N

OC illud
 Hinnulus
 quod tecu
 Quid stor
 riū quendam præter
 delusus miser, ijs quos
 tentis. D A M. Sed ist

quid ego mi Hieronymē, dum meo indulgeo dolori, tuū
exhulcero? Quod reliquum est, precor ut superi pro-
pitij liberis paternam quidem felicitatem, sed cum diui
FEDERICI uiuacitate copulatam, largiantur. Tibi
itē in moderandis illis fraternos successus: sed uitam fra-
terna diuturniorem. Literis his, ne ad tantum, tamq; do-
ctum amicum nullo literario munusculo comitate ueni-
rēt, dialogos aliquot Luciani, comites addidi: quos pau-
culis his diebus, dum obsidionis metu Florentiam profu-
geremus, Latinos feci: hoc nimirum agens, ne nihil age-
rem. Nam in præsentia quidem in Italia mīre frigēt stu-
dia, feruent bella. Summus Pontifex Iulius belligeratur,
uincit, triumphat, planeq; Iulium agit. Vale, & am-
plissimo patri Nicolao Ruterio episcopo Atrebatensi
etiam atq; etiam Erasmmum commēdato. Bononiæ x v.
Calend. Decembr. M. D. VI.

CNEMONIS AC DAMIPI

DIALOGVS, DES.

Erasmo Roterod. interprete.

CNEMON.

OC illud est quod uulgo dici consuevit,
Hinnulus leonem. DAM. Quid istuc est,
quod tecum stomachare Cnemon? CNE.
Quid stomacher rogas? Equidē heredem
reliqui quendam prater animi sententiam, uidelicet astu
delusus miser, ijs quos maxime mea cupiebā habere prae-
teritis. DAM. Sed isthuc quinā euenit? CNE. Hermo

2 3 laum

laum nobilem illū diuitē, quū orbus esset imminēte morte captabam, assidēs atq; inseruiens. Neq; ille grauatim officium meum admitterebat. At interim illud quoq; mihi uisum est sciūt, consultumq; ut testamentū proferrem, ac publicarem, quo illū rerū mearum in solidū heredē insti tueram, nimirū ut ille uicissim idem faceret, meo prouocatus exemplo. D A M. At quid tandē ille? C N E. Quid ille suo in testamēto scripserit, id quidē ignoro. Ceterū ego repēte, atq; insperato ē uita deceſſi, testī ruina oppressus. Et nūc Hermolaus mea possidet, lapi cuiuspiam in morem ipso hamo cū esca pariter auulso. D A M. Imō nō escam modo cū hamo, quin etiā te quoq; piscatorē si mul abstulit. Itaq; technā istam, in tuū ipsius caput struxeras. C N E. Sic apparet, idq; adeo deploro.

ZENOPHANTAE ET CALLIDEMIDAE dialogus, Des. Eras. Rot. interprete.

ZENOPHANTES.

AT tu Callidemides, quo pacto interisti? Nam ipse quemadmodum Diniae parasitus quū essem, immodica ingurgitatione praefocatus fuerim, nosti, aderas enim morienti. C A L. Aderam Zenophātes. Porro mihi nouū quiddam, atq; inopinatū accidit. Nam tibi quoq; notus est Ptæodorus ille senex. Z E N. Orbū illum dicis, ac diuitem, apud quem te assidue uersari conspiciebam? C A L. Illum semper captabam, colebamq;, id mihi pollicens fore, ut meo bono quā primū moreretur. Verū quum ea res in longum proferretur, sene uidelicet, uel ultra Tithonios annos uiuente, compendiariā quandam

exco

excogitauit uiam, quā dem empto ueneno latq; Ptæodorus potius, praesentius in captu, porrecturus illi mebam, me illum male accidit: nam inopineris. C A L. Vbi id tuis poculis, altero Porro mihi, nescio doro porrexit innoxius protinus humi porrexit illius loco fundit. Atqui non conuenit profecto, nam elegant Porro senex ille, quid sum subitum, atq; in Drinde simulatq; intellatōis errore factū nē. Tametsi non optere, siquidem uenissius certiusq;, etiam

MENIPPI
logus, De
M
Quid ciulas o
tunam, stag
necor Menippe

excogitaui uiam, qua ad hereditatem peruenirem. Siqui-
dem empto ueneno, pocillatori persuaferam, ut simu-
latq; Ptœodorus potum posceret, bibebat autem proli-
xius, præsentius in calicem iniiceret, haberetq; in prom-
ptu, porrecturus illi. Quod si fecisset, iureiurando confir-
mabam, me illum manumissurum. ZEN. Quid igitur
accidit? nam inopinatum quiddam narraturus mihi ui-
deris. CAL. Vbi iam loti uenissimus, puer duobus para-
tis poculis, altero Ptœodoro cui uenenum erat additum,
altero mihi, nescio quo modo errans, mihi uenenũ, Ptœo-
doro porrexit innoxium. Mox ille quidem bibit, at ego
protinus humi porrectum stratus sum, supposititium ui-
delicet illius loco funus. Quid hoc? Rides Zenophanta?
Atqui non conuenit amici malis illudere. ZEN. Rideo
profecto, nam eleganter ac lepide tibi hæc res euenit.
Porro senex ille, quid interim? CAL. Primum ad ca-
sum subitum, atq; inexpectatum sanè conturbatus est.
Deinde simulatq; intellexit, id quod acciderat, puta po-
cillatoris errore factum, risit & ipse. ZEN. Rectè sa-
nè. Tametsi non oportuit ad compendium illud diuer-
tere, siquidem uenisset tibi populari, uulgataq; uia, tu-
tius certiusq; etiam si paulo serius.

MENIPPI ET TANTALI DIA-
logus, Des. Erasmo Rot. interprete.

MENIPPVS.

Q Vid eiulas ò Tantale, aut quid tuam deploras for-
tunam, stagno imminens? TAN. Quoniam siti
enecor Menippe. MEN. Vsque adeo piger es, atque
iners

iners uti non uel pronus incumbens bibere noris, uel caua uola hauriens? T A N. Nihil profecero si procumbam:refugit enim aqua simalatq; me propius admoueri senserit:quòd si quando hausero,orig; coner applicare, prius effluxit, quàm summa rigem labia. Atq; inter digitos effluens aqua,haud scio quomodo rursus manū meā aridam relinquit. M E N. Prodigiosum quiddam de te narras Tantale: uerum dic mihi isthuc ipsum, quorsum opus est bibere,quū corpore careas:nam illud quod esurire poterat,aut sitire,in Lydia sepultum est. Ceterum tu quū sis animus,quinam posthac aut sitire queas, aut bibere? T A N T. Atqui hoc ipsum supplicij genus est, ut anima perinde quasi corpus sit,ita sitiatur. M E N. Age, hoc ita habere credamus,quando quidem affirmas te siti puniri. At quid hinc acerbi tibi poterit accidere? Num metuis ne potus inopia moriari? At equidē haud uideo alteros inferos,si quis hos relinquat, neq; locū alium in quem morte demigret quispiā. T A N T. Recte tu quidē dicis:uerum hoc ipsum supplicij genus est, sitire, quum nihil sit opus. M E N. Desipis Tantale, & uti uerū tibi fatear,non alio potu uideris egere quàm ueratro mero:niam diuersum quiddam pateris, ijs quos canes rabiosi momorderint, ut qui non aquam, quemadmodū illi, sed sitim horreas. T A N T. Ne ueratrū quidē recusarim bibere Menippe,si liceat modo. M E N. Bono es animo Tantale,certū habens nunquā fore,ut uel tu,uel reliquorum manū quispiā bibat: Nec enim fieri potest:quamquam non omnibus quemadmodū tibi,poena adiudicata est,ut sitiant,aqua illos non expectante.

Menip

MENIPPI AC MERCURI

dialogus, Des. Erasmo Rot. interprete.

MENIPPVS.

AT ubinam formosi illi sunt, ac formosæ Mercuri? du-
 cito me docetoq; utpote recens huc profectum ho-
 spitem. **MER.** Haud mihi licet per ociū Menippe, quin
 tu istuc ipso è loco dextrorsum oculos defleste. Illic &
 Hyacinthus est, & Narcissus ille, & Nireus, & Achil-
 les, & Tyro, & Helena, & Leda, breuiter quicquid est
 ueterum formarum. **MEN.** Equidem præter ossa nihil
 uideo, caluariasq; carnibus renudatas, inter quæ omnia
 nihil sit omnino discriminis. **MER.** Atqui hæc sunt quæ
 poëta cuncti mirantur ac celebrant, ossa scilicet quæ tu
 uideris contemnere. **MEN.** At Helenam saltem mihi
 commonstra: nam ipse quidem haud queam dignoscere.
MER. Hæc uidelicet caluaria, Helena est. **MEN.** Et hu-
 ius scilicet ossis gratia, mille naues ex uniuerſa Græcia,
 actò delectu, sunt impletæ, tantaq; tum Græcorum, tum
 Barbarorum multitudo confligit, tot urbes sunt euerſæ?
MER. Cæterum Menippe non uidisti mulierem hanc
 uiuam, quod si fecisses, forsân diceres tu quoq;, uitio dan-
 dum non esse.

Pro tali muliere diu tolerare labores.

Alioqui si quis flores etiam arefactos marcidosq; con-
 templetur, posteaquam coloris decus abiecerint, deformes
 nimirum uideantur. At ijdem donec florent coloremq;
 obtinent sunt speciosissimi. **MEN.** Proinde illud iam
 demiror Mercuri, si Græci non intellexerunt sese pro re

usque adeo momentanea, quæq; tam facile emarcesceret elaborare. M E R. Haud mihi uacat tecum philosophari, quare delecto loco ubicunq; uelis, prosterne temet ac recumbe, mihi iam aliæ sunt traducendæ umbræ.

M E N I P P I, A N P H I L O C H I,

Trophonij disceptatio, D. Erasmo. Rot.
interprete.

M E N I P P V S.

VOS nimirū Trophoni, atq; Amphiloche, quum sitis mortui, tamen haud scio quonam modo phanis estis donati, uatesq; credimini, ac stulti mortales deos esse uos arbitrantur. T R O. Quid? an nobis igitur imputandū, si per inscitiam illi de mortuis huiusmodi opinantur? M E N. Atqui non ista fuissent opinati, ni uos, tum quū uiueretis, eiusmodi quædam portenta ostentassetis, tanquam futurorum fuissetis præscij, quasiq; prædicere potuissetis, si qui percontarentur. T R O. Menippe, nouerit Amphilochus hic, ipsi pro sese respondendum esse. Caterum ego Heros sum, uaticinorq; si quis ad me descenderit: At tu uidere nunquam omnino Lebadia adiisse, neq; enim alioqui ista non crederes. M E N. Quid ais? equidem nisi Lebadiam fuisset profectus, ac linteis anuictus, offam ridicule manu gestans, per angustū aditum in specum irrepsissem, nequaquam fieri potuisset, ut te defunctū esse cognoscere perinde atq; nos, solaq; præstigiatura reliquos antecellere. Sed age per ipsam diuinandi artem, quid tandem est Heros? neq; enim intelligo. T R O. Est quiddam partim ex homine, partim ex deo compositū. M E N. Nempe quod neq; sit homo,

fit homo, quemadmodum audio, neq; deus, uerum pariter utrunq; Ergo dimidia illa tui, ac diuina pars, quò nunc receſſit? TRO. Reddit oracula Menippe in Bæotia. MEN. Haud intelligo quid dicas Trophoni, niſi quod illud planè uideo, te totum eſſe mortuum.

CHARONTIS AC MENIPPI
dialogus, D. Eraſmo Rot. interprete.

CHARON.

Redde naulum ſceleſte. MEN. Vociferare, ſiquidem iſthuc tibi uoluptati eſt Charon. CHAR. Redde, inquam, quod pro traiectione debes. MEN. Haudquam auferre queas ab eo qui non habeat. CHAR. An eſt quiſquam qui ne obulum quidem habeat? MEN. Sit ne alius quiſpiam præterea, equidem ignoro, ipſe certe non habeo. CHAR. Atqui præſocabo te per Ditem im puriſſime, ni reddas. MEN. At ego illiſo baculo tibi com minuam caput. CHAR. Num ergo te tam lōgo traiectu gratis tranſuexero? MEN. Mercurius meo nomine tibi reddat, ut qui me tibi tradiderit. MER. Belle mecū agatur per Iouem, ſiquidem futurum eſt, ut etiam defunctorū nomine perſoluam. CHAR. Haud omittam te. MEN. Quin igitur uel huius gratia perge, ut facis, nauim trahere: quanquam quod nō habeo, quinā auferas? CHAR. At tu nesciebas, quid tibi fuerit adportandum? MEN. Sciebam quidem, uerum nō erat. Quid igitur? num ea gratia erat mihi ſemper in uita manendū? CHAR. Solus ergo gloriaberis te gratis fuiſſe tranſuectum? MEN. Haud gratis ò præclare, ſiquidem et ſentinam exhausti, et reamum

num arripui, & uestorum omnium unus non ciulaui.
 C H A R. Ista nihil ad naulum, obolum reddas oportet,
 neq; enim fas est secus fieri. M E N. Proinde tu me rur=
 sum in uitam reueche. C H A R. Belle dicis, nimirū ut uer=
 bera etiā ab Aeaco mihi lucrifaciam. M E N. Ergo mole=
 stus ne sis. C H A R. Ostende quid habeas in pera. M E N.
 Lupinum si uelis, & Hecate cornam. C H A R. Vnde no=
 bis hunc canem adduxisti Mercuri? tum qualia garriebat
 inter nauigandum? uestores omnes irridens, ac diſterijs
 incessens, unusq; cantillans, illis plorantibus. M E R. An
 ignoras Charon quem uirum transuexeris: planè liberū,
 cuiq; nihil omnino curæ sit. Hic est Menippus. C H A R.
 Atqui si unquam posthac te recepero. M E N. Si recepe=
 ris ò prædare: ne possis quidem iterum recipere.

C R A T E T I S A C D I O G E N I S
 dialogus, D. Erasmo Rot. interprete.

C R A T E S.

Mœrichum diuitem, noueras ne Diogenes? illum,
 inquam, supra modū diuitem, illū Corintho profē=
 ctum, cui tot erant naues onustæ mercibus, cuius conso=
 brinus Aristæas, quum ipse quoq; diues esset, Homericum
 illud in ore solebat habere,

Aut me confice tu, aut ego tete.

D I O G. Cuius rei gratia sese captabant inuicem Crates?

C R A T. Hereditatis causa, quū essent æquales, uterq; al=
 terū captabant. Iamq; testamenta publicauerant ambo, in
 quibus Mœrichus (si prior moreretur) Aristæam omnium
 rerum suarum dominū relinquebat. Mœrichum uicissim
 Aristæas,

Aristeas, si quidem ipse prior è uita decederet. Hæc igitur quum essent in tabulis scripta illi inter sese captabant, & alter alterum adulationibus obsequijsq; superare contendebat. Porro diuini, haud scio utrum ex astris id quod futurum sit coniectantes, ac somnijs, quemadmodum Chaldaei faciunt: quin & Pythius ipse, nunc *Aristeam* uictorẽ fore pronuntiabat, nunc *Moerichum*, ac trutina quidem interrim ad hunc, interim ad illũ propendebat. D I O G. Quid igitur tandem euenit? nam audire est operæ precium *Crates*. C R A T. Eodem die mortui sunt ambo: ceterum hæreditates ad *Eunomium* ac *Thrasyclem* deuenerũt, quorum uterq; cognatus illis erat: atqui de his nihil prædixerant diuini futurum, ut tale quippiam accideret. Etenim quũ *Sicyone* *Cirrhæ* uersus nauigarent, medio in cursu, obliquo orto lapyge, euersa nauis perierunt. D I O G. Recte factum: at nos quum essemus in uita, nihil eiusmodi alter de altero cogitabamus. Neq; enim ego unquam optabam ut moreretur *Antisthenes*, quo nimirũ baculus illius ad me rediret hæredem (habebat autem egregie ualidũ, quem ipse sibi parauerat oleaginum) neque tu *Crates*, opinor, desiderabas, ut me mortuo, in possessionum mearum successionem uenires, puta dolij ac peræ, in qua quidem lupini choenices inerant duæ. C R A T. Neq; enim mihi quicquam istis rebus erat opus, imò ne tibi quidem *Diogenes*: siquidem quæ ad rem pertinebant, quæq; tu *Antistheni* succedens acceperisti, deinde ego succedẽs tibi, ea nimirum multo sunt potiora, multoq; splendidiora, quàm uel *Persarum* imperiũ. D I O G. Quanam sunt ista quæ dicis? C R A T. Sapientiam, inquam, frugalitatem, ueritatem

ueritatem dicendi, uiuendiq; libertatem. D I O G. Per Io-
uem memini me in istiusmodi opum hereditatem Anti-
stheni successisse, tibiq; eas lōge etiam maiores reliquisse.
C R A T. Verum reliqui mortales hoc possessionū genus
aspernabantur, neq; quisquam nos ob spem potiundæ hæ-
reditatis obsequijs captabat, sed ad aurum omneis intende-
bant oculos. D I O G. Nec iniuria: neq; enim habebant
quo facultates eiusmodi à nobis traditas acciperent: quip-
pe rimosi iam, uitiatq; delicijs, non aliter quàm uasa ca-
rie putria. Quo fit, ut si quando quis in illos infundat
uel sapientiam, uel libertatem, uel ueritatem, efluat illico,
persilletq; funde quod immixtum est continere non ua-
lente. Cuiusmodi quiddam & Danaï filiabus aiunt acci-
dere, dum in dolium pertusum haustam aquam importāt:
at iidem aurū dentibus & unguibus, omniq; ui seruabāt.
C R A T. Proinde nos hic quoque nostras possidebimus
opes: illi simulatq; huc uenerint, obulum duntaxat secum
ferent, ac ne hunc quidem ulterius quàm ad portitorem.

N I R E I A C T H E R S I T A E

dialogus, D. Erasmo Rot. interprete.

N I R E U S.

Ecce deniq; uel Menippus hic iudex erit, uter nostrū
sit formosior. Dic Menippe, an nō tibi uideor forma
prestantior? M E N. Imò quinam sitis, prius arbitror in-
dicandum, nam hoc opinor scito est opus. N I R. Nireus
ac Thersites. M E N. Vter Nireus, uter Thersites? non-
dum enim uel hoc satis liquet. T H E R. Iam unum hoc
uinco, quod tibi sum similis, neque tantopere me præcel-
lis,

D I A L

lis, quātōpere te ca-
formosissimum app-
risq; & impexis ca-
arbitror. Iam uero
utrum altero form-
me Aglaia Charop-

Qui uir pulcher

Omnibus è Gra-

M E N. Atqui ne-

mus uenisti, quip-

pareas asinilis: p-

sitæ caluaria dign-

licula: quandoquid-

tiquam uiro decoru-

contore, qua specie ti-

pia militarem. M E

et ego ea spectro qu-

tia: ceterum ista noi-

Quid igitur tandem

M E N. Neq; tu, ne-

siquidem apud inf-

T H E R. Mihi qui

D I O G E N

D.

O He tu Car-
ces, ac dign-
anteponare? M

lis, quātopere te cæcus ille Homerus extulit, unum omnium formosissimum appellans: quin ego fastigiato uertice, rarisq; impexis capillis ille, nihilo te inferior uisus sum arbitror. Iam uero tempus est uti pronuncies Menippe, utrum altero formosiores existimes. N I R. Mirum ni me Aglaia Charopeq; prognatum.

Qui uir pulcherrimus unus,

Omnibus è Graijs Priameia ad Pergama ueni.

M E N. Atqui non item sub terram opinor pulcherrimus uenisti, quippe qui reliquis quidem ossibus alijs appareas asimilis: porro caluaria hoc uno insigni à Thersitæ caluaria dignosci possit, quod tua delicata est ac mollicula: quandoquidem isthuc habes effœminatum ac neutiquam uiro decorum. N I R. Attamen Homerum percontare, qua specie tum fuerim, quum inter Græcorum copias militarem. M E N. Tu quidem somnia mihi narras: at ego ea spectro quæ uideo, quæq; tibi adsunt in præsentia: ceterum ista norunt, qui id temporis uiuebāt. N I R.

Quid igitur tandem? an non ego formosior Menippe? M E N. Neq; tu, neq; quisquàm alius formosus hoc loco: siquidem apud inferos æqualitas est, paresq; sunt omnes. T H E R. Mihi quidem uel hoc sat est.

DIOGENIS AC MAVSOLI,

D. Erasmo Rot. interprete.

DIOGENES.

O He tu Car, quare tandem insolens es, tibiq; places, ac dignum te credis, qui unus nobis omnibus anteponare? M A V S O L. Primum regni nomine ò tu Sinopensis

Sinopenfis, quippe qui Cariae imperauerim uniuersae, praeterea Lydiae quoque gentibus aliquot: tum autem et insulas nonnullas subegerim: Miletum usque peruenerim, plerisque Ioniae partibus uastatis. Ad haec formosus eram ac procerus, ac bellicis in rebus praeualidus. Postremo, quod est omnium maximum, in Halicarnasso monumentum erectum habeo, singulari magnitudine, quantum uidelicet defunctorum alius nemo possidet, neque pari etiam pulchritudine conditum, uiris scilicet atque equis pulcherrimo est saxo ad uiuam formam absolutissimo artificio expressis, adeo ut uel phanum aliquod simile haud facile quis inueniat. Num iniuria tibi uideor has ob res mihi placere atque efferi? D I O G. Num ob imperium aut, ob formam, atque ob sepulchri molem? M A V. Per Iouem ob haec inquam. D I O G. Atqui o formose Mausole, neque uires iam illa, neque forma tibi iam adest. Adeo ut si quem arbitrum de formae praecellentia delegerimus, haudquaquam dicere potis sit, quamobrem tua caluaria mea sit anteferenda: siquidem utraque pariter tum calus, tum nuda: utrique dentes pariter ostendimus, pariter oculis orbat sumus, pariter naribus simis ac sursum hiantibus deformati. Ceterum sepulchrum ac saxa illa preciosissima, Halicarnasseis forsitan iactare licebit, et hospitibus gloriae causa ostentare, tanquam qui magnificam quandam apud se structuram habeant: uerum quid hinc commoditatis ad te redeat uir egregie, nequaquam uideo, nisi forsitan illud commodum uocis, quod plus oneris atque nos sustines, sub tam ingentibus saxis pressus ac laborans. M A V. Ita ne nihil illa mihi conducunt omnia? planeque pares

D I A

pares erunt Mausolei
pares, inquam, uires
tur, quoties earum
ta florere consue
que ille quidem a
licarnasso memori
parato: contra Iouem
uit, nuquid habeo
re est, uerum at
famamque reliquarum
tuo monumentum
re in loco substat

S I M Y L I A
logus,

Veni tandem
nos uixit
P O L. Non agin
ginta istos anno:
ipse perij te fern
sime profecto, e
Marum uero, si
do. postremo e
saue? P O L. I
terra pueri for
uissime, ung
seculi Siculis
te plane son

pares erunt Mausolus, ac Diogenes? **D I O G.** Imò haud pares, inquam, uir clarissime: nam Mausolus discruciabatur, quoties earum rerum in mētem ueniet, quibus in uita florere consuevit: at Diogenes interim eum ridebit: Atque ille quidem de suo illo monumento, quod est in Halicarnasso memorabit, ab uxore Artemisia atque sorore parato: contra Diogenes ne id quidē suo de corpore nouit, nūquid habeat sepulchrum. Neq; enim illi res ea cura est, uerum apud uiros excellentissimos sui memoriam famamq; reliquit, ut qui uitam peregerit uiro dignam, tuo monumento Carum abiectissime celsiorem, ac tutiore in loco substructam.

SIMYLI, AC POLYSTRATI DIA

logus, D. Erasmo Rot. interprete.

SIMYLVS.

Venisti tandem, & tu Polystrate ad nos, quum annos uixeris haud multo pauciores cētum, opinor. **P O L.** Nonaginta octo Simyle. **S I M.** Sed quinam triginta istos annos egisti, quibus mihi fueras superstes. Nā ipse perij te ferme septuagenario. **P O L.** Quam suauissime profecto, etiam si hoc mirum tibi uidebitur. **S I M.** Mirum uero, si quidem tibi primum seni, deinde inuallido, postremo etiam orbo quicquam poterat esse in uita suaue? **P O L.** Principio nihil erat quod nō possem, praeterea pueri formosi complures aderant, tum mulieres nitidissimae, unguenta, uinum mirè fragrans, postremo mensae uel Siculis illis lautiores. **S I M.** Noua narras, nā ego te planè sordidum, ac parcissimum esse sciebam. **P O L.**

z

Atque

Atqui uir preclare, ex alienis arcis opes mihi subscatebant. Tum diluculo protinus quàm plurimi mortales ad fores meas uentitabant, simulq; ex omni rerum genere quæ terrarum ubiuis pulcherrime reperiuntur, munera deportabatur. S I M. Num me defuncto regnum gessisti? P O L. Minime, uerum amantes habebam innumeros. S I M. Non possum non ridere: tu ne amantes tantus natus tu quàm esses, uixq; tibi dētes superessent quatuor? P O L. Habebam per Iouem equidē optimates ciuitatis: quūq; essem tum senex, tum caluus, sicuti uides, præterea lipiens etiam, ac senio cæcutiens: postremo naribus mucosus, tamen cupidissime mihi inseruiebant, adeo ut is felix uideretur, quemcunq; uel aspexissem modo. S I M. Num tu quoque quemadmodum Phaon ille, Venerem aliquam ē Chio transuexisti, ut ob id optanti tibi illa dederit rursum ad iuuentutem redire, ac denuo formosum atq; amabilem fieri? P O L. Haud quaquam, quin magis quum talis essem, qualem dixi, tamen supra modum addebar. S I M. Aegnimata narras. P O L. Atqui notissimus est hic amor, quum uulgo sit frequens, nempe erga senes orbos ac diuites. S I M. Nunc tua forma unde tibi profecta fuerit intelligo uir egregie, nimirū ab aurea illa Venere. P O L. Verumtamen non parum multas commoditates ab amantibus tuli Simyle, propemodum etiā adoratus ab illis. Porro sæpius etiam quasi procax illis illudebam, excludens interdum nonnullos eorum: interim illi inter sese decertabant, et in ambiendis primis apud me partibus, alium alius anteire nitebatur. S I M. Sed age, de facultatibus tuis quid tandem statueras? P O L. Palam quidem

quidem affirmabā,
idq; illi quū creden
torem, atq; adulat
las ueras tabulas, qu
bus omnes illos plor
bule quem pronunti
piam? P O L. Non p
formosis illis adoles
Quot annos natum
S I M. Iam intelligo
P O L. Attamen mu
res, etiam si Barbari
optimates colunt cap
iamq; inter patritios n
roq; cultu, ac lingua: q
reo formosiores, Vly
S I M. Non laboro, ue
libet, modo ne illi poti

VENERIS E
logus, D. I

Q Vid tandem in
quos deos or
ipsum, Neptunum,
uarem, ab una Mi
tullum habeat in
phœtra, tum et
CVP. Equidem

quidem affirmabā, me unūquēq; illorū relicturū hāredē:
idq; illi quū crederent futurū, certatim se quisq; obsequē
torem, atq; adulātorem praebebat. Ceterum alteras il-
las ueras tabulas, quas apud me seruauerā, reliqui, in qui-
bus omnes illos plorare iussi. s i m. At postremae illae ta-
bulae quem pronuntiabant hāredē? num ē cognatis quē-
piam? P O L. Non per Iouem, imò nouitium quendā ex
formosis illis adolescentulis, natione Phrygem. s i m.
Quot annos natum Polystrate? P O L. Viginti fermē.
s i m. Iam intelligo quibus obsequiis ille te demeruerit.
P O L. Attamen multo illis dignior qui scriberetur hā-
res, etiam si Barbarus erat, ac perditus, quē iam ipsi etiā
optimates colunt captantq;. Is igitur mihi extitit hāres,
iamq; inter patritios numeratur, subraſo mento, Barba-
roq; cultu, ac lingua: quin cum Codro generosorem, Ni-
reo formosorem, Vlyſſe prudentiorem eſſe praedicant.
s i m. Non laboro, uel totius Graeciae ſit imperator, ſi
libet, modò ne illi potiantur hāreditate.

VENERIS ET CVPIDINIS DIA- logus, D. Erasmo Rot. interprete.

V E N V S.

Quid tandem in cauſa eſt Cupido, ut quum reli-
quos deos omneis adortus expugnariſ, Iouem
ipſum, Neptunum, Apollinem, Iunonem, me denique
matrem, ab una Minerua temperes, utq; aduerſus hanc
nec ullum habeat incendium tua fax, & iaculis uacua ſit
pharetra, tum & ipſe arcu careas, neq; iaculari noriſ?
C V P. Equidem hanc metuo mater: eſt enim formidabilis

z z

trucia

truculentoq; aspectu, ac ferocitate quadam supra modū uirili: proinde si quādo tenso arcu petam illam, galea cristam quaties, expauescit me, moxq; formidine tremere occipio, sic ut arma mihi ē manibus excidant. V E N. At qui Mars an non erat hac formidabilior? ex hunc tamē superatum exarmasti. C V P. Imō ille cupide me recipit, atque ultro etiam inuitat: Verum Minerua semper adductis supercilij obseruat: quin aliquando temere ad illam aduolauī, facem propius admouens: at illa, si quidem ad me accesseris inquit, per parentem Iouem, quous modo te confecero, aut lancea te transfigam, aut pedibus arreptum in tartara dabo præcipitem, aut ipsa te discerpam. Plurima item id genus comminabatur: Ad hac acribus obtuetur oculis, postremo ex in pectore faciem quandam gestat horredam, uiperis capillorum uisce comatam, hanc nimirum magnopere formido: territat enim me, fugioq; quoties eam aspicio. V E N. Esto sane, Mineruam metuis ut ais, atque huius gestamen Gorgona reformidas, idq; quum Iouis ipsius fulmen non formidaueris: ceterum Musæ quam ob causam abs te non feriuntur, atque à tuis iaculis tutæ agunt? num ex hæ cristas quatiant, aut Gorgonas pretendunt? C V P. Hæ quidem reuerceor mater, sunt enim uultu pudico ac reuerendo, præterea semper aliquo tenentur studio, semper cantionibus animum intentum gerunt: quin ipse etiam non raro illis asisto, carminis suauitate delinictus. V E N. Esto, nec has adoriris propterea quod sint reuerende: at Dianam qua tandem gratia non uulneras? C V P. Ut breuiter dicam, hanc neprehendere quidem usquam sum

D I A L

sum potis, quippe per
alterius cuiusdā sui
Cuius d' gnate? C V
nidorum, quos in se
prosum tota rerum
fratrem eius, qui nin
nus. V E N. Teneo g
nerasti.

M A R T I S
logus.

A vdisin? Mer
Apiter: quā su
inquit, si uoluerō, ca
si uos suspensi me u
vancumquam enim
nos si uicini in altu
etiam tam terram i
sublime sustulero.
audisti. At ego
tim conseratur, ita
periorum, haudq;
multis pariter in
re quidem uinc
bis aduinxerim
mō Mars.
quā forte mali
An uero credi

sum potis, quippe perpetuò per mōtes fugitantē: ad hæc alterius cuiusdā sui cupidinis illa tenetur cupidine. VEN. Cuius ò gnate? C V P. Nēpe uenatu ceruorum, & hinulorum, quos insectatur ut capiat, ac iaculo figat. Ac prorsum tota rerum huiusmodi studio tenetur: tamet si fratrem eius, qui nimirum arcu ualet, & ipse, feritq; eminus. VEN. Teneo gnate, cum sepenumero sagitta uulnerasti.

MARTIS AC MERCVRII DIA

logus, D. Erasmo Rot. interprete.

M A R S.

AVdisin? Mercuri cuiusmodi nobis minatus sit Iu-
piter? quàm superba, quàmq; dictu absurda? Ego,
inquit, si uoluerò, catenam ex æthere demittam, unde
si uos suspensi me ui detrahere conemini, luseritis ope-
ram: nunquam enim me deorsum trahetis. Contrà ego
uos si uelim in altum attrahere, non uos modo, uerum
etiam tum terram ipsam, tum mare pariter subuectum in
sublime sustulero. Ad hæc alia permulta, quæ tu quoq;
audisti. At ego, si quidem cum uno quolibet singula-
tim conferatur, ita præstantiorem eum esse, uiribusq; su-
periozem, haudquaquam negauerim: uerum unum tam
multis pariter in tantum antecellere, ut eum ne ponde-
re quidem uincere queamus, etiam si terram ac mare no-
bis adiunxerimus id ne utiquam crediderim. M E R. Bona
uerba Mars. Neque enim sat tutum est ista loqui, ne
quid forte mali nobis hæc petulantia conciliet. M A R S.

An uero credis apud quemlibet hæc dicturum me? imò

2 3 apud

apud te solum id audeo, quæ linguæ continentis esse sciebam. Sed, quod mihi maximè ridiculum uidebatur, tum quum hæc minitantem audirem, haud queam apud te reticere. Etenim memineram, quum non ita multo ante Neptunus, Iuno, ac Pallas, mota aduersus eum seditione, machinantur comprehensum illum in uincula conijcere, quantopere formidaret, utq; in omnem speciem sese uerterit, idq; cum tres duntaxat essent dij. Quod ni Thetis misericordia commota, Briareum Centimanum illi auxilium accersiuisset, ipso pariter cū fulmine, ac tonitru uinctus erat. Hæc reputanti mihi ridere libebat eius magniloquentiam, iactantiamq;. MER. Tace, bona uerba: neq; enim tutum est ista uel tibi dicere, uel audire mihi.

MERCVRII ET MAIAE DIA

logus, D. Erasmo Rot. interprete.

MERCVRIVS.

ESt uero mater deus quisquam in caelo me miserior? MAIA. Caue ne quid istiusmodi dixeris Mercuri. MER. Quid non dicam? qui quidem tantum negotiorum solus sustineam quibus delassor, in tam multa ministeria distractus? Nam mane protinus surgendum est mihi, statimq; uerrendum coenaculum, ubi dij compotant. Tū ubi curiam in qua consultant undiq; strauero, ac singula ita ut oportet cōposuero, Ioui necessum est assistere, ac perferendis illius mandatis toto die sursum, ac deorsum cursum, insuper quum redeo, puluerulentus adhuc, Ambrosiam apponere cogor. Porro priusquam nouitius iste pocillator aduenisset, ego nectar etiam ministrabā. Quodq; est

est omnium indi
agere quietem
beo defunctoru
gregi me ducer
sistere. Neq; en
tia dum uersor
nis uices ago, d
nincia accedat.
Atqui Leda si
ros atq; infro
tum illud pari
mele miseris p
cumbunt, at eg
stro scilicet. Qu
lia reuersus essen
ageret puella: pr
de uia, rursus ac
nāc ageretur, R
obiter Antiopar
negarim. Quod
id quod solent i
MAIA. Missa
rem gerere
iussus e
tia

est omnium indignissimum, soli omnium hic noctu quidē agere quietem licet, uerum id quoq; temporis necesse habeo defunctorum animas ad Plutonē deducere, manūq; gregi me ducem præbere, tum autem, et tribunalibus assistere. Neq; enim mihi sufficiebant scilicet diurna negotia dum uersor in palæstris, dum in concionibus præconis uices ago, dum oratores instruo; ni hæc quoq; prouincia accedat, ut simul etiam umbrarum res disponam. Atqui Leda filij alternis inter ipsos uicibus apud superiores atq; inferos agitāt. Mihi necesse est quotidie tū hoc, tum illud pariter agere: deinde duo illi Alcmena ac Semele miseris prognati mulieribus, ociosi in cōuiujs accumbunt, at ego Maia Atlantide progenitus illis ministro scilicet. Quin nunc quum recens Sidone à Cadmi filia reuersus essem: nam ad hanc me legarat, uisum quid ageret puella: priusquam respirassem, et adhuc anhelum de uia, rursus ad Argos emandauit uisurum, quī cū Danaë ageretur, Rursus inde in Bœotia profectus inquit, obiter Antiopam uisito: adeo ut planè iam pariturū me negarim. Quod si mihi licuisset, lubens profecto fecissem, id quod solent ij qui in terris duram seruiūt seruitutem.

M A I A. Missa fac ista gnate: decet enim per omnia moram gerere patri, quum sis iuuenis: ac nunc quō iussus es, Argos contende, deinde in Bœotiam, ne si cessaris, fuerisq; lentior, plagas etiam auferas: nam iracundi sunt qui amāt.

VENERIS ET CVPIDINIS

Dialogus, D. Eras. Rot. interprete.

V E N U S.

CVpido gnate, uide quæ facis flagitia. Non iam de his loquor, quæ te impulsore mortales in terra uel in se quisq; uel inuicem alij in alios faciunt: uerum de his ago, quæ apud superos quoq; designas, qui quidē Iouem ipsum cogis uarias assumere formas, in quodcūq; tibi pro tēpore uisum fuerit, eum uertēs: tum Lunā è cœlo deuocas. Quin et Solem aliquoties cōpellis lentum apud Clymenem cessare aurigādi muneris oblitum: nam quicquid iniuriæ in me matrem etiam committis, audacter ac tanquam tutò facis. Verum tu quidē ò decorum omniū confidentissime, Rheā in super ipsam iam anum, præterea deorum tam multorū parentē, eò perpulisti, ut pusionē addamet, atq; in Phrygium illum adolescētulum depereat, ac tua iam opera insanit, iunctisq; leonibus, adhibitis item Corybantibus, quippe qui, & ipsi furore quodam sunt afflati, per Idam montem sursum, ac deorsum oberrat, ipsa quidem Attis amore eiulans. Cæterum Corybātum alius suum ipse penem ense defecat, alius demissa coma per montes fertur insanus, alius cornu canit, alius tympano tonat, alius cymbalo perstrepat: breuiter, omnis undiquaque Ida tumultus atque insanie plena est. Proinde cūcta timeo: metuo ne tale quid accidat, quādoquidem te produxi, malum ingēs, ut si quando resipiscat Rheā, uel potius si pergat insanire, Corybātibus imperet, ut te correptū discerpant, aut leonibus obijciant. Hic me sollicitat metus,

metus, quod uideam tibi periculum imminere. C V P. Ocioſo animo eſto mater, ſiquidē leonibus etiā iſſis iam familiaris ſum factus, ita ut ſæpenumero conſenſis eorū tergis, prebenſaq; iuba, equitis ritu inſidens illos agitē. At uero illi interim mihi caudis adblandiuntur, ac manū ori inſertā receptant lambuntq; deinde mihi reddūt inno-
cūā. Porro Rheæ iſſi quādo tandē uacauerit, ut me ulci-
ſcatur quum in Atte ſit tota? Poſtremo quid ego pecco, quū res pulchras ut ſunt, offero ac demōſtro? uos ne appe-
tite res pulchras: quare his de rebus ne in me crimē cōfer-
te. Num uiſ iſſa tu mater, uti neq; tu poſthac Martem
ames, neq; ille te? V E N. Vt eſ peruiſcax, & nulla in re
nō ſuperas: attamē horum quæ dixi, aliquādo meminereſ.

DORIDIS ET GALATEAE DIA-
logus, D. Eraſmo Roterod. interprete.

DORIS.

Formoſum amantem Galatea, nempe Siculum iſtum
paſtorem aiunt amore tui deperire. G A L A. Ne
ride Doris: etenim qualis qualis eſt, Neptuno patre pro-
gnatus eſt. D O R. Quid tum poſtea, ſi uel Ioue ipſo ſit
progenitus, quum uſque adeo agreſtis, atque hiſpidus
appareat, quodq; eſt omnium deformiſſimum, unoculus?
An uero credis genus illi quicquam profuturum ad for-
mam? G A L. Ne iſthuc quidem ipſum, quod hiſpidus
eſt, atq; agreſtis, ut tu uocas, illum deformat, quin uirile
magis eſt. Porro oculus media in fronte decet etiam, quo
quidem nihilo ſegnius cernit, quā ſi duo forent. D O R.
Videris Galatea non amantem habere Polyphemum,
ꝛ ꝛ ꝛ ſed

sed illum potius adamare, sic eum prædicar. G A L. Equidem haud adamo, sed tamen insignem istam uestram insultandi opprobrandiq; petulantiam ferre non queo. Ac mihi nimirum inuidencia quadam isthuc facere uideamini, propterea quòd ille quum forte aliquando gregem pasceret suum, nosq; è littorali specula in littore ludentes cerneret in prominentibus Aetnae pedibus, quàm uide licet inter montem, et mare litus sese in longum porrigit, uos ne aspexerit quidem: at ego omnium una uisa sum formosissima, eoq; in unam me cõiecerit oculum. Eares uos male habet: nam argumentum est, me forma præstantiorem esse ac digniorem, quàm amer: uos cõtrà fastiditas esse. D O R. An istud tibi putas inuidendum uideri, si primum pastori, deinde lusco formosa uisa sis? quamquam quid aliud ille potuit in te probare, præter candorem? Is illi placet opinor, quod caseo, et lacti assueuerit: proinde quicquid his sit simile, id protinus pulchrum iudicat. Alioqui ubi libebit scire, quàm sis facie, de scopulo quopiam in aquam, si quando tranquilla steterit despectans, temetipsam contemplare, uidebis aliud nihil nisi perpetuum candorem: uerum is quidem non probatur, nisi rubor admixtus illi, decus illi iunxerit. G A L. Atqui ego illa immodice candida, tamen eiusmodi habeo amantem, quum interim è uobis nulla sit, quam uel pastor, uel nauta, uel portitor aliquis miretur: ceterum Polypheemus (ut alia ne dicam) etiam canendi peritus est. D O R. Tace ô Galatea, audiuius illum canentem, quum nuper pruriret in te: sed ô sancta Venus, asinum rudere dixisses: nam lyrae corpus similitimum erat ceruino capiti osibus

osibus renudatorum cornubant, his iunctis, inductis dem circumtorquebat, arguēllabat, quum aliud interiusuccineret, iā ut temperaretur amoriam illam spondere quidem illi uolueratimò puduisset, si uisculum tantum uniri. A iste delicias suas, nisi catullem. Quis autem non inuulg. Quid tu igitur D commonstra, qui meo sit solius uel uoce canat, uel cith. est amator, neque me hoc nement amabilis, ueruntamen est Polypheemus nempe totius carnis, et hostians, sibi habet, eumq; tu

DIOGENISET A
logus, D. Erasmo
DIOG

Quid hoc rei Alexand
que perinde, atque
inrum Diogenes: tamen
fuerim, defunctus sin
per ille Hammon menti
esse diceret, an uero tu Ph.

osibus renudato: tum cornua perinde quasi cubiti prominebant, ijs iunctis, inductisq; fidibus, quas ne collope quidem circumtorquebat, agreste quiddam, et absoum cantillabat, quum aliud interim ipse uoce caneret, aliud lyra succineret, ita ut temperare nobis nequiuerimus, quin rideremus amatoriam illam cantionem. Nam Echo ne respondere quidem illi uoluit balanti, quum sit adeo garula: imò puduisset, si uisa fuisset stridulum illius, et ridiculum cantum imitari. Ad hæc gestabat in ulnis amasius iste delitias suas, ursi catulum pilis hirtum, ipsi nō dissimilem. Quis autem non inuideat tibi amicū istum Galatea? G A L. Quin tu igitur Dori, tuum ipsius amicum nobis commonstra, qui meo sit formosior, quiq; doctius ac melius uel uoce canat, uel cithara? D O R. mihi quidē nullus est amator, neque me hoc nomine iacto, quasi sim uehementer amabilis, ueruntamen istiusmodi amicum, qualis est Polyphemus nempe totus hircum olens, tum crudis uictitans carnibus, et hospites, si qui appulerint deuorans, tibi habeas, eumq; tu mutuum ames.

DI O G E N I S E T A L E X A N D R I D I A= **logus, D. Erasmo Roterod. interprete.**

D I O G E N E S.

Quid hoc rei Alexander? ita ne defunctus es tu quoque perinde, atque nos omnes? A L E X. Vides nimirum Diogenes: tametsi mirandum non est, si hominem fuerim, defunctus sim. D I O G. Num ergo Iupiter ille Hammon mentiebatur, quum te suum filium esse diceret, an uero tu Philippo patre prognatus eras?

A L E X.

ALEX. Haud dubie Philippo : neque enim obiissem, si
 Hammone parente fuisset progenitus. DIOG. Atqui
 de Olympiade etiam consimilia quaedam ferebantur, pu-
 ta draconem quendam cum ea fuisse congressum, uisumq;
 in cubiculo, ex eo grauidam peperisse te: porro Philippum
 errare falliq;, qui se tuum patrem esse crederet. ALEX.
 Inaudieram quidem & ipse ista quoadmodum tu, at
 nunc uideo neque matrem, neq; Hammonios illos uates
 sani quicquam, aut ueri dixisse. DIOG. Attamen istud
 illorum mendacium Alexander ad res gerendas haud-
 quaquam tibi fuit inutile, propterea quod uulgius te ue-
 rebatur metuebatq;, quum deum esse crederet. Sed dic mi-
 hi, cuinam tam ingens illud imperium moriens reliquisti?
 ALEX. Id equidem ignoro Diogenes: celerius enim e-
 uita submouebam, quam ut esset ocium de illo quicquam
 statuendi, praeter id unum, quod moriens Perdiccae anu-
 lum tradidi. Sed age, quid rides Diogenes? DIOG.
 Quid ni rideam? an non meministi quid Graeci fecerint,
 quum nuper tibi arrepto imperio adularentur, princi-
 pemq;, ac ducem aduersus Barbaros diligerent? nonnul-
 li uero in duodecim deorum numerum referrent, ac pho-
 na constituerent: deniq; sacra facerent tanquam Draco-
 nis filio? Sed illud mihi dicito, ubi te sepelierunt Mace-
 dones? ALEX. Etiamdum in Babylone iaceo tertium
 iam diem: porro Ptolemæus ille satelles meus, si quando
 detur ocium ab his rerum tumultibus qui nunc instant,
 pollicetur in Aegyptum deportaturum me, atque inibi
 sepulturum, quo uidelicet unus fiam ex dijs Aegyptijs.
 DIOG. Non possum non ridere Alexander, qui quidem
 te uideā

te uideam etiam apud inferos desipientem sperantemq;
fore, ut aliquando uel Anubis fias, uel Osiris. Quin tu
spes istas omittis ò diuinissime, neq; enim fas est reuerti
quenquam, qui semel paludem transmiserit, atque intra
specus hiatum descenderit, propterea quod neque indi-
ligens est Aeacus, neque contemnendus Cerberus. Ve-
rum illud abs te discere peruelim, quo seras animo quo-
ties in mentem redit, quanta felicitate apud superos re-
lictâ huc sis profectus, puta corporis custodibus, satelli-
tibus, ducibus, tum auri tanta ui, ad hoc populis qui te
adorabant: præterea Babylone, Bactris, immanibus illis
beluis, dignitate, gloria: deinde quod eminebas conspi-
cuis, dum uestareris, dum amiculo candido caput ha-
beres reuinctum, dum purpura circumamictus esses?
nunquid hæc te discruciant, quoties recursant animo?
Quid lachrymas stulte? an non id te sapiens ille docuit
Aristoteles, ne res eas quæ à fortuna proficiscantur, sta-
biles ac firmas existimares? ALEXAND. Sapiens
ille, quum sit assentatorum omnium perditissimus? Sine
me solum Aristotelis facta scire, quàm multa à me pe-
tierit, quæ mihi scripserit: deinde quemadmodum abusus
sit mea illa ambitione, qua cupiebam eruditione cete-
ris præstare, quum mihi palparetur interim, ac prædica-
ret me, nunc ob formam, tanquam & ipsa summi boni
pars quedam esset, nunc ob res gestas, atque opes: nam
has quoque in bonorum numero collocandas esse cense-
bat, ne sibi uitio uerteretur quòd eas acciperet. Planè
præstigosus uir ille quidem erat, ac fraudulentus ò Dio-
genes: quanquam illud fructus scilicet ex illius sapientia
fero,

fero, quod nūc perinde quasi summis de bonis excrucior, ob ista quæ tu paulo antè cōmemorasti. D I O G. At scin⁹ quid facies ostendam tibi molestiæ istius remediū. Quandoquidem his in his locis ueratrū non prouenit, fac ut Lethei fluminis aquam auidis faucibus attrahens bibas, iterumq; ac sæpius bibas: atq; eo pacto desines de bonis Aristotelicis discrucari. Verū enim Cletum etiam illum, et Calisthenem uideo, cumq; his alios complureis raptim huc sese ferentes, quo te discerpant, poenasq; sumāt ob ea quæ quondam in illos cōmisisti. Quare fac in alteram hanc ripam te conseras, et crebrius (ut dixi) bibas.

MENIPPI ET CHIRONIS DIA-

logus, D. Erasmo Roterod. interprete.

MENIPPVS.

EQuidem inaudiui Chiron, te deus quum esses, tamē optasse mortē. C H I R. Vera nimirū sunt ista quæ audisti Menippe, planeq; mortuus sum sicuti uides, quā mihi licuerit immortalem esse. M E N I P. At quænam te mortis cupido tenebat, rei uidelicet, quam uulgus hominum horreat? C H I R. Dicam apud te, uirū neutiquam stultum, atq; imperitū: Iam mihi desierat esse iucundum, immortalitate frui. M E N I P. Quid? an iniucundū erat te uiuere, lucemq; tueri? C H I R. Erat inquā Menippe: nam quod iucundū uocant, id ego neutiquā simplex, sed uarium quiddam esse arbitror. Verū quum ego semper uiuerē, atq; iisdem perpetuo rebus uterer, sole, luce, cibo, tum hora eadē recurrerēt, reliqua item omnia quæcunq; contingunt in uita, reciproco quodam orbe redirēt, atq;

alijs

alijs alia per uices succederent, satietas uidelicet eorum me cepit. Neq; enim in eo uoluptas est sita, si perpetuo fruaris iisdē, sed omnino in permutādo posita est. M E N. Probe loqueris Chiron: ceterū hęc quę apud inferos agitur uita, quinā tibi procedit, posteaquam ad hęc tanquam ad potiorē te contulisti? C H I R. Haud insuauius Menippe: siquidem æqualitas ipsa quiddam habet admodum populare. Nihil autē interest, utrum in luce quis agat, an in tenebris: præterea neq; sitiendū est nobis quemadmodū apud superos, neq; esuriendū, sed eiusmodi rerū omnium egētia uacamus. M E N. Vide Chirō ne temet ipse inuoluas, ne uē eodē tibi recidat oratio. C H I R. Quamobrem isthuc ais? M E N I P. Nēpe si illud tibi fastidio fuit, quod in uita semper iisdē similibusq; rebus utendū erat, quum hic itidem similia sint omnia, eundē admodum pariet fastidiū. At de integro tibi quærenda erit uitę cōmutatio, atq; hinc quopiā aliam in uitam demigrandū, id quod arbitror fieri nō posse. C H I R. Quid igitur faciendū Menippe. M E N. Illud nimirū, uti sapiens quum sis, quemadmodum opinor, & uulgo prædicant, præsentibus rebus sis contentus, boniq; consulas quod adest, neq; quicquam in his esse putes quod ferri non queat.

MENIPPI ET CERBERI DIALOGUS, D. Erasmo Roterod. interprete.

MENIPPVS.

HEus Cerbere, quandoquidem mihi tecum cognitio quædam intercedit, quum & ipse sim canis: dic mihi per Stygiam paludem, quomodo sese habebat Socrates,

Socrates, quum huc accederet? Verisimile est autem te, deus quum sis, non latrare modo, uerum etiam humano more loqui, si quando uelis. C E R. Quum procul ab huc abesset Menippe, uisus est constanti, atque interrito adire uultu, perinde quasi mortem nihil omnino formidaret, tanquam hoc ipsum uellet ijs, qui procul à specus ingressu stabant, ostendere: uerum simulatq; deppexit in hiatum, uiditq; profundum, atque atrum antri recessum, simulq; ego cunctantem etiam illum aconito mordens pede correptum detraherem, infantium ritu ciulabat, suosq; deplorabat liberos, nihilq; nō faciebat, in omnem speciem sese conuertens. M E N. Num igitur fucate sapiens erat ille, neq; uere mortem contemnebat? C E R. Haud uere: ceterum ubi uidit id esse necesse, audaciam quandam præ se ferebat, quasi uero uolens id esset passus, quod alioqui uolenti nolenti tamen omnino fuerat ferendum, uidelicet quo spectatoribus esset miraculo. Equidem illud in totum de uiris istiusmodi uere possum dicere, ad fauces usque specus intrepidi sunt ac fortes: porro intus quum sunt, nihil mollius neque fractius, M E N. Ceterum ego quonam animo tibi uisus sum subijisse specum? C E R. Vnus mortalium Menippe sic mihi uisus es subire, ut tuo dignum erat genere, et prior te Diogenes, propterea quod neutiquā adacti, subieritis, aut intrusi: uerum tum ultronei, tum ridentes, atq; omnibus plorare renuntiantes.

P R A E

H E R C Y

Luciani,

E R C

nacula

noua q

gunt: d

reliquis capillis, si quæ in aterrimum isti senes. Charonte bis qui apud inferos uis potius quam Heracles. Atque tali specie quum uis, ut qui tum leonis dextera teneat, tum et tum arcum tensum labus Heracles est. Harum deorum contum cum eiusmodi fingentibus picturis ulciscerum inuassisset, prout armenta uestigat regiones peruastat in imagine tantum Hercules illi multitudinem traxit catenu deterrimis istis r

P R A E F A T I O, S E V

H E R C V L E S G A L L I C V S

Luciani, D. Erasmo Rot. interprete.

H E R C V L E M Galli lingua gentis uernacula Ogmium uocant. Porro deum ipsum noua quadam atq; inusitata figura depingunt: decrepitus est apud illos, recaluastier, reliquis capillis, si qui reliqui sunt, planè canis, cute rugosa, & in aterrimum exusta colorem, cuiusmodi sunt nautæ isti senes. Charontem potius aut Iapetum quempiam ex his qui apud inferos uersantur, diceres. In summa, quiduis potius quàm Herculem esse conijceres ex imagine. Atque tali specie quum sit, tamen Herculis ornatum gerit, ut qui tum leonis exuium indutus sit, tum clauam dextera teneat, tum pharetram humeris aptatam portet, tum arcum tensum læua prætendat: deniq; modis omnibus Hercules est. Hæc equidem arbitrabar in Græcanicorum deorum contumeliam perperam facere Gallos, quum cum eiusmodi fingerent effigie, quo nimirum illum talibus picturis ulciscerentur, quod olim in regionem ipso- rum incurfasset, prædas agens id temporis, quum Geryonis armenta uestigans, Occidentalium gentium plerasq; regiones peruastaret. At nondum etiam dixi id quod erat in imagine maxime nouum atque mirandum: siquidem Hercules ille senex, ingentem admodum hominum multitudinem trahit, omnibus ab aure reuinctis: porro uincula catenule tenues auro electro uè confectæ, pulcherrimis istis monilibus adsimiles. Atqui quum uinculis

A

usque adeo

usque adeo fragilibus ducantur, tamen neque de fugiendo cogitant, quum alioqui commode possint, neque prorsus obnituntur, aut pedibus aduersus trahentem obtendunt, sese resupinantes : uerum alacres ac leti sequuntur, ducentem admirantes, ultro festinantes omnes, et laxatis funiculis etiam anteuertere studentes, perinde quasi grauius laturi, si soluerentur uinculis. Ne illud quidem pigebit referre, quod mihi uidebatur omnium absurdissimum : etenim quum non inueniret pictor unde catenularum summam ansam neceretur, uidelicet dextera iam clauam, leua arcum tenente, summam dei linguam perterebrauit, atque ex hac religatis catenulis eos trahi fecit. Ipse nimirum ad eos qui ducebantur, uultum, et oculos conuertebat, arridens. Hac ego quum diutius assistens essem contemplatus, admirans, hesitans, indignans : Gallus quispiam, qui propius astabat, nostratum literarum non indoctus, id quod declarauit, quum Graecanicam linguam absolute sonaret, philosophus opinor ex eo genere philosophorum, quod apud illos esse fertur : Ego tibi hospes, inquit, picturae istius enigma explicabo : nam uidere uehementer ad eam attonitus ac stupefactus. Orationem nos Galli nequaquam arbitramur esse Mercurium, quemadmodum uos Graeci, uerum Herculi illam tribuimus, propterea quod hic Mercurio longe robustior extiterit : nam quod senex fingitur, nihil est quod mirere. Siquidem una facundia consuevit in senecta demum absolutum uigorem ostendere, si modo uerum uestri dicunt poetae,

Obduci iuuenum densa caligine pectus:

Contra

Contra senectam posse quiddam dicere.

Rudi iuuenta melius ac præclarus.

Hinc uidelicet apud uos & Nestoris lingua melle profluit, & Troianorum concionatores lirioessam edunt, uidelicet floridam quandam uocem: nam liria si satis commemini, flores appellantur. Proinde quod ab auribus uinctos ad linguam trahit senex hic Hercules, qui non aliud quam ipse est sermo, ne id quidem debes admirari, qui quidem non ignores linguæ cum auribus esse cognationem. Neque uero ad contumeliam illius illud pertinet, quod ea pertusa est: nam memini, inquit, & Iambicos quosdam uersiculos è comœdijs apud uos discere,

Siquidem uiris loquacibus

Extrema lingua perforata est omnibus.

Quin de eodem hanc in summa habemus opinionem, ut quicquid egit, id oratione sacundiaq; confecisse putemus, utpote uirum sapientem, ac persuadendo pleraq; sibi subegisse. Iam tela illius nimirum rationes sunt acutæ, uisiles, citæ, atq; animam sauciantes: unde pennigera dicta uos quoq; nominatis. Hactenus Gallus. Ac mihi quidem quum huc me conferens mecum inter eundem perpenderem, nam decorum iam esset, ut tam grandis natu, quiq; iam pridem ab his doctrinæ certaminibus memet abdicassem, rursum me tam multorum iudicum calculus exponerem iudicandum, in tempore subiit animum meum eius picturæ recollectio: nam antehac uerebar, ne cui uestrum uiderer hæc admodum pueriliter agere, quasiq; præter ætatem iuuenari. Proinde ne quis Homericus adolefcetulus illud mihi impingeret dicens,

Actus iam perijt tua: Tum illud:

Ac te corripit cariosa senectū, minister

Inualidusq; tibi, et segnes, tardiq; caballi:

Videlicet eo scommate pedes meos notans. Verum quoniam
 senex ille Hercules recurrit animo, ad quidvis adducor
 ut faciam, neq; me pudet hec audere, quum sim ipsi
 æqualis imagini. Itaque robur, celeritas, forma, et si qua
 sunt alia corporis bona, ualeant, cumq; his tuus o Teie-
 uates, Cupido, ubi me mento subcano uiderit, auro ruti-
 lantibus alis, si uidebitur, uel aquilas præteruolet: neque
 laborabit Hippoclidēs, imò nunc uel maxime tempestiuū
 fuerit, facundia repubescere, florere, uigere, et quàm li-
 cet plurimos ab auribus ducere, ac sæpius arcu ferire:
 quandoquidem periculum non est, nequando quis præter
 spem pharetram inanem reperiāt. Vides quibus modis
 etatem meam, meamq; senectutē ipse consoler animemq;
 adeo ut non sim ueritus nauim iam olim in terram subdu-
 ctam denuo reuellere, satisq; instructam armis, medium
 in pelagus demittere. Contingant autem à uobis o dii, as-
 flatus secundi, quando nunc uel maxime, præsentē bono
 atq; amico uento nobis est opus: quo si digni modo ui-
 debimur, in nos quoq; dicat aliquis Homericum illud:

Quos profert senior pannis ē uilibus armos:

EVNVCHVS, SIVE

PAMPHILVS LVC. D.

Erasmo Rot. interprete.

NDE nobis aduenis Luciane, seu quidnā rei rides? Semper tu quidem & aliās consueuisti nobis hilaris ac festiuus occurrere, uerum isthuc maius aliquid solito uidetur esse, de quo risum nec compescere queas. LVC. E' foro tibi adsum o Pamphile: porro mox efficiam, ut tu quoque mecum rideas, simulatq; audieris cuiusmodi litis adfuerim actioni, duobus philosophis inter sese contendentibus. PAM. Iam isthuc ipsum profecto ridiculum est quod ais, philosophos inuicem lites agitare. Nam etiam si quid magni fuisset negocij, inter ipsos modeste citraq; pugna controuersiam compositam oportuit. LVC. Quid ais? tranquille componant illi, qui quidem solida plaustra cōuicijs onusta, alter in alterum effuderint, uociferantes, miraq; peruicacia contendentes? PAM. Videlicet de disciplinis atque opinionibus Luciane, ita ut assolent, dissentiebant, quod erant diuersæ factionis. LVC. Nequaquam, imò aliud quiddam erat hoc, de quo dissidebant: nam eiusdem sectæ erant ambo, eiusdemq; scholæ, & tamen orta inter eos lis erat. Porro iudices qui cognoscebant, primates erant huius Reipub. natuq; maximi ac sapientissimi. Breuiter, apud quos pude scat aliquis etiam parum apte quippiam eloquutus, nedum ad tantam prouectus inuerecundiam. PAM. Quin tu igitur litis argumentum exponis, quò uidelicet ipse etiam cognoscā, que

Res tibi tantum risum concitavit? L V C. Scis Pamphile salarium, idq; neutiquam exiguum ab imperatore fuisse constitutum singulis philosophorū generibus: puta Stoicis, Platoniciis, Epicureis: cumq; his etiam Peripateticis: ita ut unicuique sectæ præmium esset æquale. Ceterum demortuo ex his quopiam, alius aliquis in eius locum subrogandus est, qui sit optimatum calculis probatus. Porro præmium illud, neque bubula pellis erat quæpiam, quemadmodum ait poëta, nec porcellus: uerum singulos in annos decies mille nummum, quos accipiunt, uti doceant iuuentutem. P A M. Memini quidem ista. Quia nuper ex illis diem obiisse quempiam: alterum (ni fallor) è Peripateticis. L V C. Hæc ipsa Pamphile Helena, propter quam illi inter sese singulari certamine confluebant. Et hætenus quidem nihil etiam ridendum erat in illis præter hoc, quod quum philosophos esse se profiterentur, ac pecunias pro nihilo ducere: tamen earum gratia perinde atque pro patria in discrimen adducta, pro religione maiorum, pro monumentis progenitorum decertarent. P A M. Atqui Peripateticorum istud est decretum: non admodum esse negligendas pecunias: uerum eas in tertio quodam bonorum ordine esse ponendas. L V C. Recte dicis: Nam ista quidem aiunt. Proinde bellum hoc ex maiorum iudicio, sententiâq; illis extitit: uerum quæ postea consequuta sint, iam ausculta. Primum complures quidem alij in defuncti illius funebribus ludis decertabant: sed inter hos præcipue duo uiribus pares: puta Diocles ille senex: nosti quem dicam, contentiosum illum inquam: præterea Dagoas, qui quidem ea specie est, ut Eunus

ut Eunuchus esse uideatur. Inter hos initio de doctrina,
 deq; philosophiæ decretis atq; opinionibus est decerta-
 tam: & uterq; sui specimen ac documentum dedit, quod
 esset Aristotelicæ factionis, quodq; eius placita sequeretur
 ostendit. At per Iouem in hoc certamine, neuter altero su-
 perior erat. Lis igitur huc deflexit deniq; Diocles desi-
 nens iam eruditionis suæ periculum ac specimen ostende-
 re, ad Bagoam descendit, ac uitam illius in primis carpe-
 re est aggressus. Bagoas itidem huius uitam uicissim ta-
 xabat. P A M. Idq; merito Luciane. Siquidē eius rei ma-
 gis erat habenda ratio. Proinde si ego forte iudex causæ
 sedissem, magis in hoc ut mihi uideatur, futurus eram occu-
 patus: potiusq; spectassem, uter moribus esset præstantior,
 quàm uter ad disputandum ac dicendum promptior: atq;
 illi potius quàm huic uictoriam adiudicassem. L V C.
 Recte dicis: Equidem isti tuæ sententiæ meum & ipse
 calculum addo. Verum ubi iam conuicijs, ubi maledictis
 essent satiati, tandem Diocles illud aiebat nefas esse, uel
 conari aut proponere Bagoam, uti cum philosophiæ stu-
 dio, cumq; pulcherrimis illius præmijs commercium ha-
 beret, qui quidē Eunuchus esset. Imò hoc hominum ge-
 nus, non solum ab eiusmodi contubernio secludi opor-
 tere, uerum ab ipsis etiam sacris, ac uasis puris, breuiter
 ab omnibus publicis cœtibus eijci: ostendens inauspica-
 tum quoddam & occursum infaustum spectaculum fore,
 si quis mane domo egressus, uel uideat istiusmodi quip-
 piam. Atque hac de re multis uerbis differebat, affirmans
 Eunuchum neque uirum esse, neque mulierem, sed quidā
 utrinq; compositum, & conflatum, planeq; monstrum

ab hominum natura specieq; alienum. P A M P H I L. Nouam accusandi rationem nobis narras Luciane. Iamq; & ipse ridere compellor, crimen audiens tam inauditum. Sed alter ille quid? Num obticebat? An uicissim & ipse quiddam ausus est ad ista respondere? L V C. Initio quidem pudore ac metu (nam id est istis familiare) diutius obticebat, erubescens interim, palamq; prae se ferens id quod erat. Tandem autem tenuem quandam ac muliebrē edens uocem, negabat equū facere Dioclem, qui se quòd Eunuchus esset, ob id à philosophia secluderet, cum qua forminis etiam esset commercium. Allegabantur, Aspasia, Diotima, Thargelia, quæ causam illius adiuuabant. Præterea Academicus quidam Eunuchus natione Gallus, qui paulo antè nostram ætatem maximi nominis apud Græcos floruisse. Porro Diocles etiam illum ipsum siquidem extaret, ac simili negotio sese misceret, prohibiturum sese respondit, nihil expauesactum opinione, quam apud uulgus obtinebat. Ad hæc quum ipse quedam dicteria in illum iaciebat, tum referebat in eum, quæ à Stoicis maximèq; Cynicis dicta ad risum concitandum erant idoneæ, de corpore mutilo atque imperfecto. Hac in re iudicium cognitio uersabatur. Deniq; totius causæ iam illud caput esse coepit: Num Eunuchus idoneus esset censendus, qui ad philosophiam admitteretur, quiq; iuuenibus præfici postularet, quum alter interim formam etiam, ac corporis integritatem, in philosopho requirendam esse diceret. Maxime uerò uti barbam altam ac promissam gerat, quo uidelicet ijs, qui discendi cupidi aduenirent, uir grauis appareat, & is cui fides haberi debeat, neque indig-
gnus

gnus uideatur decem illis drachmarum milibus, quæ forent ab imperatore capienda. Cæterum Eunuchorū conditionem etiam quā Spadonum esse uiliorem. Nā illos aliquando uirile quiddam expertos fuisse, at hūc ab ipso statim ortu fuisse exectum, planeq; animal esse quoddam uarium atq; anceps, non aliter quā cornices, quæ neq; inter colūbas, neq; inter coruos numerari queant. Alter contra responderet eo iudicio non de corporis agi figura, uerum de animi uirtute, proinde mentis qualitātē expendi oportere, deq; dogmatum cognitione quæredum esse. Eius rei testis citatus Aristoteles, qui quidem Ermeam Eunuchum Atarne oriundum tyrannū supra modum sit admiratus, adeo, ut illi perinde atq; Dijs sacra fecerit. Ausus est et illud addere Bagoas, multo magis idoneum esse eunuchum, cui adolescentes erudiendi credantur, quod ab hoc nulla in illos calumnia possit herere, neq; Socraticum illud crimen in hunc competat, quod adolescentulos corrumpat. Deinde quæ ille potissimū in mentem imberbe fuerat cauillatus, ea hic facete, ut ipsi quidē uidebatur, reiecit. Etenim si ē barbæ prolixitate, inquit, philosophos aestimare conuenit, nimirum hircus ante omneis primas tenebit. Hic tertius quidam assistens (nomen hominis filebitur) atqui iudices, inquit, hic malis leuibus, ac foeminea uoce, reliquoq; corporis habitu eunucho adsimilis, si quis uestes detrahat, egregie uir esse uidebitur. Alioqui mentiuntur qui ferunt eum aliquando in adulterio deprehensum, membra in membris, ut legum tabulæ loquuntur, habentem: atque id quidem temporis ad Eunuchum confugisse, eaq; reperta latebra

absolutum fuisse, quum iudicibus crimen persuaderi non posset, ut qui è specie hominem iudicarent Eunuchum. At nunc mihi palinodiam canturus uidetur, idque propter ostentatum præmium. Hæc quum dicerentur, omnibus, ut par erat, risus est obortus. Porro Bagoas magis etiā perturbabatur, omnem in speciem sese uarians, atque in innumerabiles uersus colores, tum frigido sudore fluens: ac neque decorum sibi existimabat adulterij crimen agnoscere, neque rursum eam accusationem inutilem ad præsens certamen arbitrabatur. P A M. Profecto deridicula sunt ista Luciane, neque uulgarem uobis, uti coniectandū est, uoluptatem præbuerunt. Verum quo tandem res eua sit? Et quid super his pronunciarunt iudices? L V C. Nō erat eadem omnium sententia. Verum alijs quidē uisum est, uti nudato illo, quemadmodū in emptitijs seruis fieri consuevit, inspicerent, num in ijs quæ ad penem pertinent, philosophari posset. Alij uero sententiam dixere multo magis etiam hac ridiculam, nempe ut accersitis è lustris mulieribus aliquot, iuberent illum cum illis congregari, ac uiri officio fungi, astante interim è iudicibus quopiam, qui quidem esset natu maximus, fideque spectatissima, qui inspiceret, num philosophum præstaret. Hæc ubi omnium risu fuissent excepta, neque quisquā omnino adesset, cui non doleret aluius risu concussus, uisum est, ut integra causa in Italiam reijceretur. Et nunc alter, ut aiunt, ad eloquentiæ ostentationem semet exercet, atque instruit, et accusationem quā elaboratissimam meditatur, adulterij crimen aggrediens, id quod ipsi maxime aduersatur. Quod quidem et hic facit, iuxta malorum

rhetor

rhetorum morem, quum ex ipso crimine aduersarium inter uiros recenset. Cōtra Bagoas diuersa cura, quemadmodum audio, & assidue uirum agit, negociumq; præ manibus habet. Postremo uicturum sese sperat, si modo docere possit, se nihilo deteriore esse equas ineuntibus asinis. Id enim amice uisum est optimū philosophiæ documentum, atq; una demonstratio, quæ refelli nō queat. Proinde optarim, ut filius qui mihi est adhuc admodum adolescens, non animum & linguam, sed penem haberet ad philosophiam idoneum.

LUCIANVS DE SA

CRIFICIIS, DES. ERASMO

Roterodamo interprete.

ENIM VERO si quis recensere uelit, quæ stultissimi mortales facit in sacris, in festis diebus, in aduendis salutandisq; dijs, tum quas res ab illis petant, quæ uota faciant, cuiusmodi sint, quæ de illis sentiunt, statuuntq;, equidē haud scio, sit ne quisquā animo curis ita cōfecto, usque adeo mœsto quin risurus sit, ubi perpenderit negocij, tum absurditatē, tum amētia. At multo ante quā ridere incipiat, opinor secum illud expendet: utrum pios istos appellari cōueniat, an contrā dijs inimicos, atq; infelices, ac Genios malos, qui quidem numen ipsum rem usq; adeo humilem atq; abiectam existimant esse, ut humanis egeat obsequijs, utq; adulatione capiatur ac gaudeat: rursum ut stomachetur, atq; iracunde ferat, si negligatur. Nam Aetolica illa mala, simulq; Calydonio-

rum

rum calamitates, totq; hominum cedes, ad hæc et Meleagri interitū, hæc omnia à Diana autore profecta esse prædicant, quæ uidelicet grauiter ferret, quod ab Oeneco nō esset ad sacrificium adhibita. Vsq; eadeo nimirū alte dolor hic animo illius infederat, quod sacris epulis esset frustrata. Quin illam iam mihi uidere uideor, ut erat id temporis, in cœlo solitariam, reliquis dijs ad Oeneci cōuiuium profectis foras, miseris modis gerentem sese, ac miserabiliter eiulantem, quod ab eiusmodi festo esset absentura. Contrà Aethiopes illos fortunatos, ac multis modis felices quis dixerit, si modo Iupiter illis gratiam referret pro humanitate, quam in initio poëmatis Homericis in ipsum exhibuerant, duodecim perpetuos dies epulis acceptum, idq; quum reliquis etiam dijs comitatus ad conuiuium ueniret. Vsq; eadeo nihil ut apparet, quicquid faciunt illi, gratis faciunt: uerum sua bona uendunt mortalibus, atq; emere quidem ab illis licet omnia, puta bonam ualetudinem bucula, diuitias bobus quatuor, tum regnum bobus centum. Fræterea sospitem ab Troia in Pylum reditum tauris nouem. Iam ex Aulide ad Ilium transmittendi facultatem regia puella. Nam alius quidā, ne id temporis urbs caperetur, à Minerva mercatus est bobus duodecim, ac peplo. Verisimile est autem, esse præterea quædam, quæ uel gallo, uel corolla, uel solo thure ab illis redimi queant. Hæc igitur quum non ignoraret, opinor, Chryses ille, utpote tum sacerdos, tum senex, diuinarumq; rerum egregie peritus, posteaquam re infecta redisset ab Agamemnone, tanquam qui pridē Apollini mutuum dedisset beneficium, ita nunc imputat ac reposit

D. ERA

poscit uicem, quum
pe quum sic ait: E
quum id temporis
ro coronis ornauit,
ui coras taurorum,
me negligis, quum h
bilo ducis hominem
tione intantū ille pu
cu, ac supra nauium
Græcorum copias i
bus intactis. Sed qu
ram de eodem et al
non illa quidem, qu
Hyacinthi cadem, ne
admodum damnatus
terfectos in exilium e
terram demitteretur,
madis factus obnoxio
Thesalia mercenari
metum, tum item in
apud hunc quidem
quum ambo propte
inq; construendis n
mercedem quidem
debat illis adhuc
teuchmas Troiani
uictorum honori
mho diuiniore a
no, de Rheæ, den

poscit uicem, quin conuiciatur etiam propemodū, nempe quum sic ait : Equidem Apollo egregie, templū tuū, quum id temporis adhuc esset incoronatum, sepe numero coronis ornaui, deinde tam multas tibi in aris adoleui coxas taurorum, pariter atq; caprarum. At tu cōtrā, me negligis, quum huiusmodi patiar iniurias, proq; nihilo ducis hominem bene de te meritum. Qua quidē oratione intantū ille pudefactus est, ut protinus arrepto arcu, ac supra nauium stationem sese collocans, pestem in Græcorum copias iacularetur, ne mulis quidem et canibus intactis. Sed quoniam de Apolline incidit mētio, referam de eodem et alia, quæ de illo sapientes isti tradūt, non illa quidem, quoties quā infelicitē amarit, non Hyacinthi cædem, neq; Daphnes superbiam, uerū quē admodum damnatus etiam fuerit, et ob Cyclopes interfectos in exilium exactus. Vnde factum, ut è cœlo in terram demitteretur, humana iam sorte usurus, nostrisq; malis factus obnoxius. Præterea autem quemadmodū in Thesalia mercenariam operam suam locarit apud Admetum, tum item in Phrygia apud Laomedontem, atq; apud hunc quidem haud solus, uerum cum Neptuno, quum ambo propter egestatem lateres componerent, inq; construendis mœnibus operam præstarent. Ac ne mercedem quidem solidam à Phryge illo tulerunt, uerū debebat illis adhuc de summa, ut ferunt, plus triginta drachmas Troiani nomismatis. Quid enim ? An nō hæc in deorum honorem fabulantur poëtæ ? atque his etiam multo diuiniora de Neptuno, de Prometheo, de Saturno, de Rheâ, deniq; de uniuerſa fermè Iouis familia, idq;

inno

inuocatis, ut adsint canentibus in exordio poematū, Musis, à quibus tandem uelut afflati numine, id quod appareret, huiusmodi quædam cantant. Quemadmodum Saturnus ut primū Cœlum patrem suū executisset, ipse in eo regnauerit, deinde liberos suos deuorarit, sicuti ferunt fecisse et Argiuū illum Thyestem. Deinde quemadmodū Iupiter fortim occultatus à Rhea, saxū pueri loco subijcien-
 te, in Cretam sit ablegatus, atq; inibi à capella nutrice sit alitus, itidē uidelicet, ut Telephus à cerua, Cyrus Persæ, is qui prior regnauit à cane narratur enutritus. Postea quemadmodum expulso patre, atq; in uincula coniecto, ipse potitus sit imperio. Duxerat autem uxores com-
 plureis quidem alias: sed postremo loco Iunonem germanā, idq; iuxta Persarum et Assyriorum institutū. Tum autem quod esset in amores propensus, atq; in Venerem effusus, facile cœlum liberis expleuerit. Quorū alios ex sue sortis deabus creauit: alios contrā nothos, ex mortali terrestriq; genere sustulerit. Quum interim generosus il-
 le, nunc in aurum, nunc in taurum, nunc in cygnum, aut aquilam uerteretur, ac in summa plures sibi formas assemeret, quàm uel Proteus ipse. Porro Mineruam ex suo ipsius capite progeniuit, hanc planè sub ipso cerebro cō-
 plexus. Nam Bacchum imperfectum adhuc (ut aiunt) è matre etiamnum conflagrante surreptum, in suum fa-
 mur illatum defodit. Deinde urgente partu, execut. Nec his dissimilia de Iunone etiam canunt. Nempe hanc à tra uirilem congressum, subuentaneo conceptu grami-
 dam puerum edidisse Vulcanum: atq; eum quidem non admodum fortunatum, uerum excusorem, ac fabrum æra-
 rium:

riumi quique perpetuo tum in igni: tum in fumo uersetur,
 ac scintillis oppletum: quippe cuius ars in fornacibus
 exerceatur. Tum autem ne pedibus quidem integris:
 claudicare enim est ruina, quum à Ioue præceptus datus es-
 set est cælo. Quod ni Lemnij pro sua bonitate eum, dum
 adhuc ferretur in aëre, suscepissent, perierat nobis Vul-
 canus: non aliter quam Astyanax est turri deiectus. Quam-
 quam quæ de Vulcano narrant, toleranda uideantur.
 Ceterum de Prometheo, cui non cognitum est, quam
 atrocia sit passus, propterea quod supra modum huma-
 næ gentis amans fuerit? Siquidem hunc Iupiter in Scy-
 thiam deportatum, super Caucasum montem cruci sus-
 fixit: adhibita illi aquila, quæ iecur illius assidue cir-
 cumroderet. Hic itaque poenas pendit. Porro Rheæ
 (nam sunt hæc quoque simul referenda) an non inde-
 core, atque indigne facit? Iam anus quum sit, et æta-
 te exacta, iis quoque rebus intempestiua: deinde tam multo-
 rum mater deorum, dum pueros adhuc adamat, eos quoque
 zelotypia prosequitur: dumque Atten ipsum leonibus se-
 cum circumuectat, præsertim quum iam utilis esse non
 queat? Itaque quinam posthac uitio uertat aliquis, uel
 Veneri quod adulteretur, uel Dianæ quod ad Endymio-
 nem frequenter medio est cursu diuertens descendat? Sed
 age missas faciamus has fabulas: atque ipsum cælum con-
 scendamus, poetico illo more subuolantes: ea nimirum
 uia, quam unam pariter cum Homero Hesiodus com-
 monstrat, contemplaturi, quem in modum singula apud
 illos sint ordinata. Ac primum quidem quod forinse-
 cus sit ferreum: uel ab Homero, qui id ante nostram æta-
 tem

tem dixit, audiuius. Quod si superas, ac sublato paulū capite sursum aspexeris, ac planē in ipsum quasi dorsum peruenieris, ibi simul et lumen apparet candidius, et se renior sol, et astra fulgentiora, nihilq; usquā oculis occurrat nisi clarus dies, ac solum undiq; aureum. Ceterū introgredienti, primo loco mansitant Horæ: quippe portas seruant. Post eas Iris ac Mercurius: utpote ministri Iouis et internuntij. Deinde Vulcani fabrilis officina, omnigeno referta artificio. Postea deorū aedes, ac Iouis ipsius regia: quæ quidem omnia Vulcanus pulcherrime fabricatus sit. At uero dii iuxta Iouem assidentes (conuenit enim opinor, ut in supernis illis sedibus magno strepitu, fastuq; uiuatur) in terram despiciunt: et quoquo uersum intento capite, circumspiciunt, sicunde subuolātem ignem uideant, aut nidorem in aëre surgentem circaq; fiamum rotantem sese. Quod si quis forte sacrum faciat, epulantur omnes fumo inhiantes, ac muscarum in morem sanguinē exugentes circū aras effusum. Alioqui si domi cibum capiant, nectare atq; ambrosia uictitant. Nam olim homines etiam ab illis in conuiuū sunt adhibiti, unaq; cum eis potarunt: nempe Ixion ac Tantalus. uerum illi quoniam uim et raptum pararent, essentq; futiles et garruli: ob id in hunc quoq; diē poenas luunt. Porro reliquo mortalium generi cælum iam inaccessum est, atq; occultum. Et in hunc quidem modum uiuitur i dijs. Proinde uidelicet et iam mortales ipsi in colenda illis consimilia quædā, atq; istis consentanea moliuntur. Nam primum lucos illis attribuerunt, tum et montes dicarunt, præterea aues consecrarūt: deinde suam cuiq; arborem

arborem assignarunt. His factis per regiones illos distributos colunt, eosq; uelut in ciuitatem suam receptant. Nempe Apollinem Delphi Delijq; : Mineruā Athenienses: quæ quidem Græcis Athena dicta, uel ipso uocabulo se ei Reipub. familiarem esse testatur. Argiui Iunonem: Mygdonij Rheam: Venerem Paphij. Rursum autē Cretenses Iouem affirmant, non modo uixisse apud sese, nutritumq; fuisse: uerum etiam sepulchrum illius ostendūt. At nos scilicet interim tam multis iam seculis fallimur: qui quidem opinemur Iouem tonare, pluerē, reliquaq; omnia peragere. Et illud nos latuit, eum iam olim fuisse defunctum, et apud Cretenses sepultū. Deinde uero phanis in honorem illorum erectis, ne tectis uidelicet, aut penatibus careant, formas illorum exprimunt, adhibito ad id uel Praxitele, uel Polycleto, uel Phidia. At hi quidem artifices, haud scio ubinam uisam, eorum effigiem representant. Ac Iouem quidem barbaturum fingunt. Apollinem uero semper puerum. Mercurium iam pubescentem, primamq; ducentem lanuginem. Neptunum nigro capillitio: cæsijs oculis Mineruam. Attamen qui templa ingrediuntur, nō iam arbitrantur sese uidere, uel ebur ab Indis aduectum, uel è Thracum uenis effossum aurum: uerum ipsum Saturni Rheæq; filium à Phidia in terrā hospitem adductum, iussumq; Pisanorū in solitudine custodem ac speculatorem assistere: idq; hoc contentum præmio, boniq; consulente, si intra quinque perpetuos annos dum olympia celebrantur, interim obiter illi sacrificet aliquis. Tum autem cōstitutis aris, designatis sacrorū septis, puris uasis collocatis, uictimas offerunt: bouē arato-

rem agricola, agnum opilio, capram caprarius. Est qui
 thus, est qui placentulam offerat. At si quis pauperis ita
 Deo litat, ut dexteram duntaxat suā ipsius exosculetur.
 Iam uero quum immolant (nam ad illos redeo) primum
 fertis coronant pecudem, multoq; ante explorant, num
 legitima sit et sacris idonea: ne quid forte mactent ex
 his, quæ religio repudiat: deinde ad aram applicant, ac
 sub oculis dei iugulant, flebile quiddam emugientem,
 beneq; sicuti licet conijcere, ominatam: deniq; uoce iam
 leuiore ad sacri tibiae respondentem. Quis uero non fa-
 cile cōiectet gaudere deos, quum ista spectant? Quin et
 in frontispicio posita scriptura denunciatur, ne quis intra
 pura uasa cōsistat, qui manibus sit impuris. At qui sacri-
 ficus ipse sanguine fœdatus, neq; aliter quàm Cyclops
 ille pecudem incidit, intestina educit, cor reuellit, cruo-
 rem aræ circūfundit. Et quid tandem non obiens, per-
 gensq; quod ad pietatem, sacrorumq; ritum pertineat?
 Post omnia demum incenso igni, capram ipsam pariter
 cum pelle deportatam imponit: ipsam item cum lanis
 ouem. Nidor interim ille sacer atque diuinus sursum fer-
 tur, atq; in ipsum usq; cœlum subuectus paulatim diffun-
 ditur. Iam uero Scythæ reliquis omnibus hostijs omi-
 sis, ut quas uiles atque humiles existiment, ipsos homi-
 nes mactant Dianæ, atq; eo ritu deam placant. Verum
 hæc fortassis modesta uideantur: cumq; his ea quæ facti-
 tant Assyrii, quæ Phryges, quæ Lydi. Verum, si in Aeg-
 ptum proficiscaris: ibi demum, ibi uidebis permulta reli-
 giosa, planeq; cœlo digna. Puta Iouem arietino uultu:
 Mercurium illum optimū facie canina: Panem uero to-
 tum

D. ERAS. ROT.

tum hircum. Ad hæc alium ibi
 etiam Simiam. Quod si his quæ
 Quo plane pernosse que-
 complures sophistas audies:
 mento raso, qui tibi narrent
 fores occludi prophane que-
 dam ea seditione territi, qua
 gigantes, in Aegyptum deu-
 tuti ab hostibus latuerunt. E-
 cum induerit, alius arietem,
 feram, alius auem. Atque hinc
 obtineant formas, quas id tem-
 hec diligenter mandata literi-
 cior mille in adytis illorum rep-
 orum peragendorum idem s-
 quod hostiam luctu prosequunt
 cōmissi membra laniant. Sui
 postea quam occiderint. Nam
 apud illos est maximus, si qui-
 adeo magni faciat caesarem
 deat, ac nudo capite luctum
 purpuream. Nisi comam hab-
 leus ex armento iam antea sus-
 multo formosior ac uenerat-
 et gregariis bubus. Hæc igi-
 tamen à uulgo uera, seriāq;
 plare uidentur, non qui rei
 iam potius aliquem, uel De-
 tiam eorum rideat, ille depl-

tum hircum. Ad hæc alium Ibim, aliū Crocodilum, alium etiam Simiam. Quòd si his quoq; de rebus

Quo planè pernosse queas, didicisse libebit, complureis sophistas audies: tum scribas, ac prophetas, mento raso, qui tibi narrent (sed prius, ut dici solet, fores occlude prophane) quemadmodum uidelicet quondam ea seditione territi, quam mouerant hostes atque gigantes, in Aegyptum deuenerint: ut illic in posterum tuti ab hostibus latitarent. Et ob eam causam alius hircum induerit, alius arietem, nimirū præ formidine, alius feram, alius auem. Atque hinc esse, ut dii nunc etiam eas obtineant formas, quas id temporis assumpserant. Nam hæc diligenter mandata literis, idq; ante annos plus decies mille in adytis illorum reposita seruantur. Porro sacrorum peragendorum idem fermè apud illos ritus, nisi quod hostiam luctu prosequuntur: iamq; mactatæ circumfissi membra laniant. Sunt qui sepeliant duntaxat, postea quàm occiderint. Nam Apis ille, qui quidem deus apud illos est maximus, si quando moriatur, quis usque adeo magni faciat cæsariem suam, qui non eam detondeat, ac nudo capite luctum præ se ferat: etiam si uel purpuream Nisi comam habuerit? Est autem hic Apis deus ex armèto iam antea suffragijs designatus: utpote multo formosior ac uenerabilior reliquis illis priuatis & gregarijs bubus. Hæc igitur quum sic habeant, & tamen à uulgo uera, seriàq; credantur: mihi quidem postulare uidentur, non qui reprehendat, sed uel Heraclitum potius aliquem, uel Democritum: quorū hic amenitiam eorum rideat, ille deploret inscitiam.

LVCIANI CONVIVIVM
ERASMVSVS ROTERODAMVS
Iohanni Eutychio suo S. D.

Quanquam hic Luciani Dialogus Eutychi doctissime, plurimum habeat artis, ob decorū mire servatum in personis tam multis, tamq; diuersis: tamen alii quot repperi, qui dicerent esse premendum, quod liberius ac uelut *ἡμᾶς* philosophorum omne genus laceret. At mihi uidetur iustius esse stomachandum in huius seculi mores, quo uidemus philosophorum ac theologorum scholas multo puerilius etiam inter se disidere: nec minus atrociter digladiari, tum inter religionis professores nihilominus cruentam esse pugnam, quam in eo conuiuio fuisse Lucianus uel finxit, uel retulit. Hunc igitur libellū, quoniam forte *ἀναγνώσκει* repperi, et tamen patrono uidebatur egere, Eutychio dicaui. Bene uale, *καὶ σὺ*, ut planē sis quod diceris. Antuerpiæ. Anno M. D. XVII.

LVCIANI CONVIVIVM SEV LAPITHAE,
D. Eras. Rot. interprete. Philon., Luc.
PHILON.

NOVAM quandam et uariā disputationē Luciane uobis fuisse narrat, super cœnā apud Aristanetum: tum philosophicos quosdam sermones dictos, ac super his summā cōtentionem exortam fuisse. Quod ni mentitus est Charinus, etiam ad uul-

nera

D. ERAS.

nera usq; rē processisse
diremptum. LVC. Al
Charinus: neque enim
PHIL. E' Dionico me
Dionicius etiam ipse è c
LVC. Fuit maxime. V
omnibus fuit præsens: s
pugna, pauloq; ante u
comperti, certi ne reser
illa, unde inter illos na
ducta est. PHIL. Proin
rē cōpertius uelle cogn
gesta doceri, te adirem n
fissum fuisse: ne se quidē
Te uero quicquid esset
scire: tum etiam quæ di
quippe q; eiusmodi nō
per oia atq; attente
quā effugies, qn nos t
mibi quidē haud scio
præsertim quod sobri
traq; teli, quod aiun
Sive senes aliqu
Sive etiam iuue
i' micro cōpulsī sun
tum facere. LVC.
consultis hæc no
que inter pocul
oporteat obliuic

nera usq; rē processisse: deniq; sanguine conflictū fuisse diremptum. LVC. Atqui undēnam Philon ista rescivit Charinus? neque enim is nobiscum aderat in conuiuio. PHIL. E' Dionico medico aiebat audisse sese: Porro Dionicus etiam ipse ē conuiuiarum numero fuit opinor. LVC. Fuit maxime. Verum ne is quidē ab initio rebus omnibus fuit præsens: sed serius aduenerat, media fermē pugna, pauloq; ante uulnera. Proinde demiror, si quid comperti, certū ue referre potuit, qui nō ordine spectarit illa, unde inter illos nata lis, postea ad sanguinē usq; deducta est. PHIL. Proinde Luciane Charinus, etiā ipse si rē cōpertius uellē cognoscere, et quo singula modo sint gesta doceri, te adirem iussit. Nam Dionicum etiā ipsum fassum fuisse: ne se quidē toti negotio præsente adfuisse. Te uero quicquid esset actū, id omne comperto certoq; scire: tum etiam quæ dicta inter illos fuerint, meminisse: quippe q̄ eiusmodi nō obiter neq; neglectim audire, sed per ociū atq; attente auscultare sis solitus. Proinde nunquā effugies, qn nos hoc suauissimo accipias epulo, quo mihi quidē haud scio an ullum possit accidere iucūdius: præsertim quod sobrij p̄ ociū tutō ac citra sanguinē, extraq; teli, quod aiunt, iactū cōstituti sumus epulaturi.

Siue senes aliquid, Super cœnā sunt debacchati,

Siue etiam iuuenes,

à mero cōpulsi sunt, quæ neutiquā fas erat, tum dicere, tum facere. LVC. Iuuenilius tu quidem Philon, atq; inconsultius hæc nos iubes in uulgus efferre, eaq; referre, quæ inter pocula ab ebrijs sunt acta: quum hæc magis oporteat obliuioni tradere, eaq; omnia Baccho deo uelut

autori imputare: qui quidem haud scio an quenkū suis
 non afflatū Orgijs, & Bacchanalium expertē praterie-
 rit. Proinde uide ne hominis sit parū bene morati, eius-
 modi adamusim exquirere: quæ rectius erat in cōuiuio
 reliquisse, atq; ita discedere. Siquidem odi (sicut inquit
 uersus poëticus) memorem compotorem. Ne à Dionico
 quidē recte factū, qui hæc apud Carinum effutiuerit, im-
 modicamq; & pridiana dissiparit temulentiam hominū
 philosophorum. Ceterū ego, absit ut istiusmodi quippiā
 sim dicturus. PHIL. Nugas agis Luciane, quū ista dicis.
 Quin haudquaquam oportebat ad istum modum apud
 me præsertim agere: ut qui certò scia, te multo cupidio-
 rem esse narrandi, quàm ego sim audiendi: adeo ut mihi
 uidearis, si desint qui te audiant, uel ad columnam ali-
 quam, aut statuam libèter accessurus, quo cuncta pariter
 euomas. Quod si nunc coner discedere, non fines, ni te
 prius audiero, abire: uerum ultro aderis, consectabere, ro-
 gabis. At tum ego te uicissim lusero. Iamq; adeo, si ita
 uis, abimus: ex alio quopiā hæc eadem audituri. Tu uero
 ne dicito. LVC. Age ne quid succenseas: equidem dicā,
 quādo quidem usque adeo cupidus es audiendi: uerū heu
 ea lege, ne passim in uulgus efferas. PHIL. Ni prorsus
 ignoro Lucianum, tute isthuc potius feceris. Nam prior
 ipse denarrabis omnibus, ut me quidē ad id nihil futurū
 sit opus. Sed illud mihi primo respōde loco: Aristenetus,
 num filio Zenoni dabat uxorem, atq; ita in nuptijs eius
 uos accepit? LVC. Non: imò filiam suā elocauit Clean-
 tidem, idq; Eucriti nūmularij filio, qui philosophiæ dat
 operam. PHIL. Formoso admodū per Iouem adulescen-
 tulo:

tulo: tametsi tenero adhuc & uxoriæ rei non admodum maturo. LVC. Verum: at non inueniebat, opinor, alterum generum magis idoneum. Hunc igitur qui tum modestus uideretur, tum ad philosophiæ studiū propensus: præterea autem unicus Eucriti diuitis, ex omnibus delegit filiæ suæ maritum. PHIL. Causam neutiquam leuē dixisti, nempe quia diues sit Eucritus. Verum heus Luciane, quinā erant cōuiuæ? LVC. Reliquos illos quorsum attinuerit tibi recensere? Verum ē philosophorum numero, ac literatorum, quos potissimum, opinor, audire cupis: Zenothemis erat, senex ille Stoicus: unaq; cū hoc Diphilus, cui cognomen Labyrinthus: & hic quidem quod esset Zenoni Aristæneti filio præceptor. Deinde Peripateticæ factionis Cleodemus: nosti hominē, nempe dicacem illum & argutū, atq; ad refellendum instructū. Discipuli gladium ac bipennē nominant. Quin & Hermon aderat Epicureus. Verum hūc, quum ingrederetur, Stoici toruis obtuebantur oculis, & auersabantur, palamq; perinde quasi parricidam quempia atq; impium ac funestum detestabantur. Et hi quidem tanquam Aristæneti ipsius amici, familiaresq; fuerant ad cœnā uocati, quos comitabatur & Istieus grāmaticus, & Dionysodorus rhetor. Iam uero propter sponsum Cheream unā cum illo ad conuiuium accesserant, Ion ille Platonius: quod is iuueni præceptor esset, uir uenerādus aspectu, ac maiestatis quiddā præ se ferens, multumq; dignitatis ipso ostendens ore: Vnde nōnulli propter animi cōstantiam ac reſtitutionem, regulam illum appellant. Huic simul ut ingrediebatur assurgebāt omnes, ac ueluti præ-

cipuum quendam ac primarium hominem comiter atq;
 officiose exceperunt : adeo ut planè numen aliquod ad-
 uenire uideretur, quum adesset Ion admirandus ille. Tan-
 dem uero, quum iam omnes fermè conuiuæ præsentès
 essent, tempus erat ut discumberetur. Itaq; ad dextram
 ingressus totam illam spondam mulieres (erant autem
 complures) occupabāt. Inter quas erat et sponsa sum-
 mo studio culta: hinc atq; hinc stipata scæminis. Porro ex
 aduerso ostij altera turba, pro cuiusq; dignitate locis di-
 stributis. Porro è regione mulierum primo loco accum-
 bebat Eucritus, secundo Aristænetus: sub hæc ambigi cœ-
 ptum, utrum altero priorem oporteret accumbere, Ze-
 nothemum ne Stoicum, quippe senè: an Hermonè Epi-
 curum. Nam hic erat Castoris ac Pollucis sacerdos: tum
 autem nobilissima inter ciues familia. Verum eam hæsi-
 tationem sustulit Zenothemis: si me inquit Aristæne-
 te, minoris ducis Hermone, uiro uidelicet isto, ut ne quid
 aliud mali dicam Epicureo, discedo, totumq; conuiuū
 uobis relinquo. Et puerum protinus aduocat, discede-
 re parans. Tum Hermon. Imò habeto, inquit, tibi prio-
 res partes Zenothemi: quanquam etiam si nihil aliud,
 uel hoc nomine par erat concedi, quod sacerdos sim,
 ut planè contemnas Epicurum. Rideo, inquit Zenothe-
 mis, sacerdotem Epicureum. Simulq; cum dicto accum-
 bebat. Post hunc tamen Hermon. Deinde Cleodemus
 Peripateticus: pone hunc Ion, proxime hunc sponsus,
 post eum ego, iuxta me Diphilus: huic asidebat Zenon
 discipulus: Postremo rhetor Dionysodorus cum Istieo
 grammatico. PHIL. Papæ Luciane, Musarum conuen-
 tum

tum quendam mihi narras fuisse istud conuiuium, quippe plurimis sapientibus ac doctis uiris refertum. Ego uero laudo Aristanetum, qui quum optatissimam illam, ac splendidissimam solennitatem celebraret, præ cæteris sapientissimos uiros adhibere uoluerit: idq; adeo debetis ex unaquaq; philosophiæ secta præcipuis, non hos aduocans, illos præteriens: uerum promiscue uocās omnes. LVC. Is uero nequaquam est è uulgarium istorum diuitum numero, uerum & literarum est studiosus, ac maximam uitæ partem in his rebus uersatur. Coenabamus igitur initio quidē taciti & quieti, uariisq; erat apparatus & omnijugus. Neque enim arbitror operæ precium, ut numero recenseam etiam illa condimenta, cupedias, aromata, atque id genus illectamenta. Cuncta siquidem affatim suppetebant. Inter hæc Cleodemus admoto ad Ionis aurem ore: non uides, inquit, senem illum, Zenothemum dicebat (subauscultabam enim) ut sese opsonijs ingurgitat, utq; iure uestem oppleuit: tum quam multa puero à tergo stanti porrigit, putans interim se aliorum oculos fallere: neq; meminit post sese accumbentium? Hæc igitur fac & Luciano commonstres, quo testis esse possit. Mihi uero nihil Ione monstratore opus erat: quippe qui hæc multo antè limis iam oculis præuideram. Hæc simulatque dixisset Cleodemus: irruit in cōuiuium & Alcidas Cynicus: atq; is quidem inuocatus, uulgatum illud festiuitatis gratia præfatus de Menelao, qui ultro ad fratris conuiuium accessisset. Itaq; plerisq; turpiter atq; impudenter uisus est fecisse: & quod cuiq; tum forte in mentem ueniebat, in eum torquebant:

alius illud: In fanis Menelae.

Alius rursum:

Verum Agamemnoniae menti non ista placebant. Ad haec alia quae pro tempore salse, lepideq; dici poterant, in eum obmurmurabant. Nam palam nullus audebat quicquā dicere, propterea quod metuerent Alcidae mantem, utpote conuiciatorem egregiū, unumq; ē Cyneis omnibus clamorissimum. Quia quidem re adeo uisus est reliquis antecellere, ut nulli non esset formidandus. At Aristenetus collaudatum illum quod inuocatus aduenisset, iussit accepta sella, iuxta Isthieum ac Dionysodorum accumbere. At ille: Agape, inquit, muliebri quiddam ac molle dicis uti in scamno aut sella sedeam, quemadmodū facitis uos, mollibus in stratis penē supini recumbentes, purpura suffulti. Quin ego tibi uel stans cœna uero in ipso interim conuiuium etiam obambulans. Quod si defatigatus fuero: tum humi substrato pallio, cubito innixus cubuero: qualem uidelicet Herculem pingūt. Ita fiat, inquit Aristenetus, siquidem isthuc mauis. Sub haec Alcidas in orbem conuiuium lustrans, cœnabat, Scytharum ritu ad uberiora pascua subinde sese transferens, unaq; cum his qui inferebāt edulia, circumiens atq; obambulans. Atq; interim tamē dum cibum caperet, haudquaquā negotio uacabat, de uirtute obiter, de uitio disserens, tum in aurum atque argentum dicteria iaculans: iamq; Aristenetus percontabatur, quidnam sibi uellent tam multa, tam magna pocula, quum nō minus usui possent esse fictilia? Verum Aristenetus iam obturbantem, molestumq; esse pergentem, in praesens quidem compescuit: ministro innuens ut ingentē calicem, infuso meracissimo

D. ERA

cissimo uino, illi pot
me excogitasse: non
lorū is calix esset au
Alcidas, aliquant
uens sese cubabat se
se fuerat pollicitus,
dextra scyphum sust
lum pictores effingū
sidae circumagebat
et confabulationes
terim ego quum pu
bat (erat autē is poc
tem uidissem (nam a
nandum obtrigū, cōme
sit elegantius ac scite
seruare corpi, quidna
debat puer tanquam
At ille simul et digi
ma puto duas una c
substrictum digitum
nia, quum non sensu
ram delapsis dracē
ambo pariter rub
et acmo non anin
ter eos, qui proxi
m. quum et puer
iuxta quem
maret. Verum
omissa, propter

cissimo uino, illi porrigeret. Atque id quidem uisus est opti-
 me excogitasse: nondum etiam intelligens, quantorum ma-
 iorum is calix esset autor futurus. Hunc igitur ut accepisset
 Alcidas, aliquantisper silentium agebat. Ac solo ster-
 nens sese cubabat seminudus, quemadmodum facturum
 sese fuerat pollicitus, cubito humi fixo innitens, simulque
 dextra scyphum sustinens: qualem Herculem apud Pho-
 lum pictores effingunt. Iam uero et inter alios calix as-
 sidue circumagebatur, tum inuitatiuncula ad bibendum,
 et confabulationes ortae, demum et lucernae illatae. In-
 terim ego quum puerum, qui iuxta Cleodemum adsta-
 bat (erat autem is pocillator egregie formosus) subriden-
 tem uidissem (nam arbitror, quicquid obiter inter coe-
 nandum obtigit, commemorari oportere: maxime, si quid
 sit elegantius ac scite factum) iam admodum attentus ob-
 seruare coepi, quidnam rei rideret. Ac paulo post, acce-
 debat puer tanquam calicem à Cleodemo recepturus.
 At ille simul et digitum illius substringebat, et drach-
 mas puto duas unam cum calice tradebat. Porro puer, ad
 substrictum digitum rursus arridebat. Ceterum, de pecu-
 nia, quum non sensisset opinor, eoque non reciperet, in ter-
 ram delapsis drachmis strepitus est concitatus, moxque
 ambo pariter rubore suffundebantur, idque ita palam,
 ut nemo non animaduerneret. Ambigebatur igitur in-
 ter eos, qui proxime sedebant, cuiusnam essent illi num-
 mi, quum et puer negaret à se proiectos, et Cleodemus
 item, iuxta quem strepitus acciderat, sibi excidisse dissi-
 mularet. Verum ea res tum neglecta est, ac conuiuentem
 omissa, propterea quod id quod acciderat, non ita multi
 uidissent

uidissent, præter unum (ut mihi quidem uisum est) Aristanetum. Nam is paulo post puerum loco mouit, clanculum ablegans, & alij cuidam innuit, uti Cleodemo percillator assisteret, uidelicet ex exoletis illis, ac robustis, mulioni, aut equisoni cuiquam. Ad hunc modum ea res ut cunq; abiit, summum alioqui allatura pudorem Cleodemo, siquidem ad omnes permanisset, ac non protinus occupas Aristanetus eam sopisset, ciuilitè dextreq; admodum inducta temulentia. Cæterum Alcidas (iam enim potus erat) percontatus, quidnam esset nomen puellæ nubenti, tum clara uoce indicto silentio simul, & ad feminas cõuerso uultu: præbibo, inquit, tibi Cleanthi, Herculis Archegetæ omine. Sub hæc quum risissent omnes: Ridetis, inquit, sacrilegi, quod sponse, Herculis Dei mei nomine propinauerim? Imò illud scito opus est, ni scyphum à me traditum accipiat, nunquam futurum, ut illi filius obtingat talis, qualis ego sum, uirtute interritus, animo liber, tum corpore adeo robusto: simulq; cum dicto, sese magis etiam renudabat, etiam usque ad illa quæ sunt maxime pudenda. Ad ea quum iterum arrisissent cõuiuæ, indignatus ille surrexit, toruis iam atque effertis obtuens oculus, uultuq; ipso testans iam neq; pacem, neq; quietem acturum amplius. Forsitan & baculum illisisset alicui, ni commodum id temporis placenta prægrandis fuisset illata. Nam hanc simulatq; conspexit, lenior ac mitior esse cœpit, ac stomachari desijt: obambulans interim ac placentam auide uorans. Iam uero plerique temulenti esse cœperant, & clamoribus undiq; perstrepebat conuiuium. Nam & Dionysodorus rhetorem illic
agens

agens, orationes quasdam pronunciabat, laudabaturq;
à ministris, qui à tergo assistebant. Et Istiaeus Gramma-
ticus uicissim, qui post illum accumbebat, uersuum cen-
tones quasdam recitabat, Pindari, Hesiodi, & Anacre-
ontis carmina simul contexens atque cōsarcinans: ita ut
ex omnibus unicam redderet cantilenam, oppidò quàm
ridiculam: in primis autem illa, perinde quasi uaticinās,
de his quæ postea acciderunt:

Commiscere simul clypeos.

Tum illud quoque:

Tum uero clamorq; uirum luctusq; coortus.

At uero Zenothemis, libellulū quempiam minutis con-
scriptum literulis, à puero acceptum legebat. Verum
quum ij quorū partes erāt edulia inferre, aliquantisper,
ita ut solent, cessarent morarenturq;: Aristænetus sedu-
lo curans, ne uel id interea temporis, aut ociosum esset,
aut uoluptatis expers, accersitum intro Morionem ius-
sit ridiculum aliquid uel dicere, uel facere, quo magis
etiam exhilararentur conuiuæ. Moxq; ingressus de for-
mis quidam, derafo capite, pauculos capillos in uertice
gestans, eosq; cristæ in morem erectos: hic saltabat, atq;
inter saltandū, quo maiorem cōcitaret risum, rotatu sese
circumagebat, distorquebatq;. Tum cymbalo concusso,
sonabat interim quiddam, linguam imitans Aegyptio-
rum. Postremo dicteria quædam iaculabatur in eos qui
aderant. Ac reliqui scommate tacti ridebant. Verū ubi
& in Alcidamantem simile quiddam torsisset: catulum
illum Melitæum appellans, indignatus ille (iamdudum
autē præ se ferebat, quod inuideret illi, dum probaretur,
ac conui

ac conuiuarum oculos retineret) abiecto pallio, ut se-
cum luctaretur prouocauit. Quod ni faceret, hunc, in-
quit, baculum tibi impingam. Atque ita miser ille Saty-
rion (nam id erat Morioni nomen) congressus cum eo,
pancratio decertabat. Erat id spectaculi multo iucundis-
simum, quippe quū uiderent hominem philosophum cū
Morione compositum, quum ferire, tum uicissim feriri.
Proinde qui aderant partim pudore tangebantur, par-
tim ridebant: donec iam ictus Alcidas, pugnam de-
trectaret, ab homuncione omnium plausu comprobato
certamine superatus. Hæc igitur, quū essent non medio-
cri risu excepta: ibi tandem ingressus et Dionicus me-
dicus haud multo post peractam concertationem, Aic-
bat autem in mora fuisse Polypreponē tibicinem, dum
hunc phrenesi correptū curandi gratia uiseret. Ac pla-
nè quiddam risu dignum, commemorabat. Dicebat enim
in ades illius uenisse sese ignarū etiam hominem iam eo
morbo teneri. At illum protinus surrexisse, foribus oc-
clusis, ac nudato gladio, tibias ipsas sibi tradidisse, ijsq;
uti caneret iussisse. Deinde ubi id non posset, illum per-
cussisse, scuticam sublata manu gestantem. Sese porro in
tanto periculo tale quiddam fuisse commentum. Nempe
ad canendi certamen prouocasse hominem: idq; ea lege
ut uictus præscriptum certumq; plagarū numerū acci-
peret. Ac sese priorem cecinisse, praeue atq; imperite de-
inde traditis illi tibijs scuticam ab illo recepisse: gladium
autem extemplo per fenestras in aream abiecisse. Dein
quum minore iam discrimine cum illo luctaretur, auxi-
lio aduocasse uicinos. Eos reuulsisse belluam, atque in
illorum

illorum opera seruatum sese. Ostendebat autem et plagarum uestigia quædam: nonnullaq; in facie tubera liuentia. Ergo cum Dionicus ob huiusmodi fabulam non minus placuisset, quàm Morio ipse: proxime Isthmum reclinans sese, de reliquijs coenabat. Atq; hic quidem haud absque numine quodam nobis aduenerat: Imò prorsum usui futurus ad ea quæ postea contigerunt. Nam prodiens in medium cõuiuium puer quidam, qui se ab Etœmoele Stoico uenire diceret, epistolium quoddam adferens, aiebat ab hero sibi mandatũ, ut eo palàm omnibus audientibus perlecto, rursus domum sese reciperet. Hic igitur permittente Aristeneto, admotus ad lucernam legebat. PHIL. Num orationem Luciane in sponse laudem compositam, aut carmen nuptiale: quod genus per multa faciunt? LVC. Videlicet nos quoq; tale quippiã existimabamus. Verum ne accedebat quidem ad id, ut aiunt. Ceterum in literis ita scriptum erat. Etœmocles philosophus Aristeneto. Quàm non mouear conuiuijs, omnis antè acta uita mea fuerit testis. Qui quidem quũ quotidie mihi complures ea causa molesti sint, te multo ditiores, tamen haud unquam illis morem gessi: perpendens nimirum, quantum sit in eiusmodi compotationibus tumultus, quantum licentiæ, petulantiaeq;: uerum aduersus unum te mihi uideor meo iure stomachatus, qui tantum temporis à me officiosissime cultus et obseruatus, tamen indignum habueris, quem uel inter reliquos amicos tuos numerares, sed solũ ex omnibus præterieris, idq; quum uicinus essem. Proinde tua causa magis discrucior, qui quidem te tam ingratum præbueris.

Nam

Nam ipse felicitatē nequaquā in hoc statuo, si quis mihi impartiat, uel suam syluestrem, uel leporem: uel placentiam: quæ mihi affatim contingunt apud alios, qui officia norunt. Quandoquidem etiā hodie quum apud discipulum Pammenē cœnare mihi licuerit, oppiparam (ut uocant) cœnam, nō annui tamen uehemēter obsecranti, tibi scilicet demens ego, memetipsum reseruans. At tu nobis præteritis, alios accipis conuiuio. Idq; merito facis, neq; enim ullo modo potes quid sit rectius dignoscere, nec apprehensiuam illam phantasiā habes. Ceterū haud sum nescius, unde mihi ista sint profecta: nempe ab egregijs istis philosophis tuis Zenothemide ac Labyrintho. Quibus equidem (absit inuidia dicto) uel unico syllogismo mihi uideor os protinus obturare posse. Alioqui respondeat istorum aliquis quid sit philosophia, aut hæc quæ inter elementa traduntur: quid habitio differat ab habitu, ut ne qd interim de perplexis illis rogationibus proponā: quid sit syllogismus cornutus: quid acrualis, quid metēs. Verum tu quidem istis fruaris licet. Nam ego, qui solum in bonis ducam quod sit honestum, facile tulero cōtumeliā. Atqui ne possis posthac ad istam excusationem cōfugere, ut dicas te mei oblitum fuisse: nimirum in tanto rerū strepitu, tantisq; occupationibus: bis te hodie sum alloquutus, primum mane domi tuæ: deinde rursum in Castoris ac Pollucis templo rem diuinam facientem. Ac his quidem de rebus hæc responderim. Quod si tibi uideor cœnæ gratia succensere: quid Oeneo acciderit cogitato. Videbis nimirum ipsam etiam Dianam indignantem, quod ille se solā non adhibuerit ad sacrificiū, quum reliquos

reliquos deos omneis acciperet conuiuio. Nam hac de re
sic alicubi meminit Homerus:

Seu quia non norat: seu non succurrerat illi;
Acrius est offensa tamen.

Item Euripides.

Calydon quidem hæc Pelopeij regio solis
Qua parte sæuim spectat aduersa fretum
Agros habens, tum diuites, tum fertiles.

Rursum Sophocles.

Immanis apri triste monstrum, in Oenei
Immisit agros gnata Latonæ dea
Docta eminus missis ferire spiculis.

Hæc tibi è plurimis pauca citauì: ut intelligeres, cuius-
modi præterito uiro Diphilum ad cœnam adhibeas, cui
et ipsi filium cõmiseris tuum. Idq; recte. Est enim iucun-
dus adolescenti, et ita cum eo uiuit, ut placeat, atq; obse-
quatur: atq; adeo nì mihi turpe dictu fuerat, addidissẽm,
et aliud quiddam. Quod quidem tu si libebit, è Zopyro
eius pædagogo uerum esse cognosces. Verum non con-
uenit obturbare in nuptijs: neq; accusare quenquam: præ-
sertim criminibus usqueadeo fœdis ac pudendis. Tamet-
si Diphilus dignus in quẽ facerem, quippe qui duos iam
discipulos à me retraxerit: ego tamen ipsius philoso-
phiæ causa reticebo. Porro famulo huic mandauì, uti
si quam partem dare uelles, uel apri, uel cerui, uel pla-
centæ, mihi deportandam, ut isthoc pacto te mihi de cœ-
na purgares, ne reciperet, ne ad hoc ipsum à nobis mis-
sus fuisse uideatur. Hæc amice quum legerentur, sudor
interim utique mihi manabat præ pudore: simulq; iam
C illud

illud quod uulgo dici solitum est, optabam, ut terra mihi dehisceret : quum uiderem eos qui praesentes aderant ad singulas epistolae partes inter se ridentes, potissimum autem hos, qui nouerant Etæmodem uirum canum, tantumq; scueritatis praeseferentem. Admirabantur igitur, quod eiusmodi uir esset, hactenus fugisse sese, barba uidelicet ac uultus austeritate deceptos. Ceterum Aristeneta mihi quidem haud uidebatur hominem contemptu negligentiaue praeterisse, uerum quod desperasset, si fuisset inuitatus, unquam adduci posse, ut annueret : utq; ad eiusmodi res se morigerum praebere. Eoq; ne tentandum, quidem esse putasse. Ergo posteaquam puer iam legere desisset, uniuersum conuiuium in Diphilum ac Zenonem torquebant oculos, quod hi iam metu trepidi sederent, ac pallidi, ipsaq; uultus inconstantia ac perplexitate crimen agnoscentes, ab Etæmodē intentum. Porro Aristeneta quauquam esset sanè perturbatus, uehementerq; consternatus animo, tamen nos iubeat bibere, conans nimirum id quod euenerat, commode uertere, subridens interim. Ac puerum redire iussit, respondens, ea sibi cura fore. Paulo autem post surgens, et Zeno clanculum sese abduxit è conuiuiō, submonitus à pedagogo, ut discederet innuente, idq; tanquam patris iussu. Ibi uero Cleodemus, qui iamdudum occasionem quaeritabat (Nam gestiebat omnino cum Stoicis consistari, uerum dirumpebatur, quod non reperiret causam ad id satis idoneam) tum igitur, ansam praebente epistola, Huiusmodi, inquit, facit egregius ille Chrysippus, et Zenon ille mirabilis, neque non Cleanthes, uerbula mi-

sera, neque quicquam præter rogatiunculas, & umbras duntaxat philosophorum. Cæterum Etæmocles sunt plerique omnes. Videtis quàm, & ipsæ epistolæ graues sint ac seniles. Postremo Aristanetus hic Oeneus est: Etæmocles Diana, Diij boni, quàm bene auspiciata omnia, quàmq; congrua celebrandæ festiuitati. Ita per Iouë inquit Hermon, supra hunc accumbens: inaudierat autem, ut opinor, apud quendam Aristaneto paratum, ut in conuiuio proponeretur, eoq; putabat non intempestiue faciam mentionem apri illius Calydonij: per lares Aristanete, fac quàm primum sacri partem mittas, ne senex interim ille fame pereat, tanquam Meleager tabefactus. Tametsi nihil queat acerbum accidere, quandoquidem Chrysippus hæc indifferètia censet esse. Ita ne uos Chrysippum nominatis, inquit Zenothemis, erigens sese, maximaq; uoce intonans: an ex uno homine, qui non legitime philosophiam exerceat, nempe præstigiatore isto Etæmocle, Cleantem ac Zenonem metimini, uiros sapientes? At qui tandem estis ipsi uos, qui hæc dicitis: an non tu Hermon Castoris, & Pollucis cesariem, quam habebant auream circumtondisti? Cuius quidem facti poenam dabis carnifici traditus. Tu porro Cleodeme, non ne Sostrati discipuli tui uxore stuprasti? Non ne in adulterio eo deprehensus nefandissima passus es? An non igitur silebitis, quum huiusmodi dedecorum uobis sitis conscij? Atqui non sum meæ ipsius uxoris leno, Cleodemus inquit, quemadmodum tu, neq; discipuli diuersantis apud me uaticum sustuli, quod is deposuerat, eoq; facto rapuisse me per Palladem deicrans abnegauit, neq; qua-

ternis drachmis fœnero, neq; discipulos obtorto collo in uincula duco, nisi in tempore mercedem persoluerint. Verum illud inquit Zenothemis, haudquaquam possis inficias ire, te Critoni uenenum quo patrem necaret ministrasse. Atq; interea forte bibebat, quicquid autem erat in calice reliquum (erat autem ferme semiplenus) in duos illos profundebat. Porro conspersus est pariter, & Ion, idq; præmij tulit, quod illis uicinus accuberet, alioqui eo malo non indignus. Hermon igitur de misso uertice merum è capite abstergebat, eos interim qui præsentēs erant attestans, quod id genus contumelijs esset affectus. Cleodemus autem quum non haberet calicem, inuadens primum conspuebat Zenothemidi: deinde leua comprehensum à barba, plagam in tempus erat illisurus: ac senem fortasse necasset ni Aristenetus dextram sublatam retinuisset. Is mox transcurso Zenothemide inter utrumq; medius assedit, ut eo ueluti muro dirempti, pacem inter ipsos agerent. Hec igitur dum gerebatur. Philon, equidem uaria meo cum animo uoluebam. Primum illud statim occurrebat, nullum esse operæ precium, si quis disciplinas perdiscat, ni simul, & uitæ rationes, ad id quod est optimum, accommodet, atq; componat: quum uiderem illos qui uerbis alios antecellerent, quam factis ipsis sese ridiculos exhiberent. Deinde & illud ueniebat in mentem, ne forte uerum esset, quod uulgo pleriq; dicebant, uidelicet eruditionem à recta ratione bonisq; institutis abducere istos, qui solos libros spectarēt, quiq; sollicitudine curaq; quam illi adferrent, perpetuo tenerentur. Quandoquidem quum ibi tam multi præsentēs essent

essent philosophi, ne casu quidem ullum erat cernere à peccando immunem. Verum alij faciebant turpia, alij dicebant turpiora. Neque enim iam poteram eorum quæ fiebant culpam, uino auctori imputare: mecum reputans, cuiusmodi essent, quæ Etæmoeles, neq; cibo, neq; potu etiamdum gustato, scripserat. Ita rerū uices præposteræ, atque inuersæ uidebantur, siquidem uidisses idiotas illos summa cum modestia conuiuium agitantes, neq; uino petulantes, neq; indecore sese gerentes. At ridebant duntaxat: et iam damnabant eos opinor, quos dudum suspexerant, ex habitu iudicantes eos alicuius esse precij. Contrà sapientes illi, et in libidinem ferebātur, et conuicijs certabant, et supra modum sese potu cibisq; explebant: postremo uociferabantur, et ad manus usq; conferendas rapiebantur. Ceterum admirandus ille Alcidas, etiam meiebat sub oculis omnium, nihil reueritus fœminas. Ac mihi quidem, si quis hæc quæ in eo conuiuium gerebantur rectissime uoluisset conferre, similima uidebantur ijs quæ de Eride dea poëtæ fabulantur: nempe hanc, quod non esset ad Pelei nuptias aduocata, malum in medium conuiuium abiiecisse, ex quo tam ingens apud Troiam bellum fuerit ortum. Itidem Etæmoeles mihi uisus est epistola illa, quasi malo quopiam in medium proiecta, non minus malorū, quàm Ilias habebat, excitasse. Neq; enim finem cōtentionis faciebant Zenothemis ac Cleodemus: quanquam medius inter utrunq; intercesserat Aristænetus. Age, inquit Cleodemus, in præsentiarum quidem sat est, si literas nescire conuincamini: sed crastino die uos ulciscar, quibus conueniet modis. Responde mihi Zeno-

them, uel tu uel elegantissimus iste Diphilus: qua tandem gratia pecunie possessionem inter indifferentia ponendam esse censetis: cū ex omnibus nil aliud spectetis, quā ut ipsi quā plurimum pecunie possideatis? Atq; ob id causæ, semper apud diuites hæretis: sceneratis atq; usuris incumbitis, neq; non mercede docetis. Rursum quur uoluptatem detestemini, atq; hac de causa Epicureos in ius uocetis: quum ipsi uoluptatis gratia, turpissima tum facitis, tum patimini: indigne ferentes si quis uos non uocarit ad coenam, rursum si uocemini, non sat est tantum uorare ut cibo turgeatis, nisi & famulis tantum donetis. Atq; hæc quum diceret, pariter, & linteum reuellere conatus est, quod Zenothemidis puer tenebat, omni carniū genere refertum: planeq; futurum erat, ut apertum illud ac solutū medium in solum abiiceret, nisi quia puer non omittebat è manibus gnauius aduersus trahentem retinens. Hic Hermon: Euge Cleodeme, respondeat qua gratia damnent uoluptatem: quum ipsi supra ceteros omneis studeant uoluptati? Quin magis, inquit Zenothemis, tu Cleodeme respondeto, quamobrem diuitias inter indifferentia numeres. Imò tu potius. Atq; hunc ad modum diutius est altercatum: donec Ion capite tandem in apertum prolato, desisite inquit: Ego si libet sermonum argumenta proponam in medium, conuiuio nuptijsq; digna. Vos porro citra contentionē uicissim, & dicite, & auscultate: quemadmodum, & apud Platonem nostrum, alternis dicendi uicibus res, ut plurimum agitur. Id dictum probabant, quum omnes qui aderāt, tum in primis Aristanetus, atq; Eucritus, nimirum in spem erecti, fore ut eo

ut eo pacto ab odiosis illis contentionibus discedi posset. Et Aristanetus priorem in locum sese recepit, iam partam esse pacem ratus. Iamq; nobis inferebatur ea cōuiuij pars, absolutam coenam uocant, singula singulis aues, carnes aprugna, pulpa leporina, piscis Tagenicus, placentae, breuiter illa, quaecunque liberum est, seu uelis in aluum condere: seu domū asportare malis. Apponebatur igitur, non sua cuiq; quadrula, uerum Aristaneto, atque Eucrito, eadem in parte mensae, una ambobus cōmunis, ita ut de sua utriq; parte quae se spectaret, essent edendū, aut tollendum. Deinde altera Zenothemi Stoico, & Hermoni Epicureo, & his item inter ipsos communis. Deinceps Cleodemo, atq; Ioni. Post hos sponso ac mihi. Porro Diphilo duorum pars apposita, propterea quod Zeno iam discesserat. Hæc facito Philon, uti memoria teneas. Nam paulo post, ad intellectum narrationis erunt usui. PHI. Meminero sanè. LVC. Tum Ion, primus igitur exordiar inquit, si quidē uidetur. Deinde ubi paulisper intersiluisse: Cōueniebat, inquit, fortassis, ut apud eiusmodi uiros de ideis, atq; incorporeis substantijs, deq; animi immortalitate sermo haberetur, uerum ne mihi contradicant ij qui diuersam philosophiæ sectam sequuntur, de nuptijs dicam, ea quae congruunt. Atque illud quidem optimum fuerat futurum, si nuptijs opus nō haberemus, sed Platonis ac Socratis dogma sequuti à foeminarum commercio nos penitus abdicaremus. Etenim qui ita fecissent, ij demum ad absolutam illam uirtutem pertingere potuissent. Quod si uiris omnino ducendae sint uxores, ut eas iuxta Platonice sententiam inter se communes

C 4   habeant,

habeant, uidelicet quo zelotypia uacemus. Hæc quum essent risu excepta, ut quæ nimis intempestiue dicerentur, tum Dionysodorus, non tu desines. inquit, barbarica ista nobis occidere? Nam ubi zelotypiam istam reperiās, aut apud quem? At tu etiam hiscere audes, inquit, sterquilinum? Ad hæc Dionysodorus, opinor, iam erat conuicia quæ conueniebat regesturus, uerum grammaticus Istieus uir optimus ille: Desinite inquit, Ego uobis epithalamion recitabo, simulq; cœpit legere. Erant autem Elegiaci uersus hi, si satis memini.

Nuper Aristaneti in ædibus unica summo

Nutrita est studio diua Cleantis hera.

Virginibus cunctis reliquis præstantior una

Vel potior Phœbe, uel potior Venere.

Salue, et tu iuuenum ualidissime sponse ualentum.

Nereo prior, ac fortior Aecida.

At rursum uobis hoc carmen sepius olim,

Commune ambobus coniugiale canant.

Hæc ita ut est consentaneum, risus est cōsecutus. Reliquum erat, ut cibi tolleretur. Iamq; tollebant Aristanetus, atq; Eucritus ex his quæ sibi fuerant proposita suam utraq; partem. Tum ego quæ mihi, et Chereas item quæ sibi erant proposita. Eundem ad modum Ion, et Cleodemus. Porro Diphilus etiam Zenonis digressi partem tollere parabat: affirmans uni sibi ea fuisse proposita: atque hac de causa cum ministris dimicabat, ac uicissim inter sese trahabant manibus utring; in auem iniectis: non diutius quàm Patrocli cadauer hinc, atque illinc attrahere conantes. Postremo uicit ille, atq; abstulit, plurimum interrim

terim risum præbens conuiuiis: maxime quum eam ob rē postea grauitèr stomacharetur: perinde quasi atroci affectus iniuria. Iam uero Zenothemis atque Hermon, qui pariter ut dictum est, accumbebant: alter superius, puta Zenothemis: alter infra hunc, reliqua quidem, quoniam equalia fuerant apposita, citra pugnam sustulerant. Cæterum auis, quæ iacebat ad Hermonis partem, erat altera paulo pinguior: idq; ita casu euenerat, opinor. Iamq; suam uterq; sublaturus erat, ibi Zenothemis (sed tu mihi nunc quàm maxime fac animum aduertat, iam enim ad ipsum negocij caput peruenimus) Zenothemis inquam, omissa ea quæ sese spectabat, eam quæ ante Hermonem iacebat tollere est aggressus: quæ quidem (uti iam diximus) erat pinguiscula. At ille contra nitens retinebat, haud sinens, ut ea in re potiores ferret. Inter hæc clamore coorto utrique in alterum irruentes ipsis auibus facies mutuò cædebant: ac barbis inuicem prehensis auxilio aduocabāt: hic quidem Cleodemum, puta Hermon: ille uero, nempe Zenothemis, Alcidamantem ac Diphilum. At ceteri quidem ad partes accesserunt, partim huius, partim illius, præter unum Ionem, qui sese neutrum atq; ancipitem seruabat. Cæterum illi inuicem conserti pugnabant. Ac Zenothemis quidem scyphum è mensa sublatum, eum qui coràm Aristæneto stabat, abiicit in Hermonem.

Atq; hunc haud tetigit, aliò sed flexus aberrat. Verum sponsi caput dissecuit, alto grauissimoq; uulnere. Itaque mulierum coorta uociferatio, quæ medium in prælium insiliebat: cum primis autem adulescentuli mater,

ter, quum iam sanguinē eius aspexisset: præterea, & spō
 sa metu territa, profiliit. Inter hæc Alcidas strenuum
 uirum præstitit, quum Zenothemidi ferret opem, & il-
 liso suo baculo, Cleodemi quidem caluariam, Hermonis
 uero maxillam comminuit: ad hæc è famulis aliquot opi-
 tulari parantes uulnerauit. Quamquam illi nihil his re-
 bus territi cesserunt. Verum Cleodemus intentato digito
 Zenothemidi oculum effodit: tum admotus nares mor-
 dicus auulsit. Porro Hermon Diphilū Zenothemidi sup-
 petias ferre conatum, è spōda in terram præcipientem de-
 dit. Sauciatus est, & Istieus grammaticus, dum interuen-
 tu suo eos studet dirimere: calice uidelicet in dentes illius
 illiso: idq; à Cleodemo, quum hunc Diphilum esse credi-
 disset, non Istieum. Iacebat igitur miser ille, iuxta suum
 ipsius Homerum, sanguinem ab ore uomens. Præterea
 tumultus, atq; lacrymarum plena undiq; erant omnia:
 dum & mulieres eiularent Chereæ sponso circumfusa,
 dumq; alij has student compescere. Porro maxima malo-
 rum omnium pars erat Alcidas, postea quàm semel
 ad suum redisset ingenū feriens, quicumq; forte in ipsum
 incidisset. Neque uero pauci in eo prælio cecidissent, si-
 to, ni baculum is fregisset. Ego porro iuxta parietem ere-
 ctus assistens, spectabam omnia, neq; me ei negotio ad-
 miscebam, nimirum Istiae iam doctus exemplo: quàm ef-
 fet periculosum eiusmodi conflictus uelle dirimere. Lapi-
 thas itaque Centaurosq; uidisses, eueriti mensas, effundi
 sanguinem, proijci scyphos. Demum Alcidas subuer-
 sa lucerna, magnas induxit tenebras. Iamq; res ut est
 coniectu facile, atrocior etiam multo esse cœpit, præse-
 tim

D. ERA

tim quum haud effe-
 recuperare, sed mu-
 nebris. Post ubi acci-
 adportans, Alcidas
 stem sustollens, niq;
 soderus autem in a-
 bens est. Nam ut
 psus in solum decia-
 tumultu calicem si-
 ita factum, non ad-
 asseuerabat. His r-
 mus denuo in ridi-
 mantis, Dionysod-
 fauci, sublatis sarc-
 effecti modis, maxi-
 oculo tum nare n-
 tans: adeo ut He-
 malorum, nam l-
 testaretur: Mer-
 dolorem in mec-
 nere à Dionico
 do capite, eide
 rat abducturus
 lebrarat. Dein
 remedium adhi-
 rant, asportati
 terum Alcida-
 bonum extru-
 iecerat, atq;

tim quum haud esset procliue, luminis copiam alicunde recuperare, sed multa interim, ac seua patrata sunt in tenebris. Post ubi accederet, nescio quis lucernam tandem adportans, Alcidas quidem repertus est tibicinæ vestem sustollens, uiq; cum illa congrédi pugnans. Dionysodorus autem in alio quodam ridiculo facinore deprehensus est. Nam ut surrexerat, scyphus è sinu illius elapsus in solum decidit, postea excusans aiebat, Ionem in tumultu calicem sublatum sibi tradidisse, ne periret. Id ita factum, Ion admodum solícite quasi patronum agens asseuerabat. His rebus dimissum est conuiuium, a lachrymus denuo in ridiculum exitum conuersum, idq; Alcidas mantis, Dionysodori, atq; Ionis gratia. Porro qui erant faucij, sublatis sarcinæ ritu, foras deportabantur miseris affecti modis, maxime senex ille Zenothemis, pariter tum oculo tum nare mutilatus, enecari se præ cruciatu clamitans: adeo ut Hermon, quanquam ne ipse quidem expers malorum, nam huic duo dentes fuerât excussi, palam attestaretur: Memineris inquit ô Zenothemis, ne posthac dolorem in medijs habendum ducas. At sponsus iam uulnere à Dionico curato, domum reuectus est fascijs reuincto capite, eidem impositus uehiculo quo sponsam fuerat abducturus. Atque ita miser ille nuptias acerbas celebrarat. Deinde, & alijs item Dionicus pro sua uirili remedium adhibuerat. Postremo postquam iam dormuerant, asportati sunt, pleriq; medijs in uijs uomentes. Cæterum Alcidas inibi remanebat. Neq; enim ualebant hominē extrudere, posteaquam semel sese in spondā abiecerat, atq; ibi transuersus accubisset. Hic erat ô bone
Philon

Philon eius exitus cōiunij, de quo rectissime illud dici pos-
sit, quod in fine Tragœdiarum nonnunquàm accinitur.

Sunt fortunæ uarij casus.

Plurima quæ haud speraueris unquam

Ea conficiunt numina diuim.

Rursum quæ certò speraris,

Ea frustratò non contingunt.

Siquidem, & hæc planè præter expectationem, atq; ino-
pinatò exierunt. Præterea, & illud ià didici, non esse tu-
tum, cui non sit opus, cum eiusmodi philosophis agitare
conuiuium.

LVCIANVS DE

ASTROLOGIA, DES.

Erasmo Rot. interprete.

DE cælo, deq; astris est nobis institutus ser-
mo. Non de ipsis quidem astris, neq; ipso
de cælo, uerum de diuinatione ac ueritate,
quæ ab illis in hominum uitam proficiſci-
tur. Neq; rursum mihi libellus hic se traditurũ aut doctũ
rũ profitetur, quo pacto diuinationẽ hanc assequi liceat.
Sed illud queror, doctos omneis cũ in cæteris oĩbus exer-
ceant sese, suisq; omnibus tradant, solam Astrologiã nec
habere in precio, nec exercere. Atqui hoc doctrine ge-
nus uetustũ est, neq; nuper ad nos perunit, sed inuentũ,
est priscorũ regũ, quos Dij amabãt. Ath uisus ætatis mor-
tales nõ solum inscitia socordiaq; uerumetiã odio labo-
ris, diuersa ab illis sentiũt. Cumq; forte inciderint in eos,
qui

qui falsa predicunt, rũ
logiam habent exosam,
cam arbitantes. Sed ar-
haud recte, sicuti mihi qu-
enim ob imperitiã fabri-
toris inscitiam, ipsa music-
tiũ artium sunt ignari. C-
tura scita est. Primum igit-
mortalibus tradiderunt.
sapientia. Nam cæteris
quos homines antecellu-
incolunt opportunitas, et
tua sit cæli serenitas, tra-
nimutationes, sed eadem
nam uiderent Lunam ni-
tem, sed uaria subinde s-
ti formam, uisa est illis
tione digna. Deinde c-
esse earum rerum cau-
proprium, sed a sole ni-
liq; uarum stellarum m-
pellamus, nam stellar-
earum, ac potestatem.
flet nominibus quoq;
uisum est, confictis: se-
tur in cælo perspe-
finitimis artem impe-
ptij diuinandi ratio
ceperant, in maius

qui falsa predicunt, tū & astra culpant, & ipsam Astrologiam habent exosam, neq; salutare cam, neq; ueridicam arbitrantes. Sed artem magis falsam atq; inanem, haud recte, sicuti mihi quidem uidetur, sentientes. Neq; enim ob imperitiam fabri, ars ipsa culpatur, neq; ob cantoris inscitiam, ipsa musica parū est erudita: quin illi potius artium sunt ignari. Ceterū ars unaquaq; suapte natura scita est. Primum igitur Aethiopes hanc rationem mortalibus tradiderunt. In causa fuit partim gentis eius sapientia. Nam ceteris quoq; in rebus Aethiopes reliquos homines antecellunt sapientia. Partim regionis quā incolunt opportunitas, propterea quod apud eos perpetua sit cœli serenitas, tranquillitasq; neq; patiuntur animi mutationes, sed eadem temperie uiuunt. Itaq; cum primum uiderent Lunam nō semper eodem uultu apparentem, sed uaria subinde specie, & in aliam, atq; aliam uerti formam, uisa est illis ea res admiratione, atq; disquisitione digna. Deinde cum inquisissent, reppererunt hanc esse earum rerum causam, quod lunæ non esset lumen proprium, sed à sole mutuatum. Inuenerunt autem, & reliquarum stellarum motus, harum quas nos erronee appellamus, nam stellarum hæ solæ mouentur, naturamq; earum, ac potestatem, & effectus, quos unaquaq; præstet nominibus quoq; inditis, non illis quidem utcumque uisum est, confictis: sed quæ notæ rerum essent. Hæc igitur in cœlo perspexerunt Aethiopes, mox Aegyptijs finitimis artem imperfectam tradiderunt. Porro Aegyptij diuinandi rationem, quam ab illis dimidiatam acceperant, in maius prouexerunt: quippe qui mensuram
etiam,

etiam, ad quam unaquęq; stella moueretur, indicarint. Ad hæc annorum, mensium, horarumq; numerum insti-
tuerunt. Ac menses quidem illi luna metiuntur, atq; eius
recurſu finiunt. Annum uerò ſole, & huius circuitu me-
tiuntur. Quin hiſ etiam maiora oſtenderunt. Nam ex
uniuerſo cælo reliquisq; ſtellis, & errantibus, & fixis,
neq; ſimul cum cæteris ſeſe mouentibus, duodecim par-
tes effecerunt in hiſ quę mouentur, & unamquaq; ſuis
animantibus repræſentarunt, partim marinis, partim ho-
mine, partim ſeris, partim uolatilibus, partim pecudibus.
Vnde & ſacra Aegyptiorum uariè fiunt. Neque enim
omnes Aegyptij, ex omnibus duodecim partibus diuina-
bant. Sed alij alijs utebantur partibus. Itaq; arietem col-
lunt, qui ad Arietem ſpectabant: piſcibus non uſcuntur,
qui Piſces annotant. Nec hircum maſtant, qui Capri-
cornum uiderant, atq; alij item alia uenerabantur, quę
quiſque inuenerat. Quin taurum etiam ob honorem cœ-
leſtis Tauri colunt. Nam Apis apud illos, res in primis
ſacra, regionem ſortitus eſt, & qui eam incolunt partē,
oraculum quoq; dicarunt, ſignum uidelicet diuinationis.
quam à cœleſte Tauro petunt. Ac nō multo poſt Libys
quoq; artem hanc ſunt aggreſſi. Siquidem & oraculum
quod eſt apud illos Ammonis, ad cælum, & huius ſenten-
tiam reſertur, iuxta Ammonem, quem illi arietis ſpecie
ſingunt. Calluerunt autem hæc omnia, & Babylonij,
atq; hi quidem affirmant ſe primos omnium fuiſſe. Ve-
rū ut ego exiſtimo, multo poſterius ad hoſ ſcientia per-
uenit, At uero Græci nec ab Aethiopibus, nec Aegyptijs
de Astrologia quicquam audierūt. Verum illis Orpheus

Ocagro

D. ERAS.

Ocagro Calliopeq; p
non ille quidem admo
cuit, ſed preſigijs, a
enim illi uſum eſt. Nan
ſacra; cantiones dec
haberet chordas conce
ſentabat. Hæc conqui
omnia delinebat, omni
minis lyram ſpectaba
erat, uerum hæc ma
Græci honorem ha
deſignarunt, & c
lyra. Quod ſi quan
ſum, uel coloribus eſ
li, manibus tenens
innumera multitu
& leo, cumq; ho
memineris, cuiuſ
Cuiuſmodi tauru
diant. Quod ſi e
& in cælo horum
autem, & Tireſi
tum celebris fuiſ
dixiſſe, ſtellarum
mares, non tamen
cipiti quoque ſe
nam, aliquando
regno paterno
logie, cœleſti

Oeagro Calliopeq; prognatus, primus ista monstrauit, non ille quidem admodum dilucide, neque rem clare docuit, sed præstigijs, ac mysticis inuolucris obtexit. Sic enim illi uisum est. Nam cōcinnata lyra, Orgia instituit, sacraq; cantiones decantabat. Porro lyra cum septem haberet chordas concentum mobilium stellarum repræsentabat. Hæc conquirens atque hæc agitans Orpheus, omnia delinebat, omniaq; uincebat. Neq; enim illam hominis lyram spectabant, neq; illi alterius musices studiū erat, uerum hæc magna illa Orphei lyra. Hisce rebus cū Græci honorem habere uellent, locum illi in ipso cœlo designarunt, & complusculæ stellæ uocantur Orphei lyra. Quod si quando Orpheum uideris uel saxo expressum, uel coloribus effictum, sedet in medio, canenti similis, manibus tenens lyram. Circum hunc animantium innumera multitudo, inter quæ, & homo, & taurus, & leo, Cumq; horum singula uideris, fac horum mihi memineris, cuiusmodi sit illius cantus, cuiusmodi lyra. Cuiusmodi taurus, & cuiusmodi leo Orpheum audiant. Quod si eorum quæ dico, causas intelligas, tum & in cœlo horum unumquodque contemplator. Fertur autem, & Tiresia genere Bœotius, diuinandi gloria multum celebris fuisse. Hunc Tiresiam ex Græcis aiunt dixisse, stellarum erraticarum alias esse fœminas, alias mares, non tamen eadem efficere. Vnde eundem ancipiti quoque sexu fuisse fabulantur, aliquando fœminam, aliquando marem. Porro Atreo, & Thyeste de regno paterno decertantibus, iam tum maximam Astrologiæ, cœlestisq; doctrinæ curam fuisse Græcis, palam est. Ac

est. Ac publico consensu statuerunt Argiui, ut uter scientia precelleret, is imperio potiretur. Ibi Thyestes arietem illis in cœlo demonstrauit, atque hinc aureum arietem Thyestæ fuisse proditum est fabulis. At Atreus de sole, deq; uario illius exortu locutus est, ostendens non eodem modo ferri solem, et mundum, sed contrario inter se cursu rapi. Et qui nunc uidetur occasus, cum sit occasus mundi, solis exortum esse. Hæc locutum Argiui regem creauerunt, magnamq; doctrinæ laudem est affecutus. Equidem, et de Bellerophonte similia sentio. Nam alatum equum illi fuisse, non admodum credo. Verum arbitrator illum hanc disciplinam sectantem, sublimiaq; cogitantem, et inter astra uersantem, in cœlum non equo ascendisse, sed animo. Eadem de Phryxo Athamantis filio dixerim, quem aureo ariete per aërem uectum fabulantur. Quin et ipsum sanè Dædalum Atheniensem, etiam si res est noua auditu, tamē haud existimo eum ab Astrologia fuisse alienum. Sed cum ipse ea maximè est usus, tum filium suum eandem perdociuit. Ast Icarus cum iuuentutis calore, et inscitia, non ea disquireret, quæ cōueniebant, sed ad ipsum usque polum animo tolleretur, delapsus est à uero, totaq; aberrauit arte, et in mane præceps decidit rerum immense profunditatis. De quo Græci secus fabulantur, qui ex huius nomine sinum eius maris Icarium frustra uocant. Fieri potest, ut Pasiphaë quoque cum ex Dædalo de Tauro audisset inter stellas apparente, deq; ipsa Astrologia, in artis amorem incidere, ob id existimant factum, ut Dædalus illam tauro copulari. Sunt autē qui scientiam in portiones par-

titi in

titi in singulis p
que ad lunam, al
tinent congerent
illorū. Atq; Endy
solis cursum depre
ens imperfectum
tontem solis filium
quam ueram nar
ab eo, ut sibi lice
ce fuisse, monuisse
tontem uero con
ob imperitiam i
aliquando long
les frigus atq; es
lignatum Iouen
tontem. Eum de
prosequebantur
populi, ac laci
bant, electrū d
neq; pium est
illi filius inter
bulosa, quib
sentaneum est
Minoæ Iouis
Mercurij? Ve
eosq; nascent
spiciebat M
bus, in hoc
lia produ

titi in singulis partibus singuli elaborarint, alij in ijs quæ ad lunam, alij quæ ad Iouem, alij quæ ad solem pertinent congerentes, neq; non cursum, ac motum & uim illorū. Atq; Endymion lunæ rationem tradidit. Phaëton solis cursum deprehendit, non ille quidem uere, sed moriens imperfectam artem reliquit. Hæc qui ignorant, Phaëtonem solis filium credunt, fabulamq; de illo haudquaquam ueram narrant, adiisse Solem patrem, ac postulasse ab eo, ut sibi liceret lucis currum moderari, illum id concessisse, monuisseq; qua ratione foret aurigandum, Phaëtonem uero conscenso curru, partim ob ætatem, partim ob imperitiam ita egisse, aliquando esset uicinus terre, aliquando longo semotus spatio à terra, interim mortales frigus atq; æstus intolerabilis conficiebat. Ob hæc indignatum Iouem ingenti fulminis telo percussisse Phaëtonem. Eum deiectum sorores circumstantes magno luctu prosequiebantur, donec immutarent formas, quæ nunc sunt populi, ac lachrymarum uice, quibus fratrem deplorabant, electrū distillant. Haudquaquam hæc ita gesta sunt, neq; pium est his habere fidem, neq; Soli fuit filius, neque illi filius interijt. Sed narrant Græci & alia permulta fabulosa, quibus ego non admodum credo. Nam qui consentaneum est credere Aeneam Veneris fuisse filium, aut Minoa Iouis, aut Ascalaphum Martis, aut Autolicum Mercurij? Verum hi homines pij Dijsq; grati fuerunt, eosq; nascentes, hunc Venus, illum Iuppiter, alium, respiciebat Mars. Etenim qui patres familiās sunt mortalibus, in hoc progignendi genere, ij ueluti parētes sibi similia producūt omnia, & colorem, & formam, & facta, &

D

animum

animū. At rex quidem Minos Iouis auspicijs, Aeneas for-
mosus Veneris favore natus est. Fur Autolycus. At ea su-
racitas illi ex Mercurio contigit. Iam uero nec Saturnum
Iuppiter coniecit in uincula, nec in tartara præcipitem
dedit, neq; cetera machinatus est, quæ putant homines. Ve-
rum Saturnus extremus mouetur, proculq; à nobis semo-
tus est. Segnis illi motus, neq; facilis animaduersu mortali-
bus, atq; hanc ob causam, illum stare dicunt, ceu uincula-
lis alligatum. Ceterum ingens aëris altitudo tartarus ap-
pellatur. Sed potissimum ex Homeri poëta Hesiodiq; car-
minibus liceat intelligere priscorum fabulas cum Astrolo-
gia consentire. Siquidem ubi Iouis catenam narrat, ac
Solis iacula, quæ quidem ego radiorum ictus esse conij-
cio, tum urbes quas in clypeo sinxerat Vulcanus, præ-
terea choream, et uineam, ad hæc quæcunq; de Veneris
ac Martis adulterio dixit, deq; detectione, haud aliunde,
quàm ex hac scientia sunt conficta. Quandoquidem Ve-
neris et Martis concursus, Homericæ cantilenæ præbet
argumentum, in alijs autem uersibus utriusq; diuersum
effectum descripsit, Veneris, cum ait illi.

Tute Venus iucunda magis connubia cura.

Porro de belli negocijs,

Cuncta cito hæc cura fuerint Marti atq; Mineræ.
Hæc cum intelligerent ueteres illi, maxime diuinationi-
bus utebantur, nec eam ociosam esse putabant, adeo ut
nec urbes conderent, neque moenia circumducerent, neq;
quenquam occiderent, neq; ducerent uxores, priusquam
de singulis à uate responsum acceperant, Deniq; nec ip-
sa deorum oracula, ab arte astrologica erant aliena. Ve-

rum

rum apud Delphos uirgo prædicendi munus admini-
strat, quæ cœlestem illam Virginem repræsentat: ac Dra-
co suo tripode uocem edit, quoniam & inter stellas Dra-
co conspicitur: in Didymis uero templum est Apollia-
nis, & hoc, sicuti mihi uidetur, ex his Didymis, id est, ge-
minis, qui cœlo sunt, appellatum. Usque adeo uero diuina-
tio uisa est illis res sacra, ut Vlysses etiam cum errando
fessus uellet certò de rebus suis cognoscere, ad inferos
penetrarit, non quò uideret umbras & locum inamœ-
num, sed quod cuperet cum Tiresia colloqui. Qui simul
atq; in locum peruenerat, quem Circe monstrarat, foue-
am fodit, oues mactauit: cumq; complures essent umbrae,
atq; inter has matris quoq; sanguinem bibere cupientes,
non prius permisit ulli, ne matri quidem, quam Tiresia
gustasset, coactusq; esset sibi uaticinium edere: potuitq;
interim matris umbram uidere sitientem. Ad hæc Lycur-
gus Lacedæmonijs omnem Reip. administrationem è cœ-
lo temperabat, ac legem illis dedit, ne quando in bellum
prodirent, ante plenilunium. Non enim existimabant
eandem esse ciuitatis administrationem, crescente luna
& euanescente, propterea quòd omnia ab illa regeren-
tur. Porro Arcades soli hæc non receperunt, nec in præ-
cio habuerunt Astrologiam, sed iidem ob imperitiam
& stultitiam aiunt se luna antiquiores esse. Proinde cum
nostri maiores usque adeo fuerint Astrologiæ studiosi,
huius ætatis homines partim aiunt fieri non posse, ut ho-
mines finem inueniant diuinandi scientiæ, propterea
quòd neq; certa sit, neq; uera, neque Martem aut Iouem
nostra causa moueri in cœlo, uerum illis humanarum re-

rum nullam esse curam, neq; quicquam esse eis cum his
negocijs commercij, uerum secundum hos necessitate cir-
cumaguntur: partim dicunt Astrologiam non esse quidem
mendacem, at inutilem. Non enim mutari uaticinio quæ-
cunq; fatis decreta instant. At ego sanè utrisq; ressonde-
re possum, stellas in coelo suo quidem motu uolui, cæte-
rum obiter eius motus effectum ad nos peruenire. An uis
equo currente, et gallinis aut hominibus tumultuantia-
bus, lapides subfilire, stipulasq; moueri uentis cursu con-
citatis, syderum uero uertigine nihil præterea effici: tum
ab igni exiguo calor ad nos permanat, neque nostra ta-
men causa quicquam erit ignis, neq; illi curæ est æstus no-
ster, ab astris autem nihil ad nos defluit? At sanè fieri
non potest, ut per Astrologiam ex malis bona faciamus,
neque mutare quicquam earum rerum, quæ ab illis
ad nos demanāt. Sed hanc utilitatem ars adfert
utentibus. Bona multo ante delectant
eos, qui uentura præscierint: mala
uero facile cum non impru-
dentibus uenerint, acci-
piuntur. Neq; enim
in illos irru-
unt, sed
quia
meditata
expectataq; sunt,
leuia mitiaq; uidentur.
Hec mea est de As-
trologia sen-
tentia.

ORNATISSIMO DO- CTISSIMO QVE VIRO

Thomæ Ruthalo regio apud Anglos

Secretario, Thomas Mo-

rus S P. D.

I quisquam fuit unquam uir doctissime, qui Horatianum præceptū impleuerit, uoluptatemq; cū utilitatē cōiunxerit, hoc ego certe Lucianū in primis puto præstitisse. Qui et superciliosis abstinens Philosophorum præceptis, et solutioribus Poëtarū lusibus, honestissimis simul et facetissimis salibus, uitia ubiq; notat atq; infectatur mortaliū. Idq; facit, tam scite, tantaq; cum fruge, ut quum nemo altius pungat, nemo tamen sit, qui non æquo animo illius aculeos admittat. Quod quum nunquam non egregie faciat, fecisse tamen mihi singulari quodam modo uidetur in tribus his Dialogis, quos ob id ipsum è tanto festiuissimorum numero potissimum delegi, quos uerterem, alijs tamen alios fortasse longe prælaturis. Nam ut è uirginibus non eandem omnes, sed alius aliam, pro suo cuiusq; animo præfert, deamatq;, non quam præcipuam tutò possit asserere, sed quæ sibi uideatur: ita è lepidissimis Luciani dialogis, alius alium præoptat, mihi certe isti præcipue placuerunt, neque temere tamen (uti spero) neque soli. Nam ut à breuissimo incipiam, qui Cynicus inscribitur, quiq; posse uideatur ipsa breuitate contemni, nisi nos Horatius admoneret, sepe etiam in exiguo corpore uires esse præstantiores: ipsiq; minimas

etiam gemmas esse uideremus in precio In eius ergo delectu honorifico calculo mecum suffragatus est diuus Ioannes Chrysostomus, uir acerrimi iudicij, doctorum ferme omnium Christianissimus, & Christianorum (ut ego certe puto) doctissimus, quem usque adeo Dialogus hic delectabat, ut bonam eius partem in Homiliam quandam quam in Ioannis euangelium commentatus est, inseruerit. Neque id immerito. Quid enim placere uiro graui, uereq; Christiano debuit, quàm is dialogus, in quo dum aspera, paruq; contenta Cynicorum uita defenditur, mollis atq; eneruata delicatiorum hominum luxuria reprehenditur? Nec non eadem opera, Christianae uitae simplicitas, temperantia, frugalitas, deniq; arcta illa atq; angusta uia, quae ducit ad uitam, laudatur. Iam Necromantia (nam hic secundo dialogo titulus est) non satis auspicato uocabulo, sed materia tamen felicissima, quàm false taxat, uel Magorum praestigias, uel inania Poetarum figmenta, uel incertas quauis de re philosophorum inter se digladiationes? Superest Philopseudes, qui non sine Socratica ironia, totus uersatur (id quod titulus ipse declarat) in ridenda, coarguendaq; mentiendi libidine: dialogus nescio certe lepidiorne, an utilior. In quo non ualde me mouet, quod eius animi fuisse uideatur, ut non satis immortalitati suae consideret, atq; in eo fuisse errore, quo Democritus, Lucretius, Plinius, plurimiq; iidem alij. Quid enim mea refert quid sentiat his de rebus ethnicus, quae in praecipuis habetur fidei Christianae mysterijs? Huc certe fructum nobis offeret iste dialogus ut, neq; Magis habeamus praestigij fidem, et superstitione careamus, quae

quæ passim sub specie religionis obrepit, tum uitam ut agamus minus auxiam, minus uidelicet expauescentes tristia quæpiam ac superstiosa mendacia, quæ plerunque tanta cum fide atque autoritate narrantur, ut beatissimo etiam patri Augustino, uiro grauissimo, hostiq; mendaciorum acerrimo, nescio quisnam ucterator persuaserit, ut fabulam illam de duobus Spurinis, altero in uitam redeunte, altero decedente, tanquam rem suo ipsius tẽpore gestam pro uera narraret, quam Lucianus in hoc dialogo, mutatis tantum nominibus, tot annis antequam Augustinus nasceretur, irrisit. Quo minus mireris, si pinguioris uulgi mentes suis figmentis afficiant ij, qui se tum demum rem magnam consecisse putant, Christumq; sibi deuinxisse perpetuo, si commenti fuerint, aut de sancto aliquo uiro fabulam, aut de inferis tragœdiam, ad quam uetula quæpiam aut delira lachrymetur, aut pauida inhorrescat. Itaq; nullam ferè martyris, nullam uirginis uitam prætermiserunt, in quam non aliquid huiusmodi mendaciorum inseruerint, pie scilicet: alioqui enim periculum erat, ne ueritas non posset sibi ipsa sufficere, nisi fulciretur mendacijs. Nec ueriti sunt eam religionem contaminare figmentis, quam ipsa ueritas instituit, et in nuda uoluit ueritate consistere, nec uiderunt usque adeo nihil istiusmodi fabulas conducere, ut nihil perniciosius officiat. Nempe (ut memoratus pater Augustinus testatur) ubi admixtum subolet mendacium, ueritatis ilico minuitur ac labefactatur autoritas. Vnde sepe mihi suspicio suboritur, magnam huiusmodi fabularum partem, à uafrijs ac pessimis quibusdam nebulonibus, hæreticis que

confictam, quibus studium fuit, partim ex incauta, simpli-
cium potius, quàm prudentium credulitate uoluptatem
capere, partim fabularum fictarum commercio, fidem ue-
ris Christianorum historijs adimere: quippe qui frequen-
ter quedam, his quæ in sacra scriptura continentur, tam
uicina confingunt, ut facile se declarent, adludendo lu-
fisse. Quamobrem quas scriptura nobis historias diuini-
tus inspirata commendat, eis indubitata fides habenda est.
Cæteras uero ad Christi doctrinam, tanquam ad Crito-
lai regulam, applicantes caute & cum iudicio, aut re-
cipiamus, aut respuamus, si carere uolumus & inani fi-
ducia, & superstitiosa formidine. Sed quò progredior? epi-
stola frè iam librum superat: nec interim tamen uerbum
de tuis laudibus ullum, in quas alius fortasse totus incubu-
isset: quarumq; citro ullam adulandi suspensionem uber-
rimam mihi materiam præbuisent (ut cæteras uirtutes
tuas omittam) uel egregia doctrina tua, summaq; in re-
bus agendis prudentia: quam tot in diuersis nationibus,
in tam arduis negocijs, tam feliciter actæ legationes de-
clarant: uel singularis fides, grauitasq;, quam nisi satis
perspectam, exploratamq; habuisset, nunquam te pru-
dentissimus princeps sibi à secretis esse uoluisset. Sed
cæterarum uirtutum tuarum prædicationi unica mode-
stia tua reluctatur: quæ faciat, ut quum laudanda tam
libenter facias: fecisse te tamen non libenter audias. Par-
co igitur pudori tuo: hoc unum duntaxat abs te præca-
tus: ut has in Græcis literis studij mei primitias æquo
animo suscipias, sinasq; ut quaecunq; apud te sint amo-
ris officijq; in te mei monumentum. quas tibi sim ausus
eo maiori

eo maiori fiducia committere, quod & si tam acre tibi iudicium sit, ut quicquid erratum fuerit, nemo penetrantius uideat: is tamen est ingenij tui candor, ut nemo libentius conuiueat. Vale.

LVCIANI CYNICVS

THOMA MORO INTERP.

LVCIANVS ET CYNICVS.

VID tu tandem? barbam quidē habes, & comam, tunicam non habes, nudusq; conspiceris, ac sine calceis, delecta nimirum uaga, inhumanaq; ac ferali uita: tum proprio corpore contra quā faciūt ceteri, semper usus incommode, nunc huc, nunc illuc circuis: in arido præterea solo cubans, adeo ut plurimum etiam sordidū, tritum isthoc pallium referat, alioqui nec ipsum, uel tenui filo, uel molle, uel florulentum. CYN. Neq; enim indigeo: siquid est huiusmodi, ut comparetur facillime, dominoq; minimum exhibeat negocij, id inquam mihi sufficit. At tu per Deos dic mihi, putas ne esse in luxu uitium? LVC. Imò admodum. CYN. Contra in frugalitate uirtutem? LVCIA. Admodum. CYN. Cur igitur tandem quum me uideas uiuentem frugalius quā uulgo faciunt homines, eos uero sumptuosius, me, non illos arguis? LVCIAN. Quia non frugalius per Iouem uideris mihi, sed egentius uiuere, imò uitam omnino egenam atq; inopem. Nam tu nihil à mendicis differs, qui cibum mendicant in diem. CYN. Vis ergo uideamus (quando=

D 5   quidem

quidem huc processit oratio) quidnam inopia sit, quidq;
 rursus copia? LVC. Si tibi quidem ita uidetur. CYN.
 Nuncquid ergo satis id cuiq; est, quicquid ipsius
 explet necessitatem? an aliud quippiam dicis? LVC.
 Esto istud. CYN. Indigentia uero quicquid cuiusquam
 usui deest, nec ed, quò sit necesse, petuenit? LVC. Scilicet.
 CYN. Nihil igitur meis in rebus deest. Nihil enim
 in his est, quod necessitatem non expleat meam. LVC.
 Quo pacto illud ais? CYN. Scies si consideres in quem
 usum eorum quodq; paratum est, quorum egemus, ut do-
 mus, an non tegumenti gratia? LVC. Maxime. CYN.
 Quid uestis, cuius gratia? non ne tegumenti etiam ip-
 sa? LVC. Sanè. CYN. At ipso per deos tegumen-
 to, cuius rei gratia indigerimus, non ne ut melius se
 habeat id quod tegitur? LVC. Mihi quidem sic uide-
 tur. CYN. Vtrum igitur tibi peius se habere hi uiden-
 tur pedes? LVC. Nescio. CYN. Atqui hoc pacto di-
 diceris: quodnam pedum officium est? LVC. Ingressi.
 CYN. An deterius ergo ingredi pedes tibi uidentur
 mei, quam aliorum? LVC. I. Istud uero fortasse non.
 CYN. At non possent, seu sese melius seu deterius ha-
 berent, officium suum prestare? LVC. Fortasse. CYN.
 Pedibus ergo nihil peius affectus uideor, quam alij?
 LVC. Non uideris. CYN. Quid corpus uerò meum?
 Num deterius quàm reliquorum? Nempe si deterius se
 haberet, esset idem imbecillius: corporis quippe uirtus
 robur est. An meum ergo debilius? LVC. Non uidetur
 CYN. Neque pedes ergo tegumento uidentur egere,
 neque reliquum corpus. Quippe si egerent, male habere-
 rent.

rent. Egestas ei
 facit, ea quibus
 corpus uidetur
 Manifestum est
 set, robustumq;
 corpus abefaciunt
 CYN. Quo pa-
 me arguis, uitam
 cas? LVC. Id
 tu colis) ac sup-
 multa nimirum
 peressent abun-
 lupatam quoq;
 saltem partis ex-
 bilo certe magis
 etiam bibunt s-
 queadmodum
 habes: : quar-
 dum & illis
 co decentius
 tum Deus pr-
 oues effectat
 reliquum de-
 oleum, & m-
 lia quidem e-
 remus, pec-
 Præterra-
 rum in m-
 effecta di-

rent. Egestas etenim omnino mala, ac peius habere se facit, ea quibuscumq; adfuerit. At ne ali quidem deterius corpus uidetur meū, quod quibuscumq; cibis alitur. L V C.

Manifestum est id quidem. C Y N. Nam nec uegetum esset, robustumq; si aleretur male. Mala siquidem alimenta corpus tabefaciunt. L V C. Ista quidem ita se habent.

C Y N. Quo pacto igitur, dic mihi, his ita se habentibus, me arguis, uitamq; improbas meam, ac miseram prædicas? L V C. Ideo per Iouem, quod quum natura (quam

tu colis) ac superi terram in communi statuerint, ex ea multa nimirum ac bona ediderint, ut nobis omnia superessent abunde, non in necessitatem modo, uerum in uoluptatem quoq; tu tamen horum omnium aut maximæ

saltem partis expers es, nec eorum quoquam frueris nihilo certe magis, quam fera. Nempe aquam bibis, quam etiam bibunt fera: Comedis uero quicquid offenderis,

queadmodum canes, tum cubile nihilo melius canibus habes: quandoquidem gramen tibi sufficit, quemadmodum & illis: pallium præterea circumfers nihilo mendico decentius.

Quamquam si tu his contentus recte sapias, tum Deus profecto neutiquam recte fecit, primum quod oues effecit pingues, deinde uites dulcis uini feraces, ac reliquum deinde apparatus uarietate mirabilem, &

oleum, & mel, & reliqua, omnia ut nos haberemus, edulia quidem omnigena haberemus, potum dulcem habere-

remus, pecunias haberemus, mollem lectum haberemus. Præterea pulchras domos, ac reliqua demum omnia mirum in modum præparata. Nam & ipsa quoque artium effecta deorum dona sunt. At uiuere omnibus huiusce bo-

nis priuatum, id fuerit profecto miserum, etiam si ab alio quopiam priueris: quemadmodum hi qui seruantur in uinculis: longe uero miserius, si quis ipse sese omnibus bonis priuet. Nam ea demum manifesta insania est. CYN. Et recte quidem fortasse dicis. Verum istuc dic mihi: Si quis diuite quopiam alacriter atque humane, quin prolixe quoque exhibente conuiuium, tum hospites excipiente, et multos simul, et omnigenos, alios quidem imbecillos, alios autem robustos, deinde apponente multa atque omnigena, si quis inquam, omnia corripiat, omniaque deglutiat, non ea tantum quae uicina sunt, sed ea quoque quae procul absunt, preparata uidelicet inualidis, ipse tamen ualens, quum unum duntaxat uentrem habeat, nec multis ut nutriatur indigeat, diutius tamen quam alij multum immoretur, hic uir cuiusmodi tibi uidetur esse: probusne? LVC. Non mihi quidem. CYN. Quid uero, num temperans? LVC. Ne id quidem. CYN. Quid uero si quis eiusdem mensae particeps, multa illa ac uaria neglegat, uno quopiam ex his quae proxime apponuntur, electo, quum satis in suam habeat necessitatem, id decenter edat, eoque solo utatur: cetera illa ne respiciat quidem, an non hunc temperatiorem et meliorem uirum illo putabis? LVC. Ego certe. CYN. Vtrum ergo iam intelligis, an me oportet dicere? LVC. Quid nam? CYN. Quod Deus illi quidem pulchre conuiuium instruenti similis est, ut qui apposuerit multa ac uaria, atque omnigena, uti essent quae cuique conueniant, alia quippe ualentibus, alia rursus egrotantibus, atque alia quidem robustis alia uero inualidis, non ut omnibus utamur omnes, sed ut his

D. ER.

ut his utantur si
unt, et ex his ip
re contigerit. A
incontinentiam
uelitis omnibus,
praesentibus, exis
ram, neque mare su
re finibus uolup
rentes, sumptuo
parantur his qu
nique molestias, n
lestijs uiuere. A
apparatus, quib
nam, erumnamque
si libet, argentum
osas, uestes ope
nia, quanto ne
lis: imò sangui
non ideo solum
unt complures
runt: sed ob id
unt, quodque ob
et parentibus
Eriphylem qu
hec quidem or
nihil magis
edificia nihil
gentia potu
illi, nec ebu

ut his utantur singuli, quæ suæ cuiusque naturæ conueniunt, & ex his ipsis, quacumq; re maxime quenq; indigere contigerit. At uos illum qui per insatiabilitatem atque incontinentiam omnia corripit, refertis, ut qui rebus uti uelitis omnibus, & undecumq; partis, non solis contenti presentibus, existimantes propriam quidem neque terram, neq; mare sufficere, sed importantes ab ipsis usq; terræ finibus uoluptates, patrijsq; rebus peregrina præferentes, sumptuosaq; frugalibus, atq; ea quæ difficile comparantur his quæ sunt comparatu facilia: in summa, deniq; molestias, malaq; potius eligentes, quàm absq; molestijs uiuere. At isti quidem, plurimi ac preciosi, beatiq; apparatus, quibus exultatis, per magnam ad uos miseriam, erumnamq; perueniunt. Aurum ipsum tam optabile, si libet, argentumq; considera: domus considera sumptuosas, uestes operosas considera: atque eius generis omnia, quanto negotio emuntur, quot laboribus, periculis: imò sanguine, ac cæde, quantoq; hominum interitu: non ideo solum quod dum nauigant, propter ista pereunt complures: ac dum quærent, parantq;, grauiam perferunt: sed ob id quoq; quod digladiationes multas pariunt, quodq; ob ea insidiantur inuicem & amicis amici, & parentibus liberi, & maritis coniuges. Sic opinor Eriphylem quoque auri gratia prodidisse maritum. Atque hæc quidem omnia fiunt, quum tamen uestes illæ uariæ nihilo magis quicquam queant calefacere, aurataq; illa ædificia nihilo prorsus magis tegant, nec pocula illa argentea potui quicquam magis conducant. Sed nec aurei illi, nec eburnei item lectuli, somnū suauiore præbeant,
imò

imò uidebis frequenter in eburneo lecto, sumptuosissq;
stromatibus, beatis illis somnum contingere non posse.
Præterea omnigene illæ circa edulia curæ, nibilo ma-
gis alunt, quin tabefaciunt potius corpora, iisdemq; mor-
bos ingenerant. Quid autem dicere attinet, libidinis
gratia quantas molestias mortales, & faciunt, & pa-
tiuntur? quanquam facile est isti cupiditati mederi, nisi
quis uelit indulgere delitijs. At ne hæc quidem insania
corruptelaq; sufficere uidetur mortalibus, sed iam res-
rum etiam usum peruertunt, singulis rebus ad id uten-
tes, ad quod minime paratæ sunt, quemadmodum lecto
siquis uti carpenti loco uelit, ac tanquam currum. LVC.
Quisnam is est? CYN. Vos, inquam, qui hominibus tan-
quam iumentis utimini. Nam eos iubetis, ut lecticas tan-
quam currus in ceruicibus ferant. Ipsi uero in sublimi
residetis delicati, atque illinc homines perinde tanquam
asinos aurigamini, imperantes ut hac, non illac eant, &
qui hæc facitis maxime, iisdem maxime beati uidemini.
Tum hi qui piscium carnibus non tantum ut alimentis
utuntur, uerum tincturas etiam quasdam ex his machi-
nantur: eos dico, qui purpuram tingunt, nonne et hi præ-
ter naturam his utuntur, quæ à deo preparata sunt? LVC.
Non per Iouem, siquidem tingere etiam potest non co-
medi tantum purpurea caro, CYN. At non in id tamen
nata est. Nam & cratere quispiam, si præter naturam
detorqueat, ollæ loco posset uti, nec in id tamen paratus
erat. Sed quo pacto posset quispiam uniuersam illorum
infelicitatem percurrere, quæ tanta est? At tu me quoque
quòd nolo eius esse particeps, incusas. Vino ego tamen
quena

quemadmodum modestus ille, his uidelicet duntaxat, quæ mihi apponuntur uescens, ac frugalissimis utens : uarijs uero illis atque omnigenis minime inhians. Ac deinde quum paucis egram, ac minime multis utar, serinam tibi uideor uitam uiuere. Atqui hac ratione tua Dijs profecto in periculum ueniunt, ne & ipsi sint seris etiam deteriores, quippe qui rei nullius indigent. Verum ut exactius intelligas, cuiusmodi horum utrunq; sit, uel paucis uidelicet egere, uel multis, considera quod pluribus egent, primum pueri quàm adulti, deinde mulieres quàm uiri, tum egroti quàm ualentes: atq; omnino in summa, inferiora quelibet præstantioribus plurimùm indigent: proinde Dijs omnino nullius egent rei, qui uero ad Deos accedunt proxime quàm minimis egent. An Herculem putas omnium hominum præstantissimum, quippe diuinum uirum, deumq; recte creditum, miserum tunc fuisse, quum circuiret nudus pelle duntaxat indutus, harum rerum nostrarum nihil considerans? At ille miser profecto non erat, quippe qui miseriam ab alijs propulsabat: neq; rursus pauper, qui terra, mariq; dominabatur. Nempe quocunq; intendisset impetum, omnes quaquauersum superabat, nec in quenquam sui tēporis incidit, qui se uel æquarit unquam, uel uicerit, quoad ex humanis excessit. At tu illi stromata putas, calceosq; defuisse, ob id mundum obambulasse tantum uirum? Dicendum profecto non est. Sed continens erat ac fortis, et moderate uiuere uolebat, non indulgere delitijs. Quid Theſeus eius discipulus? An non rex erat Atheniensium omnium, ac filius etiam, ut ferunt, Neptuni, sua certe tempestate fortissimus? Attamen ille quoque uoluit sine calceis esse,

esse, ac nudus ingredi, barbamq; et comam nutrire placuit ei, nec ei tamen solum, sed omnibus etiam ueteribus placuit, nempe meliores erant quam nos: atque adeo ne sustinuisset quidem eorum quisquam aliquid huiusmodi, nihilo profecto magis quam leo quispiam sese tonderi. Siquidem carnis molliem ac leuiorem decere mulieres existimabant, ipsi uero sicuti erant, ita uideri quoq; uiri uolebat: ac barbam quidem cultum uiri ducebant, quem admodum in equis iubam, in leonibus barbam, quibus deus splendoris quandam atq; ornamenti uenustatem dedit, sic et uiris barbam adiunxit. Illos igitur ego emulor, ueteres, inquam, illos imitari uolo: huius uero tempestatis homines non emulor mirabilis huius felicitatis nomine, quam in epulis et uestibus habent, dum poliunt ac leuigant singulas corporis partes, ac ne secretiorum quidem ullam, ita ut instituit natura, dimittentes. At mihi certe pedes opto, ut nihil equinis differant, quales Chironis fuisse ferunt. Tum ut ipse stromatis non egeam more leonum, nec cibo egeam magis exquisito, quam canes. Contingat praterea mihi, ut terra queuis mihi per se pro cubili sufficiat. Domum uero ut mundum hunc existimem. Alimenta demum ut ea delegam, quae facillime comparari possint. Aurum uero argentumq; ne desiderem unquam, neque ego, neque meorum amicorum quisquam. Omnia namq; mala inter homines ex horum cupiditate nascuntur, et seditiones, et bella, et insidiae, et cedes. Hec omnia fontem habent plus habendi cupidinem. At hec a nobis abscedat procul, ne unquam plus satis appetam. minus uero quum habeam, ferre aequo animo ualeam.

Nostra

THOMA

Nostra quidem ita
gi sententijs ista di
dum est, si ab his d
rimus instituto. Se
quandam citharæ
tibicini sui, et tra
propriam nullam
dam censes, idq;
cultus proprius
quam hic meus
quemq; illi ma
iusmodi est, squ
indui, comam p
uero cinedorū c
quisquam ab ill
cie, neq; camisi
neq; capilloru
illi, iam prese
facias, quum
Etenim in fer
ptatibus uero
comeditis, eod
incedere non
alii ab hominib
gestant quoci
sufficio, et cal
me molestie se
ro propter h
sed omnium

Nostra quidem ita se habent. Plurimum profecto à uulgi sententijs ista dissentiunt. Neq; quicquam ergo mirandum est, si ab his differimus habitu, a quibus tantū differimus instituto. Sed te demiror, quoniam pacto quū suā quandam citharædo uestem tribuas, cultumq; atq; adeo tibicini suū, et tragædo suū, bono uiro cultū uestemq; propriam nullam existimas, sed eandē ei cū uulgo habendam censēs, idq; quum uulgus malū sit. Quod si bonorū cultus proprius debet esse ullus, quinam deceat magis quā hic meus, qui maxime luxuriosis pudendus sit, quemq; illi maxime auersentur? Cultus ergo meus huiusmodi est, squalidum esse, hirsutum esse, tritum pallium indui, comam producere, ac sine calceis ingredi. Vester uero cinædorū ornatui similimus est, nec dignoscere uos quisquam ab illis possit, neq; colore uestium, neq; mollicie, neq; camisiarum numero, neq; lacernis, neq; calceis, neq; capillorum cura, neq; odore. Nam et redoletis ut illi, iam præsertim uos qui estis felicissimi. Et quidē quid facias, quum uir eundem cum cinædis odorem oleat? Etenim in ferendis laboribus nihil illis præstatis. Voluptatibus uero nihilominus quā illi superamini, eadem comeditis, eodē modo dormitis, atq; inceditis, imò uero incedere non uultis, sed gestari potius, tanquam sarcinæ, alij ab hominibus, alij uero à iumentis. At me pedes ipsi gestant quocunq; sit opus. Egoq; et frigus tolerare sufficio, et calorem pati, eaq; quæ dii obtulerint, minime moleste ferre, ideo uidelicet, quia miser sum. Vos uero propter hanc felicitatem nulla estis fortuna contenti, sed omnium poenitet, ac præsentia ferre nō potestis, ab-

E sentia

sentia desideratis, hyeme quidem optantes aetatem, aestate
 rursum hyemem, atque in calore frigus, in frigore uicissi-
 m calorem: quemadmodum aegrotantes, morosi semper
 et queruli, quod in illis quidem facit morbus, in uobis
 uero mores. Atque haec ita quum sint, iam nos in uitam ue-
 stram traducere equum censetis, nostramque corrumpere,
 quum saepe male consulta sint, quae facitis, ipsique sitis in
 uestris ipsorum negocijs minime circumspecti, nihilque eo-
 rum iudicio ac ratione, sed consuetudine cupiditatis fa-
 ciatis. Quamobrem nihil profecto differtis uos, ab his qui
 torrente feruntur. Illi quippe quocumque fluxus intenderit
 eo rapiuntur: et uos itidem quocumque libidines. At simi-
 liter quidem uobiscum agitur, ut cum quodam qui equum
 insanum ascenderat. Equus igitur uirum corripiciens abstu-
 lit. Hic uero amplius iam desilire equo corrente non po-
 terat. Quidam uero quum occurrisset ei, rogauit quo nam
 tenderet: Hic respondit, quocumque huic uidetur, equum
 demonstrans. Quod si uos quisquam roget, quo serami-
 ni, si uerum uultis dicere, dicetis in uniuersum quidem:
 quocumque uideatur affectibus, sigillatim uero, interdum
 quocumque uoluptati, interdum quocumque ambitioni, inter-
 dum rursus quo lucri studio. Quin interdum ira, interdum
 metus, interdum aliud quippiam huiusmodi uos auferre ui-
 detur. Neque enim unum duntaxat equum uos, sed multos
 insilientes, nunc hunc, nunc illum, furiosos quidem omnes
 auhimini. Auferunt ergo uos in barathrum, ac praerua-
 pta. Vos tamen priusquam cadatis, casuros uos esse nesci-
 tis. at hoc detritum pallium quod uos ridetis, comaque ha-
 bitusque meus tantam habet uim, ut uitam mihi quietam
 praebeat,

THOM

praebeat, utque ag-
 nolo. Nempe ex
 mo me adire uolu-
 qui sunt adhuc a-
 tur uero scitis simi-
 pium, hi potissimu-
 consuetudine dele-
 cantur, non obseru-
 fastu habeo, atque
 hunc intelligas,
 deos decere, atque
 tuas considera, u-
 res, neque Graecori-
 pla circumspicias
 sunt, an quemadu-
 tur. Quin plurimu-
 nunc esse uides
 habitum uitio

ME
NECR

MEN

omneis hall

præbeat, utq; agam quicquid uolo, uerferq; cum quibus uolo. Nempe ex indoctis, atq; ineruditis hominibus, nemo me adire uoluerit, ob hunc habitum. At molles etiam qui sunt adhuc admodum procul declinant. Congrediuntur uero scitissimi atq; modestissimi, et qui uirtutem cupiunt, hi potissimum congregiuntur mecum, horum ego cōsuetudine delector. Eorum uero fores qui homines uocantur, nō obseruo, tum coronas aureas ac purpurā pro fastu habeo, atq; homines ipsos derideo. At ut cultum hunc intelligas, non bonos modo uiros, sed ipsos etiam deos decere, atq; eum deinde, si libet, irrideas, deorum statuas considera, utri uideantur uobis ne, an mihi similiores, neq; Græcorum solum, sed barbarorum etiam templa circumspicias, utrū ipsi dii, ut ego, comati barbatiq; sunt, an quemadmodum uos, rasi finguntur, atq; pinguntur. Quin plurimos etiam sine tunicis conspicias, ut me nunc esse uides. Quo pacto igitur audeas posthac hunc habitum uitio dare, quum deos etiam decere uideatur.

MENIPPVS SIVE

NECROMANTIA LVCIANI

Thoma Moro interprete.

MENIPPVS PHILONIDES.

SALVE atrium, domusq; uestibulum meæ:
 Ut te lubens aspicio luci redditus. PHIL.
 Num nam hic Menippus est canis ille? Nō
 hercle alius, nisi ego forte ad Menippos
 omneis hallucinor. At quid sibi uult habitus huius inso-

E 2   lentia?

lentia? claua, lyra, leonis exuuia? Adeundus tamen est.
 Salue Menippe. Vnde nobis aduenisti? diu est quod in
 urbe non uidimus.

MENIP.

Adsum reuersus mortuorum è latibulis,
 Foribusq; tristium tenebrarum nigris:
 Manes ubi inferi manent superis procud.

PHIL. O Hercules, clam nobis Menippus uita functus
 est, reuixitq; denuo?

MENIP.

Non, sed me adhuc uiuum recepit tartarus.

PHIL. Quenam causa tibi fuit nouæ huius atq; incre-
 dibilis uia?

MENIP.

Iuuenta me incitauit, atq; audacia,

Quàm pro iuuenta haud paululum impotentior.

PHIL. Siste ò beate Tragica, ex ab iambis descēdens
 sic potius simpliciter eloquere, quanam hæc uestis, quæ
 causa tibi itineris inferni fuit, quum alioqui neq; iucunda,
 neq; delectabilis sit uia?

MEN.

Res dilecte grauis me infernas egit ad umbras,

Consulerem manes ut uatis Tiresiai.

PHIL. Atqui deliras, alioqui non hoc pacto caneres
 apud amicos consarcinatis uersibus. MEN. Ne mire-
 ris amice, nuper enim cum Euripide atq; Homero uersa-
 tus, nescio quo pacto uersibus sic impletus sum, ut nume-
 ri mihi in os sua sponte confluant. Verum dic mihi quo
 pacto res humanæ hic se habent in terris? ex quid nam
 in urbe agitur? PHIL. Nihil noui. Sed quemadmodum
 prius actitabant, rapiunt, peierant, scenerantur, usuras col-
 ligunt. MEN. O miseri atq; infelices. Nesciunt enim,
 qualia de nostris rebus nuper apud inferos decreta sunt,
 qualesq;

qualesq; sorte iacti sunt in diuites istos calculi, quos per Cerberū nullo pacto poterunt effugere. PHIL. Quid ais? Noui ne aliquid apud inferos nostris de rebus decretum est? MEN. Per Iouem, et quidem multa, uerū prodere nō licet, neq; arcana quæ sunt reuelare, ne quis forte nos apud Rhadamanthū impietatis accuset. PHIL. Nequaquam Menippe per Iouem, ne amico sermonem hunc inuideas. Nam apud hominem tacendi gnarum, et initiatum præterea sacris edisseres. MEN. Dura profecto iubes, et neutiquam tuta, uerum tui gratia tamen audendum est. Decretum est ergo, diuites istos ac pecuniosos aurum tanquam Danaën seruantes abstrusum. PHIL. Ne prius o beate quæ sunt decreta dixeris, quam ea percurras omnia quæ abs te audire libētissime uelim: Quæ uidelicet descensus causa fuerit, quis itineris dux: deinde ex ordine, et quæ illic uideris, et quæ audieris omnia. Verisimile est enim te, quum res pulchras uidendi curiosus sis, eorum quæ uisu aut auditu digna uidebantur nihil omnino prætermisisse. MEN. Parendū etiam in his tibi est. Nam quid facias, urgente amico? Ac primum sanè tibi expediam, quæ res animum meum ad hunc descensum impulerit. Ego igitur quum adhuc puer essem, audirem; Homerum atq; Hesiodum, seditiones ac bella canentes, non semideorum modo, sed ipsorum etiam deorum, adulteria quoque, uiolentias, rapinas, supplicia, patrum expulsionēs, et fratrum et sororum nuptias: hæc me Heracle omnia bona pulchrāq; putabam, et studiose erga ea afficiebar. Postquam uero in uirilem iā etatē peruenirem, hic leges rursus iubentes audio poëtis

apprime contraria, neque uidelicet adulteria cōmittere,
 neque seditiones mouere, neque rapinas exercere. Hic
 igitur hēsitabūdus constiti, incertus omnino quo me pa-
 cto gererem. Neque enim deos unquam putauī mōcha-
 turos, aut seditiones inuicem fuisse moturos, nisi de his
 rebus perinde ac bonis iudicassent. Neq; rursus legum-
 latorcs his aduersa iussuros, nisi id conducere existima-
 rent. Quoniam igitur in dubio eram, uisum est mihi phi-
 losophos istos adire, atque his me in manus dedere, ro-
 gareq; uti me utcunq; liberet uterentur, uitæq; uiam ali-
 quam simplicem ac certam ostenderent. Hæc igitur me-
 cū reputans ad eos uenio, imprudens profecto, quod me
 ex fumo (ut aiunt) in flammam conijcerem. Apud enim
 hos maxime diligenter obseruans summam repperi igno-
 rantiam, omniaq; magis incerta, adeo ut præ his ilico mi-
 hi uel idiotarum uita iam aurea uideretur. Alius etenim
 soli me iussit uoluptati studere, atq; ad eum scopum uni-
 uersum uitæ cursum dirigere. In eo ipsam sitam esse feli-
 citatem. Alius rursus omnino laborare, corpusq; siti, uigi-
 lijs, ac squalore subigere, misere semper adfectum, contus-
 melijsq; obnoxium assidue, Hesiodi sedulo inculcans cele-
 bria illa de uirtute carmina, et sudorem uidelicet, et ac-
 cliuem in uerticem montis ascensum. Alius cōtemnere in-
 bet pecunias, earumq; possessionem indifferentem puta-
 re. Alius contra bonas ipsas etiam diuitias esse pronun-
 ciat. De mundo uero quid dicam? de quo ideas, incorpo-
 reas substantias, atomos, et inane, ac talem quandam pu-
 gnantium inuicem nominum turbam in diem audiebam,
 et quod absurdorum omnium maxime fuit absurdum,

de

de contrarijs unusquisq; quum diceret, inuincibiles admodum rationes ac persuasibiles adferebat, ut nec ei qui calidum, nec ei qui frigidum idem prorsus esse contendere, contra quicquam hiscere potuerim, atq; id, quū tamen manifeste cognoscerem fieri nunquam posse, ut eadē res calida simul frigidaq; sit. Prorsum igitur tale quiddam mihi accidebat, quale solet dormitantibus, ut interdum capite annuerem, interdum contra abnuerem. Præterea quod multo erat istis absurdius, uitam eorum diligenter obseruans, comperi eam cum ipsorum uerbis præceptisq; summopere pugnare. Eos enim qui spernendam censebant pecuniam, auidissime conspexi colligendis diuitijs inhiare, de fœnore litigantes, pro mercede docentes: omnia deniq; nummorum gratia tolerantes. Ii uero qui gloriam uerbis aspernabantur, omnem uitæ suæ rationem in gloriam referebant. Voluptatem rursus omnes fermè palam incessebant: clanculum uero ad eam solam libenter confluebant. Ergo hac quoq; spe frustratus magis adhuc ægre, molesteq; tuli. Aliquantulum tamen inde memet consolabar, quòd unà cum multis & sapientibus & celeberrimis uiris ipse insipiensq; essem, atq; uere adhuc ignarus oberrarem. Peruigilanti mihi tandem, atque hisce de rebus mecum cogitanti, uenit in mentem, ut Babylonem profectus magorum aliquem ex Zoroastri discipulis ac successoribus conuenirem. Audieram siquidem eos inferni portas carminibus quibusdam ac mysterijs aperire, & quem libuerit illuc tutò deducere, ac rursus inde reducere. Optime ergo me facturum putauī, si cum horum quopiam de descensu paciscens Ti-

resiam Bæotium consulerem, ab eoq; perdiscerem (quippe qui uates fuerit et sapiens) quæ uita sit optima, quamq; sapientissimus quisq; potissimum elegerit. Ac statim quidem exiliens quam poteram celerrime Babylonem uersus recta contendi. Quò quum uenio, diuersor apud Chaldeorum quendam hominem certe sapientem, atq; arte mirabilem, coma quidem canum, admodumq; promissa barba uenerabilem. Nomen autem illi fuit Mithrobarzanes: orans igitur obsecransq; uix exorauit, ut quauis mercede uellet, in illam me uia deduceret. At tandem homo me suscipiens, primum quidem dies nouem ac uiginti cum luna simul incipiens abluuit ad Euphratē, mane solem orientem uersus perducens, ac sermonem quempiam longum musitans, quem nō admodum exau diebam. Nam (quod in certamine præcones inepti solent) uolubile quiddam atq; incertum proferebat, nisi quod quosdam uisus est inuocare demones. Post illam igitur incantationem ter mihi in uultum spuens deducit rursus, oculos nusquam in obuium quenquam deflextis. Et cibus quidem nobis glandes erant, potus autem, lac, atq; mulsum et Choaspi lympa, lectus uero in herba sub dio fuit. At postquam iam preparati satis hac dieta sumus, medio noctis silentio ad Tigridem me fluuiū ducēs, purgauit simul atq; absterfit, facēq; lustrauit ac squilla, tum pluribus itidem alijs, et magicum simul illud carmen submurmurans, deinde totum me iam incantans, ac ne à spectris læderer circumiens, reducit domum, ita ut eam reciprocantem: ac reliqua noctis parte nauigatione, nos preparauimus. Ipse igitur magicam quandā ues-

stem

stem induit, Med
quidem his quæ
exuijs, atq; ins
quis me roget, N
cilem, Vlyssē, au
nippe: neq; enim
go. MEN. Atqu
quam arcanū. Ne
descenderant, put
Acaci custodias f
utpote notior tri
igitur dies appa
cessum incumbim
ba, sacrificia, mul
cunq; opus erat.
imposuimus, tun
Ingredimur
Atque aliqua
sylvam delat
tes conditur.
dam perueni
descendentes
effodimus, et
spargimus. P
amplius iam
maxima d
nos, Erin
nam, si
ignota c

stem induit, Medorum uesti ut plurimum similem: ac me quidem his quæ uides ornauit, claua uidelicet, ac leonis exuijs, atq; insuper lyra. Iussit præterea ut nomen si quis me roget, Menippum quidem ne dicerem, sed Herculem, Vlysssem, aut Orpheum. PHIL. Quid ita ò Menippe? neq; enim causam aut habitus, aut nominis intelligo. MEN. Atqui perspicuum id quidem est, ac neutiquam arcanū. Nam hi qui ante nos ad inferos olim uiui descenderant, putauit si me his assimilaret, fore ut facilius Aeaci custodias fallerem, atq; nullo prohibente transire, utpote notior tragico admodum illo culto emissus. Iam igitur dies apparuit, quum nos ad flumen ingressi in recessum incumbimus. Parata siquidem ab illo fuerant, cymba, sacrificia, mulsa, & in id mysterium denique quibuscunq; opus erat. Hæc postquam ergo quæ prompta erant imposuimus, tum nos quoq;

Ingredimur tristes, lachrymisq; implemur obortis. Atque aliquantisper quidem in fluuio ferimur: deinde in syluam delati sumus, ac lacum quendam in quem Euphrates conditur. Tum hoc quoq; transmissio, in regionem quandam peruuenimus solam, syluosam, atq; opacam, in quam descendentes (præibat enim Mithrobarzanes) & puteū effodimus, & oues iugulamus, & foueam sanguine conspargimus. At magus interim accensam facē tenens, haud amplius iam summisso murmure, sed uocē quam poterat maxima clamitans, demones simul omnes conuocat, Pœnas, Erinnes, Hecaten nocturnam, excelsamq; Proserpinam, simulq; polysyllaba quædam nomina barbara atq; ignota commiscet. Statim ergo tremere omnia, & rimas

ex carmine solum ducere, ac porro Cerberi latratus audiri, & iam res planè tristis ac mœsta fuit.

Vmbrarum at timuit rex imis sedibus Orcus.

Ac protinus quidem inferorum patebant pleraq; lacus, pyriphlegethon, ac Plutonis regia. Tum per illū descendēs hiatum, Rhadamantū propemodū metu reperimus extinctum. Ac Cerberus primum quidem latrabat commouitq; sese. At quum ego lyram celerrime correptam pulsassem, cantu statim sopitus obdormit: deinde posteaquam ad lacum uenimus, tranare ferè non licuit. Iam enim onustum erat nauigium, & eiulatu certe plenum. Vulnerati quippe in eo nauigabant omnes, hic femur, ille caput, alius alio quopiam membro luxatus, usqueadeo, ut mihi certe ex bello quopiam adesse uiderentur. At optimus Charon quum leonis uideret exuias, esse me ratus Herculem recepit, transq; uexit libens, tum exeuntibus quæque nobis monstrauit semitam. Sed quoniam iam eramus in tenebris, præcedit quidem Mithrobarzanes, ego autem à tergo continuus illi comes adhæreo, quoad in præteritum quoddam uenimus maximum, asphodelo consitum, ubi circumfusæ undiq; mortuorum stridulæ nos sequuntur umbræ. Tum paulo procedentes longius, ad ipsam Minois tribunal accessimus. Erat ipse quidem in solio forte quodam sublimi sedens. Astabant autem illi Pœnæ, Tortores, malī Genij, Furie. Ex altera parte plurimi quidam adducti sunt ex ordine longa fune uincti. Dicebantur autem adulteri, lenones, mœchi, homicide, adulatores, sycophantæ, ac talis hominum turba quiduis in uita patrantium, Scorsum autem diuites ac foeneratores prodibant

dibant pallidi, uentricosi, ac podagrici, quorum quisque
trabe uinctus erat, ferri pondere duorum talentorum im-
posito. Nos igitur astantes, et quæ sunt omnia conspi-
cimus, et quæ dicuntur auscultamus. Accusant autem no-
ui quidam atque admirabiles rhetores. PHIL. Quinam
ergo hi per Iouem sunt, ac ne isthuc quidem te pigeat di-
cere. MEN. Vmbrae ne unquam istas nosti, quas oppo-
sita soli reddunt corpora? PHIL. Quid ni? MEN. Hæ-
nos igitur quum primum functi uita sumus accusant, tes-
tantur, atque redarguunt, quicquid in uita peccauimus, et
sanè quædam ex his dignæ admodum fide uidentur, utpo-
te nobiscum uersatæ semper, nostrisque nusquam digressæ
corporibus. Minos igitur curiose quemlibet examinans,
impiorum relegabat in coetum, poenas ibi sceleribus suis
dignas luiturum. In hos præcipue tamen incenditur, quos
opes dum uiuerent, ac dignitates inflauerant, quiq; ado-
rari se fere expectabant, nimirum breui perituram eo-
rum superbiam fastumq; detestatus: quippe qui non me-
minissent mortales ipsi quum sint, sese bona quoque mor-
talia consequutos. At nunc splendida illa exuti omnia,
diuitias inquam, genus, munia, nudi ac uultu demisso ste-
terunt tanquam somnium quoddam humanam hanc felia-
citatem recogitantes, adeo ut hæc dum conspicerer nimis
quàm delectatus fuerim. Et si quem eorum forte agnoue-
ram, accessi, atque in aurem silenter admonui, qualis in
uita fuerat, quantopereq; fuerat inflatus: tum quum plu-
rimi mane fores eius obsidetes pulsi interim exclusiq; à fa-
mulis illius expectabant egressum. At ipse uix tandem illis
exoriens puniceus, aureus, aut uersicolor, felices ac beatos
se factus

se facturum salutantes putabat, si pectus dextramue porrigens, permitteret osculandam. Illi uero audientes ista moleste ferebant. At Minos quiddam etiam iudicauit in gratiam. Quippe Dionysium Siciliae tyrannū multis et atrocibus criminibus et à Dione accusatū, et graui Stoi corum testimonio conuictū, Cyrenaeus Aristippus interueniens (nam illum ualde suspiciunt inferi, eiusq; plurimum ibi ualet autoritas) sermē iam Chimerae alligatum absoluit à poena, asserens illum eruditorū nonnullos olim iuuisse pecunia. Tum nos à tribunali discedētes, ad supplicij locū peruenimus. Vbi o amice et multa, et miseranda audire simul, ac spectare licuit. Nam simul et flagrorum sonus auditur, et eiulatus hominum in igne flagrantū, tum rotæ et tormenta, catenæ: Cerberus lacerat, et Chimera dilaniat, crucianturq; pariter omnes, captiui, reges, praefecti, pauperes, mendici, diuites, et iam scelerum omnes poenitebat. Et quosdam quidem eorum, dum intuemur, agnouimus, uidelicet qui nuper è uita discesserant. At hi se pudentes tum occulebant, nostrisq; subtrahabant aspectui, aut si nos aliquando respiciebant, id seruiliter admodū abiectiq; faciebant, atq; hi quidem quam olim putas onerosi fastuosiq; in uita? At pauperibus malorum dimidium remittebatur, et quum interquieuisissent, denuo repetebantur ad poenam. Sed illa quoque quæ fabulis feruntur aspexi, Ixionem, Sisyphum, Phrygiumq; grauius affectum Tantalum, genitumq; terra Tityum, Dij boni, quantum? integrum stratus agrum occupabat. Hos tandem prætereuntes, in campum uenimus Acherusium; ubi semideos, heroidasq; reperimus,

atq;

atq; aliam simul
dispositam, alios
atque (ut Homer
et integros, et h
caciae Aegyptio
proclue fuit, adeo
simulini, nisi quod
unus. Quippe cor
les, nullumq; seru
Cum igitur multi
similes, qui terris
bes transpicerent
certe mecum, quor
moso discernere
aut Pyrrhiam co
bus iam nihil uet
inter se similia,
liq; unquam di
similis hominum
cui praesit ac a
pam agunt, di
dans. Alium sic
signibus, et ti
caput diademati
induit, hunc for
ridiculum sinq
spectaculum.
media quoq;
finit ordine

atq; aliam simul mortuorum turbam in gentes, tribusq; dispositam, alios quidem uetulos quosdam ac marcidos, atque (ut Homerus ait) euanidos, alios uero iuueniles & integros, & hos potissimum ob illam condiendi efficiaciam Aegyptios. Verum dignoscere quemlibet haud procliuē fuit, adeo nudatis ossibus omnes erant inuicem simuli, nisi quod uix tandem eos diu intendentes agnouimus. Quippe conferti considebant obscuri atq; ignobilis, nullumq; seruantes amplius pristinae formae uestigiū. Cum igitur multi simul ossei consisterent, inuicē omnino similes, qui terrificum quiddam per cauos oculorum orbes transpicerent, dentesq; nudos ostenderent, haesitabam certe mecum, quonam signo Thersitem à Nireo illo formoso discernerem, aut mendicum Irum a Phaeacum rege, aut Pyrrhiam coquum ab Agamemnone. Quippe quibus iam nihil ueteris permansit indicij, sed ossa fuerunt inter se similia, incognibilia, nullis inscripta titulis, nulliq; unquam dinoscenda. Hæc igitur spectanti mihi, per similes hominum uita pompæ cuipiam longæ uidebatur, cui præsit ac disponat quæq; fortuna, ex his qui pompam agunt, diuersos uariosq; cuiq; habitus accommodans. Alium siquidem fortuna delicens, regijs ornat insignibus, & tiaram imponens, & satellites addens, & caput diademate coronans. Alium serui rursus ornatum induit, hunc formosum effigiat, hunc deformem atque deridiculum fingit; nam omnigenum, ut opinor, debet esse spectaculum. Quin habitus quorundam plerunque in media quoque pompa demutat, neque perpetuo eodem finit ordine, cultuq; progredi quò prodierant. Sed ornatu

natu commutato Crœsum quidem cœgit serui captiuūq;
 uestes induere. Mæandrium autem olim inter seruos in-
 cedentem, Polycratis uicissim ornat tyrannide. Et ali-
 quantisper quidem eo cultu permittit uti: uerum ubi iam
 pompæ tempus præterijt, apparatus quisque restituens,
 et cum corpore simul exutus amictu, qualis antè fuit effi-
 citur, nihilo à uicino differens. Quidam tamen ob insci-
 tiam quum suos fortuna cultus exigit, egresserunt atque
 indignatur, tanquam proprijs quibusdam bonis priuati,
 ac non potius alienis, quibus paulisper utebantur, exuti.
 Quin in scena quoq; uidisse te plerunq; puto histriones
 istos tragicos, qui (ut fabulæ ratio poscit) modo Creon-
 tes, modo Priami fiunt, aut Agamēnones. Idemq; (si fors
 tulerit) paulo antè tam grauiter Cecropis aut Erichinei
 formam imitatus, paulo post seruus, poëta iubente, progre-
 ditur. At quum fabulæ iam finis affuerit, quisq; auratas
 illas uestes exutus, personam deponens, et ab altis illis
 crepidis descendens, pauper atq; humilis obambulat, haud
 amplius Agamemnon ille Atreo prognatus, aut Creon
 Menœcei filius, sed Polus filius Chariclei Suniensis, aut
 Satyrus filius Theogitonis Marathonius. Sic se mortu-
 lium res habent, quemadmodum mihi tum spectanti ui-
 debatur. PHIL. Dic mihi Menippe, isti qui magnifi-
 cos altosq; tumulos habent super terram, et columnas,
 imagines, titulos, nihilo ne sunt apud inferos plebei qui-
 buslibet umbris honoratioris? MEN. Nugaris tu quæ-
 dem, nam si uidisses Mausolum, Carem illum dico Pyra-
 mide celebrem, sat scio, nunquam ridere desisses, ita in æ-
 trum quoddā abstrusum de spectum abiectus est, in reliqua
 mortuorū

mortuorum turba
 uidetur ex monumē-
 dere, laborat magni-
 amice, locum cuiq; n-
 amplius pedem, nece-
 loci modum contradi-
 opinor, si reges ho-
 eos mendicantes, et
 ipsas literas uergent-
 dum contumelijs à
 tur perinde atq; ui-
 cedonem conspicat
 sus est mihi in angu-
 resarciens. Quin al-
 dicantes in triuijs
 tes. PHIL. Adm-
 incredibilia. Socr-
 si quis est sapie-
 etiam ibi obuersi
 cum illo Palame-
 alius inter defun-
 num, atq; intum-
 mus Diogenes
 Phrygio, atq; al-
 rum numero ma-
 fortune magni
 ac supinus cubi-
 iniucunda uo-
 ferentes, nec

mortuorum turba delitescens. Hoc tantum commodi mihi uidetur ex monumento referre, quod imposito tanto pondere, laborat magis & premitur. Nam quum Aeacus ò amice, locum cuiq; metitur, dat autem cui plurimum haud amplius pedem, necesse est eo iacere contentum, seseq; ad loci modum contrahere. At uehementius multo risisses, opinor, si reges hosce nostros, satrapasq; uidisses apud eos mendicantes, & aut salsamenta uendētes, aut primas ipsas literas urgente inopia profitentes, & quemadmodum contumelijs à quouis afficiantur, atq; in faciē cedantur perinde atq; uiliſſima mancipia. Itaq; Philippū Macedonem conſpiciatus, continere me certe non potui: ostensus est mihi in angulo quodam detritos calceos mercede refarciens. Quin alios præterea multos erat uidere mendicantes in triuijs, Xerxes uidelicet, Darios, ac Polycrates. PHIL. Admiranda narras iſta de regibus, penēq; incredibilia. Socrates autem quid facit, ac Diogenes? & si quis est sapientum alius? MEN. Socrates proſecto etiam ibi obuersatur, omnesq; redarguit: uersantur autem cum illo Palamedes, Vlyſſes, & Neſtor, & quiſquis eſt alius inter deſunctos garrulus. Inſlātur autem illi etiamnum, atq; intumeſcunt exhausto ueneno crura. At optimus Diogenes Sardanapalo uicinus Aſſyrio, Midæq; Phrygio, atq; alijs item pluribus ex iſtorum ſumptuoſorum numero manet, quos quum eiulantes audit, ueteris fortunæ magnitudinē recogitātes, & ridet, & delectatur, ac ſupinus cubans, ut plurimum cantat, aſpera nimis atq; iniucunda uoce illorū eiulatus obſcurās, adeo ut id ægre ſerentes, nec Diogenem ferre ualentes, de mutanda ſede
delibe

deliberent. PHIL. De his iam satis quidem: cæterum quodnam illud decretum est, quod initio dixeras aduersus diuites esse sancitum? MEN. Bene admones: nescio enim quo pacto quum hac de re dicere proposuissem, ab instituto sermone procul aberrauim. Dum igitur ibi uersabar, magistratus concionem aduocauerunt, his uidelicet de rebus, quæ in commune conducerent. Conspiciens ergo multos concurrere, me quoque cum illis simul immiscens, unus de numero eorum qui in concione aderant, efficior. Agitata sunt igitur et alia multa: postremo uero de diuitibus negotium, in quos posteaquam plurima fuissent obiecta, uiolentia, superbia, fastus, iniuria, assurgens tandem ex populo primas quidam, huiusmodi decretum legit: Quoniam, inquit, multa diuites perpetrant in uita, rapientes ac uim inferentes, inopesque omni modo despectui habentes, Curia populoque uisum est, ut quum sancti uita fuerint, corpora quidem eorum poenas cum alijs sceleratorum corporibus luant; animæ uero sursum remissæ in uitam, in asinos demigrent, donec in tali rerum statu quinquies ac uicies decem annorum milia transegerint, asini semper ex asinis renati, onera ferentes, atque a pauperibus agitati. Dein ut liceat illis è uita excedere. Hanc sententiam dixit Caluarus, patre Aridello, patria Manicensis, tribu Stygiana. Hac igitur lege recitata, approbauerunt principes, sciuit plebs, adfremuit Proserpina, allatrauit Cerberus: sic enim rata quæ inferi statuunt, autenticaque fiunt. Quæ igitur in concione agebantur, erant huiusmodi. Tum ego statim, cuius gratia ueneram, Tiresiam adeo, atque illi re, uti erat, ordine narrata supplicavi, ut mihi diceret, quodnam optimum

optimum uitæ genus putaret. Hic uero subridens (est autem deniculus quissiam cæcus, pallidus, uoce gracili) ô fili, inquit, causam tuæ perplexitatis scio à sapiētibus istis profectam, haudquaquam idem inuicem iisdem de rebus sentientibus, uerum haud fas est id tibi proloqui: siquidē quod Rhadamāthius interdixit. Nequaquā, inquit, ô patercule, sed dic amabo, neq; me contemnas, qui in uita te etiam ipso cecior oberro. Abducens ergo me, procul ab alijs auferens, ad aures mihi inclinās; Optima est, inquit, idiotarum priuatorumq; uita, ac prudentissima. Quamobrem ab hac uanissima sublimium consideratione destitens, mitte principia semper, ac fines inquirere, et uas hosce syllogismos despuens, atq; id genus omnia nugæ æstimans, hoc solum in tota uita persequere, ut presentibus bene compositis minime curiosus, nulla re sollicitus, quàm plurimum potes hilaris uitam ridensq; traducas. Hæc quum dixisset rursus Asphodelorum in pratum sese corripuit. Ego igitur (nam, et nunc uestper erat) age, inquam, ô Mithrobarzane quid cunctamur? ac non hinc rursus abimus in uitam? Ad hæc ille: confide, inquit, ô Menippe, breuem quippe facilemq; tibi mōstrabo semitam: et me protinus abducens in regionem quandam magis priore tenebricosam, manu procul ostendens subobscurum tenuēq;, ac uelut per rimam influens lumen: illud, inquit, Trophonij templum est, atq; illac ad inferos è Bœotia descenditur, hæc ascendes, atq; illico fueris in Græcia. Ego igitur hoc sermone gauisus, salutato Mago difficile admodum per angustas antri fauces subrepens, nescio quo pacto, in Lebadiam perueni.

LVCIANI PHILOPSEV,
DES SIVE INCREDVLVS,
Thoma Moro interprete.

TYCHIADES AC PHILOCLES.

POTES mihi Philocles dicere, quidnā id tandē sit, quod multos in mētiēdi cupiditatē adducit, ut pariter gaudeāt, quum et ipsi nihil sani loquuntur, et his q̄ tālia narrāt, maxime animū intendāt? PH.
 Multa Tychiade sunt, quae nōnullos mortales mentiri cōpellunt, quia in rem uident conducere. TYC. Nihil ad rē hēc, ut aiunt, neq; enim de his rogabam, qui quum usus postulat mentiūtur: uenia nimirum hi, imō laude pleriq; eorum digni sunt, quicunq; uel hostes fefellerūt, uel ad salutē tali quopiā pharmaco usi sunt in necessitatibus. Cuiusmodi multa Vlysses etiam fecit, ut et uitam suam, et sociorum reditum redimeret: sed de illis uir optime dico, qui nulla necessitate mendacium ipsum ueritati lōge anteponunt, ipsa re uidelicet delectati, atq; in ea sine ulla idonea occasione uersati. Isti ergo scire cupio, cuius cōmodi gratia istud agūt. PHIL. An alicubi tales aliquos iam deprehendisti, quibus hēc insita sit mētiēdi libido? TYCH. Et quidē admodū multi sunt huiusmodi. PHIL. Quid aliud ergo in causa sit, quod mentiuntur nisi dementia? siquidem rem pessimam, optime loco preoptāt. TYCH. Hoc nihil est, nam ego tibi multos ostenderim ad cetera prudentes, ac sapientia mirabili: nescio tamen quo pacto captos hoc malo, mendaciq; studiosos, adeo
 ut ego

ut ego certe moleste feram, quod uiri tales, omnibus ceteris in rebus optimi, gaudent tamen, et se, et eos in quos inciderint, fallere. Nā ueteres illi, id quod tibi notius est quā mihi, Herodotus, Ctesiasq; Cnidius, atq; his superiores: deniq; Homerus ipse, uiri celebres, mendacijs etiā scriptis utebantur, ut non solum eos fallerent, à quibus tunc audiebantur, uerum usq; ad nos etiam mendacium per manus traditum perueniret, in pulcherrimis uersibus metrisq; seruatum. Me ergo sepe illorum uersuum nomine subiit pudor, si quando cœli sectionem, ac Promethei uincula recensent, gigantumq; rebellionem, atq; omnem illam de inferis tragœdiam. Et quo pacto ob amorem Iupiter in taurum, et cygnum uersus sit: et quemadmodum ex muliere quispian in auiculam, ursam uel mutatus sit. Pegasos præterea, Chimærasq; et Gorgonas, ac Cyclopas, atq; id genus omnia, admodum absurdas monstrosasq; fabulas, et quæ mentes afficere puerorum queant, qui laruam adhuc lamiamq; metuunt: quāquam poëtica sint fortasse tolerabilia. At urbes iam gentesq; totas una uoce, ac publicitus mentiri, an non hoc ridiculum? Veluti quum Crentenses sepulchrum Iouis ostendere non pudet: Athenienses Erichthonium editum è terra ferunt, primosq; illos homines in Attica olerum more ex terra emeruisse. Hi tamen multo uerecundiores quā Thebani, qui ex serpētis dentibus satiuos quosdam progerminasse narrant: quod si quis hæc, quum sint ridicula, uera esse non credat, sed ea prudenter examinans, Corœbi cuiuspian, aut Margitæ existimet esse: si quis aut Triptoleum credat in alatis draconibus per aërem

uictum esse, aut Pana quendam ex Arcadia in Maratho-
nem uenisse auxilio, uel Orithyiam à Borea raptam esse,
impius nimirū hic, atq; insanus uideatur eis: quippe qui
tam manifesta ueraq; nō credat, usque adeo obtinet men-
daciū. PHIL. At poētis Tychiade, urbibusq; fuerit fora-
tasis ignoscendum: nam illi delectationem illam quæ ex
fabula proficiscitur, ut quæ maxima sit illecebra, poëma-
tibus suis immiscēt, qua potissimum erga auditores opus
habent. Athenienses uero Thebaniq;, & si qui sunt aliq,
patriæ suæ plus maiestatis ex huiusmodi figmentis conci-
liant: quod si quis fabulas auferat e Græcia, nihil obste-
rit quo minus earum narratores fame intereant, quando
iam nemo futurus sit hospitum, qui uerum uel gratis au-
dire uelit. At si qui nulla tali causa, gaudent tamen men-
dacio, hi omnino ridiculi merito uideantur. TYCH. Re-
cte dicis, nā ego protinus ab Eucrate illo celebri uenio,
ubi multa incredibilia, ac fabulosa quum audissem, imò ue-
ro medio in sermone discepsi, nō ferens narrationem tam
supra fidem, sed me uelut furie quædam abegerunt, dum
monstruosa multa, atq; absurda referrent. PHIL. At qui
Tychiade, uir grauis Eucrates est, & nemo certe credi-
derit illum tam promissa barba uirum sexagenarium: &
qui præterea sit plurimum in philosophia uersatus, su-
stinuisse ut alium quenquam audiret se præsentem mēti-
tem, nedum ut ipse tale quicquā audeat. TYCH. At ne-
scis anuce qualia referebat: tum ea quàm cōstanter asse-
rebat: præterea quam sancte in plerisq; iurabat, admotis
etiam filijs, adeo ut ego quum eum respicerē, uaria me-
cum cogitarem, interdum quidē illum insanire, neq; ani-
mo con-

mo constare: interdū uerò ita cogitabam, fugisse me, quòd impostor esset; ac tantum temporis sub leonis pelle ridiculam quandam simiam circumtulisset: adeo absurda narrabat. PHIL. Quenam illa (per Lares) sunt Tychia= de: nam cupio cognoscere quamnam prestigiaturā sub tam longa barba occuluerit. TYCH. Solebam quidem etiam aliās Philocles aliquoties eum interulsere, si quando uidelicet multo ocid abundarem. Hodie uero quum opus esset mihi conuento Leonthico (est autem, ut scis, amicus mihi) edoctus à puero, eum se ad Eucratem mane contulisse, ut eum morbi inspiciēdi causa uiseret, amorum nomine, nempe ut, & Leonthicum conuenirem, & Eucratem uiderem, ignoraueram autem quod egrotaret, ad eum peruenio. At Leonthicum ibi iam non inuenio: nam paulo antè ut dicebant exiuerat, alios uero cōfertos reperio, in quibus erat, & Cleodemus Peripateticus, & Dinomachus Stoicus, & Ion, nōsti uirum? illum dico, qui ex Platonica doctrina magnam sui admirationem expectat, ut qui solus mentem uiri deprehenderit, quiq; eius oracula alijs quoq; possit enarrare: uides quos tibi uiros nomino, nimirū omni sapientia, atq; omni uirtute præditos, utpote ipsum ex quaq; secta caput, reuerendos hercle omnes, atq; aspectu propemodum terribiles. Aderat præterea medicus Antigonus, ut usui in morbo esset aduocatus opinor: & melius iam habere se uidebatur Eucrates: ac morbus quidā ex familiaribus erat: humor enim rursus in pedes ei descēderat. Sedere me ergo Eucrates in lecto iuxta se iussit uoce languidule remissa paululum, quū me cōspiceret: quanquā interim dum in=

grederer, uociferatē eum, ac uocem intendentē audieram: tamē ego admodū curiose cauens ne pedes eius tan gerem, ubi me uulgaribus istis uerbis purgaueram, quod eū egrotare ne sciuerim: quod ubi rescissem, curriculo uenerim, adsedi propē, & illis quidē sermo iam de morbo erat, & quaedam iam ante dixerant, quaedā uero etiam tunc narrabant: præterea medicamenta quaedam quisque proferebat. Cleodemus igitur: Si quis ergo (inquit) sinistra manu tollens humo mustellæ dētē, sic interfecit, ut ante dixi, in leonis pellem alligauerit, nuper excoriatī, ac deinde circum crura posuerit, illico sedatur dolor. Non in leonis pellem (inquit Dinomachus) ut ego audiui, sed in ceruæ potius formellæ uirginis adhuc, & nōdum initæ, & res quidem magis est hoc pacto credibilis: uelox enim cerua est, maximeq; ualet pedibus: & leo quidem fortis est, pinguedoq; eius, ac manus dextra, piliq; qui recti ē barba prominent, magnam uim obtinent, si quis uti nouerit, cum proprio cuiq; carmine, at pedum curam minime pollicentur. Et ipse quoq; inquit Cleodemus, olim sic putabam ceruina pelle utendū, propterea quod cerua uelox esset. At nuper uir quidam Libycus, peritus profecto in rebus huiusmodi contra me docuit, ceruis ostendens uelociorese leones: quippe qui eas, inquit, etiam persequendo capiunt. Laudabant qui aderant, tanquam recte dixisset Libycus ille: Tum ego: Putatis, inquam, incantamētis quibusdam sedari talia: aut foris admotis appendiculis, quum intus malum grassetur? Riserunt hunc sermonē meum: & palam in me magnā damnabant amentiam, qui apertissimas res ignorarem, & qui

et quibus nemo qui sapiat, contradicat, quin sic se ha-
 beant. At medicus certe Antigonus delectari mihi uisus
 est hac rogatione mea. Iamdudum autem neglectui ha-
 bitus fuerat, opinor, quum opem Eucrati ferre ex arte
 uellet, denuntians uidelicet uino ut abstineret: atq; oleri-
 bus uesceretur, et uigore animo omnino minueret. Cleo-
 demus ergo subridens interim: Quid ais, inquit, Tychia-
 de: incredibile tibi uidetur esse, ut ex rebus huiusmodi pa-
 rentur quaedam aduersus morbos remedia? Mihi certe ui-
 detur, inquam ego: nisi naribus adeo mucosis sim, ut cre-
 dam ea quae foris applicantur, nihilq; cum his quae mor-
 bos excitant, intus communicant: per uerbula tamē, ut di-
 citis, ac praestigiaturam operari: et quum appēduntur,
 sanitates immittere, id profecto nunquam fieri possit, nec
 si quis uel in Nemei leonis pellem sedecim mustelas inte-
 gras insuerit. Ego profecto leonem ipsum ē doloribus sa-
 pe claudicātem uidi in uniuerſa sui ipsius pelle. Nimum
 idiota es, inquit Dinomachus, neq; unquā tibi curae fuit,
 ut disceres quonam modo res istiusmodi aduersus mor-
 bos, quum adhibentur conſerunt: ac mihi uideris ne notis-
 sima quidem ista recepturus: febrium uidelicet istarum
 proſtigations, quae certo quodam ambitu recurrūt, tum
 serpentum demulſiones, ac bubonum ſanationes, et cae-
 tera: quaecunq; anus etiam iam faciunt: quod si illa ſiunt
 omnia, quur tandem non putabis haec etiā ſimilibus rebus
 fieri? Inſinita congeris, inquam, Dinomache, clauumq;
 ut aūt, clauo extrudis. Neq; enim cōſtat ea quae cōmemo-
 ras, eiufmodi ui fieri. Quāobrē niſi reddita ratione pſua-
 ſeris primū natura fieri poſſe, ut febris tumorq; uereatur,

aut nomen aliquod diuinum, aut dictionem aliquam barbaricam: ob idq; ex inguine fugiat: aniles adhuc fabulae sunt quaecunq; retulisti. Tu mihi uideris, inquit Dinomachus, quum ista dicas, ne deos quidem esse credere. Siquidem putas fieri non posse, ut per sacra nomina remedia morbis adferantur. Hoc, inquam ego, uir optime ne dixeris, nihil enim prohibet quo minus, etiā si maxime dii sint, ista tamē sint uana. Ego uero, et deos colo, et medelas eorum uideo, et leuamenta quae laborantibus conferunt, pharmacis uidelicet, atq; arte medica restituētes. Itaq; Aesculapius ipse eiusq; posterī salutaria pharmaca admouentes medebantur egrotis: non leones, aut mustelas circunligantes. Mitte hunc, inquit Ion. At ego uobis mirabile quiddam narrabo. Eram adhuc adulescentulus, annos natus fermē quatuordecim, quum quidam ad patrem meum uenit nuntians ei, Midam uitis cultorem seruū, etiam alijs in rebus robustum, atq; industriū, circa plenum iam forum à uipera morsum lacere iam putrefacto crure. Etenim dum ligaret palmītes, ac uallis circumplicaret, adrepentem bestiolam maximum ei pedis momordisse digitum. Tum illam quidem ilico aufugisse, et sese rursus in latebram condidisse. Illum uero eiulare perditum ē doloribus. Hæc ergo quum nuntiarētur, iam Midam ipsum uidebamus lectica domum à cōseruis adportari, inflatum totum, liuidum, ac superficie tabescentē, uix iam spirātem. Pater ergo quum id moleste ferret, amicorum quispiam, qui tum forte aderat: Bono animo es, inquit. Ego enim uirum quendam Babylonium ex Chaldaeis, quos uocāt, protinus huc adducā, qui sanabit hominem:

nem: & ne diem narrando conteram, uenit Babylonius, ac Midam restituit: effugato ex corpore ueneno, quædam incantatione, & ad pedem eius appenso uirginis defunctæ lapillo, quem è columna exciderat. Atque istud quidem hætenus forsitan mediocre fuerit. Tum Midas iam ipse sublato, in quo allatus erat scabello, discessit in agrum: tantum potuit incantatio, & columnaris ille lapis. At idem iste Babylonius alia præterea diuina plane fecit. Nempe in agrum profectus mane, quum pronuntiaffet sacra quædam ex uetusto codice, septem nomina, sulphure ac facie lustrato loco in orbem ter obambulans, serpentes omneis inuitos exciuit: quicumq; intra eam regionem erant. Veniebant ergo tanquam ad incantationem tracti, serpentes multi, atq; aspides, & uiperæ, & cerastæ, & iaculi, phryniq; ac physali: relinquebatur autem unus draco, annosus, prorepere (ut opinor) ob se nectam non ualens, qui non fuerat audiens dicto. At magus: Non adsunt omnes inquit. Tum unum quendam ex serpentibus eum uidelicet qui natu minimus erat, selectum legatum mittebat ad draconem: ac paulo post uenit etiam ille. At postquam iam collecti consitissent, Babylonius in eos insibilauit. Atq; illi repente admodum omnes ab eius flatu incensi sunt, nobis interim admirantibus. Tum ego, dic mihi inquam Ion: Serpens ille legatus, iuuenem illum dico, utrum manu deduxit draconem, qui iam (ut ais) senuerat, an ille baculū gestans innitebatur? Ludis tu quidem, inquit Cleodemus. At ego, qui & ipse quoq; olim minus talia credebam, quàm nūc tu, putabam enim nulla ratione fieri posse, ut ea crederem: tamen

quum uolantem primum conspicerem, peregrinum illum
 barbarum (erat autem ut ferebant ex Hyperboreis) cre-
 didi, ac uictus sum: quum tamen multum diuq; repugnasse:
 nam quid facerem quum cum cernerem in aëre uo-
 lantem, atq; id interdum, ac super aquam ingredientem,
 atq; per medium ignem incedentē, idq; lente ac sensim?
 Tu ne, inquam ego, ista uidebas, uirum Hyperboreum
 uolantem, aut super aquas ambulantem, et maxime in-
 quit ille, carbatinas indutum, quo calceamenti genere
 illi potissimum utuntur. Nam minutula ista, quid attinet
 referre, quaecunq; fecit, quo pacto amores immiserit, ac
 demones exegerit, mortuosq; marcidos in uitam reuo-
 cauerit, atque Hecaten ipsam palam conspectibus exhi-
 buerit, lunamq; e coelo detraxerit? Quin ego uobis refe-
 ram, quae ab eo fieri conspexi in Glaucia Alexidis filio.
 Glaucias hic quum patris nuper defuncti substantiam se-
 scepisset, Chrysidem amabat Demeneti filiā, ac me qui-
 dem præceptore in disciplina utebatur: ac nisi amor ille
 à studio deduxisset eum, uniuersam Peripateticorum do-
 ctrinam perdidicisset: ut qui octo, et decem quum esset
 annorum, iam absoluerat analytica: tum physicam ana-
 scultationem in finem usque percurrerat. Amore tamen
 uictus, mihi rem omnem significat. Ego uero quemada-
 modum par erat, quippe qui præceptor eram, Hyper-
 boreum illum magum ad eum duco: conductum quatuor
 ilico minis in manum datis, oportebat enim præparari
 quiddam ad sacrificia, tū sedecim præterea, si Chryside
 potiretur. Ille uero crescentem obseruans lunam (Nam
 tunc ut plurimum huiusmodi sacra peraguntur) fossam
 quum

quum effodisset in aperto quodam loco domus, sub dio circa mediam noctem, euocauit nobis primum quidem Anaxidem Glauciae patrem, ante septem menses uita defunctum. Succensebat autem ob amorem senex, atque indignabatur. Tandem tamen ei permisit: ut amaret. Postea uero Hecaten quoque eduxit, adferentem unam Cerberum: tum lunam detraxit multiforme quoddam spectaculum, et quod alias aliud apparebat. Primum quidem muliebrem formam referebat: deinde in uaccam formosam uertebatur: Postremo uero catula uidebatur. Hyperboreus ille tandem, quum sinxisset quendam ex luto Cupidinem: Abi, inquit, atque huc perducas Chrysidem: ac lutum quidem protinus euolabat: paulo post autem affuit illa pulsans ostium. Tum ingressa Glauciam complectitur, eam quam insaniissime deperiens, et cum eo uersata est, quoad gallos canentes audiuius. Tum uero luna subuolabat in coelum, atque Hecate subiit terram, ceteraque spectra disparuerunt: et Chrysidem tandem emisimus circa ipsum ferme diluculum. Haec Tychiades si conspexisses, haud quaquam amplius dubitasses, esse multa in carminibus istis commoda. Bene dicis, inquam, ego credidissem equidem, si uidissem ea: nunc uero ignoscendum mihi puto, si qualia uos uidetis, acute perspicere non possum: ueruntamen Chrysidem illam quam dicis, noui, mulierem plane meretricem ac facilem: nec uideo sane cuius gratia ad illam egueritis luteo illo legato, magoque ex Hyperboreis usque, atque ipsa insuper luna. Quippe quam uiginti drachmis ducere in Hyperboreos usque potuisses. Mirifice enim sese offert ad hanc incantationem mulier. Et contrarium quiddam
spectris

*ſpectris iſtis habet. Nam ea quidem æris ferri'ue ſonum ſi
 audierint, fugiunt (nam id uos prædicatis) illa uero ſi ær
 gentum uſp̄iam ſonuerit, accurrit ad tinnitum. Præterea
 ipſum etiam magum admiror: quod cum ditiffimas mulie
 res in amorem ſui poſſit elicere, atq; ab eis ſolida talenta
 ſuſcipere, is tamen ob quatuor minas admodum tantilli
 lucelli auidus Glauciam amoris compotem fecerit, Ridi
 cule facis, inquit Ion, qui nihil credis. Ego te libenter
 ergo rogauerim quid de his reſpondeas, qui demoniacos
 liberant erroribus, adeo manifeſte ſpectra illa carmini-
 bus eijcientes? Atque hæc me dicere non opus eſt, uerum
 omnes nouerunt, Syrus ille ex Paleſtina, qui harū rerum
 artifex eſt, quā multos mortales ſuſcipiat, qui ad lunam
 concidant, oculosq; diſtorqueant, ſpumāq; os oppleant:
 quos tamen erigit ac ſanos remittit, magna accepta mer-
 cede, diris eos malis liberans. Etenim quum iacentibus
 inſtet, rogaueritq; unde ſint in corpus ingreſſi, egrotus
 quidem ipſe tacet: at demon uero reſpondet (aut lingua
 Græca loquens, aut barbarica, aut undecunque fuerit
 ipſe) & quomodo, & unde intrauit in hominem. Ille
 uero adiurans eum, ac ni paruerit minitans etiam, expel-
 lit abigitq; demonem. Quin ego quoq; demonem quen-
 dam exeuntem uidi nigrum certe, & colore ſumidum.
 Non magnum erat, inquam, ego, talia te Ioni cernere: cui
 ipſæ etiam apparent Idææ, quas ueſtræ familie parens
 oſtendit Plato: rem uidelicet ſpectatu tenuem, atq; eua-
 nidam, quantum ad nos homines luſcioſos. Ita ne ſolus
 Ion, inquit Eucrates, iſtiusmodi uidit: ac nō alij etiā mul-
 ti inciderunt in demones: alij noctu, alij etiam interdium?*

Ego

Ego profecto non semel, sed millies iam talia conspexi:
ac primum quidem turbabar ad ea: iam uero ob consue-
tudinem nihil nouum, aut prodigiosum mihi uidere ui-
deor, maximeq; nūc ex quo anulum mihi Arabs dedit ex
ferro de cruce quapiam sumpto, factum: carmenq; docuit
nominibus multis plenum, nisi forte ne mihi quidem fidē
sis habiturus Tychiade. At qui fieri possit inquam, ut
Eucrati nō credam Dinonis filio: uiro in primis sapiēti,
ac libere, quæ sibi uidentur, domi in priuato suo cum au-
toritate narranti? Illud ergo de statua, inquit Eucrates,
quæ omnibus qui in domo sunt singulis noctibus appa-
ret, tum pueris, tum adolescentibus, tum senibus, hoc in-
quam, non à me duntaxat audieris, uerum etiam à nostris
omnibus. De qua statua, inquā ego? Non uidisti (inquit)
quum ingrederis statuam quandam in atrio collocatam,
sanē quam pulchram, opus Demetrii: qui statuas huma-
na specie fingere consueuit? Non ne illam dicis, inquam,
quæ discum iacit: quæ inclinata est ad emissuri gestum,
reflexa in eam quæ discum fert, altero pede modice infle-
xo, quæq; se erectura uidetur unā cum iactu? Nō inquit:
nam unum est ex Myronis operibus ille disci iactator,
quem dicis. Sed nec eam quæ est ei proxima: cum loquor
cui tenijs caput uinctum est, formosam illam. Nam id Po-
lycleti opus est: uerum eas quæ à dextra sunt egreden-
tibus omitte, inter quas, & tyrannicide illi stant: Critiæ
Nesiote plasmata: tu uero an non ad aquam illam quæ
influit, quampiam uidisti uētre prominulo, caluam, semia-
nudatam, uulsis quibusdam barbæ pilis, insignibus uenis
uero homini simillimam? Pelichus dux Corinthius esse
uidetur.

uidetur. Per Iouem, inquam uidi quandam à dextra Saturni, quæ tenias coronasq; aridas habebat, pectoreq; scyllia quedam inaurata. Ego, inquit Eucrates, ea inauravi, quum me sanasset triduo, febre percūtem. Erat ne igitur etiam medicus, inquam ego, optimus iste Pelichus? Est, neq; ride, inquit Eucrates: alioqui homo te haud multo post inuadet. Noui ego certe quantum ualeat hæc quam tu rides statua. An non eiusdem putas esse immittere febres in quos uoluerit, quandoquidem potis est eijcere? Propitia, inquam, placataq; sit hæc statua mihi, quæ tantum ualeat. Quidnam ergo aliud facientem eam uiderūt omnes qui in domo sunt? Quum primū nox est, inquit, hæc è base descendens in qua steterat, in orbem totum domum circuit: omnes occurrunt ei interdum etiam carenti: nec quisquam est quem unquam laeserit, diuertere tantum oportet. Illa uero præterit, nihil intuentes infestans, quum, et lauat sepe, et tota nocte ludit, ut ex ipso aquæ strepitu licet audire. Vide ergo inquam ego, ne forte non Pelichus hæc statua sit, sed Talus potius Cretensis, qui apud Minoem fuisse dicitur, Nam, et ille æreus quidam Cretæ custos erat: quod si non ex ære, non autem ex ligno facta esset, nihil eam prohiberet, qui non opus Demetrii, sed una potius ex Dædali machinis esse uideatur. E' base nanq; (ut ais) etiam ista fugit. Vide, inquit, o Tychiade, ne te post hæc scōmatis huius poeniteat. Noui quidem ego, quid illi euenerit, qui obolos surripuit, quos ei quoq; nouilunio suspendimus. Prorsus atrocias, inquit Ion, oportebat accidere: quippe q sacrilegus erat: quomodo ergo illū ultus est o Eucrates? Nam audire cupio,
etiam

etiam si quàm maxime Tychiades iste diffisurus est. Mul-
ti, inquit ille, ad pedes eius oboli iacebant, aliaq; item nu-
mismata quædam argentea ad crus eius affixa cera, ac
laminae quoque argenteae: uota cuiusq; aut merces ob sa-
nationem eius, qui ab eo liberatus esset, quum febre deti-
neretur. At erat nobis seruus quidam Libycus scelera-
tus, equorum curator. Hic noctu aggressus est ea auferre
omnia, abstulitq; digressam iam quum obseruasset sta-
tuam. At quum primum reuersus intellexit sacrilegio se
compilatum Pelichus, uide quo pacto sese ultus est, atq;
furti prodidit Libycum. Tota nocte atrium obambula-
bat in orbem miser, exire non ualens, tanquam in La-
byrinthum incidisset, quoad orta die iam deprehensus est,
ea tenens quæ furto abstulerat: ac tum quidem compre-
hensus, plagas non paucas recepit, nec temporis multum
superstes malus male periit: uapulans, ut dicebat, singu-
lis noctibus: adeo ut uibices postridie apparerent in cor-
pore. I' nunc, et post ista quoq; Tychiades Pelichum
ride, ac me tanquam coætaneum Minoi iam delirare pu-
ta. At ò Eucrates, inquam ego, quàm diu es erit es, ope-
risq; plastes Demetrius Alopecensis fuerit: qui non
deos, sed homines fingere consuevit: Pelichi nunquã sta-
tuam uerebor: quippe qui nec ipsum etiam uiuentem, si
mihi minaretur, admodum timuisssem. Ad hæc medicus
Antigonus. Et mihi ò Eucrates, inquit. Hipocrates areus
est magnitudine fermè cubitali: qui tunc dumtaxat quum
lucerna extincta sit, totam in orbem domum ambit, per-
strepens ac pyxides euertens, pharmacâq; commiscens,
atque ostia circumuertens: maximeq; si quando sacrifi-

cia

cia præmittimus, quibus in singulos annos ei sacrificamus. Postulat ergo, inquam ego, etiã Hippocrates medicus iam ut sibi sacrificetur: indignaturq; nisi in tempore iustorum sacrificiorum epulis accipiat: quem nimium decebat boni consulere, si quis ei libauerit, aut mulsum insperferit, aut caput coronauerit. Audi ergo, inqt, Eucrates: istud certe etiam testibus probauero, quod ante annos quinque uidi. Erat fermè uindemiæ tempus. Ego uero in agrum circa meridiem uindemiatum dimissis operarijs, in syluam solus abibam: cogitans interim quiddam, atq; considerans. At postquam in saltum perueni: canum primo latratus insonuit. Ego uero Mnasona filium meum, cum æqualibus uenientem, ludere uenariq; (quemadmodum solebat) cõijciebam. At res haudquaquam sic se habebat: uerũ paulo post facto terræmotu, sonoq; uelut è tonitru, mulierem aduenientem uideo terribilem: proceritate fermè semistadiali: habebat autem in sinistra facem: in dextra uero gladium uiginti circiter cubitorum. Et inferne quidem pedibus erat serpentinis, superne uero Gorgonem referens uultu uidelicet, atque aspectus horrore: pro coma quidem draconibus, tanquam casarie circuncincta: alijs collum amplectentibus, alijs etiam per humeros sparsis. Videte, inquit, amici quo pacto etiam inter narrandum exhorruì: & simul hæc dicēs Eucrates, ostendit omnibus brachij sui setas erectas metu. Ion ergo ac Dinomachus, & Cleodemus uehementer inbiantes auscultabant cum uiri senes, tanquam naribus traherentur, adorantes apud sese tam incredibilem Colossum: mulierem semistadiale, Giganteum quoddam

Mormo

Mormolycium. Ego uero considerabam interim, cuiusmodi erant hi qui cum iuuenibus sapientie nomine uersentur, uulgoq; in admiratione habeantur: quum sola nimirum canicie barbaq; ab ipsis differant infantibus: Cæterum etiam illis ipsis facilius ductiles ad credenda mendacia. Dinomachus ergo, dic mihi, inquit, Eucrates: illi canes deæ, quanta magnitudine erant? Elephantis, inquit ille, proceriores Indicis, nigri et ipsi hirsutiq;, sordido squalidoq; uillo. Ego igitur quum uiderem, restiti, inuerso protinus in interiorem digiti partem (quod Arabs mihi dederat) sigillo. Hecate ergo percussio draconicis illis pedibus solo, hiatus effecit maximum: et qui immani magnitudine penitus æquaret tartarum. Deinde paulo post abiit in eum defiliens. Ego uero presente animo porrecta ceruice inclinatus, inspexi apprehensa arbore quapiã, quæ uicina stabat, ne obortis mihi tenebris ac uertigine, in caput præceps inciderem: deinde, conspexi ea quæ in inferno sunt omnia: pyriphlegetontem, lacum, Cerberũ, manes: adeo ut quosdam etiam eorum agnoscerem. Patrem ergo meum manifeste cernebam adhuc his ipsis amicum, quibus eum sepeliuimus. Quid agebant (inquit Ion) o Eucrates animæ? Quid aliud, inquit ille, quam per tribus familiasq; cum amicis cognatisq; uersantur, in Asphodelo collocati? Contradicant ergo etiam nunc (inquit Ion) Epicurei sacro Platoni, eiusq; de anima rationibus. At tu non ne Socratem etiam ipsum Platonemq; uidebas inter manes? Socratem (inquit) uidi: neq; illum tamen euidenter, nisi quod inde cõieci, quoniam caluus, ac uentricosus erat. Platonem uero non cognoui: nam apud

amicos nimirum uera fateri oportet. Simul ergo atque ego omnia conspexi, & hiatus coijt, & ex famulis meis quidam quærentes me, atque in his Pyrrhias hic, superuenere hiatu nondum plenè obducto : dic Pyrrhia, an non uera narro? Per Iouem (inquit Pyrrhias) & latratum audiui per hiatum : & ignis quidem à face mihi suffulgere uidebatur. Tum risi ego profecto, teste latratum ignemq; in cumulum addente. Tum Cleodemus : haud quaquam noua ista, inquit, neq; alijs inuisa uidisti. Nam & ipse haud ita pridem quum egrotarem tale quiddam conspexi. Prospiciebat mihi curabatq; Antigonus hic, ac septima dies erat : febrisq; ò qualis? incendio certe uehementior. Omnes ergo me relinquentes solum, clausis foribus foris manebāt. Sic enim iusseras Antigone: si quo pacto possem obdormiscere. Tunc igitur astitit mihi iuuenis quidam uigilanti: pulcher admodum, ueste circumamictus candida. Ac me quum excitasset, per hiatum quendam ducit ad inferos : sicuti ilico cognoui, Tantulum quum uiderem ac Tityum Sisyphumq;. At cæters uobis quid commemorem? Postquam uero ad tribunal perueni (aderat autem & Aeacus, & Charon, Parcaq; atque Erinnes) quidam uelut rex (Pluto certe mihi uidebatur) affedit singulorum nomina percensens, qui morituri erant, quos diem iam uitæ præscriptum præterisse contigerat. Iuuenis ergo me adducens illi exhibuit. At Pluto tunc incanduit, & ad eum qui me ducebat, nōdum illi completum est stamen, inquit. Abeat ergo. Tu uero fabrum Demylum adduc: iam siquidem ultra colum uiuit. Tum ego letus recurrens, ipse quidem iam febre liber

eram:

eram: denunciabam uero omnibus, quod Demylus esset moriturus. Manebat autem nobis in uicinia egrotans etiam ipse nonnihil ut renunciatum est. Ac paulo post audivimus eiulatum eorum qui lugebant eum. Quid miri est, inquit Antigonus? Ego etenim quendam noui post uigesimum diem quàm sepultus est, surrexisse. Nam hominem & antequam moreretur, & postquam surrexit, ipse curavi. Et quo pacto (inquam ego) in diebus uiginti, neque tabuit corpus, neque præterea fame corruptum est, nisi fortassis Epimenidem quempiam tu curasti? Hæc quum diceremus, protinus ingrediebantur Eucratis filij è palestra redeuntes. Alter quidem iam ex ephebis excefferat, alter uero annos natus erat circiter quindécim. Tum salutatis nobis iuxta patrem adsidebant in lecto, ac mihi quidem sella illata est. Tum Eucrates tanquàm è conspectu filiorum admonitus: sic his frui mihi contingat, inquit, simulq; manum eis iniecit, ut apud te Tychiades uera narrabo. Felicis memorie uxorem meam horum matrem nouerunt omnes, quo pacto dilexerim: Nam declaravi his rebus quas in eam feci, nō modo dum uiueret, uerumetiam postquam uita functa est. Quippe qui mundum eius uniuersum, uestemq; qua dum uiueret, oblectabatur, in rogiū illius iniecerim. Septima uero post mortem die, ego quidem hic in eundem lectum incumbēbam: quemadmodū nunc, luctum eum mihi committigans, quem de illa conceperam. Legebam enim tacitus Platonis illum de anima libellum. Ingreditur interim Demenete ea ipsa, atque adsidet iuxta: quemadmodum nunc Eucratis hic, minorem designans filium. Hic uero ilico tremuit ad-

modum pueriliter, ac dudum ad narrationem pallesbat. Ego uero (inquit Eucrates) ut conspexi, amplexus eam singultim lachrymabam. Illa uero me uociferari non patiebatur, uerum incusabat me, quod quum ei fuisset in reliquis gratificatus omnibus, è sandalijs aureis alterum nō cremaueram, superesse autem id dicebat, quod sub arca ceciderat: atq; ob id nos quum non inueniremus, alterum tantum cremaueramus. Nobis autem adhuc differentibus scelestissimus quidam caniculus, qui mihi in delicijs erat, in lecto cubans allatrabat, ea uero ad latratum euauit. At sandalium sub arca repertum est: posteaq; à nobis incensum. An hæc etiam Tychiades recusabis credere, quum tam sint euidencia, quotidieq; obseruentur? Per Iouem, inquam ego, digni fuerint, quibus aureo sandalio nates puerorum more feriantur, si qui ista non credant, atque usque adeo impudenter uero resistent. Interea Pythagoricus intrabat Arignotus comatus ille, ab aspectu uenerabilis. Nosti illum doctrinæ nomine celebrem: qui cognominatur sacer. Atque ego quidem, ut eum conspexi, respiravi: hoc ipsum, quod prouerbio dici solet, aduenisse mihi ratus: nempe securim quampiam aduersus mendacia: Occludet, inquam, eis ora uir sapiens, adeo monstrosa narrantibus: atq; prorsus, iuxta uulgatum illud adagium, repente deum immissum esse mihi hunc à fortuna putabam. Hic uero postquam adsedit, assurgēte ei, ac cedente Cleodemo, primum de morbo percontatus est, seq; audisse dicebat, Eucratem iam se melius habere. At quidnam inquit, inter uos philosophamini? Nam interim dum ingrediebar sub auscultauī, ac mihi certe uidemini in re quampiam pulchra

pulchra conuersari. Quid aliud, inquit Eucrates, quàm ut huic adamantino persuadeamus (me demonstrans) ut demones credat aliquos esse, phantasmataq; ac mortuorum animas super terram obambulare, et sese quibus libitum fuerit ostendere? Ego igitur erubui, uultumq; deiici reueritus Arignotum. At ille, uide (inquit) Eucrates num hoc dicat Tychiades. Eorum tantum qui uiolenter interierint, animas errare, ueluti si quis suffocatus, aut capite truncatus, cruci ue suffixus fuerit, aut alio quopiam istiusmodi modo è uita discesserit: eas uero quæ fatali morte naturaliq; discesserint, haudquaquam amplius oberrare. Nam si hoc dicat, non usqueadeo absurda dixerit. Per Iouem inquit Dinomachus, ne esse quidem istiusmodi, nec presentia cerni putat. Quid ais, inquit Arignotus in me torue aspiciens, nihil horum tibi uidetur fieri? presertim quum omnes (ut ita dicam) uideant? Ignoscas, inquam ego, mihi, si non credo, nam solus omnium non uideo. Quod si uidissem, profecto et credidissem, quemadmodum et uos. Atqui, inquit ille, si quando Corinthum ueneris, roga ubi sit Eubatidæ domus. Atque ubi tibi fuerit indicata, nempe circa Craneum, in eam ingressus, dic ianitori Tibio, uelle te uidere, unde demonem Pythagoricus Arignotus quum adduxisset, abegerit, ac deinceps habitabilem domum reddiderit. Quidnam hoc erat Arignote? rogabat Eucrates. Inhabitabilis erat, inquit ille, diu propter terricula, quod si quis inhabitasset, expauescens illico fugiebat exactus à quodam horrendo ac terribili spectro. Deciderat ergo iam, tectumq; rûpebatur, neq; quisi quam erat omnino qui in eam ingredi fuerit ausus. Ego

uero ubi hæc audiui, libellos sumens (Sunt autem Aegyptij mihi de talibus rebus admodum multi) ueni in domum circa primam uigiliam, dehortante hospite, ac ferme detinente, postquam didicerat quò iturus essem, in certum, ut putabat, exitium. At ego sumpta lucerna solus ingredior, atque in uastissimo atrio collocato lumine, humi sedens tacite legebam. Adest uero demon ille, cum quopiam è uulgo se congressurum ratus, ac me quoq; quem admodum alios perterriturum squallidus, hirsutus, ac tenebris nigrior. Atq; hic quum adstaret, undiq; me adsulatim petens tentauit, si quà posset expugnare, ac modo in canem, modo in taurum, modo in leonem uertebatur. At ego correpto in manum quàm maxime horrendo carmine, simulq; uocem imitatus Aegyptiam, et incantans cum in domicilij tenebrofi angulum quendam compuli. At quum animaduertissem, ubi se in terram condidit, tum destiti. Mane autem desperantibus uniuersis, ac me quæ admodum alios mortuum sese reperturos putantibus, præter omnium spem progrediens, Eubatidem adeo, feliciter illi adnuncians, quòd puram sibi ac spectris liberam domum iam liceret incolere. Atque illum assumens aliosq; multos (sequebantur autem huius inopinatæ rei gratia) quum ad locum duxissem, ubi condentem se demona conspexeram, iussi ut sumptis ligonibus matulisq; suffoderent. Atq; ubi id fecerant, inuentum est ferè ad passum defossam cadauer quoddam marcidum, ossibus tantum humana specie coherentibus: Illud igitur effossum sepeliuimus, domus uero postea turbari prodigijs desijt. Hæc ubi narrauit Arignotus, uir prodigiosa sapientia

ac re

ac reuerendus omnibus, nemo erat ex his qui aderant, qui non multam mihi imputaret insaniam, qui talia non credam, narrante præsertim Arignoto. Ego tamen nihil ueritus neq; comam, neque illam quam de eo habebant opinionem. Quid hoc inquam Arignote? Etiam tu talis eras, in quo mihi sola spes fuit, fumo plenus ac simulacris? Illud ergo nobis in te quod dici solet, euenit: ut thesaurū quum sperauerimus, carbonem offenderimus. At tu, inquit Arignotus, si neq; mihi credis narranti, neq; Diomacho, aut huic Cleodemo, neque ipsi Eucrati, dic age quem nam digniorem, cui his de rebus fides habeatur, existimas: qui nobis dicat contraria? Per Iouem, inquam ego, uirum apprime mirabilem Abdera^{oriundum} illum Democritum, cui tam firmiter erat persuasum eiusmodi nihil esse in rerum natura posse, ut quum se in monimento extra portas clausisset, ibiq; degeret dies noctesq; scribens atq; componens, iuuenesq; eum quidam illudere cupientes ac perterrefacere, nigra ueste in modum cadaueris ornati, ac personis in capita adfictis circumfistentes, illum circumfiliarent, crebro subsilientes: hic neq; eorum commenta pertimuerit, neq; eos omnino respexerit, sed inter scribendum: desistite, inquit, ineptire. Adeo firmiter credidit animas nihil esse postquam è corporibus exierint. Hoccine ais, inquit Eucrates, dementem quempiam uirum esse Democritum? siquidem sic existimauit. Ego uero uobis etiam aliud referam, quod mihi ipsi contigit, non quod ab alio acceperim, fortassis etiam tu Tychiades quum audieris, compelleris accedere, ipsa narratio nis ueritate coactus. Quum in Aegypto uersarer adhuc

*adolescens, à patre uidelicet doctrinae gratia transmissus, cupiebam nauigio profectus in Coptum illinc adiens Memnonem, miraculum illud audire, eum uidelicet sonū red-
 dentem ad orientem solem. Illum igitur audiui non hoc uulgari modo, quo audiunt alij sonum quempiam inanē, sed mihi oracula etiam edidit Memnon, ipse aperto ore septem uersibus: quod nisi esset superuacaneum, ipsos uobis uersus recenserem. Inter nauigandum uero incidit in nos unā nauigans uir Memphiticus quidam, ex sacris illis scribis, mirabili sapientia, et qui uniuersam Aegyptiorum doctrinam callebat. Dicebatur autem tres ac uiginti annos in adytis subterraneis mansisse, Magiam interea doctus ab Iside. Pancratem dicis (inquit Arignotus) præceptorem meum, uirum sacrum, rasum, lineis indutum, doctum, pureq; lingua Græca loquentem, procerū, simum, labijs promissis, cruribusq; gracilibus. Illum ipsum inquit ille, Pancratem, ac primum quidem quis esset ignorabam. At postquam uidi eum, si quando in portum appulissimus, cum alia multa miracula facientem, tum crocodilis insidentem agitasse, et cum feris uersantem, illas uero reuerentes eum, caudisq; adulantes, agnoui sacrum quempiam uirum esse, paulatimq; comitate mea me in eius amicitiam ac familiaritatem insinuauī, adeo ut omnia arcana communicaret. Ac tandem mihi persuadet, ut famulis omnibus in Memphide relictis, se solus consequerem, neq; enim defuturos nobis ministros. Atque ex eo tempore sic uitam duximus. Quum in diuersorium quodpiam ueniremus, homo accepto pistillo, scobinaue, aut pessulo, uestibus implicans, quum in id carmen quoddam dixisset,*

dixisset, effecit ut ambularet, utq; alijs omnibus homo uideretur, illud ergo abiens, et aquam hauriebat, et coenam parabat, instruebatq; atq; in omnibus comode subserviebat ministrabatq; nobis. Deinde postquam iam satius huius ministerij fuit, scobinam rursus scobinam, ac pessulum pessulum aliud recitans carmen reddebat. Hoc ego uehementer conatus non reperiēbam, quo pacto ab illo expiscarer. Nam id mihi inuidebat, quanquam in alijs esset facilimus. At quadam die in angulo quodam tenebricoso clam illo delitescens subauscultavi propius incantationem illam. Erat autem trisyllaba. Tum ille quum pistillo mandasset quae curanda erant, abiit in forum. At ego postridie illo apud forum occupato, acceptum pistillum quum ornassem, syllabas illas simili modo pronunciāns, aquam iussi ut hauriret. Tum impletam amphoram quum tulisset, desiste inquam, neq; aquam amplius haurito, sed rursus esto pistillum. At illud mihi haud amplius iam obtemperare uolebat, sed aquam hauriebat continue, quoad hauriendo totam domum nobis impleret. At ego quum resistere huic rei non ualerem, timebam autem ne Pancrates reuersus (id quod etiam euenit) irascetur, correpta secure pistillum in duas partes diffeco. At utraq; pars amphoram sumens hauriebat aquam, iamq; unius loco duo mihi ministri esse coeperunt. Interea Pancrates superuenit, ac re intellecta illas quidem in ligna rursus, quemadmodum ante carmen erant, mutauit. At ipse me clanculum relicto, nescio quò clanculum se subducens abiit. At possis istud etiam nunc inquit Dinomachus, hominem ex pistillo facere? Per lo-

uem inquit ille, dimidis ex parte scio, nam in prior ē for-
 mam nunquam à me restitui potest, postquam semel de-
 quarius esse cœperit. Sed deferenda nobis domus esset de-
 quæ iam impleta. Non desistitis, inquam ego, huiusmodi
 monstrosa narrare uiri senes? Alioqui horum saltem ado-
 lescantium gratia incredibiles istas ac terribiles fabulas
 aliud in tempus omittite, ne clanculū terroribus ac pro-
 digiosis fabulamentis impleantur. Parcere ergo eis opor-
 tet, ne talia consuecant audire, quæ eos per totam uitam
 comitata perturbabunt, atq; ad omnem strepitum meti-
 culosos reddent, posteaquam eos omnigena superstitione
 ne impleuerint. Recte admouuisti me, inquit Eucrater,
 quum superstitionem dixisti. Nam quid tibi Tychiade
 de rebus huiusmodi uidetur: de oraculis loquor ac uatici-
 nijs, & quæcunq; quidam numine afflati proclamant,
 quæ uel ex adytis audiuntur? aut quæ uirgo numeris elo-
 quens futura prædicit? an uidelicet nec talia credis? At
 ego quod anulum quendam sacrum habeo, Pythij Apol-
 linis imaginē exprimente sigillo, quodq; hic Apollo me-
 cum loquitur, non dico, ne tibi uidear ad gloriam meam
 res incredibiles narrare. Ceterum quæ apud Amphilo-
 chum audiui in Mallo, heroē mecum diu differente, de-
 umq; meis de rebus consulente, tum quæ ipse uidi, uolo
 uobis narrare. Deinde ex ordine & quæ uidi in Pergæ-
 mo, & quæ audiui in Pataris. Itaq; quum ex Aegypto
 redirem domum, audiremq; illud in Mallo uaticinium
 apertissimum simul ac uerissimum esse, tamen sic oracula
 dare, ut ad rem respondeat his, quæcunq; propheta quis
 piā in schedulam inscripta tradiderit, recte me facturum
 putui,

putaui, si dum præternauigarem, experirer oraculum,
deumq; de futuris quippiam consulerem. Hæc adhuc Eu-
crate dicente, quum uiderem quam longe res esset pro-
cessura, quodq; non breuem incepisset de oraculo tra-
gœdiam, ratus non expedire, uti solus contradicerem
omnibus, relinquens eum ex Aegypto adhuc in Mallum
nauigantem: Nam & intelligebam molestam illis esse
præsentiam meam, utpote qui dissentirem refelleremq;
eorum mendacia: Atqui ego abeo, inquam, quæsiturus
Leonticum, nam opus habeo cum eo congredi. At uos
quandoquidem parum sufficere uobis res humanas puta-
tis, ipsos etiam deos deniq; in fabularum uobis partem
uocate. Atq; hæc simul ac dixi, discepsi. Illi uero alacres
iam libertatem nacti, ut est uerisimile, mutuo sese epulis
accipiebant, ac mendacijs ingurgitabant. Talibus ô Phi-
locles apud Eucratem auditis, uenio per Iouem inflato
uentre, non aliter quàm hi qui musto poti sunt, opus ha-
bens uomitu. Tum libenter alicunde magno emerim
pharmacum aliquod, quod mihi obliuionē induceret eo-
rum, quæ audiui, ne me nonnihil earum rerum lædat in-
hærens memoria: nempe monstra, demones, atque Heca-
tas mihi uidere uideor. PHIL. Quin mihi quoq; ô
Tychiade, tale quiddam hic sermo tuus attulit: aiunt
etenim non solum in rabiem uerti, atq; aquam formi-
dare, quosq; rabidi canes mordeant: uerum etiam si
quem mordicus homo morsus momorderit, illum mor-
sum quoq; non minus canino ualiturum, atq; eum etiam
eodem modo formidaturum. Quin tu ergo uideris, quum
sis ipse apud Eucratem à multis mendacijs morsus, mi-
hi

hi quoq; morsum illum communicasse, adeo mihi mentem demonibus impleuisti. TYCH. At bono animo sumus amice, quum magnum aduersus huiusmodi res remedium habemus, ueritatem rectamq; omnibus in rebus rationem: quo si utamur, nullus huiusmodi uanis stultisq; mendacijs turbabimur.

LVCIANI DECLAMATIO

PRO TYRANNICIDA,

Thoma Moro interprete.

ARGUMENTVM DECLAM.

Ascendit quidam in arcem, ut tyrannum occideret, at ipsum quidem non inuenit: filium autem eius quem percussisset, gladium reliquit in corpore. Tyrannus ingressus, ac filium iam conspicatus mortuum, eodem gladio se transfixit. Is qui ascenderat, ac tyranni filium interemerat, tanquam tyrannicida præmium petit.

DECLAMATIO.

QUUM duos tyrannos iudices uno die peremerim, alterum quidem iam ætate defectum, alterum uero florentem, eoque ad scelus successionem idoneum, adsum tamen unicum ob utrūq; præmiū petiturus: idq; quum solus omnium qui unquā fuisse tyrannicidæ, sceleratos duos uno ictu sustulerim atq; ætauerim: filium quidem gladio, patrem uero nimirum quo in filium ferebatur, affectu. Tyrannus igitur ob ea quæ gessit, satis nobis supplicij dedit, quippe qui uiuens filium spectauit occisum, & tandem (quod maxime præter omnem spem fuit) ipse sui coactus est tyrannici-

da fieri. Filius igitur à me peremptus est, inseruiuit autē mihi, etiam mortuus, ad aliam mortem : nam qui uiuens iniurias, unā cum patre fecit, mortuus patrem ut potuit interfecit. Qui tyrannidem ergo sustuli, ego sum: ensisq; qui peregit omnia, meus est, ordinem tantum immutauicidium, ac perimendi sceleratos nouaui modum : illum qui fortior erat, & qui ulcisci poterat, amolitus ipse: scem uero soli relinquēs gladio. Ego igitur ob ista etiam amplius aliquid à uobis expectabā, sperabamq; me prēmia pro peremptorum numero suscepturum, ut qui uos non præsētibz tantum malis eripuerim, sed futurorum quoq; metu liberauerim, ac certe uobis libertatem præsiterim, nullo hārede scelerum relicto. At interim tot rebus à me præclare editis, in periculum uenio, ne à uobis nullo prēmio donatus abeam, solusq; mercede frauder, quam leges à me seruatae statuerunt. Hic itaq; meus aduersarius, nullo Reip. studio, sicut ait, istud agere uidetur, sed eorum cæde commotus, ut in eum qui mortis eis causa fuit ulciscatur. Sed uos iudices auscultate paulisper dum tyrannidis mala (quanquam ipsi probe sciatis) expono: nam & hoc pacto melius beneficij magnitudinem cognoueritis, & magis item gaudebitis, reputantes quibus estis malis liberati. Neq; enim quemadmodum alijs plerisq; iam sæpe accidit, ita nos quoq; simplicem tyrannidem & unicam seruitutem sustinuimus: neque unius domini libidinem pertulimus, sed soli omnium quos unquam similis præsēsit infelicitas, duos unius loco tyrannos habuimus, & in duplices miseri iniurias distracti sumus. At moderatior admodum senex erat, & in ira mitior, et
ad

ad supplicia segnior, & ad libidines tardior: utpote et te iam impetus eius uehementiam cohibente, & uoluptatum appetitiones refrenante. Et ad causas quidem facinorum inuitus à filio dicebatur impelli, quum ipse non admodum tyrannicus esset, nisi quòd illi parebat: nam in filium (ut iam ostendit) propensus supra modum fuit. Omnia illi filius erat, illi obtemperabat: & iniuste fecit quicquid ille iubebat, & puniebat quos ille uolebat: in omnibus illi morem gerebat, ac deniq; sub illius tyranni de uiuebat, & ultroneus filij cupiditatum satelles erat. At iuuenis uero honore etatis gratia patri cessit, & solo imperij nomine abstinuit: ceterum re ipsa tyrannidis caput ipse fuit. Firmitas quoq; ac tutamentum principatus ab illo pendebat, quoniam & quod ex iniurijs prouenit, solus ipse fruebatur. Ille erat qui satellites ducebat, qui custodias regebat, qui subditos feriebat, qui infidiatores terrebat. Ille erat qui ephebos rapuit, qui nuptias temerauit, cui uirgines adductæ sunt: & si quæ cædes erant, si quæ exilia, pecuniarum expilationes, tormenta, contumeliæ, hæc omnia iuuenis fiebant audacia: nam senex ipse obsequebatur, & comes in malis erat, & tantum filij scelera comprobabat. Et res quidem nobis intolerabilis facta est: nam quum animi libidines ab imperio sumunt licentiam, nullum iniuriarum finem faciunt. At illud tamē nos urebat maxime, diuturnam, imò eternam potius futuram hanc seruitutem sciebamus, & tradendam per successionem Rempub. populumq; alij post alium domino ac scelerato hereditatem cessuram. Alijs profecto nō paruum spem hæc res facit, quod perpendere

pendere possunt, ac secum dicere: at iam cohibebitur, at iam morietur, ac paulo post erimus liberi. De illis uero nihil tale sperabatur, sed iam nunc paratū imperij cernebamus heredem. quamobrem nec suscipere negociū audebat fortium quisquam, qui tamen eadem mecum cupiebant: sed desperabatur omnino libertas, & inexpugnabilis uidebatur tyrannis, cum necesse esset tam multos aggredi. At me nihil ista deterruerunt, neq; perpensa negocij difficultate detrectaui, neq; periculum expaui. Solus quidem, solus aduersus tam fortem ac multiplicem tyrannidem, imò uero non solus, sed cum gladio auxiliari conscendi, consorte etiam tyrannicidij, mortem præ oculis habens, sed propriam tamen cædem communi libertate compensans. Cum in primam ergo custodiam incidissem, ac satellites haud facile amouissem, obuium quenq; perimens, & quicquid obsisteret conficiens, in ipsum negocij caput ferebar, in ipsum unicum tyrannidis robur, in ipsam nostrarum calamitatum materiam: & in summa arcis custodia sistens, quum illum conspexissem sese generose defendentem, atq; resistentem, uulneribus multis tamen interfeci: ac iam quidem sublata tyrannis erat, facinus confectū erat, atq; exinde protinus omnes liberi. Senex relictus est ille solus, inermis, custodibus exutus, magno illo satellite suo adempto destitutus, nec amplius ulla generosa manu dignus. Ibi ego mecum iudices talia cogitabam: totū negociū meum bene se habet: omnia peracta sunt, oīa strenue perfecta sunt. Quo nā ergo iste qui suspectus plectetur modo? Me siquē ac dextera mea indignus est: præcipue uero facinore tam splēdido ac iuuenili & generoso

generoso confecto, cuius gloriam addita hac tam inerte
cede minuerem. Dignum autem querere carnificem quem
piam oportet, uerum post erumnam, tum ne et hanc lu
crificiat uideat, puniatur, appositum tantum ensen ha
beat: huic ergo reliqua committo. Hæc ubi statuissem, il
linc amolior. Ille uero sicut ego antè diuinaueram fecit,
ac tyrannum interfecit, fabuleq; meæ supremum actum
addidit. Adsum ergo popularem uobis gubernationem
adferens: et omnibus securitatem denunciens, ac liberta
tem feliciter annuncians. Nunc igitur factis meis frui mi
ni. Sceleratis enim (uti uidetis) arx uacat, imperat autem
nemo, sed et honores tribuere licet, et iudicare, et ex
legibus contradicere: atq; hæc uobis ex me, atq; hoc faci
nore meo profecta sunt: atque ex illa una cede, postquã
pater haud amplius uiuere potuit. Dignũ igitur ob ista
censeo, debitum a uobis mihi præmium dari: non quòd
studiosus lucri sim, aut qui parua magnipendam: neq;
quod ob mercedẽ de patria benemereri in animum in
duxerim, sed quòd mea officia cupiã uestro præmio esse
comprobata, ne despectus sit, ne ue inglorius fiat meus
conatus, tanquam a uobis mancus, et præmio iudicetur
indignus. At iste contradicit, et me præter æquum ait
facere, qui honorari uelim, ac præmium referre: nõ enim
esse me tyrannicidam, neque factum a me quicquam se
cundum legem esse, sed facto meo quiddam ad præmium
petendũ deesse. Rogo igitur eum, quid reliquũ a me desi
deras? non uolui? non ascendi? nõ peremi? non liberaui?
num imperat quisquã? num iubet quisquã? num dominus
minatur quisquã? nõ me maleficorũ effugit quisquã? non
dixeris.

dixeris. Sed omnia pacis plena, & leges omnes reddite, & manifesta libertas, & popularis gubernatio firma, & cōiugia inuiolata, & pueri extra periculum, & uirgines tute, & festas agens serias ob cōmunem felicitatem ciuitas. Quis est igitur horum omnium causa? quis illa sustulit, ista præbuit? Etenim si me quisquam est hoc honore dignior, illi hac mercede cedo, ac præmio isthoc abstineo. Sin uero solus ego cuncta peregi, audens, periclitans, adoriens, interimens, puniens, alterum in altero ulciscens: quid mea calumniaris officia? quid ingratum erga me populum facis? At ipsum non occidisti tyrannū: lex autem tyrannicide præmium statuit. Interest ergo quicquam, dic mihi, an ipsum perimas, an mortis ei causam præbeas? Ego certe nihil puto, nempe hoc solum legislator spectauit, libertatem & popularem statum, ac sceleratorum amolitionē, istud honorauit, istud gratia dignum censuit, quod factum à me nō esse non queas dicere. Si enim illum occidi, quo occiso iste non potuit uiuere, ipse nimirum mactaui. Cedes mea, manus illius erat. Ne nimium ergo curiose de mortis modo disputes, neq; examines quomodo interijt: sed an amplius non sit, an per me est, quod amplius ille nō est. Quandoquidem hoc quoq; mihi uideris excussurus, & sycophantam in benemerentes acturus, si quis nō ense, sed lapide, ligno ue, aut alio quopiam modo peremisset. Quid uerò si tyrannum fame obsessum, ad mortis necessitatem adegissem? etiam ne tum requireres meamet manu peractam cædem? alioqui deesse adhuc aliquid mihi ad legem implendam diceres? atque id grauiore supplicio interfecto

malefico? Vnum solum examina, istud interroga, in hoc curiosus inquire, quis facinorosorum superest? quis iniuriæ metus imminet? quæ uestigia calamitatum? Sin uero purgata sunt ac pacata omnia: sycophantæ est, modum rerum calumniantē, uelle premio ipsis factis debito fraudare. Ego siquidem hoc quoq; in legibus declaratū meminī (nisi forsan ob longam seruitutem sim quæ in illis dicuntur oblitus) causas mortis duas esse: siue quis ipse occiderit: seu si quis ipse quidē non occiderit, neq; manu rem gesserit, coëgit tamen, atq; occasionem necis dedit: æqualiter hunc etiam lex plectendum censet, atq; admodum quidem iuste: nā præbitam interitus causam nihilo iudicauit ipso facto minorem, ac reliqua iam de modo necis quæstio superuacua est. Illum ergo qui sic occiderit, puniendum tanquam homicidam equū censes, absoluiq; nullo pacto uelis: qui uero eodem quo ille modo ciuitati benefecerit, indignum benemeriti premio duces? Neq; enim istud possis dicere, me uidelicet id fecisse tantum: bonum autem exitum quendam temere non me id destinante, consequutum. Quid ergo pertimuissem amplius, eo qui fortior erat interempto? Quid in uulnere gladium reliquisset, nisi id ipsum omnino quod erat futurum prædiuinasset? Nisi hoc fortasse dixeris, quod qui peremptus est, tyrannus non erat, neq; hoc nomen obtinebat, neq; multa uos ob id libeter, si necaretur, præmia dedissetis: sed hoc nunquam dices. Ergo interempto tyranno, illi qui causam præbuit nō reddes præmium? o curiositatē, quomodo necatus est curas, quum libertate fruaris, aut ab eo qui democratiam restituit, amplius aliquid postulas

postulas? Atqui lex (ut dicis) ipsum rerum caput exami-
nat, media autē omnia ualere finit, neq; ultra curiosius
inquit. Quid enim, qui in exilium tyrannum cōpulsi-
set, non honorem iam tyrannicide tulisset? Imò ac ualde
quidem iuste, nam & ille libertatē pro seruitute præsti-
tit. At quod à me factum est, non exiliū, nec redintegran-
dæ rebellionis metus, sed omnino perfecta sublatio est,
& generis illius uniuersi internicio, ac totius mali radi-
citus excisio. Ac nunc per deos omnia mihi ab initio in
finē usq; (si uidetur) excutite, an prætermissum quicquā
ad implendam legē fuerit, & an quicquam mihi defuit,
quod adesse tyrānicidæ debuit. Ante omnia igitur ani-
mum adesse generosum decet, atq; Reip. studiosum, para-
tumq; pericula pro cōmuni commodo subire, ac propria
morte multorū salutem redimere: ergo ad id mihi quic-
quam defuit? An animo fractus sum? an pericula prospi-
ciens, per quæ mihi uadendum erat, detrectaui? non id di-
xeris. Mane ergo in hoc solo, ac me finge ex eo solo qđ
uolui, atq; isto consilio fui, etiā si nihil inde boni proue-
nisset, tamen ob mentē ipsam assurgentē præmiū tan-
quam benemerentē petere, quum tamen ego non potue-
rim, sed alius me sequutus tyrannū occiderit, absonū (dic
mihi) aut absurdum esset tribuere: maximeq; si dicerem,
ô uiri, uolui, cupiui, aggressus sum, atq; animi mei signa
dedi: solus honore dignus sum? Quid tum responsurus
esses? Nunc uero nō id dico, sed & ascēdi, & periclitatus
sum, atq; innumerabilia priusquā adolescentem pereme-
ram feci. Neq; enim rem usque adeo facilem esse suspice-
mini, custodiā superare, ac satellites opprimere, unumq;

tot uiros auertere. Sed fermè maximum in tyrānicidio, atq; ipsum rei caput istud est. Nam ipse quidem tyrannus, non magnū opus est, neq; magno negotio conficiendum, neq; expugnatum difficile, sed ea potius quæ muniūt ac tuentur tyrannidem, quæ qui uicerit, is omnia peregerit: nam reliquum quidem parum est. Siquidem istud ad tyrannum usq; penetrare, nequaquam licuisset mihi, nisi custodiū qui eos cingunt, ac satellitum omnium uictori, ac nisi eos omnes prius deuicissem: Nihil amplius, adicio, sed ijs rursus immoror. Custodias superavi, satellites inquam, tyrānum incustoditum, inermem, nudū red didi. Ob hæc ne honore tibi dignus uideor? an adhuc à me cædem postulas? Atqui si cædem etiam quæris, nec istud quidem deest. Neq; enim incruentus sum, sed perpetraui magnā ac nobilem necem iuuenis florentis atq; omnibus metuendi, per quem etiam ille tutus ab insidijs erat, quo solo confidebat, qui multorum loco satellitum, suffecit. Quid tum ergo, num præmio dignus sum? num tantarum rerum honore fraudabor? Quid enim si satellitem, unum si ministrum quempiam tyranni peremissem? quid si seruum honoratiorem? an non magnum etiam hoc tibi uideretur ascendere, atq; in media arce, in medijs armis aliquē ex amicis tyranni conficere? Nūc autem etiā illum qui peremptus est considera: filius erat tyrāni, imò tyrannus grauior, ac dominus inclementior, ac tortor crudelior, extortor uiolētior. Tum quod maximum fuit, hæres omnium atq; successor: postremo, qui in longum poterat nostras calamitates extēdere. Vis ne hoc me solum fecisse, tyrannū autē ipsum adhuc ereptum sua

ga uiuere

ga uiuere? Munus ob ista peto, quid dicitis? non dabitis? Non illum quoq; suspexistis? non dominus? non grauis? nō intolerandus erat? Nunc uero etiā caput ipsum intelligite. Quod enim iste à me flagitat, id quā optime fieri potuit, peregi, ac tyrannum alterius nece necaui, non uulgariter, neq; uno ictu, quod illi post tot scelera maxime fuit optandum. Sed dolore multo prius exagitans, & in oculis ostendēs misere prostrata, quae illi fuerant charissima, filium quanquā malum, tamen etate florentē, ac patri similem, sanguine ac tabo plenū. Hæc sunt patrum uulnera, hi legitimorum tyrannicidarū gladij. Hæc tyrannis crudelibus digna mors, hoc supplicium sceleribus tantis debitum. Nam illico mori, illico nescire, nullum tale spectaculum cernere, nihil habet tyrannica poena dignum. Non enim ignorabam (te appello) non inquam ignorabam, imò nec alius quisquam quantum ille erga filium gerebat affectū, & quod post illum uiuere ne paululum quidem dignaretur. Atque omnes fortasse patres sunt in filios eiusmodi. At hic certe aliquid supra ceteros habebat, idq; merito, quippe qui illum solū uidebat ducem seruatoremq; tyrannidis, solūq; pericula patris præoccupantem, ac firmitatem imperio præstantem. Vnde etiam quanquam non ob amorem, at ob desperationem saltem statim illum sciebam moriturum, quum cogitaret inutilem sibi uitam futuram, securitate quam illi filius præbebat ablata. Omnibus igitur illum simul circūsepsi, natura, dolore, desperatione, terrore, ac temporum etiam futurorum metu. His in illum cōmilitonibus usus sum, & ad ultimum illud consilium coegi. Inte-

rijt nobis orbus, afflictus, dolens, lachrymans, luctum lu-
gens, breuē quidem, sed qui patri sufficiat, & quod gra-
uissimū est, ipse à seipso, quod mortis genus omnium est
miserrimum, multoq; acerbius quā si inferatur ab alio.
Vbi mihi gladius est? num quis illū agnoscat alius? num
cuiusquā alterius telum est? Quis illum in arcem duxit?
ante tyrannū quis usus est? quis illum tyranno misit? O
ensis mecum cōmunicans, rerum à me bene gestarū suc-
cessor, post tot discrimina, post tot mortes despicimur,
& indigni prēmio uidemur. Si enim ob istud solum hūc
à uobis honorem peterem, si dicerem: ô uiri, tyrāno mor-
tem cupienti, ac tum inermi forte deprehenso, meus iste
subseruiuit gladius, atq; operam suam ad cōsequendam
libertatem cōmodauit omnibus, honore ac prēmio indi-
gnum putassetis? dominum tam popularis rei non retia-
liassetis? non inter benefactores inscripissetis? non inter
sacra gladium ipsum reposuissetis? non secundum deum
illum coluissetis? Nunc mecum cogitate, qualia tyrānum
ipsum ante mortem & fecisse, & dixisse sit uerisimile,
quum filium perimerem, ac uulneribus multis in parte
corporis conspicua perfoderē, quo uidelicet genitor ure-
retur, atq; aspectu primo stupefceret, miserabiliter excla-
mauit atque inclamauit patrem, non ut auxiliator esset
aut cōmilito, quippe qui iam senex erat atq; inualidus,
sed domesticorum malorum spectator. Ego illinc digre-
dior, totius quidem tragœdiæ autor. Reliqui uero his-
trioni cadauer, & scenam, & ensē, ac cætera quæ fa-
bule supererant. At ille quum adesset, ac uideret filium
quem habebat unicum, uix respirantem, lacerū ac morte
plenum

plenum, uulnera quoq; illa densa, ac multa, & letalia gerentem, sic exclamauit: O nate, sublatus sumus, interempti sumus, tyranni caesi sumus: ubi iste interfector est? ad quid mihi parcat? cui me reseruat malo per te iam fili premortuum? nisi me forte utpote senem contemnit, & lente me perimere decreuit: ac mortem mihi producit, ut necem mihi faciat longiorem. Et simul ista dicens, ensē querebat: ipse autē erat inermis, ut qui omnem in filio spem reposuerat. At ne is quidem defuit, iamdudum enim à me ante preparatus erat, atque ad facinus futurum relictus. Ergo ex corpore euellens, & ex uulnere gladium eximens, iamdudum me occidisti, permisti, nunc uero mihi finem facito. O ensis, inquit, patri lugenti consolator ueni, atq; infelicem senis manum adiua, iugula tyrannum, perime, ac luctu solue. Utinam in te prior incidissem, utinam ordinē cedis incepissem, cecidissem quidem, at tu tyrannus tantum, at ultorem sperans, nunc uero ut orbus, nūc uero ut etiam carnifice egens. Et hæc simul dicens, uulnus intulit tremulus, impotens, cupiens quidem, inualidus tamen ad facinoris ministerium. Quot sunt ista supplicia? quot uulnera? quot mortes? quot tyrannicidia? quot præmia? Et tandem uidistis omnes iacentem iuuenem, opus neque paruum, neque facile, senem uero illi circumfusum, cruorem utriusq; inherentem, atque illam libertatis, & uictoriæ parentē libitinam, & nostri ensis operam: ensē uero ipsum inter utrunq; monstratū, declarantem quā non indignus domino sit, testantemq; quod mihi sit fideliter obsequutus. Hoc si ego fecissem, obscurius fuisset, nunc

uero redditur ipsa nouitate splendidius. Qui tyrannidem ergo omnem sustuli, ego sum : opus autem in multos distributum est, quemadmodum in fabula. Atque egi primas quidem partes ego, secundas uero filius, tertias tyrannus ipse, ensis autem subserviuit omnibus.

DECLAMATIO

THOMAE MORI LV.
cianica respondens.

NON putaueram iudices, ei, qui (id quod ego nunc facio) publicam causam suscepisset agenda, opus fore, ut quid id facere instituerit, rationem reddat: Neque enim ullum fore periculum, ne id malicia potius aggressus, quam pietate uideatur, quum hoc certissimum praebeat magnae integritatis argumentum, quod aliorum omnium commodis elegerit suo priuato labore consulere. Quod quanquam omnes istiusmodi causarum patronos merito posse existimare ab omni calumnia suspitione defendere, me tamen omnium meritisime, qui ut omnibus prosum, non solum hunc mihi laborem desumpsi, sed inimicitias etiam cum eo uiro contraxi, qui se tyrannos quoque iactat occidisse. Sed quoniam nihil tam recte coeptum esse uideo, quod non improborum uellicet ac deprauet iniquitas, et quosdam iam nunc mussitantes audio, qui istius oratione persuasi, hoc meum officium in peiorem partem rapiunt: statui iudices uobis huius actionis meae causas exponere, ne quis industriae meae malignus interpretes eam dolori, odio, uel inuidiae conetur ascribere. Ac primum,

primum, quid est quur tyrāni mortem dolere puter? nā id iste mihi nuper obiecit, probationē uero nullam attulit, dixisse tantū contentus, et credi sibi sine argumento, sine teste postulat: imò, inquit, nisi doleres, nisi tyranni mortem ulcisci cuperes, mecū non contenderes. Ergo eo solo lugere me tyranni mortē probas, quòd tibi ob eius necem, prēmium iniuste petenti, ego me iuste opposui? Vis uidere quā nihil dicis? Si te tyrannū occidisse probes, ego tecū litigare, nec si uelim possem, nec si possem uelim. Nūc uerò quid aliud cōtra te dicturus sum, quā quod illū nō occidisti? Si tu interfecisses, nihil quererer, imò laudare, admirarer, ac prēmū primus decernerem: nunc uero ideo tibi cōtradico, ideo tibi honorē denego, ideo aduersor, ideo queror, quia tyrannū non occidisti. Num igitur occisum protinus dolere uideor? Ostendisse potius iudices debuit, me tyrāno fuisse uel sanguine coniunctum, uel affinitate propinquū, uel beneficijs deuinctum, uel scelerum cōmunionē fœderatū. At istorū quicquid ne fingere quidem potuit: ergo si neque cognatus illi, neque affinis fui, si mea opera nunquam in cuiusquam iniuriam usus est, si ab illo beneficij nihil in me collatum est, si me acerba seruitute cum cæteris simul oppressit, si me illius interitus libertati uobiscum unā restituit, quid causæ est ut illius mortē meæ salutis ac libertatis auspiciū doleam? At odij certe tantūdem causæ est. Nā quid egit quod odium in illum prouocaret meum? Primo tyranni filiū interfecit: postea uero tyrāno sibi manus inferente, iste prēmium tanquam tyrannicida petijt: quorum alterum, puta quod iuuenem peremit, quanquam

H 5 idipsum

idipsum parum consulte, parumq; ex cōmuni commodo fecerat, nisi dii nobis fuissent propitij, fecit ille tamen animo (quantū ego certe suspicor) non malo. Alterum uero, nempe quod præmium postulat quum non meruerit, ut nunc sunt hominum ingenia, non miror, et ignosco certe, modo possit auferre. Neutrū istorum odium in illū meum concitat. Extra hæc nihil unquam fecit, quod ad me ullo modo pertineat: ergo tam iniquus sim, ut hominem uix tandem satis aut de facie, aut fama notū, qui me nec re offenderat, nec uerbo læserat, gratis odio persequeretur? Restat inuidiæ diluenda suspicio, quæ talis est, ut nullo malo carere uelim libētius. Nam quum omnia uitia sint suapte natura perniciosa, nullum tamen est liuore pestilētius: quodq; pectus, cui semel infederit grauioribus tormētis exagitet. Nempe alterius fortunam, suum infortunium ducere, secūdis aliorum rebus aestuare, alienis laudibus uri, aliena felicitate torqueri, an non summa miseria, non extrema dementia est? Itaq; si à quouam alio uitio iudices absum, ab hoc certe longissime absum. Cuius unquam fortunæ impetij? Cuius res bene gestas eleuaui? Cuius laudibus unquam detraxi? Cuius famam labe respersi? Certe ab huius uitij suspicionem si me mediocris ista fortuna mea non asserit, quæ non tam inops est, ut aliorum opibus ac præmijs inuideam, si me antea acta uita non uindictat: quæ non usque adeo est rerū bene gestarum indiga, ut aliena debeam laude tabescere: At ipsa me hercle causa prorsus absoluit: quæ talis est, ut potius omnium ueniam, quam cuiusquam mereatur inuidiam. Quæso iudices, quod tandē odij signum, quod

inuidiæ

inuidiæ documentū præ me fero? Non prouoco, nō irascor, nō accuso, urbem tantum in ius uocatam ab illo defendo. Sed quur sedentibus ergo cæteris, ac tacētibus uniuersis, atq; in his multis & clarissimis uiris, & auctoritate præstantibus, & multo ad dicēdum instructioribus, ego potissimum surgo, & petenti præmia contradico? Illi ipsi profecto quin mecum sentiant non dubito: & quin ex his pleriq; sint, qui hoc ipsum officium, nisi ego iam suscepissem, libenter fuerint obituri: neq; tamen ideo culpandus sum, quod me pro patria primus obtulerim. Quicquid est, alieni silentij causas non debeo: me certe ad dicendum cum Reipublicæ causa, tum deorum immortalium respectus incitabat: nempe quum uiderem satis tenues ærarij nostri prouentus, & præsentem pecuniam nimis exiguam, tum instare multas necessarij sumptus occasiones, non ferebam uti ciuitas hoc insuper non necessario sumptu mulctaretur. Tyrannicidij præmium quantū sit non ignoratis, ac merito quidem: quod enim pretiū satis grande sit, quo agri, foci, fortuna, liberi, coniuges, salus, ac libertas omnium, postremo ipse deorum ære atq; templa redimuntur? Quod quo maius atq; urbi onerosius est, eo magis à nobis prospiciendum est ne temere collocetur. Satis iudices, satis impēse ac sumptus imminet, satis effundendum est, ut ærarium nostrū tam profunde, non iste etiam cui nihil debemus, exhauriat. Præterea quum hoc tyrannicidium sola deorum clementia prouenerit, quo toties inclamati calamitatum tandem nostrarum miserti, crudelissimi nos iugo tyranni soluere, ac libertati reddere uoluerunt, non ferendum
putau

putavi ut ciuitas honorem gratiamq; dijs merētibus ablatam, homini non merenti tribueret. Totum autem hoc negocij fortunæ deorumq; benignitati deberi, huic nihil gratiæ, apertissimis argumentis docebo: quod dum facio, quaeso iudices diligēter attendite. Tria sunt quorum iste quodlibet sufficere sibi ad hunc honorem cōsequendum putat, uel quod tyrāni peremit filium, uel quod tyrannū tentauit occidere, uel quod pater filij nece cōmotus, ense quē iste reliquerat, mortem sibi cōsciuit. Ergo illius adolescētis cædes tyrannicidiū uidetur? Quid ni? nempe et ille (inquit) tyrannus erat. Quis id credat iudices, urbē unam duobus suffecisse tyrānis? duos tyrannos inuicem concordēs eadem incoluisse moenia? unius urbis ambitu potuisse contineri, quorum alterutri uix uel orbis uniuersus suffecerit? Quisquis id credendum duxerit, is mihi parum uidetur tyrannicam considerare naturam: nam legitimæ quoq; potestates, ac non solum legibus gubernantes, sed etiam legibus obtemperantes, ac tyrannide tanto interuallo mitiores, ambitione tamen ita uincuntur, ut nec uel intimorum amicorum uitæ parcant, potiusquam eos habeant imperij sui cōsortes. Quis tyrannum credat natura ferum ac uiolentum imperij sui, cuius ardore hominum leges protriuerit, deorum contempserit, uitam neglexerit, socium quenquam admittere? Quin brutorum quoq; pleraq; fere, quæ (quod tyrannorum proprium est) raptō uiuūt, quibus solius pabuli cura impressit aliqua tyrānicæ naturæ uestigia, in proprios foetus sæuiunt, potiusquam socios illos uenationis accipiant. Et hominem tyrannum putamus, quem fastus inflat

inflat, ambitio stimulat, cupiditas urget, gloria sollicitat, suam cum quoquam posse cōmunicare tyrannidem? At iste non solum duos tyrannos facit, uerū etiam adolescentem plusquam tyrannū uult uideri: nam ciuibus atroces (inquit) iniurias fecit, cæde, rapina, stupro, omnibus deniq; scelerū formis insignis. Nomine quidē abstinuit, cæterum re ipsa tyrannidis caput erat, ac parente plus potuit, eum ut uolebat rexit. At longe contrā se res habet iudices: nimirū impotens semper ac formidolosa res tyrannis est. Neq; filius profecto patrem tulisset si posset, neq; filio tantum permisisset pater ut posset. Nemo tyrannis est herede suspectior, qui eo maiore parenti metum incutit, quo magis ferocem eius indolem ac tyrannicos mores expresserit. Continebat ergo filij sui cupiditates, atque adolescenti stringebat potius quam laxabat habenas, ne uiribus nimium inualescens iuuenis, imperij audax, atq; opibus insolēs, nec sibi iam imperans, tandem ne parenti quidem parceret, quin iam Saturno superi Iouem præferrent. Nam si iniurias interdum fecit, quid aliud quā se parenti satellitem præbuit? ex quibus quotusquisq; est, qui non grassetur: nuptias uiolet, domos compilet, phana dissipet, obuios cædat, atq; optimum quenq; trucidet? Sed quoniam unus est, cuius potentia atq; umbra freti, tam scelerata grassantur audacia, poenas alioqui facinorum suorū uel illi, uel publicis legibus daturi, ipsi quidem latrones, homicidæ, fures, adulteri: solus autem unus ille scelerum princeps, sub cuius nomine omnes impune delitescunt, tyrannus est. At ille adolescens si quando patrabat aliquid atro-

cius,

cuius, patrem semper sic imperasse dicebat, neq; ego quin imperarit dubito. Nam filius quanquam ea indole fuit, ut parentem aliquando uideretur (si ad tantam peruenisset etatem) flagitijs ac sceleribus equaturus, tamen in hac adolescentia præ illius crudelitate ac seuitia quibus iam à puero semper assuetus insenuerat, rudis adhuc miles, ac uix tyro fuit, neq; serè magnum quicquam, nisi à patre iussus atq; edoctus agebat. Sed siue non nisi iussus illa faciebat, siue ipse etiam iniussus audebat, tamen quòtanquam iussus egerit, quum neq; tyranni nomen usurparit, neq; se pro tyranno gesserit, sed patri se parère significarit, et ausorum suorum causas in illum retulerit, quum alium se potentiorum esse confessus sit, cuius uiribus fideret, à quo omnis eius penderet impunitas: furem si uelis, aut sacrilegum, uel si quod aliud nomen mauis, appelles; at is profecto non est, in quo fieri tyrannicidium potest. Quod si illum omnia solu potuisse, ac re ipsa tyrannum fuisse cõtendat, et (quod paulo antè iactabas) illico eius morte liberam fuisse rempublicam, fingamus obsecro adhuc parentem uiuere, sed non fugatum tamen, quod nescio quur ipse sinxisti, quippe quem nec ipse sugaueras, nec quur ei fugiendum esset effeceras. Filio enim tantum per insidias adempto, reliquis uiribus integris, non uideo quur patri magis desperandum, aut fugiendum fuerit, quàm si aut filius ei natus nõ fuisset, aut peste correptus obiisset. Patrem ergo fingamus (ut dixi) uiuentem, ac filio quidem unico orbatum, sed satellitum tamen ceterua cinctum, eadem filij lachrymantem: sed interfectorem minantem, atque omnia suppliciorum genera destinantem, in

tem, in forum uultu tristi quidē, sed tamen truci procur-
 rere, & prolato quē tu reliquisti gladio, ingentia polli-
 ceri præmia, si quis eius ensis dominum prodiderit: hic
 tu foro iam ab illo, atq; eius satellitibus occupato, & in
 caput tuū quæstione iam haberi cœpta, in publicum for-
 tis tyrannicida procure, & in medios globos irruens
 tyrannum te occidisse proclamita, libertatē omnibus de-
 nuncia, ac Tyrannicidij præmium postula. Quid fugis?
 Quid latebras quæris? Quid tyrannicida metuis? An nō
 libera est Respublica? An non tyrannus occisus est?
 Neque ergo is quem peremisti tyrannus erat, sed quidā
 potius tyranni satelles: neq; eius morte ciuitas libertati
 restituta est, quod solum paulo antè dicebas huius legis
 spectasse latorē. At heredem (inquit) occidi. Quid mihi
 heredes nominat? Quid in tyrannide leges memoratē
 Legum ista nomina sunt. Iuris est ista successio. An Pira-
 tæ filium si demortui patris locum impleuerit, heredem
 quisquam dixerit? Intestatus semper tyrannus moritur,
 quippe legibus ab illo captiuis, quæ sole ratum facere
 testamentum possunt. Proinde qui defuncti locum tyran-
 ni subit, hæres non est, sed nouus tyrannus. Non enim
 succedit, sed inuadit. At illi nunc paruissemus. Istud quī
 constat? Ego contrā tyranno mortuo populum ilico li-
 berum esse dico. Alioqui frustra lex tyrannicidæ præ-
 mium statuit, si alterius morte in alterius potestatem re-
 cidimus. Sed longe secus iudices, defuncto enim quolibet
 casu Tyranno, populus iam tum liber dum amici luctu
 occupantur, dum stupent eius morte satellites, ilico sese
 in libertatem asseruisset, neq; plus filius aduersus populi
 uires

vires tum ualisset, quàm nunc potest quisquam, uel ex
 amicis tyrāni potentissimus, aut genere quisquis ei fuit
 post filium proximus, ad quē, si successionis nomen atq;
 hereditatis audiendum est, tam nunc tyrannis pertinet,
 quàm ad filium pertinuisset. Qui satellitē igitur, qui ami-
 cum, qui cognatum, qui filium Tyranni peremerit, fru-
 stra Tyrannicidium iactauerit. Tyrannus ipse solus est,
 cuius necem tanto premio Respub. mercatur. Sed uolui
 (inquit) pertētui, periclitatus sum, quod negari ne pos-
 sit, filio tyranni perempto, spe futura tyrannidis extin-
 cta, præclarum animi mei documentum reliqui, uel hoc
 solum sufficere mihi ad hunc honorē puto. Hic uide obse-
 cro quàm nihil maliuole, quàm simpliciter agam tecum
 omnia, quàm ex re tua totum hoc negotium minime sus-
 piciosus interpreter. Nam si alius hanc ageret causam,
 nec tamen ex inimicis tuis, sed ex acrioribus istis astori-
 bus quispiam qui locos omnes excutunt, ex suspitioni-
 bus urget, ac moleste nimium premunt, sic Hercules hunc
 tractaret locum, ut te nec id tentasse unquam, nec desti-
 nasse contenderet. Quod si tu uociferareris mirari ti-
 quenquam tam insigni esse impudentia, ut talia dicere
 occiso in ipso conatu tyranni filio audeat, hic ille pro-
 tinus quasi fieri non potuerit (inquit) ut non patriam
 liberaturus, quod non præstitisti, non Tyrannum occi-
 surus, quem non attigisti: sed ipsum potius iuuenē quam
 trucidasti perempturus, ascenderis: illatam tibi priuam
 aliquam ulturus ac retaliaturus iniuriam. Hic si inste-
 ret, urgeret, premeret, ac certas aliquas probationes le-
 lius animi tui ac propositi flagitaret, uides (ut opinor)
 in quantas

in quantas traheris angustias. Sed ego tecum hoc pacto non agam, quippe qui in rebus (cuiusmodi ista est) uehementer obscuris, assueui semper in meliorem partem esse procliuior. Permitto itaque tibi, ut ista fecisse animo in Remp. propenso uidearis. Voluisti ergo, ac tentasti prorsus auferre Tyrannidem. Hoccine tibi uidetur isto premio compensandum? Primum quod uoluisti, quis non uidet quam sit exiguum? Nam hac ratione omnes tyrannidij premium peteremus. Quis enim tam frigidus in Remp. animo fuerit, ut Tyrannum crudelissimum non libenter auferre uoluerit? Tentando uero quid aliud declarasti, quam quod esse Tyrannicida uoluisti? Quod te praeterea periculis exposuisti, an id premium meruerit ullum, postea uidebimus: quod autem istud non meruerit: spero uobis iudices esse uel sola legis recitatione perspicuum. Quae quum premium nisi Tyrannicida non statuatur, qui uero Tyrannum non ceciderit, esse Tyrannicida non possit: quantumlibet quispiam tentauerit, quantiscunq; sese periculis exposuerit, frustra Tyrannidij premium, nisi caeso Tyranno, petierit. Nam ei qui dum conatur occidere, in exilium compulerit, premium quidem: sed neque tantum, neque tanquam Tyrannicida decernam. Etenim si morbo quopiam laborans denunciem, quicumque me sanauerit, ei recuperata ualitudine, tria me talenta daturum, ueniat aliquis spe mercedis inductus, qui mei curam suscipiat: deinde medicamentis quibusdam adhibitis, ubi frustra se conari senserit: artem suam morbo uictam confessus, me iam deploratum relinquat: aliqua tamen molestiae parte leuatum, san-

tatis illi mercedem, quia non sanauit, non debeo : rur-
sus quia profuit, inanem prorsus à me dimittere haud
aequum est. At si post mille pharmaca, nibilo tamen me-
lius habentem destituat : praemij nihil meretur, qui ni-
hil iuuuit : gratiae uero tantundem ferè, qui quod mede-
ri tentauit, sui gratia, non mei fecit. Quod si insigniter
Medicae artis ignarus, rem tamen aggredi fuerit ausus,
atque aliquantisper misere uenenis adfectum postea di-
mittat : quum iam non modo nihil opis tulit, sed pluri-
mum doloris addidit:etiam si sese gratis obtulerit:utrum
amore dignus est,quòd me suo labore tam diu nulla prae-
mij spe tam officiose uexauit ? an summo potius odio,
quòd temere sese meo periculo ei negotio, cuius, erat
imperitus, immiscuit ? Huic rei Iudices haud multum
mihi uidetur praesens causa dissimilis, Lex enim Tyrannici-
dam conducere uehementer alicunde studet, ei que
praemium certum, Tyranno caeso, pollicetur. Sed Ty-
rannicidam quum dicit Iudices, hominem quaerit arti-
ficem:non manu tantum fortem, sed pectore quoq; mul-
to magis ualentem, consilio potius quam uiribus praes-
tantem:qui insidias tendere laqueos abscondere, occa-
siones captare nouerit. Ergo hanc prouinciam si quis
huiusmodi susceperit, qui Tyrannum ipsum arte, et
insidijs adoriatur, adorsum opprimat, oppressum in-
terimat : nec re coepta semel, nisi perfecta desistat: hic
Tyrannicidij praemium audacter postulet. Sin id qui-
dem non potuerit, quod autem proximum est, et conse-
ne, fecerit: Tyrannum uidelicet uel in exilium abegerit,
uel ad deditionem condonata uita coegerit, uel ad de-
ponendam

ponendam Tyrannidem certa conditione compulerit: hunc ego premio dignum, neque nullo quidem, neque tamen Tyrannicide iudico. At si quis manu potens, mentis inops, illarum penitus ignarus artium, quibus instructum esse Tyrannicidam oportet: qui rem uiribus egere tantum, ac non consilio putet, qui denique Aiaci multo sit, quam Vlyssi similior. Sed Aiaci tamen iam abiudicatis armis insanienti, armenta hominum loco trucidanti. Si huiusmodi, inquam, quispiam rem tantam conficiendam sibi desumpserit: tum nec insidias collocans, nec tempus eligens, nec occasionem expectans: impetu quodam proruat, nec ab ipso tamen Tyranno incipiat, sed in satellites eius insiliat, dato interim illi sibi cauendi loco. Tum subducto Tyranno: re temere coepta, stulte gesta, per ignauiam relictæ, ac penitus infectæ: sola sibi fuga, abiectæ etiam gladio consulat. Postea uero uel defuncto, uel interfecto Tyranno, in publicum prodeat: præmium tanquam Tyrannicida postulet, atque huiusmodi utatur oratione. Volui Iudices, ausus sum, tentavi, periclitatus sum. Vtrum Iudices illi Tyrannicidæ præmium decerneretis, quia Tyrannum tentauit occidere? an malam potius gratiam haberetis, ac dignum etiam supplicio duceretis, quod sua temeritate non se solum frustra periculis obiecerat, sed urbem etiam uniuersam in summum discrimen unâ præcipitauerat: utpote qui Tyrannum stulte irritando fecerit, et ciuibus infestiores, et aduersus insidias cautiorem? Videtis ergo Iudices quemadmodum id quod iste uel solum satis esse confidebat, usque adeo nihil adiuuat, ut etiam

nonnihil officiat. Quamobrem si neq; is, quem peremit, Tyrannus fuit: nec satis Tyranni filium occidisse fuit: tentasse uerò temere, plus quàm frustra fuit, reliquum est, ut ultimum illud, Tyranni uidelicet ipsius mortem, excutiamus: quam iste sibi nos debere disputat. Hoc totius negocij caput est, hoc si uobis iste persuaferit, cause nihil est quin uicerit. Contraq; si ego hanc partem uicero, atque sacram hanc, quod aiunt, anchoram illi præcidero, non ne ilico necesse est fluctuet, ac naufragio pereat? Idcirco Iudices hic etiam, atque etiam obsecro: ut quàm maxime sitis attenti, dum Tyranni cadem doceo, ex qua tota ista pendet cōtrouersia, nihil ad istum quicquam pertinere. Totum ergo hunc locum Iudices sic ab isto tractatum esse meministis, ut qui uobis persuadere cuperet, uti crederetis eum iam tum quum filium perimeret, parentem quod postea fecit, præscisse facturum. Sciebam, inquit, satis esse filium occidere, sciebam patrem ilico sese post mortem filij perempturum. Imò sciebas certe, quum sic hanc causam ageres, opus esse tibi ut illa præscisse uidereris. Alioqui frustra te præmium Tyrannicidij petiturum: si neque ipse Tyrannum peremisses, neq; id saltem fecisses, unde illi scires exitium imminere. Eam ob rem Iudices exitum eius facti tam certum uideri uoluit, ut uobis etiam audientibus dixerit, ob id ipsum sese à Tyranno manum abstinuisse, eumq; sibi ipsi pariter, et istius gladio reliquisse. quem alioqui, ut ait, facile potuisset occidere, fecissetq; nisi de exitu securus scilicet, tunc de industria pepercisset, ut paulo post miserius interiret. Hic igitur quid
faciam

faciam? quò me potissimum uertam? unde argumenta conquiram, quibus hunc probem non esse rerum futurarum præscium? Quin illum percontemur potius, ac rationes aliquas exigamus, quibus ille nobis fidem rei tam longe supra fidem faciat, unde hanc tam mirabilem diuinãdi peritiã nactus sit, utrum ne homine quopiam docente didicerit, an numine potius inspirante conceperit. Dic igitur nobis Tiresia, quonam probamento facies, uti constet comprehensam esse tibi rerum futurarum scientiam? desosum alicubi thesaurum effode, cogitationes nostras euolue, abstrusum aliquid, atque occultatum erue, quod miremur omnes: nempe eiusdem artis esse puto, & quæ præsentia latent edicere, & quæ sunt futura prædicere. Aut si tu futuris duntaxat uales, aliqua nunc ediffere aliquot post hoc annis, aut si libet, seculis potius euentura: quæ quum ex tuo præscripto ceciderint omnia, tum demum redito, & futura te præscisse dicito. Interim profecto egre, quantum suspicor: obtinebis: ut quòd te nesciente fiebat, id præscisse credaris antequam fieret. Quod si tum, quum filium interimeres, ignorabas patrem sese, quod postea fecit, occisurum: quur tu nunc eius cedis præmium potulas, quam nisi uelis impudenter esse mendax, fateare necesse est, te ignorante, atq; adeo ne cogitante quidem, perpetratam esse? Sed ideo se fortasse putat huic ius etiam necis autorem: quoniam illa cedes quàm fecit, istius quoque, tametsi præter spem, causã tamen aliquo modo fuit. Quia in re uos longe alia Iudices opinor esse sententia. Neque enim si Tyrannum casu quisquam

aut mente captus occidisset, ei Tyrannicidij premium decerneretis. Quid ita? Nempe quod inscius uterque, atque imprudens occidisset, quanquam istius causa est aliquanto, ut mihi uidetur, inferior. Nam si alteruter illorum premium peteret, tametsi peteret qui peremisset ignarus: atque ideo frustra peteret, peteret tamen qui peremisset: nunc uero, & isto nesciente, & non ab ipso peremptus est. At nihil ego, inquit, neq; casu, neq; imprudens feci: sed filium consultò trucidavi, atque ita patri uolens ac prudens mortis causam præbui: qui, ni ego filium occidissem, adhuc tyrannus uiueret. Age accedam etiam propius. Si tu tyrannum aggressus ut perimeres: deinde uictus ab eo, proiecto etiam gladio, fugeres, atque is equo te persequutus, equo collapsus, præceps in gladium tuum tam opportune caderet, ut eodem transfigeretur: an non hic posses eadem omnia dicere, uoluisse te uidelicet, ac uolentem aggressum esse: uolentem igitur prudentemq; causas ei mortis attulisse? nam nisi tu illum fuisses adortus, ille non fuisset occisus. Sed non ne uides, ut eadem opera, uel magis fuga tua gloriari liceat, & ignauia tua premium petere? Nam nisi tu fugisses, ille non cecidisset: nisi tu gladium turpiter abiecisses: nec transfixus ille fuisset. Postremo hac ratione igna uos etiam Tyrannicidas esse liceat. Quemadmodum licet uolens adortus esses ut interimeres: tamen postquam re infecta fugisses, quod postea factum esset, tuum non iudicaretur, licet id factum non fuisset, nisi tu aliquid ante fecisses: ita etiam si Tyrannum perempturus ascendisti, filiumq;, dum patrem quæris, occidisti: tamen cum

pergere

pergere ac perficere quod incœperas, uel timore non ausus sis, uel negligentia nolueris, uel casu non potueris: sed re prorsus infecta redieris, quicquid inde postea te inc̃scio, atque insperante prouenerit, id à te profectum esse ne dixeris. Siquidem quicquid tuum dici potest, ibi desijt, ubi tu destitisti. At nec istud fortassis ei quod ipse fecit simile esse concedet. Sed mihi hoc pacto rursus opponet. Is quem tu proponis, non ea mente Tyrannum aggressus est, ut se postea uicto ac fugiente, ille uictor dum persequeretur, occumberet. Ideoq; quod non proposuit, merito suum uocare non potest. At ego eo proposito peremi filium: ut pater sese dolore commotus occideret: atq; id facturum animo meo percepi. Videtis Iudices, ut nobis illa diuinatione sua rursus occurrat? Queremus igitur ab eo, quonam pacto præsenserit? præsiciuerit? ne? an conieceroit? Si se præsiciuisse respondet, neminem credo ei crediturum: sin coniecisse, interim nescisse se fatetur: sed opinatum esse tantum, hoc est, dubitasse, incertum fuisse: postremo quid aliud quam ignorasse? Sed uideamus tamen quibus signis, quam perficuis argumentis, rem tam inopinabilem ita collegerit euenturam, ut quod alius nemo sperare potuisset, id ille sibi tanquam certum, atq; inopinabile proposuerit. No ueram inquit, quam misere deperibat filium. Ita ne id tandem adeo te certum ac securum reddidit: ut necem eius non tanquam forte secuturam, sed necessario futuram destinares? Scio iudices, haud mediocres illos affectus esse, quos erga liberos parentum pectoribus inseuit natura, neq; tamen aut tantos, aut cuiquam tam explo-

ratos crediderim : ut promittere sibi ac spondere aude-
 at, id quod iste se fecisse narrat, interempto filio patrem
 ultronem ei comitem futurum. Nam quotusquisque ex
 his, quorum filij, et unici, et charissimi quotidie uel
 morbo cadunt, uel dolo pereunt, uel bello occumbunt,
 uel casu intereunt, usqueadeo mœrore consternatur,
 ut sibi mortem sua sponte consciscat? Sed amor, inquit,
 etiam desperatio non minor occasio desideranda mor-
 tis accessit. Quamobrem obsecro, an tu quum filium
 perimeres, reliquos unâ satellites omnes occidisti? non
 dices, opinor, stragem te tantam fecisse. Ceteros igitur
 adhuc retinebat: opum satis, uirium satis habebat. Quare
 propter uno adempto, quum tot adhuc essent incolu-
 mes, quorum omnium intererat maxime hunc incolu-
 mem esse, quum ei usqueadeo desperandum fuit, ut non
 ab urbe, sed ex orbe festinandum fuerit. An usquam gena-
 tium uiuere quenquam hodie suspicemur, qui id fecisset,
 quod Tyrannus iste fecit? Quid de alijs querimus: quin
 te potius interrogemus, quem uerisimile est de te conie-
 cturam hanc fecisse, et Tyrannum ex animo tuo spe-
 ctasse. Si tibi ergo filius perimeretur, atque insuper im-
 minere uideretur nonnullum, et fortuna simul, et uite
 periculum: nū potius eligeres te comitē filio dare, quam
 mortem illius ulcisci? An temet ipse ne ab alijs occidereris,
 occideres? Certe, ut pro te quoque respondeamus, non
 faceres. Quomodo ergo in mentem tibi uenire potuit
 quod nec alij fecerunt, nec quisquam fecisset, nec tute fa-
 cturus esses, id Tyrannum cogitares facturum? At pla-
 nē, inquit, cogitabam: alioqui cur ibi gladium meum re-
 liquissem.

liquissem. Recte nimirum ignauiae tuae nos admones. Nam cum hoc dicit Iudices: nonne id uobis uidetur dicere, praesens certe: alioqui cur inde fugissem? quid enim aliud est alioqui cur gladium ibi reliquissem, quam alioqui cur inde abiecto gladio turpiter me in pedes dedissem. Nam quid opus fuit gladium Tyranno relinquere? Ne deesset ei scilicet, quo periret? Ita ne qui omnium gladios timet, ipse gladio caret? Qui quicquid habet, gladio peperit, gladio possidet, gladio tuetur, ei gladius unquam abfuerit? O nouum prodigium Iudices, Tyrannus sine gladio. Neque illi gladius defuit, nec iste gladium ei reliquit, sed abiicit: nec futurum quod euenit, uel leuissima coniectura prauidit. Sed posteaquam in arcem temere (nescio quomodo) perrepisisset, atque ibi adulescentem (ut est iuuenta semper incautior) solum, securum, ac nihil minus expectantem, de improviso adortus oppressisset: ac potuisset fortasse progressus alterius eadem opera Tyrannum sustulisse: ilico hominem timor inuasit, metuentem ne uoce uel gemitu morientis audito, iam tum proditus concurrentibus Tyranni satellitibus, caperetur. Iam ante oculos eius obuersabantur uincula, carcer, tormenta, ac mortes mille, mille supplicia: quorum imaginatione uana perterritus, iam strepitum omnem, omnem sonitum, ac postremo suam ipsius umbram expauesces: tam nunc repente timidus, quam ante temerarius, ex arce se proripuit: nec secum gladium saltem tollere ausus est: seu ne esset fuga tardior, seu ne cum ense deprehensus, insidiatus fuisse Tyranno diceretur: quo nunc perempto recurrit insolens, et tanquam ipse

occiderit, Tyrannicidij præmiū postulat. Age ergo Tyrannum ipsum non quero an peremeris: hoc tantū quero, an peremisse potueris. Si non potueris: ergo occasiōnem non expectasti, locum idoneum non elegisti, tempus opportunum non capisti: sed temere, sine consilio, sine ratione, præceptis incœpisti, quod perficere non ualueristi. Nec illum ergo te iactas occidisse, quem te fateris nec potuisse. Sin potueris: magnæ profectio uel inertiae, uel ignauiae fuit, quod nō feceris. Imò, inquit, potui: sed de industria supersedi. Satis iam feceram, filium occideram: patrem dolori suo, & gladio meo reliqui, quo eū sese perempturum prauidi. O' inuerecundum, si ista mentiris. O' insanum, si nō mentiris. Si tam incredibilia finxisti, miramur impudentiā: si tam absurde cogitasti, miramur amentiam. Tu'ne adeo eras insanus, ut quam uno ictu potueris, & uitam tuam, & Reip, salutē in tuto collocare, malueris omnia dubijs fortunæ casibus exponere, & tibi futurum promittere, quod sanus auderet nemo sperare? Quid si Tyrannus id uoluisset, quod tute haud dubie fecisses, & quod illum quoq; facturum longe uerisimilius quàm quod fecit, fuit: conclamasset satellites, coëgisset sicarios, armasset carnifices, ac prolato filij cadauere, & natura crudelis, & tam atroci spectaculo irritatus iram, ac furorem illum effudisset: primum in te, per quem filius occisus, deinde in urbem uniuersam, propter quam occisus est: quæ si contigissent (ut tua dementia prope modum contigerant) neque tu miser hodie uiueres, qui hoc præmium peteres, neque nos Rempub. ullam à qua peti posset haberemus. Sed Dij immortales, Iudices, nota precesq;

precesq; nostras recordati sunt: Dij seruitutis nostrae mala miserati sunt: Dij nobis in summis atq; extremis periculis auxiliati sunt. Qui quum semper huic urbi succurrere statuissent, id potissimum tēpus elegerunt, quo maxime nobis beneficium suum commendare possent. Nam Tyrannus quanquam semper erat molestus uiuente filio, tamen eo nomine minus grauis incumbibat ciuibus, ne miseram penitus atq; exhaustam urbem filio relinqueret. At eo trucidato propter quem ante pepercerat, cui dubium esse potest, quin funditus omnia direpturus fuerit? Postquam ergo Resp. istius primum temeritate, deinde ignauia in extremum illud periculum corruisset, suaperi tempus iam uenisse rati, quo perpetuam nobis insculperent fauoris sui memoriam, omnia mala quae tam prope ceruicibus nostris imminēbāt, subito in ipsum Tyranni caput auerterunt, idq; tam celeriter, ut citius nos periculo liberatos esse, quā in periculo fuisse cognouerimus, ne nos interim saltē potuisset discriminis tantimetus urgere. Quis Tyrannum putasset Iudices, reperto filij sui cadauere, in sese potius quā in hanc urbem gladium fuisse uersurum, nisi nostri studio superi in propriam illum perniciem immisissus ei Furijs, agitassent? Itaque iam nunc uidere mihi uideor micantes latronis oculos, obducta supercilia, contractam frontem, genas pallentes, dentes stridentes, labra tumentia. Denique qualem Pentheum describunt Poëtae, toto ore, toto uultu, suae prodentem mentis insaniam. Quum primum ingressus filium reperiret occisum, quid illum fecisse, quid clamasse suspicemur? quid aliud

aliud quàm ut impium atq; dementem spurcissimo rictu
 insana in superos euomuisse conuicia? O Deorum iram,
 ô numinum inuidiam. Video cœlites odij uestri signa: ui
 deo liuoris atrî uestigia. Nihil uobis uiuit iniquius, nihil
 ambitiosius, nihil inuidentius. Soli imperare, soli regna-
 re uultis, nec satis propria felicitate contenti, semper alie
 na tabescitis. Quur non mecum in certamen descenditis?
 Quur ignauum insidiatorem filio summisistis? Ille quis-
 quis erat, cum Tyranno in certamen etiam ingredi non
 ausus est: hoc certe saltem gaudeo, quod nemo se poterit
 Tyrannicidam dicere, nemo Tyrannicidij præmium pe-
 tere. Nemo enim Tyrannum occidet hodie, nisi Tyran-
 nus. Tyrannus ego hodie uel Dijs inuitis moriar. Huius
 modi ergo deliria quum blaterasset, in gladium tandem
 amens, ac fariosus incubuit. Tyrannus igitur Iudices
 istius gladio, imò nec istius, quippe quæ ante abiecerat,
 manu quidem suapte, sed sola Deorum opera perfoßus
 iacet. At nunc iste sibi cuius ibi nullæ partes erant, pri-
 mas uendicat. Itaque qui me sycophantam uocabas: uide
 obsecro, uter nostrû huic uitio propior est, ego'ne, qui
 tecum hodie pro Rep. superisq; dimicans, præmiû tamen
 nec uictor postulo: an tu potius, qui desertor ac fugiti-
 uus, cõtendis tamen alijs, atq; his quidem Dijs uincetibus
 ipse triumphare? Desine, desine aliena uirtute partem ti-
 bi arrogare uictoriam. Desine Deorum in hanc urbem
 tam clarum obscurare beneficium. Desine deorum laudi-
 bus obsistere, et ab hac temeraria petitiõe desiste. Quod
 si iste iudices molestus esse perrexerit, uos tamẽ ipsamẽ
 æquis lancibus expendite: Nam iste quid aliud, quàm

Tyras

Tyrannum ut sibi cauere admonuit? Dij ne cauere sibi posset, ne insidijs amplius opus esset, effecerunt. Iste quid aliud quam gladio suo Tyrannum in nos omnes armavit? Dij gladium illum à nobis in Tyranni iugulum re-torserunt. Iste quid aliud deniq; quam uniuersam urbem in summum periculum dementia sua coniecit? Dij corrigentes istius insaniam, discrimen illud subito in prosperam securitatem conuerterunt. Vos ergo iudices per deos immortales obtestor: per deos huius clarissimæ libertatis, huius insperatæ felicitatis autores, ne quod nobis deorum omnium consilio, ac uirtute successit, id uos unius hominis amentiae referri sinatis acceptum: ne ue hanc urbem unquam in deos liberatores tam ingratam esse: ne ue patiamini ut salutem suam debere se potius humanae temeritati quam deorum benignitati fateatur, quos ita denuum sperare licet futuros semper huic urbi propitios, si nos eorum quæ contulere memores, eos (uti æquum est) beneficiorum suorum recognoscamus autores. Alioqui si nos (quod absit) ingrati, quæ ab illis profecta sunt, in alios referamus, gratiamq; superis debitam impendamus hominibus: uicissim hercle metuendum est: ne dij quoq; suum erga nos fauorem imminuât: ac Reip. nostræ curam, ut indignæ quæ ab illis curetur, abijciant. Quamobrem ut aliquando finem dicendi faciam: quandoquidem iste peccauit officio, et bono animo male fecit, dij uero eius peccatum in commoda nostra uerterunt: ac dij quidem coegerunt, sed se tamen Tyrannus interfecit: tum premium qui coegere non petunt, petere autem qui peremit non potest: uos sententijs uestris Iudices, et
huic

huic ueniam, & superis gratiam decernite: & urbem ab
huius præmij debito, quo eam liberam esse dii uoluerunt,
absoluite. Dixi.

LVCIANI SAMOSA
TENSIS SOPHISTAE ORA
tio, latine reddita, à Philippo Me-
lanchthone.

Calumniæ non esse temere credendum.

PERNICIOSA res Ignorantia est,
& uarijs modis noxia mortalibus, non
solum communi hominum uitæ tenebras
quasdam offundere, ac ueri cognitionē
obliterare solita, sed priuatas quoq; sin-
gulorū rationes miscens ac perturbans. Quo fit, ut per-
inde, atq; qui in tenebris errāt, imò haud aliter quàm cæ-
ci, iam huc, iā illuc impingamus. Quod haud procul no-
bis & ante pedes est situm, non uidemus: formido est his
capi, à quibus etiā quàm lōgissime absumus. Deniq; in re-
bus humanis nihil tam faūste feliciterq; agitur, quod non
error aliquis interpellet. Hinc sunt innumera illæ tragi-
cæ clades, fāta Labdacidarū, ac Pelopidum, aliæ itē alio-
rum calamitates, serē enim quidquid malorum scene, ac
pulpita clamant, ab Ignorantia ceu tragico deo compo-
situm proficiscitur. Illa uero cum aliās potest plurimum,
tum noxia est immodice, siquando in calumnias familiæ-
res, et mutua inter se amicorum crimina incidit. Quibus
solent, & intestinis disidijs res domesticae, & odijs ciuī-
libus

libus urbes funditus eueriti. In natos seuire parentes, nati parentibus insidiari, frater fratri, amans amanti, amicus item ab amico diuelli. Turbari, demum omnia calumnie uasfricia. Itaque, quo pacto cauere facile possit, et qualis nam sit calumnia, unde originem trahat, quantum ferè efficiat, hac oratione, uelut in tabella depingã. Porro quam eius imaginẽ subijciam, Apelli Ephesio pictori acceptam refero dicatam. Quum is apud Ptolemæum regẽ coniurationis, quæ in Tyro autore Theodota, facta est, insimulatus esset, quaquam neque Tyrum uiderat unquam, neque Theodotam nouerat, nisi quatum fama accepit, eum Ptolemæi præfectum Phœnicen administrare. Verum Antiphilus quidã artis, gratiaque Apellæ æmulus, illum apud regem coniurationis Tyriæ reum fecit, cum Theodota principe factionis uisum familiariter congregari, conuiuari, secreto ite, et in auriculam inter conuiuandũ colloqui. Paulo post, et defecisse Tyrum, et Pelusium Apellis consilio occupatum esse. Tum Ptolemæus præter modum, cum et alias nõ satis animi compos esset, assentatione insuper tyrànica fractus, adeo excanduit, adeo admiratione calumnie percitus est, ut coniecturis quæ causæ fidem, aut facerent, aut minueret, neglectis, nõ animaduertenterit calumniatorẽ Apellæ artis æmulum esse, dein fortuna minori Apellem, quam ut Pelusiam prodere posset: hunc item beneficijs regijs plus ceteris pictoribus auctum. Neque interim percontatus, num aliquando ille in Tyrios nauigasset. Quin statim plectendus uidebatur. Regiã tu multu insolito Rex perturbat, Apellen pfidũ, ingratiũ, reum uiolatæ maiestatis, insidiatorẽ, coniuratiũ, clamat,

clamat. Ac nisi quispian è socijs coniurationis, qui capti tenebantur, & audax Antiphili scelus stomachatus, & infelicitis Apellis misertus, nihil ei commune cum seditionis fuisse probasset, dubio procul Tyriorum malorū poenam capite multatus soluisset, etiamsi nihil sibi male cōsciū. Ptolemæus igitur collecto animo sententiam mutauit, Apellen donauit talentis centum, addito in seruitutem Antiphilo calumniatore. Apelles cōtra periculi memortali est imagine calumniam ultus. Ad dextram confidet quispian auribus praelongis insignis, quales ferè ille Mide feruntur. Manum porrigit procul accedēti Calumnia. Circumstant eum muliercule due, Ignorantia, ni fallor, ac Suspicio. Adit aliūde propera Calumnia eximie compta, uultu ipso, & gestu corporis efferam rabiē, & iram aestuanti conceptam pectore præ se ferens, sinistra facē tenens flammiuomam, dextra secum adulescentem capillis prehensum, manus ad superos tendentē, obtestantemq; immortalium Deorum fidem, rapit. Ante it uir pallidus, in speciem impurus, acie oculorum minime hebeti, ceterum planè ijs similis, qui fontico aliquo morbo contabuerunt. Hunc facile conijcias Liuorē esse. Quin & muliercule aliquot Calumniam sequuntur comites, quarum est munus, dominam hortari, instruere, comere. interpres picturæ aiebat Insidias ac Fallaciā esse. A tergo, lugubri habitu, pullata, laceraq; Pœnitentiā subsequitur, quæ capite in tergum deflexo, cum lachrymis, ac pudore procul uenientem, ueritatem excipit. Hac Apelles tabula casus suos ludit. Iam & nos, si uidetur, Ephesij pictoris exemplo, recenseamus calūniæ rationes. Principio nobis

nobis effigianda est, & explicanda finitione quadam, quæ uice iconis fuerit. Est enim calumnia, delatio ementita odio, clanculum reo calumniatori credita, delato ad respondendum ac refellendum non admissio. Quæ definitio personis, perinde atque comicum argumentum, tribus constat, delatore, delato, & auditore calumniæ. Singulorum partibus defungemur hanc acturi fabulam: omnium, si lubet, primum producamus in medium, actus principem, & quasi præultorem, autorem calumniæ. Is quidem quàm minime bonus uir sit, ignorat nemo. Neque enim quisquam uir bonus amico damnum dare causatur. Nam boni uiri est, hominum sibi animos conciliare studio bene merendi de amicis, neutiquam inimicis criminandis. Vnde haud incommode colliges, iniustum, sceleratum, impium: in summa, incredibilem rebus communibus calumniatorem esse. Nam quis est, cui non uideatur in uniuersum iusticiæ pensum æqualitas, & quod aiunt, NE QUID NIMIS? Inæqualitas item, & quod nimium est, iniustitiæ. Qui uero clanculum absentem insectatur, æqualitatis metas egreditur: quippe, auditorem sibi totum adserit, auras eius anteuertit, obstruit, & inuias responsuro, calumnijs refertas, efficit. Ea sanè extrema est iniuria uel optimorum legamlatorum iudicio Solonis & Draconis, qui iureiurando Senatū Atheniensium adstrinxere, ut pari benignitate gratiaq; tam reum quàm actorem iudex audiat, dum alterius causam honestiorem intelligat. Scelestum & crudele iudicium esse, si quid statuatur antea quàm cum accusatione comparata sit defensio. Ad hæc, sibi male propicios deos

K reddunt

reddunt iudices isti, qui cum accusanti aures libere indulserint, reo denegant, aut præstigijs capti delatorijs, muscitantantes condemnant. Tantum à iusto, æquo, bono, legibus, et iurciurando, senatus bene constitutæ ciuitatis calumnia discrepat. Nam, si cui dubiæ fidei legum conditor res uidentur, quorum decreta commouent, iustitia, non studio partium iudicare, is longe optimi poëta impendio sciam sententiam: imò uero legem sacrosancam audiat, Nec nisi librato dirimat sententia litem,

Parte quid ex utraq; queat, examine causa.

Nimirum, uates intelligebat, ex omnibus nullam esse neque grauiorem neque audaciorẽ iniuriam, quàm indicta causa quenquam mortalium damnare. Id uero ex omni parte calumniator molitur, uti cum furore ac uercordia hominis coram quo res agitur, indefensum reum committat, defensurum parteis suas clancularia sanctione arceat. Adeo enim hoc hominum genus obnoxium est formidini, adeo nihil audet palàm, sed perinde atque qui ex insidijs transuersi hostem inuadunt, ex abdito alicunde specu iaculatur, ut non sit qui contra uel mittere telum, uel manu contendere possit, hostisq; ignarus aduersarij, fraudisq; inscius pereat. Quod profecto minime fallax iudicium est, in calumnia nihil inesse ueri, nihil sani prorsum. Nam qui accusaturus quempiam, sibi conscius est ueri, procul dubio, et palàm audet aduersarium incessere, corrigere, purgantem crimen ferre. Vt in bello, qui iusta acie uincere hostem palàm potest, turpe ducit, astu et insidijs certare. At hoc genus homines in aula regijs spectare plurimos datur, optimatũ fauorem hisce

hisce artibus ambienteis, ubi scilicet & inuidia crebra, & uariae suspiciones, & assentandi criminandiq; occasio multiplex in promptu est. Siquidē ibi quo pluribus plura spes ostentat, eo necesse est maiore inuidia, seuioribus odijs, emulatione callidore certari. Illic uideas licet, quā acres alter in alterum oculos defigat, qua cura obseruet, ueluti singulari certamine congressus, si quid uspiam in alterius corpore forte fortuna nudum, aut male munitum conspiciat, quod ferire feliciter possit. Ita studio cuiq; est, cum ipse primus esse cupit, uti proximum deiciat, exturbet, conuellat, proculcet. Hic si quis est uir frugi, temere euertitur, illuditur, deniq; ignominiose exterminatur. Cōtrā qui assentandi paulo peritior est, et habiliore ad mentium ingenio, probatur, superat. Sane omnino iuxta Homeri carmen est huius certaminis alea.

Vndiq; communi scuitur Marte, pariq;

Victusq; uictorq; cadunt fato.

Alium subinde alius, alia uia aggreditur, ut ferē fieri solet, sicubi de magnis agitur commodis, sed per calumnias iter est ut compendiarum, ita minime securum. Principia inuidiae debent inter spemq; metumq; fluctuanti. Exitus nihil non miserabile, tragicum, calamitosum habet. Caterum quadruplatoris ipsum quoque studium nequaquam facile est, simplex uē, quanquam ita fortasse uideatur, sed arte multiplici, solertia peculiari, indefessa denique & accurata diligentia opus habet. Neque enim noxia fuerit calumnia, nisi in speciem similia uero naret, neq; temere cunctarum alioqui rerum DOMI=

NAM VERITATEM superauerit, nisi auditorem argumentosa & probabili actione, in summa, nulle modis fallat. Porro defertur is plerumque qui honore quodam alios prestat, nempe ijs inuidiosus, qui spe illius frustrati sunt. Quo fit, ut omnium telis affectetur ceu obex, qui iam assequende dignitatis alijs intercluserit. Sed primos singuli fore confidunt, si sublimem istum loco demolituri sint, ab amicis abalienarint. Tale quiddam in gymnico cursu fieri consuevit, ubi, si quis est celer ingenius, statim ruptis carceribus primas affectans, & animum ad stadij metas adiiciens, spe uictoriae & robore suo concepta, neque sequenti incommodat, neque omnino laboris huiusce socijs quidquam struit remora. Contra, qui malitiosus, imbellis, eneruis contendit cursu cum alijs, desperatis uiribus in fraudem intentus agitur, atque in uniuersum hoc unicuique spectat, qua currentem occupet, impediat, ac intercludat, et ne succedat actus, non est, ut illo alio modo uincere possit. Haud aliter in ambiendis magnatum amicitijs accidit, ubi si quis feliciter anteuertit, in medias continuo labitur insidias, et incautus ab emulis captus discerpitur. Hi deinde amari, coli, amici uideri incipiunt, uel ob id unum, quod bonis incommodarint. Iam uti probabilem, & dignam fide calumniā faciant, non quod fortuito casus ostendit, praehesant, sed in hoc toti sunt, ut accurato delictu obseruent, ne quid absonum, aut alienum, à causa sit incidat. Adeo rationes eius quem criminantur uniuersae, in peiorem partem trahunt, suspectas reddunt, quo fidem addant accusationi. Medicum insimulant ueneficij. Magnificum ciuem affectat & tyrannidis, tyrannum proditi-

nis. Interdum auditoris affectus, sua calumnijs discrimina
 suppeditat, cum quo si ueteratores isti & nugiendi suas
 technas comparent, apte illuditur. Quod si auditorem
 zelotypum norint, annuit, inquiunt, ille uxori tuæ in=
 ter epulas & defixis in eam oculis alto suspiria pecto=
 re duxit, uxor uicissim suaue quiddam et amatorium: alia
 item quæ ad suspicionem adulterij faciunt. Sin poëtica
 studiosus, ea sibi arte præter modum placeat, Philoxe=
 no, aiunt, carmen tuum non probatur hiulcum, lege solu=
 tum censetur. Ad religiosum, en ille de pietate, deq; Dijs
 male sentit, sacra detestatur, prouidentiam uniuerſi gu=
 bernatricem pernegabat. Tum auditor ceu œstro in auri=
 culam immisso, excandescit, ut pro re conijcere licet ami=
 cum ab se impos animi re ipsa nondum cõtente cognita,
 misum facit. Talia ferè sunt, quæ ab impuris istis confin=
 guntur, uidelicet ad irritandos audientiũ animos maxime
 accommoda. Tum, qua parte singuli præstant, eam potiss=
 simũ iaculis suis obnoxiam ij faciunt, ne quod auditor su=
 bita interturbatus ira uero cognoscendo collocet ocium:
 deinde sese purgaturo non fiat hominis copia, quem cri=
 minis admiratio speciesq; uiri occuparunt. Etenim dici
 non potest, quàm instructa sit, quantumq; ualeat calum=
 niæ facies, si quando cum cupiditatibus auditoris confla=
 ctatur. Quondam apud Ptolémæum, cui Dionysio co=
 gnomen fuit, quispiam Demetrium Platonicum accusa=
 uerat, quod in Bacchanalibus aquam biberet, solusq; om=
 niũ muliebribus non uestiretur, de quo nisi accersitus ad
 regẽ mane palam uino libasset et inſtituta muliebri amictus,
 ad numeros Dithyrambicos, Cymbalorumq; modos sa=
 liſſet,

liſſet, planè actum erat, quòd & regium exemplum non
 eſſet imitatus, & aſpernaretur Dionyſiorum molliciem.
 Apud Alexandrum grauiffimi criminis reus fiebat, qui
 colere & adorare Hepheſtiona nollet: nam poſteaquam
 is uiuis exceſſit, amore uictus Alexander effuſo animo
 ad reliquam funeris magnificentiam additum uoluit, ut
 mortuus inter deos Hepheſtion haberetur. Continuo ei
 templa ciuitates pleræq; dicarunt, delubra condiderunt,
 aras, ſacra, ſerías NOVO DEO ſanxerunt. Inſiuran-
 dum omnium religioſiſſimum Hepheſtionis nomine fuit.
 Capitale erat, ſi quis hac parte uel contaretur, uel ne-
 glectim coleret. Hic euiratus affectus, hæc ueſania, fuit
 aſſentatoribus occaſioni, accendendi, inflammandiq; re-
 gis. Narrabantur inſomnia, uiſæ Hepheſtionis umbræ,
 prædicabantur illius reſponſa. Denique aræ & ſacra
 dicata ſunt FAMILIARI & malorum VIN-
 DICI deo. Proinde, cum his Alexander initio mire
 oblectaretur, tandem ita captus eſt, ut fidem quoque adhi-
 beret, gloriareturq; quòd non modo Dijs genitus eſſet,
 ſed deos quoque ipſe faceret. Quo tempore, quantum
 putamus amicorum Alexandri affluxit Hepheſtionis di-
 uinitas. Si quibus non uideretur commune numen ue-
 nerari, accuſabantur, deportabantur, gratia regia exci-
 debant. Tum Agathodes Samius, qui primos aliquan-
 diu ordines apud Alexandrum duxerat, magnis item ab
 rege honoribus auctus, parum abſuit, quin cum leonia-
 bus committeretur, criminatus, quod illachrymaſſet præ-
 teriens Hepheſtionis ſepulchrum. Verum Perdica ho-
 minem ſeruauit, deos omneis, ipſumq; Hepheſtiona iu-
 ratur,

ratus, eum sibi in uenatione Augusta specie, Deum clare uisum, mandasse, ut Alexandro diceret, parcendum esse Agathocli, qui non hoc lachrymasset, quod aut uana sibi Hephestionis diuinitas uideretur, aut mortem miseratus esset communem, sed pristinae consuetudinis, et mutui amoris memoria, permotum esse. Sic igitur affecto Alexandro, locus assentationi et calumniae aptissimus fuit. Nam perinde atque oppugnaturi urbes, non, qua probae munitae sunt alto, praecipiti, ac solido moenium opere, hostes inuadunt: sed ubi sentiunt quam minime defendi, muniri, muros accessu faciles, collapsos, hac omnibus uiribus, certatim contendunt, quae citra difficultatem irruere, ac potiri rebus queant: Ita qui criminandis alijs desudant, quod in auditoris animo languidum, fragile, facile subactu uident, in eam partem traducunt coguntque machinas suas. Demum quando insultus hostilis nemo persentit, nedum non obnititur, expugnant. Iam intra muros cuncta igni ferroque deuastant, excidunt, populantur: qualia uero simile est capto, et in seruitutem redacto animo fieri. Arma sunt istis aduersum absentem, fallacia, mendacium, periurium, supplicium, imprudentia. Denique innumerae imposturae ac maliciose cautiones. Omnium maxime praesens, et longe efficacissima assentatio, Calumniae cognata, imò soror. Quippe nemo hominum tam generoso est pectore, etiam adamantino septus muro, qui cum calumniae concedat, non idem assentatione uincatur. Hec foris recti iudicii cetera fundamenta suffodit ac subruit, Intus coniurati cum hostibus proditores, irruentes adiuuant, manus porrigunt,

portas aperiunt, & modis omnibus connituntur, ut auscultatorem calumnia sibi seruum faciat. Sunt autem proditores, de quibus dico, Nouandi cupido, natura humanis ingenijs confita, presentium item fastidium, sequax eorum animus quorū admiratione capitur. Nescio enim quī fiat, ut omnes amore sui immodico admiratio furtim rapiat, & suspicionibus illectet. Quosdam equidem comperi studio calumnie adeo suauiter titillari auriculas, ut si pennis confrices. Proinde talibus adiuti socijs, calumniatores cum irruerint, cuncta pro uiribus euertunt: nec magno emitur uictoria, ubi nemo repugnat, nemo uim tormentorum sustinet, aut iaculis iacula mutat: sed qui auscultat, ipse sese sponte sua in manus hostium dedit. Interim ignarus insidiarum est qui accusatur. Nam haud aliter qui deferuntur, atque qui captis urbibus pereunt, dormientes trucidantur. Et quod est in primis mirabile, nescius se reum haberi, neque cuiusquam sibi sceleris conscius amico candido concreditur, familiariter compellat, facitq; pro more, iam antè undique circumuentus insidijs miser. Tum ille, si homo ingenuus est, & liber, confidensq;, frangit iram, & effundit animum, defensionem recipit, agnoscitq; se frustra aduersus amicum exacerbatum fuisse. Sin autem est indole seruili, & male mascula, adit quidem, & summis arridet labris, uerum odit, & clanculum dentibus frendit: ac, ut inquit Poeta: Extruit ira fundamenta. Quo ego homine profecto, nihil iniustius, nihil tetrius existimo, qui admorso labro bilem intus alit, odiumq; intra se conceptum auget, aliud in pectore clausum, aliud in lingua expromptum habet

habet, agitq; leta & comica facie, tragœdiam meram,
& nihil non triste patientem. Id ille maxime patitur quū
simili delator uecordia apud eum cui parat insidias, odi-
um mussando dissimulauit, effecitq;, ut amicus ei uideretur.
Tum enim ne uox quidem delati, nedum non defen-
sio audiri solet. Tantum fidei calumniæ facit, concepta
de illorum amicitia opinio. Hic quanto satius erat per-
pendere inter amicissimos non, raro clām alijs graueis
simulatam causas intercedere. Sæpenumero item, quo-
rum sese reum calumniator fieri metuit, socium insinua-
lat: ut quum anteuertit accusando, suspitione culpæ
ac crimine elabatur. Atque ideo ferè fit, ut quibus nos
putent amicos tantum, inimicos nunquam calumnie-
mur. Nam actioni quæ ipsa sese præ se ferens actoris
odium, prodit, fidei nihil esse potest. Verum, quos uulgo
amicos æstimant, aggredimur, ceu auscultatori specimen
fidei nostræ daturi, ubi sua ipsius causa, commoda, salu-
temq; familiarium amicorū, neglexisse uidemur. Est et ge-
nus aliorum, quibus tametsi comperitur falsò criminatum
apud se amicum, tamen cum credidisse pudet, neque aspi-
cere illum, neque in gratiam redire audent: perinde ac
ipsi iniuria sint affecti, quod alienam iniuriam non pro-
spexerint. Proinde, multa sunt humanæ uitæ mala, ex
eo quòd promiscue ac sine discrimine calumnijs creditur.
Quale est quod apud Poëtam ait Antia, Bellerophonem
occide, aut Proete peribis. Qui mihi conatus præ-
signe auferre pudoris Fœminei decus. Cum ipsa pri-
or adolescentem ad concubitum sollicitasset, contem-
pta in hoc periculum induxit, ut cum Chimera pugna

congresso, parum abfuerit, quin uictrice bestia occumberet. Tanta poena luenda fuit castitas, pudorq; iuuenilis, quem hostiti coniux adultera suspectum fecerat. Simile quiddam Phædra priuignum calamniata, effecit ut filij caput pater Theseus execratum belluis marinis deuoueret: quanquam ò superi, nihil prorsum deliquisset. At inquiet quispiã, an non dignus est fide nonnunquam uir, ceterum bonis moribus et recto ciuiliq; iudicio præditus, qui alterum accusat? non licet tali auscultemus, modo reliquis sibi malis artibus temperarit? Age inquam, est ne alius Aristide iustior, ille tamen aduersatus Themistocli, contra cum populi animos exacuit, inuidia glorie popularis, ut aiunt, uellicatus. Alias uir bonus Aristides, uerum homo erat, nec felle caruit, solebatq; amare alios, alios odisse. Iam si uerum est, quod de Palamede ferunt, sapientissimus quidam Achiuorum, ac ad res alias gerendas accommodus, inuidia flagrans, insidias parasse fertur, cognato, amico, ad hæc eiusdem belli socio. Adeo naturæ hominum familiare est, hoc errore labi. Porro, quorsum attinebat et Socratem recensere, insinulatum apud populū Atheniensem seditionis et impietatis? Quid Themistoclem aut Miltiadem tot partis uictorijs, suspicionem proditoris notatos? Sunt enim exempla innumera, et uulgo iam pleraq; non ignota. Quid igitur faciet uir prudens in re ambigua? sanè opinor, quod Homerus in Sirenum fabula docet, perniciosas talium sermonū delitias nauigio prætereat, obturet aures, nec passim aperiat affectui cuiuspiam obnoxij, sed ianitore sedulo ac fido adhibito, ratione uidelicet ac iudicio animi, recta dicentes

dicentes redyſis foribus excipiat, inutiles nugæ obdito
 peſſulo arceat. Nempe ridiculum fuerit, datum ædibus ia
 nitorem officio ſuo deſungi, aures mentemq; uulgo pate
 re. Poſtea quàm ergo tale quiddam calumniatum audie
 ris, tute apud animũ tuum rem ipſam perpende, nihil at
 tinet qualis ſit qui accuſat, nihil ad rem faciunt alieni mo
 res, nihil accuſationis acrimonia. Quin, eo maiore cura
 rem diſcute, quo inſtructior uenit delator: neq; item cre
 dere conuenit iudicio & exiſtimationi alterius, imò ac
 cuſantis odio, ſed ſuum ueri examen apud nos accurate
 ſeruandum eſt, ſuæ item calumniatoris inuidentiæ partes
 dandæ. Deniq; quod utrinq; argumenta ſuaſerint, ſtatu
 endum. Tum uel odiſſe uel amare quem diligenter explo
 rauimus, licet: Priusquam id factum ſit, calumniæ conce
 dere in primo ſtatim congreſſu, hercle nimis quàm pueri
 le eſt, ac indignum uiro, longe q; à iuſtitia ſemotum. At
 uero horum omnium cauſa, una eſt ignorantia, te
 nebræq; illæ, quibus ſuæ cuiuſq; hominis rati
 ones moresq; obuoluuntur. Iam ſi deo
 rum quiſpiam uite noſtræ lumen
 afferat, futurum eſt, ut euane
 ſcat calumnia, fugiatq;
 in altũ Barathrum
 nec uſquam in
 humanis
 lo
 cum inueniat reddita nobis lu
 ce omnium uite ſtudio
 rum, ueritatis be
 neficio.

CLARISSIMO VIRO

D. GEORGIO COMITI AB

Erpach, Palatinatus Rheni Archipincerne,

Præsidi Alsatiæ &c. Domino

suo Clementi, Philippus Me-

lanchthon. S.

V M pro ea admiratione, quam de te, Clarissime uir, quo tempore & Lipsiæ te primum uidebam, & de rebus grauissimis, ut tum forte inciderant, cum summa prudentia, summaq; facundia differentem audiebam, concepì, singulari quodam studio erga te accensus fuisset, iam olim equidem optaui, animum atq; uoluntatem hanc meam digno atq; idoneo aliquo argumento tibi declarare posse. Ea enim pulcherrimarum rerum propria quedam uis est, ut non solum animorum nostrorum sensus, recordatione sui afficiant, atque oblectent, uerum etiam eiusmodi desiderio impletos se dimittant, ut quantumuis procul amotus atq; sepositus fueris, subinde tamen recurrere & ad ea quæ absunt, præsens referri, tibi uideare. Et quemadmodum in excellentibus picturis ac tabulis accidere nobis ipsi uidemus, ut oculi nostri contemplando, satiari se re nunquam possint, semperq; nouum aliquid spectantibus nobis sese offerat, quod discentes ultro alliciat, detineatq; ita ipsa uirtus quoq; sensus atq; cogitationes nostras trahit, neq; unquam à sui admiratione quiescere, longius uè recedere permittit. Itaq; etiam fit, ut non modo ipsi intra nos earum rerum, quarum studio atq; amore ita tenemur, uoluptatem capere cõtenti simus, uerum etiam

nescio qua vi cōpulsī alijs quoq; eadem illa, quibus nos afficimur, prædicare atq; cōmendare subinde studeamus: ac perinde atq; unguento aliquo delibuti odores nostros in obuios ac proximos quosq; diffundimus. Proinde cum eodem modo erga te, Clariss. uir, ego quoq; commotus & incēsus iamdiu essem, cuperemq; studiū atq; affectum hunc meum etiam opere, ac ceu manifesto aliquo signo, testatū facere, nuper posteaquam Lucianicū in Demosthenem Encomium scholæ nostræ publice interpretandum coepissem, ipsumq; libellum pro meo more ac modo. Latina oratione uertissem, operam hanc nostram dedicādam tibi, tuoq; nomini inscribendū mihi esse putavi: non aliam certe ob causam, quā ut singularem istam tuam eloquentiam singulari quoq; eloquentiæ exēplo, non meo quidem illo, sed eius cui Encomium hoc dictū est, publice commendarem. Nam cum tanta tua in dicendo prudentia, tantaq; copia tibi sit, quantam uix puto me ullo antea in homine, qui quidē eius ætatis foret, cuius tu eo tempore natus eras, usquam animaduertisse; quid rectius aut dignius potui, quā eo argumēto, eoq; in autore uoluntatem tibi meam declarare, qui & ipse omnis eloquentiæ parens merito habetur, & ab altero etiā ipso eloquentiss. noua quadam eloquendi ratione laudatur. Nam ut hoc quoq; hic addam, eiusmodi in hoc Encomio laudandi figura Lucianus usus est, ut singulari quodam & laudū & orationis genere Demosthenis claritatem atq; uirtutem, memoriæ animisq; hominū cōmendare uoluisset uideatur. Non enim cōmunibus illis Rhetorum formulis ac locis insistit, neq; etiā simplici ac recto ductu ingenij, fortune, ac corporis dotes ornando atq; amplificando prosequitur, sed noua

quadam occasione ad ipsam causam uelut attractus, dñ
 Homeri cuius cum illo contentionem inducit, laudibus oc-
 cupatū se simulat, aliud planè agendo hoc ipsum agit, ut
 ostendat illum quemadmodum corporis atq; alijs exter-
 nis dotibus longe Homero superiorē, ita ingenij felicitate,
 animiq; constantia, ac robore nulli clariss. uirorū usquam
 inferiorem fuisse. Imo tanquam communia hæc, à quibus
 alij totam plerunq; laudandi materiam atq; facultatē sibi
 petunt, pro paruo duceret, aut plane cōtemneret, postha-
 bitis alijs, locis, continentiam solū, atq; fortitudinem, qui-
 bus immoraretur, & quæ uerbis amplificaret, potissimum
 delegit. Quarū alteram quidem ille ita præstiterat, ut nul-
 lis unquā corruptelis atq; Apodoxias, quibus eo tempo-
 re Atheniensium Resp. præcipue infestabantur, aduersus
 patriam corrumpi se passus sit. Alteram autem ad extre-
 mum usq; spiritū animo ita obfirmato, atq; constanti cu-
 stodiuit, ut cum incolumitatē & certa præmia, si ad Anti-
 patrū transisset, proposita sibi uideret, uoluntariam mor-
 tem inhonestæ uitæ antehabendam sibi putarit. Præcipue
 uero in attollendo illius erga patriam amore operam su-
 mit, quem tantū in illo fuisse indicat, ut non modo in clas-
 sem, & publica ædificia priuatas facultates impenderit,
 uerum etiam cum iam iterum ab insensis ciuibus per sum-
 mam contumeliam urbe eiectus fuisset, mori tamen potius
 uoluerit, quàm cū Macedonibus aduersus patriam, adeo
 etiam ingratam consentire. Et ad hanc quidem rem non
 ullo domesticorum testimonio, aut ex Græcorū alicunde
 historia petito utitur: sed quod uel præcipuū iudicandum
 est, ab ipsa hostium atq; Barbarorū confessione, qui nihil
 ad confirmandam Demosthenis laudem grauius esse pote

rat, fidem uerbis facit. Quo sane in loco illud admiratione dignum mihi maxime uideri solet, quod duobus diuersarum gentium clariss. eloquentiæ luminibus, patriæ autem utrinq; fidelissimis tutoribus atq; patronis, non modo simili ferme fato perire contigit, uerum etiam quod iidem eodem exemplo maximum uirtutum atq; laudū suarum encomium, ab hostibus, ijsq; ipsis quorū odio atq; tyrannide perierat, retulere. Nam quod, hic Lucianus de Antipatri, Philippi, aliorumq; testimonio confirmat, idē frē à Plutarcho de Cicerone et Augusto, cuius proscriptione hic damnatus fuerat, traditū uidemus. Cum enim ex Caesaris nepotibus quidam, Ciceronis nescio quem libellum, legendi causa manibus tenceret, inquit, et mox interueniēte subito Cesare, eundem sinu abscondere uellet, nec tamen posset, quin uideretur, Caesar accepto libello, cum stando plurimā eius partem euoluisset, reddidisse adolescenti cum his uerbis dicitur: Eloquens hic uir, Eloquēs fuit ò fili, et amator patriæ. Dignū mehercule præconiū, et haud scio an plus laudū et gloriæ Ciceroni addēs, quam uel laurea uel supplicatio illa, de qua ille sæpe ac multū gloriari solebat. Quod enim uirtutū testimoniū præclarius esse potest, quā quod etiā is qui uitā, opes et reliqua omnia abstulit, ultro nulloq; cogēte perhibet? Nā ea profecto uirtutis uis atq; potestas est, ut animos ac sensus nostros, utcūq; erga ipsos homines odio, alijs ue impulsionibus affecti sumus, cū honesta ac præclara illorū facta cernimus, incredibili quodā studio atq; amore accensos et inflāmos reddat. Itaq; etiā Vlysses, ut apud Sophoclē fingitur, cum inproviso Aiadis, cū quo tū summo odio ipse dissidebat, mortē deprehēdisset, dextramq; illam qua nō modo antea pro

Græcis strenue pugnarat, sed etiam tunc contra seipsum, dum præsentē ignominiam euitare studebat, fortiter usus fuerat aspexisset, cum cætera illius uiri præclara facinora uerbis extulisset, tandē hæc quoq; addidit, credo ipsa uirtute ita extorquente, ut diceret: *ἡμᾶς γὰρ ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ χρεὶς ἐπαύει.* Vt enim rectiss. dictum à Poëta est, *τὰ γὰρ τοὶ κατὰ καὶ παρὰ τὴν χρεὶς καλὰ.* Hoc igitur tanti uiri, et non solum ab omnibus, tum Græcis tum Latinis, uerū etiam ab ipsis hostibus ac barbaris tantopere laudati, Encomiū, in quo si ad argumentum respicias, singulare quoddam præclariss. uirtutum exemplum, si uero ad ipsum libellū, nouum quoddā laudandi adeoq; ipsius eloquentie specimen, proponitur, ut à Luciano quidem compositū, à nobis autē Latina oratione uersum est, tibi Clariss. uir, tuoq; nomini dedico: simul ut à principio dixi, quo ex hoc uelut argumento quodam uoluntas erga te mea certatibi constaret: simul etiā ut quoties in hoc Demosthene ipsam uirtutem, eiusq; incomparabilem estimationē tanquam in speculo aliquo intuereris, Clariss. Heroum maiorum tuorū in mentē tibi ueniret, qui ut partim ipsi per se, partim apud illustriß. uiros ac Principes summo cum splendore, summaq; prudentia semper uixere, ita haud dubie unā cum reliqua generis nobilitate præclariß. uirtutum hereditatem atq; successionē tanquam per manus traditā tibi reliquerunt. Et quemadmodum præstantissimus poëta de Ascanio ait, ita te quoq; in antiquam uirtutē animosq; uiriles, Et pater Aeneas et auunculus excitat Hector. Tu uero Clariss. uir si pro nostro hoc erga te studio uicissim nos tibi commendatos habueris, beneficium abs, te, ut maximum ita gratiss. putabo me consecutum esse, Vale.

ENCOMIUM DE

MOSTHENIS EX LVCIA=

no uersum, Autore Philippo

Melanchthone,

V M in porticu deambularem, exeūti ad sinistram die X V I. paulo antè meridiè, forte se mihi Thersagoras offert, existimo eum plerisq; uestrum notū esse, pusillus est, naso aquilo, ferè candidus, uirili specie. Hunc cum procul accedentem uiderem, dixi, Hic Thersagoras poëta est. Et interrogauī, quōsum, aut unde iret. Ille inquit, domo se huc uenisse. Num, inquam, deambulādi gratia? Tum ille: Omitte hoc interrogare, nocte intempesta surrexi, ut ad Homeri natalem carnē ei dedicarem. Præclare inquam facis, quod illi studes gratiam institutionis referre. Hoc cum instituissem, ait ille, huc ueni, neq; animaduerti me deambulationem ad meridiem usq; produxisse. Tum ego, Et mihi opus est deambulatione. Sed ille, Multo ante, inquit, oportuit me illum salutare, monstrabat autem manu Homerum. Scitis enim in templo Ptolemæi ad dexteram collocatum esse, prolixa coma insignem. Ad hunc inquit eundem mihi est, ut eum salutem, ut orem, ut mihi magnam uersuum copiam largiatur. Ego cōtrā, inquam, si quid uotis proficitur, & ego iā olim Demostheni obstrepo, ut mihi supeditet orationem ad natalem eius ornandum. Si igitur satis erit uota facere, adiūge me tibi socium, nam commu-

L ne

ne inquit *lucrum auferre cupimus*. T H E R. Ego, inquit, habeo *poëma lucubratum* hac nocte et hodie, quod Homero propter beneuolentiā dedicaturus sum. Nam diuino quodam furore cōmotus ad poëtica rapior, ut iudicabis ipse. Gero enim mecū libellū in hoc paratū, ut ostendam sodalibus, cum in aliquem otiosum incidero. L V C. O te felicem, inquam, qui uideris mihi perinde facere, atq; aliquis, qui postquam cursu uicit in stadio, redit abluo puluere, ut oblectet se spectando, et cū luctatore iocatur, expectante ut iam in certamen uocetur. Cui respondet ille, at paulo ante, cum à meta procurrendū esset, non erat otium ad iocandū. Sic tu uelut in cursu poëtico uictor, facis me ludos ac delitias, metuentē stadij fortunam. T H E R. Scilicet, ait ille ridens, quasi rem difficilē susceperis. L V C. Fortassis, inquam, Demosthenes uidetur tibi indignus, qui ad Homerū confratur, et uideri uis in argumēto graui ac difficili posuisse operā, cum Homerū laudasti, me uerò existimas leue argumētū de Demosthene sumpsisse. T H E R. Cauillaris, inquit ille, nam ego non lim heroas illos inter se committere, tametsi magis faueo Homero. L V C. Bene, inquam, an nō putas me Demostheni magis fauere? Sed quoniā non recusas hac de re mecū colloqui, apparet te solam poëtica admirari, et solutam orationē prorsus contēnere, sicut eques peditē prateruectus aspernatur. T H E R. Tum ille, Dij prohibeant, ne sic insaniā, tãetsi nō leui furore opus est ijs, qui ad poëticas sōres accedūt. Verū et Oratoribus opus est afflatu quodā diuino, ad efficiendā orationē nō humilē aut frigidā. Nec enim hoc ignoro, ac saepe me cōparatio, cum
aliorum

aliorū oratorū, tum Demosthenis cū Homero delectat, cū simīle uideo uim, acerbitatē & impetū. Vt Homerus Agamēnonē appellat uinolētū, ita Demosthenes in Philippi ebrietatē, saltationes, petulantia inuehitur. Et quāle illud est apud Poētā: Vnū auguriū optimū est pugnare pro patria: tale illud est apud Demosthenem: Oportet bonos uiros bona cū spē suscipere defensionē Reipu. Et illud: Forsitan ipse senex deploret talia Peleus. Simile est huic sentētiæ: Quā grauitē ingemiscrēt illi fortes uiri, q̄ propter gloriā & patriæ libertatē in acie perierūt. Cōstero & magna ui fluētē Pythonis orationē ad hybernas niues, quarū filis oratio Vlissis esse scribitur. Et illud.

Ni foret hęc hominū natura obnoxia morti.

Simile est huic loco: Omnes hoīes natura morti obnoxij sunt, etiamsi quispiā conetur se inclusum in caueā seruare. Deniq; infinitæ sunt similes utriusq; sententiæ. Delectant autē me & affectus tum uehementiores, tum leniores, & orationis uarietates, & metaphora tādium leuātes, & tempestiui ex digressionibus reditus, & cōcinnae collationes, deniq; totius urbanitas orationis. Et mihi sæpe uisum est (neq; enim dissimulanda est ueritas) plus esse grauitatis in Demosthene castigatē segniciē suorū ciuiū magna libertate, quā in Homero cū Achiuos Achāidus appellat. Et Græcorū Tragœdias grādiorē sono representat quā Homerus, qui fingit colloquia in medijs pugnis, & certamina iactu lapidis dirimit. Sæpe etiam apud Demosthenem membra suos habent numeros ac mensuras, quales sunt in poëtica. Sicut neq; de-

riores aut candidiores. Nam ingenia uidentur sua sponte similes uirtutes, etiam in dissimilibus studijs, gignere. Quare igitur tuam Calliopem aspernarer? Quamuis autem hanc ualde admirer, tamen mea causa duplo plus habet negotij, quam Demosthenis Encomium, non ob illam causam, quia mihi carmen scribendum est, sed etiam propter argumentum: nullam habeo materiam satis splendendam ad inchoandas laudes, præter ipsam poeticam, cetera sunt ignota, patria, genus, ætas: nam si hæc nota essent, nullæ extitissent inde dissensiones. Alij patriam ei assignant urbem Ionicam Colophona, alij Cumam, alij Chium, nonnulli Smyrnam, quidam Thebas Aegyptias, et innumeras alias. Patrem Mæonem, Lydum, aut fluuium. Matrem Melanopen aut aliquam nympham, siquidem humanum genus ignoratur. Alij existimant eum temporibus heroicis fuisse, alij Ionicis, nec satis constat utrum Hesiodus sit antiquior. Quidam etiam contendunt prius ei nomen Mellisigenæ fuisse, quam hoc quod nunc in usu est Homeri. Nec de fortuna eius aliquid constat, de paupertate, de cæcitate, ut satius esset fortasse omittere ista cum sint ignota. Valde igitur angusta erit Encomij materia, si nullæ res gestæ, et carmen tantum laudandum erit, et sapientia ex uersibus æstimanda. Tibi uero amplissima materia ad manum, et in promptu est dicendi de rebus certis et celebratissimis: tantum uerbis opus est, tæquam condimento ad obsonium parato. Quid enim non magnum et splendidum fortuna Demostheni concessit? quid non celebratissimum? nonne patria Athenæ opulenta et nobiles, et Græciæ propugnaculum? Quod si mihi Athe-

nae contigissent, poetica consuetudine recitarem amores deorum, iudicia, commigrationes, dona, Eleusinem. Porro de legibus, iudicijs, concionibus, Pyraeo, colonijs, trophaeis terra mariq; partis, ne Demosthenes quidem ipse pro dignitate dixerit. Ex his magna mihi copia suppetere. Idque Encomium non existimare praetermittendum esse, cum in praecipis laudationum hoc contineatur, ut laudes ex patriae ornamentis cumulentur. Isocrates Helenae praconio inseruit Theseum. Poetis uero concessa est maxima libertas. Sed tu fortassis irrideri te metuis, si initium orationis iusto grandius sit, et uereris ne quis iuxta prouerbum dicat: Epigramma maius esse calatho. Itaque etiamsi omittam Athenas, occurret pater praefectus classis, aureum, ut Pindarus ait, fundamentum. Nulla enim Athenis maior dignitas est quam praefectura classis. Quod uero extinctus est Demosthene adhuc puero, non est calamitas iudicanda, sed gloriae occasio, retegens generosam indolem. Iam Homeri institutione et studia nusquam legimus, sed statim oportet nos attingere poemata eius, cum de educatione, deque studijs eius nullae extent historiae. Neque licet fingere eum a musis accepisse poeti- cam, sicut de Hesiodi Lauro ferunt, quae otiosis pastoribus poeticam inspirabat. Tu uero Callistratum habes, et longum et magnificum catalogum, Alcidamantem, Isocratem, Isaeum, Ebulidem. Et cum innumerae illecebrae Athenis ad se inuitent, etiam illos qui sunt in custodia patrum, cumque adolescentia per se procliuvis sit ad uoluptatem, ac Demostheni liceret propter tutorum negligetiam uoluptates sequi, tamen continuuit eum amor uirtutis ac

doctrinæ, & duxit non ad Phrynæ ianuam, sed Aristotelis, Theophrasti, Xenocratis, Platonis. Hic poteris philosophari, duplicē amorē esse in animis humanis, alterum mari ortū, uariū, ferocē, scilicet Venereos fluctus in animo, qui mouentur exæstantibus cupiditatibus iuuenū, naturā plane marinā: alter amor est aurea catena cœlo demissa. Hic non habet faces aut tela, quæ faciant letalia uulnera, sed bonum furorem immittit mentibus, quæ sunt cognatæ Dijs, incitantē ad natiuam & incorruptā pulchritudinis formā cōprehendendam. Omnia hæc amori facilia fuerūt, tonsuræ, latebræ subterraneæ specuum, corrigere linguæ uitia, actionem in ætate uirili discere, exercere memoriā, adsuefacere animū ad contemnendos populi fremitus, continuare studia per diem & noctem. Vnde quis nescit, qualis extiterit orator Demosthenes? quomodo orationem uerbis & sententijs ornauerit, argumentis adperserit adfectus, quātus in copia splendor sit, quanta uis & impetus, quanta uerecundia & parsimonia sit in uerbis & sententijs, quanta uarietas figurarum. Itaq; Leosthenes inquit solum illum ex omni Oratorum numero uiuam orationem habuisse, non fabricatam malleo. Non enim componebat orationes ebrius, ut Callisthenes Aeschylū ait Tragœdias inter pocula scripsisse, cum uino incaluisse. At Demosthenes scribēs aliquid, aquam bibebat. Et extat hac de re Demadis locus, qui dixit alios ad aquā dicere, Demosthenē uero etiam scribere ad aquā. Et Pytheas inquit orationē Demosthenis lucernā olere. Hūc campū habes, ait ille, de Demosthene dicēdi, qui cōueniet etiam ad meum argumentū, cum erit de poëtica Homeri dicēdū. Sed postea trāsibis ad be

nefacta, & liberalitatē & dignitatē, quā in Repub. adse-
cutus est. Hic cū iret cōnecteretq; reliqua, plura dicturū
ego interpellauī, ac ridēs inquā. L V C. Hauris ne modo
tāquā balneator, ut reliqua oratione perfundas mihi au-
res? T H E R. Etiam inquit ille, cōgiaria, ludos ex pro-
prijs facultatibus ultro factos, instructas naues, murū, fos-
sam, redēptos captiuos, uirgines dotatas, cōsilia optima
in Repub. legatiōes, leges. L V C. Cūq; incidisset in ma-
gnitudinē rerū gestarū, cōpi rider hominē supercilia
cōtrahētē, & timētē ne deficeret cū oratio de rebus ge-
stis Demosthenis. At fortasse me iquā putas unū ex oībus
qui eloquētiā dederūt operā, nihil audisse de rebus gestis
Demosthenis? T H E R. Imo ait ille, opus est nobis mutuo
auxilio in scribēdo, quēadmodū paulo antē dicebas. Ve-
rū nisi fortasse aliter affectus es, existimo tibi perstringi
oculos fulgore Demosthenicæ gloriæ, nec posse te tā cla-
rā lucē inspicere. Mihi quidē accidit hoc initio in Home-
ro. Pene igitur abiēcērā argumētū, quia nō potui intue-
ri, postea nescio quō recepi in manus, & paulatim assue-
feci oculos, ne reformidarēt aspectū, ne ue quisquā me ac-
cusare possit cecutiētē in sole nothū gētis Homericae.
Quāquam tua caussa faciliior est quam mea. Nam cum
in Homero nihil prater poeticā laudare possimus, to-
ta illa laus simul in animo cōcipiēda est. Tibi uero cum
totum Demosthenem consyderas, ingens copia se offert,
ut dubites, huc ne an illuc te uertas, nec possis statue-
re quid primum sumere uelis, sicut delicati in Syracu-
sanis mensis, aut auidi spectatores & auditores, cum
uaria spectacula & carmina offeruntur, dubitant
L 4 quod

quò potissimum applicent animum. Itaque opinor te ex alio in aliud desilire, nec posse in una re cōmorari, cum te subinde alia ad se rapiant, uidelicet, natura liberalis, ingenium ardens, temperantia, eloquentia, magnitudo animi in rebus gerendis, multa et praeclara facinora, fortuna despicientia, iustitia, humanitas, fides, audacia, prudentia, singulae actiones in Repub. Fortasse hinc intuens decreta, legationes, cōciones, leges: inde classes, Eubœā, Megara, Bœotiam, Chium, Rhodum, Hellepontum, Byzantium, dubitabis quò te potissimum uertas in tanta copia, cum in unaquaque re emineat peculiare quiddam laude dignum. Vt igitur Pindarus alicubi dubitat, multa uidens sibi proposita esse cum inquit.

Num mea Ismenum Meliam'ue nympham

Seu magis Cadmum, genus aut uirorum

Dentibus saui genitum Draconis

Carmina dicent?

Seu canam Thebas celebres'ue pugnas

Herculis? seu Bacche tuos honores?

Seu prius nunc Harmoniae puellae

Dicam hymenaeos?

Idem tibi accidet, ut dubites, utrum orationes an res gestas, aut eloquentiam, aut doctrinam, aut auctoritatem, aut mortem uiri sumas laudandam. Verum non erraueris quicquidumes: si solam eloquentiam elegeris, argumentum copiosum habebis. Hic satis erit cum cum Pericle conferre. Nam illius fulgura, tonitrua, et aculeos relictos in animis audientium, fama tantum accepimus, sed nullae extant eius orationes. Quare constat eas praeter actionem

actionē nullam habuisse solidam aut durabilem laudem,
 quæ promereretur admirationem apud posteros. At De-
 mosthenis scripta extant: sed hoc relinquam tibi dicendum,
 si hoc argumētum tractaueris. Si conuerteris te ad mores
 eius, & ad res gestas, poteris excerpere unum locum, aut
 ad summum duos, hi tibi amplissimam materiam suppedi-
 tabunt. Res enim sunt splendidissimæ. Quod si non uis to-
 tum argumētum pertractare, sumes partem aliquam Ho-
 meri exēplo, qui heroas ex partibus laudat, prædicat pe-
 des, aut caput, aut comam, aut uestes, aut clypeum. Et ne
 Dij quidem huiusmodi laudes aspernantur, sumptas à te-
 lis, arcu, clypeo, nedū ab aliqua corporis aut animæ par-
 te. Beneficia uero deorum nemo complecti semel potest.
 Itaq; neque Demosthenes ægre feret, si uirtutes eius non
 comprehenderis una oratione. Nam ne ipse quidem suas
 laudes omnes una oratione cōplecti posset. L V C. Hæc
 dicentem Thersagorā interpellauit. Ac puto, inquam, hæc
 te narrare, ut eloquentiam tuam apud me ostentes, cum
 initio tantum uolueris declarare, quantus poëta sis, nunc
 ostendis etiam quātum in soluta oratione ualeas. T H E R.
 Tum ille, Volui, inquit, hoc argumētum percurrere, cum
 uiderem te segniorem esse, si tamē cura paulisper remissa
 audires me poëma meum recitantem. L V C. Ego uero
 respondi illum nō facere operæ precium, ac uide inquam,
 ne magis etiā perturbatū me dimittas. T H E R. Tum ille:
 Facile remedium erit, si nondū etiam tibi satisfactum est.
 L V C. At nescis, inquā, quæ res me angat. Deinde ut me
 dicus ignorans morbi genus, aliena remedia adhibebis.
 Tu enim instituisti me iuuare tanquā rudem aliquem,

L 5 & nunc

Et nunc primum ad hæc studia accedentem, uerum hæc
 mihi iam olim detrita sunt. Proinde remedia tua nihil ad
 meam solitudinē faciunt. THER. At hoc inquit reme-
 dium fuerit: Trita uia tutissima est. LV C. Mihi uero di-
 uersum inquam placebat. Aiunt Cyrenaicū quendā philo-
 sophum se aurigantē Platoni ostēdasse ante Academiam,
 quod in eadē orbita subinde duceret et reduceret currū,
 nihil decerrans, ut uestigia tantū unius perpetui cursus ui-
 derentur. Ego contrā studeo tritam uiam et uetera uesti-
 gia effugere. Verum difficile est nouā uiam relicta ueteri
 excogitare. THER. Ad hæc Thersagoras ait. Placet igi-
 tur Passonis consilium. LV C. Quod? inquam non enim
 audiui. THER. Tum ille: Ferunt quendam cum Passone
 pactum esse, ut equū pingeret uolutantē sese, iste curren-
 tem pinxit, et circa equum exuscitatū puluerem. Cumq;
 astaret apud pingentē ille qui locauerat equum pingend-
 um, et cū pictore expostularet, quia aliud pactus esset,
 exhibet pictor tabulam puero, et iubet inuertere ac pictu-
 ram illi ostēdere, ita uidebatur equus in tergo iacere, seq;
 uolutare. LV C. Festiue inquam, uerum putas me tot an-
 nis non sepe conatum esse, ut materiā uerterem? Ego ue-
 ro multifariam uerti ac reuerti, et uereor ne mihi ad ex-
 tremum accidat idem quod Proteo. THER. Quid nam,
 ait ille? LV C. Hic fertur cōsumptis omnibus formis, quas
 solebat induere uidelicet, bestiarū, plantarū, elemētorum,
 rursus penuria peregrinæ formæ Proteus factus. THER.
 Tu, inquit ille, magis uarias formas excogitas quā Proteus,
 ut effugias meā recitationem. LV C. Ego uero in-
 quam libenter præbebo me auditorem, et eijciam curam
 EXCO

excogitandæ orationis ex animo . Forſan enim cum lecto
 poëmâ deſines partum tuū curare, me quoq; parturien-
 tem adiuuabis . Itaq; cum peruiciſſem tandem, ſedimus in
 proximo ſaxo . Hic ego audio recitâtem egregiū poëma.
 At inter legēdum repente uelut ſurore percitus, clauſo li-
 bro, auſert, inquit, mercedē huius auſcultationis, ſicut Athe-
 nis ſportulæ dabantur in concionibus ac iudiçiis. Sed uide
 etiam atq; etiam, ut gratiam mihi habeas. Ego ne inquam
 gratiam habeam, cum nondū intelligā quid dicas? Verum
 quid eſt quod promittis? T H E R. Incidi, ait ille, in dome-
 ſticos commentarios regum Macedonia, quæ res incredi-
 bilem mihi lætitiā attulit, quare librū illum non ſine ma-
 gno negotio mihi cōparauī, huius mihi iam uenit in men-
 tem. Continet autē cum reliquā interiorē Antipatri ui-
 tam, tum etiā quædam de Demoſthene, quæ cupide lectu-
 rus uideris. L V C. Ego uero iam inquam reſtro gratiam
 pro Euangelio, dabo tibi operam reliquos uerſus recitan-
 ti, neq; dimittam donec promiſſum præſtiteris. Nā ut Ho-
 meri Encomio magnifice me delectaſti, ita delectabis haud
 dubie & Demoſthenis Encomio. Poſtquā igitur perle-
 git reliquos uerſus, pauliſper ibi commorati ſumus, donec
 poëmâ debitas laudes rependerē. Deinde ad ædes Ther-
 ſagoræ inuſ, ibi uix tandē reperit librū, ſed reperit ta-
 men, quem ego accipiēs domū redij, & cum legiſſem, de-
 creui nihil mutare , ſed totā hīſtoriam uobis ad uerbum
 recitare . Nō enim mīnor honos habetur Aſculapio cum
 Alifoſodemi & Sophoclis uerſus ei decantantur, ſi deſit no-
 uum poëma ſacrificantibus . Et Baccho iam olim deſijt
 mos noua poëmata faciendi, ſed alijs cōpoſita non mino-

rem gratiam merentur, his qui ea tempestiue proferunt ad Bacchum celebrandum. Liber autem hæc continebat (licet enim mihi interdum addere cōmentarium. Narratio autē libri erit) Sic igitur ait, Antipatro indicatū esse quòd adesset Archias. Verum si quis adolescentium hoc ignorat, Archias fuit is cui rex mandauerat exules capere. Habebat & de Demosthene mandatū, ut nulla ui adhibita persuaderet ei, ut ex Calauria discedens, ad Antipatrum ueniret. Porro Antipater in tantā spem erectus anxie expectabat Demosthenis aduentū. Quare cum audiuiisset Archiam ex Calauria uenire, mox iussit eum intro uocari. Postquā ingressus est, sed ipse liber narret ista.

ARCH. Salue Antipater. ANTI. Quid ni saluus sim siquidem Demosthenem adducis. ARCH. Adduco ut potui, nam urnam adueho in qua sunt exuiæ Demosthenis.

ANTI. Magna de spe deiectus sum, quid enim mihi cū urna & osibus, si non contigit Demosthenes? ARCH. Nō fuit possibile rex, uiuū in hostium potestate redigere.

ANTI. Cur non in Bœotia aut hic accepistis aurum ad eum corrupendum? ARCH. Nos uero citius Byzantium ui aut machinis, quā Demosthenē auro expugnare mus. ANTI. Ego Parmenio, si quis Atheniensis in cōsilijs Reipub. pluris facit me quā patriam, huic argentum offerre soleo, amicitia nō offero. Si quis autē propter patriam mihi inimicus est, aduersus hunc bellum gero, ut aduersus arcem, mœnia, portus, fossam. Admiror autē uirtutem, & urbem beatam esse duco, cui talis ciuis cōtigit. At proditores, cum eorum opera nō indigeo amplius, perdere cupio. Illum autē incorruptum ciuem malim apud me habere

habere quàm equitatum Illyricum, aut quicquid est mercenariorū militū. Nec postpono his eloquentiā ac prudentiam talis uiri. Cum hæc ad Parmenionem dixisset, rursus mecum loqui cœpit. A R C H. Ego curavi diligenter eos, qui cum Diopithe Athenas miſi sunt. A N T I. Tu uero nobis ab Athenienſi duce aut milite metuis? Triremes, Piræus portus, nugæ sunt. Quid enim facerent homines in ſpectaculis, ludis, conuiujs uitam omnem cōſumentes? Si unus Demosthenes nō fuiſſet Athenis, facilius potiti eſſemus urbe quàm Thebis aut Theſſalia, dolo, ui, opprimentes & corrūpentes. Verum unus ille uigilat in omnes intentus occaſiones, & nostros obſeruat impetus, & inſtrctus eſt aduerſus noſtra cōſilia. Nunquàm fallere neq; inſidiando, neq; agendo, neq; cōſulendo poſſumus. Hic uelut murus eſt aut ſcopulus obſiſtens, quo minus omnia primo impetu capiamus. Nam quantū in ipſo fuit non potuiſſemus Amphipoli, nō Olyntho, non Phoceniſibus, nō Pylo, non Cherroneſo, non ora Helleſponti potiri. Ille inuitos incitat, & tanquàm mandragora ſopitos expergeſcit, ac uelut ſecans & urens caſtigat ignauiam ſumma libertate, nihil ad gratiam dicens. Publicas pecunias quæ antea diſſipabantur in ludis, cōfert in ſtipendiū: conſcribit claſſem, quæ pene perierat conſuſione ueterum tributorū. Et urbem quæ iam nihil generoſum cogitabat, tantū ſportulas & ſeſquidenarios captabat, reſtituit in priſtinā dignitatem, & excitauit fractos & abiectos ciues ad imitationem gloriæ maiorum, & rerum ad Marathonē, & Salaminem geſtarū. Et Græcos inter ſe ſocietate & ſœderibus deuinxit. Hic non poteſt falli, non arte decipi, corrumpi

uero

uero non magis potest, quàm Aristides à rege Persarum
 corrumpi potuit. Hunc igitur Antipater magis formidare
 oportuit, quàm omnes Triremes & uniuersam classẽ.
 Quod enim apud ueteres Athenienses Themistocles &
 Pericles fuerunt, id nunc est istis Demosthenes, prudentia
 par Themistocli, magnitudine animi Pericli. Itaq; rede-
 git in ipsorũ potestatem Eubœam, Megara, orã Hellespõti
 Bœotia. Et feliciter accidit quod Athenienses Charetem,
 Diopithen, & Proxenum, & similes quosdam præficiunt
 exercitui, Demosthenem uero domi retinent in suggestu.
 Quod si hic in potestate haberet arma, naues, exercitus,
 occasiones rei bene gerendæ, & pecuniam, uererer ne de
 Macedonia iam periclitaremur. Nunc enim decretis tan-
 tum pugnans nos undiq; adoritur, occupat, conficit pecu-
 niam, exercitus. Sed cur nõ cõprehendistis uiuũ? A R C H.
 Cepimus uiuum. A N T I. Num in itinere extinctus est?
 A R C H. Non, sed in Calauria ubi erat. A N T I. Forsan
 hoc accidit negligẽtia uestra, quia non bene tractastis ho-
 minẽ? A R C H. Imo nõ fuit in potestate nostra. A N T I.
 Quid ais? mera sunt enigmata quæ dicis, uiuum cepistis,
 nec tamen fuit in potestate uestra. Non mandasti initio,
 ne quis ei uim afferret? A R C H. Nihil profuit quod ne-
 mo ei uim attulit. Hoc enim curæ nobis fuit. A N T I. Nõ
 accidit igitur uestra negligentia, sed fortasse uos ipsi in-
 terfecistis eum. A R C H. Non interfecimus, neque opus
 erat ei uim afferre, cum uerbis impetraremus, ut impera-
 ta faceret. Quid autẽ prodesset, si uiuũ adduxissemus? quid
 faceres de eo aliud quàm quod occideres? A N T I. Dij
 meliora Archia, non satis animaduertisti, aut qualis uir
 fuerit

fuerit Demosthenes, aut quod meum sit de his iudiciū. Sed
 putas perinde esse, Demosthenem inuenire & hos prodi-
 tores, qui male perierunt, Himeræum, Aristonicū, Eucra-
 ten, qui nihil differunt à fluctibus, qui perpetuo huc atq;
 illuc agitantur, homines sordidi, qui per occasionē subito
 in tumultibus inclarescunt, & ad leuem spem motus ali-
 cuius ualde insolentes, ac superbi sunt, uerum breui tan-
 quā uespertini flatus metu perterriti diffugiunt. Num
 similem putas Demosthenem improbo Hyperidi? perfido
 assentatori uulgi? quem nō puduit iniquo iudicio Demo-
 sthenem, ut gratiam apud uulgus iniret, circumuenire, &
 assentari multitudini, ea in re cuius statim illos pœnituit.
 Etenim nō multo post hanc calumniā, contigit ei reditus
 clarior reditu Alcibiadis. Istum autē nihil puduit lingua
 incessere homines quondā amicissimos, quam cōueniebat
 ei propter ingratitudinē præcidere. ARCH. Quid au-
 dio, non oderas Demosthenē maxime omnium hostium?
 ANTI. Non, siquidē rationē habēā morū & fidei eius,
 & amem ubiq; integritatē, & cōstantiam. Nam honestæ
 res etiā apud hostes honestæ ducēdæ sunt, & uirtus ubiq;
 digna laude est. Neq; uelim esse deterior quā Xerxes,
 qui Bulidi & Sperchidi Lacedæmonijs pepercit, propter
 admirationem uirtutis eorū, cum posset eos occidere. Ego
 uero, si quem alium, Demosthenē maxime admiratus sum,
 tum quia bis cū eo Athenis congressus sum, tum quia eius
 laudes ex alijs cognoui. Neq; uero tantū propter eloquē-
 tiam (ut arbitretur aliquis) magnifeci eum. Quanquā
 Python ad hūc collatus nullus erat, & Attici oratores lu-
 dus erāt cū isto cōgressi, tantū uincebat actione, sono, cō-
 positione,

positione, sententiarū luminibus, densis argumentis, conciliandis & impellendis animis. Itaq; ualde poenituit nos consilij, cum Græcos Athenas cōuocassemus, ut Athenienses obiurgaremus, freti promissis Pythonis. Sumus enim circumuenti Demosthenis argumentis, qui erat insuperabilis in dicendo. Sed hanc eloquentiæ laudem non duco in illo summā fuisse, erat enim organi uice, sed magis admiratus sum cum propter magnitudinem animi, & consilij, & constantiæ, quam in periculosissimis tempestatibus retinebat, nunquā cedēs aduersis rebus. At memini Philippum de illo sic sentire, qui cū afferretur quēdā cōcio, in qua Demosthenes in Philippum inuectus erat, & Parmenio uehementer stomacharetur, & Demostheni conuiciaretur, Hic uir, inquit, dignus est, quem libere loqui sinamus. Nam huic uni omnium Græciæ oratorū nihil fertur expensum in meis rationibus, cum quidem ego malim ei credere quā naualibus scribis. Nullus est autē istorum, cui nō inuenias in meis rationibus perscriptum esse aurū, ligna, redditus, agros: at Demosthenes classes armat, cōparat exercitus, & subinde reparat. Talia dicebat ad me Philippus, tūc & sæpe aliās de hoc uiro. Et in quadā felicitatis suæ parte numerabat, quòd Demostheni nō esset cōmissa summa imperij apud exercitū, cum omnia sua consilia perturbarentur illius orationibus, quæ ex Athenis uelut arietes, uel catapultæ mittebantur. De pugna ad Cheroneā facta, nec post uictoriā desijt prædicare, quantum hic uir creasset periculū ipsi. Nisi enim præter spem, inquit, propter ducum inscitiā, & aciē male instructā, & insperatā fortunā, quæ multa nobis cōficere solet, uicissimus,

mus, uno die non modo regnum, sed & uitam meam, in discrimen adduxerat. Coniunxerat potentissimas urbes, coëgerat omnes uires Græciæ, Athenienses, Thebanos, Boëtiōs, Corinthios, Eubœenses, Megarenses, & effecit ut periculum simul omnes ciuitates subirent, & mihi transitum in Atticam interclusit. Tales erant huius de Demosthene sermones perpetuò. Et cū diceretur ad eū, quòd magnū antagonisten haberet populum Atheniensem, respondebat, se unum habere antagonisten Demosthenem. Nam quod absq; Demosthene sit, Athenienses similes esse Aenianensium, & Thessalorum. Et quando legatos ad urbes mittebat, si quos alios miserant Athenienses, facile uincebat ipse: sed Demosthene presente, frustra, inquit, se legatos mittere. Non enim possunt contra Demosthenis eloquentiā erigere trophæum. Sic Philippus dicebat. Itaq; ego, qui quidem longe inferior sum Philippo, si cepissem talem uirum, num uelut bouem ad cedem abducerem? an uero potius in consiliū de toto regno Græciæ constituendo adhiberē? Nam initio natura ei bene affectus fui, ppter res eius gestas, ac magis propter Aristotelis testimoniū, qui solebat eum sepe ad Alexandrum & ad nos ducere. Et cum tot essent, qui ad eū uenire consueuerant, neminem sic admirabatur propter magnitudinem ingenij, temperantiam, grauitatem, acumen, libertatē & tolerantiam. Vos, inquit, Aristoteles similem putatis esse Demosthenē Eubulo, Phrynoni, & Philocrati, & conamini hunc quoq; pecunia corrumpere, qui uniuersum patrimoniū in Athenienses priuatim & publice contulit. Et quia nihil proficitis pecunia, minas

adhibetis, cū iste nihil dubitet pro patria mortē oppete-
 re. Et si quid in uobis reprehendit, ægre fertis. At ille ne
 populum quidē metuit. Non uidetis cum amore patriæ
 Remp. gerere ac ducere, hanc administratione tanquā
 philosophiæ ac uirtutis scholam quandā esse, quam non
 cōueniat ad quæstū aut alias cupiditates conferre. Pro-
 pterea, Archia, ualde optarem mihi eius consuetudinem
 contigisse, ut cōsilio eius uti possem in præsentia, & au-
 dire uocē liberæ mentis, tot alioqui circumsusus assenta-
 tortibus. Ac mihi sane uidetur hoc nomine reprehenden-
 dus esse, quod uitam suā in discrimē adduxit pro tam in-
 gratis ciuibus, cū posset alios inuenire amicos fideliores
 & cōstantiores. ARCH. Alia quidē recte dixisti, sed hoc
 frustra dixisses illi, adeo ferebat amore patriæ. ANTI.
 Sic est, quid enim manifesta negem: sed quomodo mor-
 tuus est? ARCH. Magis etiam mireris eum, si hoc scias.
 Nam & nos qui adfuimus, nō minus obstupuimus quā
 alij spectatores. Videtur enim iam olim apud se consti-
 tuisse de hoc exitu uitæ, quod intelligi potest ex appa-
 ratu. Sedebat enim intus in templo, ac frustra superioribus
 diebus, cū eo colloqui eramus. ANTI. Quales fuerunt
 uestri sermones? ARCH. Multa humanissime propone-
 bam, promittebam ei ueniā abs te, non sane expectans,
 nō enim noram hanc tuam uoluntatē, sed arbitrabar te
 huic uehementer iratum esse, tantū ista dicebam persua-
 dendi causa. ANTI. Quomodo accepit ille uestrā ora-
 tionē? & nihil me celes. Vellē enim me corā audiuisse,
 sed tu nihil omittas. Magna res est tanti uiri mores sub
 exitū uitæ cōtemplari, utrū spiritus defecerit, utrū expal-
 lucrit

luerit, an constantiā animi retinuerit. ARCH. Nullā significatiōē pauoris edidit. ANTI. Quomodo? ARCH. Suauiter enim risit, ac lusit in priorē uitam meam, dixit me ineptū histrionem esse tuorum mendaciorū, nec posse cōmouere spectatōrē. ANTI. Itaq; nō credens tuis promissis despondit animū. ARCH. Non. Quōd si audies reliqua, nō tantū uidebis fidē non habuisse, sed etiā acrē obiurgatiōē attigisse. Dicam enim quia iubes. Non inquit indignū est aut nouū Macedonibus sic capere Demosthenem, ut Amphipolim, Olynthum, Oropum. Talia multa dixit. Adhibuimus enim scriptores, qui eius dicta exciperent. Ego, inquit, metu tormentorū, aut mortis nō moueor, ut sse uitæ proposita promittā me ad Antipatru uenturū esse. Sed si hæc uera sunt quæ dicitis, multo magis cauere debeo, ne mens mea uideatur ab Antipatro corrupta, ne ue uidear deseruisse ordinem, in quo ad Græciæ defensionē collocatus sum, et trās fuga factus, ad Macedones concessisse. Si mihi honeste est uiuere, Pyraeus præbeat et Triremis quā instruxi, et murus, et fossa, meo sumptu facta, et tribus Pandionis, cuius causa ultro ludos feci, et Solon, et Draco, et libertas conciuū, et liber populus, et decreta et leges clasiū, et maiorū uirtus ac trophæa, et ciuū beneuolētia, q me sæpe coronauerūt, et Græcorū autoritas, q hætenus à me seruati sunt. Quōd si mihi uita debeat cōtingere alterius misericordia, quāquā id turpe est, tamē hoc beneficium malim accipere à meis ciuibus, quorū redemi captiuos, aut à patribus, quorū elocauī filias, aut qbus donauī pecunias. At si me nec insularum imperiū, nec mare defendet, petā ab

hoc Neptuno auxiliū, & ab hac ara, & à sacris legibus. Sin autē Neptunus nō potest defendere immunitatē templi, nec pudet eū prodere Demosthenē Archiæ, moriar, nec mihi Antipater pro Deo colendus erit. Liceret mihi amiciores habere Macedones quā Atheniēses, & frui felicitate uestra, si imitari uellem Callimedontē, Pytheam & Demadē. Liceret animū uel sero mutare, nisi uerecūdia Codri & filiarū Erichthei prohiberet. Non igitur uolui transfugam fortunam sequi. Honestum enim effugium mors est, quæ est extra omne periculum turpitudinis. Et nunc Archia, quantum in me est, non uolo dedecorare Athenas, seruitutē accipiens abiecta libertate, in qua mori est honestissimū. Verum conuenit te meminisse Tragediarum, non ne grauitè dictum est?

At illa iam moriens tamen

Decenter ut caderet cauebat sedulo.

Hoc cū fecerit puella, quanto turpius erit Demostheni præferre inhonestam uitā honestæ mortis? ac obliuisci Xenocratis & Platonis disputationum de immortalitate animarū. Addidit etiā quædam inuectus in eos qui calumniam exprobrant. Verum quid attinet me nūc recitare, cū ego ad extremū partim precarer, partim minas adhiberē, & blandicijs terrores miscerē. Ego, inquit ille, persuaderi mihi paterer, si Archias essem, sed quoniā Demosthenes sum, peto ut ignoscas mihi, qui nō consueui incōstans esse. Hic cum eum ui abducere uellē, idq; ipse sentiret, cœpit me irridere, & Deū aspiciens, ait, Archias putat tantū arma & exercitus præsidia uitæ esse, & meum apparatus cōtemnit, quē expugnare neq; Illyrici, neq;

Triballi,

Triballi, neque Mæcedones possint. Firmior est enim, quàm ille murus ligneus, quē olim nobis Apollo respondit inexpugnabilem fore. Nam ut prudentia me in administratione Reipub. securū præstitit, ita me aduersus Mæcedones securū reddet, Nunquàm formidauī Euc̃limonē, aut Aristogitonē, aut Pytheam, & Callimedontem, aut Philippū, neq; modo hunc Archiam formido. Cū hæc dixisset, Age, inquit, ne afferas mihi uiolentas manus, non enim prophanabo templum quantum in me est, salutato Deo sponte sequar. Ego sic sperabam facturū, cū ille manum ori admouet, neq; ego suspicabar eum aliud facere quàm orare deos: sed quid egerit, postea ex ancilla per tormenta cognouimus, diu eū habuisse paratū uenenum, ut morte libertatem redimeret. Neq; extra templi limen peruenerat, cū lapsus, inquit, hoc cadauer ad Antipatrū uehes, Demosthenē uero non uehes, non per. Et uidebatur suo more iuraturus per illos qui in Marathone occubuerunt, sed ualedicens auolauit. Hunc ego finem rex assero expugnati Demosthenis. ANTI. Demosthenis scilicet. O inuictū animum & beatum, quàm generosum facinus. Prudentia est, in manu retinere libertatis possessionē. Sed decepsit uicturus in beatorum insulis apud he-roas, ut dicitur, aut in cœlū peruenturus, ut Deus factus comes sit Iouis liberatoris. Corpus uero nos remitemus Athenas, futurum honestius ornamentum patriæ, quàm illi qui in Marathone occubuerunt.

F I N I S.

M 3

Elenchus

E L E N C H V S O P V S C V L O
rum Luciani, interprete Erasmo.

Saturnalia	pagina 3
Cronosolon, id est, Saturnalium legum lator	10
Epistolæ Saturnales	15
De luctu	27
Abdicatus	35
Icaromenippus seu Hypernephelus	57
Toxaris siue amicitia	82
Alexander seu Pseudomantis	127
Gallus seu Somnium	165
Timon seu Misantropus	193
Pro tyrannicida declamatio	222
ERASMI declamatio, Lucianicæ respondens	235
De ijs qui mercede conducti degunt	305
Dialogi XVIII.	342
Hercules Gallicus	369
Eunuchus seu Pamphilus	373
De sacrificijs	379
Conuiuium seu Lapithæ	388
De Astrologia	412
Aliquot item ex eodem commentarij, Thoma Moro interprete	425
Oratio Luciani, Calumnie non esse temere credendum, interprete Philip. Mel.	510
Encomion Demosthenis, interprete eodem	529

F I N I S .